

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej
i zagospodarowania przestrzennego
gminy Góra Kalwaria

*Materialne i programowe
uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego
(wg stanu na sierpień 2021 r.)*

Spis treści

Podstawy wyjściowe do diagnozy stanu gminy miejsko-wiejskiej Góra Kalwaria.	5
I. Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego, dostępność komunikacyjna i mobilność ...	6
1. Położenie względem większych ośrodków miejskich;.....	6
2. Ukształtowanie terenu;	7
3. Bogactwa naturalne, możliwości ich eksploatacji i wykorzystania;	8
4. Wewnętrzna i zewnętrzna dostępność komunikacyjna (drogowa, rowerowa, kolejowa, lotnicza itp.);	8
5. Plany inwestycyjne w odniesieniu do sieci transportowej określone na szczeblu centralnym; ...	10
6. Powiązania funkcjonalne;.....	11
7. Mobilność, transport zbiorowy;	22
8. Zasięg sieci, dostępność i jakość Internetu.	23
II. Ludność i procesy demograficzne	24
9. Liczba ludności, migracje i przyrost naturalny;	24
Ruch wędrowniczy ludności.....	26
Ruch naturalny ludności	29
10. Rozbieżność pomiędzy teoretyczną a faktyczną liczbą ludności;	32
11. Struktura ludności (ekonomiczne grupy wieku), procesy starzenia się społeczeństwa;.....	33
12. Atrakcyjność osadnicza, pozwolenia na budowę;	37
13. Prognoza demograficzna.	41
III. Gospodarka i rynek pracy	45
14. Liczba, wielkość i rodzaj podmiotów gospodarczych;	45
15. Dominujące branże gospodarki;.....	52
16. Poziom lokalnej przedsiębiorczości;.....	60
17. Tereny inwestycyjne;.....	66
18. Bezrobocie w ujęciu obrazującym różne grupy funkcjonalne i dynamika zmian.	67
IV. Środowisko naturalne i infrastruktura	73
19. Walory środowiska naturalnego, przyrodnicze i krajobrazowe, różnorodność biologiczna;	73
20. Formy ochrony przyrody i powierzchnia obszarów chronionych;	74
21. Stan i ochrona środowiska, w tym stopień rozwoju infrastruktury sieciowej i odsetek korzystających z niej mieszkańców (kanalizacja, wodociąg, gazociąg);	75
22. Infrastruktura energetyczna;.....	94
23. Stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii i plany w tym zakresie;	97

24. Gospodarka odpadami, selektywna zbiórka odpadów;	98
25. Zasklepienie gruntów.	103
V. Kultura i dziedzictwo kulturowe.....	105
26. Instytucje kultury i ich działalność; 27. Poziom uczestnictwa w kulturze;	105
28. Uwarunkowania historyczne, obiekty zabytkowe, ich stan, dostępność i sposób wykorzystania;	115
29. Lokalne dziedzictwo niematerialne;.....	119
30. Znani twórcy i inne postaci świata kultury związane z gminą.	120
VI. Sport, rekreacja i turystyka	122
31. Liczba i rodzaj klubów sportowych; 32. Liczba uprawiających sport; 33. Infrastruktura sportowo-rekreacyjna i warunki do jej rozwoju; 34. Wybrane imprezy sportowe; 35. Tradycje i specjalizacje sportowe; 36. Wiodące kluby, znani sportowcy i inne postacie świata sportu związane z gminą; 36. Wiodące kluby, znani sportowcy i inne postacie świata sportu związane z gminą; ...	122
37. Atrakcyjność turystyczna – walory, oferta i infrastruktura turystyczna;.....	127
38. Ruch turystyczny – liczba turystów, wykorzystanie bazy.	131
VII. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	131
39. Studium i plany miejscowe – stopień pokrycia obszaru gminy i struktura przeznaczenia terenów;	131
40. Struktura osadnicza;	132
41. Rewitalizacja (obszar zdegradowany, obszar rewitalizacji, założenia i przedsięwzięcia rewitalizacyjne);	134
42. Obszary zintegrowanego inwestowania i wykluczenia z inwestowania, obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego;	137
43. Obszary o szczególnych problemach lub barierach rozwojowych i obszary o wyjątkowym potencjale rozwojowym.	139
VIII. Bezpieczeństwo publiczne	139
44. Podmioty i instytucje realizujące zadania z zakresu bezpieczeństwa; 46. Przestępczość; 47. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym.....	139
45. Uwarunkowania wynikające z położenia, w tym zagrożenia naturalne (powodziowe, osuwiskowe);.....	142
IX. Polityka społeczna.....	143
48. Pomoc społeczna – liczba i odsetek osób objętych pomocą społeczną, struktura powodów udzielania pomocy, beneficjenci pomocy, w tym osoby długotrwale korzystające ze wsparcia; ...	143
49. Ochrona zdrowia – placówki, oferta, dostępność, liczba udzielanych porad, lokalizacja i czas dojazdu zespołów ratownictwa medycznego;	148
50. Gospodarka mieszkaniowa – opisu stanu zasobów mieszkaniowych, w tym technicznych, energetycznych i dostępności.	151
X. Edukacja i wychowanie	158

51. Sieć placówek oświatowych; 52. Liczba dzieci w przeliczeniu na miejsca w placówkach, współczynnik skolaryzacji; 53. Wyniki uzyskane w ogólnopolskich egzaminach.	158
XI. Kapitał społeczny	169
54. Aktywność obywatelska, liczba i działalność organizacji pozarządowych;	169
55. Frekwencja w wyborach;	177
56. Współpraca międzysektorowa, w tym analiza otwartych konkursów ofert.	178
XII. Finanse samorządowe	183
57. Budżet gminy – dochody i wydatki, w tym ich struktura; 58. Poziom zadłużenia; 59. Zdolność inwestycyjna; 60. Wartość projektów finansowanych ze środków unijnych.	183
Wydatki bieżące	194
Wydatki inwestycyjne	195
Wynik finansowy i zadłużenie gminy Góra Kalwaria	197
WIELOLETNIA PROGNOZA FINANSOWA GMINY GÓRA KALWARIA	198
Aneks	205
Załącznik 1.	206
Tabela 3.2. Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności w Gminie Góra Kalwaria w układzie ogółem, miasto, wieś na tle odnośnych wielkości w Polsce i województwie mazowieckim w latach 2015-2020 – wg sekcji i działów PKD 2007.....	206
Załącznik 2.	224
Z „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2017-2020. Miasto i Gmina Góra Kalwaria” – rys historyczny, _dziedzictwo, wykazy zabytków	224
Załącznik 3.	235
Z „Raportu o stanie gminy stanowiącego podsumowanie działalności Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria w roku 2020” – działania w zakresie pomocy społecznej.....	235

Podstawy wyjściowe do diagnozy stanu gminy miejsko-wiejskiej Góra Kalwaria.

Gmina miejsko-wiejska Góra Kalwaria posiada podstawowe dokumenty odnoszące się wprost do sytuacji społeczno-gospodarczej oraz zagospodarowania przestrzennego. Są to (w ujęciu chronologicznym) przede wszystkim:

- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria na lata 2013-2020 - dokument przyjęty Uchwałą nr L/544/2013 Rady Miejskiej Góry Kalwarii z dnia 18 grudnia 2013 r.;
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Góra Kalwaria - dokument przyjęty Uchwałą nr LVIII/635/2014 Rady Miejskiej Góry Kalwarii z dnia 27 czerwca 2014 r.
- Założenia do Planu Zaopatrzenia w Ciepło, Energię Elektryczną i Paliwa Gazowe dla Gminy Góra Kalwaria na lata 2015-2030 - dokument przyjęty Uchwałą nr XXII/167/2015 Rady Miejskiej Góry Kalwarii z dnia 18 grudnia 2015 r.;
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Góra Kalwaria – dokument przyjęty Uchwałą Nr XXV///226/2016 Rady Miejskiej Góry Kalwarii z dnia 30 marca 2016 r.;
- Lokalny Program Rewitalizacji gminy Góra Kalwaria, zatwierdzony Uchwałą Nr XXXVIII/357/2016 z dnia 20.12.2016 r.
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2017-2020, przyjęty Uchwałą Nr XLIII/420/2017 z dnia 26 kwietnia 2017;
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Góra Kalwaria na lata 2017-2021 z perspektywą do roku 2024 – dokument przyjęty Uchwałą Nr LVIII/641/2018;
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego wzbogacany i nowelizowany zestaw miejscowych planów przestrzennego zagospodarowania gminy miejsko-wiejskiej Góra Kalwaria pokrywający ok. % powierzchni gminy.
- Raport o stanie gminy stanowiący podsumowanie działalności Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria w roku 2020;

W prezentowanej diagnozie stanu gminy Góra Kalwaria, uwzględniono zapisy wszystkich spośród ww. dokumentów. Ponieważ diagnoza stanu gminy ma być podstawą sporządzania strategii rozwoju – musi uwzględniać nie tylko „materialny” stan jednostki, ale również wskazywać rozstrzygnięcia zawarte w podstawowych, obowiązujących dokumentach uchwalonych w gminie. Z tego powodu, w treści niniejszej diagnozy zawarto bardzo dużo odniesień do wspomnianych dokumentów i to w formie cytatów. Pozwoliło to na zachowanie maksymalnej zgodności z treściami zawartymi w ww. dokumentach i wskazanie źródeł określonych zapisów wyznaczających ramy i kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Góra Kalwaria. Taka forma pozwala w procesie sporządzania strategii na dokonanie przeglądu i oceny istniejących zapisów w ww. dokumentach programowych i ew. dokonanie ich aktualizacji. Diagnoza niniejsza obejmuje zatem zarówno sferę „realną” jak i „programową” stanu jednostki.

Przedmiotową diagnozę sporządzono zgodnie z wytycznymi zawartymi w opracowaniu „Strategia rozwoju gminy. Poradnik praktyczny, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, ISBN 978-83-7610-708-0”. W szczególności zakres rzeczowy i układ treści prezentowanej diagnozy jest niemal dokładnym odzwierciedleniem zawartych w ww. podręczniku wskazówek prezentowanych jako: *Przykładowy zakres tematyczny diagnozy społeczno-gospodarczej gminy (wybór do wykorzystania, katalog otwarty).* (por. str. 39-41 ww. podręcznika).

I. Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego, dostępność komunikacyjna i mobilność

1. Położenie względem większych ośrodków miejskich;

Właściwie we wszystkich dokumentach odnoszących się do sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Góra Kalwaria znajdujemy podobne opisy usytuowania gminy w przestrzeni regionu i kraju. „Raport o stanie gminy stanowiący podsumowanie działalności Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria w roku 2020” określa to położenie w sposób następujący:

„...Gmina Góra Kalwaria leży w centrum Polski, w środkowej części województwa mazowieckiego, w powiecie piaseczyńskim. Gmina graniczy od północy i zachodu z gminami należącymi do powiatu piaseczyńskiego, tj. gminami Konstancin-Jeziorna, Piaseczno, Prażmów; przez rzekę Wisłę graniczy z gminami należącymi do powiatu otwockiego, tj. Karczew i Sobienie-Jeziory; od południa natomiast – z gminami Chynów i Warka (powiat grójecki).

Miasto położone jest na południe od stolicy kraju, a od granic Warszawy dzieli je około 20 kilometrów. Krzyżują się w nim dwie drogi krajowe – nr 50 (wschód–zachód) i 79 (północ–południe). Ponadto przez miasto i gminę przebiega droga wojewódzka nr 724, a przez tereny wiejskie – obwodnica miasta. Gmina Góra Kalwaria położona jest nad Wisłą i znajdują się tu dwa mosty drogowy i kolejowy...”

Na nieco inne aspekty ww. położenia wskazuje „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Góra Kalwaria na lata 2017-2021 z perspektywą do roku 2024”:

„...Gmina miejsko-wiejska Góra Kalwaria położona jest w województwie mazowieckim, w powiecie piaseczyńskim, w odległości ok. 20 km od granic Warszawy, natomiast od stolicy powiatu w Piasecznie oddalona jest o ok. 15 km. Gmina Góra Kalwaria zajmuje obszar o powierzchni 144,12 km²

Gmina Góra Kalwaria sąsiaduje z następującymi jednostkami samorządu terytorialnego:

- *Gmina Konstancin-Jeziorna, powiat piaseczyński, woj. mazowieckie;*
- *Gmina Piaseczno, powiat piaseczyński, woj. mazowieckie;*
- *Gmina Karczew (przez Wisłę), powiat otwocki, woj. mazowieckie;*
- *Gmina Chynów, powiat grójecki, woj. mazowieckie;*
- *Gmina Warka, powiat grójecki, woj. mazowieckie.*
- *Gmina Prażmów, powiat piaseczyński, woj. mazowieckie...”*

Na stronach internetowych Urzędu Marszałkowskiego „Wrota Mazowsza”

(https://www.wrotamazowsza.pl/pl/samorzady/piaseczynski/gora_kalwaria) zwraca się uwagę na jeszcze inne aspekty położenia gminy Góra Kalwaria:

Położenie geograficzno-przyrodnicze: Gmina usytuowana jest w centralnej części województwa mazowieckiego, w powiecie piaseczyńskim. Atutem miasta i gminy Góra Kalwaria jest położenie w odległości 30 km od centrum Warszawy. Bliskość międzynarodowego lotniska i instytucji rządowych sprawia, że teren gminy to doskonała lokalizacja pod budowę obiektów przeznaczonych na działalność usługową oraz budownictwo mieszkaniowe.

Gospodarka, przemysł, rolnictwo, inwestycje: Położenie na przecięciu dróg krajowych: nr 50 (Góra Kalwaria - Grójec) i nr 79 (Góra Kalwaria – Warszawa), a także linia kolejowa nr 12 (Skierniewice – Łuków), umożliwia dogodne połączenie z całym krajem co czyni z Góry Kalwarii miejsce atrakcyjne dla inwestorów. Gmina zajmowała w ostatnich latach wysokie pozycje w rankingach społeczno - gospodarczych i była wielokrotnie wyróżniana. W Górze Kalwarii działa kilka większych zakładów produkcyjnych i około 2,5 tys. małych firm. Gminę można podzielić na trzy strefy. Północna część gminy ma charakter przemysłowy. To tereny przeznaczone głównie na działalność

usługową oraz przemysł, który nie jest uciążliwy dla środowiska. Położone w centralnej części gminy miasto Góra Kalwaria jest głównym ośrodkiem mieszkaniowym i administracyjnym. Przemysłowy charakter części północnej kontrastuje z rolniczym charakterem części południowej, gdzie znajdują się liczne lasy i sady. Sadownictwo ma bardzo duże znaczenie dla gminy. Rejon grójecko-warecko-piaseczyński stanowi największe skupisko sadownicze w Polsce. Stąd istnieją tu korzystne warunki dla rozwoju przemysłu przetwórczego. Stwarzając warunki do rozwijania niemal każdej działalności gospodarczej, jesteśmy otwarci na współpracę oferując wolne tereny do zagospodarowania i dostępność infrastruktury technicznej. Szczególnie chcemy polecić bardzo atrakcyjne tereny na skarpie wiślanej dla inwestorów z branży hotelarskiej i sportowo-rekreacyjnej.

Jak widać, przede wszystkim, wskazywana jest bliskość położenia względem Stolicy oraz centrum najludniejszej gminy miejsko-wiejskiej w Polsce tj. Piaseczna.

2. Ukształtowanie terenu;

W dokumencie „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Góra Kalwaria na lata 2017-2021 z perspektywą do roku 2024” określono dość dokładnie fizjograficzne cechy obszaru gminy Góra Kalwaria:

„...Według podziału fizycznogeograficznego Polski Prof. Kondrackiego (2009 r.), Gmina Góra Kalwaria położona jest na terenie dwóch mezoregionów fizycznogeograficznych:

Równiny Warszawskiej oraz Doliny Środkowej Wisły.

Równina Warszawska (318.76) – mezoregion fizycznogeograficzny w środkowo-wschodniej Polsce, stanowiący centralną część Niziny Środkowomazowieckiej. Region graniczy od północy z Kotliną Warszawską, od zachodu z Równiną Łowicko-Błońską i Wysoczyzną Rawską, od południa z Równiną Kozienicką, a od wschodu z Doliną Środkowej Wisły. Na południowym zachodzie region styka się z Doliną Białobrzeską. Równina Warszawska leży w całości w obrębie woj. mazowieckiego. Mezoregion jest zdenudowanym płatem akumulacji lodowcowej położonym 20-30 m ponad lustrem wody Wisły z zaznaczonym stopniem erozyjnym ku wschodowi. Zachodnia krawędź regionu stanowiąca granicę z niższymi mezoregionami jest mało widoczna w terenie. Równina Warszawska jest regionem wybitnie rolniczym, dominują tu uprawa warzyw i sadownictwo. W 1993 roku na terenie Lasów Chojnowskich utworzono Chojnowski Park Krajobrazowy. Głównym ośrodkiem miejskim regionu jest Warszawa (na północnym krańcu), a mniejszymi ośrodkami – Piaseczno, Konstancin-Jeziorna, Warka i Tarczyn.

Dolina Środkowej Wisły (318.75) – mezoregion fizycznogeograficzny w środkowowschodniej Polsce, stanowiący centralną i południową część Niziny Środkowomazowieckiej. Region graniczy od północy z Równiną Wołomińską i Kotliną Warszawską, od zachodu z Równiną Warszawską i Równiną Kozienicką od wschodu z Równiną Garwolińską i Wysoczyzną Żelechowską, a od południa z Pradoliną Wieprza, Wysoczyzną Lubartowską i Małopolskim Przełomem Wisły, stanowiącym naturalne przedłużenie regionu ku południu. Dolina Środkowej Wisły leży na pograniczu województw mazowieckiego i lubelskiego. Mezoregion ma wydłużony południkowy kształt o szerokości ok. 10 km, obejmujący dolinę Wisły na odcinku Puławy-Warszawa. Na obszarze regionu wyróżnia się dwa tarasy geologiczne: ląkowy zalewowy (niższy) i wydmy piaszczyste (wyższy). Po prawej stronie Wisły rozpościerają się obszerne kompleksy leśne, m.in. objęte ochroną Lasy Garwolińskie, Lasy Osieckie, Lasy Celestynowskie i Lasy Otwockie, wchodzące w skład Mazowieckiego Parku Krajobrazowego. Główne ośrodki miejskie położone zupełnie lub częściowo na terenie regionu to Warszawa (południowo-zachodnie przedmieścia), Otwock, Puławy, Kozienice, Dęblin, Konstancin-Jeziorna, Józefów, Karczew i Góra Kalwaria.

Źródło: „Geografia regionalna Polski...”

We wspomnianym dokumencie „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Góra Kalwaria na lata 2017-2021 z perspektywą do roku 2024” wyrażenie pokazano niejako „dwudzielny” charakter gminy Góra Kalwaria położonej na granicy obu ww. mezoregionów

fizycznogeograficznych – por. Rysunek 1.1. Jest to istotne z punktu widzenia diagnozy stanu gminy gdyż obie ww. jednostki tworzą nieco odmienne uwarunkowania fizycznogeograficzne rozwoju społeczno-gospodarczego.

Rysunek 1.1. Położenie fizyczno-geograficzne Gminy Góra Kalwaria.

Źródło: „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Góra Kalwaria na lata 2017-2021 z perspektywą do roku 2024”

3. Bogactwa naturalne, możliwości ich eksploatacji i wykorzystania;

Z informacji które podaje „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Góra Kalwaria na lata 2017-2021 z perspektywą do roku 2024” wynika, iż:

„...Według Centralnej Bazy Danych Geologicznych na terenie Gminy Góra Kalwaria dominują żwiry, piaski, glazy i gliny moren czołowych, gliny zwałowe, ich zwiatereliny oraz piaski i żwiry lodowcowe. (...) Na terenie Gminy Góra Kalwaria nie są zlokalizowane złoża kruszyw naturalnych....”

4. Wewnętrzna i zewnętrzna dostępność komunikacyjna (drogowa, rowerowa, kolejowa, lotnicza itp.);

Wewnętrzną i zewnętrzną dostępność komunikacyjną gminy Góra Kalwaria omówiono dość szczegółowo w dokumencie „Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Góra Kalwaria (Woj. Mazowieckie) 2016/2017”. Autorzy przedstawiają obsługę komunikacyjną przedmiotowego obszaru w podziale na 4. Rodzaje środków komunikacji tj.:

„...3.6.1 Komunikacja samochodowa

Do komunikacji drogowej służą drogi krajowe (nr 50 i nr 79), wojewódzkie, powiatowe i gminne. Obsługa transportowa realizowana jest poprzez zbiorowy transport publiczny, prywatny i transport indywidualny. Publiczny transport drogowy na terenie gminy obsługiwany jest przez PPKS Warszawa, zapewniając mieszkańcom połączenie z centrum Warszawy (Al. Jerozolimskie), PKS Grójec oraz pięć linii autobusowych (L21, L25, L28, L30, 742) obsługiwanych przez Zarząd Transportu Miejskiego (ZTM) w Warszawie, komunikując społeczność gminną między miastem a Warszawą, Piasecznem, Konstancinem - Jeziorną oraz między miastem a miejscowościami gminy. Cztery z pięciu linii początkowe przystanki mają na Rynku w Górze Kalwarii, stanowiąc połączenie miasta z Piasecznem, Konstancinem- Jeziorną, stacją kolejową w Czarnym Lesie oraz Warszawą (Wilanów). Dworzec

autobusowy zlokalizowany jest na Rynku w centrum Góry Kalwarii. Niestety, jego stan nie odpowiada współczesnym standardom, a lokalizacja przy Rynku - degraduje tę reprezentacyjną przestrzeń miasta. W Baniosze funkcjonuje linia nr L28 przewożąca mieszkańców w kierunku Piaseczna. Ponadto w gminie działają prywatni przewoźnicy, kursując na trasie Góra Kalwaria – Piaseczno – Warszawa. Planowana jest również linia autobusowa łącząca Górę Kalwarię ze stacją metra „Kabaty” w Warszawie, obsługiwana przez ZTM Warszawa.

3.6.2 Komunikacja kolejowa

Na komunikację kolejową gminy składa się linia nr 12 Skierniewice – Łuków ze stacjami kolejowymi w Czachówku Środkowym (nieczynna poza terenem gminy) i Wschodnim (na terenie gminy, w miejscowości Czarny Las) oraz w mieście Góra Kalwaria. Linia ta łączy się w Czachówku z linią kolejową nr 8 Warszawa Zachodnia – Kraków Główny i zapewnia połączenie do Warszawy i Radomia. Publiczny transport kolejowy obsługuje PKP Koleje Mazowieckie Sp. z o.o., komunikując miasto na trasie Góra Kalwaria - Warszawa Wschodnia, Śródmieście i Zachodnia przez stację Czachówek Wschodni, znajdującą się również na terenie gminy w miejscowości Czarny Las. Istotną rolę w publicznej komunikacji kolejowej może odegrać stale rozwijająca się w aglomeracji warszawskiej Szybka Kolej Miejska. Plany te obecnie nie obejmują miasta, a najbliższy projektowany przystanek znajduje się w Czachówku. Szansą dla mieszkańców są modernizacje linii radomskiej oraz linii Skierniewice - Łuków, które znacznie poprawią warunki ruchu dla pociągów regionalnych w relacjach pomiędzy Warszawą a Górą Kalwarią / Czachówkiem. Warunkiem jest jednak wydłużenie połączeń kolejowych bezpośrednio do Góry Kalwarii.

3.6.3 Komunikacja lotnicza

Miasto położone jest 30 km od lotniska im. Chopina w Warszawie, gwarantującego sieć lotniczych połączeń krajowych i międzynarodowych. Dojazd do lotniska zapewnia droga krajowa nr 79 i S79 oraz kolej.

3.6.4 Komunikacja wodna

Gmina nie posiada żadnego rodzaju transportu wodnego. Dużym potencjałem, szczególnie do rozwoju transportu turystycznego, jest rzeka Wisła, która obecnie nie ma wykorzystania w zakresie komunikacji. Szansę rozwoju tego rodzaju transportu daje istniejący, a obecnie niewykorzystywany komunikacyjny port rzeczny, zlokalizowany w odległości ok. 1 km od Rynku miejskiego.

Wniosek - szansę na usprawnienie komunikacji, oprócz licznych remontów i modernizacji daje budowa obwodnicy miasta, która ułatwi połączenia regionalne, zwiększy dostępność miasta oraz odciąży centrum Góry Kalwarii z ruchu tranzytowego. Wymagana będzie rozbudowa systemu komunikacji publicznej, ze szczególnym zwróceniem uwagi na potencjał linii kolejowej.

3.6.5 Komunikacja piesza i rowerowa

Ze względu na charakter gminy oraz skalę wielkości miasta Góra Kalwaria - bardzo istotną rolę w przemieszczaniu się pełni komunikacja piesza oraz rowerowa. Na krótkich dystansach komunikacja piesza jest najefektywniejszym sposobem przemieszczania się. Dotyczy to w szczególności centrum miasta, gdzie większość celów podróży: miejsca zamieszkania, praca, usługi, edukacja, rekreacja możliwa jest do osiągnięcia pieszo. Jednocześnie jest także korzystna dla gości i turystów odwiedzających miasto. Stwierdzić jednak należy, że infrastruktura w wielu miejscach nie zachęca do poruszania się pieszo. Szczególnie jest to widoczne w rejonach na zachód od centrum miasta: w rejonie ulicy Kalwaryjskiej, łączącej centrum z osiedlami oraz stacją kolejową. Ulica ta, zdominowana jest przez infrastrukturę transportu samochodowego. Podobnie rejon targowiska pozbawiony jest chodników i zdominowany przez chaotyczne parkowanie.

Na średnich dystansach, szczególnie w miejscowościach poza miastem, efektywnym sposobem poruszania się jest komunikacja rowerowa, która jest popularna wśród mieszkańców, jednakże praktycznie nie posiada infrastruktury i rozwiązań ją wspierających. Dotyczy to zarówno codziennych podróży jak i tras turystycznych.

Ze względu na liczne, zidentyfikowane problemy komunikacyjne, związane z presją uciążliwego ruchu samochodów, a także nieuporządkowanym parkowaniem należy dążyć do rozwoju komunikacji pieszej i rowerowej poprzez rozwój infrastruktury i wysokiej jakości przestrzeni publicznych....”

Szczegółowy opis ilości i jakości dróg gminnych znajdujemy w Raporcie o stanie gminy stanowiący podsumowanie działalności Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria w roku 2020:

„...Zestawienie zbiorcze - sumy długości dróg oraz powierzchni jezdni i chodników na terenie gminy Góra Kalwaria:

- długość dróg ogółem: 124,379 km,
- powierzchnia jezdni ogółem: 572,400 tys. m²,
- powierzchnia chodników i ścieżek rowerowych ogółem: 32,117 tys. m².

1. Nawierzchnia bitumiczno-asfaltowa:

- długość dróg: 77,800 km,
- powierzchnia jezdni: 397,240 tys. m²,

2. Nawierzchnia betonowa:

- długość dróg: 2,206 km,
- powierzchnia jezdni: 7,620 tys. m²,

3. Nawierzchnia z kostki prefabrykowanej:

- długość dróg: 2,502 km,
- powierzchnia jezdni: 12,500 tys. m²,

4. Nawierzchnia wzmocniona (żwir, żużel, kruszywo kamienne, tłuczeń z kruszyw z mieszanek bitumicznych):

- długość dróg: 18,843 km,
- powierzchnia jezdni: 65,2 tys. m²,

5. Nawierzchnia gruntowa:

- długość dróg: 23,028 km,
- powierzchnia jezdni: 94,84 tys. m²...

Z zestawienia zawartego w ww. dokumencie wynika, iż na terenie gminy Góra Kalwaria spośród 124 km dróg gminnych w 2020 r. prawie 70% posiadało nawierzchnię bitumiczno-asfaltową, zaś gruntową wzmocnioną 15%, a gruntową 19% - por. Tabela 1.1.

Tabela 1.1. Jakość nawierzchni dróg gminnych w gminie Góra Kalwaria w 2020 r.

	Nawierzchnia					
	ogółem	bitumiczno-asfaltowa	betonowa	z kostki prefabrykowanej	wzmocniona*	gruntowa
Długość dróg w km	124,379	77,8	2,206	2,502	18,843	23,028
Powierzchnia jezdni w tys. m ²	572,4	397,24	7,62	12,5	65,2	94,84
Długość dróg w % ogółu	100,0	62,6	1,8	2,0	15,1	18,5
Powierzchnia jezdni w % ogółu	100,0	69,4	1,3	2,2	11,4	16,6

*żwir, żużel, kruszywo kamienne, tłuczeń z kruszyw z mieszanek bitumicznych

5. Plany inwestycyjne w odniesieniu do sieci transportowej określone na szczeblu centralnym;

W Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Góra Kalwaria (s. 33) wskazano:

„... OBSZARY NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO, W TYM O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROJEKTÓW ZADAŃ RZĄDOWYCH

- Zadania rządowe, dotyczące realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, przewidziane do realizacji na terenie miasta i gminy Góra Kalwaria, są następujące:
 - a. obwodnica miasta Góra Kalwaria w ciągu drogi krajowej nr 50;

- b. modernizacja i przebudowa drogi krajowej nr 79 oraz budowa obwodnicy miasta Góra Kalwaria na przebiegu tej drogi (środki finansowe zarezerwowano w budżecie Województwa Mazowieckiego);
- c. modernizacja i przebudowa drogi wojewódzkiej nr 724 z budową obejścia miasta Góra Kalwaria;
- Marszałek Województwa Mazowieckiego oraz Wojewoda nie zgłosili potrzeby rezerwowania terenu pod żadne inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.
- W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego wprowadzono następujące ustalenia, dotyczące realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:
 - a) ciąg drogi wojewódzkiej nr 50 ma stanowić fragment „Dużej Obwodnicy Warszawy” w paśmie ośrodków miejskich: Góra Kalwaria, Grójec, Solec, Wyszogród, Wyszaków, Mińsk Mazowiecki, z przyszłościowym ujednoliceniem klasy dróg do GP (główniej ruchu przyspieszonego);
 - b) istniejąca linia kolejowa ma stanowić część obwodnicy towarowej na odcinku Łowicz – Skierniewice – Łuków, europejskiego korytarza transportowego (KII) na linii: Berlin – Kunowice – Warszawa – Terespol;
 - c) celowe jest wskazanie korytarza dla południowego autostradowego obejścia Warszawy w rejonie Góry Kalwarii. Propozycja ta nie znajduje jednak bezpośredniego odniesienia w dokumentach rządowych....”

6. Powiązania funkcjonalne;

W ujęciu przestrzennym, ze względu na swe położenie geograficzne i profil społeczno-gospodarczy, gmina Góra Kalwaria funkcjonuje w sieci powiązań wewnętrznych (wewnątrzgminnych) oraz zewnętrznych (na poziomie międzynarodowym, wewnątrzkrajowym, wewnątrzwojewódzkim oraz wewnątrzpowiatowym).

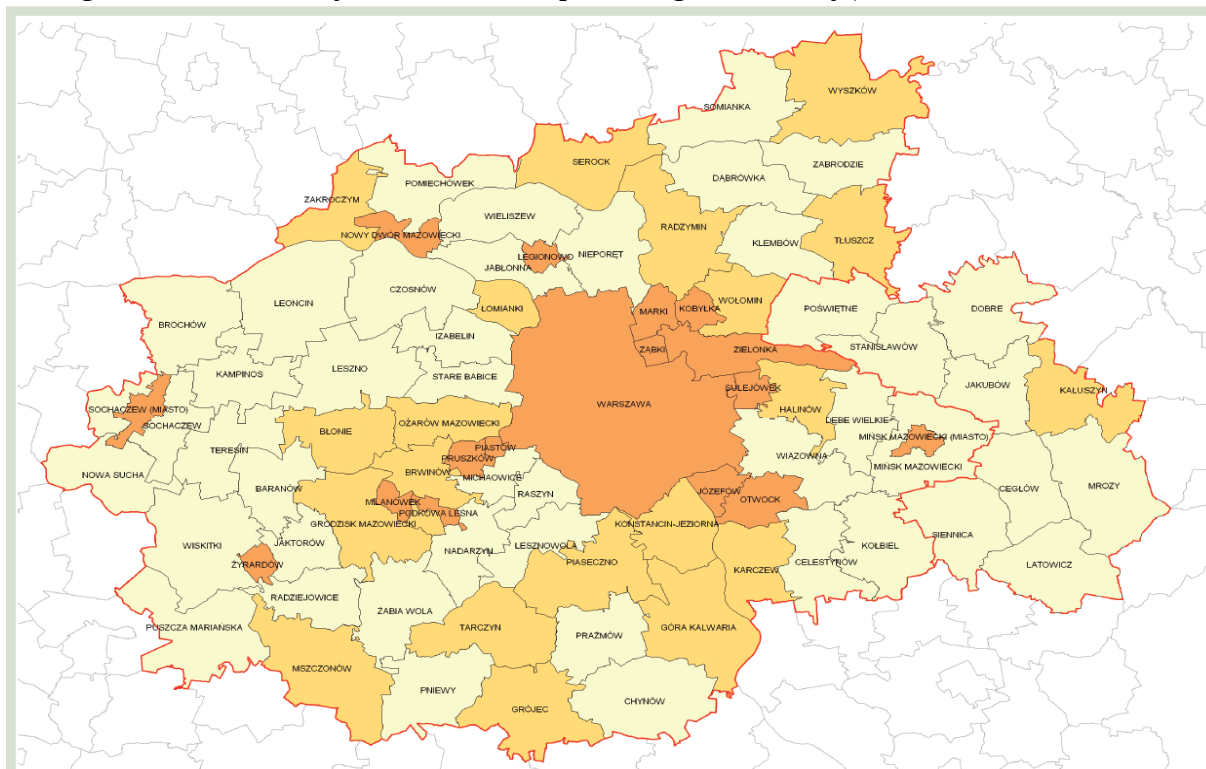
Powiązania te można, dla uporządkowania analizy, podzielić na:

- instytucjonalno-administracyjne – wynikają one z faktu, iż gmina miejska Góra Kalwaria leży na obszarze powiatu piaseczyńskiego, w województwie mazowieckim, ok. 20 km od granic Warszawy, zaliczana jest do tzw. Obszaru Metropolitalnego Warszawy.
- funkcjonalno-przestrzenne (w tym infrastrukturalne) – wynikają one z położenia na obszarze tzw. Obszaru Metropolitalnego Warszawy tj. obszaru o takim stopniu i formach zainwestowania, iż określone formy zagospodarowania przestrzennego, w tym infrastruktury technicznej i społecznej oraz środowiska naturalnego tworzą system oddziaływań wykraczający poza granice poszczególnych jednostek podstawowego podziału administracyjnego; wymienić tu można powiązania siecią transportową (drogową, kolejową), pasma rozwoju industrializacji i urbanizacji, strefy ochrony i zagospodarowania środowiska naturalnego itp.
- gospodarcze – bazę ekonomiczną gminy Góra Kalwaria tworzą relatywnie silnie rozwinięte branże sekcji m.in.: przetwórstwa przemysłowego (spożywcza, chemiczna, farmaceutyczna, elektrotechniczna), budownictwa, transportu i gospodarki magazynowej oraz szeroko rozumianych usług itp. Skala działalności w tych działach wykracza poza potrzeby rynku lokalnego, a nawet regionalnego. Podobnie wykształcona specjalizacja sadowniczo-ogrodnicza ok. połowy funkcjonujących na obszarze gminy gospodarstw rolnych funkcjonuje w powiązaniu z rynkiem regionalnym, krajowym i międzynarodowym.
- społeczne – położenie gminy na obszarze OMW, w odległości ok. 20 km od granic Stolicy, jest równoznaczne z istnieniem bardzo silnych powiązań funkcjonalnych o charakterze społecznym nie tylko z bezpośrednim otoczeniem, ale przede wszystkim z

Warszawą; wskazać tu należy dojazdy do pracy, dojazdy do wyspecjalizowanych usług w Stolicy, przejazdowy i pobytowy ruch rekreacyjno-turystyczny itp.

W możliwie najpełniejszy sposób wybrane powiązania funkcjonalne gminy Góra Kalwaria z bezpośrednim i dalszym otoczeniem na obszarze Obszaru Metropolitalnego Warszawy pokazuje 9. wybranych Kartogramów zaczerpniętych ze „*Studium Planu Obszaru Metropolitalnego Warszawy, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa 2011*”. W takim ujęciu widać najlepiej, iż gmina Góra Kalwaria funkcjonuje w sieci powiązań, społecznych, infrastrukturalnych, środowiska naturalnego, dziedzictwa kulturowego itp.

Kartogram 1.1. Delimitacja Obszaru Metropolitalnego Warszawy(

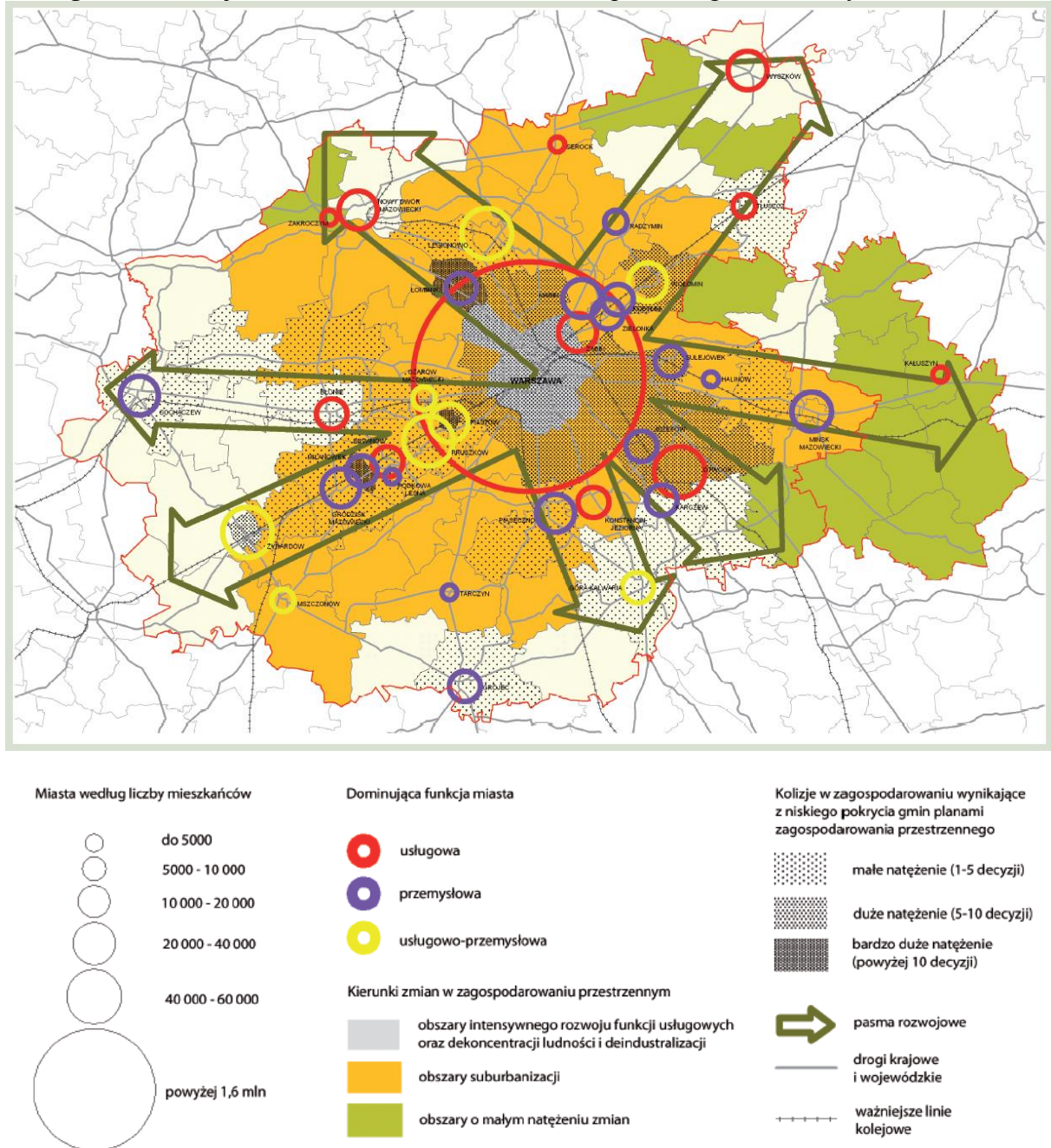
Rodzaje gmin:

- miejska
- miejsko-wiejska
- wiejska

- zdelimitowane granice OMW
- obszar proponowany do włączenia w granice OMW
- granice gmin

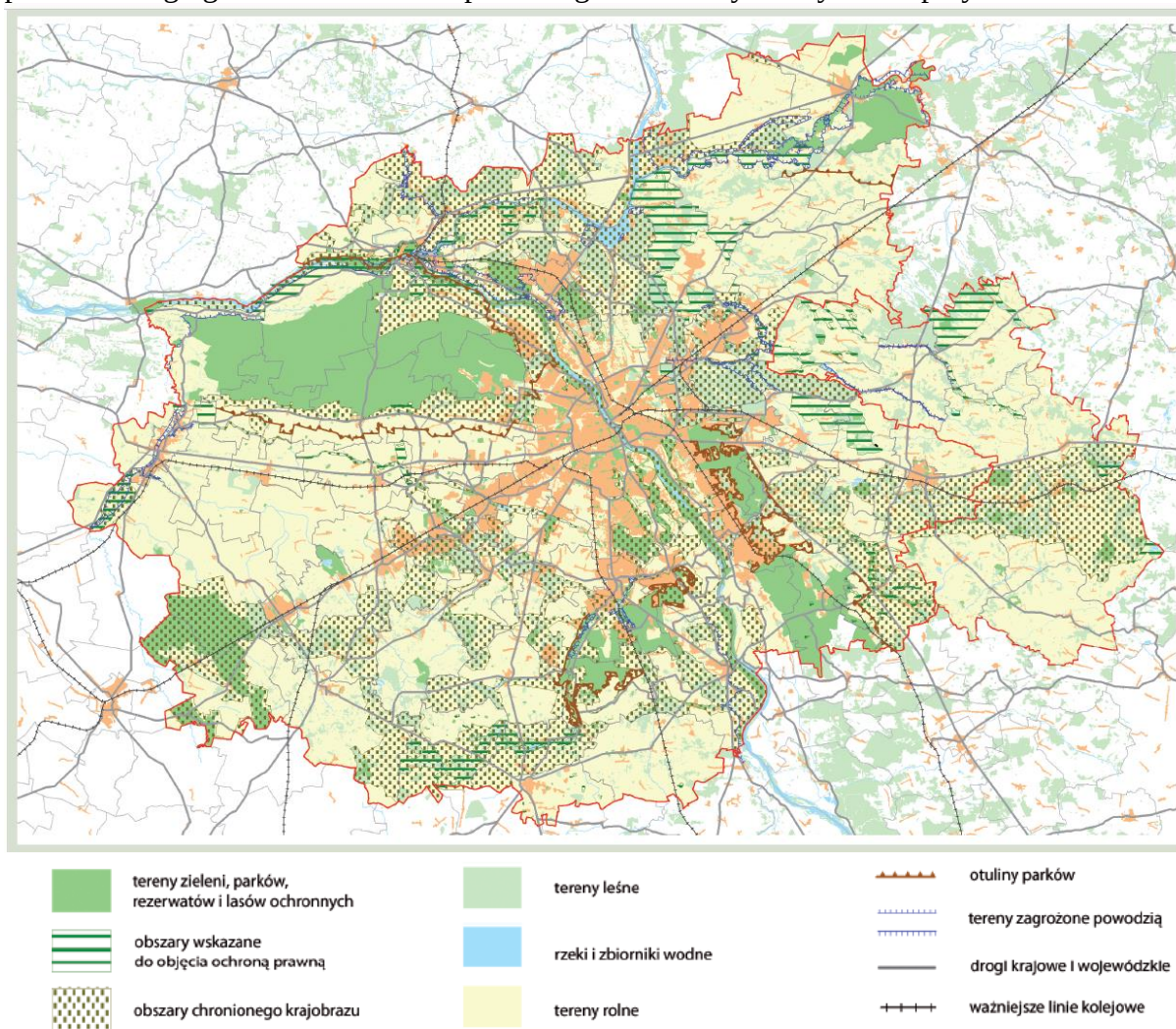
Źródło: Studium Planu Obszaru Metropolitalnego Warszawy, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa 2011.,

Kartogram 1.2. Miejska sieć osadnicza Obszaru Metropolitalnego Warszawy

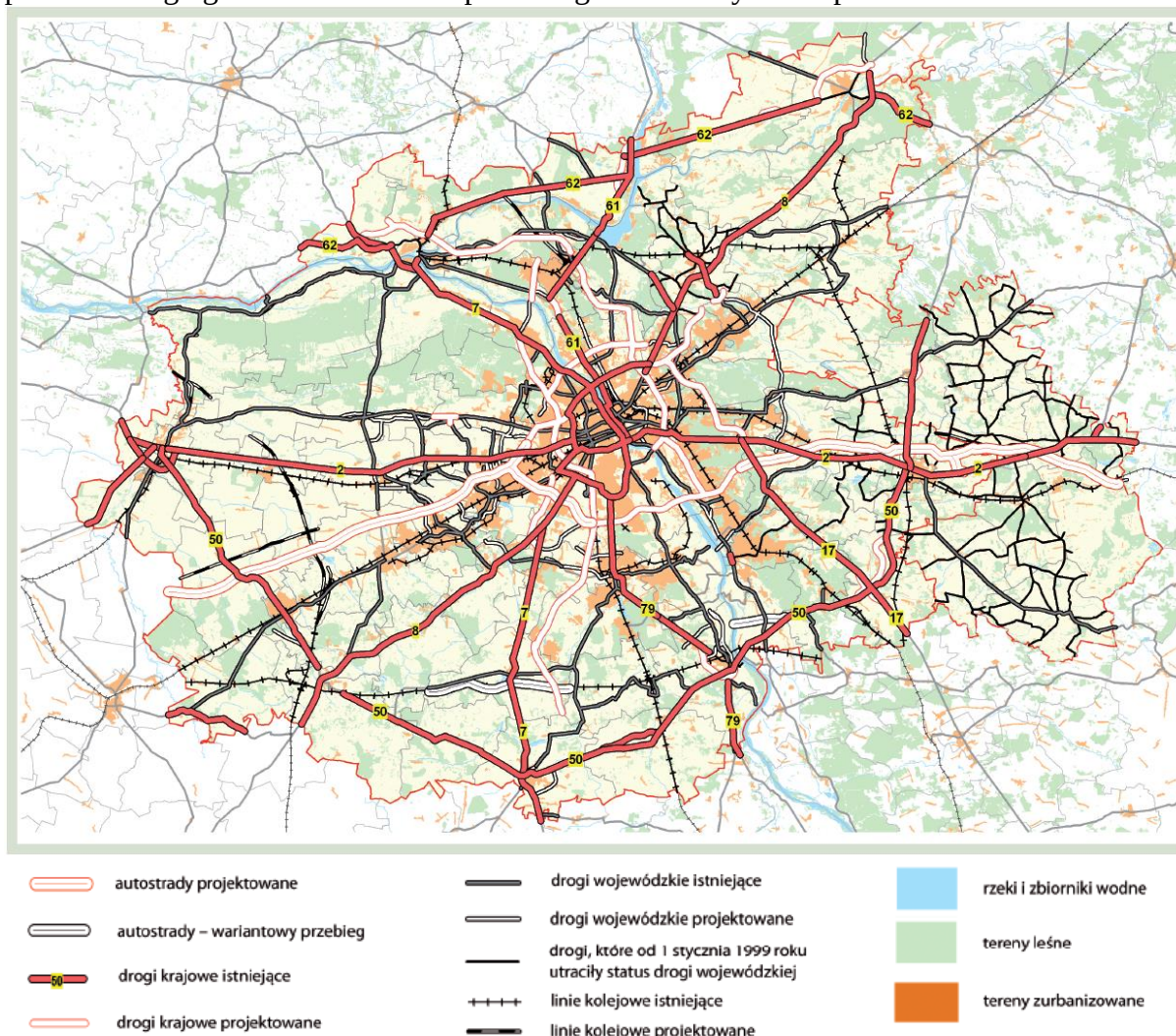
Źródło: Studium Planu Obszaru Metropolitalnego Warszawy, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa 2011.,

Kartogram 1.3. Analiza studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin Obszaru Metropolitalnego Warszawy tereny cenne przyrodniczo

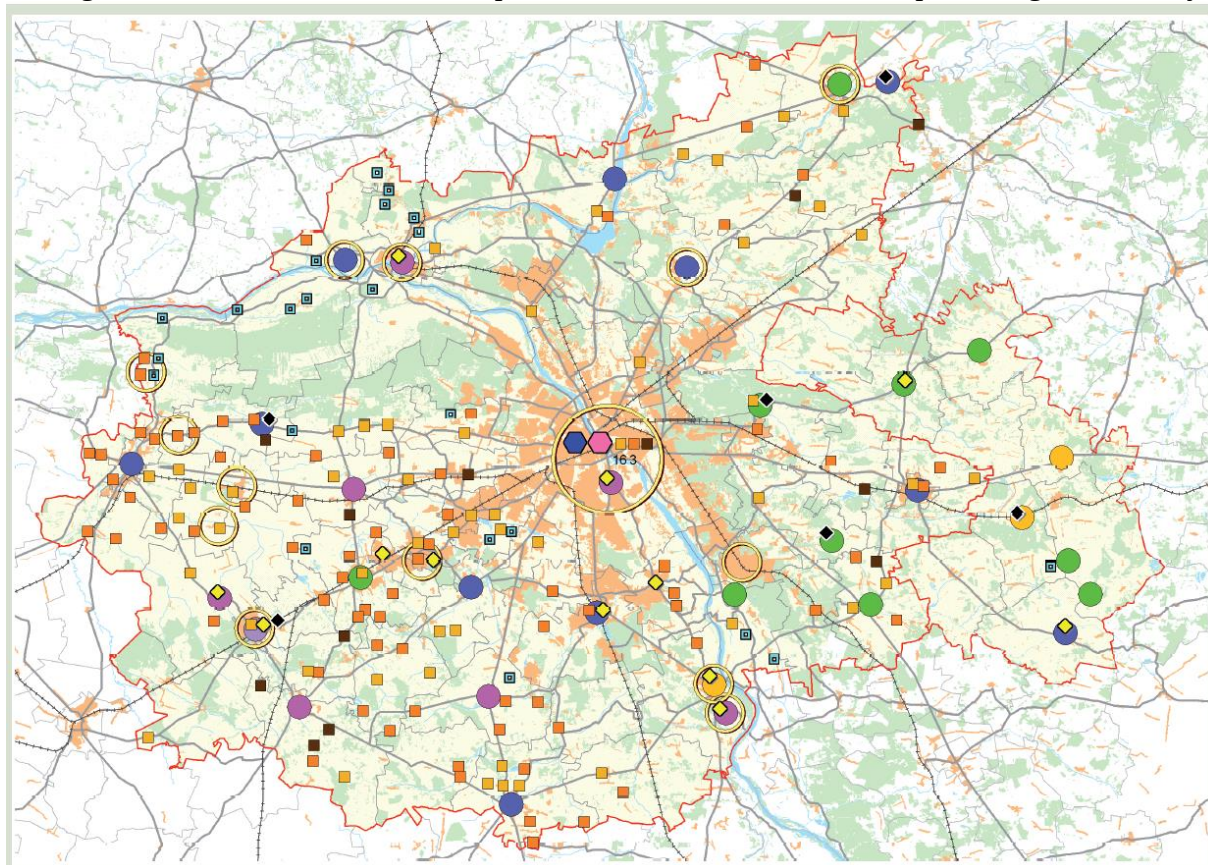
Źródło: Studium Planu Obszaru Metropolitalnego Warszawy, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa 2011.,

Kartogram 1.4. Analiza studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin Obszaru Metropolitalnego Warszawy - transport

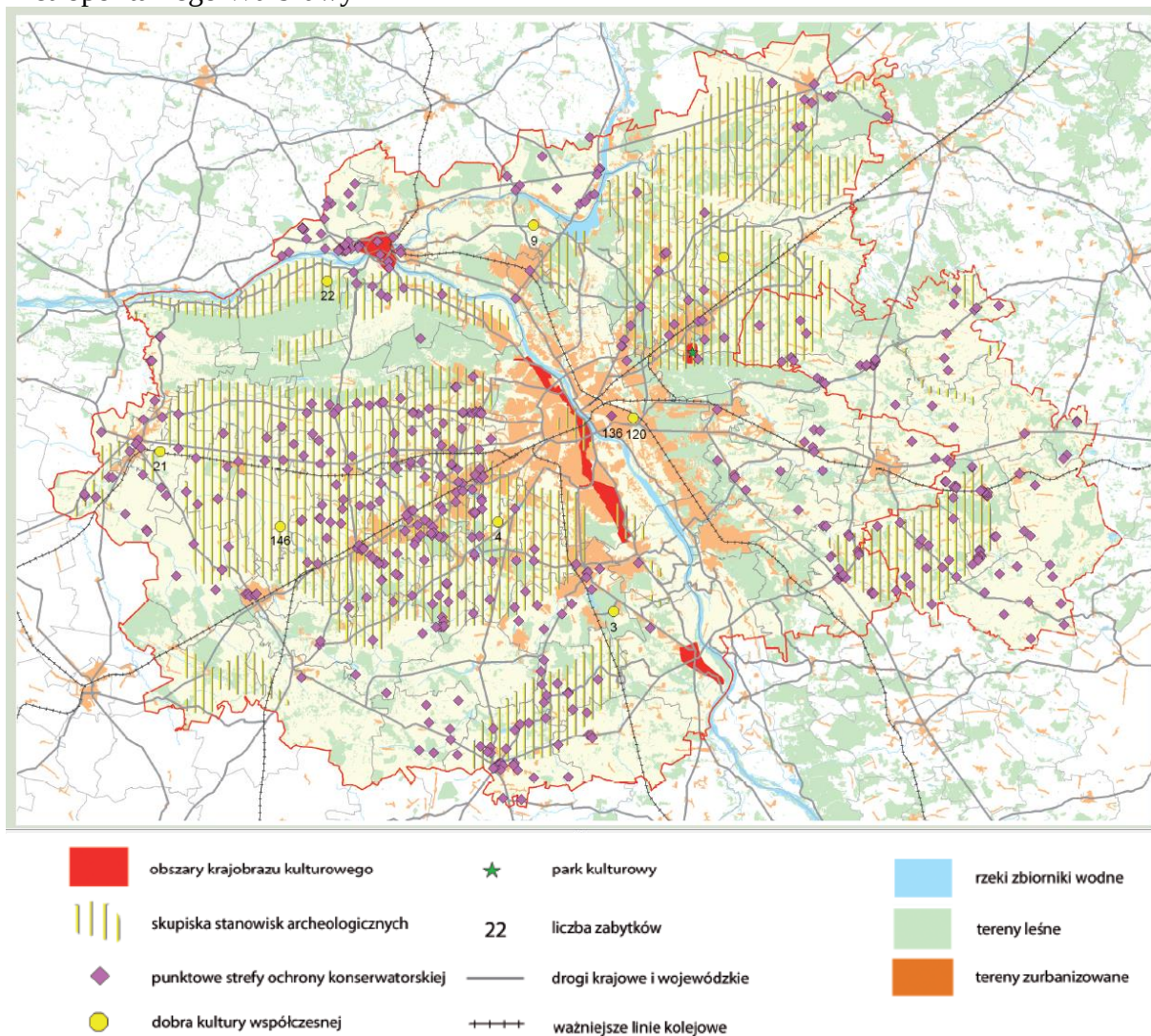
Źródło: Studium Planu Obszaru Metropolitalnego Warszawy, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa 2011.,

Kartogram 1.5. Wartości kulturowe – pasma kulturowe Obszaru Metropolitalnego Warszawy

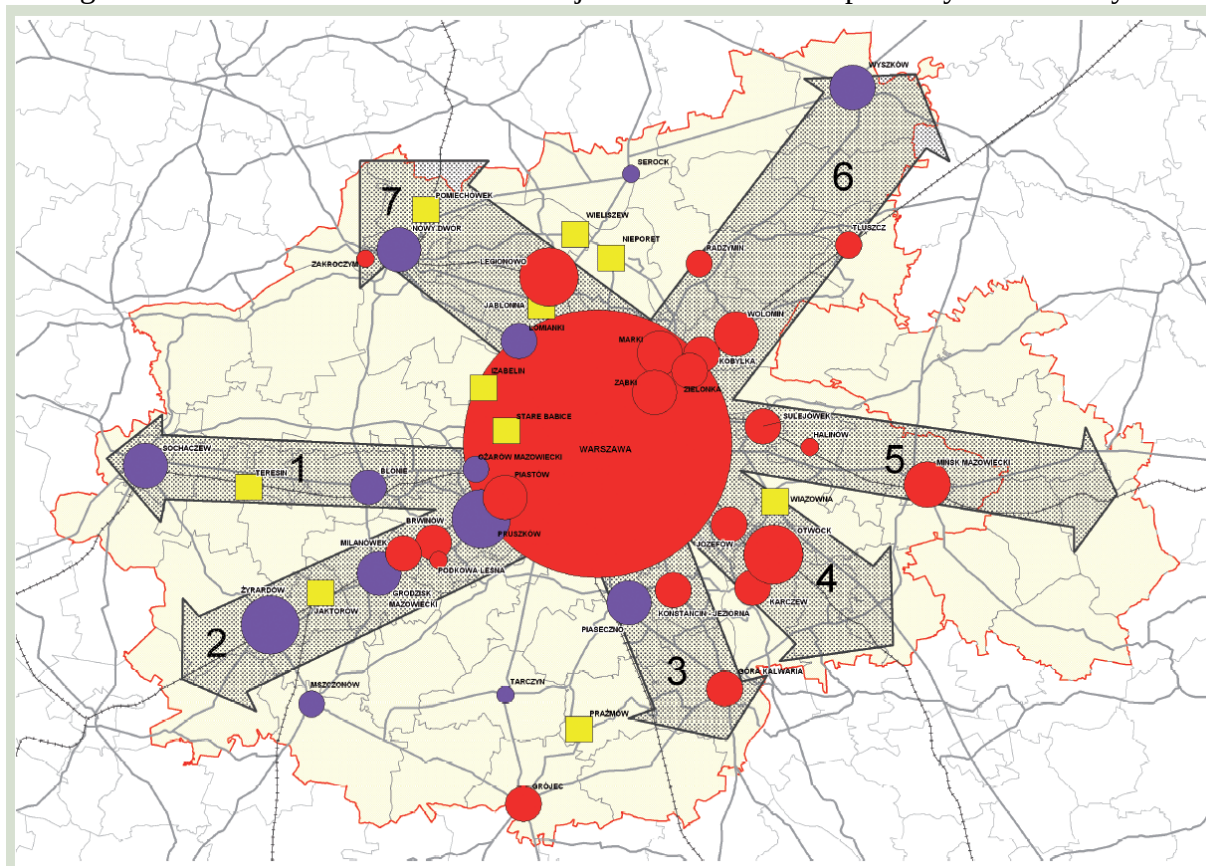
Źródło: Studium Planu Obszaru Metropolitalnego Warszawy, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa 2011.,

Kartogram 1.6. Wartości kulturowe – materialne i niematerialne zasoby dziedzictwa Obszaru Metropolitalnego Warszawy

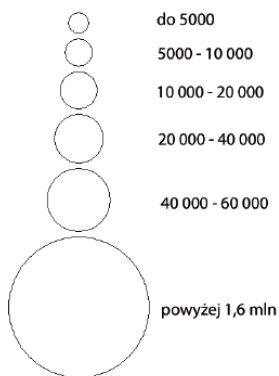

Źródło: Studium Planu Obszaru Metropolitalnego Warszawy, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa 2011.,

Kartogram 1.7. Przestrzenne kierunki rozwoju w Obszarze Metropolitalnym Warszawy.

Miasta według liczby mieszkańców

Rozwój funkcji ośrodków osadniczych

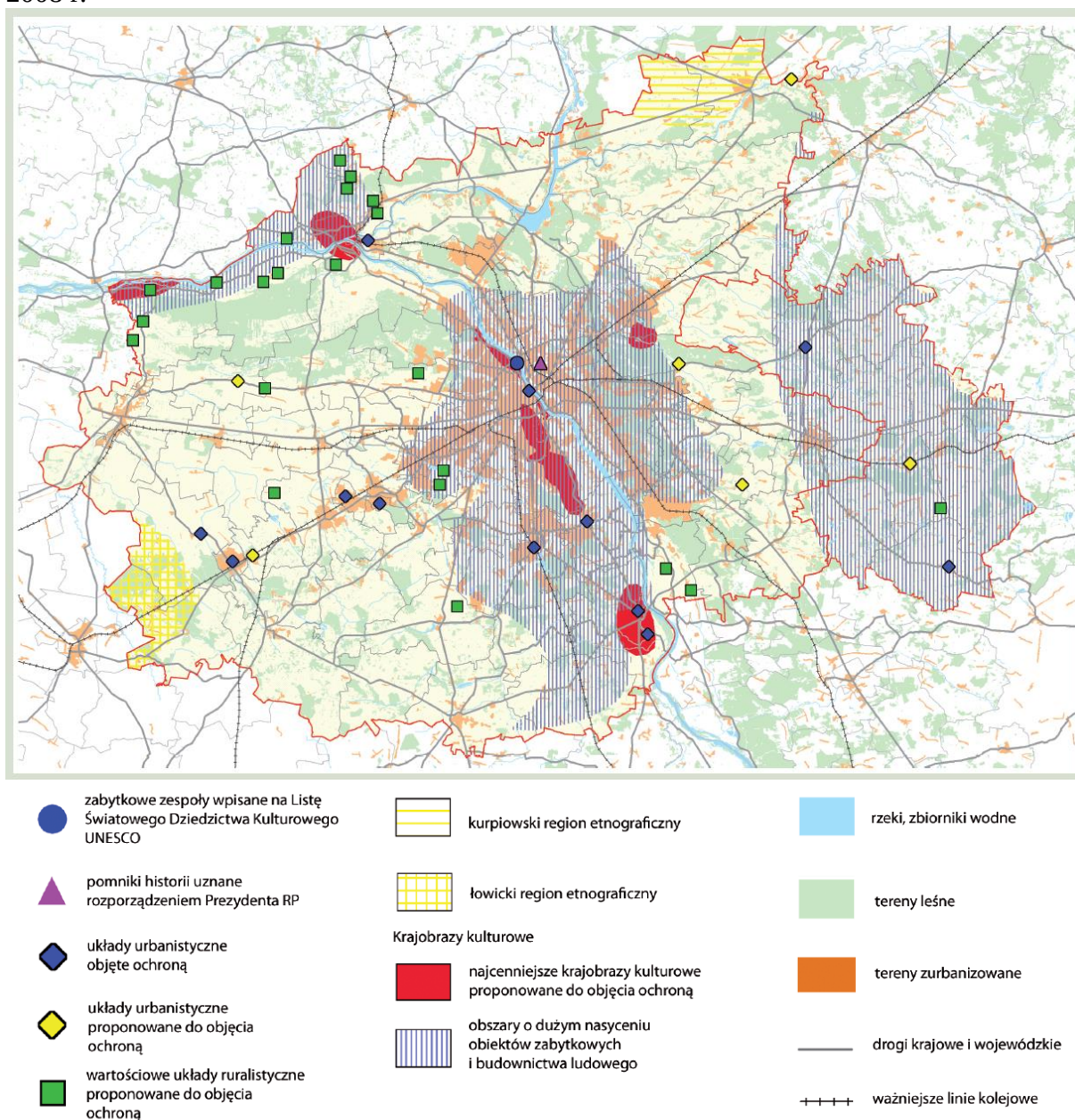

pasma rozwojowe

- 1 zachodnie
- 2 południowo-zachodnie
- 3 południowe
- 4 południowo-wschodnie
- 5 wschodnie
- 6 północno-zachodnie
- 7 północno-wschodnie

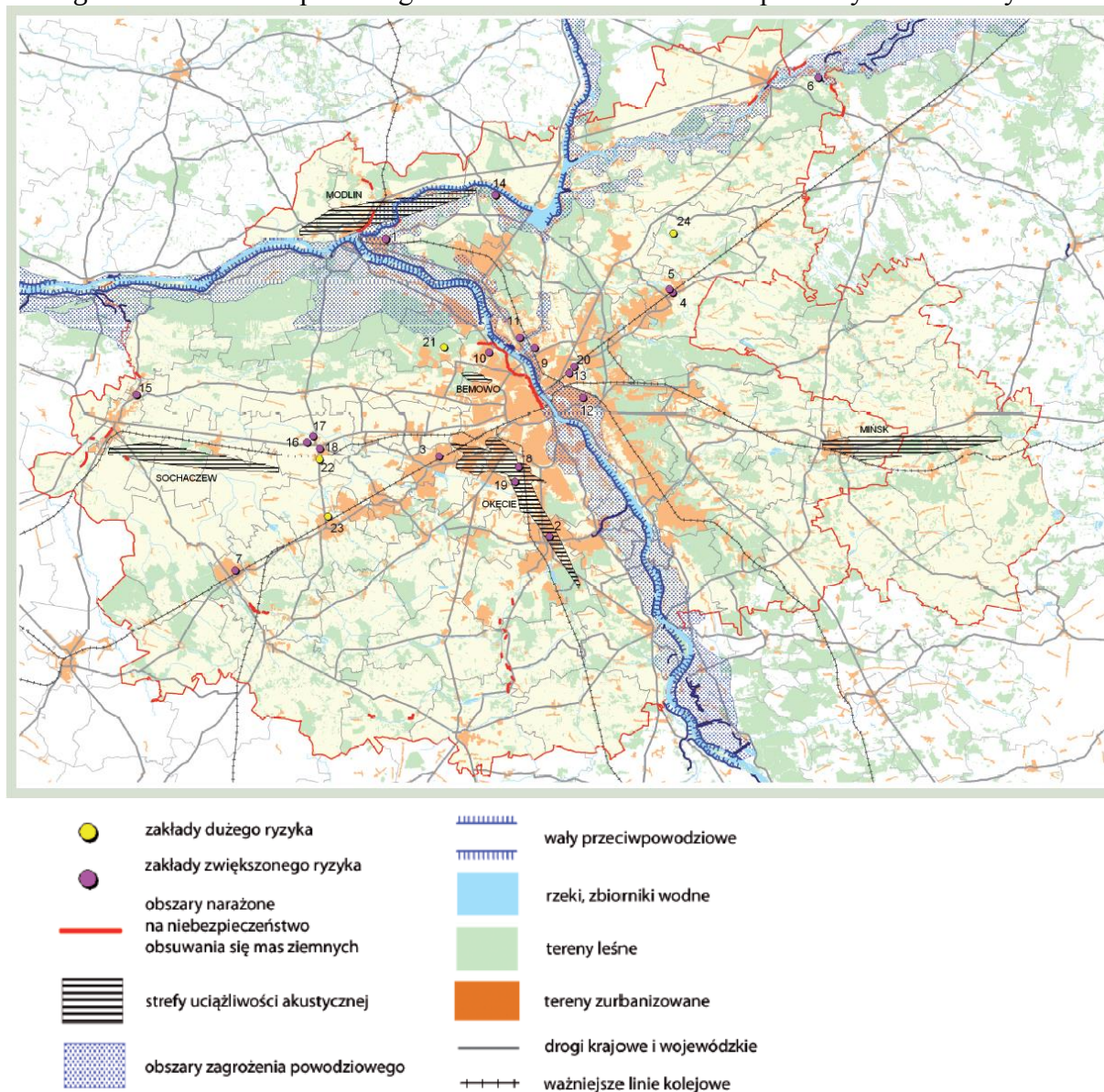
Źródło: Studium Planu Obszaru Metropolitalnego Warszawy, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa 2011.

Kartogram 1.8. Strefy ochrony konserwatorskiej na Obszarze Metropolitalnym Warszawy w 2008 r.

Źródło: Studium Planu Obszaru Metropolitalnego Warszawy, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa 2011.

Kartogram 1.9. Ochrona przed zagrożeniami na Obszarze Metropolitalnym Warszawy

Źródło: Studium Planu Obszaru Metropolitalnego Warszawy, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa 2011.

7. Mobilność, transport zbiorowy;

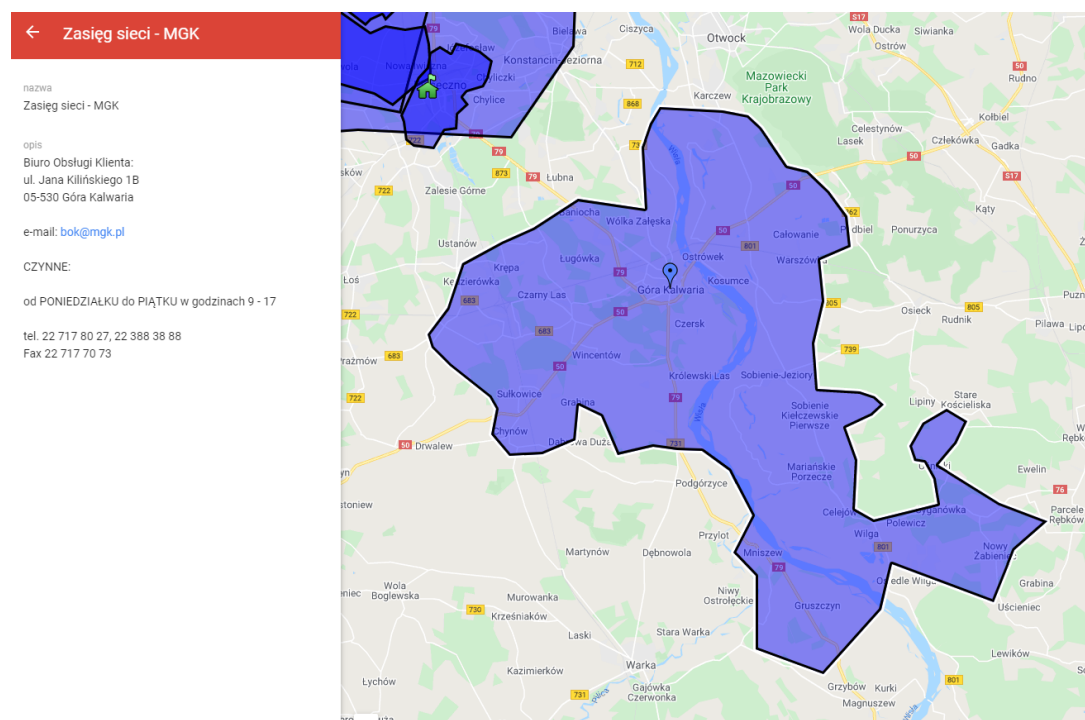
Mobilność ludności rozpatrywana w aspekcie funkcjonowania transportu zbiorowego jest kategorią złożoną i dynamiczną. Rozgrywa się w układzie porozumień między odrębnymi podmiotami funkcjonującymi w ramach powiązań funkcjonalno-przestrzennych wykraczających poza obszar gminy. Dodatkowym czynnikiem komplikującym sytuację jest uzależnienie od zmiennej sytuacji organizacyjnej i finansowej porozumiewających się, niezależnych podmiotów i to nie tylko w grupie władz publicznych, ale i podmiotów gospodarczych, jakimi są szeroko rozumiane firmy świadczące usługi komunikacyjno-transportowe. Gminy, jak wiadomo w zdecydowanej większości przypadków, starają się pełnić rolę regulatora, a nie bezpośredniego usługodawcy. Wszystko to powoduje multiplikację ilości uzgodnień podnosząc wymiar tzw. „kosztów transakcyjnych”¹ w sferze komunikacyjnej obsługi ludności gminy. Koszty transakcyjne są bardzo obciążające – składają się na nie: koszty gromadzenia informacji o rynku, badanie rynku, poszukiwanie ofert, analiza popytu i podaży, koszty negocjacji, koszty proceduralne, koszty tworzenia rezerw, koszty monitorowania i realizacji kontraktów, straty wynikające z nieudanych transakcji i zmarnowanych szans itp.

W dokumencie „Raport o stanie gminy stanowiący podsumowanie działalności Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria w roku 2020” przedstawiono te problemy występujące w latach 2019-20;

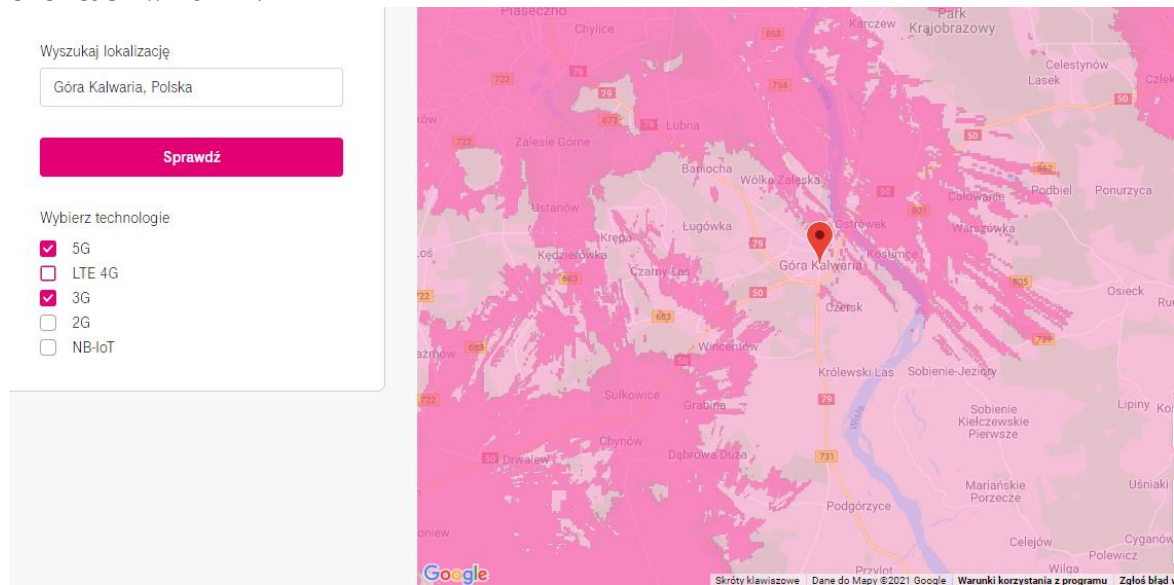
„...W 2020 roku na terenie gminy Góra Kalwaria kursowały dotychczas istniejące linie autobusowe, funkcjonujące na podstawie zawartych porozumień międzygminnych. Do linii tych zalicza się:

- 1) 742 (Góra Kalwaria – Metro „Kabaty”),
 - 2) L21 (Góra Kalwaria – Wólka Żałęska – Wólka Dworska – Podłęczce – Konstancin-Jeziorna),
 - 3) L25 (Góra Kalwaria – Piaseczno),
 - 4) L28 (Baniocha – Konstancin-Jeziorna),
 - 5) L30 (Góra Kalwaria – Czersk – Linin – Sobików – Czarny Las).
- Ponadto, od 29 sierpnia 2019 r. do 30 czerwca 2020 r., Gmina Góra Kalwaria współfinansowała wraz z Gminą Karczew linię autobusową na trasie Kosumce - Ostrówek - Glinki - Góra Kalwaria. Zadanie to zrealizowano na mocy zawartego pomiędzy gminami Porozumienia Międzygminnego nr 16/2019 z dnia 29 sierpnia 2019 roku w sprawie powierzenia Gminie Karczew przez Gminę Góra Kalwaria realizacji zadania z zakresu lokalnego transportu zbiorowego.
 - Ze względu na rezygnację przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej Sp. z o.o. w Grójcu z realizacji przewozów autobusowych na trasie Grójec - Góra Kalwaria, Gminy Chynów, Grójec oraz Góra Kalwaria postanowiły przywrócić powyższe połączenie, współfinansując powyższe przedsięwzięcie. Nowa linia komunikacyjna obejmowała odcinek na trasie Grójec – Chynów – Góra Kalwaria i była realizowana od października 2020 r. do 31 grudnia 2020 r.
 - Oprócz linii finansowanych bądź współfinansowanych przez Gminę Góra Kalwaria, na terenie gminy były realizowane również przewozy, których organizatorami są następujący przewoźnicy:
 1. PKS Polonus;
 2. PKS Grójec Sp. z o.o.
 3. PKS Ostrowiec Świętokrzyski S.A. (rezygnacja z dniem 23.09.2020 r.)
 4. PKS Tarnobrzeg S.A.

¹ Williamson O. E., *Transaction-cost economics: The governance of contractual relations*, Journal of Law and Economics, 1979, no. 22/2; B. Zbroińska. *Wkład ekonomii kosztów transakcyjnych i teorii kontraktów do nauki o zarządzaniu*. „Studia i Materiały. Miscellanea Oeconomicae”, s. 163–174, 2013. Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

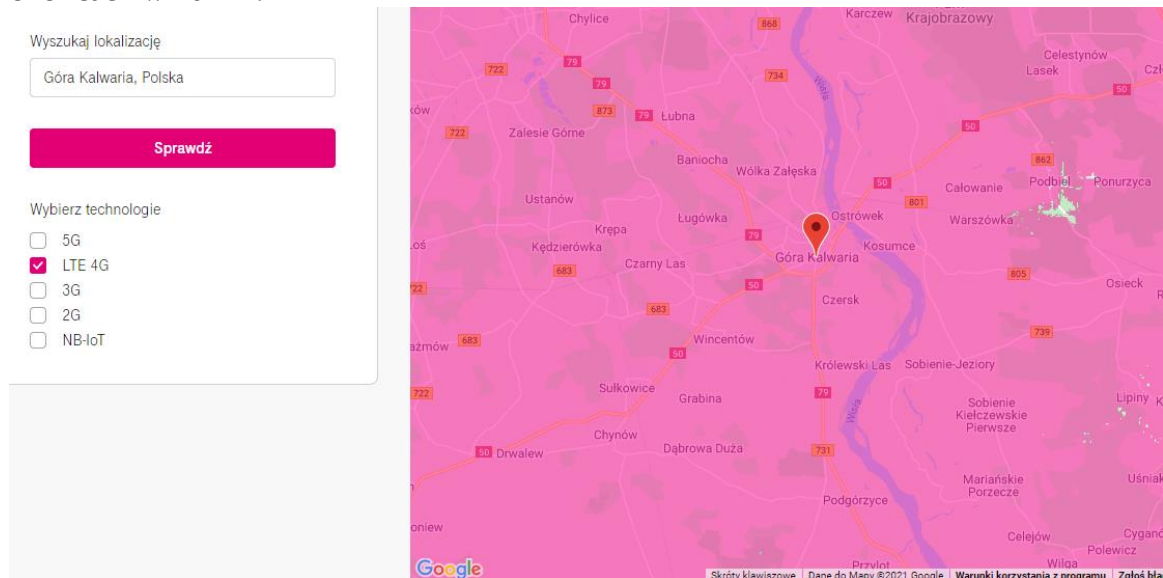

Rysunek 1.3. Zasięg dostępności sieci 3G 4G i 5G firmy T-Mobile w gminie Góra Kalwaria i okolicach w 2021 r.

Źródło: <https://www.t-mobile.pl/c/mapa-zasiegu>

Rysunek 1.4. Zasięg dostępności sieci LTE 4G firmy T-Mobile w gminie Góra Kalwaria i okolicach w 2021 r.

Źródło: <https://www.t-mobile.pl/c/mapa-zasiegu>

II. Ludność i procesy demograficzne

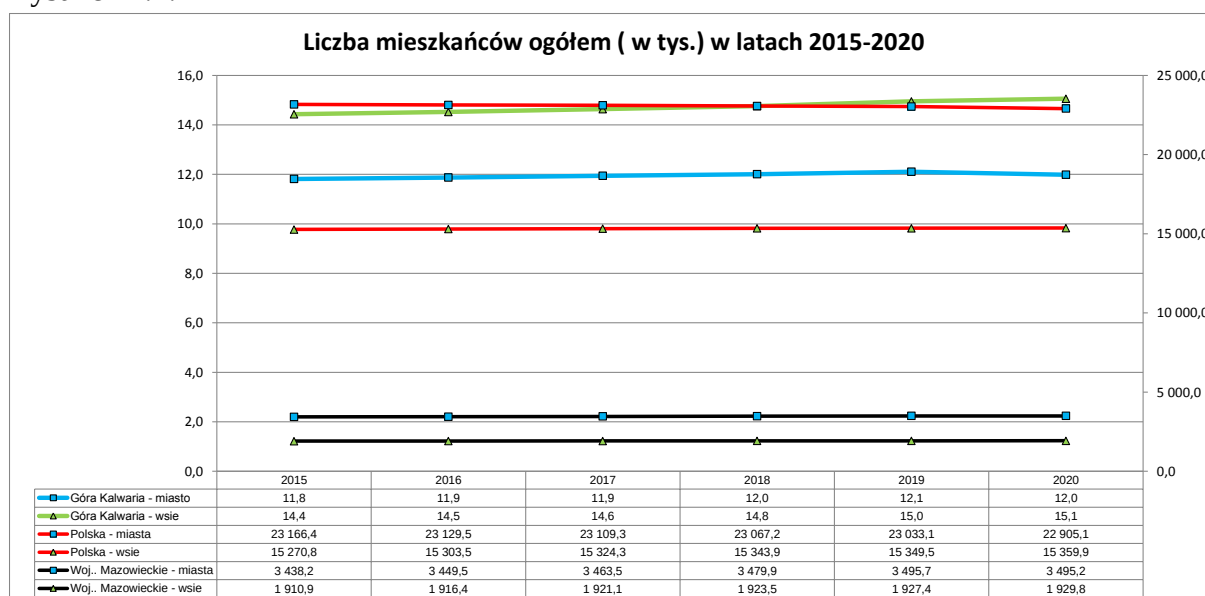
9. Liczba ludności, migracje i przyrost naturalny;

Gminę miejsko-wiejską Góra Kalwaria tworzy miasto Góra Kalwaria oraz otaczające obszary wiejskie. Ten układ osadniczy jest w swoisty sposób wewnętrznie zrównoważony: w 2015 r. i 2020 r. w mieście mieszkało odpowiednio 11,8 tys. oraz 12,0 tys. mieszkańców, zaś na obszarach wiejskich tej gminy odpowiednio 14,4 oraz 15,1 tys. osób. Obie części gminy Góra Kalwaria w latach 2015-2020 zwiększyły liczbę mieszkańców: miasto o 1,5%, a obszary wiejskie o 4,4%, co w sumie dawało zwiększenie liczby mieszkańców całej gminy o 3,0%.

Tak miasto jak i obszary wiejskie w gminie Góra Kalwaria można zaliczyć do dość „ekskluzywnej”, w skali kraju, grupy jednostek administracyjnych w znaczącym stopniu zwiększających liczbę mieszkańców. W okresie 2015-2020 ogół miast w Polsce wykazywał zmniejszenie liczby ludności o -1,1%, a w województwie mazowieckim analogiczna grupa ludności zwiększyła się o 1,7%. W przypadku ludności wiejskiej w skali kraju jej liczebność wzrosła o 0,6%, a w województwie mazowieckim o 1,0%. Zmiany te wystrzyły się w 2020 r. w wyniku wzrostu nasilenia umieralności ludności w wyniku pandemii COVID-19.

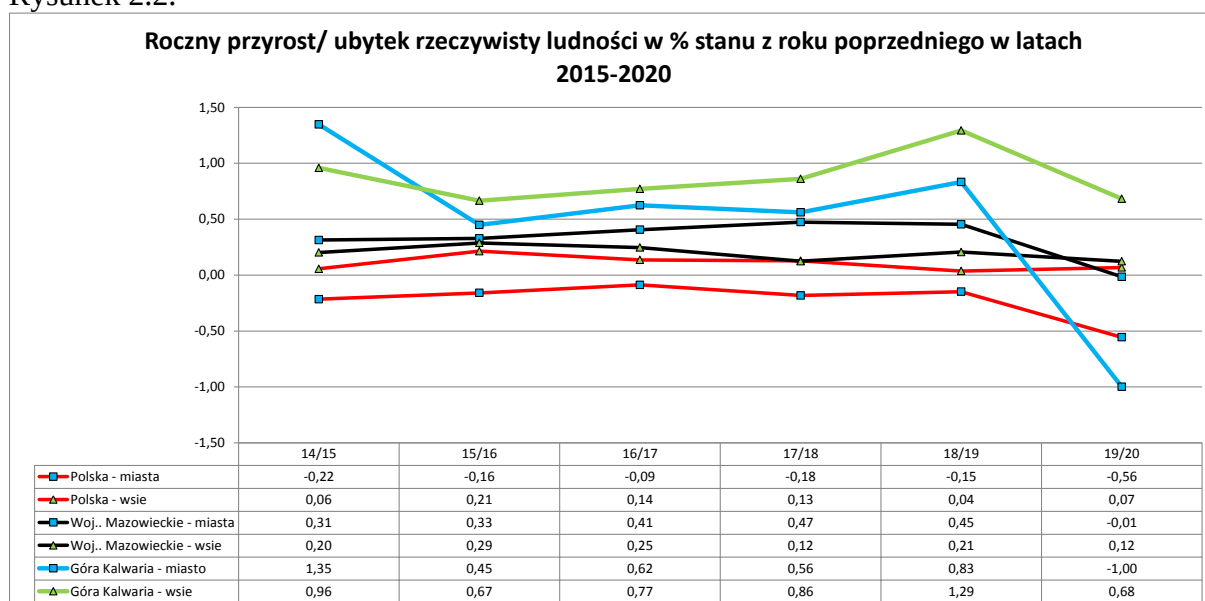
Wyraźnie większy przyrost ludności wsi niż miasta w gminie spowodował, iż udział miasta w ludności ogółem gminy Góra Kalwaria zmniejszył się w omawianym okresie z 45,0% do 44,3% - por. Rysunek 2.1.

Rysunek 2.1.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 2.2.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

W okresie 2015-2020 w mieście Góra Kalwaria tylko w 2020 r. odnotowywano zmniejszenie liczby ludności podczas kiedy średnio w miastach Polski niezmiennie statystyki wykazywały ubytek rzeczywisty mieszkańców. Poziom przyrostu liczby ludności miasta Góra Kalwaria był przy tym niemal zawsze znacznie wyższy niż średnio w miastach Polski oraz województwa mazowieckiego – por. Rysunek 2.2. Jeszcze korzystniejsza sytuacja w omawianej sferze występowała na obszarach wiejskich gminy Góra Kalwaria. W zasadzie we wszystkich latach omawianego okresu odnotowywano tu przyrost rzeczywisty liczby mieszkańców, nawet we wspomnianym wyjątkowym 2020 r.. Był on na poziomie wyraźnie wyższym niż w mieście oraz przewyższał średni poziom wzrostów notowanych na obszarach wiejskich Polski i województwa mazowieckiego – por. Rysunek 2.2.

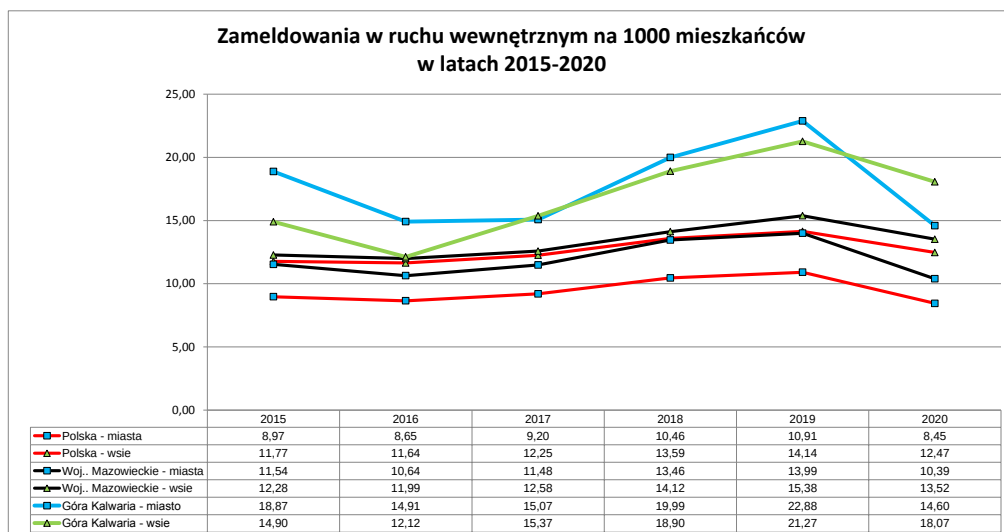
Przedstawiony przyrost rzeczywisty liczby ludności gminy Góra Kalwaria, jak powszechnie wiadomo, był wypadkową oddziaływania ruchów migracyjnych oraz ruchu naturalnego ludności. Przy bliższej analizie okazuje się, iż w okresie 2015-2020 generalnie rzecz ujmując to dodatnie saldo migracji decydowało o przyroście liczby ludności tak w mieście jak i na obszarach wiejskich gminy Góra Kalwaria. Miasto niemal stale wykazywało ubytek naturalny ludności, a i na obszarach wiejskich przyrost naturalny nie osiągał tu tak wysokiego poziomu, aby zrekompensować ubytki ludności w mieście. Zjawiska te przedstawiono dokładniej w dalszej części analizy.

Ruch wędrowniczy ludności

W ujęciu względnym, tj. w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, w całym okresie 2015-2020 miasto i część wiejska gminy Góra Kalwaria wykazywały znacząco wysoki poziom napływu ludności. Rozmiary tego ruchu (w formie zameldowań na pobyt stały) były w przypadku obu ww. obszarów wyższe od analogicznych średnich w kraju i w województwie mazowieckim. W grupie tych zameldowań zdecydowanie dominował napływ wewnątrz krajowy – por. Rysunek 2.3. Zameldowania z zagranicy na pobyt stały stanowiły znikomą część tego ruchu – por. Rysunek 2.3 i 2.4 oraz 2.5. Należy przy tym pamiętać, iż dane GUS, którymi dysponujemy ujmują tylko ruch wędrowniczy rejestrowany w formie zameldowań (lub wymeldowań) na pobyt stały. W szczególności nie ujmuje to wyjazdów za granicę na pobyt czasowy.

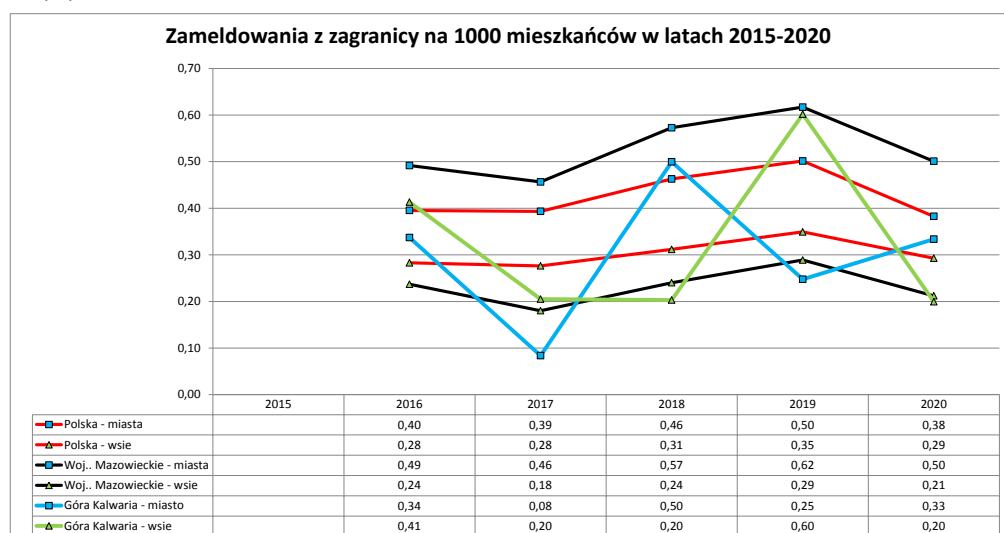
Znacząco inna sytuacja, ale w sumie również korzystna dla gminy Góra Kalwaria, występuje w zakresie wyjazdów na stałe z gminy (wymeldowań). W ujęciu względnym, tj. w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w całym okresie 2015-2020 miasto i część wiejska gminy Góra Kalwaria wykazywały nasilenie odpływu ludności na poziomie zbliżonym do odnośnych średnich ogólnopolskich oraz średnich województwa mazowieckiego. Rozmiary tego ruchu (w formie wymeldowań na pobyt stały) były w przypadku miasta Góra Kalwaria nieco wyższe, a w przypadku obszarów wiejskich nieco niższe od odnośnych średnich w Polsce i województwie mazowieckim. W grupie tych wymeldowań zdecydowanie dominował odpływ wewnątrz krajowy. Wymeldowania za granicę na pobyt stały stanowiły znikomą część tego odpływu – por. Rysunek 2.6 i 2.7 oraz 2.8. Należy przy tym pamiętać o wspomnianej tu wcześniej specyfice przedmiotowych danych GUS.

Rysunek 2.3.

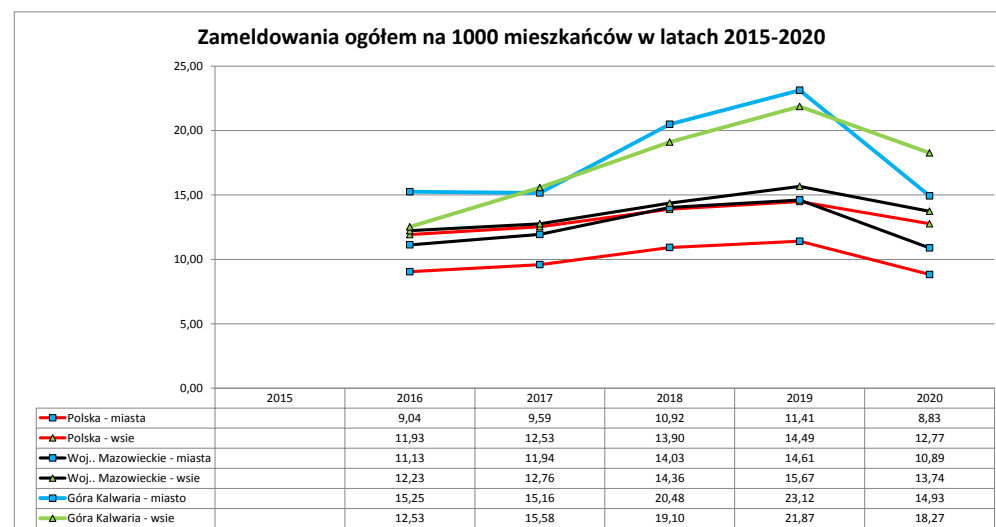
Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 2.4.

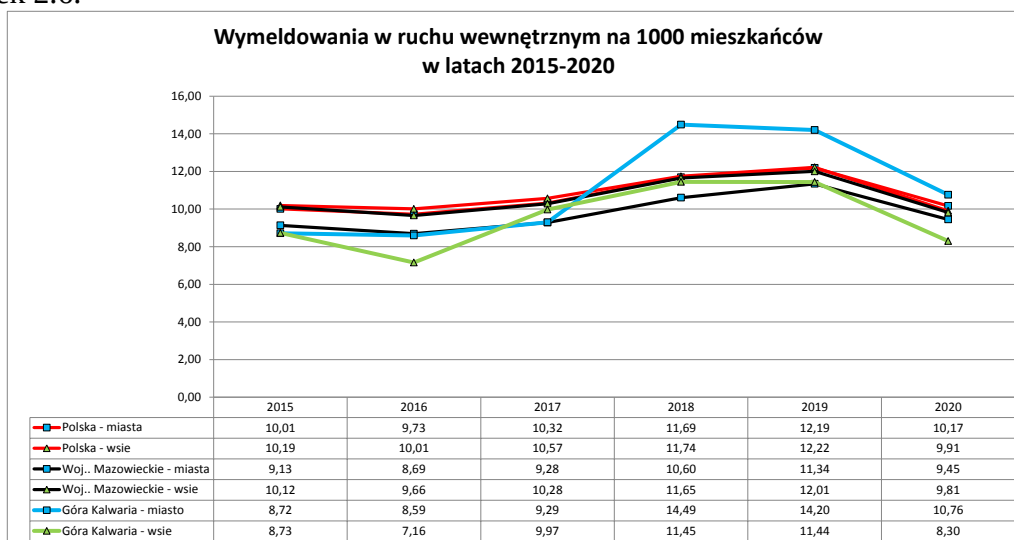
Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 2.5.

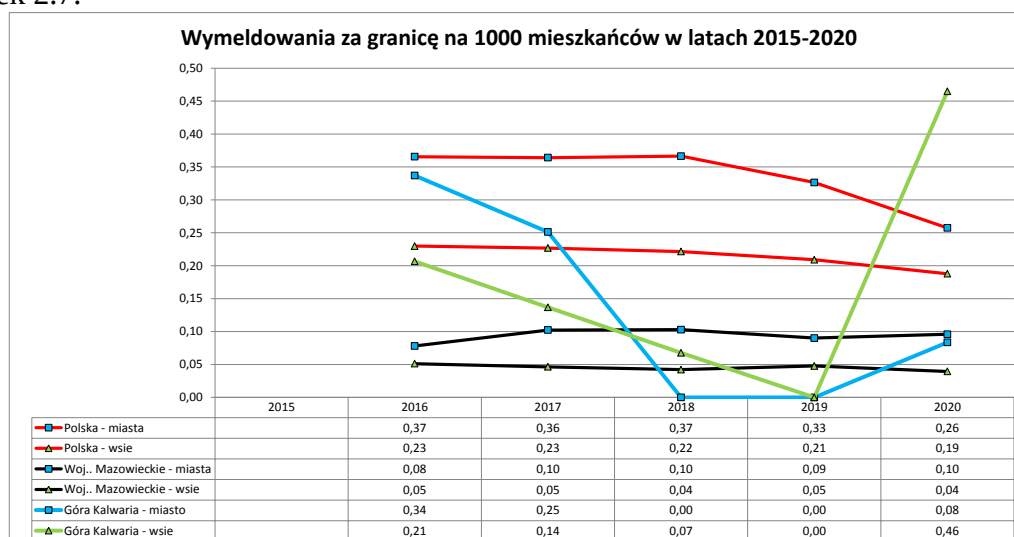
Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 2.6.

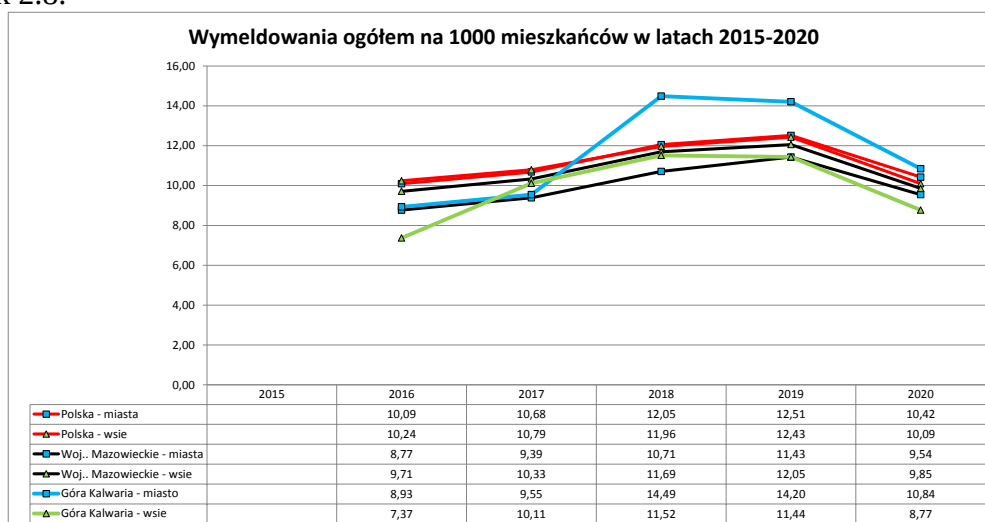
Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 2.7.

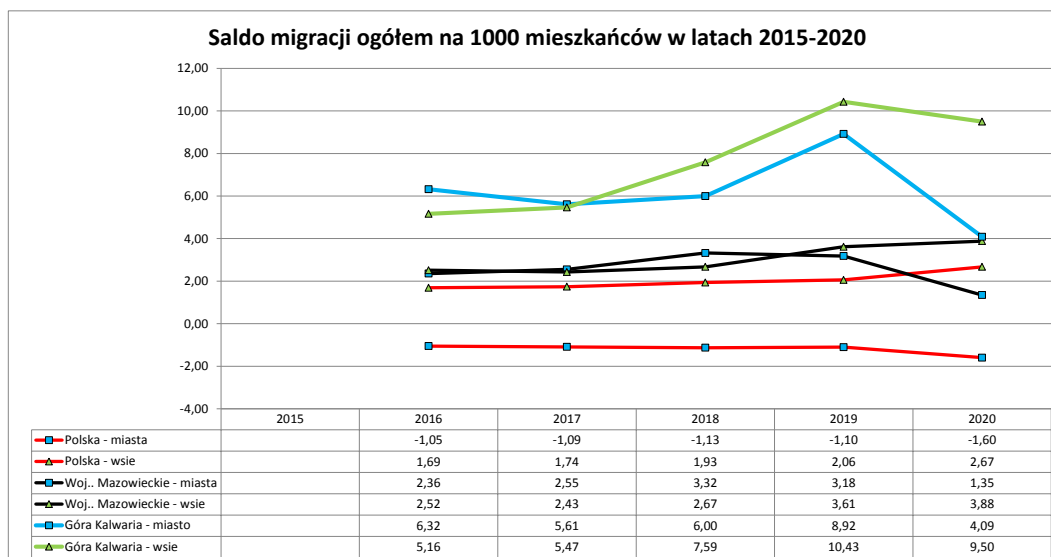
Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 2.8.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 2.9.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Przedstawiony poziom natężenia zameldowań i wymeldowań rejestrowany w gminie Góra Kalwaria sprawia, że zarówno miasto jak i obszar wiejski gminy wykazywały w całym okresie 2015-2020 dodatnie saldo migracji ogółem. Wielkość względna tego dodatniego salda dwu-, a czasami nawet trzykrotnie przewyższała odnośne dodatnie wielkości notowane wśród miast i obszarów wiejskich Polski i województwa mazowieckiego. Warto przy tym zwrócić uwagę, iż średnio w grupie miast w skali kraju, a niekiedy i na obszarach wiejskich województwa mazowieckiego wymeldowania przewyższały liczbę zameldowań – por. Rysunek 2.9.

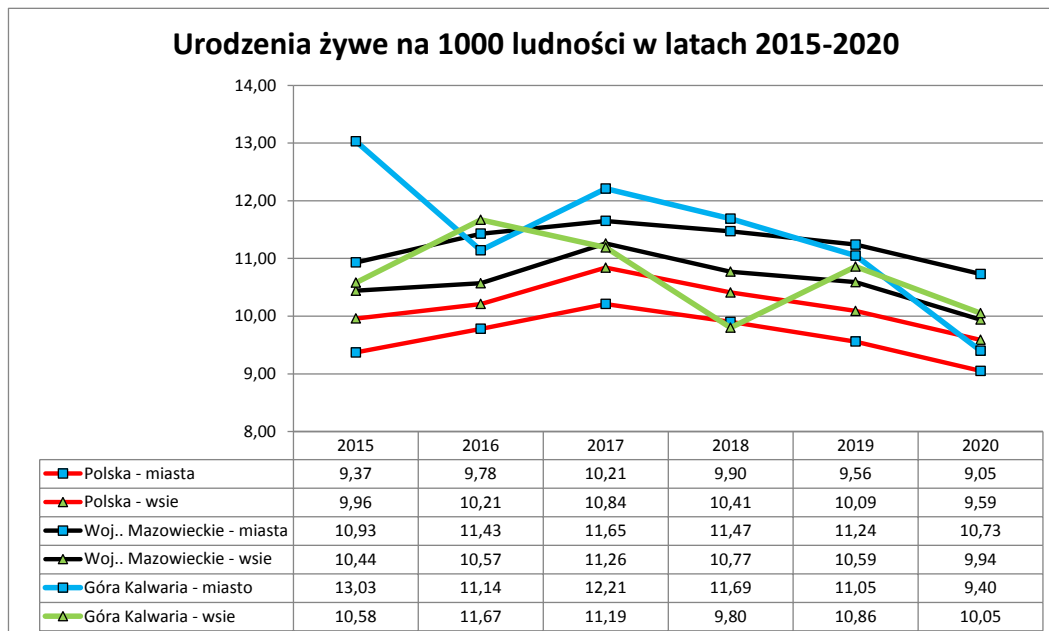
Ruch naturalny ludności

Drugim składnikiem decydującym o liczbie ludności jest tzw. ruch naturalny ludności, na który składają się, jak powszechnie wiadomo, urodzenia i zgony. W sferze urodzeń w latach 2015-2020 można zauważyć zmianę trendu. Mniej więcej do 2017 roku w mieście i na obszarach wiejskich występowało rosnące nasilenie urodzeń na poziomie przewyższającym odnośne średnie dla ogółu miast Polski oraz województwa mazowieckiego – por. Rysunek 2.10. Sytuacja zmieniła się po roku 2017: nasilenie urodzeń w mieście Góra Kalwaria a w końcu także na obszarach wiejskich gminy zmniejszyło się. Obie wielkości wykazują od dłuższego czasu zbliżony poziom i był on do 2020 r. podobny do przywoływanych tu do porównań analogicznych średnich ogólnopolskich i województwa mazowieckiego – por. Rysunek 2.10.

Pod względem nasilenia zgonów w latach 2015-2020 sytuacja na obszarze gminy Góra Kalwaria przedstawia się odmiennie niż w przypadku urodzeń – por. Rysunek 2.11. W całym ww. okresie w mieście Góra Kalwaria odnotowywano niepokojąco wysoki poziom zgonów – przewyższający mniej więcej 1,5- krotnie względne rozmiary tego zjawiska na obszarach wiejskich gminy. Co jeszcze istotniejsze, nasilenie zgonów w mieście było większe od analogicznych średnich krajowych i województwa mazowieckiego. Sytuację tę zaostrzyła jeszcze pandemia COVID-19 w 2020 r. Z kolei obszary wiejskie gminy wykazywały niższy poziom nasilenia zgonów od odnośnych średnich – por. Rysunek 2.11. Istotne wydaje się

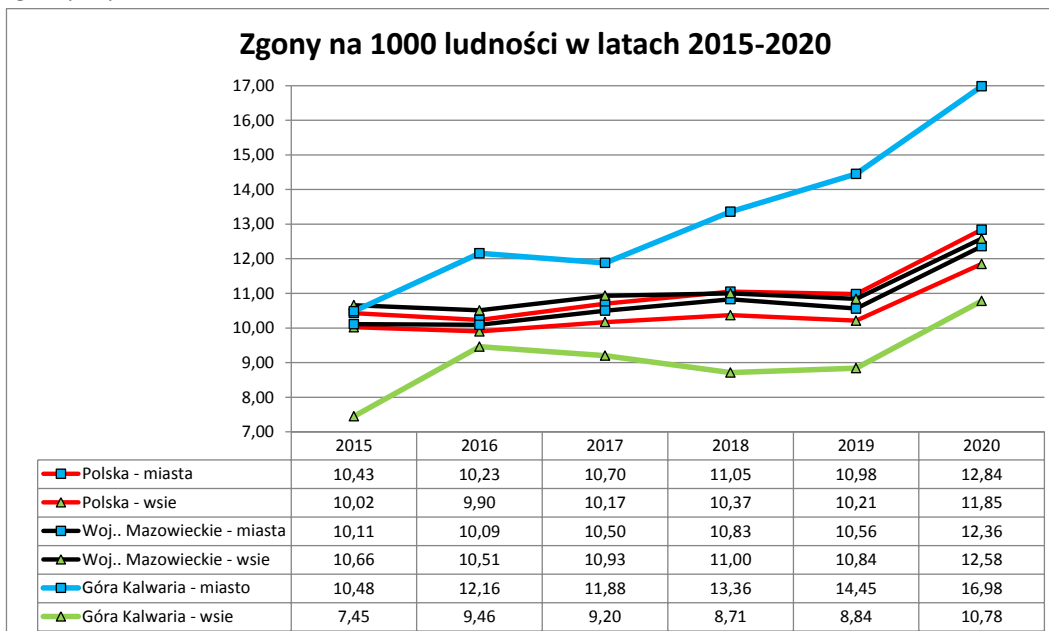
ustalenie przyczyn takiej sytuacji w mieście – wstępnie można tu wskazać na strukturę wiekową i procesy starzenia się ludności.

Rysunek 2.10.

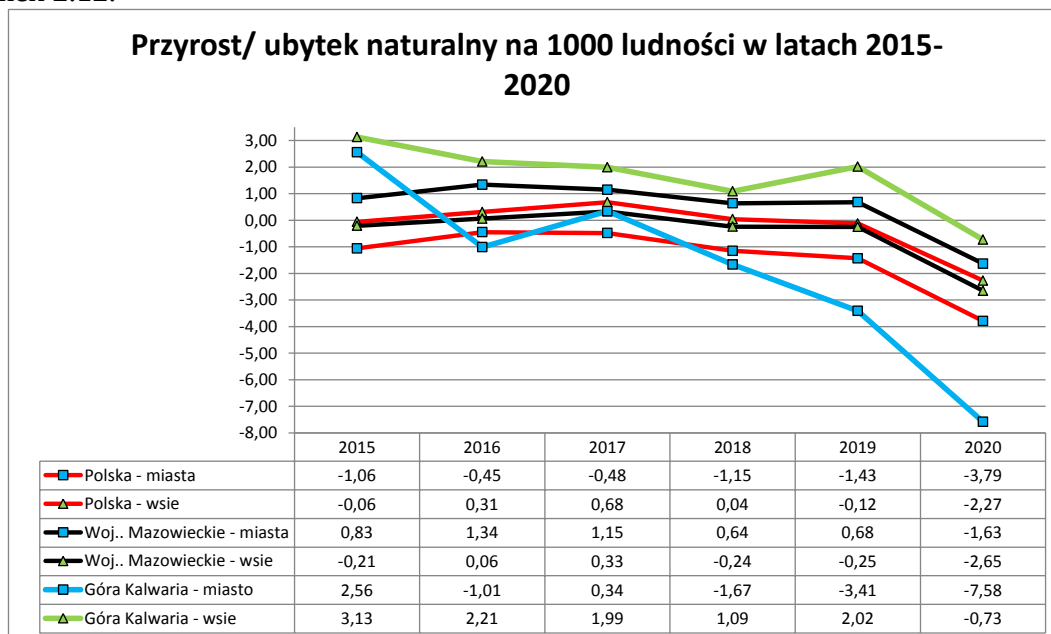
Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 2.11.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 2.12.

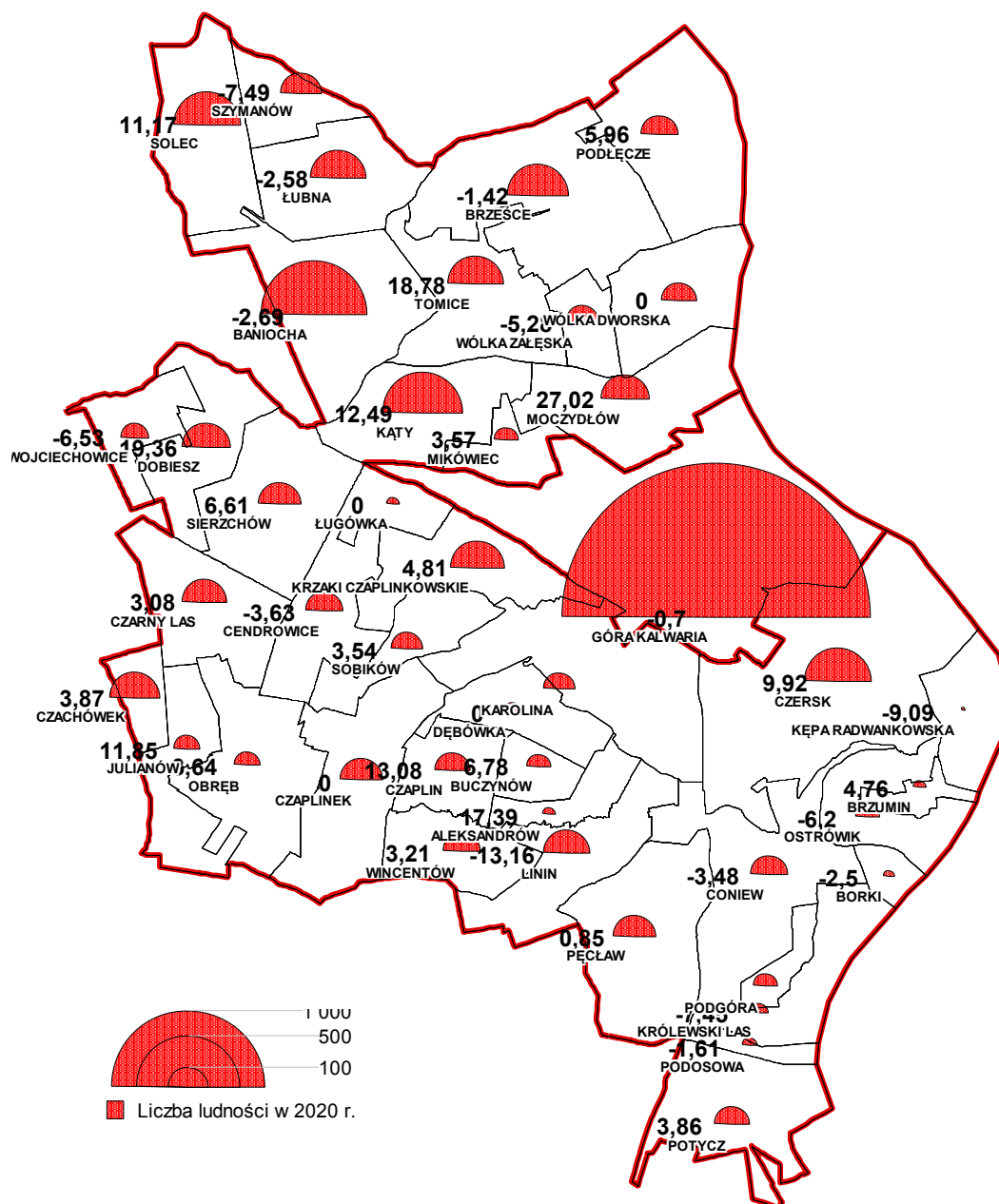

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Przedstawione poprzednio: poziom i dynamika urodzeń oraz zgonów w mieście i na obszarach wiejskich gminy Góra Kalwaria przesądzały o występowaniu ubytku oraz przyrostu naturalnego ludności na ww. obszarach gminy – por. Rysunek 2.12. Tutejsze obszary wiejskie tylko w 2020 r. wykazywały ubytek naturalny ludności, tzn. liczba odnotowywanych tam zgonów przewyższała liczbę urodzeń. Rozmiary nasilenia przyrostu naturalnego były tu wyższe od odpowiednich średnich ogólnopolskich oraz województwa mazowieckiego. W przypadku miasta Góra Kalwaria niemal w całym omawianym tu okresie mamy do czynienia z ubytkiem naturalnym ludności. Nasilenie tego zjawiska jest niepokojące o tyle, że przewyższa odpowiednie średnie krajowe i województwa mazowieckiego i osiąga apogeum w 2020 r. – por. Rysunek 2.12.

Podsumowując można stwierdzić, iż pod względem ruchu naturalnego ludności występuje inna sytuacja w mieście niż na obszarach wiejskich gminy Góra Kalwaria: obszary wiejskie wykazują znaczący poziom nasilenia przyrostu naturalnego (z wyjątkiem 2020 r.), zaś miasto ubytek naturalny ludności. W połączeniu z poziomem i bilansem nasilenia ruchu wędrownego ludności można z kolei stwierdzić, iż w mieście ogólny wzrost liczby mieszkańców następował w wyniku napływu ludności z zewnątrz. Obszary wiejskie gminy Góra Kalwaria zwiększały liczbę mieszkańców zarówno pod wpływem przyrostu naturalnego jak i dodatniego salda migracji, co jest współcześnie niezbyt częstym zjawiskiem w Polsce.

Kartogram 2.1. Miasto i miejscowości wiejskie gminy Góra Kalwaria wg liczby mieszkańców w 2020 r. oraz zmiany liczby ludności w latach 2015-2020 w % stanu 2015 r.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

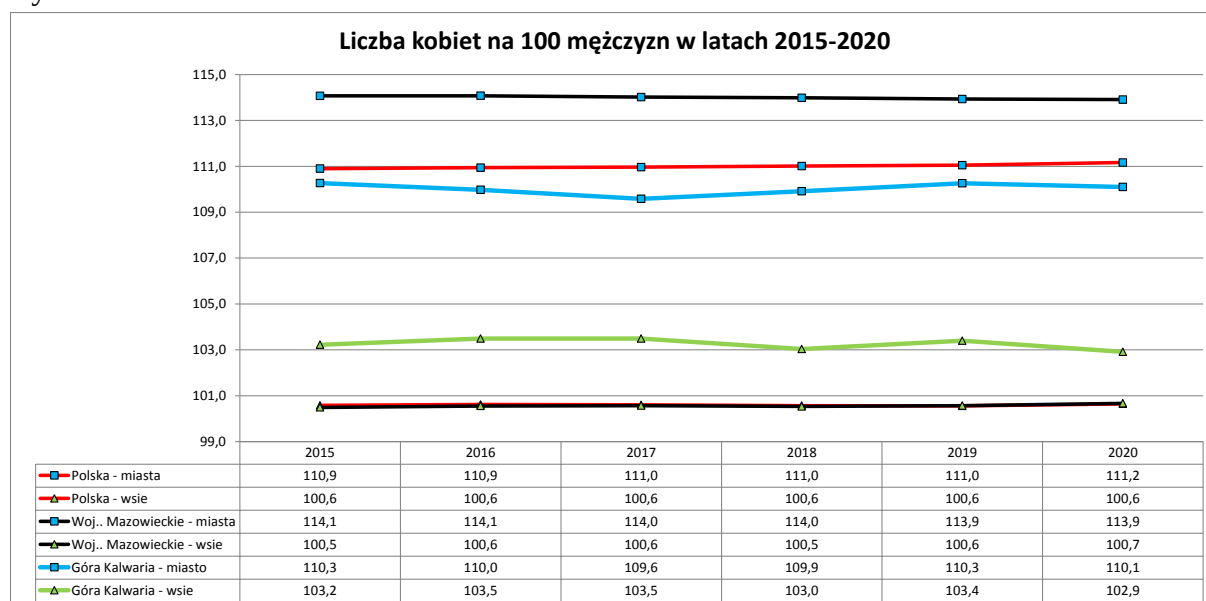
10. Rozbieżność pomiędzy teoretyczną a faktyczną liczbą ludności;

Atrakcyjność położenia gminy, w tym występujące miejscowo koncentracje budownictwa ludności nowo przybyłej, rezydencjonalnej prowadzi do występowania rozbieżności między liczbą osób zameldowanych na stałe lub czasowo, a rzeczywistą liczbą mieszkańców gminy. Z rozbieżności między statystyczną a rzeczywistą liczbą mieszkańców wynika m.in. z nieadekwatności liczby podatników i usługobiorców zwłaszcza usług dotowanych lokalnie oraz dostosowania podaży usług społecznych do realnego zapotrzebowania. W związku z potencjalnie znaczącymi, negatywnymi konsekwencjami dla budżetu gminy występuje konieczność rozpoznania sytuacji w tym zakresie.

11. Struktura ludności (ekonomiczne grupy wieku), procesy starzenia się społeczeństwa;

Dość ważnym elementem analiz sytuacji demograficznej na poziomie lokalnym jest poziom feminizacji mierzony liczbą kobiet przypadających na 100 mężczyzn. Ze względu na znacząco wyższe przeciętne trwanie życia kobiet, mają one przewagę liczebną w starszych rocznikach ludności. Poza tym, ze względu na uwarunkowania migracyjne kobiet związane z preferowaniem zawodów pozarolniczych populacje wielkomiejskie, o charakterze metropolitalnym, wykazują zwykle znacząco wyższy poziom tego miernika niż obszary o małej atrakcyjności osadniczej. W przypadku miasta Góra Kalwaria poziom feminizacji był w okresie 2015-2020 niższy niż średnio w miastach polskich oraz województwa mazowieckiego. Odmiennie było na obszarach wiejskich gminy: w całym omawianym tu okresie poziom feminizacji był stabilny i znacząco wyższy od odnośnej średniej w Polsce i województwie mazowieckim – por. Wykres 2.13. Zjawiska te wydają się wskazywać na dość wyjątkową atrakcyjność obszarów wiejskich gminy i słabnącą atrakcyjność miasta Góra Kalwaria.

Rysunek 2.13.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

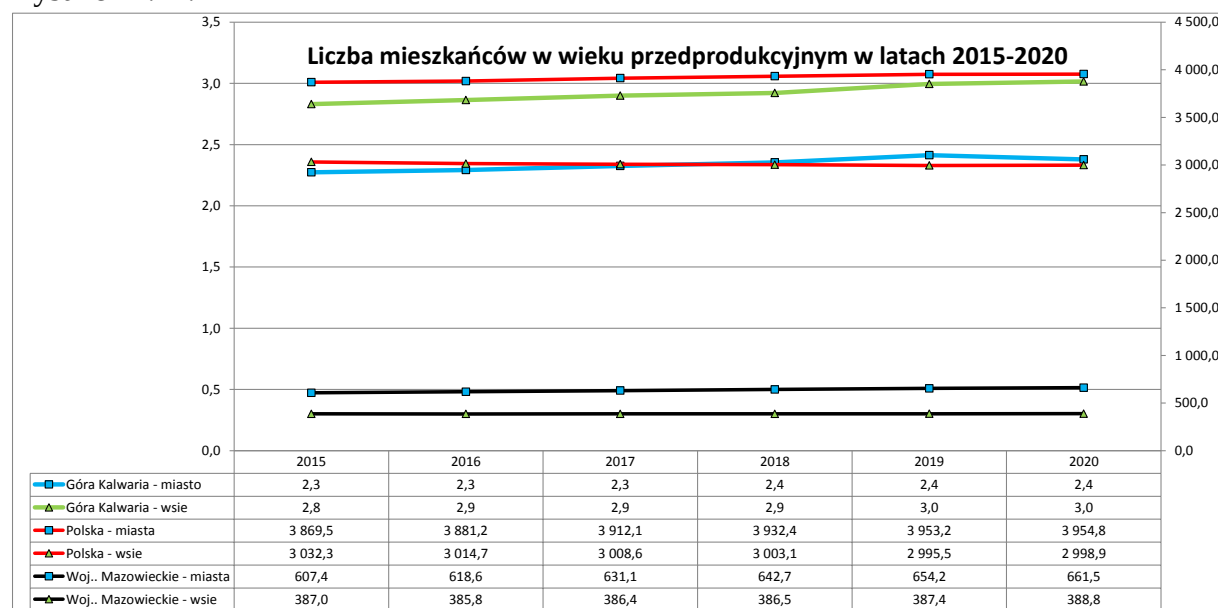
Niezmiernie istotna, z punktu widzenia obecnego i przyszłego potencjału demograficznego każdej populacji jest struktura wieku ludności. W znacznej mierze decyduje ona o możliwościach rozwoju gospodarczego określając współczesne i przyszłe zasoby pracy, determinuje strukturę współczesnych i przyszłych potrzeb w zakresie najszerzej rozumianych usług publicznych, określa teraźniejszość i przyszłość rozwoju społecznego, w tym demograficznego itp.

Wbrew ugruntowanym opiniom należy wyraźnie wskazać, iż rozpropagowane przez środki masowego przekazu obiegowe sady na temat sytuacji demograficznej w Polsce zawierają tak wiele uproszczeń i nieuprawnionych generalizacji, że stają niewiarygodne.

Przede wszystkim można stwierdzić, iż długo- i średniookresowe trendy zmian podstawowych składników sytuacji demograficznej, w tym struktura wieku ludności nie mają charakteru liniowego i są bardzo zróżnicowane przestrzennie. „Nieliniowość” trendów zmian w tym zakresie wynika z występowania naprzemiennie tzw. „niżów i wyżów” demograficznych począwszy od zakończenia II wojny światowej. Kolejne „gasnące echa” tych „wyżowych” i „niżowych” zmienności powodują efekt tzw. „falowania” struktur wieku ludności. Jeśli na to zjawisko nałożymy wewnętrzne ruchy migracyjne związane z procesami urbanizacji i industrializacji, a po 1990 r. także z procesami transformacji ustrojowej i jeszcze dodatkowo wskażemy na zachodzące procesy przekształceń obyczajowo-cywilizacyjnych wówczas łatwo zauważymy, iż wszelkie uproszczenia w analizach demograficznych, w szczególności abstrahujące od zróżnicowań przestrzennych prowadzą do fałszywych konkluzji. W szczególności jest to widoczne w analizach lokalnej sytuacji demograficznej np. w skali gmin.

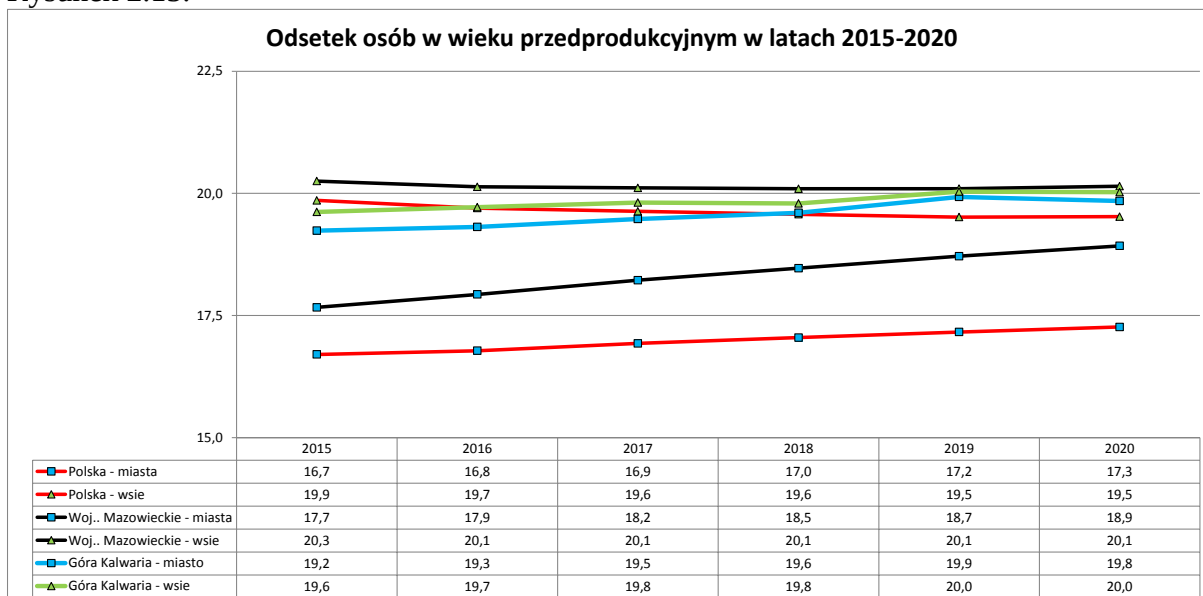
Na Rysunkach 2.14 i 2.15, 2.16 i 2.17 oraz 2.18 i 2.19 przedstawiono dla lat 2015-2020 odrębnie dla miasta oraz obszaru wiejskiego gminy Góra Kalwaria zmiany liczby i udziału ludności wg ekonomicznych grup wieku (przedprodukcyjny, produkcyjny, poprodukcyjny) – na tle średnich dla miast i obszarów wiejskich w Polsce i województwie mazowieckim.

Rysunek 2.14.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 2.15.

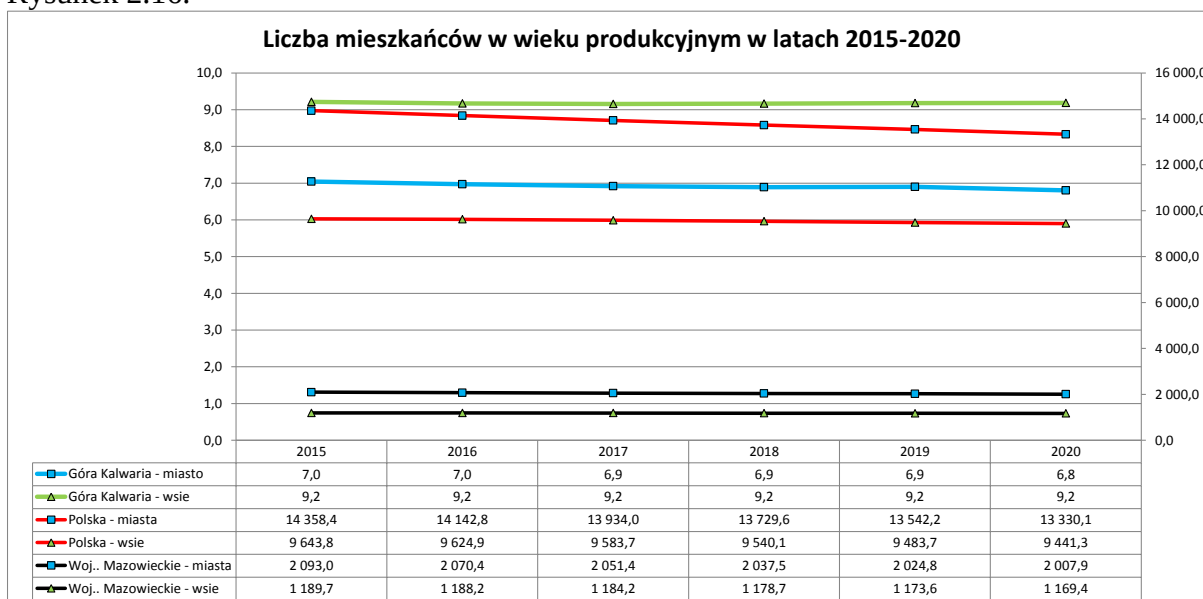

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

W grupie w wieku przedprodukcyjnym stwierdza się:

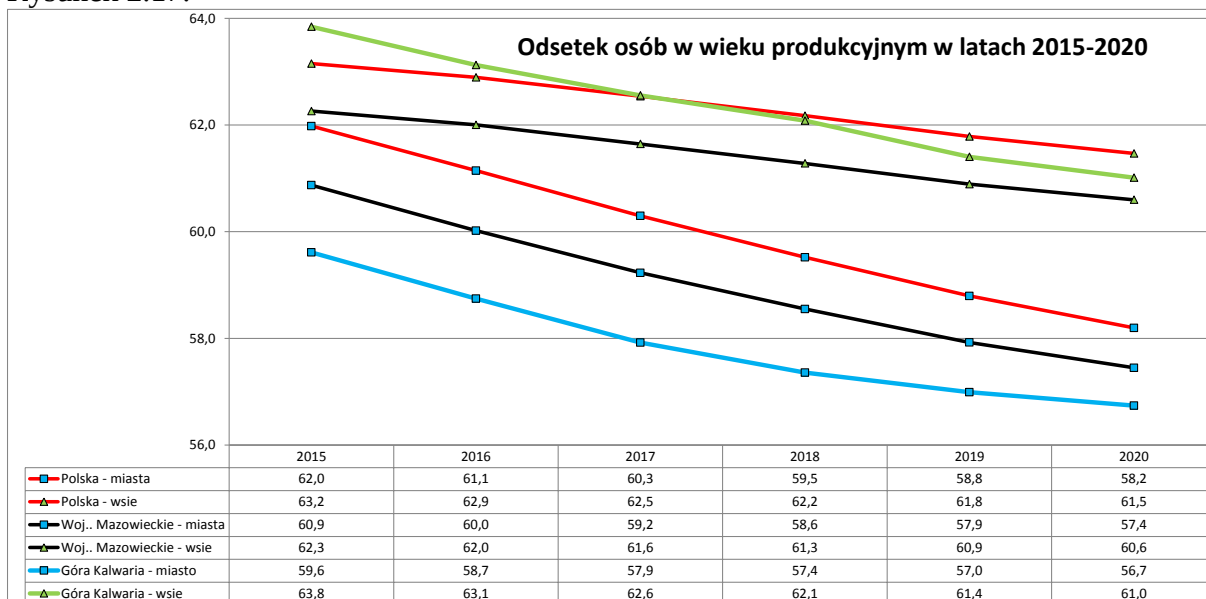
- o w mieście Góra Kalwaria zwiększenie udziału tej grupy z 19,2% (2015 r.) do 19,8% (2020 r.) przy równoczesnym zwiększeniu tego odsetka średnio w miastach w Polsce z 16,7% (2015 r.) do 17,3% (2020 r.), a w województwie mazowieckim zwiększeniu z 17,7% (2015 r.) do 18,9% (2020 r.) – por. Rysunek 2.15;
- o na obszarach wiejskich gminy zwiększeniu udziału tej grupy z 19,6% (2015 r.) do 20,0% (2020 r.) przy równoczesnym zmniejszeniu tego odsetka średnio na wsi w Polsce z 19,9% (2015 r.) do 19,5% (2020 r.), a w województwie mazowieckim zmniejszeniu z 20,3% (2015 r.) do 20,1% (2020 r.) – por. Rysunek 2.15;

Rysunek 2.16.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 2.17.

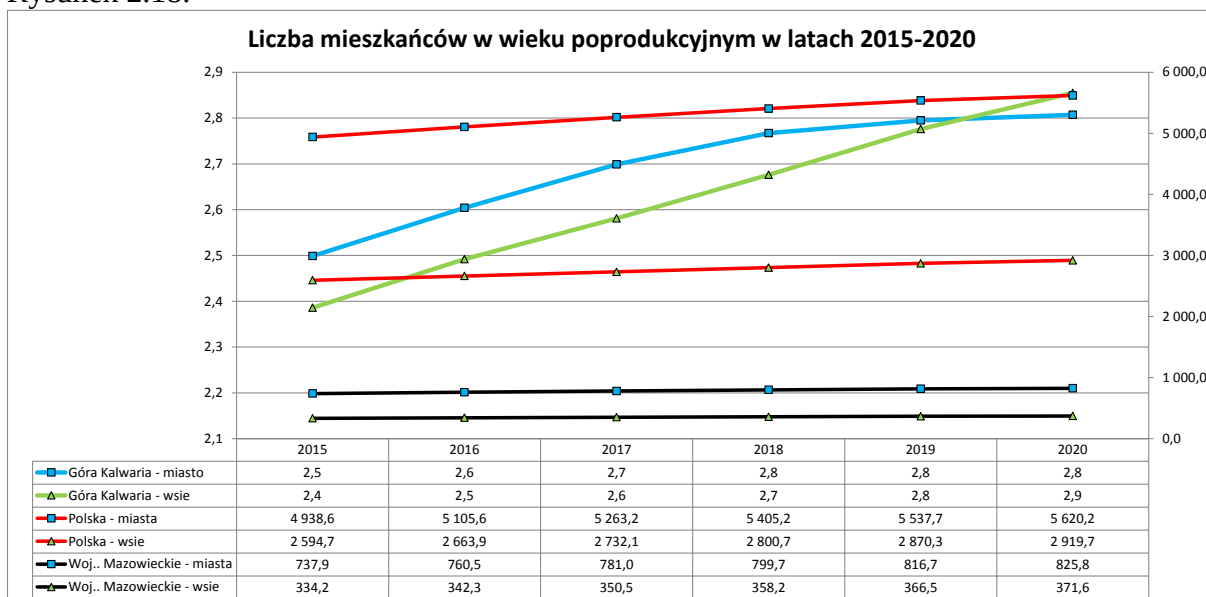

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

W grupie w wieku produkcyjnym stwierdza się:

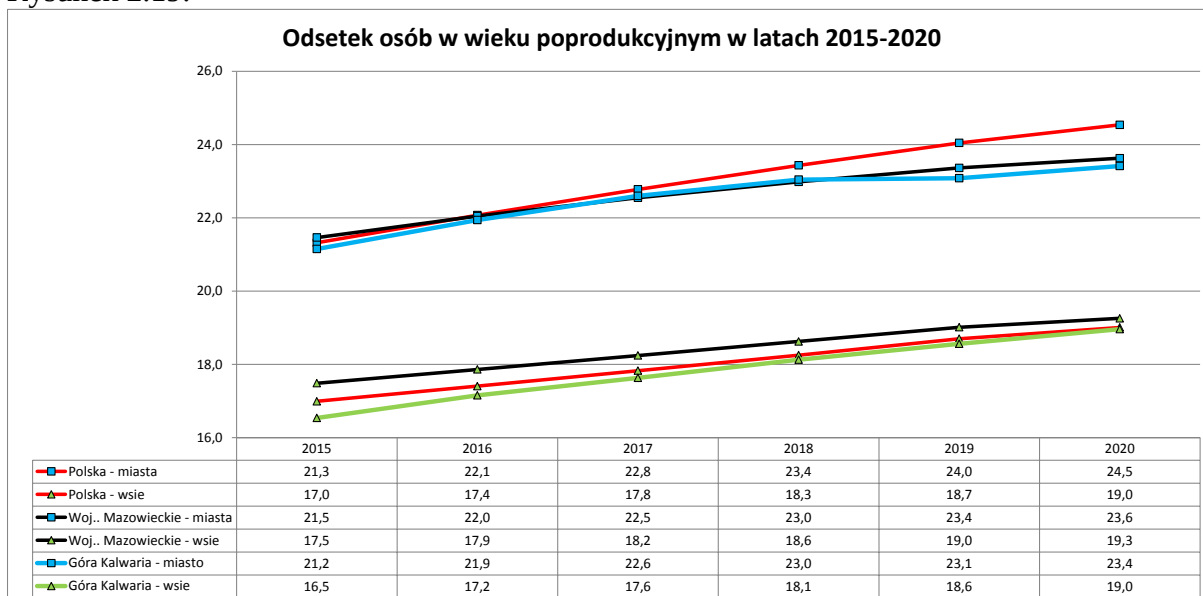
- o w mieście Góra Kalwaria zmniejszenie udziału tej grupy z 59,6% (2015 r.) do 56,7% (2020 r.) przy równoczesnym zmniejszeniu tego odsetka średnio w miastach w Polsce z 62,% (2015 r.) do 58,2% (2020 r.), a w województwie mazowieckim zmniejszeniu z 60,9% (2015 r.) do 57,4% (2020 r.) – por. Rysunek 2.17;
- o na obszarach wiejskich gminy spadek udziału tej grupy z 63,8% (2015 r.) do 61,0% (2020 r.) przy równoczesnym zmniejszeniu tego odsetka średnio na wsi w Polsce z 63,2% (2015 r.) do 61,5% (2020 r.), a w województwie mazowieckim zmniejszeniu z 62,3% (2015 r.) do 60,6% (2020 r.) – por. Rysunek 2.17;

Rysunek 2.18.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 2.19.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

W grupie w wieku poprodukcyjnym stwierdza się:

- w mieście Góra Kalwaria zwiększenie udziału tej grupy z 21,2% (2015 r.) do 23,4% (2020 r.) przy równoczesnym zwiększeniu tego odsetka średnio w miastach w Polsce z 21,3% (2015 r.) do 24,5% (2020 r.), a w województwie mazowieckim zwiększeniu z 21,5% (2015 r.) do 23,6% (2020 r.) – por. Rysunek 2.19;
- na obszarach wiejskich gminy wzrost udziału tej grupy z 16,5% (2015 r.) do 19,8% (2020 r.) przy równoczesnym zwiększeniu tego odsetka średnio na wsi w Polsce z 17,0% (2015 r.) do 19,0% (2020 r.), a w województwie mazowieckim zwiększeniu z 17,5% (2015 r.) do 19,3% (2020 r.) – por. Rysunek 2.19;

12. Atrakcyjność osadnicza, pozwolenia na budowę;

Generalnie można stwierdzić, iż w warunkach ułatwionej migracji wewnętrznej i zewnętrznej (w tym zagranicznej) ludności ostatecznym dowodem na atrakcyjność osadniczą określonego obszaru są zmiany w rzeczywistej liczbie mieszkańców - oceniane w kontekście bliższego i dalszego otoczenia. Na owe zmiany składa się przyrost/ubytek naturalny ludności oraz saldo między wymeldowaniami a zameldowaniami.

Poziom przyrostu liczby ludności miasta Góra Kalwaria był niemal zawsze znacznie wyższy niż średnio w miastach Polski oraz województwa mazowieckiego – por. Rysunek 2.2. Jeszcze korzystniejsza sytuacja w omawianej sferze występowała na obszarach wiejskich gminy Góra Kalwaria. Pod względem ruchu naturalnego obszary wiejskie gminy wykazują znaczący poziom nasilenia przyrostu naturalnego (z wyjątkiem 2020 r.), zaś miasto ubytek naturalny ludności. Jednak w mieście Góra Kalwaria ogólny wzrost liczby mieszkańców następował w wyniku napływu ludności z zewnątrz. Obszary wiejskie gminy Góra Kalwaria zwiększały liczbę mieszkańców zarówno pod wpływem przyrostu naturalnego jak i dodatniego salda migracji, co jest współcześnie niezbyt częstym zjawiskiem w Polsce.

Tak więc, dodatnie saldo migracji ludności notowane tak w mieście Góra Kalwaria jak i na obszarach wiejskich gminy świadczy o relatywnie wyróżniającej atrakcyjności osadniczej

tego obszaru. Dopelnieniem obrazu tej sytuacji jest, zawarty w Tabeli 2.1. przegląd wskaźników odnoszących się do pozwoleń na budowę, rozbudowę oraz adaptację mieszkań. Odnośne informacje są dostępne tylko dla lat 2018-2020.

Okazuje się, iż w gminie Góra Kalwaria w przeliczeniu na 1000 mieszkańców liczba mieszkań na budowę których uzyskano pozwolenia była w mieście wyraźnie niższa, a na obszarach wiejskich znacznie wyższa od odnośnego poziomu dla Polski i województwa mazowieckiego. Sytuacja taka powodowała, iż w ujęciu ogółem gmina wykazywała poziom ww. wskaźnika również niższy od odnośnych średnich dla Polski i województwa mazowieckiego. Lepsza pozycja gminy w omawianej dziedzinie rysowała się tylko w zakresie uzyskiwanych pozwoleń na budowę domów 1-mieszkaniowych – por Tabela 2.1.

Znacznie korzystniej pozycja gminy Góra Kalwaria w ujęciu ogółem, miasto, wieś, wygląda w świetle wskaźników nasilenia oraz cech jakościowych budownictwa mieszkaniowego – por. Tabela 2.2. Gmina Góra Kalwaria w latach 2015-2020 w zakresie:

- mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności i na 1000 zawartych małżeństw oraz w zakresie średnia trzyletnia liczby mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności – w ujęciu ogółem wyprzedza średnią krajową, a skali obszarów wiejskich wyprzedza tak średnią krajową, jak i województwo mazowieckie;
- cech jakościowych mieszkań oddawanych do użytku (przeciętna liczba izb, przeciętna p.u.) wyprzedza okresowo odnośne średnie krajowe i województwa mazowieckiego.

Tabela 2.1. Pozwolenia na budowę, rozbudowę i modernizację mieszkań - Gmina Góra Kalwaria na tle Polski i województwa mazowieckiego - wskaźniki

	Pozwolenia i zgłoszenia z projektem					
	ogółem					
	Liczba mieszkań w szt.			Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Polska og.	257 568	268 775	276 149	6,7	7,0	7,2
Polska - miasta	168 925	172 996	173 189	7,3	7,5	7,6
Polska - wsie	88 643	95 779	102 960	5,8	6,2	6,7
Mazowieckie og.	50 673	48 865	45 406	9,4	9,0	8,4
Mazowieckie - miasta	38 032	34 608	30 356	10,9	9,9	8,7
Mazowieckie - wsie	12 641	14 257	15 050	6,6	7,4	7,8
Góra Kalwaria og.	284	130	176	10,6	4,8	6,5
Góra Kalwaria - miasto	124	5	57	10,3	0,4	4,8
Góra Kalwaria - wsie	160	125	119	10,8	8,4	7,9
	nowe budynki mieszkalne ogółem					
Polska og.	251 030	262 410	270 760	6,5	6,8	7,1
Polska - miasta	165 231	169 098	169 750	7,2	7,3	7,4
Polska - wsie	85 799	93 312	101 010	5,6	6,1	6,6
Mazowieckie og.	49 953	48 155	44 880	9,2	8,9	8,3
Mazowieckie - miasta	37 708	34 236	30 088	10,8	9,8	8,6
Mazowieckie - wsie	12 245	13 919	14 792	6,4	7,2	7,7
Góra Kalwaria og.	282	130	174	10,5	4,8	6,4
Góra Kalwaria - miasto	123	5	56	10,2	0,4	4,7
Góra Kalwaria - wsie	159	125	118	10,8	8,4	7,8
	nowe budynki mieszkalne jednorodzinne (jednomieszkaniowe)					
Polska og.	98 637	104 940	110 514	2,6	2,7	2,9
Polska - miasta	29 384	29 864	29 598	1,3	1,3	1,3
Polska - wsie	69 253	75 076	80 916	4,5	4,9	5,3
Mazowieckie og.	14 051	14 462	15 384	2,6	2,7	2,8
Mazowieckie - miasta	4 469	3 818	3 669	1,3	1,1	1,0

Mazowieckie - wsie	9 582	10 644	11 715	5,0	5,5	6,1
Góra Kalwaria og.	162	116	123	6,1	4,3	4,5
Góra Kalwaria - miasto	21	3	9	1,7	0,2	0,8
Góra Kalwaria - wsie	141	113	114	9,6	7,6	7,6
nowe budynki mieszkalne o dwóch mieszkaniach						
Polska og.	19 130	21 528	24 266	0,5	0,6	0,6
Polska - miasta	9 948	11 244	11 642	0,4	0,5	0,5
Polska - wsie	9 182	10 284	12 624	0,6	0,7	0,8
Mazowieckie og.	4 222	4 564	4 828	0,8	0,8	0,9
Mazowieckie - miasta	2 470	2 740	2 464	0,7	0,8	0,7
Mazowieckie - wsie	1 752	1 824	2 364	0,9	0,9	1,2
Góra Kalwaria og.	24	14	6	0,9	0,5	0,2
Góra Kalwaria - miasto	6	2	2	0,5	0,2	0,2
Góra Kalwaria - wsie	18	12	4	1,2	0,8	0,3
nowe budynki mieszkalne o trzech i więcej mieszkaniach						
Polska og.	133 263	135 942	135 980	3,5	3,5	3,6
Polska - miasta	125 899	127 990	128 510	5,5	5,6	5,6
Polska - wsie	7 364	7 952	7 470	0,5	0,5	0,5
Mazowieckie og.	31 680	29 129	24 668	5,9	5,4	4,5
Mazowieckie - miasta	30 769	27 678	23 955	8,8	7,9	6,9
Mazowieckie - wsie	911	1 451	713	0,5	0,8	0,4
Góra Kalwaria og.	96	0	45	3,6	0,0	1,7
Góra Kalwaria - miasto	96	0	45	8,0	0,0	3,8
Góra Kalwaria - wsie	0	0	0	0,0	0,0	0,0
nowe budynki niemieszkalne i zbiorowego zamieszkania						
Polska og.	326	296	414	0,0	0,0	0,0
Polska - miasta	226	237	313	0,0	0,0	0,0
Polska - wsie	100	59	101	0,0	0,0	0,0
Mazowieckie og.	5	15	7	0,0	0,0	0,0
Mazowieckie - miasta	3	11	4	0,0	0,0	0,0
Mazowieckie - wsie	2	4	3	0,0	0,0	0,0
Góra Kalwaria og.	0	0	0	0,0	0,0	0,0
Góra Kalwaria - miasto	0	0	0	0,0	0,0	0,0
Góra Kalwaria - wsie	0	0	0	0,0	0,0	0,0
rozbudowa budynków						
Polska og.	3 061	2 559	2 109	0,1	0,1	0,1
Polska - miasta	1 410	1 116	953	0,1	0,0	0,0
Polska - wsie	1 651	1 443	1 156	0,1	0,1	0,1
Mazowieckie og.	543	487	390	0,1	0,1	0,1
Mazowieckie - miasta	204	227	178	0,1	0,1	0,1
Mazowieckie - wsie	339	260	212	0,2	0,1	0,1
Góra Kalwaria og.	2	0	2	0,1	0,0	0,1
Góra Kalwaria - miasto	1	0	1	0,1	0,0	0,1
Góra Kalwaria - wsie	1	0	1	0,1	0,0	0,1
przebudowa (adaptacja) budynków						
Polska og.	3 151	3 510	2 866	0,1	0,1	0,1
Polska - miasta	2 058	2 545	2 173	0,1	0,1	0,1
Polska - wsie	1 093	965	693	0,1	0,1	0,0
Mazowieckie og.	172	208	129	0,0	0,0	0,0
Mazowieckie - miasta	117	134	86	0,0	0,0	0,0
Mazowieckie - wsie	55	74	43	0,0	0,0	0,0
Góra Kalwaria og.	0	0	0	0,0	0,0	0,0
Góra Kalwaria - miasto	0	0	0	0,0	0,0	0,0
Góra Kalwaria - wsie	0	0	0	0,0	0,0	0,0

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Tabela 2.2. Roczne efekty budownictwa mieszkaniowego – Gmina Góra Kalwaria na tle Polski i województwa mazowieckiego - wskaźniki

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności					
Polska og.	3,8	4,3	4,6	4,8	5,4	5,8
Polska - miasta	3,9	4,6	5,1	5,4	6,1	6,5
Polska - wsie	3,7	3,7	3,9	4,0	4,3	4,7
Mazowieckie og.	5,5	6,7	6,9	7,6	8,0	8,6
Mazowieckie - miasta	6,2	8,2	8,3	9,4	9,5	10,1
Mazowieckie - wsie	4,2	4,2	4,5	4,4	5,2	5,9
Góra Kalwaria og.	4,1	5,1	10,9	7,3	6,8	7,0
Góra Kalwaria - miasto	1,6	4,7	16,6	7,4	4,2	1,4
Góra Kalwaria - wsie	6,2	5,4	6,2	7,2	8,9	11,5
Nazwa	mieszkania oddane do użytkowania na 1000 zawartych małżeństw					
Polska og.	782	844	926	962	1 131	1 522
Polska - miasta	818	934	1 034	1 081	1 283	1 726
Polska - wsie	730	713	769	786	902	1 221
Mazowieckie og.	1 132	1 350	1 373	1 509	1 643	2 202
Mazowieckie - miasta	1 320	1 664	1 653	1 862	1 937	2 596
Mazowieckie - wsie	821	812	877	872	1 096	1 501
Góra Kalwaria og.	1 019,0	1 136,0	2 225,0	1 466,0	1 517,0	1 845,0
Góra Kalwaria - miasto	442,0	1 120,0	3 031,0	1 780,0	1 000,0	327,0
Góra Kalwaria - wsie	1 413,0	1 147,0	1 406,0	1 277,0	1 886,0	3 392,0
Nazwa	powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności w m2					
Polska og.	383,3	401,5	430,5	435,0	478,7	510,6
Polska - miasta	307,6	345,0	376,0	384,6	433,9	458,7
Polska - wsie	498,4	487,0	512,9	511,0	546,1	588,5
Mazowieckie og.	502,4	555,5	587,8	602,6	656,3	720,5
Mazowieckie - miasta	459,2	547,4	580,5	615,8	638,7	683,1
Mazowieckie - wsie	580,0	570,0	600,9	578,6	688,3	788,5
Góra Kalwaria og.	629,9	606,8	916,9	749,8	835,8	885,0
Góra Kalwaria - miasto	220,7	392,2	1 082,5	457,5	346,9	234,3
Góra Kalwaria - wsie	964,4	782,4	782,0	988,1	1 232,9	1 410,3
Nazwa	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m2					
Polska og.	99,8	94,5	92,7	90,3	88,6	88,7
Polska - miasta	78,4	74,6	73,6	71,6	70,7	70,6
Polska - wsie	134,1	132,3	130,5	128,4	127,0	126,6
Mazowieckie og.	91,8	82,5	84,7	79,1	82,3	83,9
Mazowieckie - miasta	74,2	67,1	69,9	65,5	67,3	67,9
Mazowieckie - wsie	138,6	136,9	134,3	131,5	131,6	133,0
Góra Kalwaria og.	152,2	119,2	84,5	102,5	123,4	126,5
Góra Kalwaria - miasto	136,3	83,0	65,2	61,6	83,5	167,2
Góra Kalwaria - wsie	155,6	145,2	126,6	136,9	138,5	122,5
Nazwa	przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu oddanym do użytkowania					
Polska og.	4,1	4,0	3,9	3,9	3,8	3,8
Polska - miasta	3,4	3,3	3,2	3,2	3,2	3,2
Polska - wsie	5,3	5,3	5,2	5,2	5,1	5,1
Mazowieckie og.	3,8	3,5	3,5	3,4	3,5	3,5
Mazowieckie - miasta	3,2	3,0	3,0	2,9	3,0	3,0
Mazowieckie - wsie	5,4	5,3	5,3	5,1	5,1	5,1
Góra Kalwaria og.	5,6	4,9	3,9	4,1	4,5	4,8
Góra Kalwaria - miasto	5,5	3,7	3,4	2,7	3,4	6,0
Góra Kalwaria - wsie	5,6	5,7	4,9	5,2	5,0	4,7
Nazwa	średnia trzyletnia liczby mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności					
Polska og.	3,8	3,9	4,2	4,6	5,0	5,3
Polska - miasta	3,9	4,1	4,6	5,0	5,5	6,0
Polska - wsie	3,6	3,6	3,8	3,9	4,1	4,3

Mazowieckie og.	5,6	6,0	6,4	7,1	7,5	8,0
Mazowieckie - miasta	6,3	7,0	7,5	8,6	9,0	9,6
Mazowieckie - wsie	4,3	4,1	4,3	4,3	4,7	5,2
Góra Kalwaria og.	4,1	4,4	6,7	7,7	8,2	7,0
Góra Kalwaria - miasto	1,4	2,7	7,7	9,5	9,3	4,3
Góra Kalwaria - wsie	6,2	5,7	5,9	6,2	7,4	9,1

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Przytoczone fakty, wyróżniające się na tle średnich ogólnopolskich oraz województwa mazowieckiego takie jak: dodatnie saldo migracji w mieście Góra Kalwaria, oraz na obszarach wiejskich gminy, poziom nasilenia uzyskiwanych pozwoleń na budowę na obszarach wiejskich oraz nasilenie i jakość budownictwa mieszkaniowego tak w mieście jak i na obszarach wiejskich świadczą o relatywnie wysokiej atrakcyjności osadniczej omawianego obszaru.

13. Prognoza demograficzna.

W 2017 r. w GUS opublikowano dokument „Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030” z adnotacją: „Prognoza dla gmin na lata 2017-2030 ma charakter eksperymentalny”. Mimo tego zastrzeżenia Autorów ww. opracowania jest to niezwykle pomocny materiał we wszelkich analizach demograficznych prowadzonych na szczeblu lokalnym. Z oczywistych względów do zawartych tam informacji należy podchodzić z rezerwą, ale jest to w tej chwili (2021 r.) jedyny, „kompleksowy” w skali krajowej, punkt odniesienia dla demograficznych rozważań prognostycznych prowadzonych w gminach.

W przypadku gmin miejsko-wiejskich ww. prognoza odnosi się do całych jednostek, bez podziału na część miejską i wiejską. Jest to jednak zupełnie zrozumiałe, gdyż sporządzanie prognoz demograficznych dla relatywnie małych jednostek jest mało wiarygodne, ze względu na łatwość zaburzenia trendów przez nadzwyczajne wydarzenia na szczeblu lokalnym (pojawienie się znaczących inwestycji z nowymi miejscami pracy, osiedli mieszkaniowych o intensywniej zabudowie itp.).

Poziom szczegółowości wspomnianej prognozy GUS jest niezwykle pomocny. Określa się tam nie tylko przyszłą liczbę mieszkańców każdej gminy w Polsce w kolejnych latach okresu 2016-2030, ale dokonuje się dezagregacji przewidywanych zmian wg przyczyn określając wielkość: urodzeń, zgonów, migracji wewnętrznych i zagranicznych. Ponadto w prognozie tej Autorzy określają przyszłą strukturę wieku, wg. płci - dla gminy miejsko-wiejskiej Góra Kalwaria por. Tabela 2.1 i 2.2.

Na Rysunku 2.20 zaprezentowano podstawowe dane wspomnianej prognozy demograficznej GUS odnoszące się do gminy miejsko-wiejskiej Góra Kalwaria ogółem. Trzeba przy tym zwrócić uwagę, iż na ww. wykresie linia łamana dotycząca liczby ludności ogółem odnosi się do drugiej „prawej” osi pionowej i nie jest porównywalna z pozostałymi liniami łamanymi dotyczącymi „składowych zmian liczby ludności. Według tej prognozy GUS liczba ludności gminy Góra Kalwaria miałyby się zwiększyć w okresie 2017-2030 z ok. 26,6 tys. do ok. 28,6 tys. osób tj. o ok. 2 tys. czyli o 7,3% stanu z roku 2017. Byłaby to sytuacja niezwykle korzystna dla Gminy Góra Kalwaria, bowiem, jak piszą Autorzy prognozy: „spośród 2478 gmin w Polsce spadek ludności do 2030 r. będzie miał miejsce w

1665 gminach, w tym w 1007 gminach ubytek ludności wyniesie powyżej 5%, a w 322 powyżej 10%.”.

W gminie Góra Kalwaria liczba zgonów przewyższyłaby liczbę urodzeń dopiero w 2027 r. W całym objętym prognozą okresie napływ ludności do gminy byłby znacznie większy od odpływu ludności (ujmowanych łącznie tzn. migracji na pobyt stały za granicę oraz migracji wewnętrznych). W sumie te zjawiska powodowały, iż gmina w okresie 2017-2030 miałaby dodatnie saldo migracji – por. Rysunek 2.31. Wyniki tej prognozy potwierdzają „wyjątkowość” gminy Góra Kalwaria pod względem atrakcyjności osadniczej oraz względnie korzystnej sytuacji pod względem przyrostu naturalnego.

Tabela 2.1. Gmina miejsko-wiejska Góra Kalwaria ogółem - ludność według płci oraz ekonomicznych i biologicznych grup wieku, stan w dniu 31.XII

Wiek	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Ogółem															
Ogółem	26 393	26 610	26 813	27 008	27 190	27 368	27 539	27 700	27 848	27 986	28 116	28 236	28 353	28 460	28 560
przedprodukcyjny 0-17	5 156	5 234	5 306	5 384	5 466	5 502	5 516	5 576	5 567	5 592	5 540	5 510	5 494	5 502	5 491
produkcyjny 18-59/64	16 141	16 093	16 056	16 043	15 979	16 005	16 047	16 056	16 082	16 110	16 231	16 309	16 376	16 400	16 413
mobilny 18-44	10 312	10 262	10 197	10 094	9 923	9 842	9 727	9 613	9 519	9 439	9 412	9 355	9 278	9 190	9 117
niemobilny 44-59/64	5 829	5 831	5 859	5 949	6 056	6 163	6 320	6 443	6 563	6 671	6 819	6 954	7 098	7 210	7 296
poprodukcyjny 60+/65+	5 096	5 283	5 451	5 581	5 745	5 861	5 976	6 068	6 199	6 284	6 345	6 417	6 483	6 558	6 656
0-14	4 350	4 463	4 516	4 549	4 611	4 614	4 648	4 612	4 598	4 596	4 616	4 610	4 655	4 663	4 625
15-59	16 096	16 009	16 009	16 039	16 020	16 093	16 160	16 293	16 363	16 418	16 472	16 519	16 521	16 500	16 522
60+	5 947	6 138	6 288	6 420	6 559	6 661	6 731	6 795	6 887	6 972	7 028	7 107	7 177	7 297	7 413
15-64	17 991	17 881	17 839	17 836	17 749	17 748	17 704	17 760	17 802	17 818	17 841	17 917	17 938	17 958	18 025
65+	4 052	4 266	4 458	4 623	4 830	5 006	5 187	5 328	5 448	5 572	5 659	5 709	5 760	5 839	5 910
80+	888	902	927	941	954	953	967	977	1 015	1 045	1 125	1 226	1 344	1 448	1 560
Mężczyźni															
Ogółem	12 790	12 891	12 990	13 078	13 161	13 246	13 328	13 404	13 479	13 546	13 612	13 673	13 733	13 784	13 829
przedprodukcyjny 0-17	2 645	2 688	2 725	2 782	2 825	2 841	2 843	2 868	2 861	2 875	2 836	2 833	2 817	2 811	2 815
produkcyjny 18-64	8 523	8 496	8 471	8 423	8 375	8 378	8 375	8 364	8 369	8 369	8 430	8 465	8 514	8 544	8 540
mobilny 18-44	5 125	5 099	5 058	4 999	4 911	4 896	4 845	4 808	4 757	4 727	4 741	4 712	4 678	4 657	4 619
niemobilny 44-64	3 398	3 397	3 413	3 424	3 464	3 482	3 530	3 556	3 612	3 642	3 689	3 753	3 836	3 887	3 921
poprodukcyjny 65+	1 622	1 707	1 794	1 873	1 961	2 027	2 110	2 172	2 249	2 302	2 346	2 375	2 402	2 429	2 474
0-14	2 252	2 311	2 337	2 350	2 378	2 376	2 393	2 358	2 363	2 354	2 355	2 363	2 394	2 398	2 383
15-59	8 065	8 018	8 022	8 016	8 008	8 043	8 070	8 147	8 179	8 202	8 228	8 245	8 243	8 218	8 215
60+	2 473	2 562	2 631	2 712	2 775	2 827	2 865	2 899	2 937	2 990	3 029	3 065	3 096	3 168	3 231
15-64	8 916	8 873	8 859	8 855	8 822	8 843	8 825	8 874	8 867	8 890	8 911	8 935	8 937	8 957	8 972
65+	1 622	1 707	1 794	1 873	1 961	2 027	2 110	2 172	2 249	2 302	2 346	2 375	2 402	2 429	2 474
80+	284	294	296	307	315	312	331	334	344	354	380	416	456	493	536
Kobiety															
Ogółem	13 603	13 719	13 823	13 930	14 029	14 122	14 211	14 296	14 369	14 440	14 504	14 563	14 620	14 676	14 731
przedprodukcyjny 0-17	2 511	2 546	2 581	2 602	2 641	2 661	2 673	2 708	2 706	2 717	2 704	2 677	2 677	2 691	2 676
produkcyjny 18-59	7 618	7 597	7 585	7 620	7 604	7 627	7 672	7 692	7 713	7 741	7 801	7 844	7 862	7 856	7 873
mobilny 18-44	5 187	5 163	5 139	5 095	5 012	4 946	4 882	4 805	4 762	4 712	4 671	4 643	4 600	4 533	4 498
niemobilny - 44-59	2 431	2 434	2 446	2 525	2 592	2 681	2 790	2 887	2 951	3 029	3 130	3 201	3 262	3 323	3 375
poprodukcyjny 60+	3 474	3 576	3 657	3 708	3 784	3 834	3 866	3 896	3 950	3 982	3 999	4 042	4 081	4 129	4 182
0-14	2 098	2 152	2 179	2 199	2 233	2 238	2 255	2 254	2 235	2 242	2 261	2 247	2 261	2 265	2 242
15-59	8 031	7 991	7 987	8 023	8 012	8 050	8 090	8 146	8 184	8 216	8 244	8 274	8 278	8 282	8 307
60+	3 474	3 576	3 657	3 708	3 784	3 834	3 866	3 896	3 950	3 982	3 999	4 042	4 081	4 129	4 182
15-64	9 075	9 008	8 980	8 981	8 927	8 905	8 879	8 886	8 935	8 928	8 930	8 982	9 001	9 001	9 053
65+	2 430	2 559	2 664	2 750	2 869	2 979	3 077	3 156	3 199	3 270	3 313	3 334	3 358	3 410	3 436
80+	604	608	631	634	639	641	636	643	671	691	745	810	888	955	1 024
15-49	6 437	6 436	6 461	6 486	6 483	6 507	6 483	6 484	6 462	6 395	6 310	6 253	6 175	6 109	6 079

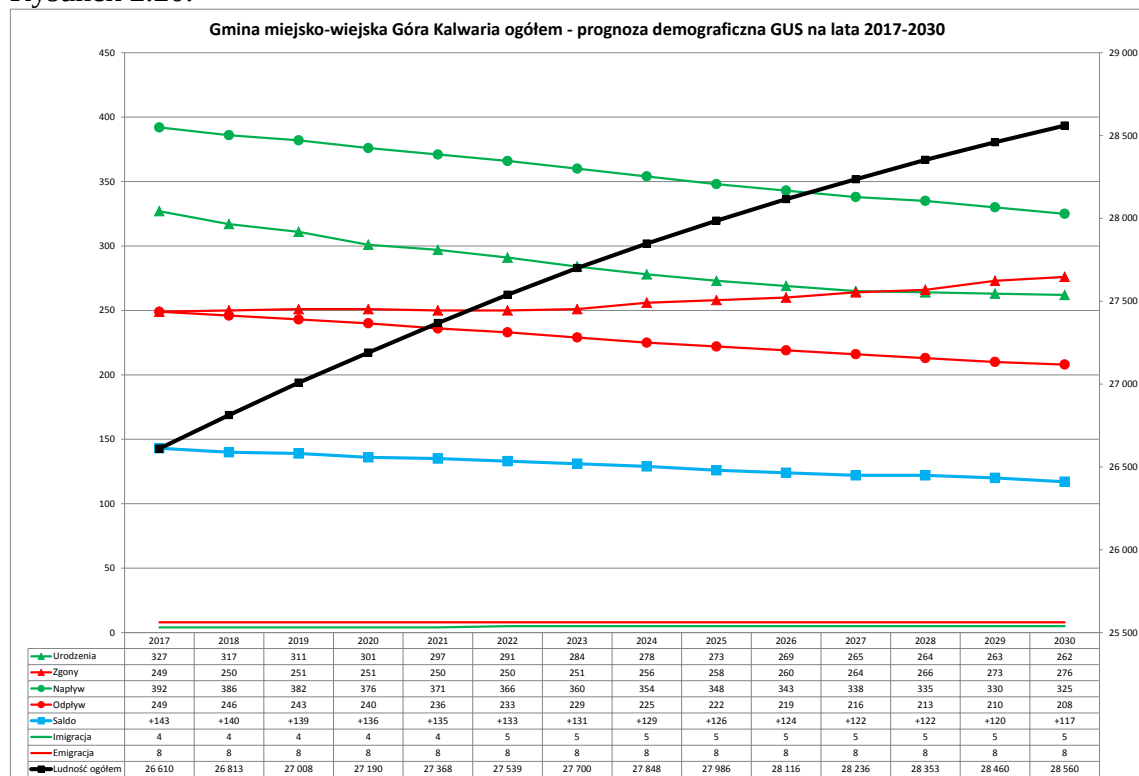
Źródło: „Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030. Prognoza dla gmin na lata 2017-2030 ma charakter eksperymentalny”.

Tabela 2.2. Gmina miejsko-wiejska Góra Kalwaria ogółem. Ruch naturalny i wędrownkowy 2017 - 2030

Rok	Ludność, stan w dniu 31 XII	Ruch naturalny		Migracje wewnętrzne na pobyt stały			Migracje zagraniczne na pobyt stały	
		Urodzenia	Zgony	Napływ	Odpływ	Saldo	Imigracja	Emigracja
2017	26 610	327	249	392	249	+143	4	8
2018	26 813	317	250	386	246	+140	4	8
2019	27 008	311	251	382	243	+139	4	8
2020	27 190	301	251	376	240	+136	4	8
2021	27 368	297	250	371	236	+135	4	8
2022	27 539	291	250	366	233	+133	5	8
2023	27 700	284	251	360	229	+131	5	8
2024	27 848	278	256	354	225	+129	5	8
2025	27 986	273	258	348	222	+126	5	8
2026	28 116	269	260	343	219	+124	5	8
2027	28 236	265	264	338	216	+122	5	8
2028	28 353	264	266	335	213	+122	5	8
2029	28 460	263	273	330	210	+120	5	8
2030	28 560	262	276	325	208	+117	5	8

Źródło: „Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030. Prognoza dla gmin na lata 2017-2030 ma charakter eksperymentalny”.

Rysunek 2.20.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

III. Gospodarka i rynek pracy

14. Liczba, wielkość i rodzaj podmiotów gospodarczych;

Gmina wiejsko-miejska Góra Kalwaria leżąca na obszarze obszaru metropolitalnego Warszawy, w odległości około 30 km od Stolicy, jest z wielu powodów obszarem atrakcyjnym dla rozwijania działalności gospodarczej. Dotyczy to nie tylko gospodarki pozarolniczej, ale i rolnictwa. W analizowanym okresie 2015-2020 na obszarze całej gminy Góra Kalwaria liczba zarejestrowanych w systemie REGON podmiotów gospodarczych zwiększyła się z 3,2 tys. do 3,7 tys., tj. o 15,7%. Na tę zmianę składał się wzrost liczby podmiotów w mieście Góra Kalwaria z 1,6 do 1,7 tys., tj. o 7,8% oraz wzrost z 1,6 do 2,0 tys., tj. o 23,5% na obszarach wiejskich. Dynamika wzrostu liczby podmiotów była tu wyższa niż przeciętnie na analogicznych obszarach w Polsce, a w przypadku obszarów wiejskich także wyższa niż w województwie mazowieckim – por. Tabela 3.1 i Rysunek 3.1.

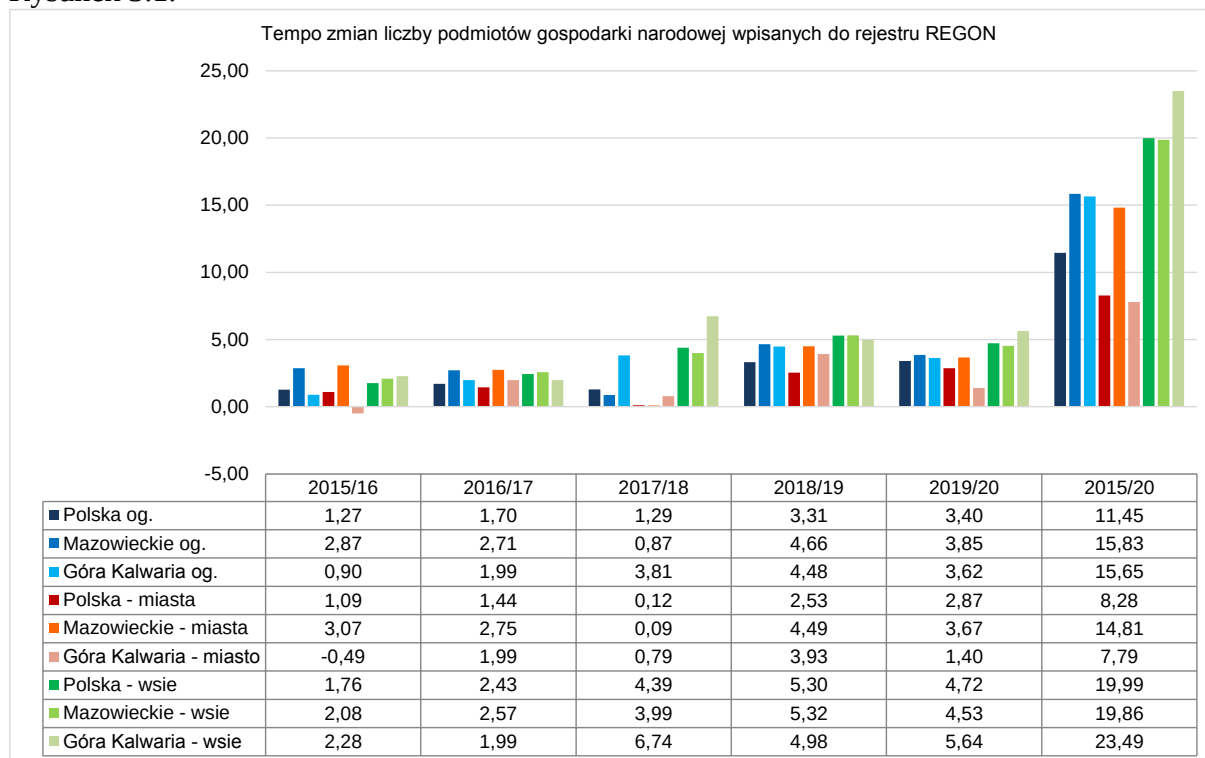
Na Rysunku 3.2 przedstawiono nasycenie podmiotami gospodarczymi zarejestrowanymi w systemie REGON gminy Góra Kalwaria w podziale na ogółem, miasto, wieś na tle Polski oraz województwa mazowieckiego w latach 2015-2020. Zaprezentowane ujęcie graficzne wskazuje jednoznacznie, iż gmina Góra Kalwaria ogółem, podobnie jak miasto Góra Kalwaria wykazuje wyraźnie wyższy poziom nasycenia podmiotami gospodarczymi niż odpowiadające im obszary w skali kraju, zaś wyraźnie niższy, od poziomu miernika osiąganego w województwie mazowieckim na analogicznych obszarach. Odmienne od powyższego, obszary wiejskie gminy Góra Kalwaria wykazują w całym analizowanym okresie wyższy poziom nasycenia podmiotami gospodarczymi od średniej dla wsi osiąganey w skali ogólnopolskiej oraz województwa mazowieckiego.

Tabela 3.1. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w REGON wg liczby pracujących

Nazwa obszaru	Podmioty gospodarcze zarejestrowane w REGON wg liczby pracujących:					
	ogółem					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Polska og.	4 184 409	4 237 691	4 309 800	4 365 375	4 509 916	4 663 378
Mazowieckie og.	766 030	788 008	809 369	816 423	854 457	887 329
Góra Kalwaria og.	3 239	3 268	3 333	3 460	3 615	3 746
Polska - miasta	3 053 211	3 086 469	3 130 913	3 134 554	3 213 787	3 306 031
Mazowieckie - miasta	611 176	629 931	647 230	647 819	676 888	701 719
Góra Kalwaria - miasto	1 617	1 609	1 641	1 654	1 719	1 743
Polska - wsie	1 130 658	1 150 526	1 178 524	1 230 320	1 295 514	1 356 641
Mazowieckie - wsie	154 854	158 077	162 139	168 604	177 569	185 610
Góra Kalwaria - wsie	1 622	1 659	1 692	1 806	1 896	2 003
Nazwa	do 9 osób					
Polska og.	4 003 599	4 055 946	4 128 611	4 192 778	4 341 325	4 497 099
Mazowieckie og.	734 579	756 145	776 988	786 375	824 528	857 513
Góra Kalwaria og.	3 123	3 148	3 205	3 342	3 501	3 630
Polska - miasta	2 917 109	2 949 839	2 993 928	3 005 294	3 087 796	3 181 965
Mazowieckie - miasta	585 446	603 837	620 599	623 340	652 537	677 473
Góra Kalwaria - miasto	1 564	1 554	1 581	1 595	1 664	1 687
Polska - wsie	1 086 000	1 105 477	1 134 352	1 187 020	1 252 948	1 314 470
Mazowieckie - wsie	149 133	152 308	156 389	163 035	171 991	180 040
Góra Kalwaria - wsie	1 559	1 594	1 624	1 747	1 837	1 943
Nazwa	10 – 49 osób					
Polska og.	147 124	148 002	147 607	139 995	136 635	134 600
Mazowieckie og.	25 342	25 716	26 192	24 132	24 034	23 961
Góra Kalwaria og.	98	102	107	98	96	99
Polska - miasta	107 630	108 163	108 571	101 763	99 128	97 450
Mazowieckie - miasta	20 275	20 606	21 098	19 200	19 095	19 031
Góra Kalwaria - miasto	44	46	48	46	44	46
Polska - wsie	39 449	39 783	39 006	38 199	37 476	37 110
Mazowieckie - wsie	5 067	5 110	5 094	4 932	4 939	4 930
Góra Kalwaria - wsie	54	56	59	52	52	53
Nazwa	50 – 249 osób					
Polska og.	29 243	29 280	29 154	28 267	27 650	27 381
Mazowieckie og.	5 042	5 066	5 111	4 871	4 854	4 815
Góra Kalwaria og.	16	16	18	17	15	14
Polska - miasta	24 464	24 448	24 427	23 611	23 007	22 769
Mazowieckie - miasta	4 450	4 473	4 526	4 306	4 288	4 246
Góra Kalwaria - miasto	7	7	10	11	9	8
Polska - wsie	4 775	4 824	4 725	4 653	4 641	4 611
Mazowieckie - wsie	592	593	585	565	566	569
Góra Kalwaria - wsie	9	9	8	6	6	6
Nazwa	250 – 999 osób					
Polska og.	3 675	3 703	3 685	3 600	3 565	3 550
Mazowieckie og.	818	836	836	805	798	797
Góra Kalwaria og.	2	2	3	3	3	3
Polska - miasta	3 292	3 311	3 290	3 198	3 164	3 150
Mazowieckie - miasta	762	777	772	740	732	732
Góra Kalwaria - miasto	2	2	2	2	2	2
Polska - wsie	382	390	395	401	400	399
Mazowieckie - wsie	56	59	64	65	66	65
Góra Kalwaria - wsie	0	0	1	1	1	1
Nazwa	1000 i więcej osób					
Polska og.	768	760	743	735	741	748
Mazowieckie og.	249	245	242	240	243	243
Góra Kalwaria og.	0	0	0	0	0	0
Polska - miasta	716	708	697	688	692	697
Mazowieckie - miasta	243	238	235	233	236	237
Góra Kalwaria - miasto	0	0	0	0	0	0
Polska - wsie	52	52	46	47	49	51
Mazowieckie - wsie	6	7	7	7	7	6
Góra Kalwaria - wsie	0	0	0	0	0	0

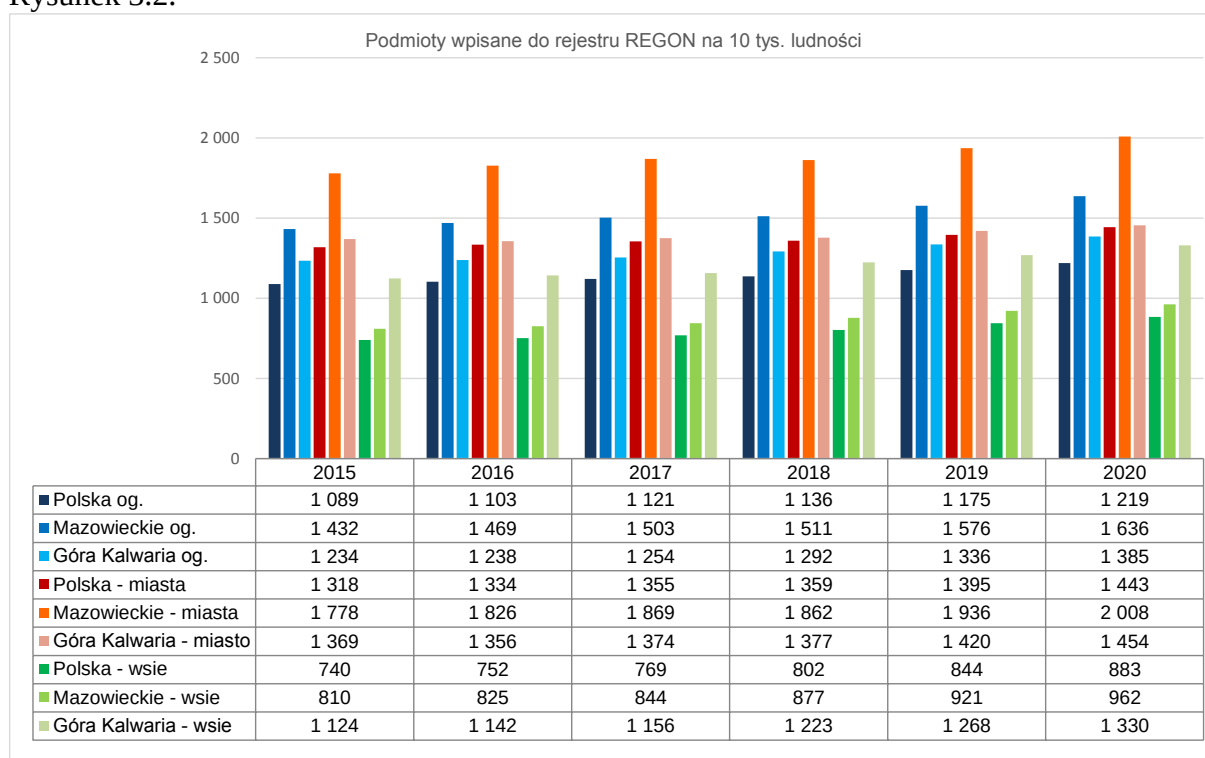
Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 3.1.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

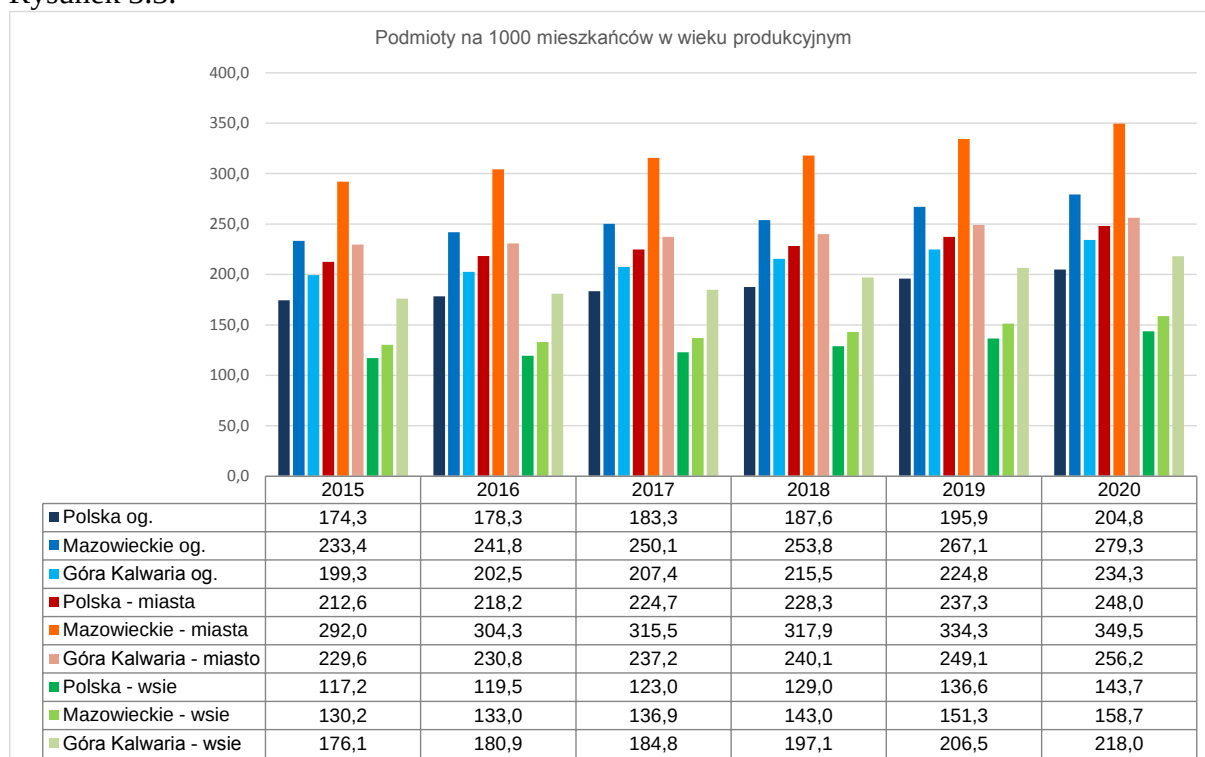
Rysunek 3.2.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

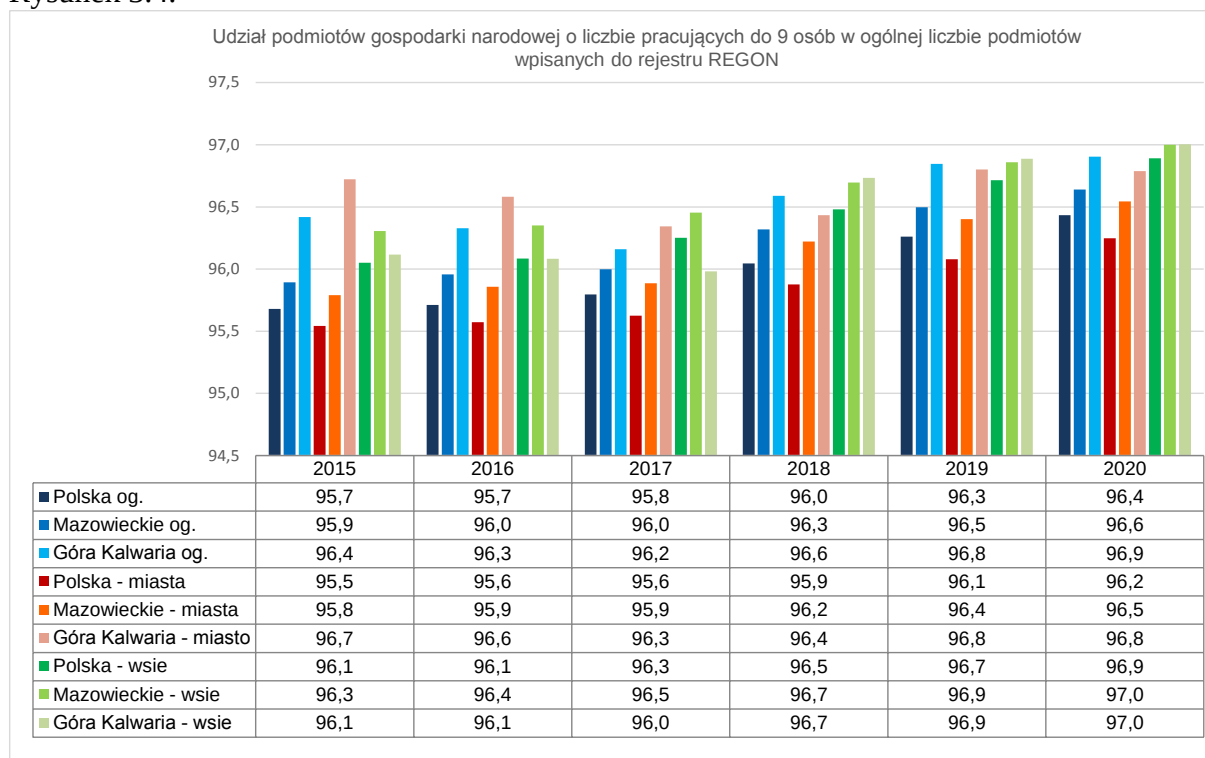
Odnosząc liczbę zarejestrowanych w systemie REGON podmiotów gospodarczych do ludności w wieku produkcyjnym stwierdza się występowanie identycznych zróżnicowań jak wyżej opisane – por. Rysunek 3.3.

Rysunek 3.3.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Rysunek 3.4.

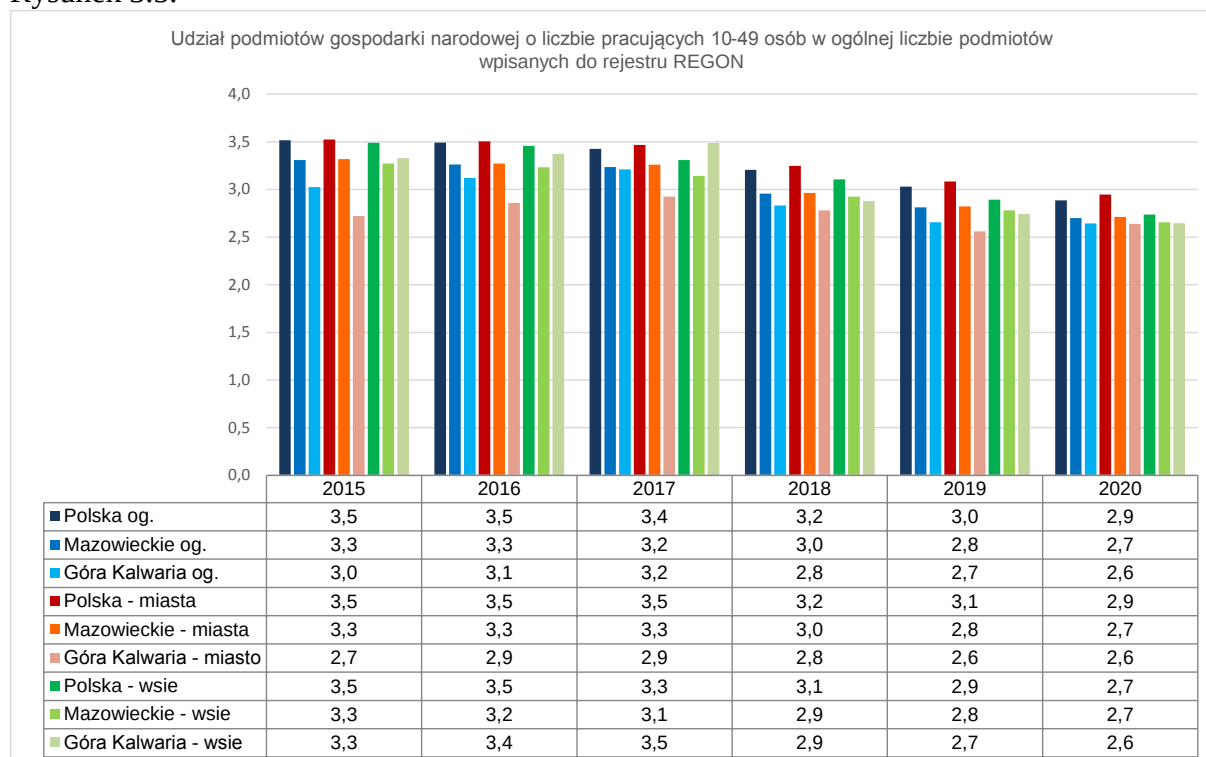
Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Na Rysunkach 3.4, 3.5, 3.6, 3.7 i 3.8 przedstawiono strukturę wielkości podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON według liczby pracujących. Na Rysunku 3.4 wykazano, iż w gminie Góra Kalwaria (w układzie ogółem, miasto, wieś) występował wyraźnie wyższy, niż na analogicznych obszarach Polski i województwa mazowieckiego udział małych podmiotów gospodarczych, tj. o liczbie pracujących do 9 osób.

Biorąc pod uwagę udział większych podmiotów gospodarczych w ogólnej ich liczbie – por. Rysunki od 3.5 do 3.8 – stwierdza się, iż w gminie ogółem oraz w mieście Góra Kalwaria udział kolejnych grup podmiotów (począwszy od zatrudniających 10 osób i więcej) był niższy niż na analogicznym obszarze średnio w Polsce i w województwie mazowieckim. Obszary wiejskie gminy Góra Kalwaria okresowo wykazywały wyższe od odnośnych średnich ogólnopolskich oraz województwa mazowieckiego udziały podmiotów o liczbie 10-49 i 50-249 pracujących – por. Rysunek 3.5 i 3.6.

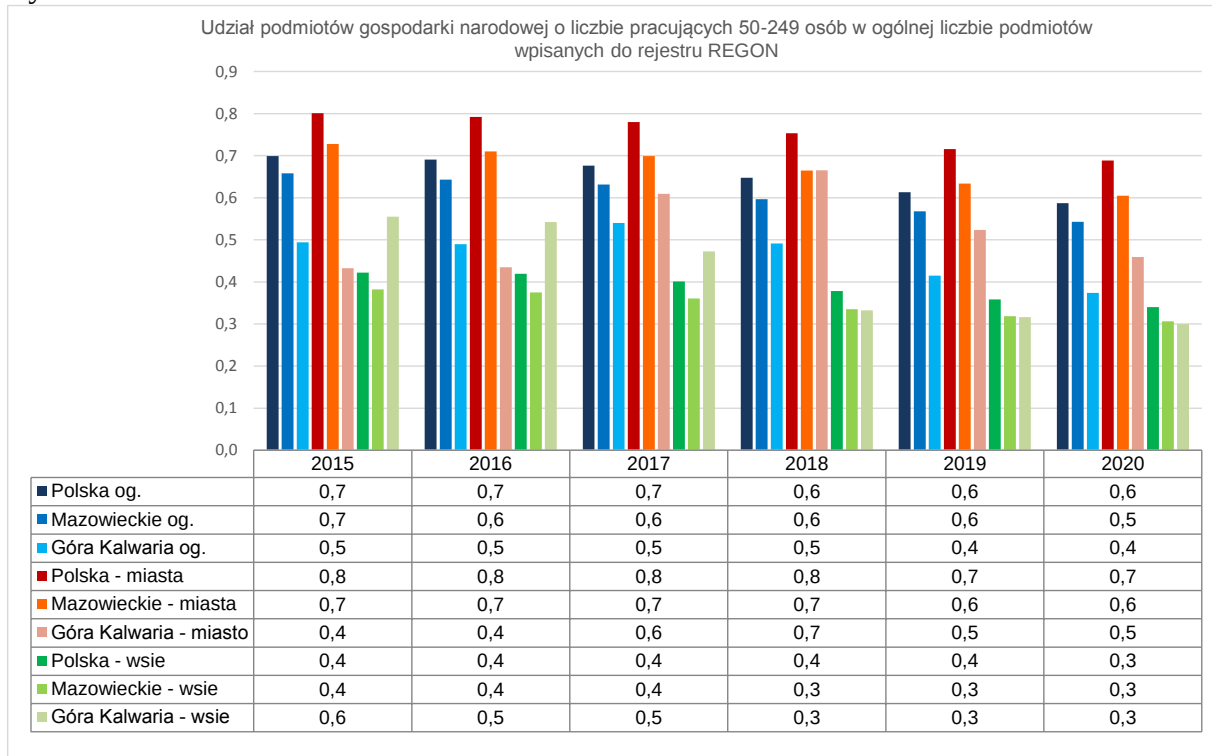
W grupie podmiotów o liczbie pracujących 250-999 osób obszary wiejskie gminy Góra Kalwaria wykazywały wyższy ich udział od analogicznych mierników dla wsi w skali ogólnopolskiej oraz województwa mazowieckiego – por. Rysunek 3.7.

Rysunek 3.5.

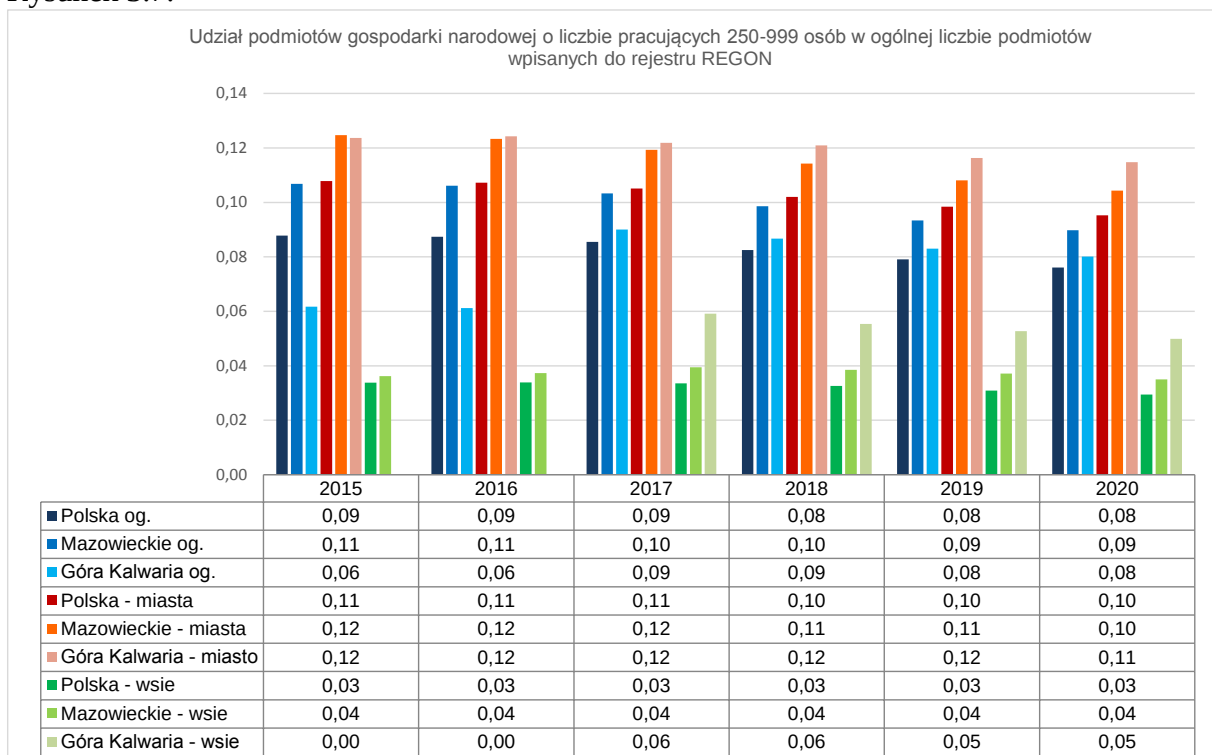
Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Rysunek 3.6.

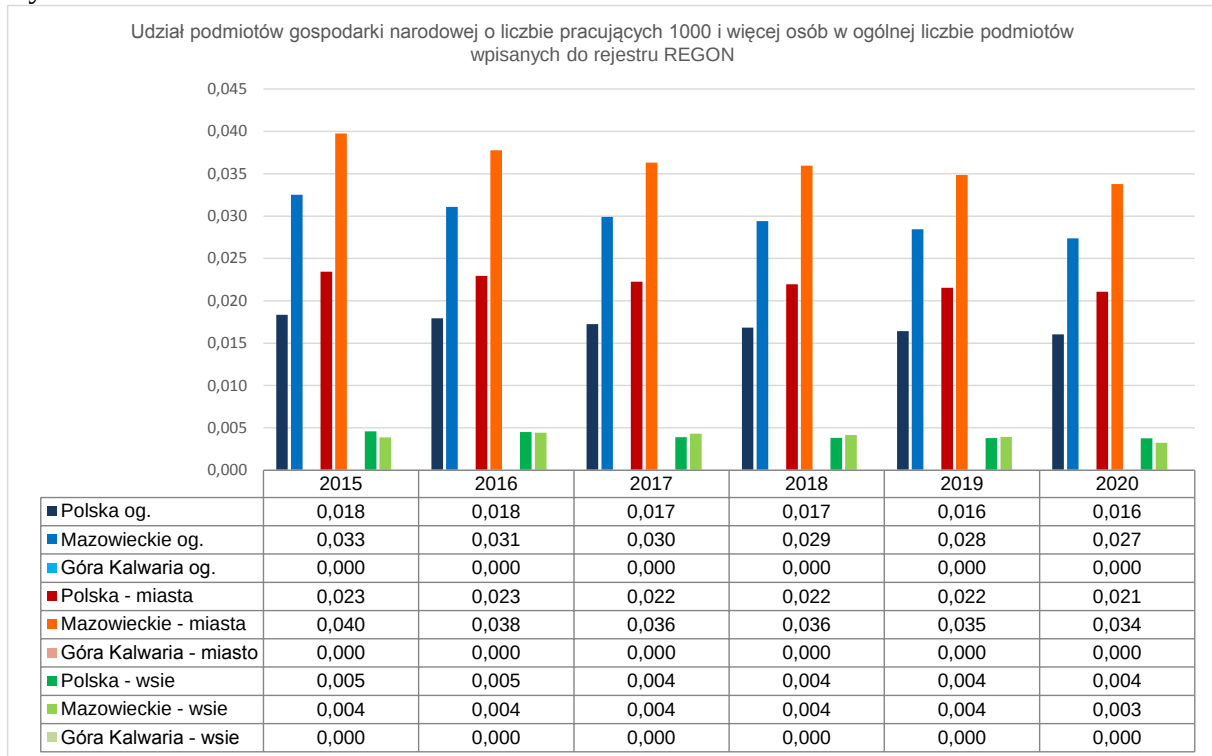
Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Rysunek 3.7.

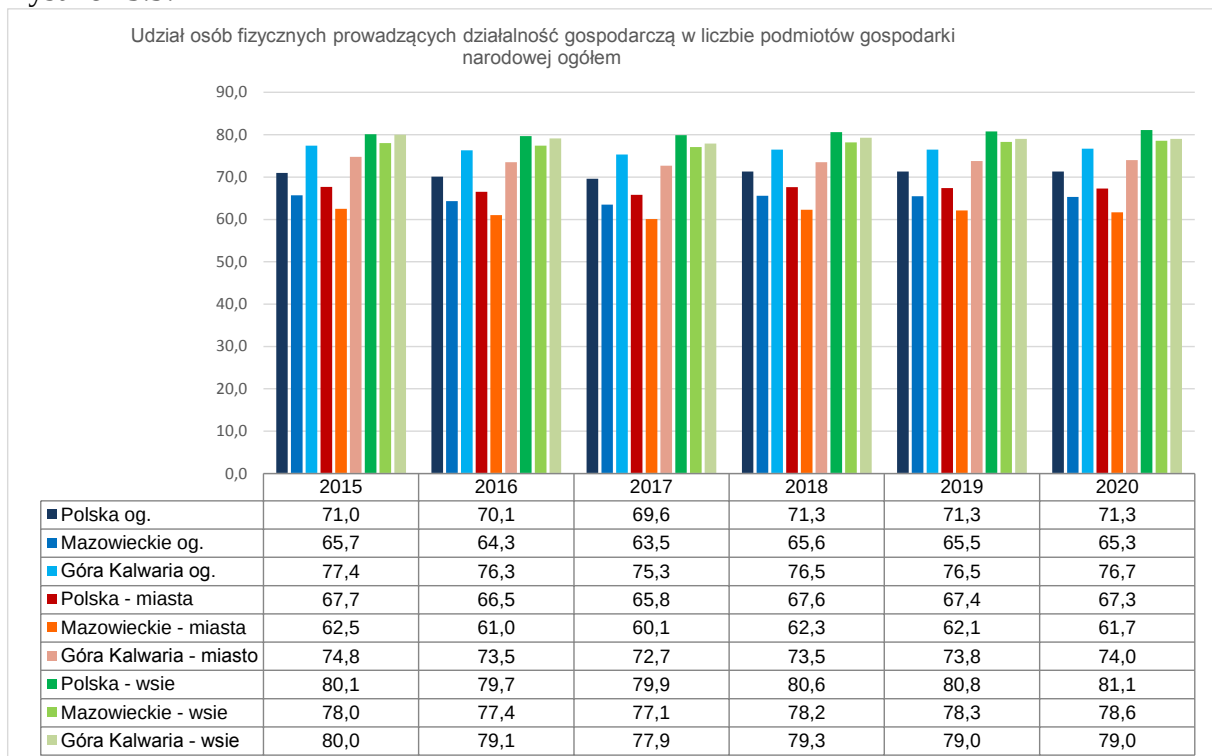
Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Rysunek 3.8.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Rysunek 3.9.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Z powyższego przeglądu wynika, iż wysokie nasycenie podmiotami gospodarczymi w porównaniu z odnośnymi wielkościami w skali ogólnopolskiej i województwa mazowieckiego, Gmina Góra Kalwaria zawdzięcza dużej liczbie podmiotów małych, w tym zlokalizowanych zwłaszcza na obszarach wiejskich. Wśród ogółu podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w systemie REGON, w gminie Góra Kalwaria zdecydowanie liczebnie dominowały zakłady osób fizycznych. Ich udział wśród ogółu podmiotów gospodarczych był tu wyższy w ujęciu ogółem, miasto, wieś od analogicznych średnich ogólnopolskich i województwa mazowieckiego – por. Rysunek 3.9.

15. Dominujące branże gospodarki;

Ze względu na obowiązujące w Polsce zasady zbierania, a zwłaszcza udostępniania informacji statystycznych, rozpatrywane w aspekcie tajemnicy statystycznej, niemożliwym jest rozpoznanie struktury branżowej gospodarki na poziomie lokalnym, czy subregionalnym poprzez liczbę pracujących bądź zatrudnionych w poszczególnych branżach. Jediną możliwością określenia specyfiki branżowej gospodarki lokalnej jest analiza dostępnych danych pokazujących liczbę podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie, w podziale na tzw. sekcje oraz działy tzw. Polskiej Klasyfikacji Działalności w wersji z 2007 roku (PKD 2007), w podziale na 21 sekcji, w których wyodrębnia się w sumie 98 działów.

W Tabeli 3.2 (Aneks) przedstawiono liczbę podmiotów gospodarczych przypadających na 10 tys. mieszkańców w podziale na 20 sekcji i 98 działów w gminie Góra Kalwaria w układzie ogółem, miasto, wieś na tle analogicznych średnich dla Polski i województwa mazowieckiego.

Dla lepszego zobrazowania tak ujmowanego profilu gospodarczego gminy Góra Kalwaria w Tabeli 3.2(Aneks) zestawiono w dziewięciu kolumnach poziomy nasycenia podmiotami gospodarczymi (w podziale na ogółem, miasto, wieś) kolejno: obszaru Polski, województwa mazowieckiego oraz gminy Góra Kalwaria. Dodatkowo informacje te podano odrębnie dla każdego roku okresu 2015-2020. Takie zestawienie pozwala porównać „intensywność występowania” podmiotów z poszczególnych branż na obszarze gminy Góra Kalwaria z odnośnymi obszarami Polski i województwa mazowieckiego. W kolumnach, w których prezentowane są informacje dla gminy Góra Kalwaria polami koloru zielonego wyróżniono wielkości nasycenia podmiotami wyższe niż w skali odnośnego obszaru Polski, a czcionką czerwoną wyróżniono wartości w gminie Góra Kalwaria, jeśli znajdowały się na nich wielkości większe od średnich występujących w analogicznych obszarach województwa mazowieckiego. Analizując kolumny Tabeli 3.2(Aneks), zawierające informacje o nasyceniu podmiotami gospodarczymi na obszarze gminy Góra Kalwaria w podziale na sekcje i działy PKD 2007 widzimy, w których branżach nasycenie podmiotami gospodarczymi jest wyższe niż na odnośnym obszarze kraju i/lub województwa mazowieckiego.

Kolejne omawianie każdej z 20. Sekcji i 98. działów jest niecelowe, ponieważ byłoby zupełnie niekomunikatywne. Szczegóły można poznać w odnośnej Tabeli 3.2. (Aneks) W analizie opisowej skupiono się tutaj wyłącznie na wskazaniu sekcji i działów, w których poziom nasycenia podmiotami w gminie Góra Kalwaria ogółem był wyższy niż średnio w kraju lub/i w województwie mazowieckim.

Stwierdza się, iż w badanym okresie 2015-2020 wyższy poziom nasycenia podmiotami niż średnio w kraju występował w gminie Góra Kalwaria w:

- Sekcji A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo); dział 02 leśnictwo i pozyskiwanie drewna;
w tym:
 - Dział 03 rybactwo;
- Sekcji C przetwórstwo przemysłowe (sekcja ogółem);
oraz w tym:
 - Dział 10 produkcja artykułów spożywczych;
 - Dział 13 produkcja wyrobów tekstylnych;
 - Dział 17 produkcja papieru i wyrobów z papieru;
 - Dział 18 poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji;
 - Dział 20 produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych;
 - Dział 21 produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych;
 - Dział 22 produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych;
 - Dział 23 produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych;
 - Dział 24 produkcja metali;
 - Dział 25 produkcja metalowych wyrobów gotowych;
 - Dział 26 produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych;
 - Dział 30 produkcja pozostałego sprzętu transportowego;
 - Dział 31 produkcja mebli;
 - Dział 33 naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń;
- Sekcji D wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (sekcja ogółem);
- Sekcji E dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją;
w tym:
 - Dział 37 odprowadzanie i oczyszczanie ścieków;
 - Dział 38 działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów, odzysk surowców;
 - Dział 39 działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami;
- Sekcja F budownictwo (sekcja ogółem);
oraz w tym:
 - Dział 41 roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków;
 - Dział 42 roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej;
 - Dział 43 roboty budowlane specjalistyczne;
- Sekcja G handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (sekcja ogółem);
w tym:
 - Dział 45 handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi, naprawa pojazdów samochodowych;

- Dział 46 handel hurtowy z wyłączeniem handlu hurtowego pojazdami samochodowymi;
- Dział 47 handel detaliczny z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi;
- Sekcji H transport i gospodarka magazynowa (sekcja ogółem);
oraz w tym:
 - Dział 49 transport lądowy oraz transport rurociągowy;
 - Dział 51 transport lotniczy;
 - Dział 52 magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport;
 - Dział 53 działalność pocztowa i kurierska;
- Sekcji I działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (sekcja ogółem);
oraz w tym:
 - Dział 55 zakwaterowanie;
 - Dział 56 działalność usługowa związana z wyżywieniem;
 - Dział 59 działalność związana z produkcją filmów, nagrań video, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych;
 - Dział 61 telekomunikacja;
- Sekcji M działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (sekcja ogółem);
oraz w tym:
 - Dział 69 działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa;
 - Dział 70 działalność firm centralnych, doradztwo związane z zarządzaniem;
 - Dział 73 reklama, badanie rynku i opinii publicznej;
 - Dział 74 pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna;
- Sekcji N działalność w zakresie usług, administrowania i działalność wspierająca (sekcja ogółem);
oraz w tym:
 - Dział 78 działalność związana z zatrudnieniem;
 - Dział 79 działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związanej;
 - Dział 80 działalność detektywistyczna i ochroniarska;
 - Dział 81 działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni;
 - Dział 82 działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej;
- Sekcji P edukacja (sekcja ogółem)
- Sekcji O opieka zdrowotna i pomoc społeczna;
w tym
 - dział 87 pomoc społeczna z zakwaterowaniem
- Sekcji S i T pozostała działalność usługowa;
w tym
 - Dział 95 naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego;
 - Dział 96, 97 i 98 pozostała indywidualna działalność usługowa.

Biorąc pod uwagę podmioty gospodarcze rejestrowane w PKD 2007 można na podstawie wykazanej liczebności podmiotów w poszczególnych sekcjach i działach wskazać, iż w gminie Góra Kalwaria, poza rolnictwem indywidualnym, szczególnie rozwinięte było przetwórstwo w zakresie produkcji artykułów spożywczych, tekstylnych, chemicznych, farmaceutycznych, metalowych. Poza tym zwraca uwagę rozwój branży budowlanej oraz działalności handlowej (tak hurtowej, jak i detalicznej), a także transportu i gospodarki magazynowej. W gminie Góra Kalwaria widoczny jest również dość wysoki poziom nasycenia podmiotami ze sfery szeroko rozumianych usług.

Pomimo stwierdzonej wcześniej dominacji małych podmiotów gospodarczych osiągnięty w gminie Góra Kalwaria poziom nasycenia podmiotami we wskazanych wyżej branżach, w znacznym lub bardzo dużym stopniu wyższy od analogicznych średnich ogólnopolskich, a nawet województwa mazowieckiego (w którym poziom miernika istotnie podnosi Miasto Stołeczne Warszawa), wskazuje iż przedstawione branże są już obecnie, bądź w niedalekiej przyszłości będą decydowały o korzystnym profilu gospodarczym gminy miejsko-wiejskiej Góra Kalwaria na tle województwa mazowieckiego i kraju.

Tabela 3.3. Struktura wielkości i profil działalności gospodarstw rolnych ogółem na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010

	Polska	Woj. mazowieckie	Góra Kalwaria	Polska	Woj. mazowieckie	Góra Kalwaria
Gospodarstwa rolne ogółem wg źródeł dochodów – w sztukach						
Liczba gospodarstw ogółem	2 277 613	272 726	1 452	100	100	100
z dochodem z działalności rolniczej	1 886 888	244 314	1 177	82,8	89,6	81,1
z dochodem z emerytury i renty	624 491	56 644	252	27,4	20,8	17,4
z dochodem z pozarolniczej działalności gospodarczej	372 487	45 800	192	16,4	16,8	13,2
z dochodem z pracy najemnej	899 598	111 628	565	39,5	40,9	38,9
z dochodem z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą	129 832	13 468	116	5,7	4,9	8
bez dochodów z działalności rolniczej	390 725	28 412	275	17,2	10,4	18,9
bez dochodów z emerytury i renty	1 653 122	216 082	1 200	72,6	79,2	82,6
bez dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej	1 905 127	226 926	1 260	83,6	83,2	86,8
bez dochodów z pracy najemnej	1 378 015	161 098	887	60,5	59,1	61,1
bez dochodów z innych niezarobkowych źródeł poza emerytura i rentą	2 147 781	259 258	1 336	94,3	95,1	92
Gospodarstwa rolne ogółem wg powierzchni – w sztukach						
Liczba gospodarstw ogółem	2 277 613	272 726	1 452	100	100	100
do 1 ha włącznie	715 008	38 760	187	31,4	14,2	12,9
powyżej 1 ha razem	1 562 605	233 966	1 265	68,6	85,8	87,1
1 - 5 ha	861 791	109 791	872	37,8	40,3	60,1
1 - 10 ha	1 213 533	176 810	1 186	53,3	64,8	81,7
1 - 15 ha	1 365 876	205 700	1 239	60	75,4	85,3
5 - 10 ha	351 742	67 019	314	15,4	24,6	21,6
5 - 15 ha	504 085	95 909	367	22,1	35,2	25,3
10 -15 ha	152 343	28 890	53	6,7	10,6	3,7
5 ha i więcej	700 814	124 175	393	30,8	45,5	27,1
10 ha i więcej	349 072	57 156	79	15,3	21	5,4
15 ha i więcej	196 729	28 266	26	8,6	10,4	1,8
Gospodarstwa rolne ogółem wg powierzchni – w hektarach						
Powierzchnia gruntów ogółem w gospodarstwach rolnych	18 069 778,28	2 284 910,12	6 968,88	100	100	100
do 1 ha włącznie	540 942,68	34 243,11	203,34	3	1,5	2,9
powyżej 1 ha razem	17 528 835,60	2 250 667,01	6 765,54	97	98,5	97,1
1 - 5 ha	2 744 876,02	374 561,24	2 562,42	15,2	16,4	36,8
1 - 10 ha	5 689 054,09	942 539,75	4 987,33	31,5	41,3	71,6
1 - 15 ha	7 792 223,24	1 346 837,63	5 671,78	43,1	58,9	81,4
5 - 10 ha	2 944 178,07	567 978,51	2 424,91	16,3	24,9	34,8
5 - 15 ha	5 047 347,22	972 276,39	3 109,36	27,9	42,6	44,6

10 -15 ha	2 103 169,15	404 297,88	684,45	11,6	17,7	9,8
5 ha i więcej	14 783 959,58	1 876 105,77	4 203,12	81,8	82,1	60,3
10 ha i więcej	11 839 781,51	1 308 127,26	1 778,21	65,5	57,3	25,5
15 ha i więcej	9 736 612,36	903 829,38	1 093,76	53,9	39,6	15,7
Gospodarstwa rolne ogółem wg produkcji zwierzęcej – w sztukach						
Liczba gospodarstw ogółem	2 277 613	272 726	1 452	100	100	100
bydło razem	525 472	86 215	25	23,1	31,6	1,7
bydło krowy	453 902	75 897	20	19,9	27,8	1,4
trzoda chlewna razem	397 676	47 507	13	17,5	17,4	0,9
trzoda chlewna lochy	251 899	33 636	0	11,1	12,3	0
konie	101 256	19 374	39	4,4	7,1	2,7
drób ogółem razem	788 968	81 007	63	34,6	29,7	4,3
drób ogółem drób kurzy	771 995	78 750	63	33,9	28,9	4,3
Gospodarstwa rolne ogółem wg produkcji roślinnej – w sztukach						
Liczba gospodarstw ogółem	2 277 613	272 726	1 452	100	100	100
z produkcją roślinną ogółem	1 448 678	193 925	283	63,6	71,1	19,5
zboża razem	1 296 681	176 516	201	56,9	64,7	13,8
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	1 278 264	174 373	199	56,1	63,9	13,7
ziemniaki	747 749	88 939	108	32,8	32,6	7,4
uprawy przemysłowe	134 430	10 311	5	5,9	3,8	0,3
buraki cukrowe	51 326	3 851	0	2,3	1,4	0
rzepak i rzepik razem	85 727	7 038	3	3,8	2,6	0,2
strączkowe jadalne na ziarno razem	29 094	1 264	22	1,3	0,5	1,5
warzywa gruntowe	110 210	12 853	39	4,8	4,7	2,7
Gospodarstwa rolne ogółem wg produkcji roślinnej – w hektarach						
Ogółem grunty w gospodarstwach rolnych pod zasiewami	10 427 710,76	1 175 810,60	732,64	100	100	100
zboża razem	7 646 399,11	904 126,86	541,52	73,3	76,9	73,9
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	7 186 746,26	864 030,05	518,46	68,9	73,5	70,8
pszenica ozima	1 882 019,04	94 498,27	21,18	18	8	2,9
pszenica jara	259 523,01	26 207,30	77,17	2,5	2,2	10,5
żyto	1 063 214,02	194 415,78	107,2	10,2	16,5	14,6
jęczmień ozimy	249 816,69	16 830,56	5,7	2,4	1,4	0,8
jęczmień jary	724 679,62	40 900,84	27,07	6,9	3,5	3,7
owies	577 326,41	108 433,91	119,91	5,5	9,2	16,4
pszenżyto ozime	1 193 756,89	179 760,05	40,07	11,4	15,3	5,5
pszenżyto jare	136 138,65	18 274,07	67,6	1,3	1,6	9,2
mieszanki zbożowe ozime	108 160,93	18 901,64	14,67	1	1,6	2

mieszanki zbożowe jare	992 111,00	165 807,64	37,89	9,5	14,1	5,2
kukurydza na ziarno	342 924,17	32 123,08	1,67	3,3	2,7	0,2
ziemniaki	388 273,25	51 885,38	70,17	3,7	4,4	9,6
uprawy przemysłowe	1 172 374,60	55 371,32	6,96	11,2	4,7	0,9
buraki cukrowe	206 407,93	11 812,60	0	2	1	0
rzepak i rzepik razem	946 147,75	43 139,76	5,22	9,1	3,7	0,7
strączkowe jadalne na ziarno razem	43 728,76	2 019,73	9,56	0,4	0,2	1,3
warzywa gruntowe	139 489,24	19 261,26	29,24	1,3	1,6	4
Gospodarstwa rolne ogółem wg użytkowania gruntów – w sztukach						
Liczba gospodarstw ogółem	2 275 862	272 501	1 452	100	100	100
użytki rolne ogółem	2 264 657	271 480	1 450	99,5	99,6	99,9
użytki rolne w dobrej kulturze	1 867 558	241 999	1 175	82,1	88,8	80,9
pod zasiewami	1 448 678	193 925	283	63,7	71,2	19,5
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	230 506	28 315	299	10,1	10,4	20,6
uprawy trwałe	314 315	42 767	720	13,8	15,7	49,6
sady ogółem	284 556	41 477	719	12,5	15,2	49,5
ogrody przydomowe	423 110	25 565	48	18,6	9,4	3,3
łąki trwałe	1 167 383	168 057	474	51,3	61,7	32,6
pastwiska trwałe	267 320	43 373	31	11,7	15,9	2,1
pozostałe użytki rolne	660 542	59 883	456	29	22	31,4
las i grunty leśne	898 528	150 198	681	39,5	55,1	46,9
pozostałe grunty	1 844 576	216 774	892	81	79,5	61,4
Gospodarstwa rolne ogółem wg użytkowania gruntów – w hektarach						
Powierzchnia gruntów ogółem w gospodarstwach rolnych	18 069 778,28	2 284 910,12	6 968,88	100	100	100
użytki rolne ogółem	15 502 974,83	1 945 393,46	6 034,73	85,8	85,1	86,6
użytki rolne w dobrej kulturze	14 603 243,85	1 843 374,82	5 260,63	80,8	80,7	75,5
pod zasiewami	10 427 710,76	1 175 810,60	732,64	57,7	51,5	10,5
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	449 848,82	51 155,72	639,22	2,5	2,2	9,2
uprawy trwałe	397 965,09	105 659,09	2 732,88	2,2	4,6	39,2
sady ogółem	374 169,02	103 336,01	2 732,38	2,1	4,5	39,2
ogrody przydomowe	44 189,96	3 634,64	12,81	0,2	0,2	0,2
łąki trwałe	2 629 234,12	412 787,91	1 034,82	14,6	18,1	14,8
pastwiska trwałe	654 295,11	94 326,86	108,26	3,6	4,1	1,6
pozostałe użytki rolne	899 730,98	102 018,64	774,11	5	4,5	11,1
las i grunty leśne	1 293 538,97	224 539,62	632,29	7,2	9,8	9,1
pozostałe grunty	1 273 264,48	114 977,04	301,87	7	5	4,3

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Wykorzystywanie rejestru podmiotów gospodarki narodowej REGON i opartej na tym rejestrze klasyfikacji PKD 2007 jest niewystarczające dla określenia profili gospodarczego określonej jednostki terytorialnej. Klasyfikacje te nie obejmują żadnych niezarejestrowanych jako podmioty gospodarcze gospodarstw rolnych. Z tego powodu wszystkie jednostki terytorialne posiadające na swoim terenie takie nierejestrowane w Regonie gospodarstwa rolne w świetle PKD 2007 wykazują odmienny profil gospodarczy od występującego w rzeczywistości. W szczególności dotyczy to obszarów wiejskich. Niestety w połowie 2021 roku nie były dostępne w skali gmin wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2020. Jedyne można się posługiwać wynikami PSR z 2010 roku. Dane te, choć w znacznej mierze nieaktualne, w podstawowych kategoriach działalności gospodarstw rolnych, pozwalają zorientować się w profilu gospodarczym wsi ze względu na trwałość i bezwładność tej formy gospodarowania. Według tego źródła, w 2010 r. w gminie Góra Kalwaria funkcjonowały 1452 gospodarstwa rolne. Powierzchnię do 1 hektara miało 13% gospodarstw rolnych zlokalizowanych w gminie, 60% tutejszych gospodarstw miało powierzchnię od 1 do 5 hektarów, 22% od 5 do 10 hektarów, niecałe 4% wykazywało od 10 do 15 hektarów. Największe gospodarstwa tj. powyżej 15 hektarów stanowiły 1,8% ogółu. Porównując te wielkości z odpowiednimi miarami dla kraju i województwa mazowieckiego, można zauważyć, iż w gminie Góra Kalwaria notowano wyższe odsetki gospodarstw średnich, tj. od 1-5 hektarów i od 5-10 hektarów. Relatywnie mniej było tu gospodarstw największych i najmniejszych – por. Tabela 3.3.

Rozpatrując strukturę wielkości gospodarstw rolnych w ujęciu powierzchniowym stwierdza się, iż w gminie Góra Kalwaria gospodarstwa rolne o wielkości do 1 hektara zajmowały 2,9% ogólnej powierzchni, 1 - 5 hektarowe to 37%, 5 - 10 hektarowe to 35%, 10 - 15 hektarowe to 10%, gospodarstwa liczące powyżej 15 hektarów zajmowały 15,7% ogólnej powierzchni – por. tabela 3.3. W takim ujęciu w gminie Góra Kalwaria ogólny areal gospodarstw średnich (1-5 i 5-10 hektarów) był wyższy niż średnio w Polsce i województwie mazowieckim. Ponad 70% ogólnej powierzchni gospodarstw rolnych zlokalizowanych w gminie Góra Kalwaria znajdowało się w gospodarstwach o powierzchni od 1 do 10 hektarów. Ze względu na specyfikę produkcji rolnej rozwiniętej w gminie Góra Kalwaria, zjawisko to można ocenić pozytywnie.

Według danych PSR 2010 w gospodarstwach rolnych gminy Góra Kalwaria produkcja zwierzęca była prowadzona zaledwie w kilkudziesięciu gospodarstwach rolnych (bydło razem - 25 gospodarstw, trzoda chlewna 13 gospodarstw, drób ogółem 63 gospodarstwa), co stanowiło kilka procent tutejszych gospodarstw rolnych i było na poziomie od kilku do kilkudziesięciu razy niższym, niż w Polsce i województwie mazowieckim.

Podobna sytuacja była w zakresie produkcji roślinnej. Na 1452 gospodarstwa ogółem zarejestrowane w gminie, produkcją roślinną zajmowało się 283, tj. niespełna 20% ogółu, przy średniej ogólnopolskiej 64%, a w województwie mazowieckim 71%. W produkcji roślinnej prowadzonej w gospodarstwach na obszarze gminy Góra Kalwaria dominowały zboża podstawowe (71% powierzchni pod zasiewami), natomiast uprawy przemysłowe zajmowały tylko 10% arealu a warzywa gruntowe 4% i były to wielkości wyższe niż średnio w Polsce i w województwie mazowieckim – por. Tabela 3.3.

Prawdziwy obraz struktury produkcji gospodarstw rolnych w gminie Góra Kalwaria i specyfikę tutejszego rolnictwa można poznać poprzez analizę struktury użytkowania gruntów. Specyfika rolnictwa działalności rolniczej gospodarstw gminy Góra Kalwaria jest zdominowana przez uprawy trwałe (w tym sady). Zajmują tu one 39% ogółu gruntów w gospodarstwach rolnych (przy średniej krajowej 2,2% i w województwie mazowieckim 4,6%). Liczba gospodarstw rolnych z sadami w gminie Góra Kalwaria z uprawami trwałymi obejmuje 49,6% ogółu gospodarstw, przy średniej krajowej 13,8%, a w województwie mazowieckim 15,7%. Gospodarstwa rolne z sadami w gminie Góra Kalwaria stanowią 49,5% ogółu, podczas gdy w Polsce 12,5%, a w województwie mazowieckim 15,2%.

Generalizując wnioski z przeprowadzonej analizy specyfiki działalności gospodarczej prowadzonej w gminie Góra Kalwaria należy stwierdzić, iż:

- baza ekonomiczna Gminy jest w bardzo znacznym stopniu zdywersyfikowana, co należy uznać za zjawisko bardzo korzystne;
- dywersyfikacja bazy ekonomicznej w gminie Góra Kalwaria nie polega na słabości i rozdrobnieniu sektorowym i działowym oraz organizacyjnym działalności gospodarczej, lecz opiera się na relatywnie silnych, wyspecjalizowanych rodzajach działalności gospodarczej;
- działalność gospodarcza na obszarze Gminy ma charakter intensywny, angażuje szerokie kręgi społeczne, co widać poprzez wysoki wskaźnik nasycenia i dynamiki przyrostu podmiotów gospodarczych - wyższy niż średnio w Polsce i województwie mazowieckim (w szczególności na obszarach wiejskich);
- efektywna i konkurencyjna działalność gospodarcza rozwijana na obszarze gminy Góra Kalwaria prowadzona jest zarówno w sferze „pozarolniczej”, jak i w rolnictwie;
- w zakresie działalności „pozarolniczej” na obszarze Gminy funkcjonują, w nasyceniu wyższym niż średnio w kraju i województwie, wyspecjalizowane podmioty w działach produkcji: chemicznej, farmaceutycznej, metalowej, elektrotechnicznej, budowlanej, transportowo-magazynowej oraz szeroko rozumianych usług dla biznesu i ludności;
- w zakresie gospodarki rolniczej zdecydowanie dominuje silnie rozwinięta produkcja sadownicza, a także ogrodnicza, która jest rozwijana w około połowie istniejących tam gospodarstw rolnych.

16. Poziom lokalnej przedsiębiorczości;

Ze względu na specyfikę dostępnych danych w skali lokalnej, poziom lokalnej przedsiębiorczości w zasadzie można w sposób efektywny i skuteczny oszacować poprzez analizę nasycenia podmiotami gospodarczymi, w tym w szczególności zakładami osób fizycznych. Ten typ podmiotów gospodarczych wydaje się wprost powiązany z przedsiębiorczością mieszkańców Gminy. Dodatkowych informacji o tym zjawisku dostarcza obserwacja dynamiki powstawania i likwidacji podmiotów gospodarczych w relacji do liczby mieszkańców oraz do ogólnej liczby działających podmiotów gospodarczych. Pierwszym przybliżeniem tak ujmowanej przedsiębiorczości jest określenie nasycenia podmiotami

gospodarczymi danego terenu w relacji do liczby mieszkańców ogółem oraz mieszkańców w wieku produkcyjnym. Przedstawiono to w punkcie 14. niniejszej diagnozy.

Na Rysunku 3.2 zaprezentowano nasycenie podmiotami gospodarczymi zarejestrowanymi w systemie REGON gminy Góra Kalwaria w podziale na ogółem, miasto, wieś na tle Polski oraz województwa mazowieckiego w latach 2015-2020. Ujęcie graficzne wskazuje jednoznacznie, iż gmina Góra Kalwaria ogółem, podobnie jak miasto Góra Kalwaria wykazuje wyraźnie wyższy poziom nasycenia podmiotami gospodarczymi niż odpowiadające im obszary w skali kraju, zaś wyraźnie niższy, niż w województwie mazowieckim na takich obszarach. Odmienne, obszary wiejskie gminy Góra Kalwaria wykazują w całym analizowanym okresie wyższy poziom nasycenia podmiotami gospodarczymi od średniej dla wsi osiąganey w skali ogólnopolskiej, a także w województwie mazowieckim.

Odnosząc liczbę zarejestrowanych w systemie REGON podmiotów gospodarczych do ludności w wieku produkcyjnym stwierdza się występowanie identycznych różnicowań jak wyżej opisane – por. Rysunek 3.3.

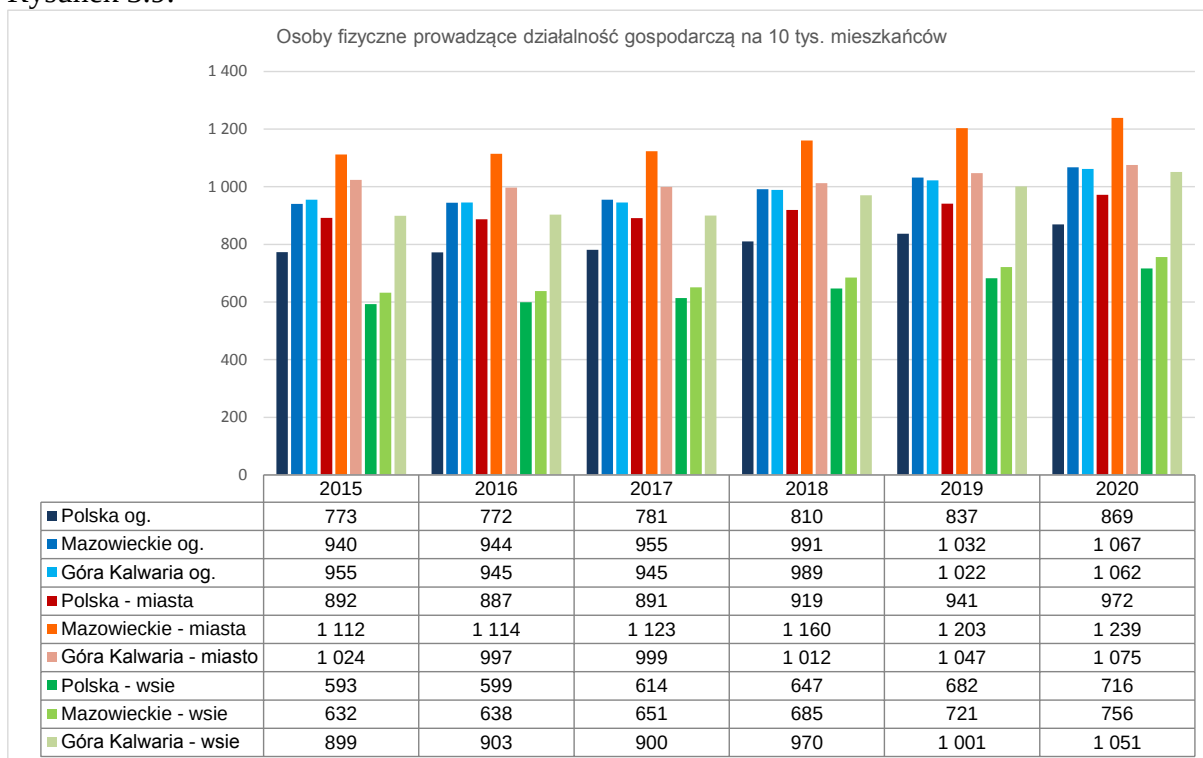
Relatywnie wysoki poziom nasycenia podmiotami gospodarczymi w gminie Góra Kalwaria w szczególności na obszarach wiejskich, w przeważającym stopniu wynika z dużego nasycenia zakładami osób fizycznych – por. Rysunek 3.9. W latach 2015-2020 obszary wiejskie gminy Góra Kalwaria wykazywały niezmiennie znacznie wyższy poziom nasycenia zakładami osób fizycznych niż średnio analogiczne obszary w skali kraju i województwa mazowieckiego. Miasto Góra Kalwaria w tym okresie miało wyższy poziom nasycenia zakładami osób fizycznych od średniej ogólnopolskiej dla miast, natomiast był to poziom niższy od średniej miast województwa mazowieckiego – por. Rysunek 3.9.

Analogiczna sytuacja występuje, gdy odnosimy liczbę zakładów osób fizycznych do ludności w wieku produkcyjnym – por. Rysunek 3.10. O relatywnie wysokim poziomie przedsiębiorczości w gminie Góra Kalwaria świadczy w szczególności wyższa od średniej ogólnopolskiej dynamika przyrostu podmiotów gospodarczych w latach 2015-2020. Składała się na to znacznie wyższa dynamika przyrostu podmiotów na obszarach wiejskich niż średnio w kraju i województwie mazowieckim, natomiast niższa od obu wyżej wymienionych średnich w mieście Góra Kalwaria.

Na Rysunkach 3.11 i 3.12 pokazano w gminie Góra Kalwaria, (w podziale na ogółem, miasto, wieś na tle odpowiednich średnich dla Polski i województwa mazowieckiego) intensywność tworzenia nowych firm w przeliczeniu na 10 tys. ludności ogółem oraz ludności w wieku produkcyjnym. Sytuacja gminy Góra Kalwaria jest w przypadku intensywności tworzenia nowych podmiotów gospodarczych podobna do przedstawionego wcześniej nasycenia podmiotami gospodarczymi. Liczba nowo zarejestrowanych jednostek na 10 tys. ludności oraz ludności w wieku produkcyjnym była w gminie Góra Kalwaria ogółem wyższa od średniej ogólnopolskiej, ale niższa niż w województwie mazowieckim. W mieście Góra Kalwaria poziom tego miernika był okresowo wyższy od średniej ogólnopolskiej, natomiast stale niższy dla miast województwa mazowieckiego. Tak ujmowane nasycenie nowo powstającymi podmiotami gospodarczymi na obszarach wiejskich gminy było niezmiennie na

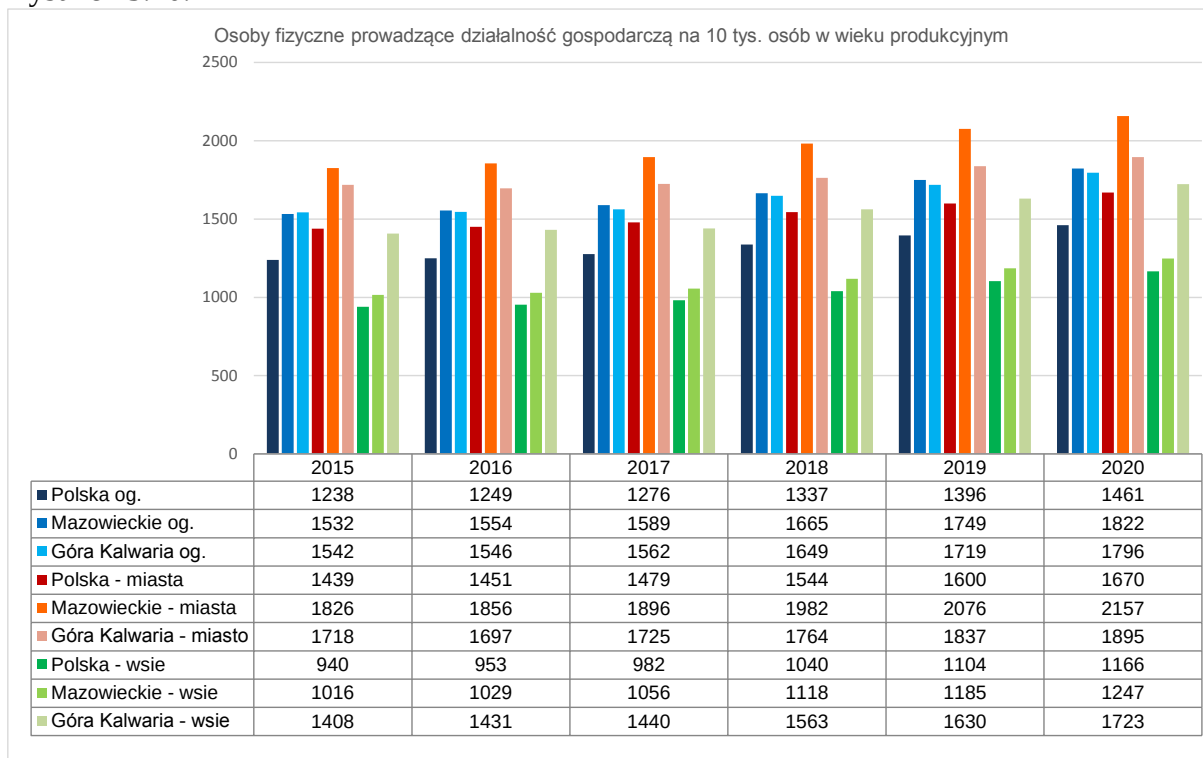
znacznie wyższym poziomie niż średnio na obszarach wiejskich kraju i województwa mazowieckiego.

Rysunek 3.9.

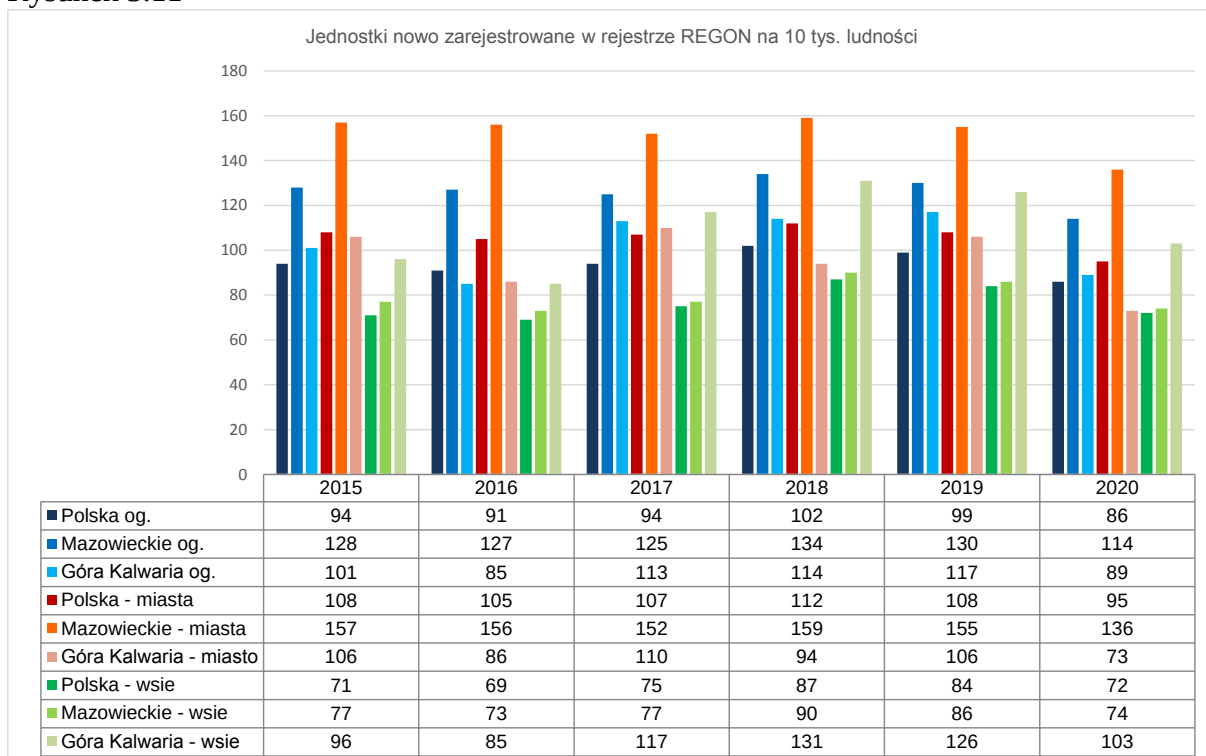
Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 3.10.

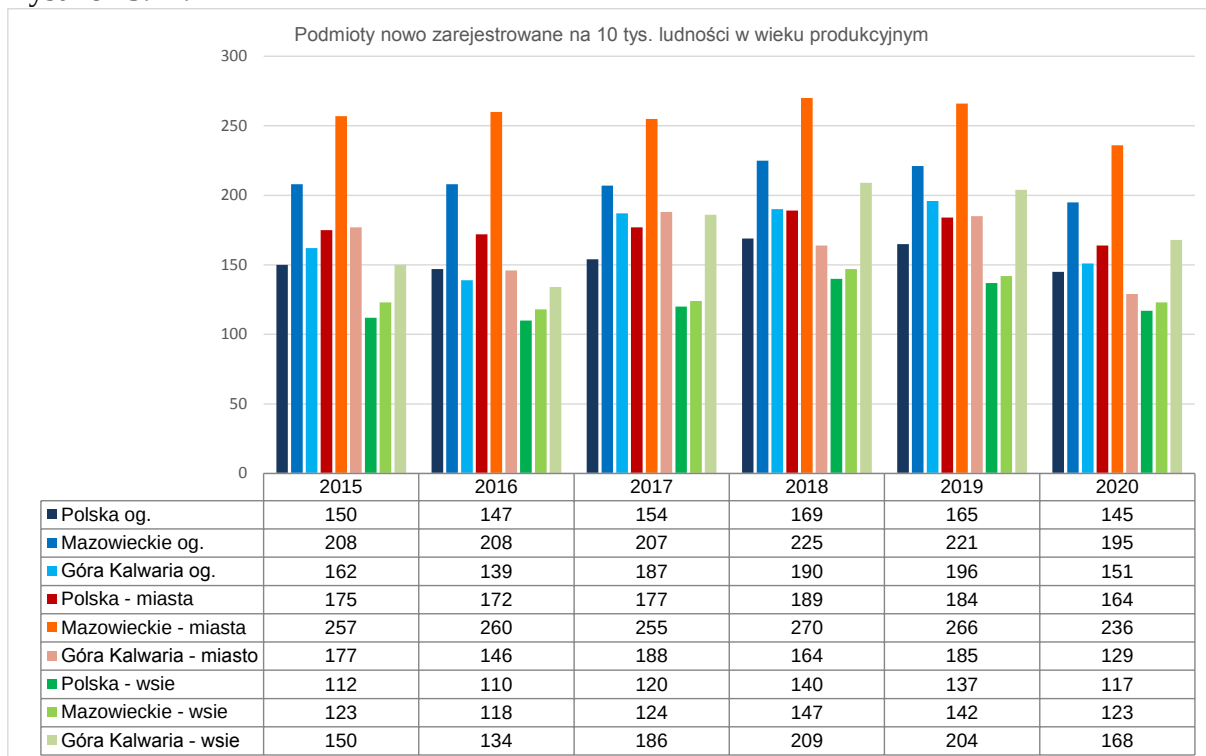
Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 3.11

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 3.12.

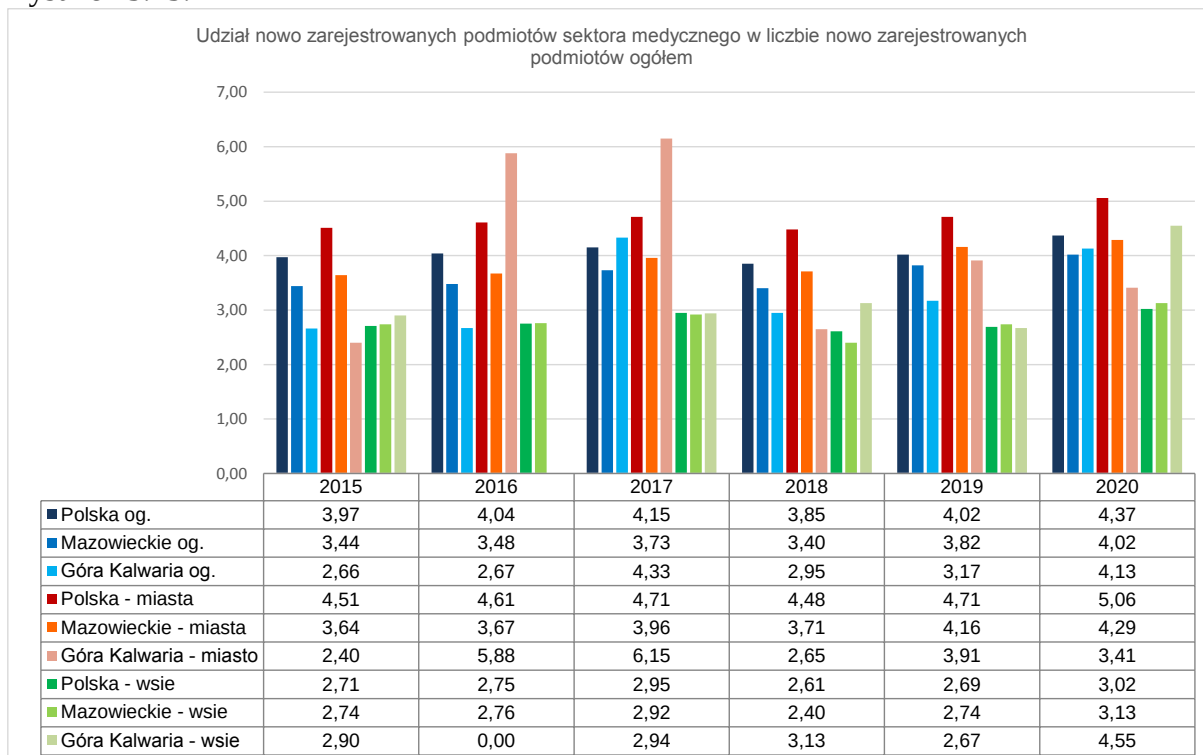

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Relatywnie wysoka dynamika powstawania nowych podmiotów gospodarczych w gminie Góra Kalwaria jest w znacznej mierze skutkiem dużego (w zestawieniu z odpowiednimi wielkościami dla Polski i województwa mazowieckiego) udziału nowopowstających

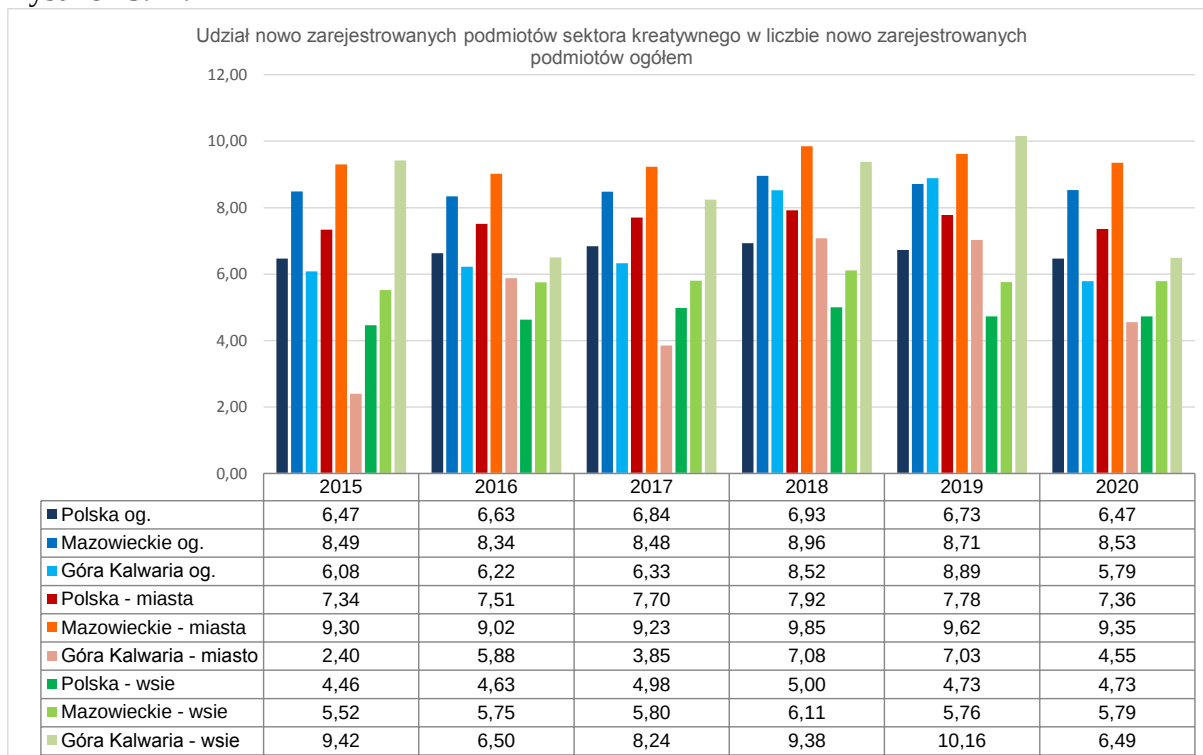
podmiotów w sektorach: medycznym, kreatywnym oraz przetwórstwa rolno-spożywczego – por. Rysunek 3.13, 3.14 i 3.15. Zjawisko to koresponduje z przedstawioną wcześniej specyfiką branżową bazy ekonomicznej gminy Góra Kalwaria.

Rysunek 3.13.

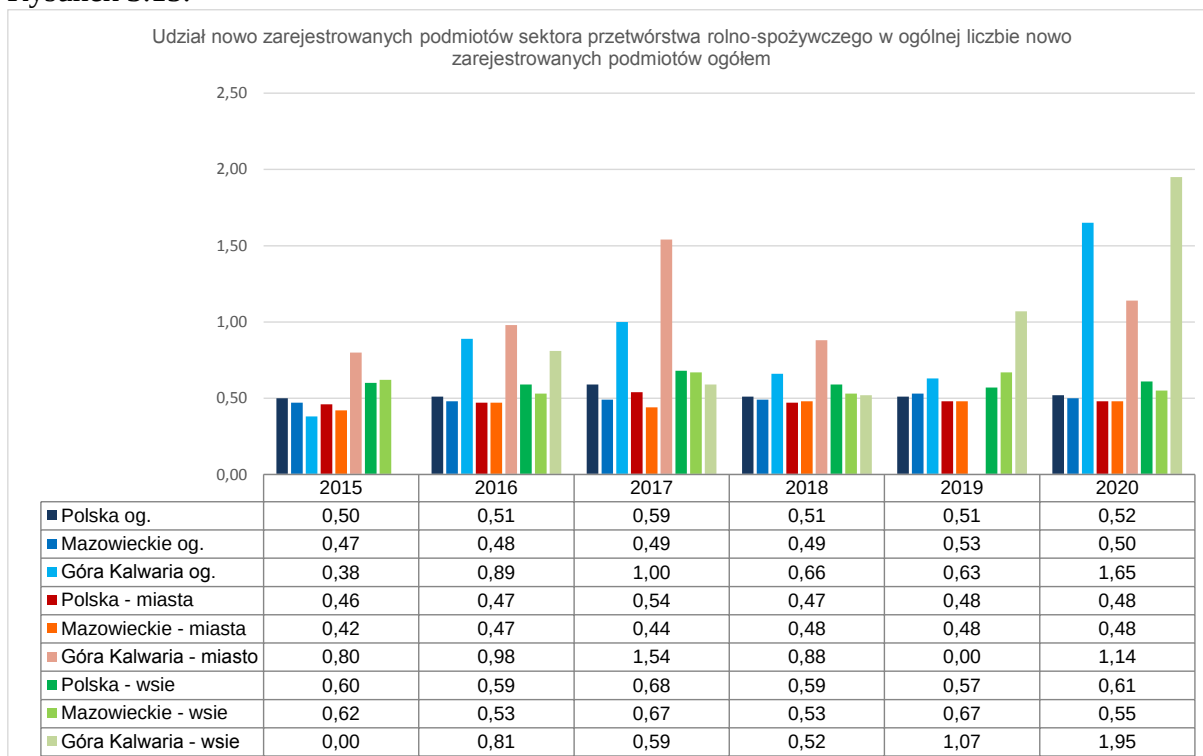
Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 3.14.

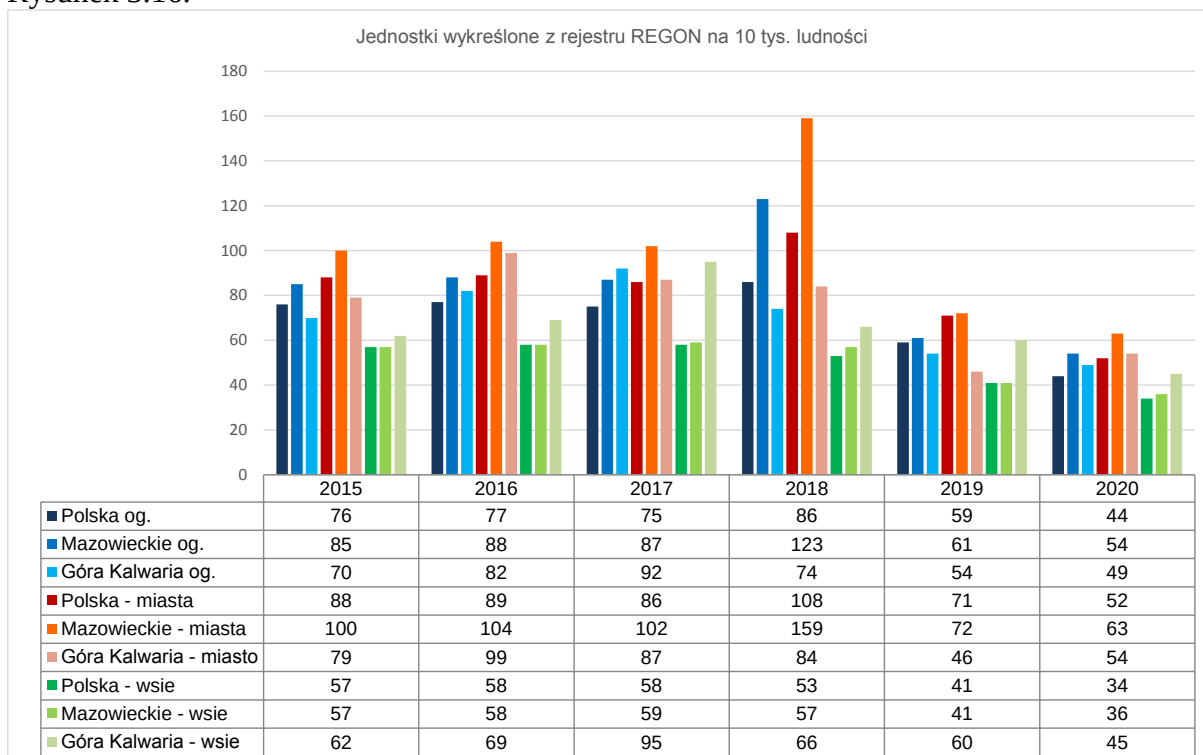
Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 3.15.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 3.16.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Względnie wysoka na tle odnośnych średnich krajowych i województwa mazowieckiego, dynamika przyrostu nowych podmiotów gospodarczych na obszarze gminy

Góra Kalwaria (analizowana w układzie ogółem, miasto, wieś) wynika nie tylko z wysokiej dynamiki przyrostu liczby nowych podmiotów ale również z relatywnie mniej intensywnego zjawiska likwidacji podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w przeliczeniu na 10 tys. ludności – por. Rysunek 3.16. Natężenie likwidacji podmiotów w gminie Góra Kalwaria ogółem było w okresie 2015-2020 wyższe niż średnio w kraju, a na wsiach stale wyższe niż średnio w kraju ogółem i w województwie mazowieckim, ale poziom tego zjawiska był niższy od intensywności powstawania nowych podmiotów gospodarczych w Gminie.

17. Tereny inwestycyjne;

W „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Góra Kalwaria” stwierdza się (s. 11-12):

„... Ustala się przeznaczenie i warunki użytkowania obszarów, wyznacza się również wskaźniki zabudowy, opierając się na analizach:

- istniejącego zagospodarowania obszarów,
- uchwalonych i opracowywanych planów miejscowych,
- wymogów ochrony środowiska.

Udział poszczególnych obszarów w powierzchni całej gminy (wraz z miastem), z podziałem na kategorie, opisane dalej, prezentuje poniższa tabela:

OZNA-CZENIE	KATEGORIA TERENU	POWIE-RZCHNIA	PROCENT POWIERZCHNI GMINY (WRAZ Z MIASTEM)
R1	tereny rolne z możliwością lokalizacji zabudowy zagrodowej przy areale > 3,5 ha	2929 ha	20,18 %
R2	tereny rolne z możliwością lokalizacji zabudowy zagrodowej przy areale > 1,0 ha	1102 ha	7,59 %
	tereny istniejących lasów	2586 ha	17,82 %
L1	tereny rolne planowane do zalesień	575 ha	3,96 %
	tereny zieleni urządzonej oraz tereny dolin rzecznych i skarpy Wisły (wraz z Wisłą)	1989 ha	13,71 %
Zd	tereny ogródków działkowych	29 ha	0,20 %
Zc1	tereny istniejących cmentarzy	11 ha	0,08 %
Zc2	tereny projektowanych cmentarzy	10 ha	0,07 %
Zp	projektowane tereny zieleni urządzonej, w tym parki i ogrody	14	0,10 %
	Razem tereny wyłączone spod zabudowy lub o ograniczonych możliwościach zabudowy i zagospodarowania	9245 ha	63,71 %
Mn1	tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną	496 ha	3,42 %
MN1	tereny przeznaczone dla kontynuacji istniejącej zabudowy mieszkaniowej, jednorodzinnej	17	0,12
Mn2	tereny przeznaczone dla perspektywnego rozwoju funkcji mieszkaniowej	1067 ha	7,35 %
Mn3	tereny przeznaczone dla perspektywnego rozwoju funkcji mieszkaniowej w zabudowie ekstensywnej	128 ha	0,88 %
Mn4	tereny przeznaczone dla perspektywnego rozwoju funkcji mieszkaniowej na ponad normatywnych działkach	33 ha	0,23 %
Mn5	tereny rekreacji indywidualnej i zabudowy mieszkaniowej	12 ha	0,08 %
M	tereny adaptacji i kontynuacji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i niskiej wielorodzinnej miasta Góry Kalwarii	289 ha	1,99 %
MW	tereny istniejącej i projektowanej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, w tym osiedlowej na terenie miasta Góry Kalwarii	30 ha	0,21 %
M/U1	tereny adaptacji i uzupełnień istniejącej zabudowy mieszkaniowej i usług miasta Góry Kalwarii	168 ha	1,16 %
M/U2	tereny dla perspektywnego rozwoju funkcji mieszkaniowo-usługowej	107 ha	0,74 %
M/U/P1	tereny dla perspektywnego rozwoju zabudowy mieszkaniowej, przemysłowej i usług	24 ha	0,17 %
Mr1	tereny zabudowy siedliskowej	379 ha	2,61 %
Mr2	tereny zabudowy siedliskowej w ośrodkach wiejskich	51 ha	0,35 %
U	tereny koncentracji usług	278 ha	1,92 %
UP	tereny usług publicznych lokalnych	9 ha	0,06 %
US	tereny istniejących i planowanych usług z zielenią towarzyszącą	558 ha	3,85 %
UZ	tereny planowanych usług z towarzyszeniem zieleni	5 ha	0,03 %
UC	obszary usługowe z możliwością rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m ²	7 ha	0,05 %
P1	tereny istniejącego przemysłu i składów	953 ha	6,57 %
P2	tereny dla perspektywnego rozwoju zabudowy przemysłu i składów	535 ha	3,69 %
O	tereny wysypiska i zakładu utylizacji śmieci Łubna	44 ha	0,30 %
K	tereny przepompowni ścieków i oczyszczalni	76 ha	0,52 %
	Razem tereny zabudowane i zainwestowane oraz przewidziane do zabudowy i zagospodarowania	5266	36,29 %
	RAZEM MIASTO I GMINA	14511 ha	100,0 %

...

Jak wynika z przedstawionego zestawienia, stanowiącego odnośnik do „Studium...”, razem tereny zabudowane i zainwestowane oraz przewidziane do zabudowy i

zagospodarowania obejmują 5266 ha i stanowią 36,29% jej ogólnej powierzchni. Tereny te są „terenami inwestycyjnymi”, jako, że „Studium ...” dopuszcza na ich obszarze nowe inwestycje jak również inwestycje modernizacji i wymiany istniejących form zagospodarowania – por. powyższe zestawienie.

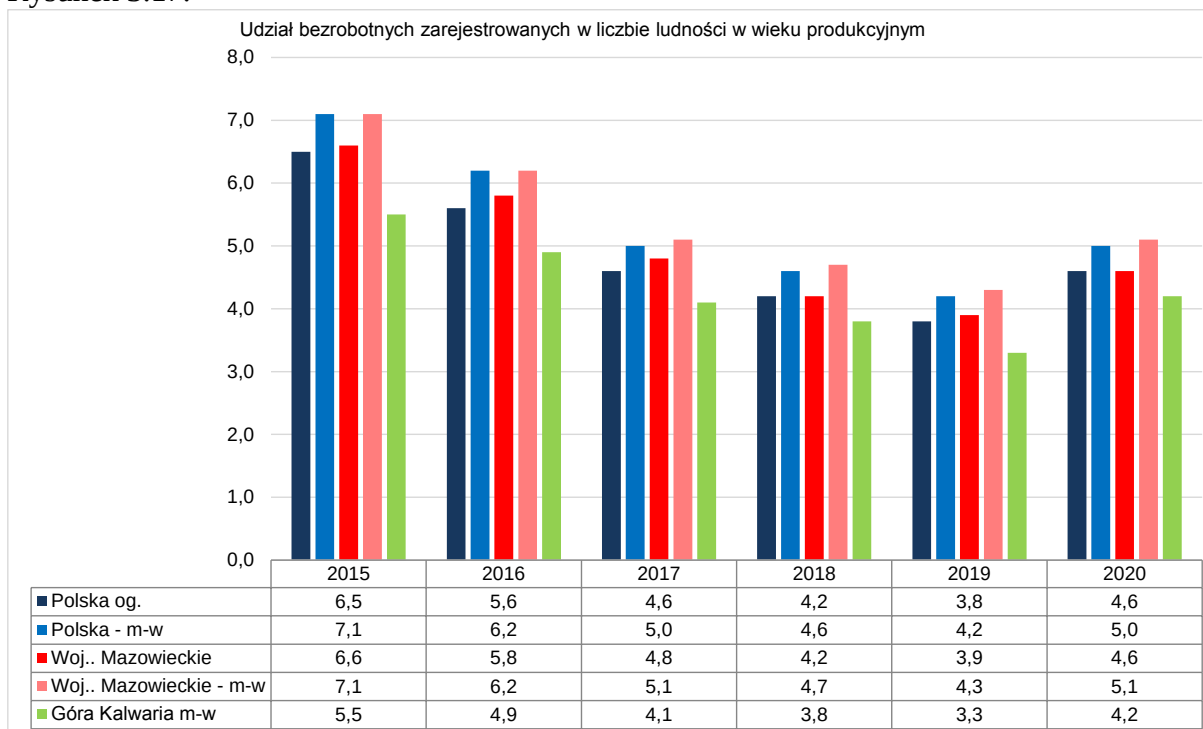
18. Bezrobocie w ujęciu obrazującym różne grupy funkcjonalne i dynamika zmian.

Poziom rejestrowanego bezrobocia nie jest idealnym miernikiem niedoboru miejsc pracy w szczególności w skali gmin. Dodatkowo, sytuację komplikuje fakt, iż na poziomie lokalnym nie są dostępne informacje pokazujące stopę bezrobocia, tzn. relację liczby bezrobotnych do ludności aktywnej zawodowo, w której uwzględnia się m.in. pracujących w rolnictwie indywidualnym. Na poziomie gmin możliwe jest jedynie odniesienie liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym. Tak obliczona quasi stopa bezrobocia jest zawsze niższa od ww., gdyż liczebność ludności w wieku produkcyjnym jest zawsze większa od liczby ludności aktywnej zawodowo. Analizując w takim ujęciu poziom bezrobocia na szczeblu gminnym, mamy do czynienia z wielkościami mniejszymi niż właściwa stopa bezrobocia. W statystyce publicznej nie podaje się stopy bezrobocia na poziomie gmin, ponieważ uznaje się, że pojedyncza gmina nie jest lokalnym rynkiem pracy, z którym formalnie utożsamia się dopiero obszar powiatu.

Na Rysunku 3.17 przedstawiono relację liczby zarejestrowanych bezrobotnych do ogółu ludności w wieku produkcyjnym. Zestawienie to obejmuje lata 2015-2020 i zawiera porównanie poziomu wyżej wymienionego wskaźnika, z wartościami dla Polski oraz województwa mazowieckiego w układzie ogółem i dla gmin miejsko-wiejskich w Polsce i województwie mazowieckim z odnośną wielkością notowaną w gminie Góra Kalwaria ogółem. Statystyka publiczna wyróżnia w rejestrach bezrobotnych zamieszkałych w mieście i na obszarze gmin miejsko-wiejskich.

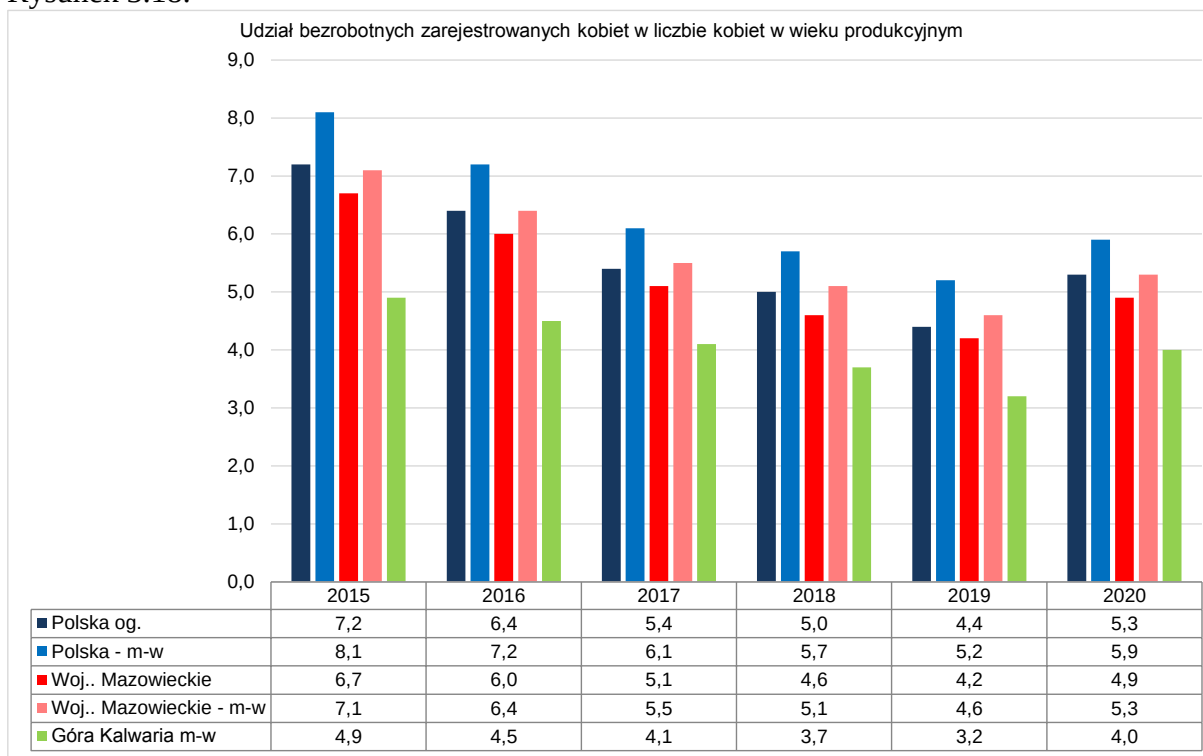
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym był w całym okresie 2015-2020 na obszarze gminy Góra Kalwaria na poziomie niższym niż średnio w Polsce i województwie mazowieckim ogółem oraz niższy niż średnio w gminach miejsko-wiejskich tak Polski, jak i województwa mazowieckiego. Przykładowo, poziom tego miernika w kolejnych latach okresu 2015-2020 względem średniej dla Polski i województwa mazowieckiego przedstawiał się następująco: w 2015 - 5,5% w gminie Góra Kalwaria, 6,6% w województwie mazowieckim, 6,5% w Polsce i dalej odpowiednio w 2016 – 4,9%, 5,8% i 5,6%, w 2017 – 4,1%, 4,8% i 4,6%, w 2018 – 3,8%, 4,2% i 4,2%, w 2019 – 3,3%, 3,9% i 3,8%, w 2020 – 4,2%, 4,6% i 4,6%.

Rysunek 3.17.

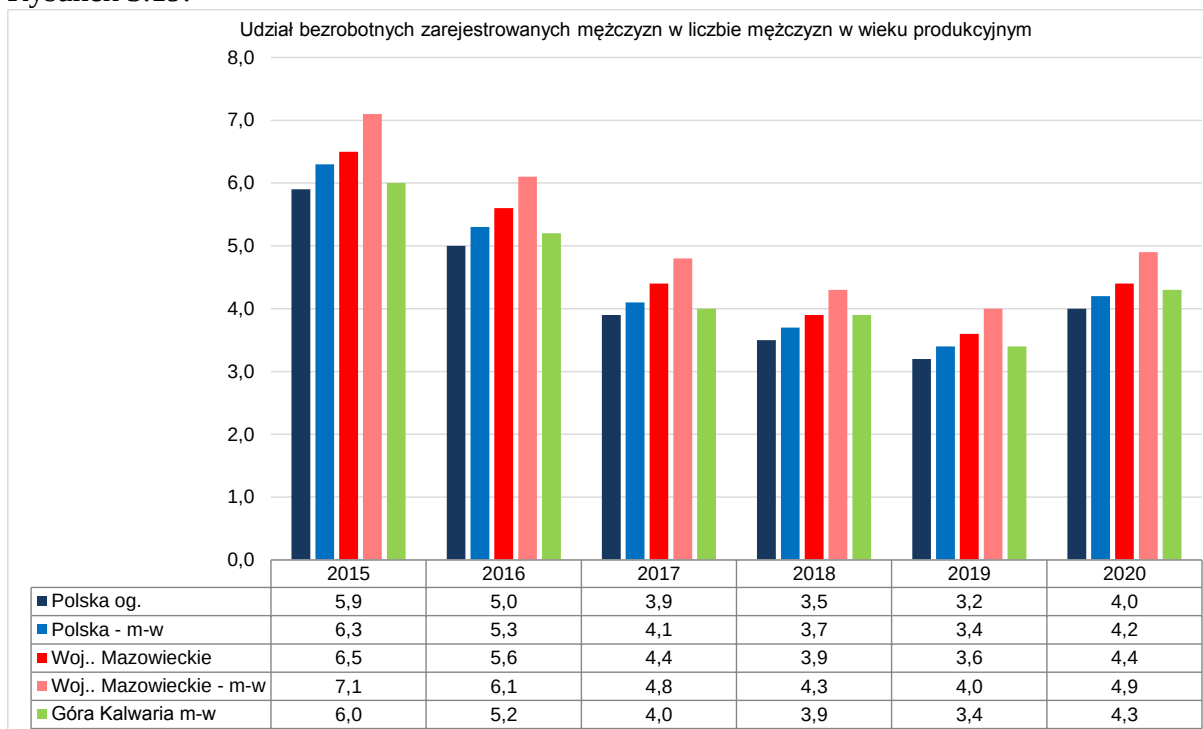
Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 3.18.

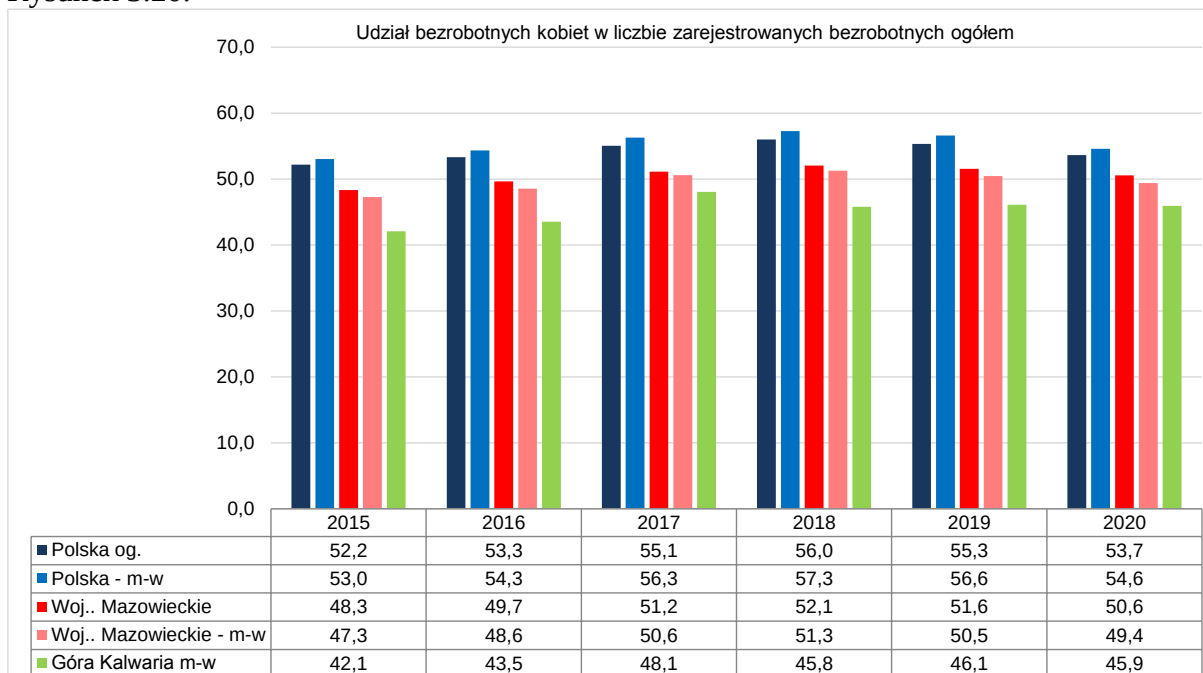
Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 3.19.

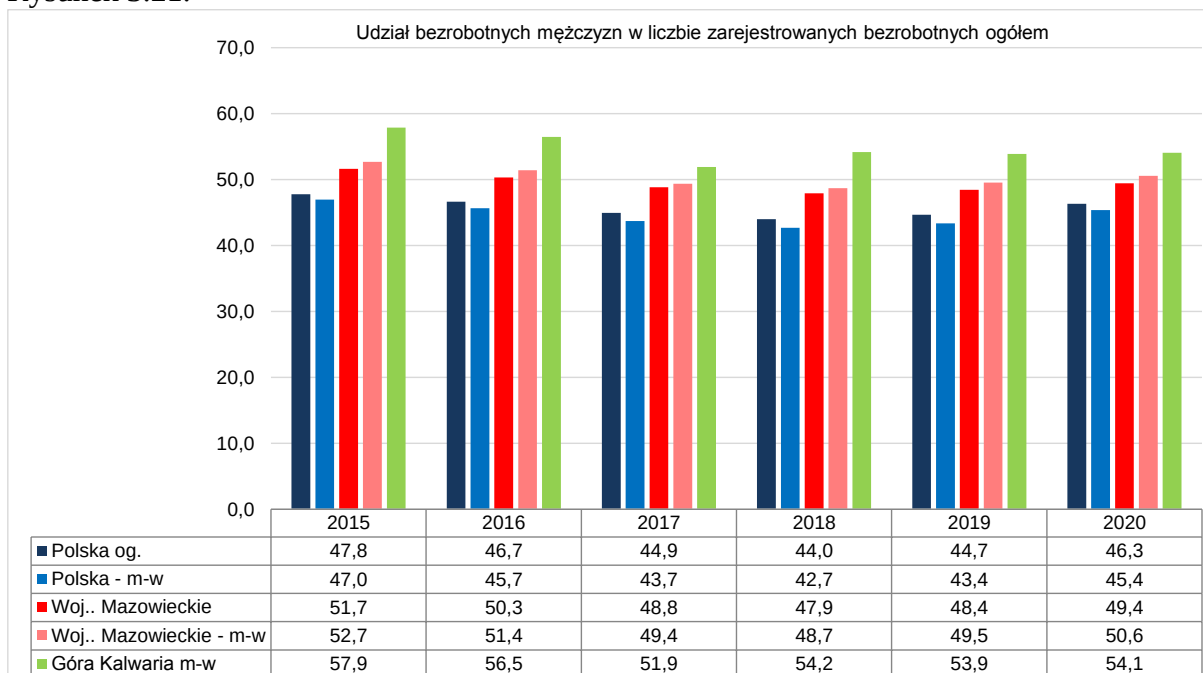
Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 3.20.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 3.21.

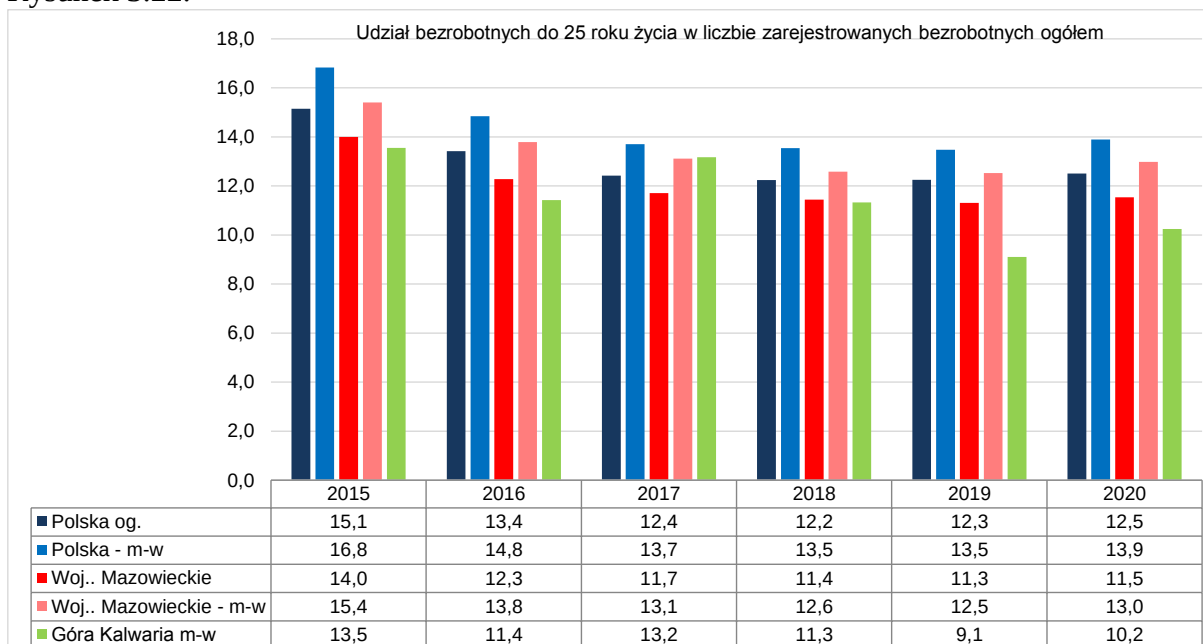
Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Biorąc pod uwagę udział bezrobotnych zarejestrowanych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym – por. Rysunek 3.18 - sytuacja w gminie Góra Kalwaria jest znacznie korzystniejsza niż na przywoływanych tu do porównań obszarach Polski i województwa mazowieckiego. Odmienne sytuacja w tym zakresie kształtowała się w grupie bezrobotnych mężczyzn. We wszystkich latach okresu 2015-2020 udział bezrobotnych mężczyzn w grupie mężczyzn w wieku produkcyjnym był w gminie Góra Kalwaria wyższy niż średnio w kraju, a w 2020 również wyższy niż w województwie mazowieckim ogółem (4,3% vs. 4,4%) – por. Rysunek 3.19. Wypadkową tak liczonej stopy bezrobocia w grupie mężczyzn (wyższej od średniej krajowej) i kobiet (znacznie niższej od średniej krajowej) jest wyraźnie niższy tak wyliczany „wskaźnik bezrobocia” ogółem w gminie Góra Kalwaria.

Rysunek 3.20.

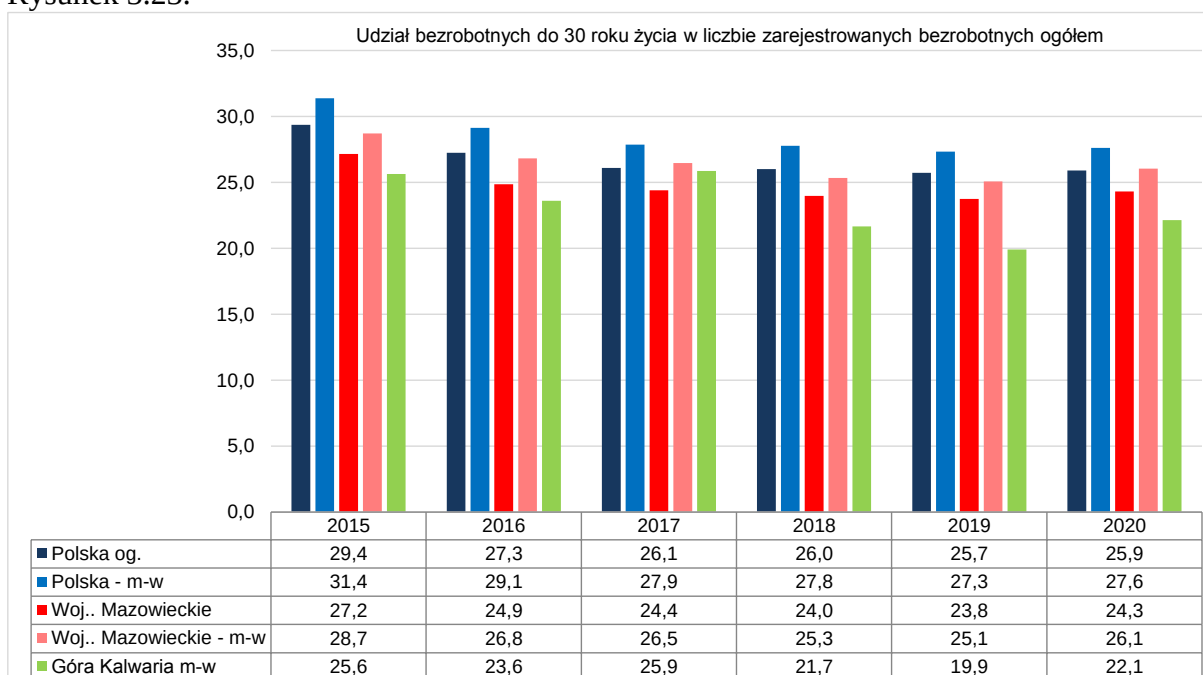
Na Rysunku 3.20 wykazano, iż na obszarze gminy Góra Kalwaria udział bezrobotnych kobiet w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych ogółem był wyraźnie niższy od wszystkich przywoływanych tu do porównań średnich ogólnopolskich i województwa mazowieckiego. Wynosił on dla kolejnych lat okresu 2015-2020 odpowiednio – 42,1%, 43,5%, 48,1%, 45,8%, 46,1%, 45,9%. Analogiczne średnie dla Polski ogółem to odpowiednio – 52,2%, 53,3%, 55,1%, 56,0%, 55,3%, 53,7%. Zwierciadlanym odbiciem sytuacji jest pozycja gminy Góra Kalwaria w zakresie udziału bezrobotnych mężczyzn w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych ogółem. Udział ten był tu wyższy od wszystkich przywoływanych tutaj do porównań obszarów. W tym kontekście trzeba jednak pamiętać, iż sytuacja ta dotyczy relatywnie niskiego poziomu wskaźnika bezrobocia ogółem w gminie Góra Kalwaria – por. Rysunek 3.21.

Rysunek 3.22.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 3.23.

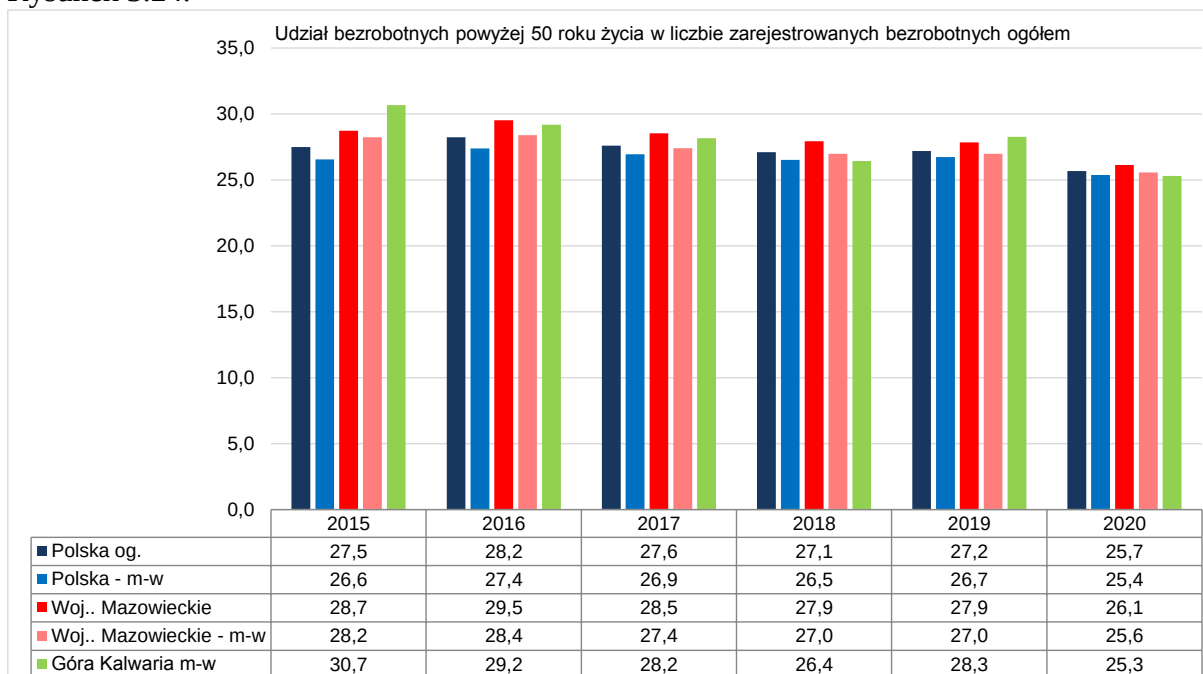

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

W gminie Góra Kalwaria występuje relatywnie korzystniejsza niż przeciętnie w Polsce i województwie mazowieckim sytuacja pod względem udziału w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych osób do 25 oraz 35 roku życia. We wszystkich latach okresu 2015-2020 (z wyjątkiem roku 2017), udział takich „młodych” osób w grupie bezrobotnych ogółem był tu niższy niż średnio w Polsce i województwie mazowieckim – por. Rysunki 3.22 i 3.23. Z kolei gorsza sytuacja niż średnio w Polsce i województwie mazowieckim występowała na obszarze gminy Góra Kalwaria wśród bezrobotnych osób w wieku 50 lat i

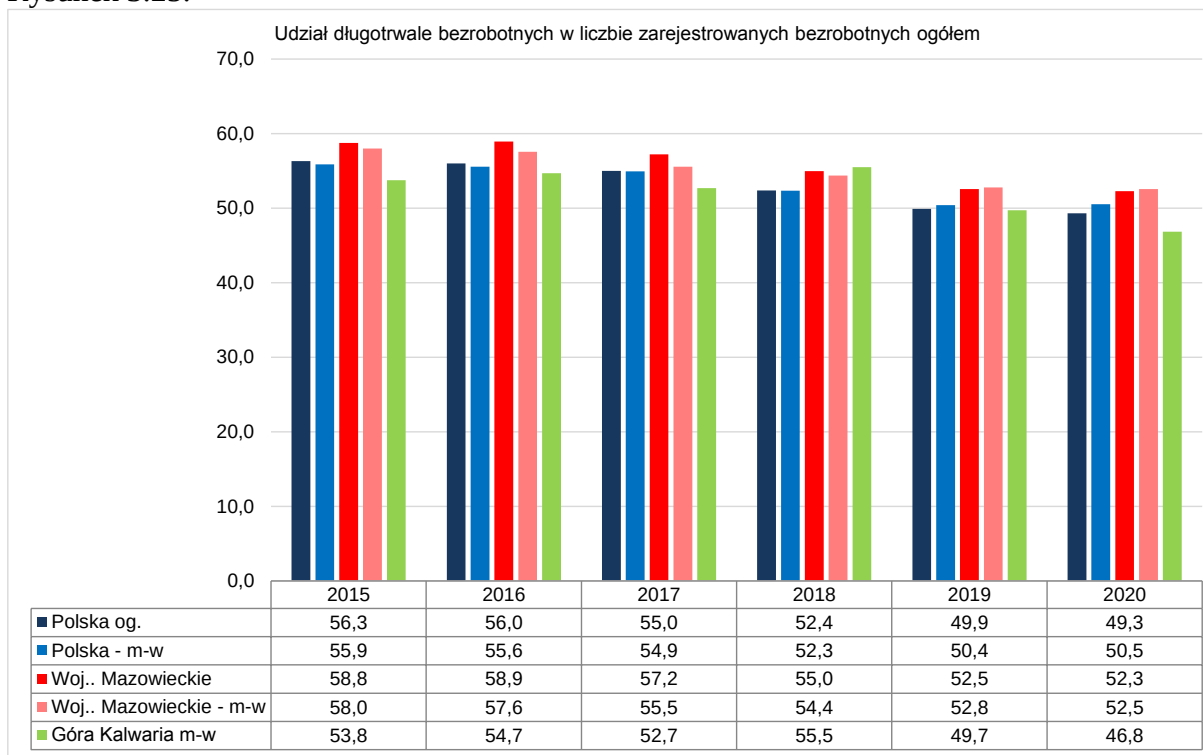
więcej. Udział tej grupy w liczbie bezrobotnych ogółem w latach 2015-2020 był tu okresowo wyższy, a niekiedy tylko zbliżony, do średnich ogólnopolskich i województwa mazowieckiego - por. Rysunek 3.24.

Rysunek 3.24.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 3.25.

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Na Rysunku 3.25 przedstawiono udział długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem. W całym analizowanym tu okresie 2015-2020 na obszarze Gminy poziom odnośnego miernika był korzystniejszy niż średnio w Polsce i województwie mazowieckim.

Podsumowując analizę poziomu i dynamiki zmian bezrobocia stwierdzić można, iż na obszarze gminy Góra Kalwaria panowała w tym zakresie relatywnie korzystna sytuacja:

- poziom wskaźnika liczby bezrobotnych do ludności w wieku produkcyjnym ogółem, czyli swoista quasi „stopa bezrobocia” był wyraźnie niższy niż średnio w kraju ogółem, w województwie mazowieckim ogółem oraz średnio w gminach miejsko-wiejskich Polski i gminach miejsko-wiejskich województwa mazowieckiego,
- udział zarejestrowanych bezrobotnych niemal we wszystkich tzw. „wrażliwych” grupach społecznych był na korzystniejszym poziomie niż średnio w kraju i województwie mazowieckim:
 - niższy wśród kobiet niż wśród mężczyzn,
 - niższy był udział młodych osób bezrobotnych,
 - niższy był udział osób długotrwale bezrobotnych.

Względnie gorsza sytuacja niż średnio w kraju i w województwie mazowieckim występowała w gminie Góra Kalwaria w zakresie dostępności miejsc pracy dla osób powyżej 50 roku życia i dla mężczyzn – obie te grupy miały wyższy niż średnio w kraju udział w ogólnej liczbie bezrobotnych, ale trzeba pamiętać, że ogólny poziom bezrobocia w Gminie był niższy niż na odnośnych obszarach.

IV. Środowisko naturalne i infrastruktura

19. Walory środowiska naturalnego, przyrodnicze i krajobrazowe, różnorodność biologiczna;

W opisowym ujęciu walory środowiska przyrodniczego gminy Góra Kalwaria przedstawiono na stronie internetowej Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria:

<https://gorakalwaria.pl/cms/1313/przyroda>:

„...Choć leży tak blisko stolicy, gmina Góra Kalwaria śmiało może być nazywana zielonym zakątkiem. Królowa polskich rzek, wiślana skarpa, rezerwat, park krajobrazowy, obszary Natura 2000 i jezioro będące pomnikiem przyrody – to najważniejsze z tutejszych przyrodniczych skarbów.

Wschodnia, skrajna część gminy wchodzi w skład obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Wisły. Obejmuje on rzekę i przyległe tereny między Płockiem a Dęblinem. To strefa tzw. specjalnej ochrony ptaków. Gniazduje tu około 50 gatunków wodno-błotnych. Dolina Środkowej Wisły jest ostoją m.in. dla ptactwa zagrożonego wyginięciem w Polsce – łęgowiska mają tu ostrzygojad, podgorzałka czy podróżniczek. Jeśli zaś chodzi o florę, najcenniejszy gatunek to znajdujący się pod ścisłą ochroną lipiennik Loesela.

Wspomniany obszar Natura 2000 charakteryzuje się też malowniczością, którą nadają mu liczne łachy (czyli piaszczyste mielizny), wyspy porośnięte roślinnością i starorzecza. Na naszym terenie szczególną częścią Doliny Środkowej Wisły jest rezerwat przyrody Łachy Brzeskie, położony na wysokości Wólki Dworskiej, Brześć i Podłęczu. Utworzono go dla ochrony siedlisk rzadkich ptaków. Bytują tutaj m.in. rybitwa białoczelna, sieweczka obrożna i sieweczka rzeczna.

Na naszym terenie znajduje się jeszcze jeden obszar Natura 2000 – Łąki Soleckie. Jest to dolina rzeki Małej we wsi Solec. Ochronie podlega kilka gatunków zwierząt, m.in. motyle czerwńczyk

nieparek, modraszek nausitous i modraszek telejus oraz ślimaki poczwarówka zwężona i poczwarówka jajowata. Chronione są także siedliska, m.in. łąki trzęślicowe.

Północno-zachodnia, skrajna część gminy to zaś Chojnowski Park Krajobrazowy, utworzony w celu ochrony liściasto-mieszanych Lasów Chojnowskich, doliny rzeki Jeziorki i fragmentu doliny Wisły. Rośnie w nim ponad 30 gatunków roślin chronionych oraz żyje około 160 gatunków ptaków, kilkadziesiąt gatunków ssaków, gadów i płazów oraz ponad 20 gatunków ryb. Można tu spotkać m.in. łosia, borsuka, myszółowa, zaskronca i nietoperza.

W gminie Góra Kalwaria znajduje się przeszło 20 pomników przyrody. To drzewa, głównie dęby szypułkowe, oraz Jezioro Czerskie. Leży ono w Czersku, u podnóża Zamku Księżąt Mazowieckich. Z 9-hektarowego zbiornika wypływa, wpadająca do Wisły, rzeczka Cedron. Jezioro jest zarybiane, złowić w nim można m.in. szczupaka, lina i leszcza...

20. Formy ochrony przyrody i powierzchnia obszarów chronionych;

Formy ochrony przyrody i powierzchnia obszarów chronionych na terenie gminy Góra Kalwaria, w sposób syntetyczny zaprezentowano w dokumencie „Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Góra Kalwaria (Woj. Mazowieckie) 2016/2017”. Wskazuje się tam w szczególności:

„...3.7.1 Ochrona środowiska

Gmina Góra Kalwaria leży w obszarze Niziny Środkowo – Mazowieckiej, oraz w obszarze dwóch mezoregionów: Doliny Środkowej Wisły i Równiny Warszawskiej. Ogółem na terenie gminy znajduje się około 7 703 ha obszarów prawnie chronionych, z czego 226,7 ha stanowią rezerwy przyrody. Do obszarów chronionych w gminie zaliczymy:

- Dolinę Środkowej Wisły z najbliższym otoczeniem, chronioną programem Natura 2000, na terenie gminy, o obszarze ochrony 1353 ha;
- Łąki Soleckie (obszar siedliskowy), Program Natura 2000, w granicach gminy obejmuje ochroną ok. 198 ha;
- Rezerwat Łąchy Brzeskie - obejmuje ochroną wyspy, łąchy piaszczyste, wody płynące Wisły, w gminie Góra Kalwaria teren objęty ochroną to 226,71 ha. Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych ostoi łąkowych rzadkich i ginących gatunków ptaków występujących na obszarze Wisły;
- Chojnowski Park Krajobrazowy - wraz z otuliną zajmuje 6796 ha i jest parkiem typowo leśnym. Na terenie gminy obszar ochrony zajmuje niewielką północno - zachodnią jej część o powierzchni 612 ha;
- Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu (WoChK) – największy obszar w gminie objęty ochroną o powierzchni ok 8428 ha;
- 19 pomników przyrody między innymi: Jezioro Czerskie, dęby szypułkowe, klony zwyczajne, topola czarna, buk zwyczajny, topola biała, lipa drobnolistna;
- przyrodnicze ciągi ekologiczne dolin rzek – Wisły, Czarnej, Zielonej i Cedronu oraz ciąg łączący dolinę Wisły z Chojnowskim Parkiem Krajobrazowym;
- Kompleksy leśne;
- Zbiorniki wodne.

Na uwagę zasługuje obecność doliny Wisły, jako największej nieuregulowanej rzeki w Europie, która jest korytarzem ekologicznym budującym różnorodność gatunkową i siedliskową, między innymi ginących w Europie łąków. Na jej obszarze istnieją liczne rezerwy będące ostoją ornitofauny oraz miejscem zimowania licznych ptaków wodnych ze Skandynawii.

Ponad 60% gminy objętych jest prawnymi formami ochrony przyrody, co pokazuje, jak wielkie jest bogactwo przyrodnicze tego obszaru. Walory środowiska przyrodniczego stanowią o atrakcyjności i potencjale gminy, która przyciąga turystów oraz zachęca do osiedlania się na tych terenach. ...”

Bieżące działania w zakresie ochrony środowiska przedstawia „Raport o stanie gminy stanowiący podsumowanie działalności Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria w roku 2020:

„...W ramach realizacji polityki ochrony środowiska w gminie Góra Kalwaria uchwałą nr LVIII/641/2018 Rady Miejskiej Góry Kalwarii z dnia 26 lutego 2018 roku, w 2019 roku podjęto Program Ochrony Środowiska dla Gminy Góra Kalwaria na lata 2017–2021 z perspektywą do roku 2024 oraz związane z nim programy szczegółowe:

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej przyjęty uchwałą nr XII/86/2019 Rady Miejskiej Góry Kalwarii z dnia 24 kwietnia 2019 roku oraz

Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Góra Kalwaria na lata 2015–2030 przyjęty uchwałą nr XXII/167/2015 Rady Miejskiej Góry Kalwarii z dnia 18 grudnia 2015 roku.

W ramach realizacji przyjętych programów w 2020 roku podjęte zostały następujące działania:

1. *Wymiana źródeł ciepła na korzystniejsze z punktu widzenia kryterium ekologicznego – dofinansowano wymianę 34 źródeł ciepła na kwotę 105 437,89 zł – środki własne.*
2. *Inwentaryzacja źródeł ciepła na terenie gminy Góra Kalwaria – wartość całkowita inwentaryzacji stanowiła kwotę 92 250,00 zł – dotacja pozyskana w ramach Mazowieckiego Instrumentu Wsparcia Ochrony Powietrza Mazowsze 2020.*
3. *W 2020 roku magistrat przeznaczył 40 000 zł na następujące akcje:*
 - *Sprzątanie sołectw gminy Góra Kalwaria w ramach Dnia Ziemi, który obchodzony jest 22 kwietnia. Udział w akcji brali mieszkańcy oraz dzieci z poszczególnych miejscowości. Na akcję przeznaczono 20 tys. złotych. W ramach akcji urząd dostarczył worki, rękawiczki oraz gadżety ekologiczne dla wszystkich uczestników oraz zapewnił odbiór zebranych odpadów. W 2020 roku zostały posprzątane tereny w Górze Kalwarii przy ulicach Leśnej i Walewickiej, tereny skarpy wiślanej oraz w następujących miejscowościach: Tomice, Brzeście, Czachówek, Moczydlów, Sobików, Wincentów, Dobiesz, Wojciechowice, Sierzychów, Katy, Solec, Baniocha-Osiedle, Aleksandrów, Buczynów, Linin II – ogródki działkowe oraz tereny przyszkolne w Brześciach, Czaplinku, Coniewie, Czachówku, Dobieszu, Baniosze, Czersku i Kątach.*
 - *Sprzątanie zaśmieconych miejsc publicznych w ramach 27. Ogólnopolskiej Akcji Sprzątania Świata – Polska 2020, które odbyło się w dniach 18–20 września 2020 r. pod hasłem „Plastik? Rezygnuję. Redukuję. Segreguję!”. W akcję zaangażowani byli przede wszystkim uczniowie szkół oraz dzieci z przedszkola. Na niniejszy cel przeznaczono 3 200 zł.*
 - *Sprzątanie działek gminnych, na które przeznaczono 16 800 zł.*

6.6 Monitorowanie zanieczyszczenia powietrza

W 2020 roku Gmina Góra Kalwaria kontynuowała monitorowanie jakości powietrza za pomocą 6 sensorów.

Kolor diod na czujnikach odwzorowuje stan powietrza: od najlepszego (zieleń), powyżej dopuszczalnej normy (pomarańczowy), po wielokrotnie przekroczone normy zagrażające zdrowiu (czerwony). Jakość powietrza można sprawdzić na bieżąco na www.map.airly.eu.

Wartość całkowita przedsięwzięcia, tj. abonament za przetwarzanie, analizowanie oraz udostępnianie w formie graficzno-liczbowej danych za pomocą platformy internetowej, wyniosła 5313,60 zł...

21. Stan i ochrona środowiska, w tym stopień rozwoju infrastruktury sieciowej i odsetek korzystających z niej mieszkańców (kanalizacja, wodociąg, gazociąg);

Sieć wodociągowa

Budowa nowej sieci wodociągowej wynikała z potrzeb zgłaszanych przez społeczność gminy, a także z konieczności dostosowywania poziomu zagospodarowania jednostek do

wymogów wynikających z unijnej dyrektywy wodnej². Źródłem finansowania projektów były przede wszystkim własne środki budżetowe gmin, uzupełniane dotacjami oraz instrumentami dłużnymi.

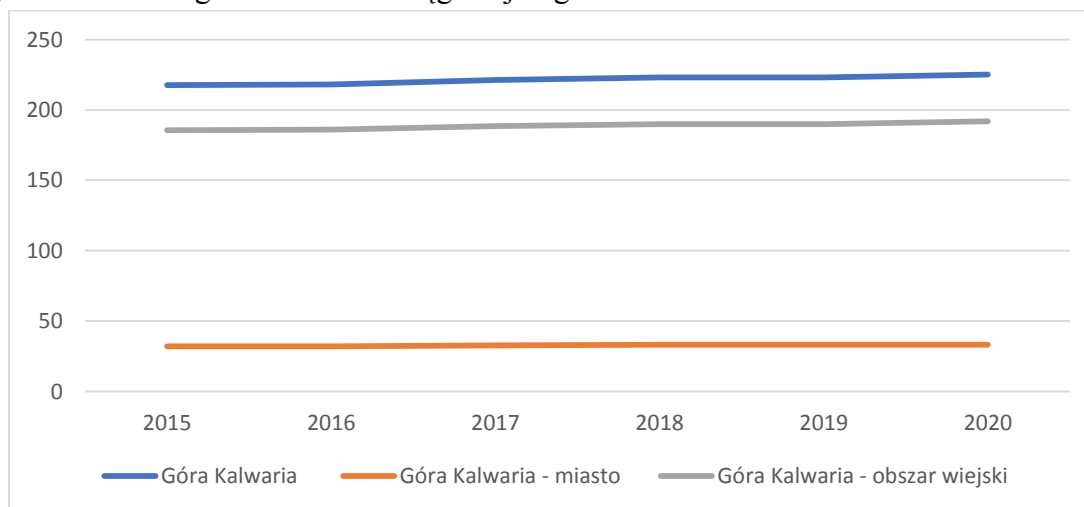
Efekty działań inwestycyjnych gminy Góra Kalwaria, obrazujące zmiany długości sieci wodociągowej w latach 2015–2020 przedstawiono w Tabeli 4.1, zilustrowanej Rysunkiem 4.1.

Tabela 4.1 Długość sieci wodociągowej (km) i liczba przyłączy - gmina Góra Kalwaria – lata 2015–2020

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020/2015; 2015=100
Długość sieci wodociągowej							
Góra Kalwaria	218	218	221	223	223	225	103,40
Góra Kalwaria - miasto	32	32	33	33	33	33	103,43
Góra Kalwaria - obszar wiejski	186	186	189	190	190	192	103,39
Liczba przyłączy							
Góra Kalwaria	8 078	8 060	8 247	8 328	8 603	8 621	106,72
Góra Kalwaria - miasto	2 095	2 180	2 138	2 098	2 153	2 156	102,91
Góra Kalwaria - obszar wiejski	5 983	5 880	6 109	6 230	6 450	6 465	108,06
Góra Kalwaria	8 078	8 060	8 247	8 328	8 603	8 621	106,72

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

Rysunek 4.1. Długość sieci wodociągowej w gminie Góra Kalwaria w km – lata 2015-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

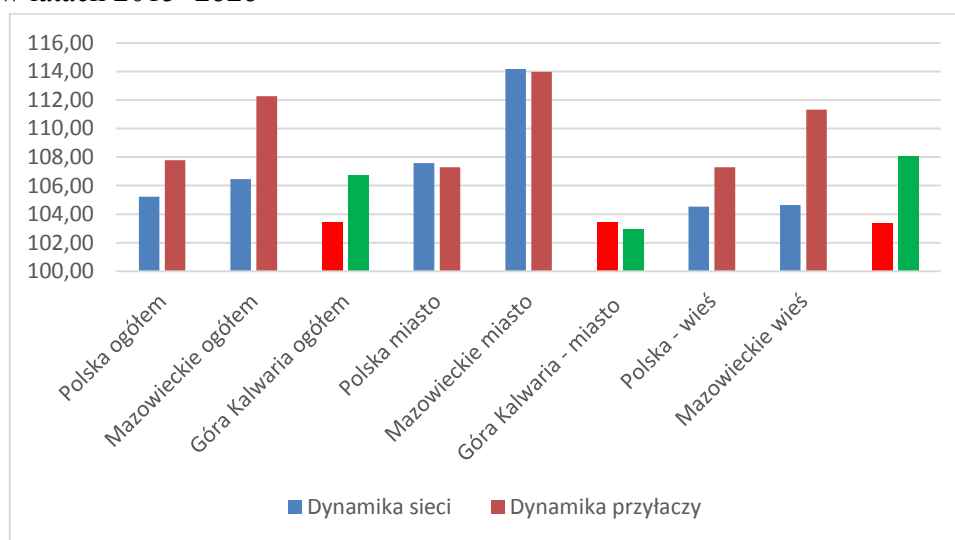
W latach 2015–2020 długość sieci wodociągowej w gminie Góra Kalwaria wzrosła z 218 km do 225 km. Dynamika jej przyrostu w całym badanym okresie wyniosła 3,4%. Była ona zrównoważona na obszarach wiejskich i w mieście, przy czym efekty rzeczowe na wsi były wyższe (relacja 6 km do 1 km). W tym czasie zanotowano także znaczący przyrost liczby przyłączy – o 561 (tj. o 6,7%), z czego 585 wybudowano na obszarach wiejskich (przyrost o 8,1%), przy spadku ich liczby w mieście o 24 sztuki.

² Ramowa Dyrektywa Wodna 2000/60/WE (RDW), z dnia 23 października 2000 r., zobowiązuje państwa członkowskie do racjonalnego wykorzystywania i ochrony zasobów wodnych w myśl zasady zrównoważonego rozwoju.

W 2020 r. 85,3% wodociągów oraz 75,0% przyłączy do budynków było zlokalizowanych na obszarach wiejskich. W badanym okresie proporcje długości sieci między miastem i obszarem wiejskim nie uległy zmianie, względnemu zwiększeniu uległa natomiast liczba przyłączy zlokalizowanych na obszarach wiejskich (+0,9 p. proc.).

Na Rysunku 4.2 przedstawiono relacje pomiędzy tempem rocznych zmian długości sieci wodociągowej a dynamiką liczby przyłączy wodociągowych. Na tej podstawie można ocenić ekonomiczno-społeczne i ekologiczne efekty realizowanych inwestycji.

Rysunek 4.2. Dynamika przyrostu długości sieci wodociągowej a dynamika przyrostu liczby przyłączy w latach 2015–2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

Na podstawie analizy danych oraz wyników przeprowadzonych obliczeń można stwierdzić, że:

1. dynamika przyrostu sieci wodociągowej w gminie Góra Kalwaria wyniosła +3,4% i była niższa od średniej krajowej (+5,2%) i wojewódzkiej (+6,5%). Nieco mniejsze różnice dotyczyły zmian liczby przyłączy - wartość wskaźnika dla gminy Góra Kalwaria wyniosła tu 6,7%, przy średniej dla kraju 7,8% i województwa mazowieckiego 12,3%;
2. dynamika przyrostu sieci wodociągowej w mieście Góra Kalwaria wyniosła 3,4% i była niższa od średniej krajowej (7,6%) oraz średniej dla województwa mazowieckiego (14,2%). Tempo przyrostu przyłączy w mieście Góra Kalwaria kształtowało się na poziomie 2,9% (średnia dla miast w kraju 7,3%, a w województwie mazowieckim 13,9%);
3. na obszarze wiejskim gminy przyrost długości sieci wodociągowej wyniósł 3,39% i był nieco niższy od średniej krajowej (4,53%) i wojewódzkiej (4,65%). Wyższa dynamika cechowała przyłącza – wartość dla terenów wiejskich gminy osiągnęła wartość 8,1%. Była ona nieco wyższa od średniej krajowej (7,3%) i niższa od średniej dla województwa mazowieckiego (11,3%);
4. w badanym okresie dla wszystkich gmin w Polsce, dynamika przyrostu sieci wodociągowej była o 2,6 pkt proc. niższa od dynamiki przyrostu liczby przyłączy

wodociągowych. Jedynie w miastach długość sieci rosła szybciej niż liczba przyłączy (Polska o 0,29 pkt proc., województwo mazowieckie o 0,2 pkt proc., Góra Kalwaria o 0,52 pkt proc.). Na obszarach wiejskich tendencja ta była odwrotna (w skali kraju dynamika przyrostu sieci była wyższa niż przyłączy o 2,76 pkt proc., w województwie mazowieckim o 6,67 pkt proc., a w gminie Góra Kalwaria o 4,67 pkt proc.). W całej gminie Góra Kalwaria liczby przyłączy rosła szybciej niż długość sieci o 3,32 pkt proc. (wartość ta dla kraju 2,55 pkt proc., a dla województwa mazowieckiego 5,81 pkt proc.).

Z przedstawionych danych wynika, że dynamika przyrostu liczby przyłączy była zbliżona do intensywności zmian budowanej sieci. Tym samym można stwierdzić, że realizacja inwestycji pozwoliła osiągnąć zakładane efekty społeczno-ekonomiczne i ekologiczne. Dzięki takim inwestycjom gmina Góra Kalwaria dążyła do wypełnienia wymogów wynikających z traktatu akcesyjnego, stale poprawiając wskaźniki upowszechnienia sieci i jakości dostarczanej mieszkańcom wody pitaj.

Z zaprezentowanych danych liczbowych wynika, że w omawianym okresie budowa nowych odcinków wodociągów była jednym z głównych priorytetów polityki inwestycyjnej władz gminy Góra Kalwaria. Wynikało to z dużych oczekiwań społecznych oraz konieczności pokonywania występujących progów rozwojowych. Zmniejszające się w ostatnich latach efekty rozbudowy sieci wodociągowej mogą oznaczać, że osiągnięto już pewien satysfakcjonujący poziom nasycenia usług.

Poziom wyposażenia jednostek osadniczych w sieci wodociągowe można ocenić na podstawie wskaźnika długości sieci wodociągowej przypadającej na jednostkę powierzchni (np. liczba jej km/100 km²). Miernik ten obrazuje stopień gęstości sieci na danym obszarze. Z oczywistych przyczyn w miastach jest on wyższy niż na obszarach wiejskich. Wynika to ze specyfiki zabudowy i zróżnicowania gęstości zaludnienia. Jego wartość różnicuje się także w zależności od powierzchni analizowanych obszarów oraz długości istniejących wodociągów zbiorczych.

W roku 2019, przy średniej wartości dla kraju 99,4 km, oraz 131 km dla województwa mazowieckiego, zagęszczenie sieci w km na 100 km² powierzchni wyniosło w Górze Kalwaria 154,7 km. Było więc wyższe od zaprezentowanych wartości średnich. Poziom badanego wskaźnika dla miasta Góra Kalwaria wyniósł 242,9 km (dla miast Polski 321,5 km, dla województwa mazowieckiego 432,2 km), a dla obszarów wiejskich gminy 145,5 km (średnia wartość dla wsi w Polsce 82,5 km, dla województwa mazowieckiego 111,2 km). Podane wartości obrazują różnice stopnia intensywności, natężenia procesów urbanizacji, a także sytuacji demograficznej.

Drugim miernikiem, obrazującym zróżnicowanie dostępności usług wodociągowych w gminach, jest odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej. Oczywiście jest, że stopniowy rozwój tej sieci prowadzi do zwiększenia liczby odbiorców usług. Dane obrazujące zmiany tego wskaźnika i występujące w tym zakresie zróżnicowanie regionalne obrazuje tabela 2, natomiast na rysunku 3, przedstawiono wartości wskaźnika dla 2019 r.

Z przedstawionych danych wynika, że w 2019 r. w gminie Góra Kalwaria z sieci wodociągowej korzystało 97% ogółu ludności gminy (w porównaniu z 2015 r. nastąpił przyrost o 0,9 pkt proc.). W mieście dostęp do wodociągu miało ponad 97,0 % ogółu

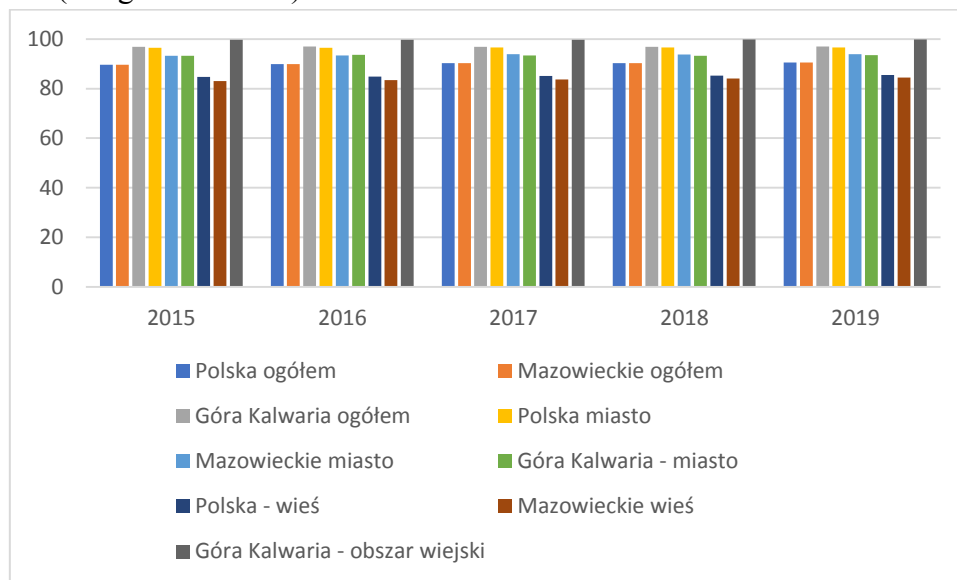
mieszkańców (przyrost o 0,2 pkt proc. w stosunku do 2015 r.). Na terenach wiejskich udział ten kształtował się na poziomie 99,8% (przyrost o 0,1 pkt proc. w zestawieniu z 2015 r.). Dla porównania w skali kraju odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej wzrósł o 0,9 pkt proc., w tym w miastach o 0,1 pkt proc., a na wsi o 0,8 pkt proc., zaś w województwie mazowieckim wartości te wyniosły odpowiednio 0,9 pkt proc. (ogółem), 0,6 pkt proc. (miasto) i 1,3 pkt proc. (wieś).

Tabela 4.2. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w latach 2015–2019

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Polska ogółem	89,6	89,9	90,3	90,3	90,5
Mazowieckie ogółem	89,6	89,9	90,3	90,3	90,5
Góra Kalwaria ogółem	96,8	97,0	96,9	96,9	97,0
W tym:					
Polska miasto	96,5	96,5	96,6	96,6	96,6
Mazowieckie miasto	93,3	93,4	93,9	93,8	93,9
Góra Kalwaria - miasto	93,3	93,6	93,4	93,3	93,5
Polska - wieś	84,7	84,9	85,1	85,3	85,5
Mazowieckie wieś	83,1	83,4	83,7	84,1	84,4
Góra Kalwaria - obszar wiejski	99,7	99,7	99,7	99,8	99,8

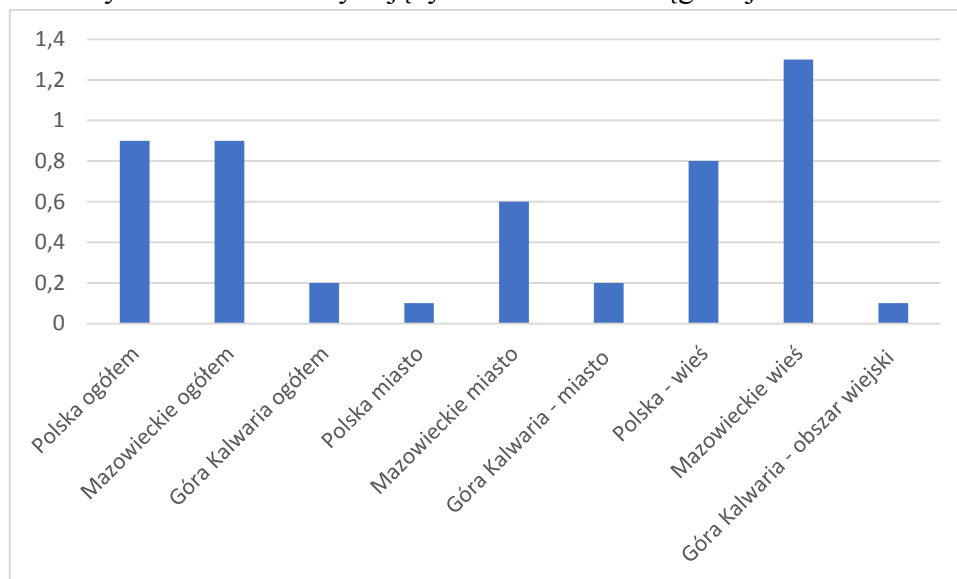
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

Rysunek 4.3. Odsetek korzystających z sieci wodociągowej w 2017 r. według typów gmin i województw (% ogółu ludności)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

Rysunek 4.4. Przyrost odsetka korzystających z sieci wodociągowej w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

Z powyższych danych wynika, że w latach 2015–2019 w całej gminie zanotowano przyrost odsetka populacji korzystającej z sieci wodociągowej. Miało to miejsce przede wszystkim na obszarach wiejskich, wcześniej niedoinwestowanych i znacząco różniących się pod tym względem od terenów miejskich – posiadających wyższy stopień upowszechnienia tej sieci. Czynnikiem utrudniającym pełne wyposażenie terenów wiejskich w sieć wodociągową (także kanalizacyjną i oczyszczalnie ścieków) była niższa gęstość zabudowy, a także wysokie koszty realizacji zadań inwestycyjnych.

Konsekwencją omawianych wyżej zmian upowszechniania sieci wodociągowej jest wzrost zużycia wody. Notowane w tym zakresie tendencje są istotne z punktu widzenia szacowania poziomu zużycia wody w odniesieniu do mieszkańca. Jednostkowa ilość pobieranej wody wpływa na określenie całłościowego bilansu potrzeb wodnych, który stanowi wartość wyjściową do sporządzania obliczeń zarówno dla sieci wodociągowej, jak i kanalizacyjnej. W roku 2020 przeciętne zużycie wody przez gospodarstwa domowe, w przeliczeniu na mieszkańca gminy Góra Kalwaria, wyniosło $49,1 \text{ m}^3$ i było wyższe od średniej krajowej ($33,9 \text{ m}^3$) i średniej dla województwa mazowieckiego ($39,9 \text{ m}^3$). W mieście Góra Kalwaria kształtowało się ono na poziomie $42,9 \text{ m}^3$ (dla porównania średnia dla kraju $35,6 \text{ m}^3$, dla województwa mazowieckiego $40,9 \text{ m}^3$), a na obszarach wiejskich – na poziomie $54,1 \text{ m}^3$ (kraj – $31,3 \text{ m}^3$, województwo mazowieckie $37,9 \text{ m}^3$). W porównaniu z 2015 r. zużycie wody w gospodarstwach domowych wzrosło w gminie Góra Kalwaria o $7,1 \text{ m}^3$ (w mieście o $9,2 \text{ m}^3$, na obszarach wiejskich o $5,3 \text{ m}^3$). Orientacyjnie można przyjąć, że zużycie wody zwiększa się w miarę wzrostu liczby korzystających ze zbiorczego systemu wodociągowego. Rozmiary zużycia zależą od wielu czynników. Wśród nich można wymienić poziom wyposażenia mieszkań w łazienki, możliwość korzystania z ciepłej wody, poziom taryf w odniesieniu do dochodów gospodarstw domowych, jak również nawyki i kulturę osobistą mieszkańców.

Sieć kanalizacyjna

Do ważnych kierunków inwestycji gminnych w działalności samorządów należała rozbudowa sieci kanalizacyjnej. Efekty tych działań w gminie Góra Kalwaria przedstawiono w tabeli 3, zilustrowanej rysunkiem 5.

Tabela 4.3 Długość sieci kanalizacyjnej (km) i liczba przyłączy - gmina Góra Kalwaria – lata 2015–2020

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020/2015; 2015=100
Długość sieci kanalizacyjnej							
Góra Kalwaria	85,0	100,0	103,0	104,2	104,5	107,0	125,88
Góra Kalwaria - miasto	30,0	30,0	31,0	31,6	31,9	33,9	113,00
Góra Kalwaria - obszar wiejski	55,0	70,0	72,0	72,6	72,6	73,1	132,91
Liczba przyłączy							
Góra Kalwaria	2 980	3 082	3 185	3 259	3 420	3 670	123,15
Góra Kalwaria - miasto	1 531	1 622	1 643	1 638	1 710	1 835	119,86
Góra Kalwaria - obszar wiejski	1 449	1 460	1 542	1 621	1 710	1 835	126,64
Góra Kalwaria	2 980	3 082	3 185	3 259	3 420	3 670	123,15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

Tabela 4.4 Proporcje podziału sieci kanalizacyjnej w Gminie Góra Kalwaria – miasto i obszar wiejski

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Długość sieci kanalizacyjnej						
Góra Kalwaria	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Góra Kalwaria - miasto	35,29%	30,00%	30,10%	30,33%	30,53%	31,68%
Góra Kalwaria - obszar wiejski	64,71%	70,00%	69,90%	69,67%	69,47%	68,32%
Liczba przyłączy						
Góra Kalwaria	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Góra Kalwaria - miasto	51,38%	52,63%	51,59%	50,26%	50,00%	50,00%
Góra Kalwaria - obszar wiejski	48,62%	47,37%	48,41%	49,74%	50,00%	50,00%

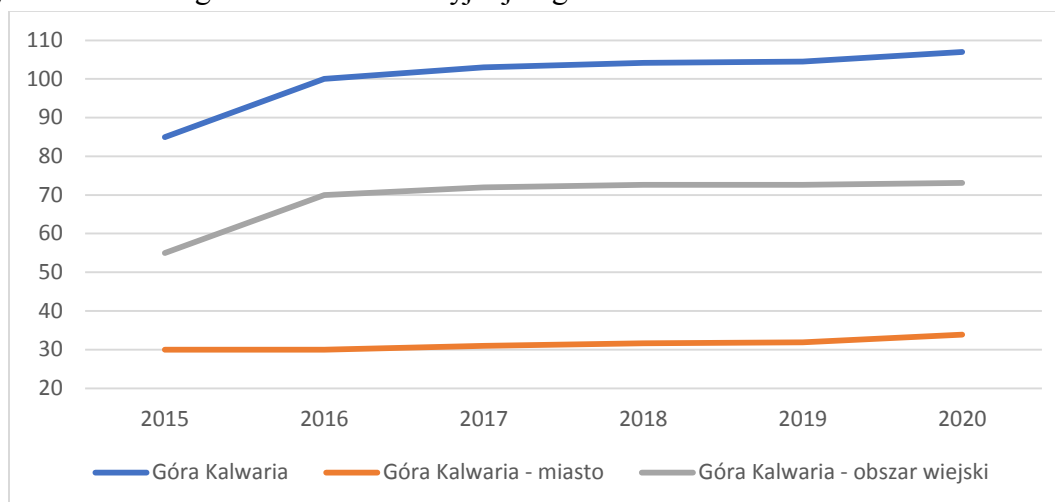
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

W latach 2015–2020 długość sieci kanalizacyjnej wzrosła w gminie Góra Kalwaria z 85 km w 2015 r. do 107 km w 2020 r. Dynamika jej przyrostu wyniosła 25,9%. W tym czasie zanotowano także znaczący przyrost liczby przyłączy – o 690 tj. o 23,2%, z czego 386 wybudowano na obszarach wiejskich (przyrost o 32,9%), a w mieście o 304 sztuki.

Analizując roczną dynamikę przyrostu sieci wodociągowej, należy zwrócić uwagę, że intensywność procesu jej budowy była podobna w poszczególnych latach badanego okresu. W 2020 r. 31,7% sieci kanalizacyjnej oraz 50,0% przyłączy do budynków było zlokalizowanych w mieście Góra Kalwaria. 68,3% sieci funkcjonowała na obszarze wiejskim gminy. W badanym okresie udział miasta w ogólnej długości sieci zmniejszył się o 1,4 pkt proc, zaś przyłączy o 3,6 p. proc. W latach 2015–2020 znacznie wyższa dynamika przyrostu sieci cechowała obszary wiejskie (+32,9%), niż obszar miasta (+13,0%). W jednostkach fizycznych na wsi wybudowano w tym czasie 18,1 km sieci, a w mieście Góra Kalwaria 3,9 km.

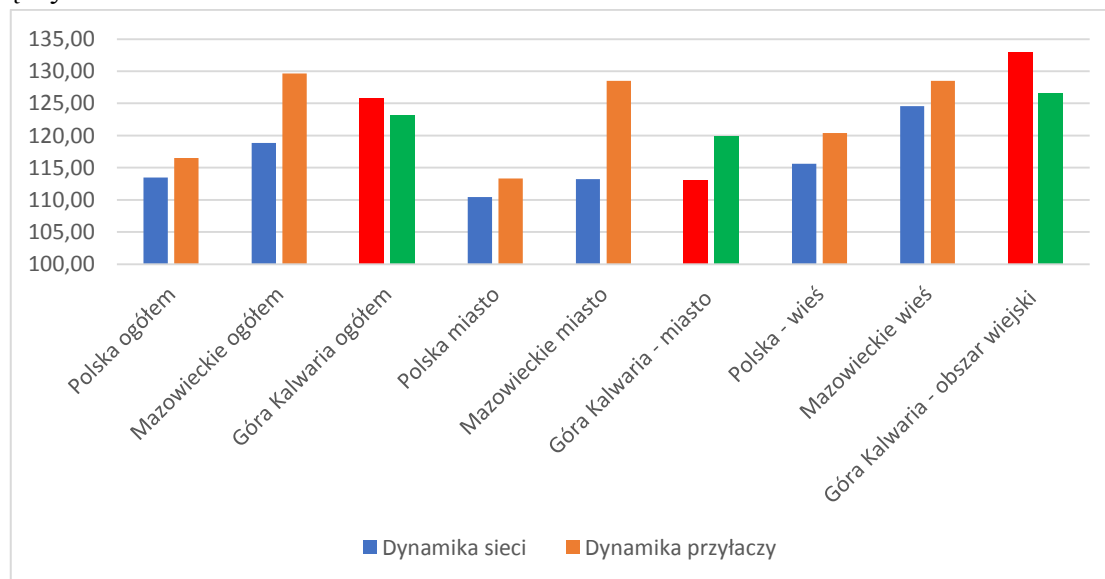
Na rysunku 6 przedstawiono relacje pomiędzy tempem rocznych zmian długości sieci kanalizacyjnej a dynamiką liczby przyłączy kanalizacyjnych. Na tej podstawie można ocenić ekonomiczno-społeczne i ekologiczne efekty realizowanych inwestycji.

Rysunek 4.5 Długość sieci kanalizacyjnej w gminie Góra Kalwaria w km – lata 2015-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

Rysunek 4.6 Dynamika przyrostu długości sieci wodociągowej a dynamika przyrostu liczby przyłączy w latach 2015–2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

Na podstawie analizy danych oraz wyników przeprowadzonych obliczeń można stwierdzić, że:

1. dynamika przyrostu sieci kanalizacyjnej w gminie Góra Kalwaria wyniosła +25,9% i była wyższa o średniej krajowej (+13,5%) oraz wojewódzkiej (+18,8%). Nieco inaczej sytuacja kształtowała się w zakresie zmian liczby przyłączy. Wartość dla gminy Góra Kalwaria wyniosła tu 23,2%. Była ona wyższa od średniej krajowej (16,5%), a niższa od średniej dla województwa mazowieckiego (29,6%);

2. dynamika przyrostu sieci kanalizacyjnej w mieście Góra Kalwaria wyniosła 13,0%. Jej poziom był zbliżony do średniej wojewódzkiej (13,2%) i nieco wyższy od średniej krajowej (10,5%). Dynamika przyrostu przyłączy w mieście Góra Kalwaria kształtowała się na poziomie 19,9% (średnia dla miast w kraju 13,3%, w województwie mazowieckim (28,5%);
3. na obszarze wiejskim gminy przyrost długości sieci kanalizacyjnej wyniósł 32,9% i był znacznie wyższy od średniej krajowej (15,6%) i wojewódzkiej (24,6%). Wysoka dynamika cechowała przyłącza – wartość dla terenów wiejskich gminy wyniosła tu 26,6%, była wyższa od średniej krajowej (20,4%), a niższa od średniej dla województwa mazowieckiego (28,5%);
4. w badanym okresie, dla wszystkich gmin w Polsce dynamika przyrostu sieci kanalizacyjnej była w badanym okresie o 3,0 pkt proc. niższa od dynamiki przyrostu liczby przyłączy kanalizacyjnych. W województwie mazowieckim różnica ta była jeszcze wyższa i wyniosła 10,8 pkt proc. Odmienne sytuacja kształtowała się w gminie Góra Kalwaria, gdzie dynamika przyrostu sieci była wyższa niż przyłączy o 2,7 pkt proc. Wynikało to przede wszystkim ze zmian zachodzących w obszarze wiejskim gminy, gdzie tempo przyrostu sieci było wyższe o 6,3 pkt proc. (dla porównania kraj dynamika przyłączy była wyższa niż sieci o 4,8 pkt proc., a województwo mazowieckie o 3,9 pkt proc.). W mieście Góra Kalwaria notowano szybszy przyrost długości przyłączy niż sieci (różnica 6,9 pkt proc.), a podobne tendencje z nieco inną dynamiką wystąpiły w skali kraju (2,9 pkt proc.) i województwie mazowieckim (15,3 pkt proc.)

Proces rozbudowy sieci kanalizacyjnej cechowała wyższa dynamika i zmienność w czasie niż sieci wodociągowej. Wynikało to z niższego poziomu upowszechnienia tych usług w drugiej połowie lat 90. XX w., a także z dużo wyższych kosztów realizacji inwestycji. Budowa kanalizacji, jako urządzenia komplementarnego do sieci wodociągowej, wynikała z potrzeby poprawy stanu środowiska przyrodniczego oraz konieczności wypełnienia wymogów dyrektywy ściekowej³. Duże znaczenie miała także presja kierowana ze strony społeczności lokalnych, oczekujących możliwie szybkiej poprawy jakości życia. Źródłem finansowania projektów były własne środki budżetowe gminy, uzupełniane dotacjami oraz instrumentami dłużnymi.

Poziom wyposażenia jednostek osadniczych w sieci kanalizacyjne można ocenić na podstawie wskaźnika długości sieci przypadającej na jednostkę powierzchni (np. liczba jej km/100 km²). Miernik ten obrazuje stopień gęstości sieci na danym obszarze. Z oczywistych przyczyn w miastach jest on wyższy niż na obszarach wiejskich. Wynika to ze specyfiki zabudowy i wspomnianego już wyżej zróżnicowania gęstości zaludnienia. W roku 2019, przy średniej wartości dla kraju 52,8 km, oraz 47,6 km dla województwa mazowieckiego, zagęszczenie sieci w km na 100 km² powierzchni w gminie Góra Kalwaria wyniosło 72,5 km. Było ono wyższe od zaprezentowanych wartości średnich. Poziom tego wskaźnika dla miasta Góra Kalwaria wyniósł 233,4 km (dla miast Polski 303,1 km, dla województwa mazowieckiego 379,8 km), a dla obszarów wiejskich gminy 55,7 km (średnia wartość dla wsi w Polsce 52,8 km, dla województwa mazowieckiego 25,8 km).

³ Dyrektywa Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych, Dz.Urz. UE L 135 z dnia 30 maja 1991 r., s. 40–52.

Z zaprezentowanych danych liczbowych wynika, że budowa sieci kanalizacyjnej była w omawianym okresie jednym z głównych priorytetów polityki inwestycyjnej władz samorządowych gminy Góra Kalwaria.

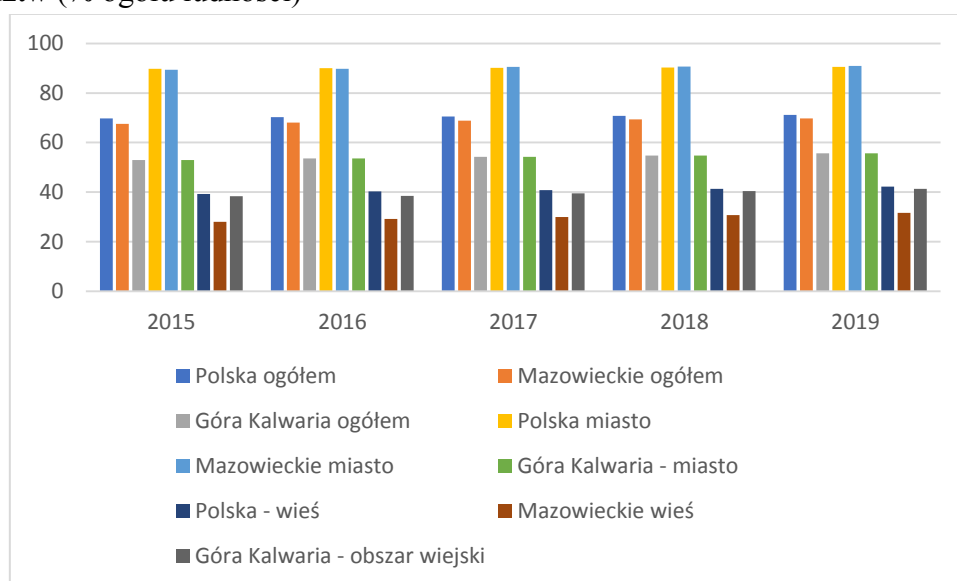
Drugim miernikiem, obrazującym zróżnicowanie poziomu usług kanalizacyjnych w gminach, jest odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej. Oczywiście jest, że stopniowy rozwój tej sieci prowadzi do zwiększenia liczby odbiorców usług. Dane obrazujące zmiany tego wskaźnika w Gminie Góra Kalwaria obrazuje tabela 5 i rysunek 7.

Tabela 4.5 Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w latach 2015-2019 w %

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Polska ogółem	69,7	70,2	70,5	70,8	71,2
Mazowieckie ogółem	67,5	68,1	68,9	69,4	69,8
Góra Kalwaria ogółem	52,9	53,6	54,3	54,7	55,6
w tym:					
Polska miasto	89,8	90	90,2	90,3	90,5
Mazowieckie miasto	89,4	89,7	90,5	90,7	90,9
Góra Kalwaria - miasto	70,8	72,1	72,4	72,3	73,2
Polska - wieś	39,2	40,3	40,8	41,3	42,2
Mazowieckie wieś	28	29,2	30	30,8	31,6
Góra Kalwaria - obszar wiejski	38,3	38,5	39,5	40,4	41,3

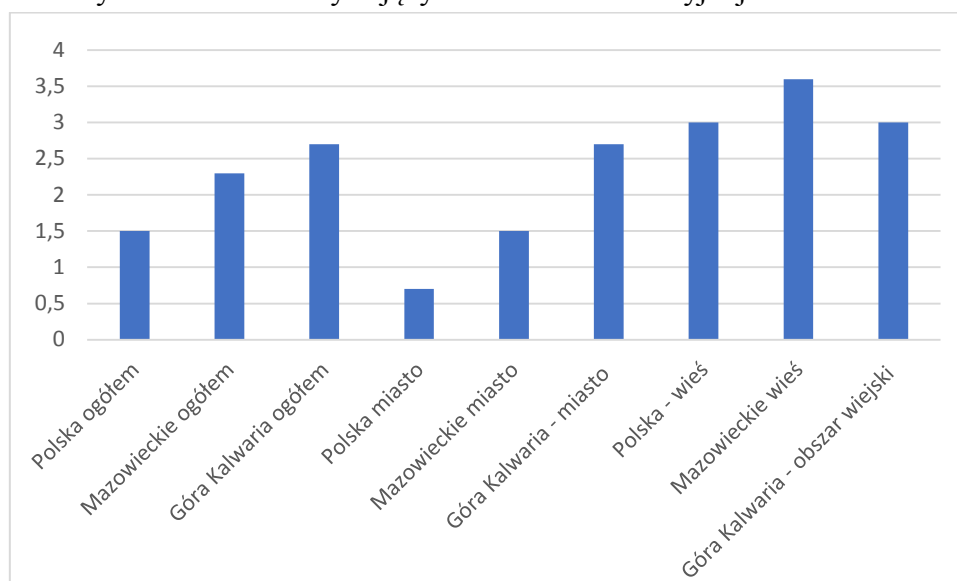
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

Rysunek 4.7. Odsetek korzystających z sieci kanalizacyjnej w 2019 r. według typów gmin i województw (% ogółu ludności)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

Rysunek 4.8 Przyrost odsetka korzystających z sieci kanalizacyjnej w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

Z przedstawionych danych wynika, że w 2019 r. w gminie Góra Kalwaria z sieci kanalizacyjnej korzystało 55,6% ogółu ludności gminy (w porównaniu z 2015 r. nastąpił przyrost o 2,7 pkt proc.). W mieście dostęp do kanalizacji miało ponad 70,8% ogółu mieszkańców (przyrost o 2,5 pkt proc. w stosunku do 2015 r.). Na terenach wiejskich udział ludności korzystającej z tej sieci kształtował się na poziomie 41,3% (przyrost o 3,0 pkt proc. w zestawieniu z 2015 r.). Dla porównania w skali kraju odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej wzrósł o 1,5 pkt proc., w tym w miastach o 0,7 pkt proc., a na wsi o 3,0 pkt proc., zaś w województwie mazowieckim wartości te wyniosły odpowiednio 2,3 pkt proc. (ogółem), 1,5 pkt proc. (miasto) i 3,6 pkt proc. (wieś). Stosunkowo niskie przyrosty notowane w gminie Góra Kalwaria wynikają z istniejącego wysokiego poziomu zaspokojenia potrzeb świadczenie tego rodzaju usług publicznych.

Wraz z rozbudową sieci kanalizacyjnej zwiększała się liczba podmiotów do niej przyłączonych, co miało korzystny wpływ na stan środowiska naturalnego. Stopniowo następowała likwidacja nieuszczelnionych osadników przydomowych, stanowiących źródło zanieczyszczania gleby i wód.

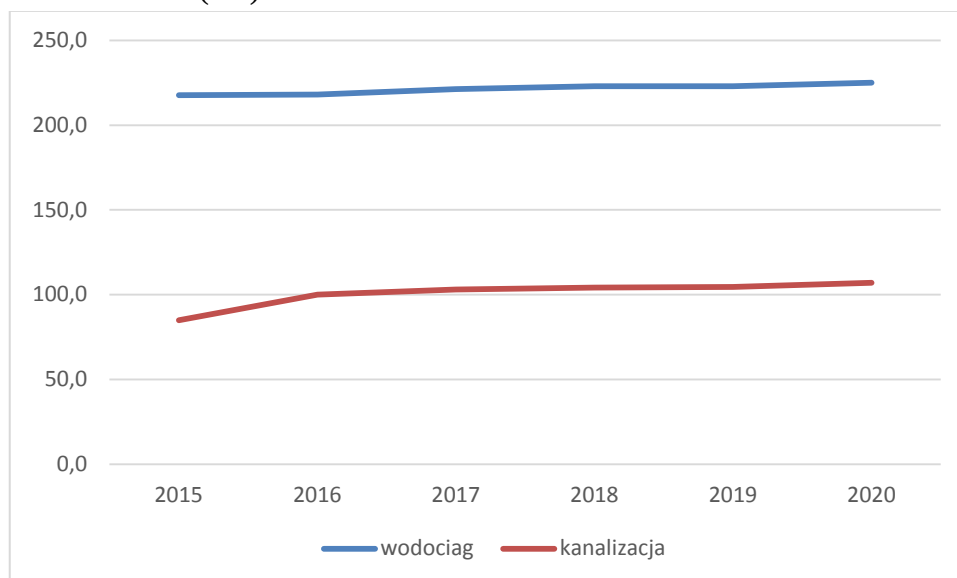
Zróżnicowanie w tempie rozwoju i stopniu upowszechnienia sieci wodociągowej i kanalizacyjnej

Według współczesnych standardów zagospodarowania przestrzennego, w tym zasad ochrony środowiska, przyjmuje się, iż wyposażenie w sieć wodociągową powinno być współmierne z wyposażeniem w sieć kanalizacyjną. Należy mieć na uwadze, rozwój sieci wodociągowej powoduje wzrost jednostkowego zużycia wody u nowych odbiorców w porównaniu z sytuacją pozyskiwania wody poza siecią wodociągową.

Na rysunku 9 pokazano długość sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacyjnej w gminie Góra Kalwaria w latach 2015–2020. Widać wyraźnie, iż w 2020 r. sieć kanalizacyjna była

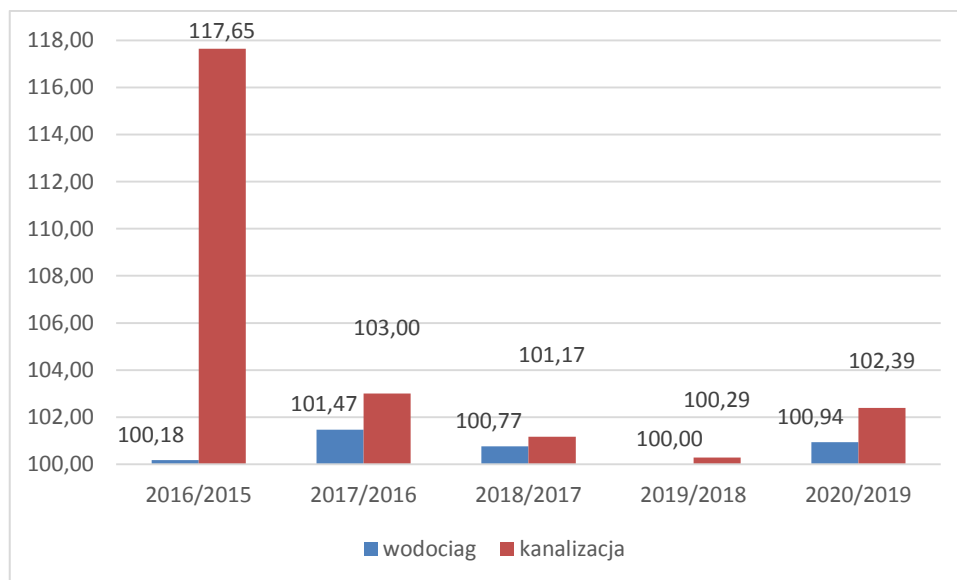
dwukrotnie krótsza od istniejącej sieci wodociągowej. Relacja obydwu tych sieci ulega niewielkiej zmianie na korzyść sieci kanalizacyjnej (z 39,0% w 2015 r do 47,5% w 2020 r.).

Rysunek 4.9. Długość sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej w Gminie Góra Kalwaria w latach 2015–2020 (km)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

Rysunek 4.10. Roczna dynamika przyrostu sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej w gminie Gra Kalwaria w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

Sytuacja w zakresie budowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, w sposób bezpośredni jest związana ze specyfiką obu wyżej wymienionych systemów. Jednostkowe koszty budowy sieci wodociągowej, wraz z kosztami odnośnych stacji uzdatniania pobranej wody, są od dwu do czterech razy niższe od jednostkowych kosztów budowy sieci kanalizacyjnej. Poza tym potrzeba uzyskania dostępu do wody odpowiedniej jakości, zarówno dla celów komunalno-

bytowych, jak i produkcyjnych jest uznawana za rzecz ważniejszą niż odprowadzanie wytworzonych ścieków, poprzez system kanalizacji, do oczyszczalni. W miarę zaspokajania dostępu do wody, co zwykle przebiega w warunkach rozwoju społeczno-gospodarczego, pojawia się konieczność adekwatnego rozwoju sieci kanalizacyjnej wraz z odnośnymi systemami oczyszczania ścieków.

Na rysunku 10 zaprezentowano, w układzie rocznym, dynamikę zmian długości sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w Polsce w latach 2015–2019. Widać, że budowa sieci kanalizacyjnej postępuje relatywnie szybciej niż budowa sieci wodociągowej.

Różnice w poziomie upowszechnienia sieci wodociągowej i kanalizacyjnej według typów gmin i województw można analizować, stosując także wskaźnik odsetka osób korzystających z sieci. Jego poziom w 2020 r. przedstawiono w tabeli 6..

Tabela 4.6. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej

Wyszczególnienie	Wodociąg (%)	Kanalizacja (%)	Różnica w pkt proc.
Polska ogółem	90,5	71,2	19,3
Mazowieckie ogółem	90,5	69,8	20,7
Góra Kalwaria ogółem	97	55,6	41,4
Polska miasto	96,6	90,5	6,1
Mazowieckie miasto	93,9	90,9	3
Góra Kalwaria - miasto	93,5	55,6	37,9
Polska - wieś	85,5	42,2	43,3
Mazowieckie wieś	84,4	31,6	52,8
Góra Kalwaria - obszar wiejski	99,8	41,3	58,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS-u.

Rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, mierzony odsetkiem ludności korzystającej z wyżej wymienionych instalacji w mieszkaniach, wykazuje znaczące rozbieżności. W gminie Góra Kalwaria różnica w odsetku ludności korzystającej z wodociągów i kanalizacji była dość wysoka wyniosła 41,4 pkt proc. Wartość ta była wyższa od średniej krajowej (19,3 pkt proc.) i wojewódzkiej (20,7 pkt proc.). Dysproporcje te widoczne były zwłaszcza na obszarze wiejskim gminy (różnica 58,5 pkt. proc.), mniejsze w mieście Góra Kalwaria (37,9 pkt proc.).

Sieć gazowa

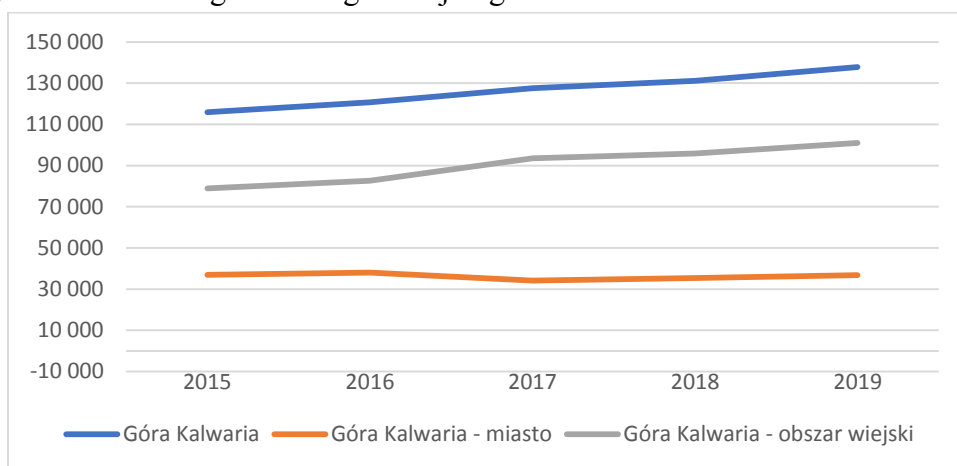
Efekty działań inwestycyjnych gminy Góra Kalwaria, obrazujące zmiany długości sieci gazowej w latach 2015–2019 przedstawiono w tabeli 1, zilustrowanej Rysunkiem 4.11.

Tabela 4.7. Długość sieci gazowej (km) i liczba przyłączy - gmina Góra Kalwaria – lata 2015–2019

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2019/2015; 2015=100
Długość sieci gazowej						
Góra Kalwaria	115 899	120 739	127 600	131 201	137 870	118,96
Góra Kalwaria - miasto	36 922	38 082	34 094	35 357	36 859	99,83
Góra Kalwaria - obszar wiejski	78 977	82 657	93 506	95 844	101 011	127,90
Liczba przyłączy						
Góra Kalwaria	2 705	2 819	2 819	2 904	3 072	113,57
Góra Kalwaria - miasto	1 084	1 102	1 060	1 101	1 163	107,29
Góra Kalwaria - obszar wiejski	1 621	1 717	1 759	1 803	1 909	117,77

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

Rysunek 4.11. Długość sieci gazowej w gminie Góra Kalwaria w km – lata 2015-2021

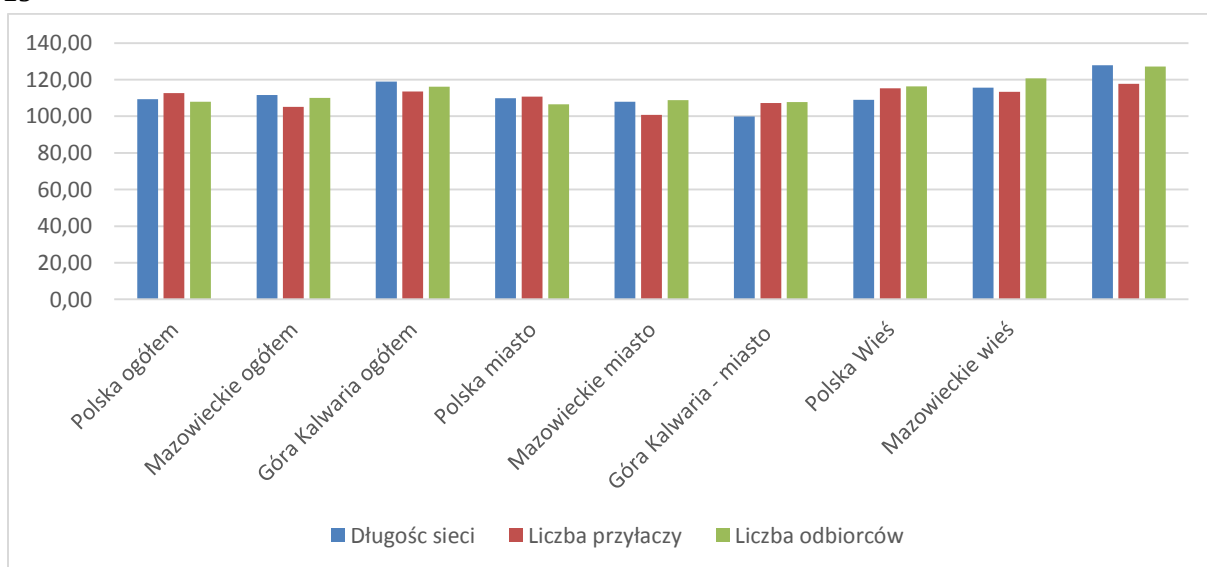

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

W latach 2015–2019 długość sieci gazowej w gminie Góra Kalwaria wzrosła z 115,9 km do 137,9 km. Dynamika jej przyrostu w całym badanym okresie wyniosła 18,9%. W badanym okresie wybudowano łącznie 21,97 km gazociągów, z czego 22,0 km powstało na terenie wiejskim, zaś w mieście ubyło 63 metry tej sieci. W tym czasie zanotowano także znaczący przyrost liczby przyłączy – o 367 (tj. o 13,6%), z czego 288 wybudowano na obszarach wiejskich (przyrost o 17,8%), a 79 w mieście (przyrost o 7,3%). W gminie Góra Kalwaria liczba odbiorców gazu zwiększyła się w latach 2015-2019 o 519, z czego 143 zlokalizowanych było w mieście, a 376 na obszarze wiejskim.

W 2019 r. 73,3% sieci gazowej oraz 62,1% przyłączy do budynków było zlokalizowanych na obszarach wiejskich. W badanym okresie proporcje długości sieci między miastem i obszarem wiejskim uległy zmianie (+5 pkt proc. na rzecz obszarów wiejskich), względnemu zwiększeniu uległa tam także liczba przyłączy zlokalizowanych (+2,3 p. proc.).

Rysunek 4.12 Dynamika przyrostu sieci gazowej, przyłączy i odbiorców gazu w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

Na podstawie analizy danych oraz wyników przeprowadzonych obliczeń można stwierdzić, że:

1. dynamika przyrostu sieci gazowej w gminie Góra Kalwaria wyniosła +18,96% i była wyższa od średniej krajowej (+9,4%) i wojewódzkiej (+11,7%). Nieco mniejsze różnice dotyczyły zmian liczby przyłączy - wartość wskaźnika dla gminy Góra Kalwaria wyniosła tu 13,6%, przy średniej dla kraju 12,6% i województwa mazowieckiego 5,2%. Bardziej dynamiczny od wartości średnich był także przyrost liczby odbiorców, który w gminie Góra Kalwaria wyniósł 16,2% (Polska – 7,9%, województwo mazowieckie 10,1%);
2. w badanym okresie długość tej sieci w mieście Góra Kalwaria nie uległa zwiększeniu, podczas gdy w skali kraju nastąpił jej przyrost o 9,9%, a w województwie mazowieckim o 0,8%. Dynamika przyrostu przyłączy w mieście Góra Kalwaria kształtowała się na poziomie 7,3% (średnia dla miast w kraju 10,7%, a województwa mazowieckiego 0,8%). Dynamika zmian liczby odbiorców w mieście Góra Kalwaria wyniosła 7,8% i była zbliżona do średniej krajowej (7,9%) i nieco niższa od średniej dla województwa mazowieckiego (8,8%).
3. na obszarze wiejskim gminy przyrost długości sieci gazowej wyniósł 27,9% i był wyższy od średniej krajowej (9,0%) i wojewódzkiej (15,6%). Dynamika zmian przyłączy dla terenów wiejskich gminy osiągnęła wartość 17,8% i była nieco wyższa od średniej krajowej (15,3%) i średniej dla województwa mazowieckiego (13,3%). Zanotowano także wzrost liczby odbiorców – w gminie Góra Kalwaria 27,2%, średnio w Polsce 16,3%, a w województwie mazowieckim 20,7%;
4. w badanym okresie dla wszystkich gmin w Polsce, dynamika przyrostu sieci gazowej była o 3,2 pkt proc. niższa od dynamiki przyrostu liczby przyłączy. W miastach długość sieci rosła z mniejszą intensywnością niż liczba przyłączy (Polska o 0,8 pkt proc., województwo mazowieckie o 0,2 pkt proc., Góra Kalwaria o 0,52 pkt proc.). Na obszarach wiejskich tendencja była niejednoznaczna (w skali kraju dynamika przyrostu sieci była wyższa niż przyłączy o 2,3 pkt proc., a w województwie mazowieckim i gminie Góra Kalwaria przyrost przyłączy był szybszy (odpowiednio o 2,3 pkt. proc. i 10,1 pkt proc.). W całej gminie Góra Kalwaria liczba przyłączy notowała wyższy przyrost niż długość sieci o 5,4 pkt proc.

Poziom wyposażenia jednostek osadniczych w sieci wodociągowe można ocenić na podstawie wskaźnika długości sieci gazowej przypadającej na jednostkę powierzchni (np. liczba jej km/100 km²). Miernik ten obrazuje stopień gęstości sieci na danym obszarze. Z oczywistych przyczyn w miastach jest on wyższy niż na obszarach wiejskich. W roku 2019, przy średniej wartości dla kraju 43,7 km, oraz 43,7 km dla województwa mazowieckiego, zagęszczenie sieci w km na 100 km² powierzchni wyniosło w Górze Kalwaria 95,7 km. Było więc wyższe od zaprezentowanych wartości średnich. Poziom badanego wskaźnika dla miasta Góra Kalwaria wyniósł 296,6 km (dla miast Polski 281,1 km, dla województwa mazowieckiego 356,2 km), a dla obszarów wiejskich gminy 77,4 km (średnia wartość dla wsi w Polsce 25,6 km, dla województwa mazowieckiego 23,2 km).

Drugim miernikiem, obrazującym zróżnicowanie dostępności gazociągów w gminach, jest odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej. Oczywiście jest, że stopniowy rozwój tej sieci prowadzi do zwiększenia liczby odbiorców usług. Dane obrazujące zmiany tego wskaźnika i

występujące w tym zakresie zróżnicowanie regionalne obrazuje tabela 2, natomiast na rysunku 3, przedstawiono wartości wskaźnika dla 2019 r.

Z przedstawionych danych wynika, że w 2019 r. w gminie Góra Kalwaria z sieci gazowej korzystało 40,5% ogółu ludności gminy (w porównaniu z 2015 r. nastąpił przyrost o 4,2 pkt proc.). W mieście dostęp do gazociągu miało ponad 48,9 % ogółu mieszkańców (przyrost o 3,4 pkt proc. w stosunku do 2015 r.). Na terenach wiejskich udział ten kształtował się na poziomie 33,8% (przyrost o 5,1 pkt proc. w zestawieniu z 2015 r.). Dla porównania w skali kraju odsetek osób korzystających z sieci gazowej wzrósł o 0,8 pkt proc., w tym w miastach nie uległ zwiększeniu, a na wsi wzrósł o 2,6 pkt proc., zaś w województwie mazowieckim wartości te wyniosły odpowiednio -0,1 pkt proc. (ogółem), -2,1 pkt proc. (miasto) i 2,6 pkt proc. (wieś).

Tabela 4.8. Ludność korzystająca z sieci gazowej w % ogółu ludności w latach 2015–2019

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Polska ogółem	52,1	52,1	52,1	52,3	52,9
Mazowieckie ogółem	53,5	53,3	53	52,9	53,4
Góra Kalwaria ogółem	36,3	36,2	37,7	39,1	40,5
W tym:					
Polska miasto	71,6	71,4	71,2	71,2	71,4
Mazowieckie miasto	72,3	71,7	71,1	70,3	70,2
Góra Kalwaria - miasto	45,5	46	48,1	48,3	48,9
Polska - wieś	22,6	23	23,3	24	25,2
Mazowieckie wieś	19,7	20,1	20,4	21,4	23,1
Góra Kalwaria - obszar wiejski	28,7	28,3	29,1	31,7	33,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

Z powyższych danych wynika, że w latach 2015–2019 w całej gminie zanotowano przyrost odsetka populacji korzystającej z sieci gazowej. Miało to miejsce przede wszystkim na obszarach wiejskich, wcześniej niedoinwestowanych i znacząco różniących się pod tym względem od terenów miejskich i podmiejskich – posiadających wyższy stopień upowszechnienia tej sieci.

Odbiór i oczyszczanie ścieków

Współcześnie jedną z istotniejszych determinant możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego jest jakość gospodarki wodno-ściekowej prowadzonej na określonym obszarze. Ze względu na intensyfikację procesów społeczno-gospodarczych, w tym rosnące natężenie antropopresji, stan środowiska naturalnego staje się główną nieprzekraczalną barierą możliwości rozwojowych. Postęp techniczny i technologiczny doprowadził do niespotykanego wcześniej upowszechnienia, wzrostu dostępności mediów sieciowych, w tym zaopatrzenia w wodę. Spowodowało to w krótkim czasie wzrost zużycia wody, czego nieodłącznym elementem był wzrost ilości ścieków.

Ze względu na kilkukrotnie wyższą kapitałochłonność rozwój sieci kanalizacyjnej jest wyprzedzany znacznie przez budowę sieci wodociągowe. Stopniowo dysproporcje w tym zakresie są zmniejszane. Na obszarach, na których nieopłacalna jest budowa sieci kanalizacyjnej, istotną rolę odgrywają indywidualne, przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz szamba szczelne, z których nieczystości muszą być okresowo usuwane.

Wraz z rozwojem sieci kanalizacyjnej oraz „uszczelniania” gospodarki wodno-ściekowej pojawiła się pilna konieczność rozwiązania problemu narastającej ilości ścieków wymagających oczyszczenia zbieranych w systemie oraz dowożonych z szamb. Ilości ścieków wymagających oczyszczenia w każdej jednostce osadniczej wykazują dość specyficzną dynamikę zmian. Wzrost ilości ścieków jest z jednej strony zdeterminowany rozwojem sieci wodociągowej, ceną dostarczanej wody, dostępnością sieci kanalizacyjnej i stopniem uporządkowania (głównie uszczelnienia) gospodarki wodno-ściekowej na danym obszarze. Tak więc, nie można tu mówić o prostych zależnościach między dostępnością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, a ilością odprowadzanych ścieków. Rosnące ceny wody prowadzą do ograniczenia jej zużycia, a uszczelnienie gospodarki wodno-ściekowej do wzrostu ilości usuwanych ścieków. Niejednoznaczność przedstawionych zależności powoduje, że ilość ścieków przemysłowych i komunalnych zmienia się w dość złożony sposób w miarę rozwoju sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz dostępności oczyszczalni ścieków.

W Tabeli 4.9 pokazano podstawowe miary i wskaźniki charakteryzujące system oczyszczania ścieków w gminie Góra Kalwaria (w układzie ogółem, miasto, wieś) w okresie 2015-2020 na tle analogicznych wielkości występujących w Polsce i województwie mazowieckim. Wskazane tu przyczyny możliwych fluktuacji ilości zbieranych ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia odprowadzonych do wód lub do ziemi widać wyraźnie w dynamice ich ilości w poszczególnych latach 2015-2020 oraz zbiorczo w całym okresie 2015-2020. W gminie Góra Kalwaria ogółem w tym okresie ilość odprowadzanych ścieków zmniejszyła się o 27%, w tym w mieście o 26%, a na obszarach wiejskich Gminy o 29%. W tym samym czasie ilość ścieków w skali kraju ogółem zwiększyła się o 3,4%, w miastach o 3,6%, a na wsiach o 3,0%. Znacznie większe przyrosty wykazywało województwo mazowieckie ogółem, gdzie ilość odprowadzanych ścieków wzrosła o 14%, w miastach o 9%, a na wsiach aż o 43%. Różnice te tłumaczyć można stopniem zaawansowania i postępami w rozbudowie sieci kanalizacyjnej i systemów oczyszczania ścieków. Najprawdopodobniej w województwie mazowieckim, zwłaszcza na obszarach wiejskich w omawianym pięcioleciu 2015-2020, nastąpił relatywnie szybki rozwój tego systemu. Z drugiej strony, w tym czasie notowane spadki ilości odprowadzanych ścieków na obszarze gminy Góra Kalwaria wynikały zapewne z osiągniętego wcześniej wysokiego stopnia skanalizowania Gminy i dostępności oczyszczalni ścieków. Ich ilość nie zwiększała się wskutek rozbudowy sieci kanalizacyjnej, lecz mogła się zmniejszać, gdyż następował tu już proces racjonalizacji zużycia wody – por. Tabela 4.9.

Wysoki stopień rozwoju sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz systemu oczyszczania ścieków tak w gminie Góra Kalwaria ogółem, jak i w mieście oraz na obszarach wiejskich powodował, iż odprowadzano tutaj relatywnie więcej ścieków w przeliczeniu na mieszkańca niż średnio w kraju i województwie mazowieckim - zwłaszcza w latach 2015-2017. Na relatywną szczelność systemu odbioru ścieków w gminie Góra Kalwaria wskazuje również większa niż w kraju, a okresowo i województwie mazowieckim ilość odbieranych ścieków przeliczanych na km².

Tabela 4.9. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku w gminie Góra Kalwaria na tle Polski i woj. mazowieckiego – poziom wyliczonych wskaźników w gminie Góra Kalwaria wyższy niż na odpowiednim obszarze (ogółem, miasta, wsie) w Polsce zaznaczono na zielono, zaś wyższy niż w woj. mazowieckim zaznaczono czcionką koloru czerwonego)

Rok	Polska			Woj. mazowieckie			Góra Kalwaria		
	ogółem.	miasta	wsie	ogółem.	miasta	wsie	ogółem.	miasta	wsie
ogółem [dam3]									
2015	2 122 132,60	1 639 823,60	482 309,00	246 304,30	210 374,30	35 930,00	1 469,00	834	635
2016	2 165 963,80	1 640 139,10	525 824,70	247 071,50	208 730,50	38 341,00	1 565,00	889	676
2017	2 197 662,10	1 701 485,50	496 176,60	262 607,70	215 603,70	47 004,00	1 301,00	712	589
2018	2 191 608,70	1 708 861,60	482 747,10	269 450,90	220 743,90	48 707,00	1 145,00	608	537
2019	2 176 458,50	1 701 660,10	474 798,40	274 082,70	225 646,70	48 436,00	922	514	408
2020	2 195 144,50	1 698 351,80	496 792,70	280 039,90	228 611,90	51 428,00	1 069,00	619	450
Zmiany ilości odprowadzanych ścieków									
2016	2,1	0,0	9,0	0,3	-0,8	6,7	6,5	6,6	6,5
2017	1,5	3,7	-5,6	6,3	3,3	22,6	-16,9	-19,9	-12,9
2018	-0,3	0,4	-2,7	2,6	2,4	3,6	-12,0	-14,6	-8,8
2019	-0,7	-0,4	-1,6	1,7	2,2	-0,6	-19,5	-15,5	-24,0
2020	0,9	-0,2	4,6	2,2	1,3	6,2	15,9	20,4	10,3
2015/20	3,4	3,6	3,0	13,7	8,7	43,1	-27,2	-25,8	-29,1
oczyszczane razem [dam3]									
2015	2 015 103	1 572 677	442 426	239 409	207 409	32 000	1 469	834	635
2016	2 061 264	1 577 671	483 593	244 016	208 521	35 495	1 565	889	676
2017	2 091 107	1 626 227	464 880	258 723	215 404	43 319	1 301	712	589
2018	2 085 290	1 632 685	452 605	264 316	220 617	43 699	1 145	608	537
2019	2 070 459	1 628 924	441 535	264 713	221 891	42 822	922	514	408
2020	2 070 623	1 610 032	460 591	262 724	218 140	44 584	1 069	619	450
oczyszczane mechanicznie [dam3]									
2015	510 435	307 293	203 142	4 074	1 976	2 098	16	16	0
2016	514 034	292 354	221 680	4 038	1 742	2 296	16	16	0
2017	497 424	305 630	191 794	3 568	1 854	1 714	16	16	0
2018	481 716	304 357	177 359	3 219	1 562	1 657	17	17	0
2019	461 365	302 162	159 203	3 227	1 558	1 669	17	17	0
2020	460 970	294 813	166 157	3 249	1 371	1 878	19	19	0
oczyszczane chemicznie (tylko ścieki przemysłowe) [dam3]									
2015	87 035	85 630	1 405	2 807	2 661	146	0	0	0
2016	87 394	85 754	1 640	2 682	2 402	280	0	0	0
2017	94 818	88 850	5 968	7 365	2 565	4 800	0	0	0
2018	90 816	84 675	6 141	8 331	3 435	4 896	0	0	0
2019	91 964	86 088	5 876	8 155	4 133	4 022	0	0	0
2020	93 663	88 649	5 014	7 506	3 606	3 900	0	0	0
oczyszczane biologicznie [dam3]									
2015	328 194	204 003	124 191	50 694	35 356	15 338	1 453	818	635
2016	342 420	209 701	132 719	51 643	35 229	16 414	1 549	873	676
2017	360 822	229 009	131 813	56 488	38 409	18 079	1 285	696	589
2018	353 821	221 486	132 335	55 174	36 881	18 293	1 128	591	537
2019	350 225	218 076	132 149	53 572	36 605	16 967	905	497	408
2020	359 251	221 727	137 524	55 378	37 474	17 904	1 050	600	450
oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów [dam3]									
2015	1 089 439	975 751	113 688	181 834	167 416	14 418	0	0	0
2016	1 117 416	989 862	127 554	185 653	169 148	16 505	0	0	0
2017	1 138 043	1 002 738	135 305	191 302	172 576	18 726	0	0	0
2018	1 158 937	1 022 167	136 770	197 592	178 739	18 853	0	0	0
2019	1 166 905	1 022 598	144 307	199 759	179 595	20 164	0	0	0
2020	1 156 739	1 004 843	151 896	196 591	175 689	20 902	0	0	0
nieoczyszczane razem [dam3]									
2015	107 029,60	67 146,60	39 883,00	6 895,30	2 965,30	3 930,00	0	0	0
2016	104 699,80	62 468,10	42 231,70	3 055,50	209,5	2 846,00	0	0	0
2017	106 555,10	75 258,50	31 296,60	3 884,70	199,7	3 685,00	0	0	0
2018	106 318,70	76 176,60	30 142,10	5 134,90	126,9	5 008,00	0	0	0

Rok	Polska			Woj. mazowieckie			Góra Kalwaria		
	ogółem.	miasta	wsie	ogółem.	miasta	wsie	ogółem.	miasta	wsie
2019	105 999,50	72 736,10	33 263,40	9 369,70	3 755,70	5 614,00	0	0	0
2020	124 521,50	88 319,80	36 201,70	17 315,90	10 471,90	6 844,00	0	0	0
nieoczyszczane odprowadzone z zakładów przemysłowych [dam3]									
2015	102 908	63 165	39 743	3 992	74	3 918	0	0	0
2016	103 538	61 424	42 114	3 054	208	2 846	0	0	0
2017	105 573	74 397	31 176	3 876	191	3 685	0	0	0
2018	104 699	74 600	30 099	5 115	107	5 008	0	0	0
2019	99 345	66 137	33 208	5 721	107	5 614	0	0	0
2020	114 165	78 009	36 156	7 889	1 045	6 844	0	0	0
nieoczyszczane odprowadzone siecią kanalizacyjną [dam3]									
2015	4 121,60	3 981,60	140	2 903,30	2 891,30	12	0	0	0
2016	1 161,80	1 044,10	117,7	1,5	1,5	-	0	0	0
2017	982,1	861,5	120,6	8,7	8,7	-	0	0	0
2018	1 619,70	1 576,60	43,1	19,9	19,9	-	0	0	0
2019	6 654,50	6 599,10	55,4	3 648,70	3 648,70	-	0	0	0
2020	10 356,50	10 310,80	45,7	9 426,90	9 426,90	-	0	0	0
ogółem na 1 mieszkańca [m3]									
2015	55,2	70,7	31,6	46,1	61,3	18,8	56,3	71,1	44,2
2016	56,4	70,9	34,4	46,1	60,6	20	59,5	75,1	46,7
2017	57,2	73,6	32,4	48,9	62,4	24,5	49,2	60	40,4
2018	57,1	74	31,5	50	63,6	25,4	42,9	50,8	36,6
2019	56,7	73,8	31	50,6	64,7	25,2	34,3	42,7	27,5
2020	57,2	73,8	32,4	51,6	65,3	26,7	39,4	51	30
ogółem na 1 km2 powierzchni [dam3]									
2015	6,8	75,2	1,7	6,9	97	1,1	10,2	59,6	4,9
2016	6,9	75,2	1,8	6,9	96,3	1,1	10,9	63,5	5,2
2017	7	77,6	1,7	7,4	99,4	1,4	9	50,9	4,5
2018	7	77,6	1,7	7,6	101	1,5	8	43,4	4,1
2019	7	76,8	1,6	7,7	103	1,5	6,4	36,7	3,1
2020	7	76,5	1,7	7,9	104,2	1,5	7,4	44,2	3,5
oczyszczane razem w %									
2015	95	95,9	91,7	97,2	98,6	89,1	100	100	100
2016	95,2	96,2	92	98,8	99,9	92,6	100	100	100
2017	95,2	95,6	93,7	98,5	99,9	92,2	100	100	100
2018	95,1	95,5	93,8	98,1	99,9	89,7	100	100	100
2019	95,1	95,7	93	96,6	98,3	88,4	100	100	100
2020	94,3	94,8	92,7	93,8	95,4	86,7	100	100	100
oczyszczane biologicznie, chemicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ścieków wymagających oczyszczania									
2015	70,9	77,2	49,6	95,5	97,7	83,2	98,9	98,1	100
2016	71,4	78,4	49,8	97,1	99,1	86,6	99	98,2	100
2017	72,5	77,6	55	97,2	99	88,5	98,8	97,8	100
2018	73,2	77,7	57	96,9	99,2	86,3	98,5	97,2	100
2019	73,9	78	59,5	95,4	97,6	85	98,2	96,7	100
2020	73,3	77,4	59,3	92,7	94,8	83	98,2	96,9	100

Źródło: Obliczenia i układ własny na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Według informacji GUS zawartych w Banku Danych Lokalnych wszystkie ścieki odprowadzane do ziemi i wody zbierane w gminie Góra Kalwaria poddawane były oczyszczaniu, w tym niemal wszystkie były oczyszczane biologicznie, chemicznie, ewentualnie z podwyższonym usuwaniem biogenów – por. Tabela 4.9.

W podsumowaniu można stwierdzić, iż system oczyszczania ścieków funkcjonujący w gminie Góra Kalwaria jest lepiej rozwinięty niż średnio na obszarach Polski i województwa mazowieckiego. W systemie tym zbierana jest relatywnie większa ilość ścieków w przeliczeniu na mieszkańca i kilometr kwadratowy powierzchni, niż na porównywalnych obszarach Polski i województwa mazowieckiego. Odbierane ścieki są w całości poddawane

oczyszczeni, co jest ciągle niezbyt często spotykane w kraju i województwie mazowieckim, zwłaszcza na obszarach wiejskich – por. Tabela 4.9.

22. Infrastruktura energetyczna;

W dokumencie „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria” z 2016 r. zawarto ogólne omówienie infrastruktury energetycznej występującej na obszarze gminy Góra Kalwaria. Stwierdza się tam m.in.:

„... Energetyka

Obszar gminy Góra Kalwaria posiada wystarczającą infrastrukturę energetyczną do zaopatrywania mieszkańców oraz ulokowanych tam przedsiębiorstw w niezbędne ilości energii. Nie zmienia to faktu, że pojawia się konieczność ponoszenia kosztów związanych z unowocześnianiem infrastruktury (nowe technologie, zmiany prawa dotyczące zaostreżania wymogów związanych z wpływem na środowisko, itp.). Trzeba też zauważyć, że na terenie gminy Góra Kalwaria istnieją sprzyjające warunki dla rozwoju energetyki opartej o odnawialne źródła.

III.5.1. Elektroenergetyka

Za obsługę i eksploatację urządzeń energetycznych na terenie gminy Góry Kalwaria odpowiedzialna jest PGE Dystrybucja SA Oddział Warszawa. Tereny miasta i gminy Góra Kalwaria zaopatrywane są w energię elektryczną ze stacji rozdzielczej 110/15 kV zlokalizowanej w Górze Kalwarii. Odbiorcy komunalno-bytowi zasilani są liniami napowietrznymi średniego i niskiego napięcia. Linia wysokiego napięcia zaopatruje w energię elektryczną dwie linie kolejowe na terenie gminy. W przypadku linii elektroenergetycznych odległość teoretyczna maksymalnego zasięgu działania promieniowania wynosi $12 \div 15$ m dla linii 110 kV od jej osi w obie strony. Przez teren gminy przebiegają dwie jednotorowe linie wysokiego napięcia 110kV wyprowadzone z GPZ Piaseczno. W części przemysłowej miasta Góra Kalwaria zlokalizowana jest stacja energetyczna, wyposażona w dwa transformatory o mocy 16 MW każdy. W szczycie obciążenia w okresie zimowym pobierana jest moc ok. 16 MW, a w okresie letnim zużycie energii elektrycznej zmniejsza się do 8 MW. Ze stacji transformatorowej „Góra Kalwaria” wyprowadzonych jest 5 linii napowietrznych średniego napięcia 15 kV, 5 linii kablowo - napowietrznych 15 kV (ze stacji wychodzą jako kablowe, potem przechodzą w napowietrzne) oraz 7 linii kablowych 15 kV. Zasilają one zarówno miasto, jak i tereny wiejskie oraz sąsiednie obszary. Stan techniczny urządzeń jest zadowalający, a układ i parametry sieci dostosowane do aktualnych potrzeb (Strategia Rozwoju Miasta i Gminy na lata 2013-2020, 2013).

III.5.2. Odnawialne źródła energii

Według ustawy Prawo Energetyczne odnawialne źródło energii to źródło wykorzystujące w procesie przetwarzania energię wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalną, fal, prądów i pływów morskich, spadku rzek oraz energię pozyskiwaną z biomasy, biogazu wysypiskowego, a także biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu składowanych szczątków roślinnych i zwierzęcych. Odnawialne źródła energii są alternatywą dla tradycyjnych pierwotnych nieodnawialnych nośników energii (paliw kopalnych), a ich wykorzystanie staje się kluczowe w większości dokumentów planistycznych szczebla europejskiego, krajowego czy regionalnego.

III.5.2.1. Energia słoneczna

W Polsce, biorąc pod uwagę typ i właściwości urządzeń oraz charakter i rozkład w czasie promieniowania słonecznego, istnieją sprzyjające warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego. Szanse na największy rozwój w krótkim okresie mają technologie oparte na eksploatacji kolektorów słonecznych. Najistotniejszym parametrem, z punktu widzenia jej wykorzystania, jest roczna wartość nasłonecznienia, które wyraża ilość energii słonecznej padającej na jednostkę

powierzchni płaszczyzny w określonym czasie. Na terenie kraju roczna gęstość promieniowania słonecznego na płaszczyznę poziomą waha się w granicach 950 – 1.250 kWh/m², natomiast średnie usłonecznienie wynosi 1600 godz./rok. Dla gminy Góra Kalwaria roczna gęstość promieniowania słonecznego wynosi około 1000 kWh/m², zaś średnie usłonecznienie wynosi około 1700 godz./rok

(...)

Jednym z kluczowych celów gminy Góra Kalwaria jest eliminacja źródeł zanieczyszczeń niskiej emisji.

(...)

Na obszarze gminy funkcjonują 2 instalacje fotowoltaiczne, każda o mocy 10kW. Jedna w Górze Kalwarii, druga w miejscowości Karolina. (Konieczna aktualizacja 2021 r.)

III.5.2.2. Energia wiatru

Według ekspertów z Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej 40% terytorium naszego kraju spełnia warunki do produkcji energii z wiatru. Teren ten obejmuje Nizinę Szczecińską, pasmo łądu wzdłuż wybrzeża Bałtyku od Koszalina do rejonu Suwałk. W Polsce centralnej dobre wiatry odnotowywane są na Pomorzu i Mazowszu, jak również na południu kraju - w Beskidach i rejonie Bieszczad.

(...)

Na terenie gminy Góra Kalwaria nie zainstalowano jak dotąd żadnej instalacji wykorzystującej energię wiatru. (Konieczna aktualizacja 2021 r.)

III.5.2.3. Energia wody

(...)

Potencjalne wykorzystanie zasobów wodno-energetycznych wiąże się z wieloma ograniczeniami i stratami, do których należą:

- nierównomierność natężenia przepływu w czasie;
- naturalna zmienność wysokości spadów;
- bezzwrotne pobory wody dla celów nieenergetycznych;
- konieczność zapewnienia minimalnego przepływu wody w korycie rzeki poza elektrownię.

Stosunkowo duże nakłady inwestycyjne na budowę elektrowni wodnej powodują, że celowość ekonomiczna ich budowy szczególnie dla MEW na rzekach o małych spadkach jest często problematyczna. Koszt jednostkowy budowy MEW, w porównaniu z większymi elektrowniami jest dużo wyższy. (...) Na terenie gminy Góra Kalwaria nie ma funkcjonujących elektrowni wodnych. (Konieczna aktualizacja 2021 r.)

III.5.2.4. Energia geotermalna

(...) W gminie Góra Kalwaria nie jest planowana budowa instalacji geotermalnej (Strategia Rozwoju Miasta i Gminy na lata 2013-2020, 2013). (Konieczna aktualizacja 2021 r.)

III.5.2.5. Biomasa i biogaz

Biomasa stanowi trzecie co do wielkości na świecie, naturalne źródło energii. (...)

Biomasa jest w Polsce podstawowym źródłem pozyskiwania energii odnawialnej. Jej udział w bilansie wykorzystania OZE przekracza 95%. (...)

Energię z biomasy pozyskuje się również poprzez produkcję biogazu, który powstaje w wyniku fermentacji beztlenowej odpadów zwierzęcych, osadów ściekowych i odpadów organicznych. Może on być wykorzystywany do produkcji energii elektrycznej, ciepła, łącznie energii elektrycznej i ciepłej w jednostkach skojarzonych oraz jako paliwo do napędu pojazdów i urządzeń, a także w procesach technologicznych. (...)

Gmina Góra Kalwaria jest zainteresowana budową biogazowni na swoim terenie. (Konieczna aktualizacja 2021 r.)

III.5.3. Gazownictwo

Na terenie gminy Góra Kalwaria w 2012 roku istniało ponad 115km sieci gazowej, która swoim zasięgiem obejmowała miejscowości: Góra Kalwaria, Baniocha, Solec, Łubna, Szymanów, Domanówek, Tomice, Moczydłów, Brzeście, Wólka Dworska, Wólka Załęska, Podłęczce Brzeskie, Czersk, a także częściowo Kąty, Brzumin, Czaplin, Czaplinek, Wincentów i Linin. Nasycenie siecią gazową na terenach miejskich gminy w 2012 roku wynosiło 317km sieci gazowej na 100km². W tym samym czasie ten sam parametr dla terenów wiejskich gminy wynosił 52,7km sieci gazowej na 100km². Odsetek ogółu mieszkańców korzystających z gazu w gospodarstwach domowych w mieście i na terenach wiejskich w 2012 roku wynosił odpowiednio 45,6% i 27,6%.

Gmina zaopatrywana jest w gaz ziemny wysokometanowy o wartości opałowej ok. 35 MJ/m³. Istniejącymi źródłami zasilającymi są dwie stacje redukcyjno - pomiarowe:

1. Słomczyn k/Konstancina o wydajności 25 tys. m³/h (poza granicą gminy)
2. Czaplin k/Czaplinka o wydajności 9 tys. m³/h (południowa część gminy)

Stacja „Czaplin” została przebudowana w 2015 roku, wraz z gazociągiem Ø200 średniego ciśnienia Czaplin - Góra Kalwaria. Źródłem zasilania dla stacji w Czaplinie jest gazociąg wysokiego ciśnienia o średnicy 200 CN 6,4 Mpa.

Główne gazociągi zasilające gminę:

- Ø250/200 - Słomczyn - Góra Kalwaria,
- Ø250/200- Słomczyn - Szymanów - Baniocha - Domanówek – Kąty,
- Ø180- Kąty - Góra Kalwaria,
- Ø200 - Czaplin - Góra Kalwaria,
- Ø160 - Góra Kalwaria – Czersk,
- Ø125 - na terenie wsi Czersk,
- Ø90 - od centrum Czerska, przez Kolonię Czersk, Ostrówek, Brzumin, Borki.

III.5.4. Ciepłownictwo

Na terenie miasta Góra Kalwaria funkcjonuje sieć ciepłownicza. Jej operatorem jest Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Górze Kalwarii. Za jej pośrednictwem dostarczane jest ciepło na potrzeby obiektów komunalnych, spółdzielczego budownictwa wielorodzinnego oraz obiektów użyteczności publicznej, w tym:

- Spółdzielnia Mieszkaniowa (Osiedle „Skierniewicka” i „Pijarska”),
- Placówki Oświatowe (Szkoła Budowlana, Zespół Szkół Ogólnokształcących, Przedszkole Samorządowe),
- Miejski Ośrodek Basenowo-Rekreacyjny,
- Dom Pomocy Społecznej,
- Wspólnoty Mieszkaniowe,
- Budynki wielolokalowe,
- Firmę Branntag,
- Ratusz i Urząd Gminy.

Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o. o. w Górze Kalwarii wytwarza ciepło w kotłowni gazowej o łącznej mocy 11,1 MW, na którą składają się trzy kotły o mocy 3,7 MW każdy, zasilane gazem ziemnym GZ 50. Moc zamówiona przez odbiorców na 31.12.2014 r. wynosiła 10,362 MW (39 odbiorców, w marcu 2015 roku został podłączony 40 odbiorca).

Od kilku lat poziom pyłów PM₁₀ na terenie powiatu piaseczyńskiego przekracza normy, w związku z czym powiat został zakwalifikowany jako klasa C czystości. Oznacza to, że potrzebne są pilne działania zmierzające do ograniczenia niskiej emisji. Problem ten został zauważony i opisany w Planie Rozwoju Lokalnego Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2013 – 2023, gdzie wskazano konieczność rozważenia możliwości rozbudowy istniejących lub budowy nowych centralnych sieci

ciepłowniczych na terenach o gęstej zabudowie mieszkaniowej, celem wyeliminowania źródeł niskiej emisji i poprawy stanu środowiska naturalnego....”(Konieczna aktualizacja 2021 r.)

23. Stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii i plany w tym zakresie;

W dokumencie „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta i Gminy Góra Kalwaria” z 2016 r. zawarto ogólne omówienie wykorzystania odnawialnych źródeł energii i planów w tym zakresie na obszarze gminy Góra Kalwaria (*Konieczna aktualizacja 2021 r.*). Stwierdza się tam m.in.

„...IV.2. Energetyka i OZE

W oparciu o analizę stanu obecnego zidentyfikowano następujące problemy w zakresie energetyki:

- rozwój sieci gazowniczej,*
- brak sieci ciepłowniczej na całym obszarze miasta,*
- brak znaczących instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii,*
- źródła pola elektromagnetycznego.*

Analiza stanu obecnego miasta i gminy Góra Kalwaria w zakresie energetyki pozwala zauważyć, iż istnieją spore rezerwy w zakresie realizacji przyłączy do sieci gazowniczej. Dotyczy to zwłaszcza terenów wiejskich, na których odsetek gospodarstw wyposażonych w dostęp do sieci gazowniczej na koniec 2013 roku wynosił 27,5%. Jak wspomniano, problem ten na terenach miejskich jest nieco mniejszy. Jednak poziom 45,6% gospodarstw domowych mających dostęp do sieci gazowniczej otwiera szerokie pole działań. Kwestia ta została m.in. poruszona w Strategia Rozwoju Miasta i Gminy na lata 2013-2020, gdzie zauważono i podkreślono konieczność rozbudowy infrastruktury gazowniczej. W przyszłości budowa sieci gazowej zależeć będzie od wielu czynników, wśród których wymienić należy: warunki techniczne i ekonomiczne, możliwość postawienia stacji gazowej z wyłączeniem opracowania zmian planu miejscowego, czy też zachowanie odpowiednich odległości obiektów, które zostaną projektowane do istniejących. Rozbudowa sieci gazowej powinna wpłynąć na zwiększenie udziału paliw mniej szkodliwych dla środowiska w systemie wytwarzania energii. Sieć ciepłownicza występuje na terenie miasta Góra Kalwaria. Instalacja jest własnością Zakładu Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Górze Kalwarii. Ponadto funkcjonują mniejsze lokalne sieci ciepłownicze działające na potrzeby wspólnot. Z punktu widzenia oddziaływania na środowisko, korzystniejszym rozwiązaniem jest stosowanie centralnych systemów grzewczych niż instalacji indywidualnych. Dodatkowe inwestycje w modernizację centralnych systemów grzewczych – wymiana urządzeń grzewczych, zmiana paliwa na ekologiczne, modernizacja lub wymiana sieci ciepłowniczej, dają skumulowany efekt ekologiczny.

Położenie geograficzne predestynuje miasto i gminę Góra Kalwaria do pozyskiwania energii z odnawialnych źródeł. W tym przypadku szczególnie korzystne wydają się być inwestycje w pozyskiwanie energii z promieniowania słonecznego oraz siły wiatru. W pierwszym przypadku instalacje słoneczne mogą być wykorzystywane do produkcji energii elektrycznej jak i wspomagania systemów grzewczych. W drugim przypadku można rozważać instalacje niewielkich turbin wiatrowych wspomagających lokalne instalacje elektryczne, jak i instalacje farm wiatrowych.

Problemem w obszarze energetyki mogą być również linie 110 kV, które są źródłem pola elektromagnetycznego, a to może powodować przekroczenie dopuszczalnych wartości na zamieszkałych terenach. Zasięg takiego promieniowania sięga do 40 m po obu stronach linii. Linie takie mogą również oddziaływać niekorzystnie na ptaki, które rozbijają się o nie oraz na krajobraz. ...”

24. Gospodarka odpadami, selektywna zbiórka odpadów;

Drugim niezwykle istotnym czynnikiem ściśle związanym ze środowiskowymi uwarunkowaniami rozwoju społeczno-gospodarczego obok wodno-ściekowej jest unieszkodliwianie komunalnych i przemysłowych odpadów stałych. Niestety, ukształtowany w wyniku rozlicznych oddziaływań model produkcji i konsumpcji wszelkiego rodzaju dóbr materialnych (a nawet niematerialnych) w zasadzie ciągle polega na zwiększaniu ilości zużywanych surowców, zwiększając tym samym wolumen produkcji odpadów poprodukcyjnych i pokonsumpcyjnych, czyli komunalno-bytowych.

Mimo medialnie organizowanych kampanii na rzecz zmniejszania materiałochłonności i energochłonności produkcji i konsumpcji ogólna ilość produkowanych odpadów wydaje się nie ulegać zmniejszeniu. Poprawę w tej dziedzinie osiąga się głównie przez podejmowane próby uszczelniania systemu zbiórki odpadów i zastąpienia ich składowania systemem recyklingu. Efektywność i skuteczność tych działań w dużej mierze zależy od prowadzenia zasad selektywnej zbiórki komunalnych i przemysłowych odpadów stałych. W Polsce od kilku lat rozwijana jest w znaczącej skali selektywna zbiórka takich odpadów.

Tabela 4.10. Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca w kg w gminie Góra Kalwaria na tle Polski i woj. mazowieckiego
– poziom wyliczonych wskaźników w gminie Góra Kalwaria wyższy niż na odnośnym obszarze (ogółem, miasta, wsie) w Polsce zaznaczono na zielono, zaś wyższy niż w woj. mazowieckim zaznaczono czcionką koloru czerwonego)

Rok	Polska			Woj. mazowieckie			Góra Kalwaria		
	ogółem.	miasta	wsie	ogółem.	miasta	wsie	ogółem.	miasta	wsie
2015	283	0	0	311	-	-	-	-	-
2016	303	0	0	328	-	-	-	-	-
2017	312	0	0	331	-	-	-	-	-
2018	325	0	0	336	-	-	-	-	-
2019	332	386	251	321	364	243	380	325	425
2020	342	389	271	346	388	271	415	396	430

Źródło: Obliczenia i układ własny na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W przypadku odpadów stałych o charakterze komunalnym, w tym pochodzących z gospodarstw domowych, podobnie jak to przedstawialiśmy w przypadku ścieków, nie występują proste zależności między ich ilością, a stopniem rozwoju systemu selektywnej ich zbiórki. Paradoksalnie, „uszczelnianie” systemu zbierania odpadów z gospodarstw domowych, obiektów i przestrzeni użyteczności publicznej, a także odpadów o charakterze poprodukcyjnym prowadzi w pierwszym okresie do zwiększania ich ilości. Można zatem sądzić, iż współcześnie, tj. w latach 2019-2020 relatywnie duże ilości odpadów stałych per

capita zbieranych na określonych obszarach niekoniecznie muszą oznaczać nadzwyczaj wysokie ich wytwarzanie. Zwykle wyższy poziom miernika w tym zakresie współcześnie świadczy o lepszej organizacji i funkcjonowaniu szczelniejszego systemu zbierania odpadów.

Tabela 4.11. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku w gminie Góra Kalwaria na tle Polski i woj. mazowieckiego – *poziom wyliczonych wskaźników w gminie Góra Kalwaria wyższy niż na odnośnym obszarze (ogółem, miasta, wsie) w Polsce zaznaczono na zielono, zaś wyższy niż w woj. mazowieckim zaznaczono czerwoną koloru czerwonego*

Rok	Polska			Woj. mazowieckie			Góra Kalwaria		
	ogółem.	miasta	wsie	ogółem.	miasta	wsie	ogółem.	miasta	wsie
Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku w %									
ogółem									
2015	23,4	0,0	0,0	25,0	-	-	-	-	-
2016	25,2	0,0	0,0	26,4	-	-	-	-	-
2017	27,1	26,4	28,8	26,5	24,8	32,3	44,6	42,2	48,9
2018	28,9	27,7	31,8	26,4	24,1	33,4	38,6	31,7	43,3
2019	31,2	29,8	34,4	28,1	24,8	37,1	43,1	32,0	50,0
2020	37,9	37,0	40,0	36,5	35,1	40,2	46,6	41,3	50,6
z gospodarstw domowych									
2015	25,1	0,0	0,0	25,4	-	-	-	-	-
2016	27,4	0,0	0,0	27,7	-	-	-	-	-
2017	29,6	28,9	31,2	28,2	26,2	35,0	50,3	48,5	53,2
2018	31,8	30,6	34,4	28,3	25,8	35,5	42,9	38,5	45,1
2019	34,0	32,6	37,0	30,0	26,5	39,4	47,3	39,9	50,7
2020	40,8	39,8	42,8	38,9	37,4	42,9	51,0	50,7	51,2
papier i tektura, metale, szkło i tworzywa sztuczne									
2015	9,1	0,0	0,0	7,8	-	-	-	-	-
2016	8,8	0,0	0,0	8,2	-	-	-	-	-
2017	8,4	7,2	11,3	5,8	4,3	10,6	8,7	11,3	4,0
2018	8,9	7,7	12,1	7,0	4,9	13,2	16,0	12,8	18,2
2019	10,5	9,3	13,2	9,8	7,7	15,6	16,5	14,3	17,9
2020	13,2	12,4	14,9	12,5	11,4	15,2	15,4	16,5	14,6
biodegradowalne									
2015	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2016	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2017	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2018	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2019	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2020	12,3	13,0	10,6	11,7	12,0	10,8	19,2	15,0	22,3

Źródło: Obliczenia i układ własny na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku. Od 2020 dane o odpadach zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów - papier i tektura, metale, szkło, tworzywa sztuczne i biodegradowalne - nieporównywalnej z analogicznymi danymi z poprzednich okresów ze względu na ujęcie odpadów biodegradowalnych.

W Tabeli 4.10 przedstawiono masę wytworzonych odpadów w przeliczeniu na mieszkańca w gminie Góra Kalwarii (w układzie ogółem, miasto, wieś) na tle odnośnych obszarów Polski i województwa mazowieckiego. Niestety obserwacją dało się objąć tylko lata 2019-2020, ponieważ w skali lokalnej dane wcześniejsze nie były dostępne w GUS. Z informacji zawartych w Tabeli 4.10 widać, iż w gminie Góra Kalwaria ogółem i na obszarach wiejskich Gminy, a także w mieście Góra Kalwaria w 2020 masa zebranych odpadów

komunalnych w przeliczeniu na jednego mieszkańca była wyraźnie wyższa niż w Polsce i województwie mazowieckim na odnośnych obszarach.

Z uwagi (jak wykazemy dalej) na wyraźnie wyższy wskaźnik selektywnej zbiórki odpadów w gminie Góra Kalwaria niż na odnośnych terenach Polski i województwa mazowieckiego można sądzić, iż więcej komunalnych odpadów stałych per capita zbieranych w gminie wynika z lepiej zorganizowanej ich zbiórki. Z informacji zawartych w Tabeli 4.11 wyraźnie widać, iż z niewielkimi wyjątkami, w okresie 2017-2020 współczynnik selektywnie zebranych odpadów ogółem oraz różnych frakcji tychże odpadów był gminie Góra Kalwaria wyraźnie wyższy od osiągniętych w Polsce i województwie mazowieckim na odnośnych obszarach.

W gminie Góra Kalwaria zagadnienie utylizacji odpadów lokalnych jest jednym z priorytetów polityki lokalnej, o czym świadczą informacje zawarte w raportach o stanie gminy i analizach stanu gospodarki odpadami. Działania te są, ze względu na zmienność uwarunkowań prawnych, organizacyjnych i gospodarczych obarczone bardzo wysokimi „kosztami transakcyjnymi”. Jest to sytuacja pod tym względem podobna jak w przypadku kontraktowania usług transportowo-komunikacyjnych.

Szczegóły dotyczące stanu działań w tym zakresie przedstawia „Raport o stanie gminy stanowiący podsumowanie działalności Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria w roku 2020”

„...Odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkanymi w 2020 roku odbywał się na podstawie dwóch przetargów nieograniczonych oraz zamówienia publicznego z wolnej ręki.

W dniu 14.01.2019 r. Gmina Góra Kalwaria ogłosiła przetarg nieograniczony na odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkanymi na terenie Gminy Góra Kalwaria oraz z gminnego punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

Głównym dokumentem w zamówieniach publicznych jest Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia znajdująca się na stronie: bip.gorakalwaria.pl.

Otwarcie ofert nastąpiło w dniu 4.02.2019 r. w obecności komisji przetargowej oraz osób zainteresowanych.

Na publiczne ogłoszenie o zamówieniu odpowiedziała 1 firma wykonująca do tej pory usługi komunalne.

Wyniki postępowania o udzielenie zamówienia w trybie przetargu nieograniczonego zostały umieszczone na stronie: bip.gorakalwaria.pl.

Najkorzystniejszą ofertę w oparciu o kryteria w SIWZ złożył:

REMONDIS OTWOCK Sp. z o.o.

ul. Johna Lennona 4

05-400 Otwock

na kwotę 11 213 090,37 zł

Umowa na ww. przedmiot zamówienia została podpisana na okres 11,5 miesiąca, od dnia 20.04.2019 r. do dnia 31.03.2020 r.

Umowa została przedłużona do 30 kwietnia 2020 roku (w zakresie transportu) na podstawie art. 144 ust. 1 pkt. 6 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych.

W dniu 20.12.2019 r. Gmina Góra Kalwaria ogłosiła przetarg nieograniczony na Zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkanymi na terenie gminy Góra Kalwaria oraz z gminnego punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

Głównym dokumentem w zamówieniach publicznych jest Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia znajdująca się na stronie: bip.gorakalwaria.pl.

Otwarcie ofert nastąpiło w dniu 20.01.2020 r. w obecności komisji przetargowej.

Na publiczne ogłoszenie o zamówieniu odpowiedziały 2 firmy.

Wyniki postępowania o udzielenie zamówienia w trybie przetargu nieograniczonego zostały umieszczone na stronie: bip.gorakalwaria.pl.

Najkorzystniejszą ofertę w oparciu o kryteria w SIWZ złożyła firma:

Jolanta Zagórska

Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe

LEKARO

Wola Ducka 70A

05-408 Glinianka

na kwotę 7 701 711,41 zł.

Umowa na ww. przedmiot zamówienia została podpisana na okres od dnia 1.04.2020 r. do dnia 31.03.2021 r.

W dniu 11.03.2020 r. Gmina Góra Kalwaria ogłosiła przetarg nieograniczony na odbiór i transport odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkanymi na terenie Gminy Góra Kalwaria oraz z gminnego punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

Głównym dokumentem w zamówieniach publicznych jest Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia znajdująca się na stronie bip.gorakalwaria.pl

Otwarcie ofert nastąpiło w dniu 26.03.2020 r. w obecności komisji przetargowej.

Na publiczne ogłoszenie o zamówieniu odpowiedziała 1 firma .

Wyniki postępowania o udzielenie zamówienia w trybie przetargu nieograniczonego zostały umieszczone na stronie bip.gorakalwaria.pl.

Najkorzystniejszą ofertę w oparciu o kryteria w SIWZ złożył:

REMONDIS OTWOCK Sp. z o.o.

ul. Johna Lennona 4

05-400 Otwock

na kwotę 5 905 975,26 zł

Umowa na ww. przedmiot zamówienia została podpisana na okres od dnia 1.05.2020 r. do dnia 31.03.2021 r.

W dniu 24.03.2020 r. została zawarta umowa na podstawie zamówienia publicznego z wolnej ręki dotycząca zagospodarowania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkanymi na terenie gminy Góra Kalwaria oraz z gminnego punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych dla frakcji: metale i tworzywa sztuczne. Do negocjacji zaproszono:

Błysk-Bis Sp. z o.o.

ul. Stanisława Moniuszki 108

06-200 Maków Mazowiecki

Umowę podpisano na kwotę 256 910,40 zł

Umowa na ww. przedmiot zamówienia została zawarta na okres od 1.04.2020 r. do dnia 31.03.2021 r.

W dniu 1.06.2020 r. gmina podpisała, na podstawie art. 6a oraz art. 4 pkt. 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych, umowy dotyczące odbioru i transportu oraz zagospodarowania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkanymi na terenie gminy Góra Kalwaria oraz z gminnego punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych o kodach:

- 20 01 23 urządzenia zawierające freony*

- 20 01 35 zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki*

- 20 01 36 zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35.

Obydwie umowy zostały podpisane z firmą P.P.H.U. POLBLUME Zbigniew Miazga z siedzibą w 05-502 Piaseczno, ul. 11-go Listopada 35 na łączną kwotę 8 728,02 zł.

Umowa na ww. przedmiot zamówienia została zawarta na okres od 1.06.2020 r. do dnia 31.03.2021 r. Ponadto, w dniu 9.06.2020 r. zostały podpisane na podstawie art. 6a oraz art. 4 pkt. 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych, umowy dotyczące odbioru i transportu oraz zagospodarowania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkanymi na terenie gminy Góra Kalwaria oraz z gminnego punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych o kodach:

- 20 01 28 farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszcze i żywice inne niż wymienione w 20 01 27,
- 20 01 80 chemikalia,
- 20 01 34 baterie i akumulatory,
- 20 01 21 żarówki,
- 20 01 32 leki inne niż wymienione w 20 01 31,
- 20 01 99 ex odpady nieklasyfikujące się do odpadów medycznych powstałe w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu substancji we krwi, w szczególności igły i strzykawki

Umowa została podpisana z firmą Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe LEKARO z siedzibą w 05-408 Glinianka Wola Ducka 70A, na łączną kwotę 59 162,40 zł.

Umowa na ww. przedmiot zamówienia została zawarta na okres od 10.06.2020 r. do dnia 31.03.2021 r.

Zestawienie – Masa poszczególnych rodzajów odpadów odebranych i zebranych z obszaru Gminy Góra Kalwaria w Mg (z nieruchomości oraz PSZOK) w roku 2020:

Kod odebranych odpadów komunalnych	Rodzaj zebranych odpadów komunalnych	Masa odebranych i zebranych odpadów komunalnych w Mg		
		z nieruchomości	z PSZOK	łącznie
15 01 01	opakowania z papieru i tektury	432,960	34,990	467,950
15 01 02	opakowania z tworzyw sztucznych	479,150	18,960	498,110
15 01 06	zmieszane odpady opakowaniowe	252,910	7,190	260,100
15 01 07	opakowania ze szkła	594,400	51,445	645,845
16 01 03	zużyte opony	15,630	43,010	58,640
17 01 01	betony oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów		296,730	296,730
20 01 08	odpady kuchenne ulegające biodegradacji	1875,260	39,660	1914,920
20 02 01	odpady ulegające biodegradacji	128,260	36,950	167,760
20 01 99	inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny	447,590		447,590
20 01 23*	urządzenia zawierające freony		0,980	0,980
20 01 28	farby , tusze , farby drukarskie, kleje, lepiszcze i żywice inne niż wymienione w 20 01 27		4,560	4,560
20 01 35*	zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki			
20 01 36	zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne		31,115	31,115
20 03 01	niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	4813,110		4813,110
20 03 07	odpady wielkogabarytowe	230,420	299,210	529,630
Łączna masa odebranych i zebranych odpadów komunalnych w Mg		9269,690	864,800	10134,490

Usuwanie wyrobów azbestowych prowadzone jest na terenie gminy Góra Kalwaria jako realizacja założeń Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Góra Kalwaria na lata 2013–2032, przyjętego uchwałą nr LIII/584/2014 Rady Miejskiej Góry Kalwarii z dnia 4 marca 2014 roku. W 2020 roku wykonano odbiór, transport i utylizację wyrobów zawierających azbest z terenu gminy w ilości 250,18 tony ze 112 gospodarstw...”

25. Zasklepienie gruntów.

W statystyce publicznej na poziomie lokalnym nie występuje współcześnie kategoria „zasklepienie gruntów”. Rozumiejac pod powyższym określeniem obszary gruntu pokryte powierzchniami nieprzepuszczalnymi dla wody można podjąć próbę wyznaczania odnośnej wielkości.

Można w tym celu wykorzystać informację o liczbie budynków mieszkalnych, liczbie znajdujących się w nich mieszkań oraz powierzchni użytkowej mieszkań. Poza tym można wykorzystać informację o powierzchni wszelkiego typu dróg, ulic i placów, a z bilansu terenów możnaby uzyskać szacunkową powierzchnię zabudowy przemysłowo-składowej i usługowej.

Tabela 4.12. Jakość nawierzchni dróg gminnych w gminie Góra Kalwaria w 2020 r.

	Nawierzchnia					
	ogółem	bitumiczno-asfaltowa	betonowa	z kostki prefabrykowanej	wzmocniona*	gruntowa
Długość dróg w km	124,379	77,8	2,206	2,502	18,843	23,028
Powierzchnia jezdni w tys. m ²	572,4	397,24	7,62	12,5	65,2	94,84
Długość dróg w % ogółu	100,0	62,6	1,8	2,0	15,1	18,5
Powierzchnia jezdni w % ogółu	100,0	69,4	1,3	2,2	11,4	16,6

*żwir, żużel, kruszywo kamienne, tłuczeń z kruszyw z mieszanek bitumicznych

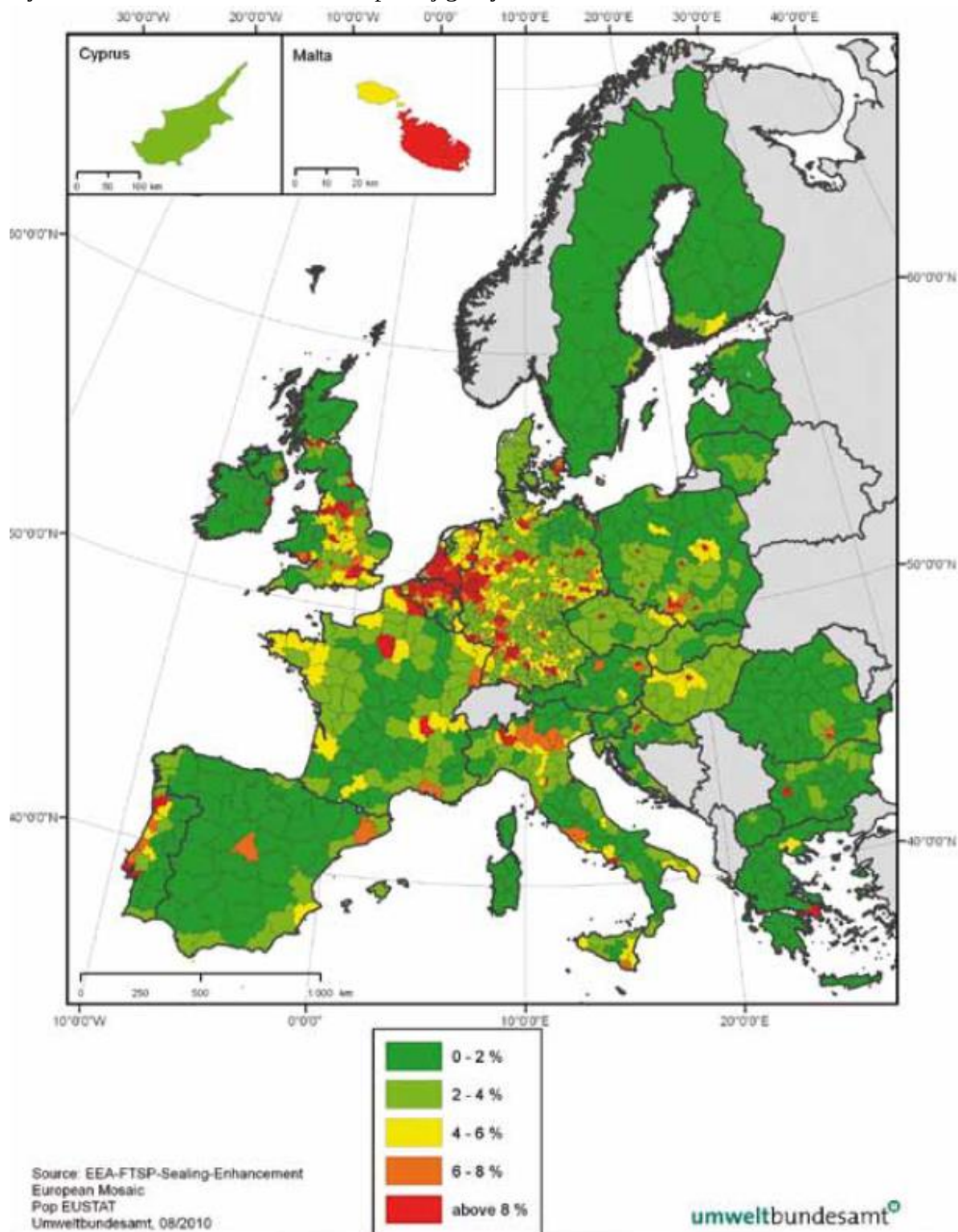
Tabela 4.13. Szacunkowa wielkość powierzchni pod budynkami mieszkalnymi w Gminie Góra Kalwaria w 2019 r. na tle Polski oraz województwa mazowieckiego (w układzie ogółem, miasto, wieś)

Nazwa	Budynki mieszkalne ogółem w szt.	Mieszkania ogółem w szt.	Przeciętna liczba mieszkań w budynku	Powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	Szacunkowa powierzchnia budynków na gruncie w ha
Polska og.	6 629 920	14 812 774	2,234	1 101 397 594	49296,49
Polska - miasta	2 434 201	10 008 979	4,112	647 985 793	15759,13
Polska - wsie	4 195 719	4 803 795	1,145	453 411 801	39601,78
Mazowieckie og.	955 960	2 344 444	2,452	169 833 085	6925,04
Mazowieckie - miasta	352 802	1 693 883	4,801	107 973 392	2248,87
Mazowieckie - wsie	603 158	650 561	1,079	61 859 693	5735,23
Góra Kalwaria og.	6 799	10 155	1,494	872 689	58,43
Góra Kalwaria - miasto	1 997	4 945	2,476	337 828	13,64
Góra Kalwaria - wsie	4 802	5 210	1,085	534 861	49,30

Szacunkowa powierzchnia gruntów zasklepionych w gminie Góra Kalwaria ogółem znajdujących się pod:

- drogami gminnymi ogółem: powierzchnia jezdni – 572,4 tys. m² tj. 57,2 ha;
- budynkami mieszkalnymi – 58,4 ha.

Rysunek 4.13. Powierzchnia zasklepionej gleby w 2006 r.

Źródło: Wytyczne dotyczące najlepszych praktyk w zakresie ograniczania, łagodzenia i kompensowania procesu zasklepiania gleby, Unia Europejska 2012, ISBN 978-92-79-2622-0

Do przedstawionych wielkości należałoby dodać powierzchnię dojść pieszych do budynków mieszkalnych (chodników) oraz powierzchnię znajdującą się pod obiektami

użyteczności publicznej i obiektami o charakterze przemysłowo-składowym wraz z powierzchnią dojeżdżalnych pieszych i dróg dojazdowych. Uwzględniając profil gospodarczy gminy Góra Kalwaria, który tworzą m.in. przetwórstwo przemysłowe, transport, gospodarka składowo-magazynowa, a w rolnictwie sadownictwo – można szacować, iż działalność gospodarcza ma tu znaczący udział w zasklepieniu gruntów. Obiekty gospodarcze tego typu zajmują, wraz z systemem dojazdów, znaczącą powierzchnię. Według szacunków podawanych w publikacji UE „Wytyczne dotyczące najlepszych praktyk w zakresie ograniczania, łagodzenia i kompensowania procesu zasklepienia gleby”, w 2006 r. na terenie powiatów okalających Warszawę grunty zasklepienie miałyby zajmować, średnio, od 4% do 6% ogólnej powierzchni – por. Rysunek 4.13.

Gmina Góra Kalwaria zajmuje teren o powierzchni 144,12 km², tj. 14412 ha. Stosownie do szacunków przedmiotowej publikacji – jeśli przyjąć, iż 2% stanowią tu grunty zasklepienie – oznacza to ok. 290 ha takich obszarów w gminie Góra Kalwaria. Zważywszy, iż wg. naszych szacunków pod drogami gminnymi znajduje się ok. 57 ha, a pod samymi budynkami mieszkalnymi 58 ha, to w sumie mamy tylko pod ww. użytkowaniem 115 ha.

Jeśli dodamy do tego domniemaną powierzchnię dróg i węzłów drogowych wojewódzkich i krajowych oraz domniemaną powierzchnię zajęta przez obiekty gospodarcze wraz z dojazdami – wówczas rzeczywiście zbliżamy się do dolnej granicy szacunków tj. 2% powierzchni gminy zajętej przez grunty zasklepienie.

V. Kultura i dziedzictwo kulturowe

26. Instytucje kultury i ich działalność; 27. Poziom uczestnictwa w kulturze;

Aktywność w zakresie kultury, sportu, rekreacji, turystyki itp. współcześnie, tzn. w XXI wieku nabiera szczególnego znaczenia. Z jednej strony sama w sobie działalność w tych sferach ma w znacznej części aspekt gospodarczy stanowiąc źródło dochodów dla lokalnych instytucji lokalnego kapitału w sferze przedsięwzięć o charakterze komercyjnym. Jeszcze ważniejszą rolę jednak odgrywają te dziedziny w sferze społecznej. Intensyfikacja i tempo współczesnego życia w znacznej mierze ograniczają aktywność fizyczną, a także intelektualną człowieka, co przynosi nowe wyzwania i potrzeby w zakresie utrzymania równowagi psychofizycznej. Tak więc współcześnie nie można traktować kultury, sportu, rekreacji, czy turystyki wyłącznie jako usług wyższego rzędu, a więc dostępnych fakultatywnie na miarę możliwości materialnych konsumentów. Dlatego działalność w sferze szeroko rozumianej kultury stanowi nie tylko o poziomie życia, ale także decyduje o jakości kapitału ludzkiego i kapitału społecznego.

Tabela 5.1. Działalność placówek kulturalnych w gminie Góra Kalwaria na tle Polski i woj. mazowieckiego – *poziom wyliczonych wskaźników w gminie Góra Kalwaria wyższy niż na odcinku obszaru (ogółem, miasta, wsie) w Polsce zaznaczono na zielono, zaś wyższy niż w woj. mazowieckim zaznaczono czcionką koloru czerwonego*

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice - ogółem (obiekty)						
Polska og.	4 070	4 204	4 230	4 237	4 255	4 040
Polska - miasta	1 497	1 499	1 531	1 555	1 566	1 537
Polska - wsie	2 573	2 705	2 699	2 682	2 689	2 503
Mazowieckie og.	282	287	284	307	314	306

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mazowieckie - miasta	147	150	156	170	171	168
Mazowieckie - wsie	135	137	128	137	143	138
Góra Kalwaria og.	1	1	1	1	1	1
Góra Kalwaria - miasto	1	1	1	1	1	1
Góra Kalwaria - wsie	0	0	0	0	0	0
centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na 10 tys. ludności (obiekty)						
Polska og.	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
Polska - miasta	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7
Polska - wsie	1,7	1,8	1,8	1,7	1,8	1,6
Mazowieckie og.	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6
Mazowieckie - miasta	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5
Mazowieckie - wsie	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Góra Kalwaria og.	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Góra Kalwaria - miasto	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Góra Kalwaria - wsie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
liczba osób na placówkę (centrum kultury, dom kultury, ośrodek kultury, klub, świetlica)						
Polska og.	9 444,04	9 142,01	9 085,95	9 065,65	9 020,58	9 471,54
Polska - miasta	15 475,24	15 429,95	15 094,22	14 834,24	14 708,22	14 902,47
Polska - wsie	5 935,02	5 657,49	5 677,77	5 721,07	5 708,26	6 136,60
Mazowieckie og.	18 968,49	18 696,51	18 959,92	17 600,69	17 271,24	17 728,85
Mazowieckie - miasta	23 389,29	22 996,75	22 202,01	20 470,16	20 442,82	20 804,81
Mazowieckie - wsie	14 154,73	13 988,21	15 008,62	14 040,03	13 478,64	13 984,20
Góra Kalwaria og.	26244,00	26393,00	26579,00	26772,00	27063,00	27044,00
Góra Kalwaria - miasto	11 815,00	11 868,00	11 942,00	12 009,00	12 109,00	11 988,00
Góra Kalwaria - wsie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Imprezy (szt.)						
Polska og.	217 412	236 442	239 691	242 277	243 839	120 866
Polska - miasta	144 332	156 220	158 285	161 575	162 242	79 163
Polska - wsie	73 080	80 222	81 406	80 702	81 597	41 703
Mazowieckie og.	23 353	23 352	25 391	28 549	26 966	14 349
Mazowieckie - miasta	18 727	18 440	20 037	22 784	21 814	11 246
Mazowieckie - wsie	4 626	4 912	5 354	5 765	5 152	3 103
Góra Kalwaria og.	178	105	95	86	87	52
Góra Kalwaria - miasto	178	105	95	86	87	52
Góra Kalwaria - wsie	0	0	0	0	0	0
uczestnicy imprez (osoby)						
Polska og.	34 298 323	35 548 405	36 321 514	39 485 526	37 495 812	13 355 365
Polska - miasta	26 504 757	27 551 440	28 165 201	31 074 417	29 571 036	11 305 304
Polska - wsie	7 793 566	7 996 965	8 156 313	8 411 109	7 924 776	2 050 061
Mazowieckie og.	3 452 043	3 720 046	3 629 778	4 915 727	3 609 371	2 809 991
Mazowieckie - miasta	2 906 830	3 183 147	3 072 780	4 292 960	3 030 912	2 568 407
Mazowieckie - wsie	545 213	536 899	556 998	622 767	578 459	241 584
Góra Kalwaria og.	20 630	7 100	23 353	36 390	35 774	6 759
Góra Kalwaria - miasto	20 630	7 100	23 353	36 390	35 774	6 759
Góra Kalwaria - wsie	0	0	0	0	0	0
liczba uczestników imprez na 1000 ludności						
Polska og.	891,9	925,1	945,3	1 027,9	976,8	348,2
Polska - miasta	1 142,3	1 190,2	1 217,9	1 345,5	1 282,7	491,5
Polska - wsie	511,0	523,4	533,2	549,1	516,9	133,5
Mazowieckie og.	646,4	694,4	675,6	911,7	667,0	517,7
Mazowieckie - miasta	846,9	924,3	889,5	1 236,6	869,1	733,9
Mazowieckie - wsie	285,7	280,7	290,4	324,3	300,6	125,3
Góra Kalwaria og.	790,40	269,70	883,20	1364,80	1331,70	248,90
Góra Kalwaria - miasto	1 757,5	599,4	1 967,1	3 039,1	2 971,3	557,2
Góra Kalwaria - wsie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
grupy artystyczne (szt.)						

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Polska og.	16 774	17 191	17 132	17 075	16 170	14 226
Polska - miasta	10 222	10 379	10 284	10 324	9 835	8 506
Polska - wsie	6 552	6 812	6 848	6 751	6 335	5 720
Mazowieckie og.	1 449	1 476	1 561	1 563	1 530	1 430
Mazowieckie - miasta	1 030	1 011	1 053	1 077	1 109	1 027
Mazowieckie - wsie	419	465	508	486	421	403
Góra Kalwaria og.	14	13	16	16	15	16
Góra Kalwaria - miasto	14	13	16	16	15	16
Góra Kalwaria - wsie	0	0	0	0	0	0
członkowie grup artystycznych (osoby)						
Polska og.	299 605	291 339	291 214	291 229	276 005	230 564
Polska - miasta	191 370	180 228	179 452	179 840	170 050	138 953
Polska - wsie	108 235	111 111	111 762	111 389	105 955	91 611
Mazowieckie og.	25 825	26 421	28 072	28 432	27 940	22 816
Mazowieckie - miasta	19 061	19 345	20 685	21 475	21 680	17 174
Mazowieckie - wsie	6 764	7 076	7 387	6 957	6 260	5 642
Góra Kalwaria og.	213	150	204	378	239	353
Góra Kalwaria - miasto	213	150	204	378	239	353
Góra Kalwaria - wsie	0	0	0	0	0	0
członkowie grup artystycznych na 1000 ludności (osoby)						
Polska og.	7,8	7,6	7,6	7,6	7,2	6,0
Polska - miasta	8,3	7,8	7,8	7,8	7,4	6,1
Polska - wsie	7,1	7,3	7,3	7,3	6,9	6,0
Mazowieckie og.	4,8	4,9	5,2	5,3	5,2	4,2
Mazowieckie - miasta	5,5	5,6	6,0	6,2	6,2	4,9
Mazowieckie - wsie	3,5	3,7	3,8	3,6	3,2	2,9
Góra Kalwaria og.	8,12	5,68	7,68	14,12	8,83	13,05
Góra Kalwaria - miasto	18,0	12,6	17,1	31,5	19,7	29,4
Góra Kalwaria - wsie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
koła / kluby / sekcje (szt.)						
Polska og.	22 906	25 078	27 003	27 503	27 389	24 125
Polska - miasta	14 077	15 770	17 008	17 483	17 425	15 214
Polska - wsie	8 829	9 308	9 995	10 020	9 964	8 911
Mazowieckie og.	2 789	3 246	3 651	3 983	3 790	3 398
Mazowieckie - miasta	2 097	2 457	2 802	3 050	2 891	2 535
Mazowieckie - wsie	692	789	849	933	899	863
Góra Kalwaria og.	8	15	20	23	25	20
Góra Kalwaria - miasto	8	15	20	23	25	20
Góra Kalwaria - wsie	0	0	0	0	0	0
członkowie kół / klubów / sekcji (osoby)						
Polska og.	496 223	522 647	559 326	600 363	575 480	466 305
Polska - miasta	328 930	347 197	365 075	391 342	388 336	306 705
Polska - wsie	167 293	175 450	194 251	209 021	187 144	159 600
Mazowieckie og.	60 586	67 356	77 586	86 786	90 108	71 835
Mazowieckie - miasta	46 555	52 682	61 983	69 733	72 727	56 391
Mazowieckie - wsie	14 031	14 674	15 603	17 053	17 381	15 444
Góra Kalwaria og.	178	332	358	621	423	501
Góra Kalwaria - miasto	178	332	358	621	423	501
Góra Kalwaria - wsie	0	0	0	0	0	0
członkowie kół / klubów / sekcji na 1000 ludności						
Polska og.	12,9	13,6	14,6	15,6	15,0	12,2
Polska - miasta	14,2	15,0	15,8	17,0	16,9	13,4
Polska - wsie	11,0	11,5	12,7	13,6	12,2	10,4
Mazowieckie og.	11,3	12,6	14,4	16,1	16,6	13,2
Mazowieckie - miasta	13,5	15,3	17,9	20,0	20,8	16,1
Mazowieckie - wsie	7,3	7,7	8,1	8,9	9,0	8,0

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Góra Kalwaria og.	6,8	12,6	13,5	23,2	15,6	18,5
Góra Kalwaria - miasto	15,1	28,0	30,0	51,7	34,9	41,8
Góra Kalwaria - wieś	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Działalność centrów, domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic - udział osób, będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Polska og.	1,1	1,2	1,2	1,2	1,3	1,0
Polska - miasta	1,3	1,3	1,3	1,4	1,5	1,1
Polska - wieś	0,9	0,8	0,9	0,9	0,9	0,7
Mazowieckie og.	1,3	1,2	1,3	1,6	1,7	1,3
Mazowieckie - miasta	1,4	1,4	1,5	1,9	2,1	1,6
Mazowieckie - wieś	0,9	0,9	0,9	0,9	1,0	0,8
Góra Kalwaria og.	1,60	2,00	1,70	1,80	1,90	1,90
Góra Kalwaria - miasto	3,1	4,0	3,4	3,7	3,9	3,9
Góra Kalwaria - wieś	0	0	0	0	0	0

Źródło: Obliczenia i układ własny na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W Tabeli 5.1. zebrano podstawowe informacje na temat działalności placówek kulturalnych w gminie Góra Kalwaria w latach 2015-2020 na tle Polski i województwa mazowieckiego w układzie ogółem, miasto, wieś. W całym tym okresie w gminie Góra Kalwaria funkcjonował jeden ośrodek kultury zlokalizowany w mieście. W przeliczeniu na 10 tys. ludności stanowiło to 0,4 ośrodka na 10 tys. mieszkańców, a więc był to wskaźnik gorszy niż średnio w Polsce i województwie mazowieckim. Oczywiście miara ta nie oddaje specyfiki lokalnej. Konsekwencją funkcjonowania jednego ośrodka było wyższe niż średnio w Polsce i województwie mazowieckim jego obciążenie potencjalnymi użytkownikami – por. Tabela 5.1 i 5.2.

Tabela 5.2. Góra Kalwaria - infrastruktura centrów, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic

Wyszczególnienie	miara	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Instytucje użytkujące odrębny budynek	[ob.]	1	1	2	2	2	2
Instytucje posiadające salę widowiskową	[ob.]	1	1	1	1	1	1
Liczba standardowych miejsc w sali widowiskowej	[ob.]	220	220	220	220	220	220

Źródło: Obliczenia i układ własny na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Działalność wspomnianego ośrodka kultury w gminie Góra Kalwaria była relatywnie bardzo intensywna. Organizowano tam w latach 2016-2019 po około sto imprez rocznie. Wyjątkiem był tu rok 2015, kiedy zorganizowano 178 imprez oraz 2020 - tylko ze 52 imprezami. W przypadku działalności usługowej, w której dominuje bezpośrednia kontakt z odbiorcami rok 2020 nie nadaje się do porównań ze względu na ograniczenia związane z pandemią COVID-19. Dotyczy to nie tylko kultury, ale również m.in. sportu rekreacji i turystyki.

W analizowanym okresie, w imprezach organizowanych przez ośrodek kultury w gminie Góra Kalwaria brało udział po ponad 35 tysięcy osób, a w roku 2020 niespełna 7 tysięcy osób – por. Tabela 5.1. Aktywność ośrodka kultury w gminie Góra Kalwaria ujmowana poprzez liczbę uczestników imprez w przeliczeniu na 1000 mieszkańców była

niemał w całym okresie 2015-2019 wyższa niż średnio w województwie mazowieckim, a w latach 2018 i 2019 wyższa niż średnio w kraju.

W latach 2015-2020 działało tam kilkanaście grup artystycznych, posiadających po około 200-300 członków. Liczba członków grup artystycznych w przeliczeniu na 1000 ludności była wyższa niż średnio w kraju i województwie mazowieckim.

Na terenie gminy Góra Kalwaria działało ok. 20 kół, klubów i sekcji kulturalnych, w których pracowało, w zależności od roku obserwacji, od ok. 300 do 600 osób. W odniesieniu do liczby ludności liczba członków kół, klubów i sekcji była w Gminie w latach 2018-2020 wyższa niż średnio w Polsce oraz w województwie mazowieckim.

Na podkreślenie zasługuje także wysoki stopień aktywizacji osób w wieku 60 lat i więcej w stosunku do ogólnej liczby ludności w tym wieku, będących członkami placówek kulturalno-oświatowych. Udział takich osób korzystających z tych placówek w ogólnej liczbie ludności w tym wieku, był w gminie Góra Kalwaria zdecydowanie wyższy od średniej ogólnopolskiej i województwa mazowieckiego.

O stopniu intensywności działań ośrodka kultury w gminie Góra Kalwaria świadczy szeroki profil działalności. Działało tam ogółem 16 grup artystycznych, w pracach, których brało udział w sumie po 200-300 osób. Były to w 2020 roku m.in. 4 grupy teatralne skupiające 49 członków, 4 grupy muzyczno-instrumentalne skupiające 76 osób, 2 grupy wokalne – 34 osoby, 4 zespoły folklorystyczne – 58 osób, 2 grupy taneczne - 136 osób.

W roku 2019 zorganizowano w sumie 87 imprez, w których brało udział 35,8 tysiąca osób, w tym było:

- 7 wystaw – 330 uczestników
- 1 przegląd artystyczny – 40 uczestników
- 32 koncerty – 10,3 tys. uczestników
- 2 konkursy artystyczne 20 uczestników
- 32 pokazy teatralne - 3,5 tysiąca uczestników
- 4 warsztaty artystyczne – oraz 9 innych imprez o charakterze kulturalnym, w których brało udział ok. 21 tysięcy osób.

Tabela 5.3. Formy organizacyjne i profil działalności placówek kultury w gminie Góra Kalwaria

	Grupy artystyczne i członkowie					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	ogółem					
Grupy [szt.]	14	13	16	16	15	16
Członkowie grup [osoba]	213	150	204	378	239	353
	teatralne					
Grupy [szt.]	2	1	4	4	4	4
Członkowie grup [osoba]	54	9	49	44	51	49
	muzyczne - instrumentalne					
Grupy [szt.]	0	0	0	4	0	4
Członkowie grup [osoba]	0	0	0	70	0	76
	wokalne i chóry					
Grupy [szt.]	2	2	2	2	2	2
Członkowie grup [osoba]	19	19	19	31	48	34
	folklorystyczne (ludowe, pieśni i tańca, kapele)					
Grupy [szt.]	4	4	4	4	3	4

Członkowie grup [osoba]	33	30	41	60	42	58
	taneczne					
Grupy [szt.]	6	6	6	2	6	2
Członkowie grup [osoba]	107	92	95	173	98	136
	inne					
Grupy [szt.]	0	0	0	0	0	0
Członkowie grup [osoba]	0	0	0	0	0	0
	Imprezy organizowane przez jednostkę i uczestnicy					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	ogółem					
Imprezy [szt.]	178	105	95	86	87	52
Uczestnicy imprez [osoba]	20 630	7 100	23 353	36 390	35 774	6 759
	wystawy ogółem					
Imprezy [szt.]	0	12	18	13	7	4
Uczestnicy imprez [osoba]	0	700	900	725	330	120
	festiwale i przeglądy artystyczne					
Imprezy [szt.]	0	0	2	0	1	0
Uczestnicy imprez [osoba]	0	0	200	0	40	0
	koncerty					
Imprezy [szt.]	46	48	35	28	32	23
Uczestnicy imprez [osoba]	1 500	3 500	4 300	3 261	10 335	3 270
	prelekcje, spotkania, wykłady					
Imprezy [szt.]	81	3	0	1	0	14
Uczestnicy imprez [osoba]	4 500	70	0	40	0	132
	imprezy turystyczne i sportowo - rekreacyjne					
Imprezy [szt.]	4	0	0	0	0	0
Uczestnicy imprez [osoba]	10 000	0	0	0	0	0
	konkursy					
Imprezy [szt.]	4	1	1	0	2	1
Uczestnicy imprez [osoba]	330	80	53	0	20	8
	pokazy teatralne					
Imprezy [szt.]	36	34	24	26	32	7
Uczestnicy imprez [osoba]	4 000	2 500	2 750	3 394	3 499	1 129
	konferencje					
Imprezy [szt.]	2	1	0	0	0	0
Uczestnicy imprez [osoba]	100	50	0	0	0	0
	warsztaty					
Imprezy [szt.]	5	6	4	0	4	0
Uczestnicy imprez [osoba]	200	200	150	0	550	0
	inne					
Imprezy [szt.]	0	0	11	18	9	3
Uczestnicy imprez [osoba]	0	0	15 000	28 970	21 000	2 100
Rodzaje imprez nie występujące w gminie Góra Kalwaria						
	seanse filmowe					
Imprezy [szt.]	0	0	0	0	0	0
Uczestnicy imprez [osoba]	0	0	0	0	0	0
	interdyscyplinarne					
Imprezy [szt.]	0	0	0	0	0	0
Uczestnicy imprez [osoba]	0	0	0	0	0	0
	Koła / kluby / sekcje i członkowie					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	ogółem					
koła / kluby / sekcje	8	15	20	23	25	20
członkowie kół/klubów/sekcji	178	332	358	621	423	501
	plastyczne/techniczne					
koła / kluby / sekcje	4	9	12	6	16	8

członkowie kół/klubów/sekcji	47	115	145	181	170	128
	taneczne					
koła / kluby / sekcje	0	1	2	6	4	2
członkowie kół/klubów/sekcji	0	45	72	182	41	28
	muzyczne					
koła / kluby / sekcje	0	0	4	6	2	5
członkowie kół/klubów/sekcji	0	0	16	70	70	63
	informatyczne					
koła / kluby / sekcje	0	0	0	1	0	0
członkowie kół/klubów/sekcji	0	0	0	9	0	0
	fotograficzne i filmowe					
koła / kluby / sekcje	1	1	1	1	2	1
członkowie kół/klubów/sekcji	4	4	20	20	18	14
	teatralne					
koła / kluby / sekcje	0	3	0	2	0	2
członkowie kół/klubów/sekcji	0	48	0	44	0	49
	turystyczne i sportowo rekreacyjne					
koła / kluby / sekcje	1	0	0	0	0	0
członkowie kół/klubów/sekcji	22	0	0	0	0	0
	seniora/Uniwersytet Trzeciego Wieku					
koła / kluby / sekcje	1	1	1	1	1	1
członkowie kół/klubów/sekcji	90	120	105	115	124	123
	dyskusyjne kluby filmowe					
koła / kluby / sekcje	0	0	0	0	0	1
członkowie kół/klubów/sekcji	0	0	0	0	0	96
	inne					
koła / kluby / sekcje	1	0	0	0	0	0
członkowie kół/klubów/sekcji	15	0	0	0	0	0
Koła / kluby / sekcje nie występujące w gminie Góra Kalwaria						
	literackie					
koła / kluby / sekcje	0	0	0	0	0	0
członkowie kół/klubów/sekcji	0	0	0	0	0	0
	koło gospodyń wiejskich					
koła / kluby / sekcje	0	0	0	0	0	0
członkowie kół/klubów/sekcji	0	0	0	0	0	0
<i>Pozycja ogółem dla klubów (kół) oraz ich członków nie jest równa poszczególnym rodzajom prowadzonej działalności artystycznej.</i>						
	Kursy organizowane przez jednostkę i absolwenci kursów					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	ogółem					
kursy	2	3	2	4	0	4
absolwenci kursów ogółem	28	43	31	63	0	45
	języków obcych					
kursy	0	0	0	1	0	1
absolwenci kursów ogółem	0	0	0	9	0	6
	nauki gry na instrumentach					
kursy	2	2	2	2	0	1
absolwenci kursów ogółem	28	29	31	41	0	20
	tańca					
kursy	0	0	0	0	0	1
absolwenci kursów ogółem	0	0	0	0	0	13
	komputerowe					
kursy	0	0	0	1	0	1
absolwenci kursów ogółem	0	0	0	13	0	6
	inne					
kursy	0	1	0	0	0	0
absolwenci kursów ogółem	0	14	0	0	0	0

Rodzaje kursów nie organizowanych w gminie Góra Kalwaria						
	plastyczne					
kursy	0	0	0	0	0	0
absolwenci kursów ogółem	0	0	0	0	0	0
	wiedzy praktycznej					
kursy	0	0	0	0	0	0
absolwenci kursów ogółem	0	0	0	0	0	0
	przygotowujące do nauki w szkołach artystycznych					
kursy	0	0	0	0	0	0
absolwenci kursów ogółem	0	0	0	0	0	0
Dotyczy szkoleń kursowych, według wymienionych specjalności programowych, trwających co najmniej 16 godzin. Nie należy zaliczać tu szkoleń związanych z nabyciem lub podwyższaniem kwalifikacji zawodowych. Do liczby absolwentów należy zaliczać tylko te osoby, które ukończyły kurs według warunków określonych przez organizatora.						
	Pracownie specjalistyczne działające w jednostce					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	fotograficzne					
Pracownie specjalistyczne [szt.]	1	1	1	1	1	1
	plastyczne					
Pracownie specjalistyczne [szt.]	1	1	1	1	1	1
	muzyczne					
Pracownie specjalistyczne [szt.]	1	1	1	1	1	1
	politechniczne					
Pracownie specjalistyczne [szt.]	1	1	1	1	1	1
	ceramiczne					
Pracownie specjalistyczne [szt.]	0	1	1	1	1	1
	Pracownie specjalistyczne nie istniejące w gminie Góra Kalwaria					
	filmowe					
Pracownie specjalistyczne [szt.]	0	0	0	0	0	0
	studia radiowe					
Pracownie specjalistyczne [szt.]	0	0	0	0	0	0
	studia telewizyjne					
Pracownie specjalistyczne [szt.]	0	0	0	0	0	0
	komputerowe					
Pracownie specjalistyczne [szt.]	0	0	0	0	0	0
	multimedialne (do nauki języków obcych)					
Pracownie specjalistyczne [szt.]	0	0	0	0	0	0
	sale baletowe/taneczne					
Pracownie specjalistyczne [szt.]	0	0	0	0	0	0
	inne					
Pracownie specjalistyczne [szt.]	0	0	0	0	0	0

Źródło: Obliczenia i układ własny na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W 2019 roku w Gminie działało 25 kół, klubów i sekcji kulturalnych, skupiających 423 osoby, w tym:

- 16 plastycznych i technicznych skupiających 170 osób,
- 4 taneczne – 41 osób
- 2 muzyczne -70 osób
- 2 fotograficzne – 18 osób
- 1 sekcja dla seniorów – 124 osoby.

W latach 2015-2020 w gminie Góra Kalwaria zorganizowano kilkadziesiąt kursów kulturalno-zawodowych, w tym m.in. nauki języków obcych, nauki gry na instrumentach,

tańca oraz kursy komputerowe. Poza tym działały pracownie specjalistyczne, tj. fotograficzne, plastyczne, muzyczne, politechniczne i ceramiczne –por. Tabela 5.3.

Mimo wspomnianej koncentracji działalności kulturalnej w jednej placówce, można mówić o wysokim stopniu aktywności pracowników ośrodka kultury, co skutkowało wyższą niż średnio w Polsce i województwie mazowieckim uczestnictwem w życiu kulturalnym na obszarze gminy Góra Kalwaria.

Szczegółowy przegląd działalności kulturalnej w gminie Góra Kalwaria zawiera „Raport o stanie gminy stanowiący podsumowanie działalności Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria w roku 2020”. Wskazano tam, m.in.:

„...Informacje o działaniach Ośrodka Kultury w Górze Kalwarii w roku 2020 związanych z Zamkiem Książąt Mazowieckich w Czersku.

W roku 2020 Ośrodek Kultury w Górze Kalwarii zrealizował dwa projekty związane z zamkiem w Czersku finansowane ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego:

1. „Kultura w sieci”, ogłoszony przez Narodowe Centrum Kultury – budowa platformy cyfrowej zamku www.zamekczersk.pl. Kwota dofinansowania 83 000 zł netto.
2. Zabezpieczenie muru obwodowego północnego i wschodniego zamku z programu „Ochrona zabytków” ogłoszonego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Kwota dofinansowania: MKiDN 60 000,00 zł netto, Gmina Góra Kalwaria 45 039,01 zł netto; kwota realizacji całości - 105 039,01 zł netto...”

I dalej:

„...Za realizację przedsięwzięć w ramach działalności kulturalnej w gminie Góra Kalwaria odpowiadają instytucje kultury, do których zaliczamy Ośrodek Kultury oraz Gminną Bibliotekę Publiczną.

Ośrodek Kultury w Górze Kalwarii jako samorządowa instytucja kultury jest finansowany z dotacji organizatora, którym jest Gmina Góra Kalwaria oraz dochodów własnych. Zgodnie ze statutem Ośrodek Kultury w Górze Kalwarii realizuje zadania w zakresie upowszechniania kultury, edukacji kulturalnej, edukacji obywatelskiej, turystyki, ochrony i popularyzacji dziedzictwa narodowego.

Bazę Ośrodka Kultury stanowią:

- Budynek przy ul. por. Jana Białka 9 – siedziba główna Ośrodka Kultury.
- Budynek przy ul. ks. Sajny 14 – kino Uciecha.
- Zamek Książąt Mazowieckich w Czersku.
- Budynek przy ul. Pijarskiej 1A – pracownia modelarska i fotograficzna oraz zajęcia z gry na instrumentach klawiszowych.

Dodatkowo Ośrodek Kultury w Górze Kalwarii prowadzi działalność w:

- Dawnym Klubie Rolnika w Wólce Dworskiej – zespół Wólkowianki.
- Dawnym kasynie przy ul. Saperów 9 w Górze Kalwarii – studio piosenki.
- Pomieszczeniu OSP Baniocha – chór Vox Symfonia.

Stale sekcje:

- Zespoły ludowe – Wólkowianki, Vox Symfonia, Kalwarki.
- Wokalna – studio piosenki, chór Coniew.
- Teatralna – Teatroteka Młodego Człowieka, Czerwone Parasole, Albocoś.
- Taneczna.
- Nauka gry na pianinie.
- Pracownia modelarni lotniczej.
- Warsztaty fotograficzne.
- Plastyczna: rysunek, ceramika, malarstwo, warsztaty szydełkowe, rękodzieło.
- Zespoły muzyczne: Air Band, Mindsedge.
- Uniwersytet Trzeciego Wieku - w okresie sprawozdawczym z powodu pandemii odbyło się 11 wykładów, w których uczestniczyły 132 osoby. Poza prelekcjami słuchacze wzięli udział w

wycieczce do Teatru Wielkiego na operę „Straszny dwór”. Raz w tygodniu korzystali z zajęć fakultatywnych: trening pamięci, taniec towarzyski, zajęcia komputerowe. Ogółem z zajęć sekcji korzystało 501 osób.

Od maja 2020 r. uruchomione zostały zajęcia dydaktyczne online, co spotkało się z ogromną aprobatą naszych mieszkańców. Około 95% osób, które uczestniczyły wcześniej w zajęciach stacjonarnych, dostosowało się również do nowej rzeczywistości i zaczęło korzystać z naszej oferty online.

W 2020 roku Ośrodek Kultury był organizatorem i współorganizatorem licznych działań artystycznych. Jego oferta programowa to 67 wydarzeń własnych i współorganizowanych. Obsługa techniczna ośrodka wykorzystywana była również przy organizacji imprez zleconych przez inne podmioty na terenie gminy oraz przy organizacji koncertów zespołów i grup artystycznych.

Wydarzenia artystyczne w siedzibie Ośrodka Kultury:

1. Koncerty: Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy (Maciej Zakościelny, Ereles, Polska Wersja), Nula Stankiewicz, Izabela Kopeć i Francesco Malapena, Mieczysław Szczepniak, Milo Kurtis Ensemble, Stare Dobre Małżeństwo, koncert online Kapeli ze Wsi Warszawa, pogadanka o Mieczysławie Foggu oraz koncert charytatywny.
2. Kabarety: Jurki, Kabaret Młodych Panów.
3. Stand Up Polska.
4. Spektakl teatralny „Zdradziłeś mnie kotku”.
5. Cykle niedzielnych spotkań dla dzieci: Teatralna Niedziela i Muzyczna Karuzela.
6. Projekcje filmowe: Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej, Filmowe Poranki, Dyskusyjny Klub Filmowy, Sekretne Seansy, Festiwal Grand Off, kino samochodowe.
7. Wernisaże: Jadwigi Wolskiej, Anny Lignar, Heleny Molskiej, Mariusza Raniszewskiego, ks. Stanisława Dręga.
8. Comiesięczne spotkania z muzyką dla młodzieży ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych z terenu naszej gminy, prowadzone przez Filharmonię Narodową.
9. Mikołajki online.

Wydarzenia plenerowe

- Europejskie Dni Dziedzictwa (zamek) – piknik rodzinny.
- Musica Viva - cykl koncertów muzyki dawnej na zamku w Czersku.
- JazZamek – cykl koncertów na zamku w Czersku.
- Kino samochodowe – pokaz zorganizowany na placu Piechoty, któremu towarzyszyła strefa food trucków w pierwszych dniach czerwca, po ogłoszeniu odmrożenia po pierwszym lockdownie.
- Weekend Dobrego Piwa na zamku w Czersku.
- Noc Spadających Gwiazd (zamek) – piknik rodzinny.

27 września odbył się koncert symfoniczny „Nowa Jerozolima 350” w hali sportowo-widowiskowej OSiR w wykonaniu Polskiej Orkiestry Sinfonia Iuventus. Wydarzenie przygotowano z okazji 350-lecia Góry Kalwarii.

Działania w czasie obostrzeń związanych z epidemią Covid-19:

- 1) Produkcja filmów instruktażowych z warsztatów plastycznych, jako wstęp do działań online.
- 2) Filmowa Fotowkrętka - pracownicy Ośrodka Kultury wcielali się w role znanych postaci z popularnych filmów.
- 3) Produkcja foto.
- 4) Stragan Pelen Bajek - pracownicy wcielali się w postaci ze znanych bajek.
- 5) Produkcja wideo – Cała Góra Czytanek. Zachęcaliśmy znane osoby z naszej gminy do czytania bajek dzieciom.
- 6) Koncerty online na zamku w Czersku.
- 7) Mruczanki - pracownicy Ośrodka śpiewali znane piosenki, angażując w to lokalną społeczność.
- 8) Cykl „Filmy z naszego podwórka”.

Statystyka:

Frekwencja na wydarzeniach artystycznych w 2020 r. - 10 116 osób

Frekwencja na zamku w Czersku w 2020 r. - 41 494 osoby.

Razem z usług Ośrodka Kultury w 2020 r. skorzystało - 51 610 osób.

8.2.2 Działalność Gminnej Biblioteki Publicznej w Górze Kalwarii

Gminna Biblioteka Publiczna w Górze Kalwarii jest samorządową instytucją kultury, której organizatorem jest Gmina Góra Kalwaria. Działalność podstawowa biblioteki dotyczy rozwijania i zaspokajania potrzeb czytelnich oraz upowszechniania i rozwoju kultury na terenie miasta i gminy. W strukturze sieci bibliotecznej znajdują się biblioteka główna w mieście oraz dwie filie na obszarach wiejskich.

W południowej części gminy działa filia biblioteki w Czersku, natomiast w północnej części gminy, w miejsce zawieszanej filii biblioteki w Kątach, od listopada 2020 r. funkcjonuje filia w Baniosze.

Biblioteka oferuje użytkownikom możliwość korzystania z księgozbioru liczącego ponad 45 tysięcy woluminów, który sukcesywnie uzupełniany jest nowościami wydawniczymi. Oferta biblioteki jest szeroka i zróżnicowana tak aby każdy mieszkaniec, dzieci i dorośli mógł znaleźć coś interesującego. Można wypożyczyć tradycyjną książkę, lekturę szkolną, e-booka lub prasę. Wśród propozycji są także lekcje biblioteczne, spotkania autorskie, warsztaty czy inne wydarzenia kulturalne. W bibliotece jest możliwość bezpłatnego korzystania z pracowni komputerowej z dostępem do sieci internetowej. Czytelnicy mają dostęp do licencjonowanych zbiorów elektronicznych na zewnętrznej platformie elektronicznej oraz Cyfrowego Archiwum Bibliotecznych Zbiorów Regionalnych.

Biblioteka korzysta ze środków pozyskanych z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach uczestnictwa w Narodowym Programie Rozwoju Czytelnictwa na lata 2014-2020. Celem programu jest stwarzanie warunków do rozwoju czytelnictwa, promocja i upowszechnianie czytelnictwa w środowisku lokalnym. W ramach dotacji finansowej na zakup nowości wydawniczych do bibliotek publicznych w 2020 roku wysokość dofinansowania wyniosła 12 500 zł, z czego zakupiono 584 woluminy.

Lokalne dziedzictwo kulturowe promowane jest w ramach działającego w bibliotece Centrum Informacji Kulturalnej i Turystycznej.

Działalność kulturalna biblioteki to także organizacja różnych wydarzeń promujących książki, czytelnictwo oraz dziedzictwo kulturowe.

Ograniczenia w działalności placówek kulturalnych w 2020 roku, związane z epidemią Covid-19 dotyczyły także działalności bibliotecznej. W efekcie zostały odwołane wydarzenia, które z wielkim zaangażowaniem były przygotowywane. Ograniczenia w działalności biblioteki, brak bezpośredniego kontaktu z czytelnikiem oraz dostępu czytelników do księgozbioru, to sytuacje niecodzienne i próżno szukać podobnych na przestrzeni ostatnich lat. Biblioteka tak jak i inne instytucje szukała nowych rozwiązań umożliwiających kontakt z czytelnikiem, np. w sieci. Wypożyczenia materiałów bibliotecznych realizowane były tylko po wcześniejszej rezerwacji przez czytelnika drogą elektroniczną lub telefoniczną. Taki stan rzeczy był przyczyną znacznych spadków zarówno w liczbie czytelników jak i wypożyczonego księgozbioru.

Podsumowując rok 2020 nie należał do pozytywnych dla Gminnej Biblioteki, pomimo potencjału, zaangażowania i gotowości do pracy na rzecz mieszkańców, wiele działań nie było możliwych do realizacji przez obowiązujące ograniczenia prawne....”

28. Uwarunkowania historyczne, obiekty zabytkowe, ich stan, dostępność i sposób wykorzystania;

Gmina Góra Kalwaria może poszczycić się bardzo bogatą przeszłością historyczną, wyróżniającą ten obszar nie tylko w skali lokalnej czy regionalnej, ale również w skali ogólnopolskiej i międzynarodowej. Przeszłość ta tworzyła i tworzy nadal znaczące uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Bogata w spektakularne

wydarzenia i wyraziste osobowości historia jest przedmiotem wielu opracowań, w tym o charakterze turystyczno-krajoznawczym. Szczegółowe przedstawienie uwarunkowań historycznych oraz wykaz obiektów zabytkowych gminy Góra Kalwaria zawarto w Załączniku 1.

W syntetycznym ujęciu uwarunkowania historyczne rozwoju gminy Góra Kalwaria oraz obiekty zabytkowe przedstawiono m.in. na stronach internetowych:

Urzędu Marszałkowskiego „Wrota Mazowsza

https://www.wrotamazowsza.pl/pl/samorzady/piaseczynski/gora_kalwaria

„...Historia, dziedzictwo i kultura: Miasto Góra Kalwaria posiada wyjątkową i niezwykle oryginalną przeszłość. Jeszcze w średniowieczu nie zapowiadało, że niepozorna wioska Góra zyska sławę nie tylko na Mazowszu, ale i w całej Polsce. We wczesnośredniowiecznym państwie potężny ośrodek władzy stanowił Czersk. Góra przez długi czas nie miała najmniejszych szans na rozkwit, służąc jedynie jako dogodne miejsce przeprawy na drugi brzeg Wisły. Pierwszy znany dokument dotyczący Góry wystawił biskup poznański Boguchwał II w 1252 r. W 1666 r. wieś Górę nabył biskup poznański Stefan Wierzbowski. Upatrzył on sobie to pięknie położone miejsce na budowę Nowej Jerozolimy. Realizację planu rozpoczął od wzniesienia klasztorów i kościołów. Biskup sprowadził również w workach ziemię z Jerozolimy, którą kazał rozsypać wzdłuż głównych traktów osady. W 1670 r. walory i znaczenie tego ośrodka religijnego docenił Michał Korybut Wiśniowiecki, nadając Górze prawa miejskie. Miasto otrzymało wówczas nazwę Nowe Jerusalem. Oparty na planie krzyża łacińskiego układ urbanistyczny miasta, zachowany do naszych czasów prawie w 80% , jest jednym z najbardziej oryginalnych układów przestrzennych na Mazowszu z okresu baroku. W pobliskim Czersku zwiedzić warto Zamek Księżąt Mazowieckich zbudowany na przełomie XIV i XV wieku. Gmina znana jest z nieskażonego środowiska i pięknie ukształtowanego terenu zachęcającego do aktywnego wypoczynku. Wspaniałymi miejscami rekreacyjnymi są Dolina Wisły wraz Rezerwatem Łąchy Brzeskie oraz Chojnowski Park Krajobrazowy. Miłośnicy aktywnego wypoczynku mogą skorzystać z tras rowerowych prowadzących z Warszawy do Czerska (szlak niebieski) oraz przez Las Chojnowski dojechać do Góry Kalwarii (szlak zielony). Zarówno mieszkańcy gminy, jak i turyści, mają w Górze Kalwarii do dyspozycji sprawnie funkcjonującą krytą pływalnię, bogate zaplecze sportowe w postaci licznych boisk sezonowych oraz stadionu miejskiego, a w czasie zimy sztuczne lodowisko...”

Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria:

<https://gorakalwaria.pl/cms/1301/historia>

„...Przynajmniej od XIII wieku istniała nadwiślańska wieś Góra, nazwana tak od swego położenia na skarpie. Przez kilka stuleci znajdowała się w cieniu pobliskiego Czerska (który 150 lat był stolicą Księstwa Mazowieckiego). Przełomowy w dziejach Góry okazał się rok 1666. Wtedy to ta szlachecka osada targowa, zrujnowana i wyludniona podczas zakończonego kilka lat wcześniej potopu szwedzkiego, została zakupiona przez Stefana Wierzbowskiego. Piastował on urząd biskupa poznańskiego (górska parafia wchodziła w skład diecezji poznańskiej). Hierarcha nabył wieś od braci Mikołaja i Konstantego Górskich oraz Anny Niemirzyny.

Biskup postanowił wejść w posiadanie tych ziem, aby utworzyć na nich pierwszą na Mazowszu kalwarię – sanktuarium poświęcone Męce Pańskiej. Co więcej, miejsce to miało być swego rodzaju imitacją Jerozolimy z czasów Jezusa Chrystusa. Śmiałe zamierzenie udało się zrealizować. 26 lutego 1670 roku król Michał Korybut Wiśniowiecki wydał przywilej zezwalający na założenie miasta. Otrzymało ono nazwę Nowa Jerozolima i szybko stało się jednym z najważniejszych ośrodków pielgrzymkowych w kraju.

Jak Nowa Jerozolima wyglądała i funkcjonowała? Istniało tu ponad 40 miejsc upamiętniających wydarzenia z życia Chrystusa, a rozmieszczając je, wzorowano się na układzie Jerozolimy. Były to przede wszystkim kościoły i kaplice. Wybudowano m.in. Wieczernik i Ratusz Pilata. Istniały potok Cedron czy Ogrójec. Ponadto dwie główne ulice tworzyły krzyż łaciński i wysypano je ziemią pochodzącą z Jerozolimy. Miasto zaprojektował prawdopodobnie niderlandzki architekt Tylman z Gameren.

Posługę sprawowali w Nowej Jerozolimie przedstawiciele pięciu zakonów i księży diecezjalni. Organizowano ponad 30 procesji rocznie, odbywały się również misteria Męki Pańskiej. Co ciekawe, w mieście mogli się osiedlać wyłącznie katolicy.

Bardzo trudnym dla Nowej Jerozolimy okresem było pierwsze dwudziestolecie XVIII wieku – czas przemarszów wojsk w trakcie wielkiej wojny północnej oraz epidemii dżumy. Z powodu zarazy (1708 r.) zmarło lub uciekło z miasta co najmniej 400 spośród 1000 mieszkańców.

Pod koniec XVIII stulecia Nowa Jerozolima zaczęła podupadać jako ośrodek pielgrzymkowy. Na przykład zamknięty został – ze względu na bardzo zły stan – główny kościół, na Kalwarii. Decydującym ciosem był trzeci rozbiór Polski (1795 r.). Miasto objął, na ponad dekadę, zabór pruski. Wszystkie kościelne nieruchomości stały się własnością okupanta, świątynię na Kalwarii rozebrano. Po ustanowieniu w 1815 roku Królestwa Polskiego, zależnego od Rosji, mieszkańcy nieco odetchnęli. Jednak zlikwidowano kolegium, kościół i klasztor pijarów (aby w tych budynkach mogło stacjonować wojsko) oraz zburzono kościół i klasztor dominikanów (miejsce tych obiektów zajął plac musztry).

Kiedy w pierwszych dekadach XIX wieku miasto (wówczas nazywane już Górą Kalwarią) przestało być sanktuarium pasyjnym, zaczęło się stawać miejscem ważnym dla Żydów. Od 1802 roku, zgodnie z decyzją pruskiego zaborcy, mogli się bowiem tutaj osiedlać niekatolicy. W roku 1825 żydowskich mieszkańców było już więcej niż chrześcijańskich, zaś w połowie XIX wieku Żydzi stanowili aż 2/3 lokalnej społeczności (1161 z 1750 mieszkańców). Od 1859 roku Góra Kalwaria, w języku jidysz Ger, uchodziła za jeden z głównych ośrodków religii i kultury żydowskiej w Królestwie Polskim. Wtedy osiedlił się tu bowiem słynny cadyk Icchak Meir Rothenberg. Założył on w mieście chasydzką (chasydzi to tzw. pobożni Żydzi) dynastię Ger (dynastię Alterów). Z powodu obecności cadyka i jego następców do miasta pielgrzymowali chasydzi z całego kraju. Z myślą m.in. o nich pod koniec XIX wieku wybudowano połączenie kolejowe Warszawa – Góra Kalwaria. Oprócz Żydów na nasz teren sprowadzali się ewangelicy z obecnych Niemiec. To oni założyli wieś Kąty.

Bolesnym rozdziałem w historii miasta było powstanie styczniowe (1863 r.). Wiele osób, w tym burmistrz Ludwik Fabiani, pomagało powstańcom, byli też tacy, którzy zaangażowali się w walkę zbrojną. Rosjanie karali mieszkańców śmiercią lub zsyłką na Syberię. W 1883 roku Górze Kalwarii odebrano prawa miejskie (które odzyskała w roku 1919).

Największa tragedia dotknęła Górę Kalwarię podczas II wojny światowej. Holokaust położył kres obecności w Ger społeczności żydowskiej. 25 i 26 lutego 1941 roku Niemcy zlikwidowali tutejsze getto, około 300 Żydów mordując, a ok. 3000 przesiedlając do getta warszawskiego. Z Warszawy wywieziono ich w 1942 roku do obozu zagłady w Treblince, gdzie okupant odebrał im życie. Z Górą Kalwarią związanych było też przeszło 20 ofiar zbrodni katyńskiej (1940 r.). To głównie oficerowie Wojska Polskiego – w czasie wojny w mieście stacjonował bowiem pułk artylerii.

Podczas kampanii wrześniowej na naszym terenie miała miejsce bitwa o most na Wiśle w Brzuminie. Obrońcy przeprawy ulegli niemieckiemu najeźdźcy po zaciętej, kilkudniowej walce. Do niewoli dostało się około 200 polskich żołnierzy.

Jeśli chodzi o historię najnowszą, Góra Kalwaria kojarzona jest z obecnością koszar. Polskie służby mundurowe – przede wszystkim żołnierze – przebywały tutaj, z dwiema kilkuletnimi przerwami, od 1916 do 2001 roku...”

<https://www.gorakalwaria.net/dzial-dziejemiasta.html>

Dzieje miasta

Kalwaria, należąca do rodziny polskich kalwarii pątniczych, stanowi jedno z najciekawszych rozwiązań architektonicznych baroku. Nim jednak to miasto stało się miejscem kultu, w którym klasztory miało sześć zgromadzeń zakonnych opiekujących się pięcioma kościołami i 35 kaplicami, była to niewielka wieś egzystująca w sąsiedztwie silnego w średniowieczu Czerska.

Pierwsza wzmianka o wsi Góra pochodzi z 1252 r. z dokumentu biskupa Boguchwała II. Uposażał on istniejący we wsi kościół parafialny w dziesięcinę z okolicznych wsi.

W 1666 r. podupadłą wieś kupił od braci Górskich i Anny z Cieciszewskich Niemierzyny biskup poznański Stefan Wierzbowski. Upatrzył on sobie to pięknie położone miejsce na budowę Nowej Jerozolimy. Realizację planu rozpoczął od wzniesienia klasztorów i kościołów, a by pozyskać środki, zwrócił się do Sejmu o utworzenie specjalnej fundacji. Biskup sprowadził również w workach ziemię z Jerozolimy, którą kazał rozsypać wzdłuż głównych traktów osady.

W 1670 r. król Michał Korybut Wiśniowiecki nadał prawa miejskie Górze, odtąd Nowej Jerozolimie. Przywilej m.in. zwalniał mieszczan z jakichkolwiek podatków, by miasto mogło się rozwijać. Dokument królewski uzupełnił w dwa lata później biskup Wierzbowski. Miasto ulokował na planie krzyża łacińskiego, którego centrum stanowić miała Kaplica Płata, a podstawę Głgota – wzgórze usypane rękami wiernych. Wzdłuż drogi na Kalwarię biskup rozplanował kaplice Męki Pańskiej z figurami naturalnej wielkości. Fundator zabronił osiedlania się w mieście ludziom „inszej wiary, prócz samej świętej katolickiej”. Przywileje potwierdzali i rozszerzali królowie: Jan III Sobieski, August II Mocny, August III Sas i Stanisław August Poniatowski.

Po śmierci założyciela miasto powoli zaczęło podupadać. Gdy w wyniku trzeciego rozbioru Polski w 1795 r. Góra Kalwaria dostała się pod panowanie Prus, nastąpiła sekularyzacja dóbr kościelnych. Rząd pruski zezwolił na osiedlanie się w mieście ludności żydowskiej. W okolice sprowadzili się również koloniści niemieccy – ewangelicy. Kiedy po klęsce napoleońskiej Góra Kalwaria weszła w skład Królestwa Polskiego, likwidacja zakonów została przyspieszona, a w mieście stałe stacjonowały oddziały carskie. Przed powstaniem listopadowym Rosjanie więzili w Górze polskiego patriotę – Waleriana Łukasińskiego. W 1883 r. Góra utraciła na ponad 30 lat prawa miejskie.

Od drugiej połowy XIX w. do Góry Kalwarii ściągali pielgrzymki Żydów, a szczególnie chasydów, gdyż osiedlił się w niej założyciel dynastii cadyków – Alterów. Najśłynniejszy z dynastii – Abraham Mordechaj – był najwybitniejszą postacią wśród ortodoksyjnych Żydów europejskich. W latach II Rzeczypospolitej skupieni wokół niego wierni stanowili połowę mieszkańców miasta. Żydzi zostali wysiedleni podczas okupacji do warszawskiego getta. Cadyk jeszcze przed wojną opuścił Górę Kalwarię i z pomocą wysoko postawionych przyjaciół udało mu się przedostać do Palestyny. W 1991 r. układ urbanistyczny centrum Góry Kalwarii został wpisany do rejestru zabytków...”

Dziedzictwo historyczne determinuje współczesne działania władz i społeczności lokalnej. Wskazuje na to jednoznacznie „Raport o stanie gminy stanowiący podsumowanie działalności Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria w roku 2020”:

„...Na podstawie uchwały nr XLIII/420/2017 Rady Miejskiej Góry Kalwarii z dnia 26 kwietnia 2017 roku realizowany jest: Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Góra Kalwaria na lata 2017–2020 przyjęty uchwałą nr XLIII/420/2017 Rady Miejskiej Góry Kalwarii z dnia 26 kwietnia 2017 roku.

W Programie tym cele zostały szczegółowo określone i podzielone na priorytety w założeniach programowych. Działania podjęte w 2020 w ramach realizacji programu:

1. Stan zabytków został określony w Gminnej Ewidencji Zabytków i podlega bieżącej aktualizacji. Dokument ten jest dostępny na stronie bip.gorakalwaria.pl.
2. Opracowywanie planów miejscowych, w tym: korzystanie przy sporządzaniu dokumentacji planistycznej z wytycznych konserwatorskich dla miasta historycznego Góra Kalwaria i wytycznych dla Czerska, uwzględnienie zapisów wynikających z ochrony konserwatorskiej, zawartych w Gminnej Ewidencji Zabytków; procedury planistyczne były prowadzone w oparciu o zgłaszane wnioski mieszkańców i potrzeby miasta i gminy Góra Kalwaria. W 2020 r. sporządzono 10 planów miejscowych. Obszar objęty planami zwiększył się w stosunku do roku poprzedniego o 0,40%, gdyż tylko dwa plany dotyczyły nowych terenów. Pozostałe plany dotyczyły zmian zapisów w planach obowiązujących. Planami nie jest pokryte jedynie 8,48% z 35,48% terenów przewidzianych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Góra Kalwaria możliwych do zainwestowania (zabudowa mieszkaniowa, usługi, produkcja, usługi sportu), gdyż pozostałe tereny to tereny rolne i leśne.
3. Opracowano w tym okresie 171 decyzji o warunkach zabudowy i 29 inwestycji celu publicznego, z wykorzystaniem wytycznych konserwatorskich dla miasta historycznego Góra Kalwaria oraz Czerska dla terenów położonych na tych obszarach.

Ponieważ w 2020 roku skończył się obowiązujący Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Góra Kalwaria, w prace nad opracowaniem programu na kolejną perspektywę zaangażował się społeczny zespół złożony z pracowników urzędu i Ośrodka Kultury oraz społeczników (prezes TOnZ – oddział w Czersku). W 2020 roku rozpoczęto dyskusję na temat priorytetów w opiece nad zabytkami w przyszłej perspektywie, połączenia spraw opieki nad zabytkami z programem rewitalizacji oraz konieczności myślenia o zabytkach w kontekście rozwoju Gminy. Za główny cel zespół obrał sobie stworzenie programu rozwoju Czerska oraz rewitalizacji Sztetla w Górze Kalwarii. Prace zespołu będą kontynuowane w roku 2021 ...”

29. Lokalne dziedzictwo niematerialne;

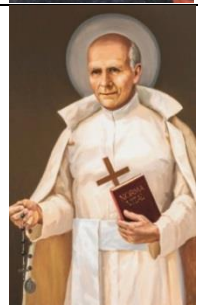
Gmina Góra Kalwaria, ze względu na jej historyczną przeszłość kształtowała wprost oraz pośrednio kreowała wartości lokalnego dziedzictwa kulturalnego o zasięgu ponadlokalnym. Wymienić tu można przede wszystkim:

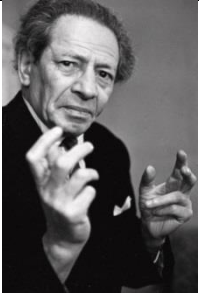
- wytwarzanie tożsamości lokalnej z perspektywą ciągłości historycznej (Czersk i m.in. Bona Sforza 1494–1557, Franciszek Bieliński 1683–1766)) na bazie wyróżniającego się osadnictwa, począwszy od wczesnego średniowiecza;
- tworzenie katolickiego religijnego ruchu pielgrzymkowego począwszy od wieku XVII (bp Stefan Wierzbowski 1619 lub 1620 – 1687, Nowa Jerozolima), poprzez fundację, działalność i rozwój zakonu Marianów (św. o. Stanisław Papczyński (1631–1701);
- współtworzenie chasydzkiej kultury religijnej zniszczonej w zasadniczym stopniu w Europie przez hitlerowskie Niemcy w czasie II wojny światowej- Abraham Mordechaj Alter (1866–1948) – przez 40 lat Cadyk dynastii Alterów założonej w Górze Kalwarii.

30. Znani twórcy i inne postaci świata kultury związane z gminą.

<https://gorakalwaria.pl/cms/1304/postacie>

NAJBARDZIEJ ZNANE POSTACIE ZWIĄZANE Z GMINĄ GÓRA KALWARIA

	Bona Sforza (1494–1557) <i>Królowa Polski, żona króla Zygmunta Starego. Wspominana najczęściej jako ta, która sprowadziła do naszego kraju z Włoch, swojej ojczyzny, wiele nowych warzyw. Po śmierci męża mieszkała na zamku w Czersku, przez osiem lat. Dzięki niej miasto to przeżywało wówczas rozkwit. Legenda głosi, że Bona pojawia się nocą w zamkowych ruinach – szuka pozostawionych tu przez siebie za życia pereł. W Czersku, na rynku, znajduje się jej pomnik. Królowa spoczywa we włoskim Bari.</i>
	bp Stefan Wierzbowski (1619 lub 1620 – 1687) <i>Założyciel i fundator Nowej Jerozolimy, późniejszej Góry Kalwarii. Będąc biskupem poznańskim, w 1666 r. kupił wieś Góra. Stworzył z niej miasto, które szybko stało się jednym z najważniejszych ośrodków pielgrzymkowych w kraju. Było swego rodzaju rekonstrukcją Jerozolimy z czasów, kiedy żył tam Jezus Chrystus. Stefan Wierzbowski spoczywa w Górze Kalwarii, w podziemiach XVII-wiecznego kościoła Podwyższenia Krzyża Świętego. Imię biskupa nosi sąsiadujący ze świątynią rynek.</i>
	św. o. Stanisław Papczyński (1631–1701) <i>Założyciel Zgromadzenia Księży Marianów, pierwszego męskiego zakonu utworzonego na ziemiach polskich. Spowiednik króla Jana III Sobieskiego, wybitny kaznodzieja. Od 2018 roku, decyzją lokalnego samorządu, jest patronem gminy Góra Kalwaria. Dwa lata wcześniej został zaś ogłoszony świętym. W naszym mieście posługiwał i tu, w kościele Wieczery Pańskiej, znajduje się jego grób, licznie odwiedzany przez pielgrzymów z całej Polski.</i>
	Franciszek Bieliński (1683–1766) <i>Marszałek wielki koronny. Fundator kościoła Niepokalanego Poczęcia NMP w Górze Kalwarii, zapoczątkował odbudowę zamku w Czersku, zniszczonego podczas potopu szwedzkiego. Zasłużył się także dla Warszawy – ulica Marszałkowska to nazwa na jego cześć. Spoczywa w podziemiach wspomnianego kościoła. Patronuje kalwaryjskiemu zespołowi szkół zawodowych przy ul. Budowlanych.</i>
	Abraham Mordechaj Alter (1866–1948) <i>Przez ponad 40 lat cadyk, czyli przywódca religijny, żydowskiej (a konkretnie chasydzkiej) dynastii Ger (dynastii Alterów), założonej w Górze Kalwarii. Urodził się w tym mieście i był ostatnim miejscowym cadykiem. Pielgrzymowali do niego chasydzi z całej Polski i z zagranicy. Podczas wojny zdołał uciec z Polski, do Palestyny. Jego grób znajduje się w Jerozolimie.</i>

	<i>bł. ks. Zygmunt Sajna (1897–1940) Proboszcz rzymskokatolickiej parafii w Górze Kalwarii w latach 1938–1940. W czasie II wojny światowej głosił patriotyczne kazania i ukrywał żydowskie dzieci. Zamordowany przez niemieckiego okupanta w zbiorowej egzekucji w podwarszawskich Palmirach, gdzie spoczywa. Beatyfikowany jako męczennik za wiarę przez papieża Jana Pawła II. Patron liceum ogólnokształcącego w Górze Kalwarii.</i>
	<i>Wolf Messing (1899–1974) Słynny jasnowidz, telepata i hipnotyzer. Przyszedł na świat w żydowskiej rodzinie w Górze Kalwarii. W tym mieście spędził dzieciństwo – jego domem był budynek przy ul. św. Antoniego 1. Przez prawie połowę życia mieszkał w Związku Radzieckim. Doradzał przywódcy ZSRR Stalinowi. Spoczywa w Moskwie.</i>
	<i>Adolf Dymśa (1900–1975) Aktor filmowy i teatralny, artysta kabaretowy. Uznawany za przedwojennego „króla polskiej komedii” i „polskiego Chaplina”. W Górze Kalwarii spędził ostatnie miesiące życia – mieszkał w Domu Pomocy Społecznej. Pochowany został w Warszawie, na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach.</i>
	<i>Henryk Prajs (1916–2018) Porucznik Wojska Polskiego, uczestnik wojny obronnej w 1939 roku. W Górze Kalwarii się urodził i zmarł, jako ostatni miejscowy przedstawiciel przedwojennej lokalnej społeczności żydowskiej oraz ostatni szwoleżer II Rzeczypospolitej. Przeżył okupację, gdyż uciekł z getta w naszym mieście i był ukrywany przez mieszkańców pobliskich wsi. Strażnik pamięci o przedwojennej Górze Kalwarii, kalwaryjskich Żydach, Polakach pomagających Żydom i o polskim czynie zbrojnym. Odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. W wieku 101 lat spoczął na Cmentarzu Żydowskim przy ul. Okopowej w Warszawie.</i>
	<i>Witold Pyrkosz (1926–2017) Wybitny, uwielbiany aktor. Serialowy Lucjan Mostowiak („M jak miłość”) czy Pyzdra („Janosik”). Do naszej gminy – do Wólki Dworskiej – sprowadził się w 1989 roku. W latach 1998–2006 był radnym powiatu piaseczyńskiego. Został pochowany na cmentarzu parafialnym w Górze Kalwarii.</i>

UHONOROWANI TYTUŁEM ZASŁUŻONY DLA GÓRY KALWARII

2011 rok: Stefan Lisowski, Zbigniew Czajkowski, Beata Skolimowska-Płaczek, Gabriel Mościcki, Wojciech Prus-Wiśniowski

2012: Barbara Jabłońska, Jan Lempkowski, jednostki ochotniczej straży pożarnej

2013: Piaseczyńskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Cech Rzemiosł Różnych i Handlu w Górze Kalwarii, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów – Oddział Rejonowy w Górze Kalwarii, Edward Królak

2014: Zenon Jędryczka, Andrzej Posiewka, Marianna Kurek, Dom Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii, Mazovia Bank Spółdzielczy w Górze Kalwarii, Łukasz Maurycy Staniszek
 2015: s. Małgorzata Borkowska, Tadeusz Sas, Liceum Ogólnokształcące im. Księdza Zygmunta Sajny, KS Orzeł Baniocha, Józef Latała, Witold Michna
 2016: Zgromadzenie Księży Marianów, Piotr Rytko
 2017: Leszek Rezler, Bożena Prus-Wiśniowska, Aleksander Dzejko, Małgorzata Wieniawska, zespół ludowy Wólkowianki
 2018: Szymon Adamiec, Irena Chołuj, Bogdan Szewczyk, Zespół Chóralny „Coniew”, Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”, Stanisław Urbanowicz
 2019: Henryk Prajs, Katarzyna Haman, Łukasz Głodek
 2020: ks. Zygmunt Sajna

VI. Sport, rekreacja i turystyka

31. Liczba i rodzaj klubów sportowych; 32. Liczba uprawiających sport; 33. Infrastruktura sportowo-rekreacyjna i warunki do jej rozwoju; 34. Wybrane imprezy sportowe; 35. Tradycje i specjalizacje sportowe; 36. Wiodące kluby, znani sportowcy i inne postacie świata sportu związane z gminą; 36. Wiodące kluby, znani sportowcy i inne postacie świata sportu związane z gminą;

W zakresie obiektów sportowych dane w układzie porównywalnym dla gminy Góra Kalwaria oraz Polski i województwa mazowieckiego są dostępne tylko za lata 2014 i 2018. W świetle tych informacji można stwierdzić, iż gmina Góra Kalwaria była relatywnie dobrze wyposażona w obiekty sportowe. W 2018 znajdowały się tam - w mieście Góra Kalwaria:

- 2 stadiony,
- 3 boiska piłkarskie,
- 3 boiska uniwersalne, wielozadaniowe,
- 1 hala sportowa duża, dostosowana dla niepełnosprawnych widzów i ćwiczących,
- 1 hala sportowa mniejsza
- 1 pływalnia kryta dostosowana dla niepełnosprawnych widzów i ćwiczących,
- 1 lodowisko sztucznie mrożone,
- 1 skatepark,
- 4 siłownie zewnętrzne.

Na obszarach wiejskich gminy Góra Kalwaria w 2018 r. statystyka GUS wykazywała funkcjonowania obiektów sportowych.

Mimo dominującej koncentracji w mieście obiektów infrastruktury sportowej kluby sportowe oraz osoby w nich ćwiczące były wykazywane tak w mieście Góra Kalwaria, jak i na obszarach wiejskich gminy. W 2020 w całej gminie funkcjonowało 10 klubów sportowych, z czego 4 w mieście, a 6 na wsi. W 2020 r. wskaźnik liczby ludności na 1 klub sportowy był w mieście Góra Kalwaria korzystnie niższy niż w województwie mazowieckim, a na obszarach wiejskich niższy niż w województwie mazowieckim i w Polsce – por. Tablica 6.1

Jeszcze lepsza sytuacja była w zakresie aktywnego zainteresowania sportem i rekreacją sportową. W 2020 roku w gminie Góra Kalwaria było 594 członków klubów

sportowych, z czego 150 w mieście i 444 na obszarach wiejskich gminy. W latach 2014, 2016 i 2020 liczba członków klubów sportowych w przeliczeniu na 10 tys. ludności była na obszarach wiejskich gminy wyższa od odnośnej średniej ogólnopolskiej i województwa mazowieckiego – por. Tablica 6.2.

Tabela 6.1. Obiekty sportowe w gminie Góra Kalwaria na tle Polski i woj. mazowieckiego

Nazwa	stadiony		boiska									
	ogółem		boiska piłkarskie		boiska do koszykówki		boiska do piłki ręcznej		boiska do piłki siatkowej		boiska uniwersalne-wielozadaniowe	
	2014	2018	2014	2018	2014	2018	2014	2018	2014	2018	2014	2018
Polska og.	2 386	2 368	6 545	7 177	745	938	189	239	654	756	2 704	3 367
Polska - miasta	1 196	1 215	1 443	1 728	358	493	106	126	198	249	959	1 168
Polska - wsie	1 190	1 153	5 102	5 449	387	445	83	113	456	507	1 745	2 199
Mazowieckie og.	183	175	334	432	64	89	17	16	38	66	232	313
Mazowieckie - miasta	104	112	111	142	41	54	12	11	18	30	84	119
Mazowieckie - wsie	79	63	223	290	23	35	5	5	20	36	148	194
Góra Kalwaria og.	3	2	4	3	1	0	0	0	1	0	1	3
Góra Kalwaria - miasto	1	2	2	3	0	0	0	0	0	0	1	3
Góra Kalwaria - wsie	2	0	2	0	1	0	0	0	1	0	0	0
Nazwa	hale sportowe o wymiarach od 36x19 m						sale gimnastyczne o wymiarach poniżej 36x19 m i sale pomocnicze					
	ogółem		dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych - ćwiczących		dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych - widzów		ogółem		dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych - ćwiczących		dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych - widzów	
	2014	2018	2014	2018	2014	2018	2014	2018	2014	2018	2014	2018
Polska og.	953	1 067	660	793	597	705	1 107	1 189	440	479	264	306
Polska - miasta	703	785	487	581	435	520	785	822	302	303	158	177
Polska - wsie	250	282	173	212	162	185	322	367	138	176	106	129
Mazowieckie og.	120	138	88	104	79	99	133	173	64	81	20	46
Mazowieckie - miasta	91	101	69	77	59	71	111	121	57	51	17	23
Mazowieckie - wsie	29	37	19	27	20	28	22	52	7	30	3	23
Góra Kalwaria og.	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0
Góra Kalwaria - miasto	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0
Góra Kalwaria - wsie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nazwa	korty tenisowe						pływalnie kryte					
	ogółem		otwarty		kryty		ogółem		dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych - ćwiczących		dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych - widzów	
	2014	2018	2014	2018	2014	2018	2014	2018	2014	2018	2014	2018
Polska og.	2 039	2 262	1 793	1 878	246	384	521	579	374	443	262	303
Polska - miasta	1 602	1 810	1 381	1 453	221	357	460	514	335	396	239	281
Polska - wsie	437	452	412	425	25	27	61	65	39	47	23	22
Mazowieckie og.	228	197	177	152	51	45	87	84	66	69	48	45
Mazowieckie - miasta	205	176	155	131	50	45	82	82	64	68	47	45
Mazowieckie - wsie	23	21	22	21	1	-	5	2	2	1	1	-
Góra Kalwaria og.	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1
Góra Kalwaria - miasto	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1
Góra Kalwaria - wsie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nazwa	inne obiekty											
	strzelnice		ładowiska sztucznie mrożone		skocznie narciarskie		skateparki		siłownie zewnętrzne			
	2014	2018	2014	2018	2014	2018	2014	2018	2014	2018	2014	2018
Polska og.	214	272	250	301	18	21	420	534	1 681	6 774		
Polska - miasta	137	157	225	266	14	16	337	410	806	2 375		
Polska - wsie	77	115	25	35	4	5	83	124	875	4 399		
Mazowieckie og.	21	29	45	47	0	0	52	60	234	712		
Mazowieckie - miasta	16	18	40	42	-	-	40	45	169	372		
Mazowieckie - wsie	5	11	5	5	-	-	12	15	65	340		
Góra Kalwaria og.	0	0	1	1	0	0	1	1	2	4		
Góra Kalwaria - miasto	0	0	1	1	0	0	1	1	2	4		
Góra Kalwaria - wsie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		

Źródło: Obliczenia i układ własny na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W 2020 r. w gminie Góra Kalwaria było 740 ćwiczących w klubach i sekcjach sportowych zlokalizowanych w gminie, z czego 362 w mieście i 378 na obszarach wiejskich.

W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców osób takich było tu w latach 2014-2020, tak w mieście jak i na obszarach wiejskich, okresowo więcej niż średnio w Polsce i województwie mazowieckim. Na podkreślenie zasługuje fakt, bardzo wysokiego udziału wśród ćwiczących mieszkańców do 18 roku życia. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców takich osób było zarówno w mieście jak i na obszarach wiejskich okresowo więcej niż średnio w Polsce i województwie mazowieckim – por. Tablica 6.2.

W gminie Góra Kalwaria funkcjonowało 2020 r. ogółem 15 sekcji sportowych, z czego 7 w mieście i 8 na wsi. Był to wyższy poziom nasycenia niż średnio w Polsce i województwie mazowieckim.

W obiektach sportowych w gminie Góra Kalwaria pracowało w 2020 r. 27 trenerów, z czego 12 w mieście i 15 na wsi, 9 instruktorów sportowych (5 w mieście i 4 na wsi) oraz 5 innych osób prowadzących zajęcia sportowe (4 w mieście i 1 na wsi). Na 1 pracownika kadrowego prowadzącego zajęcia sportowe (trenera, instruktora i inne osoby łącznie) przypadało w 2020 r. mniej ćwiczących niż średnio w województwie mazowieckim i w Polsce. Pamiętając, iż wskaźnik liczby ćwiczących był tu wyższy od odpowiednich średnich ogólnopolskich i województwa mazowieckiego oznacza to relatywnie lepszą dostępność kadry trenersko-instruktorskiej w gminie Góra Kalwaria niż na porównywalnych obszarach.

Tabela 6.2. Kluby, sekcje sportowe, ćwiczący, kadra w gminie Góra Kalwaria na tle Polski i woj. mazowieckiego.

	2014	2016	2018	2020	2014	2016	2018	2020
Nazwa	kluby				Liczba mieszkańców na 1 klub			
Polska og.	14 009	14 858	14 772	14 245	2746,7	2586,7	2600,3	2686,2
Polska - miasta	7 711	8 461	8 565	8 442	3010,8	2733,7	2693,2	2713,2
Polska - wsie	6 298	6 397	6 207	5 803	2423,3	2392,3	2472,0	2646,9
Mazowieckie og.	1 370	1 495	1 515	1 455	3893,8	3589,2	3566,6	3728,5
Mazowieckie - miasta	805	908	933	948	4257,7	3799,0	3729,8	3686,9
Mazowieckie - wsie	565	587	582	507	3375,3	3264,7	3305,0	3806,4
Góra Kalwaria og.	5	8	5	10	5190,0	3299,1	5354,4	2704,4
Góra Kalwaria - miasto	1	4	3	4	11658,0	2967,0	4003,0	2997,0
Góra Kalwaria - wsie	4	4	2	6	3573,0	3631,3	7381,5	2509,3
Nazwa	członkowie				członkowie na 10 tys. ludności			
Polska og.	941 476	1 019 574	1 045 482	1 040 948	24,5	26,5	27,2	27,2
Polska - miasta	633 283	700 798	735 314	750 181	27,3	30,3	31,9	32,8
Polska - wsie	308 193	318 776	310 168	290 767	20,2	20,8	20,2	18,9
Mazowieckie og.	116 052	134 199	139 872	143 891	21,8	25	25,9	26,5
Mazowieckie - miasta	84 821	102 112	106 574	113 570	24,7	29,6	30,6	32,5
Mazowieckie - wsie	31 231	32 087	33 298	30 321	16,4	16,7	17,3	15,7
Góra Kalwaria og.	462	737	350	594	17,8	27,9	13,1	22
Góra Kalwaria - miasto	82	400	192	150	7	33,7	16	12,5
Góra Kalwaria - wsie	380	337	158	444	26,6	23,2	10,7	29,5
Nazwa	ćwiczący ogółem				ćwiczący ogółem na 10 tys. ludności			
Polska og.	919 256	1 030 204	1 056 142	1 010 742	23,9	26,8	27,5	26,4
Polska - miasta	623 816	712 153	745 095	723 333	26,9	30,8	32,3	31,6
Polska - wsie	295 440	318 051	311 047	287 409	19,4	20,8	20,3	18,7
Mazowieckie og.	110 064	131 869	139 459	139 668	20,6	24,6	25,8	25,7
Mazowieckie - miasta	79 486	99 189	106 014	110 282	23,2	28,8	30,5	31,6
Mazowieckie - wsie	30 578	32 680	33 445	29 386	16	17,1	17,4	15,2
Góra Kalwaria og.	437	723	326	740	16,8	27,4	12,2	27,4
Góra Kalwaria - miasto	82	386	194	362	7	32,5	16,2	30,2
Góra Kalwaria - wsie	355	337	132	378	24,8	23,2	8,9	25,1

	2014	2016	2018	2020	2014	2016	2018	2020
Nazwa	ćwiczący do lat 18 ogółem				ćwiczący do lat 18 ogółem na 10 tys. ludności w ww. wieku			
Polska og.	644 386	734 923	751 845	710 304	92,8	106,6	108,4	102,1
Polska - miasta	453 662	527 591	546 782	527 902	117,1	135,9	139	133,5
Polska - wsie	190 724	207 332	205 063	182 402	62,2	68,8	68,3	60,8
Mazowieckie og.	80 841	97 574	100 882	104 146	81,8	97,1	98	99,2
Mazowieckie - miasta	57 532	72 741	76 142	82 493	96,2	117,6	118,5	124,7
Mazowieckie - wsie	23 309	24 833	24 740	21 653	59,8	64,4	64	55,7
Góra Kalwaria og.	246	515	253	530	48,8	99,9	48	98,3
Góra Kalwaria - miasto	30	324	150	305	13,5	141,4	63,7	128,2
Góra Kalwaria - wsie	216	191	103	225	76,4	66,7	35,2	74,6
Nazwa	sekcje sportowe				Ludność na 1 sekcję			
Polska og.	24 707	25 173	24 083	22 214	1557,4	1526,8	1594,9	1722,6
Polska - miasta	14 074	14 661	14 380	13 639	1649,6	1577,6	1604,1	1679,4
Polska - wsie	10 633	10 512	9 703	8 575	1435,4	1455,8	1581,4	1791,2
Mazowieckie og.	2 637	2 684	2 651	2 443	2022,9	1999,2	2038,3	2220,6
Mazowieckie - miasta	1 505	1 580	1 586	1 588	2277,4	2183,2	2194,2	2201,0
Mazowieckie - wsie	1 132	1 104	1 065	855	1684,7	1735,9	1806,1	2257,1
Góra Kalwaria og.	13	16	7	15	1996,2	1649,6	3824,6	1802,9
Góra Kalwaria - miasto	3	7	5	7	3886,0	1695,4	2401,8	1712,6
Góra Kalwaria - wsie	10	9	2	8	1429,2	1613,9	7381,5	1882,0
Nazwa	trenerzy				instruktorzy sportowi			
Polska og.	15 739	24 652	28 047	30 945	24 046	21 103	19 548	17 383
Polska - miasta	11 875	17 752	20 210	22 343	16 899	15 602	14 671	13 224
Polska - wsie	3 864	6 900	7 837	8 602	7 147	5 501	4 877	4 159
Mazowieckie og.	1 915	2 964	3 268	3 937	2 767	2 568	2 393	2 115
Mazowieckie - miasta	1 568	2 340	2 538	3 138	2 013	1 895	1 860	1 682
Mazowieckie - wsie	347	624	730	799	754	673	533	433
Góra Kalwaria og.	3	17	4	27	9	10	6	9
Góra Kalwaria - miasto	0	11	4	12	3	4	2	5
Góra Kalwaria - wsie	3	6	0	15	6	6	4	4
Nazwa	inne osoby prowadzące zajęcia sportowe				Liczba ćwiczących na trenera, instruktora i inne osoby prowadzące razem			
Polska og.	9 212	8 761	8 041	7 068	18,8	18,9	19,0	18,2
Polska - miasta	5 056	5 080	4 910	4 539	18,4	18,5	18,7	18,0
Polska - wsie	4 156	3 681	3 131	2 529	19,5	19,8	19,6	18,8
Mazowieckie og.	971	985	927	780	19,5	20,2	21,2	20,4
Mazowieckie - miasta	594	620	572	549	19,0	20,4	21,3	20,5
Mazowieckie - wsie	377	365	355	231	20,7	19,7	20,7	20,1
Góra Kalwaria og.	4	4	1	5	27,3	23,3	29,6	18,0
Góra Kalwaria - miasto	0	1	1	4	27,3	24,1	27,7	17,2
Góra Kalwaria - wsie	4	3	0	1	27,3	22,5	33,0	18,9

Źródło: Opracowanie i układ – własne na podstawie danych BDL GUS

Bardziej szczegółowe informacje dotyczące działalności sportowo-rekreacyjnej w gminie Góra Kalwaria zawiera „Raport o stanie gminy stanowiący podsumowanie działalności Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria w roku 2020”:

„...Działalność sportowo-rekreacyjną na terenie gminy Góra Kalwaria zapewnia Ośrodek Sportu i Rekreacji w Górze Kalwarii.

Bazę Ośrodka stanowią:

1. Stadion Miejski w Górze Kalwarii z dwoma boiskami piłkarskimi;
2. stadion piłkarski w Baniosze + rzutnia do pchnięcia kulą, 100-metrowa bieżnia tartanowa ze skocznią w dal, kort tenisowy ze sztuczną nawierzchnią;
3. boisko wielofunkcyjne „Orlik” w Górze Kalwarii (lodowisko w okresie zimowym);

4. boisko wielofunkcyjne „Orlik” w Baniosze;
5. zespół basenowy, w skład którego wchodzi: kryta pływalnia, boisko do piłki nożnej, plac zabaw, siłownia zewnętrzna, boiska do siatkówki plażowej oraz skatepark;
6. sala sportowa przy ul. Dominikańskiej 9 w Górze Kalwarii z 3 mniejszymi salkami do zajęć rekreacyjno-sportowych.

W ramach organizowanych przez OSiR zajęć i sekcji działają:

1. Młodzieżowa sekcja piłki ręcznej – średnio miesięcznie 12 uczęszczających na każdych zajęciach.
2. Młodzieżowa sekcja piłki siatkowej – średnio miesięcznie 16 uczęszczających na każdych zajęciach.
3. Sekcja capoeiry -162 wykupione karnety.
4. Gimnastyka korekcyjna – 80 wykupionych karnetów.
5. Indywidualna nauka pływania (przy współpracy z WOPR).
6. Nauka pływania dla szkół z gminy Góra Kalwaria: klasy II-IV.

Stopień zainteresowania oferowanymi w 2020 roku zajęciami oraz korzystanie z obiektów, przedstawia poniższa tabela, jednak zaznaczyć trzeba, że w związku z pandemią rok 2020 był rokiem bardzo specyficznym. Obiekty otwarte były okresowo, a zajęcia również odbywały się w niektórych miesiącach.

Kryta pływalnia funkcjonowała w okresie 1.01.2020 r. - 12.03.2020 r., 22.06.2020 r.-16.10.2020 r., 17.10.2020 r.-6.11.2020 r. (tylko dla szkół, szkółek pływackich, klubów sportowych) - rocznie skorzystało	
Wejścia na basen	49 040 osób
Wejścia na siłownię	3 115 osób
Wejścia na saunę	223 osoby
Nauka pływania (szkółki we współpracy z WOPR)	3 479 osób
Indywidualna nauka pływania (we współpracy z WOPR)	1 249 osób
Nauka pływania - szkoły gminne	11 747 osób
Nauka pływania - szkoły spoza gminy	381 osób
Lodowisko	
Lodowisko funkcjonowało w okresie od 15 stycznia 2020 r. do 27 lutego 2020 r. Otwarte było od poniedziałku do piątku w godz. 16.00-21.00 oraz w soboty i niedziele w godz. 10.00-21.00. W okresie ferii, codziennie od godz. 10.00 do 21.00. Średnio na godzinę przychodziło 18 osób. Wstęp na lodowisko był bezpłatny. Od 5 grudnia do 27 grudnia lodowisko otwarto w nowym miejscu przy Zespole Basenowym. Wynajęto namiot nad lodowisko i rolę do konserwacji tafli. Wstęp na lodowisko był bezpłatny. W sumie w tym okresie z lodowiska skorzystały 3584 osoby	
Boiska wielofunkcyjne „Orlik”	
Zarówno w Górze Kalwarii jak i w Baniosze boiska czynne są w okresie 1 marca - 30 listopada od poniedziałku do piątku w godz. 16.00-21.30 oraz soboty i niedziele w zależności od zainteresowania i chętnych, najczęściej w godz. 12.00-21.00. Wstęp na boiska jest bezpłatny. Z boisk korzystają zarówno kluby sportowe, jak i mieszkańcy naszej gminy.	
Stadiony w Górze Kalwarii i w Baniosze	
Ze stadionu w Górze Kalwarii korzystają najczęściej MKS Korona Góra Kalwaria posiadający 11 grup szkoleniowych oraz TKM Kąty. Ze stadionu w Baniosze - KS Orzeł Baniocha, posiadający 3	

grupy szkoleniowe.

Oba obiekty są dostępne bezpłatnie dla wszystkich mieszkańców po wcześniejszej rezerwacji w biurze OSiR.

Stadiony udostępniane są w okresie od 1 marca do 30 listopada.

Sala sportowa przy ul. Dominikańskiej

W skład sali wchodzi pełnowymiarowa sala sportowa z możliwością podzielenia na 3 sektory z pełnym wyposażeniem w sprzęt do piłki ręcznej, piłki siatkowej, piłki koszykowej oraz piłki nożnej na hali.

Z sali sportowej w okresie od 1 września do 25 czerwca w głównej mierze korzystają sekcje OSiR oraz kluby sportowe z gminy Góra Kalwaria.

W obiekcie sali znajdują się również 3 małe salki do sportów walki, aerobiku, fitnessu.

Wykorzystywane są one w 100% przez kluby z gminy Góra Kalwaria w okresie 1 września - 25 czerwca.

W roku 2020 Ośrodek Sportu i Rekreacji w Górze Kalwarii z powodu pandemii zorganizował tylko 4 imprezy sportowo-rekreacyjne dla mieszkańców, 8 zawodów dla dzieci i młodzieży w ramach Mazowieckich Igrzysk Młodzieży Szkolnej, 3 turnieje dla dzieci w wakacje.

Imprezy sportowe są przeznaczone zarówno dla najmłodszych jak i dla seniorów. Obiekty sportowe również wykorzystywane są przez wszystkie grupy wiekowe.

W zawodach biegowych, rowerowych, nightskatingach przedział wiekowy wynosi od 5 do nawet 75 lat.

Seniorzy również systematycznie korzystają z usług basenowych. Polski Związek Emerytów i Rencistów i Inwalidów Oddział w Górze Kalwarii od kilku lat ma podpisaną umowę na promocyjne wejścia dla członków z naszej gminy.

Również członkowie Uniwersytetu III Wieku w ramach współpracy korzystali z naszych usług. Z inicjatywy seniorów OSiR prowadzi zajęcia z gimnastyki korekcyjnej dla tej grupy wiekowej.

OSiR dostosowuje się do potrzeb mieszkańców odnośnie prowadzonych działań. Kierując się zainteresowaniem daną dyscypliną sportu czy imprezą, uruchamiamy bądź sekcję o tym profilu, bądź wydarzenie sportowe.

W dobie współczesnych narzędzi komunikacji takich jak portale społecznościowe, aktywne strony internetowe - mieszkańcy naszej gminy mogą być z OSiR w stałym kontakcie, zgłaszać swoje sugestie, propozycje, które są brane pod uwagę przy tworzeniu sportowej oferty...

37. Atrakcyjność turystyczna – walory, oferta i infrastruktura turystyczna;

Obszar gminy Góra Kalwaria wyróżnia się nie tylko w skali województwa mazowieckiego, ale i w skali ogólnopolskiej pod względem atrakcyjności turystycznej. Mimo relatywnie niewielkich rozmiarów mierzonych liczbą mieszkańców (miasto 12 tys. a obszar wiejski 15 tys. ludności) oraz powierzchnią znajdują się tu nie tylko pojedyncze obiekty materialne, ale całe zabytkowe kompleksy urbanistyczne. Poza tym nadwiślańskie położenie, znaczący udział powierzchni leśnych oraz sadowniczo-ogrodniczy typ rolnictwa tworzą atrakcyjną przestrzeń do rekreacji i wypoczynku. Szczegółowo atrakcyjność turystyczną gminy przedstawiono w częściach dotyczących środowiska naturalnego oraz historycznych i gospodarczych uwarunkowań rozwoju gminy Góra Kalwaria.

Relatywnie ograniczone rozmiary przestrzeni i obiektów zabytkowych oraz niewielka potencjalna „turystochłonność” miasta i obszarów wiejskich gminy, przy względnej bliskości Warszawy (30 km) sprawiają, iż jak dotychczas miasto i obszary wiejskie gminy Góra Kalwaria plasują się, jako miejsce turystyki „przejazdowej”, a nie „pobytowej”.

Ponieważ, jak już wspomniano wcześniej, sytuacja w społeczno-gospodarcza 2020 r. nie była typowa w zakresie funkcjonowania szeroko rozumianych usług m.in. turystycznych, w niniejszych analizach zasobów infrastruktury turystycznej odniesiono się do sytuacji z roku 2019.

W 2019 r. w gminie Góra Kalwaria było 6 turystycznych obiektów noclegowych, z czego 2 były zlokalizowane w mieście, a 4 na obszarach wiejskich. Obiekty te dysponowały w sumie 367 miejscami noclegowymi, z czego 234 w mieście i 133 na wsi. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców, tak liczony wskaźnik nasycenia miejscami noclegowymi był w gminie Góra Kalwaria na wyższym poziomie niż w województwie mazowieckim, ale niższym od odnośnych wielkości ogólnopolskich – por. Tabela 6.3.

Spośród ogółu ww. miejsc noclegowych w 2019 r. na różne typy obiektów przypadało:

- hotele – 322 miejsca, z tego w mieście 234, na wsi 88;
- pokoje gościnne – 27 miejsc – wszystkie zlokalizowane na wsi;
- kwatery agroturystyczne – 18 miejsc - wszystkie zlokalizowane na wsi.

Tabela 6.3. Turystyczne obiekty noclegowe ogółem (w lipcu odpowiednich lat) w gminie Góra Kalwaria na tle Polski i woj. mazowieckiego oraz struktura ww. miejsc w gminie Góra Kalwaria

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nazwa obszaru	obiekty ogółem					
Polska og.	10 024	10 509	10 681	11 076	11 251	10 291
Polska - miasta	5 462	5 728	5 972	6 023	6 117	5 594
Polska - wsie	4 562	4 781	4 709	5 053	5 134	4 697
Mazowieckie og.	486	528	554	614	626	561
Mazowieckie - miasta	275	305	330	371	379	340
Mazowieckie - wsie	211	223	224	243	247	221
Góra Kalwaria og.	5	5	4	5	6	5
Góra Kalwaria - miasto	2	2	1	1	2	2
Góra Kalwaria - wsie	3	3	3	4	4	3
	obiekty całoroczne					
Polska og.	6 845	7 214	7 310	7 709	7 792	7 219
Polska - miasta	4 250	4 462	4 604	4 770	4 840	4 484
Polska - wsie	2 595	2 752	2 706	2 939	2 952	2 735
Mazowieckie og.	445	488	514	575	587	531
Mazowieckie - miasta	266	297	322	363	372	333
Mazowieckie - wsie	179	191	192	212	215	198
Góra Kalwaria og.	5	5	4	5	6	5
Góra Kalwaria - miasto	2	2	1	1	2	2
Góra Kalwaria - wsie	3	3	3	4	4	3
	miejscia noclegowe ogółem					
Polska og.	710 274	749 191	773 957	798 723	825 522	775 282
Polska - miasta	429 173	452 054	473 018	482 216	499 064	468 378
Polska - wsie	281 101	297 137	300 939	316 507	326 458	306 904
Mazowieckie og.	48 982	53 429	56 704	62 745	64 402	60 075
Mazowieckie - miasta	37 176	40 481	43 176	47 933	49 449	46 212
Mazowieckie - wsie	11 806	12 948	13 528	14 812	14 953	13 863
Góra Kalwaria og.	190	187	177	205	367	335
Góra Kalwaria - miasto	78	79	72	72	234	241
Góra Kalwaria - wsie	112	108	105	133	133	94
	miejscia noclegowe ogółem na 1000 mieszkańców					

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Polska og.	18,5	19,5	20,1	20,8	21,5	20,3
Polska - miasta	18,5	19,5	20,5	20,9	21,7	20,4
Polska - wsie	18,4	19,4	19,6	20,6	21,3	20,0
Mazowieckie og.	9,2	10,0	10,5	11,6	11,9	11,1
Mazowieckie - miasta	10,8	11,7	12,5	13,8	14,1	13,2
Mazowieckie - wsie	6,2	6,8	7,0	7,7	7,8	7,2
Góra Kalwaria og.	7,2	7,1	6,7	7,7	13,6	12,4
Góra Kalwaria - miasto	6,6	6,7	6,0	6,0	19,3	20,1
Góra Kalwaria - wsie	7,8	7,4	7,2	9,0	8,9	6,2
miejsca noclegowe całoroczne						
Polska og.	490 023	521 938	532 598	561 525	578 684	550 104
Polska - miasta	343 338	361 961	374 710	390 629	402 944	382 898
Polska - wsie	146 685	159 977	157 888	170 896	175 740	167 206
Mazowieckie og.	45 312	50 085	52 635	58 925	60 584	56 786
Mazowieckie - miasta	35 868	39 258	41 425	46 335	47 872	44 655
Mazowieckie - wsie	9 444	10 827	11 210	12 590	12 712	12 131
Góra Kalwaria og.	190	187	177	205	367	335
Góra Kalwaria - miasto	78	79	72	72	234	241
Góra Kalwaria - wsie	112	108	105	133	133	94
W tym: struktura miejsc noclegowych w gminie Góra kalwaria:						
hotele						
miejsca noclegowe ogółem						
Góra Kalwaria og.	148	144	159	160	322	297
Góra Kalwaria - miasto	56	56	72	72	234	241
Góra Kalwaria - wsie	92	88	87	88	88	56
motele						
miejsca noclegowe ogółem						
Góra Kalwaria og.	22	23	0	0	0	0
Góra Kalwaria - miasto	22	23	0	0	0	0
Góra Kalwaria - wsie	0	0	0	0	0	0
pokoje gościnne/kwatery prywatne						
miejsca noclegowe ogółem						
Góra Kalwaria (3)	0	0	0	27	27	28
Góra Kalwaria - miasto (4)	0	0	0	0	0	0
Góra Kalwaria - obszar wiejski (5)	0	0	0	27	27	28
kwatery agroturystyczne						
miejsca noclegowe ogółem						
Góra Kalwaria og.	20	20	18	18	18	10
Góra Kalwaria - miasto	0	0	0	0	0	0
Góra Kalwaria - wsie	20	20	18	18	18	10

Źródło: Obliczenia i układ własny na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Dla zobrazowania potencjalnych możliwości aktywizacji turystycznej, w Tabeli 6.4 wskazano rodzaje turystycznych obiektów noclegowych, jakie nie występowały w gminie Góra Kalwaria. Tak więc nie występowały tu: pensjonaty, tzw. inne obiekty hotelowe, domy wycieczkowe, schroniska, schroniska młodzieżowe, szkolne schroniska młodzieżowe, ośrodki wczasowe, domy pracy twórczej, zespoły domków turystycznych, kempingi, pola biwakowe, hostele, zakłady uzdrowiskowe, oraz innego typu noclegowe obiekty turystyczne.

Tabela 6.4. Turystyczne obiekty noclegowe nie występujące na terenie gminy Góra Kalwaria wg zarejestrowanej liczby miejsc noclegowych

Nazwa obszaru	2015	2016	2017	2018	2019	2020
pensjonaty						
Polska og.	14 581	15 670	15 775	17 897	18 071	18 053
Góra Kalwaria (3)	0	0	0	0	0	0
inne obiekty hotelowe						
POLSKA	47 392	52 510	54 695	58 013	60 622	56 400
Góra Kalwaria og.	0	0	0	0	0	0
domy wycieczkowe						
POLSKA	3 186	3 129	3 051	3 007	2 857	2 673
Góra Kalwaria og.	0	0	0	0	0	0
schroniska						
POLSKA	2 744	3 242	3 161	3 045	2 980	3 319
Góra Kalwaria og.	0	0	0	0	0	0
schroniska młodzieżowe						
POLSKA	2 211	2 304	2 402	2 403	2 288	2 035
Góra Kalwaria og.	0	0	0	0	0	0
szkolne schroniska młodzieżowe						
POLSKA	18 005	17 640	17 373	16 668	17 181	13 585
Góra Kalwaria og.	0	0	0	0	0	0
ośrodki wczasowe						
POLSKA	113 064	117 610	122 657	121 351	125 337	122 334
Góra Kalwaria og.	0	0	0	0	0	0
ośrodki kolonijne						
POLSKA	13 502	13 032	13 089	13 310	13 540	12 134
Góra Kalwaria og.	0	0	0	0	0	0
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe						
POLSKA	43 900	46 718	44 797	43 865	43 178	38 638
Góra Kalwaria og.	0	0	0	0	0	0
domy pracy twórczej						
POLSKA	1 713	1 660	1 581	1 622	1 622	1 569
Góra Kalwaria og.	0	0	0	0	0	0
zespoły domków turystycznych						
POLSKA	26 832	27 393	29 297	31 353	33 447	33 446
Góra Kalwaria og.	0	0	0	0	0	0
kempingi						
POLSKA	20 161	23 405	25 298	27 081	26 357	22 919
Góra Kalwaria og.	0	0	0	0	0	0
pola biwakowe						
POLSKA	21 232	18 884	19 497	17 861	17 945	17 510
Góra Kalwaria og.	0	0	0	0	0	0
hostele						
POLSKA	8 142	8 486	10 099	10 820	11 580	10 043
Góra Kalwaria og.	0	0	0	0	0	0
zakłady uzdrowiskowe						
POLSKA	35 671	36 921	38 276	38 862	39 491	38 197
Góra Kalwaria og.	0	0	0	0	0	0
pozostałe turystyczne obiekty noclegowe						
POLSKA	41 674	42 689	44 223	44 682	45 507	36 219
Góra Kalwaria og.	0	0	0	0	0	0

Źródło: Obliczenia i układ własny na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Z przedstawionego zestawienia wynika, iż w gminie Góra Kalwaria turystyczna baza noclegowa miała bardzo „ekstensywny” charakter. Odpowiadała ukształtowanemu,

„przejazdowemu” rodzajowi ruchu turystycznego, który niejako „samoistnie” rozwinął się na terenie gminy. Wydaje się, iż jest to sytuacja nieadekwatna do potencjału atrakcyjności turystycznej tego obszaru wynikającego choćby z wartości historycznej zlokalizowanych tu obiektów i potencjału środowiska naturalnego,

38. Ruch turystyczny – liczba turystów, wykorzystanie bazy.

Narastająca presja na obejmowanie coraz to nowych dziedzin życia-społeczno-gospodarczego rygorami „tajemnicy statystycznej”, prowadzi do znaczącego uszczuplenia bazy informacyjnej, w tym dotyczącej działalności gospodarczej. Od roku 2015 w Głównym Urzędzie Statystycznym w Polsce nie podaje do wiadomości publicznej żadnych informacji dotyczących ruchu turystycznego na poziomie gmin, a tym samym wykorzystania lokalnej bazy turystycznej. Twierdzenie takie znajduje się w uwagach metodologicznych w tablicach dotyczących bazy turystycznej i ruchu turystycznego.

VII. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

39. Studium i plany miejscowe – stopień pokrycia obszaru gminy i struktura przeznaczenia terenów;

Silna antropopresja w warunkach specyfiki historycznej i środowiska przyrodniczego gminy Góra Kalwaria sprawia, iż planowanie przestrzenne ma na przedmiotowym terenie szczególne znaczenie. Stan aktualny w tym zakresie przedstawia „Raport o stanie gminy stanowiący podsumowanie działalności Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria w roku 2020”:

„...Na terenie gminy Góra Kalwaria obowiązują 162 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, pokrywające łącznie obszar 3882,50 ha, co stanowi 27% powierzchni całkowitej gminy.

Obszar objęty planami zagospodarowania przestrzennego w 2020 r. w stosunku do końca roku 2019 zwiększył się o 0,40%, co potwierdza, że mamy tendencję wzrostu pokrycia planami obszaru gminy.

W stosunku do roku 2019 procent pokrycia nowych terenów planami miejscowymi w 2020 r. jest większy, ze względu na przeprowadzone procedury nie tylko w odniesieniu do nowych terenów, ale przede wszystkim zmian obowiązujących planów, których obszary pokrywają się w całości lub częściowo z obszarami, dla których już plany obowiązują, a zmiany dotyczą np. zmiany wskaźników urbanistycznych, linii zabudowy lub wręcz konieczne jest gruntowne przeprojektowanie, jak miało to miejsce np. w planie dla fragmentu wsi Dobiesz - rejon CHPK, część II.

W roku 2020, wychodząc naprzeciw potrzebom mieszkańców i inwestorów, uchwalono 10 planów zagospodarowania przestrzennego (w tym 2 dla nowych terenów, a 8 to zmiany planów obowiązujących) oraz podjęto 13 uchwał o przystąpieniu do sporządzania nowych lub zmian obowiązujących planów zagospodarowania przestrzennego, które obszarem pokrywają się z planami obowiązującymi.

W 2020 r. podjęto również uchwałę nr XLIV/368/2020 z dnia 16 grudnia 2020 r. o przystąpieniu do sporządzenia zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Góra Kalwaria.

Obowiązujące Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Góra Kalwaria zwane dalej Studium przewiduje w stosunku do całej powierzchni gminy następujące przeznaczenia:

- *tereny wyłączone spod zabudowy lub o ograniczonych możliwościach zabudowy i zagospodarowania (lasy, tereny do zalesień, parki, ogrody, tereny rolne, wody) – 63,71% powierzchni gminy;*
- *tereny przewidziane pod zainwestowanie (w tym zabudowa mieszkalna, usługi, produkcja, usługi sportu) – 35,48% powierzchni gminy;*
- *inne (tereny wysypiska, tereny oczyszczalni ścieków) – 0,82% powierzchni gminy.*

Biorąc powyższe pod uwagę, należy przyjąć, iż obszar pokryty planami w roku 2020 w stosunku do zapotrzebowania w Studium na tereny zainwestowane jest znaczący. Planami nie pokryte jest jedynie 8,48% z 35,48% terenów przewidzianych w Studium do zainwestowania (zabudowa mieszkalna, usługi, produkcja, usługi sportu).

Istotny pozostaje fakt, że w ramach tych 8,48% jest wiele obszarów objętych decyzjami o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Często korzystniejsze jest dla właścicieli działek wydanie decyzji o warunkach zabudowy niż realizacja inwestycji w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, gdyż przy jej wydawaniu organ nie jest związany ustaleniami Studium, które bywają niezgodne z planami właścicieli działek, a jedynie rodzajem zabudowy sąsiedniej.

Ponadto część obszarów również objęta jest decyzjami o warunkach zabudowy siedliskowej...”

40. Struktura osadnicza;

W skład gminy Góra Kalwaria wchodzi 37 sołectw: Baniocha-wieś, Baniocha-osiedle, Brzeście, Brzumin, Aleksandrów, Cendrowice, Czaplin, Czaplinek, Czarny Las, Czersk, Czachówek, Coniew, Dobiesz, Dębówka, Karolina, Kąty, Krzaki Czaplinkowskie, Królewski Las, Linin, Łubna, Mikowiec, Moczydłów, Obręb, Pęcław, Podgóra, Podłęczce, Podosowa, Potycz, Sierzchów, Sobików, Solec, Szymanów, Tomice, Wincentów, Wojciechowice, Wólka Dworska, Wólka Załęska.

Zgodnie z danymi GUS, największą powierzchnię Gminy Góra Kalwaria stanowią użytki rolne (59,97%). Wśród nich przeważają grunty orne – 48,24% przestrzeni rolniczej. Drugie miejsce pod względem powierzchni stanowią lasy oraz grunty leśne, które w 2014 r. zajmowały 25,17% ogólnej powierzchni Gminy.

Rodzaje gruntów Powierzchnia (w ha) Udział %

1. Użytki rolne, : 8 643 ha; 59,97%

w tym:

- - Grunty orne 4169 ha - 48,24%
- - Sady 2496 ha - 28,88%
- - Łąki 714 ha - 8,26%
- - Pastwiska 856 ha; 9,90%
- - Pozostałe użytki rolne 408 ha - 4,72%

2. Lasy oraz grunty leśne, w tym: 3 627 ha - 25,17%

- - Lasy 2 940 ha - 81,06%

- - Grunty zadrzewione i zakrzewione 687 ha - 18,94%
3. Grunty pod wodami 719 ha - 4,99%
4. Grunty zabudowane i zurbanizowane 1223 ha - 8,49%
5. Pozostałe grunty i nieużytki 200 ha - 1,39%
- RAZEM 14 412 ha - 100%

W dokumencie Program Ochrony Środowiska dla Gminy Góra Kalwaria na lata 2017-2021 z perspektywą do roku 2024 przedstawiono schematyczną strukturę osadniczą i podstawowe elementy zagospodarowania przestrzennego gminy – por. Rysunek 7.1.

Rysunek 7.1. Strukturę osadniczą i podstawowe elementy zagospodarowania przestrzennego gminy miejsko-wiejskiej Góra Kalwaria

41. Rewitalizacja (obszar zdegradowany, obszar rewitalizacji, założenia i przedsięwzięcia rewitalizacyjne);

W „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Góra Kalwaria” stwierdza się (s. 38):

„...12. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEN, REKULTYWACJI LUB REHABILITACJI

- Główne tereny wymagające rehabilitacji i rekultywacji wyznaczono na mapie.
- Potrzebna jest kontynuacja już realizowanych działań rekultywacyjnych prowadzących do zmniejszenia zagrożeń zakładu utylizacji odpadów Łubna /odgazowanie, oczyszczenie i odprowadzenie wód/, oraz zagospodarowania zielenią /zalesienie/ strefy ochronnej wysypiska, a w rezultacie, jego zrekultywowania w sposób pozwalający na docelowe wykorzystanie terenu dla celów sportu i rekreacji;
- Przewiduje się rekultywację zagłębień i oczek wodnych wraz z ich otoczeniem (dawne glinianki), z przeznaczeniem na funkcję usług z zielenią towarzyszącą, głównie rekreacji, a także zieleni parkowej; z programem tym wiąże się rewitalizacja pozostałości dawnych cegielni.
- Szczególnie należy wykorzystać walory doliny Wisły, łącznie z terenami międzywala w stopniu przystosowanym do istniejących dla nich ograniczeń.
- Przekształcen i rehabilitacji wymagają obszary, w których głównym celem jest ochrona obiektów budowlanych i urbanistyczno-budowlanych objętych rejestrem i ewidencją Wojewódzkiego Oddziału Służby Ochrony Zabytków Województwa Mazowieckiego oraz pozostałości zespołów dworsko-parkowych, a także dawnych koszar wojskowych w mieście Góra Kalwaria;
- Programem rewitalizacji winno być objęte centrum miasta Góra Kalwaria, gdzie konieczna jest rehabilitacja lub modernizacja zdegradowanej zabudowy mieszkaniowej, usługowej i towarzyszących przestrzeni publicznych, w tym wprowadzanie nowych funkcji zapewniających tym obszarom vitalność i nowe miejsca pracy, eliminacja zagrożeń bezpieczeństwa publicznego lub patologii społecznych, poprawa warunków obsługi komunikacyjnej i parkingowej z działaniami na rzecz priorytetu ruchu pieszego.
- Programem przekształceń może być objęty obszar ochrony ekspozycji - ciągu skarpy Wiślanej, przedpola Zamku Czerskiego od strony ulicy Wojska Polskiego i drogi w kierunku Warki /widok na zamek/, widoku z zamku czerskiego na dolinę Wisły, widoku na dwór w Brześćcach z drogi Brzeście - Podłężce i widoku z dworu na dolinę Wisły.
- Konieczne jest przekształcenie „dzikiego” zespołu zabudowy lotniskowej w Lininie, w celu przekształcenia go w osiedle zabudowy mieszkaniowej o prawidłowych standardach.
- Ciągłym procesem winna być modernizacja i stałe podwyższanie standardów infrastruktury technicznej, w tym eliminacja ogrzewania piecowego oraz niskosprawnych kotłowni na paliwa stałe na rzecz rozwiązań niskoemisyjnych...”

„Lokalny Program Rewitalizacji gminy Góra Kalwaria” z 2016 r. zawiera określenie obszaru zdegradowanego, obszaru rewitalizacji oraz założenia i przedsięwzięcia rewitalizacyjne:

„...Na podstawie przeprowadzonych analiz wyznacza się obszar zdegradowany, podzielony na podobszary obejmujące poszczególne koncentracje negatywnych zjawisk.

Całość obszaru zdegradowanego obejmuje powierzchnię: 506,9646 ha (5,07 km²) Obszar dzieli się na następujące podobszary:

1. Góra Kalwaria – Miasto [powierzchnia: 139,9923 ha], obejmuje:

- obszar centrum w tym Starego Miasta w Górze Kalwarii, w szczególności rewiry: Ratusz Sztetl, Stare Osiedle, Remiza, Klasztor, Oficerski – ze względu na największe w gminie nagromadzenie negatywnych zjawisk, a niezamieszkałe i zdegradowane części rewiru Oficerskiego (dawna

jednostka wojskowa) i zdegradowany rejon skarpy, jako obszary mające bezpośredni wpływ na sytuację w terenach zamieszkałych;

- oś ulicy Kalwaryjskiej w Górze Kalwarii wraz z najbliższym otoczeniem i cmentarzami ze względu na punktowo występujące negatywne zjawiska społeczne, problemy techniczne i funkcjonalno-przestrzenne mające wpływ na funkcjonowanie miasta (ulica łączy najbardziej zdegradowane tereny). Ponadto istotnym czynnikiem degradacji jest zatarcie historycznego układu kalwaryjskiego, jako cennego elementu urbanistycznego Góry Kalwarii. Wskazuje się na wysoki potencjał rozwojowy tego terenu zalecając jednocześnie konieczność objęcia rejonu ulicy Kalwaryjskiej odpowiednim programem rozwoju miasta;
- obszar położony na południe od ulicy Kalwaryjskiej w rejonie targowiska i szkoły ze względu na występujące w obszarze problemy społeczne (punktowo), techniczne i funkcjonalno-przestrzenne oraz degradację techniczną. Zaleca się objęcie tego terenu odpowiednim programem rozwoju miasta;
- obszary osiedli Skierniewicka/Budowlanych (dzielnica Stacja) i Kard. Wyszyńskiego/ Pijarska (dzielnica Parcela, rewir Osiedle Młyńskie) wraz z przyległym zdegradowanym terenem zieleni, będące własnością Spółdzielni Mieszkaniowej w Górze Kalwarii – ze względu na występowanie wysokiego poziomu negatywnych zjawisk społecznych oraz niedostateczny stan techniczny budynków i otoczenia;
- obszar kolejowy w pobliżu stacji Góra Kalwaria wraz z otoczeniem i położonymi w pobliżu blokami mieszkalnymi z uwagi na degradację obszaru, występowanie negatywnych zjawisk społecznych oraz rolę tego obszaru w funkcjonowaniu miasta;

2. Góra Kalwaria – teren za torami, [powierzchnia: 10,6248 ha], obejmuje obszar na granicy Góry Kalwarii i Moczydłowa, w północnej części dzielnicy Lipkowo, za torami kolejowymi, w rejonie ulic Wyszyńskiego i Moczydłowskiej – ze względu na szczególne zagęszczenie negatywnych zjawisk społecznych oraz znaczącą degradację obiektów mieszkalnych;

3. Port [powierzchnia: 16,8394 ha], obejmuje obszar portu rzeczno-górnego w Górze Kalwarii z uwagi na degradację obszaru, występowanie niewielkiego zagęszczenia negatywnych zjawisk społecznych a także potencjał jaki ten teren posiada dla rozwoju całej gminy;

4. Baniocha – Puławska, [powierzchnia: 2,4020 ha], obejmuje obszar przy ulicy Puławskiej we wsi Baniocha - ze względu na szczególne zagęszczenie negatywnych zjawisk społecznych oraz znaczącą degradację obiektów mieszkalnych;

5. Łubna, [powierzchnia: 337,0063 ha], obejmuje rozległy obszar we wsiach Łubna i Baniocha - ze względu na szczególne zagęszczenie negatywnych zjawisk społecznych, znaczącą degradację obiektów mieszkalnych, obszary pocegielnianej zabudowy mieszkalnej, obecność zaniedbanych przestrzeni publicznych oraz obecność nieczynnego ale nadal bardzo uciążliwego składowiska „Łubna”, które jest źródłem zagrożeń, negatywnego wpływu na środowisko i degradacji znacznego obszaru otaczającego.

W części obszaru zdegradowanego wyznacza się obszar rewitalizacji podzielony na podobszary.

Całkowita powierzchnia wyznaczonego obszaru rewitalizacji wynosi: 80,0677 ha

Powierzchnia ta stanowi – 0,55 % powierzchni całej gminy⁶ i zamieszkiwana jest przez 3999 mieszkańców tj. 15,24 % wszystkich mieszkańców gminy⁷. Szczegółowe dane dotyczące powierzchni i liczby ludności zamieszkującej podobszary wyznaczone do rewitalizacji zawiera poniższa tabela.

⁶Całkowita powierzchnia gminy Góra Kalwaria wynosi 14412 ha

7Liczba ludności w gminie Góra Kalwaria wynosi 26 244 osób – dane Statystyki Ludności z Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria na rok 2016.

	OBSZAR	POWIERZCHNIA [m ²]	%	LICZBA MIESZKAŃCÓW	%
MIASTO GÓRA KALWARIA	Centrum	546 863	0,38	1656	6,31
	SPÓŁDZIELNIA MIESZKANIOWA Osiedle Skierniewicka / Osiedle Pijarska	103 502	0,07	2017	7,68
	SUMA	650 365 (65,0365 ha)	0,45	3673	13,99
OBSZAR WIEJSKI GMINY	Baniocha-Puławska	18 078	0,01	11	0,04
	Łubna	A	103 236	0,07	180
		B	20 821	0,01	122
		C	8177	0,005	13
	SUMA	150 312 (15,0312 ha)	0,1	326	1,25
RAZEM GMINA:		800 677 (80,0677 ha)	0,55	3999	15,24

Tab. 9. Szczegółowe dane dotyczące powierzchni i liczby ludności podobszarów obszaru rewitalizacji;
[oprac. K. Niewiadomska]

W mieście Góra Kalwaria obszar rewitalizacji został podzielony na podobszary:

I/ Góra Kalwaria – centrum:

- dzielnica Stare Miasto w szczególności rewiry: Ratusz, Sztetl, Stare Osiedle, Remiza, Klasztor, Oficerski – ze względu na największe w gminie nagromadzenie negatywnych zjawisk, a niezamieszkałe części rewiru Oficerskiego (dawna jednostka wojskowa), jako obszary mające bezpośredni wpływ na poprawę sytuacji w terenach zamieszkałych;
- II/ Góra Kalwaria – SPÓŁDZIELNIA MIESZKANIOWA osiedle Pijarska oraz osiedle Skierniewicka należące do Spółdzielni Mieszkaniowej w Górze Kalwarii;

Na wiejskim obszarze gminy Góra Kalwaria podobszary obszaru rewitalizacji wyznaczono w północno – zachodniej części gminy i są to:

III/ Baniocha – Puławska - obszar przy ulicy Puławskiej. Rejon kumulowanych przez gminę problemów społecznych oraz pozostających z nimi w związku problemów technicznych, przestrzenno-funkcjonalnych, a także z racji lokalizacji w rejonie dawnego wysypiska śmieci – również środowiskowych;

IV/ Łubna:

- A– centrum - obszar przy ulicach Puławskiej, Łubińskiej i Podleśnej w okolicach stawu (dawne glinianki),
- B - północ - obszar zdegradowanej zabudowy osiedla przy ulicy Łubińskiej,
- C - wschód - obszar zdegradowanej zabudowy przy ulicy Łubińskiej,

Granice obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zostały przedstawione graficznie na poniższych mapach (Rys. 24, 25, 26) oraz w załączniku nr 1 do LPR - „Granice obszaru zdegradowanego. Granice obszaru rewitalizacji. Granice przedsięwzięć rewitalizacyjnych”, w którym oznaczono również granice przedsięwzięć rewitalizacyjnych, opisanych w niniejszym programie...”

I dalej

„...6. Założenia programu rewitalizacji

6.1 Wizja rewitalizacji i elementy wizji

Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku (art. 15 ust. 1 p. 3 i 4) określa, że program rewitalizacji powinien zawierać wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji oraz cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań, które będą eliminować lub ograniczać zdiagnozowane poprzednio negatywne zjawiska społeczne i powiązane z nimi problemy gospodarcze, środowiskowe, funkcjonalno – przestrzenne i techniczne. Określona wizja i przyjęte cele rewitalizacji powinny być ze sobą komplementarne – przyjęte cele rewitalizacji służą realizacji poszczególnych elementów wizji oraz wizji, jako całości...”

I następnie:

„...6.3 Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

<i>Spis przedsięwzięć rewitalizacyjnych:</i>			
1.	RYNEK	str.	75-78
2.	SZTETL	str.	79-81
3.	GER	str.	82-84
4.	TEREN OSP	str.	85-86
5.	DAWNA JEDNOSTKA WOJSKOWA	str.	87-89
6.	REJON ULICY ŚWIĘTEGO ANTONIEGO	str.	90-92
7.	PIJARSKA /DOMINIKAŃSKA	str.	93-95
8.	SPÓŁDZIELNIA MIESZKANIOWA – OSIEDLE PIJARSKA, OSIEDLE SKIERNIEWICKA	str.	96-98
9.	ŁUBNA: A, B, C	str.	99-101
10.	BANIOCHA - PUŁAWSKA	str.	102-103

...”

42. Obszary zintegrowanego inwestowania i wykluczenia z inwestowania, obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego;

W „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Góra Kalwaria” stwierdza się (s. 11-12):

„...Ustala się przeznaczenie i warunki użytkowania obszarów, wyznacza się również wskaźniki zabudowy, opierając się na analizach:

- istniejącego zagospodarowania obszarów,
- uchwalonych i opracowywanych planów miejscowych,
- wymogów ochrony środowiska.

Udział poszczególnych obszarów w powierzchni całej gminy (wraz z miastem), z podziałem na kategorie, opisane dalej, prezentuje poniższa tabela:

OZNACZENIE	KATEGORIA TERENU	POWIERZCHNIA	PROCENT POWIERZCHNI GMINY (WRAZ Z MIASTEM)
R1	tereny rolne z możliwością lokalizacji zabudowy zagrodowej przy areale > 3,5 ha	2929 ha	20,18 %
R2	tereny rolne z możliwością lokalizacji zabudowy zagrodowej przy areale > 1,0 ha	1102 ha	7,59 %
	tereny istniejących lasów	2586 ha	17,82 %
L1	tereny rolne planowane do zalesień	575 ha	3,96 %
	tereny zieleni urządzonej oraz tereny dolin rzecznych i skarpy Wisły (wraz z Wisłą)	1989 ha	13,71 %
Zd	tereny ogródków działkowych	29 ha	0,20 %
Zc1	tereny istniejących cmentarzy	11 ha	0,08 %
Zc2	tereny projektowanych cmentarzy	10 ha	0,07 %
Zp	projektowane tereny zieleni urządzonej, w tym parki i ogrody	14	0,10 %

<i>Razem tereny wyłączone spod zabudowy lub o ograniczonych możliwościach zabudowy i zagospodarowania</i>		9245 ha	63,71 %
Mn1	<i>tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną</i>	496 ha	3,42 %
MN1	<i>tereny przeznaczone dla kontynuacji istniejącej zabudowy mieszkaniowej, jednorodzinnej</i>	17	0,12
Mn2	<i>tereny przeznaczone dla perspektywicznego rozwoju funkcji mieszkaniowej</i>	1067 ha	7,35 %
Mn3	<i>tereny przeznaczone dla perspektywicznego rozwoju funkcji mieszkaniowej w zabudowie ekstensywnej</i>	128 ha	0,88 %
Mn4	<i>tereny przeznaczone dla perspektywicznego rozwoju funkcji mieszkaniowej na ponad normatywnych działkach</i>	33 ha	0,23 %
Mn5	<i>tereny rekreacji indywidualnej i zabudowy mieszkaniowej</i>	12 ha	0,08 %
M	<i>tereny adaptacji i kontynuacji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i niskiej wielorodzinnej miasta Góry Kalwarii</i>	289 ha	1,99 %
MW	<i>tereny istniejącej i projektowanej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, w tym osiedlowej na terenie miasta Góry Kalwarii</i>	30 ha	0,21 %
M/U1	<i>tereny adaptacji i uzupełnień istniejącej zabudowy mieszkaniowej i usług miasta Góry Kalwarii</i>	168 ha	1,16 %
M/U2	<i>tereny dla perspektywicznego rozwoju funkcji mieszkaniowo-usługowej</i>	107 ha	0,74 %
M/U/P1	<i>tereny dla perspektywicznego rozwoju zabudowy mieszkaniowej, przemysłowej i usług</i>	24 ha	0,17 %
Mr1	<i>tereny zabudowy siedliskowej</i>	379 ha	2,61 %
Mr2	<i>tereny zabudowy siedliskowej w ośrodkach wiejskich</i>	51 ha	0,35 %
U	<i>tereny koncentracji usług</i>	278 ha	1,92 %
UP	<i>tereny usług publicznych lokalnych</i>	9 ha	0,06 %
US	<i>tereny istniejących i planowanych usług z zielenią towarzyszącą</i>	558 ha	3,85 %
UZ	<i>tereny planowanych usług z towarzyszeniem zieleni</i>	5 ha	0,03 %
UC	<i>obszary usługowe z możliwością rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²</i>	7 ha	0,05 %
P1	<i>tereny istniejącego przemysłu i składów</i>	953 ha	6,57 %
P2	<i>tereny dla perspektywicznego rozwoju zabudowy przemysłu i składów</i>	535 ha	3,69 %
O	<i>tereny wysypiska i zakładu utylizacji śmieci Łubna</i>	44 ha	0,30 %
K	<i>tereny przepompowni ścieków i oczyszczalni</i>	76 ha	0,52 %
<i>Razem tereny zabudowane i zainwestowane oraz przewidziane do zabudowy i zagospodarowania</i>		5266	36,29 %
RAZEM MIASTO I GMINA		14511 ha	100,0 %

Jak wynika z przedstawionego zestawienia, stanowiącego odnośnik do Rysunku Studium..., razem tereny zabudowane i zainwestowane oraz przewidziane do zabudowy i zagospodarowania obejmują 5266 ha gminy i stanowią 36,29% jej ogólnej powierzchni. Tereny te są „terenami inwestycyjnymi” jako, że „Studium ... dopuszcza na ich obszarze nowe inwestycje jak również inwestycje modernizacji i wymiany istniejących form zagospodarowania – por. powyższe zestawienie.

43. Obszary o szczególnych problemach lub barierach rozwojowych i obszary o wyjątkowym potencjale rozwojowym.

W „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Góra Kalwaria” stwierdza się (s. 36-37):

„...11. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

- *Głównym zagrożeniem związanym ze skarpą doliny Wisły jest zagadnienie stateczności zboczy. Ruchy masowe na skarpie najczęściej są bardzo powolne – spływanie. Jednak procesy zboczowe mogą mieć także przebieg gwałtowny (spływy lub osuwiska). W zależności od wpływu wyżej wymienionych czynników skarpa doliny Wisły może być narażona z różnym prawdopodobieństwem na występowanie zjawisk geodynamicznych takich jak osuwiska i zsuwy. Dlatego na znacznych odcinkach skarpy wprowadzono zakaz zabudowy i dokonano podziału strefy ochronnej skarpy na odcinki (S1-S5), z następującymi zaleceniami: □ odcinki niezagrożone ruchami masowymi (S1) powinny być chronione strefą o szerokości równej wysokości zbocza, □ odcinki zagrożone i słabo zagrożone (S2 i S3) - szerokość strefy ochronnej powinna wynosić co najmniej dwukrotność wysokości zbocza, □ odcinki silnie i bardzo silnie zagrożone (S4 i S5) wymagające strefy o szerokości równej poczwórnej wysokości zbocza. W części południowej do wysokości miejscowości Podosowa dominują wydzielania ze strefy S4 i S5, następnie od tej miejscowości do Góry Kalwarii przeważają wydzielania S2 i S3, następnie do Wólki Dworskiej S4 i S5, później głównie S1 oraz S2 i S3.*
- *W.wym. zalecenia muszą być traktowane fakultatywnie, gdyż brak jest tak dokładnych badań, które pozwoliłyby na określenie warunków dla każdej działki budowlanej, tym bardziej, że prawo budowlane obliguje do każdorazowego sprawdzania możliwości inwestowania ze względu na warunki geotechniczne. Studium wyznacza natomiast pasy terenów zieleni na samym zboczu skarpy i w miejscach najważniejszych z racji na ekspozycje krajobrazowe (patrz rysunek).*
- *Zagrożeniem powierzchni ziemi jest także dzielenie i niekontrolowane zasypywanie zagłębień bezodpływowych i wyeksploatowanych glinianek. Te ostatnie mają obecnie miejsce w rejonie Baniochy. W tym rejonie wskazuje się tereny przeznaczone do rekultywacji.*
- *Ponadto zagrożeniem dla powierzchni ziemi są wszelkie prace budowlane związane z wykonywaniem wykopów. Należy zaznaczyć, że w większości wypadków zagrożenie to jest krótkotrwałe i dotyczy małego obszaru.*
- *Na terenie Gminy Góra Kalwaria występuje strefa bezpośredniego i potencjalnego zagrożenia powodziowego. Obszar międzywała stanowi strefę bezpośredniego zagrożenia powodziowego. Na terenie gminy Góra Kalwaria, wzdłuż Wisły zbudowano wały przeciwpowodziowe. Chronią one przez wezbrzeniami rzeki oraz przed mniejszymi zalewami. Na załączonej mapie studium został zaznaczony zasięg wody 100 letniej pokazujący teren, który zostanie zalany przy przepływie wody w Wiśle na poziomie 7440m³/s. Na całym tym obszarze zaleca się lokalizowanie budynków bez podpiwniczeń, z poziomem parteru wyniesionym na wysokość min.2m.*

VIII. Bezpieczeństwo publiczne

44. Podmioty i instytucje realizujące zadania z zakresu bezpieczeństwa; 46.

Przestępczość; 47. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym

„Raport o stanie gminy stanowiący podsumowanie działalności Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria w roku 2020” zawiera szczegółową prezentację działań w zakresie podmiotów i instytucji realizujących zadania z zakresu szeroko rozumianego bezpieczeństwa na terenie

gminy Góra Kalwaria. Informacje zawarte w ww. „Raporcie...” nie obejmują działalności Policji, co będzie wymagało odpowiednich uzgodnień w celu uzupełnienia ww. grupy informacji. W „Raporcie ...” stwierdza się:

„...Bezpieczeństwo w gminie

14.1 Działalność Straży Miejskiej

Partnerem policji w zapewnianiu ładu i porządku publicznego na terenie miasta i gminy Góra Kalwaria jest Straż Miejska, powołana uchwałą Rady Miasta i Gminy 28 sierpnia 1990 roku.

W 2020 roku zatrudnionych w Straży było 6 strażników, wykonujących swoje zadania codziennie oprócz niedziel w godzinach 7:30-19:30.

Do zadań Straży Miejskiej należy w szczególności:

- ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych,*
- czuwanie nad porządkiem i kontrola ruchu drogowego – w zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym,*
- współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli,*
- pomoc w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń,*
- zabezpieczenie miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia albo miejsc zagrożonych takim zdarzeniem przed dostępem osób postronnych lub zniszczeniem śladów i dowodów, do momentu przybycia właściwych służb, a także ustalenie, w miarę możliwości, świadków zdarzenia,*
- ochrona obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej,*
- współdziałanie z organizatorami i innymi służbami w ochronie porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych,*
- doprowadzanie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień lub miejsca ich zamieszkania, jeżeli osoby te swoim zachowaniem dają powód do zgorszenia w miejscu publicznym, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu i zdrowiu innych osób,*
- informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi,*
- konwojowanie dokumentów, przedmiotów wartościowych lub wartości pieniężnych dla potrzeb miasta.*

W ramach bieżącej pracy w 2020 r. strażnicy miejscy:

- przyjęli 1268 zgłoszeń od mieszkańców z prośbą o interwencję, w tym:*
 - 104 dot. zakłócenia porządku publicznego*
 - 232 dot. zagrożeń w ruchu drogowym*
 - 282 dot. ochrony środowiska i gospodarki odpadami*
 - 57 dot. zagrożeń życia i zdrowia*
 - 24 dot. zagrożeń pożarowych*
 - 68 dot. awarii technicznych*
 - 353 dot. zwierząt (zagubionych, niewłaściwie trzymany, potrzebujących pomocy, martwych)*
 - 148 pozostałe zgłoszenia*
- Ujawnili 248 wykroczeń w tym:*

- 111 sprawców pouczono
- 70 osób ukarano grzywną w postaci mandatu karnego
- 7 spraw skierowano do rozpatrzenia przez Sąd Rejonowy
- 390 osób wylegitymowano w związku z popełnionymi wykroczeniami lub jako świadków zdarzeń
- 118 posesji skontrolowano w związku z podejrzeniem spalania niedozwolonych materiałów w instalacjach grzewczych bądź ogniskach
- 113 posesji skontrolowano w zakresie gospodarki opadami
- ujęli 1 sprawcę przestępstwa oraz 1 poszukiwanego listem gończym
- zorganizowano 12 konwoje dokumentów oraz wartości pieniężnych na potrzeby Gminy
- zabezpieczyli 18 miejsc zdarzeń do czasu przybycia policji, Państwowej Straży Pożarnej bądź innych specjalistycznych służb powołanych do usunięcia istniejącego zagrożenia
- zorganizowano 121 patrole w rejonie placówek oświatowych
- 43 nietrzeźwych doprowadzono do miejsca zamieszkania lub przekazano policji,
- zlecono do zabrania do schroniska 63 psy i 55 kotów bezpańskich potrzebujących pomocy bądź znajdujących się w okolicznościach zagrażających ich życiu
- zrealizowano 111 interwencji na wniosek policji w zakresie kompetencji SM
- usunięto z dróg 2 pojazdy w trybie art 50a ustawy prawo o ruchu drogowym i doprowadzono do zabrania przez właścicieli kolejnych 5 pojazdów
- w 185 sprawach współpracowano z pracownikami w czynnościach prowadzonych przez poszczególne wydziały UMiG, udzielono 45 asyst pracownikom UMiG, ABK przy realizacji ich zadań.

Działalność OSP

Nazwa jednostki OSP	Pożary		Miejscowe zagrożenia		Alarmy Falszywe		RAZEM	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Góra Kalwaria	254	208	159	233	33	59	446	500
Baniocha	108	105	34	72	9	12	151	189
Wojciechowice	70	50	29	40	1	3	100	93
Pęcław	59	22	9	13	1	3	69	38
Cendrowice	56	41	9	17	1	1	66	59
Czaplin	37	48	8	12	2	2	47	62
Czaplinek	23	0	1	1	2	0	26	1
Razem	607	474	249	388	49	80	905	942

System ostrzegania

Od 2017 roku funkcjonuje w gminie Góra Kalwaria nowy System Ostrzegania i Alarmowania Ludności o Zagrożeniach. System zbudowano w ramach budowy systemu powiatowego. Budowa systemu była możliwa dzięki otrzymanemu dofinansowaniu ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Całkowity koszt budowy wyniósł 234 930,00 złotych, z czego wkład własny Gminy stanowił 51 452,17 zł.

System składa się z 12 wielofunkcyjnych syren alarmowych o mocy 600 W oraz 1 syreny o mocy 900 W. Syreny rozmieszczone są w miejscowościach: Brzeście, Brzumin, Cendrowice, Coniew, Czaplinek, Czersk, Góra Kalwaria – 2, Kąty, Łubna, Pęcław, Wojciechowice, Wólka Dworska.

Za pomocą syren mogą być nadawane sygnały dźwiękowe oraz komunikaty głosowe. Sygnały i komunikaty mogą być nadawane z urządzeń sterujących znajdujących się w PCZK (Powiatowym Centrum Zarządzania Kryzysowego) Piaseczno oraz WCZK (Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego) Warszawa. W przypadku braku energii elektrycznej syreny mogą działać przez 24

godziny w trybie awaryjnym. Dzięki budowie systemu do ok. 50% mieszkańców gminy mogą dotrzeć sygnały o zagrożeniach.

W 2020 roku system był wielokrotnie wykorzystywany do nadawania komunikatów dla mieszkańców w związku z ogłoszeniem na terenie całego kraju stanu epidemii. Treść komunikatów zmieniała się w zależności od wprowadzanych obostrzeń.

W dniach od 6 do 9 października 2020 roku przeprowadzone były także ćwiczenia pod nazwą ENEGADE/SAREX-20, wraz z wykorzystaniem systemów alarmowania ludności. Elementami przedsięwzięcia są zdarzenia dotyczące naruszenia przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej przez statek powietrzny o statusie RENEGADE, stwarzający potencjalne zagrożenie dla ludności cywilnej...

45. Uwarunkowania wynikające z położenia, w tym zagrożenia naturalne (powodziowe, osuwiskowe);

W Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Góra Kalwaria określono „... „

12. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

- Głównym zagrożeniem związanym ze skarpą doliny Wisły jest zagadnienie stateczności zboczy. Ruchy masowe na skarpie najczęściej są bardzo powolne – spływanie. Jednak procesy zboczowe mogą mieć także przebieg gwałtowny (spływy lub osuwiska). W zależności od wpływu wyżej wymienionych czynników skarpa doliny Wisły może być narażona z różnym prawdopodobieństwem na występowanie zjawisk geodynamicznych takich jak osuwiska i zsuwy. Dlatego na znacznych odcinkach skarpy wprowadzono zakaz zabudowy i dokonano podziału strefy ochronnej skarpy na odcinki (S1-S5), z następującymi zaleceniami: □ odcinki niezagrożone ruchami masowymi (S1) powinny być chronione strefą o szerokości równej wysokości zbocza, □ odcinki zagrożone i słabo zagrożone (S2 i S3) - szerokość strefy ochronnej powinna wynosić co najmniej dwukrotność wysokości zbocza, □ odcinki silnie i bardzo silnie zagrożone (S4 i S5) wymagające strefy o szerokości równej poczwórnej wysokości zbocza. W części południowej do wysokości miejscowości Podosowa dominują wydzielania ze strefy S4 i S5, następnie od tej miejscowości do Góry Kalwarii przeważają wydzielania S2 i S3, następnie do Wólki Dworskiej S4 i S5, później głównie S1 oraz S2 i S3.
- W.wym. zalecenia muszą być traktowane fakultatywnie, gdyż brak jest tak dokładnych badań, które pozwoliłyby na określenie warunków dla każdej działki budowlanej, tym bardziej, że prawo budowlane obliguje do każdorazowego sprawdzania możliwości inwestowania ze względu na warunki geotechniczne. Studium wyznacza natomiast pasy terenów zieleni na samym zboczu skarpy i w miejscach najważniejszych z racji na ekspozycje krajobrazowe (patrz rysunek).
- Zagrożeniem powierzchni ziemi jest także dzielenie i niekontrolowane zasypywanie zagłębień bezodpływowych i wyeksploatowanych glinianek. Te ostatnie mają obecnie miejsce w rejonie Baniochy. W tym rejonie wskazuje się tereny przeznaczone do rekultywacji.

- *Ponadto zagrożeniem dla powierzchni ziemi są wszelkie prace budowlane związane z wykonywaniem wykopów. Należy zaznaczyć, że w większości wypadków zagrożenie to jest krótkotrwałe i dotyczy małego obszaru.*
- *Na terenie Gminy Góra Kalwaria występuje strefa bezpośredniego i potencjalnego zagrożenia powodziowego. Obszar międzywala stanowi strefę bezpośredniego zagrożenia powodziowego. Na terenie gminy Góra Kalwaria, wzdłuż Wisły zbudowano wały przeciwpowodziowe. Chronią one przed wezbraniami rzeki oraz przed mniejszymi zalewami. Na załączonej mapie studium został zaznaczony zasięg wody 100 letniej pokazujący teren, który zostanie zalany przy przepływie wody w Wiśle na poziomie 7440m³/s. Na całym tym obszarze zaleca się lokalizowanie budynków bez podpiwniczeń, z poziomem parteru wyniesionym na wysokość min.2m....”*

IX. Polityka społeczna

48. Pomoc społeczna – liczba i odsetek osób objętych pomocą społeczną, struktura powodów udzielania pomocy, beneficjenci pomocy, w tym osoby długotrwale korzystające ze wsparcia;

Działania w zakresie pomocy społecznej, będące elementem polityki społecznej, są jednym z ważniejszych (co do skali rozdysponowywanych środków oraz zasięgu bezpośrednich kontaktów społecznych) zadań realizowanych przez jednostki podstawowego stopnia podziału administracyjnego państwa, tj. przez gminy. Zdecydowana większość działań w zakresie szeroko rozumianej pomocy społecznej jest wykonywana przez gminy bądź jako zadanie własne lub zlecone.

Szczególnie w ostatnich latach zaktywizowano działania w tym zakresie w formie ogólnopolskich programów rządowych, ale także programów samorządowych szczebla regionalnego, a zwłaszcza lokalnego. Szczegółowo działania gminy Góra Kalwaria w zakresie pomocy społecznej przedstawiane są m.in. w dorocznych raportach o stanie gminy.

Niestety na szczeblu lokalnym informacje o przedmiotowej sferze w szczegółowych dezagregacjach rzeczowych nie są dostępne w bazach danych GUS. Nie można zatem dokonać porównań w tym zakresie między różnymi jednostkami na obszarze Polski. Można jedynie w tym celu wykorzystać informacje na ogólnym poziomie.

W Tabeli 9.1 zawarto informacje o intensywności korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w gminie Góra Kalwaria ogółem w latach 2015-2019 na tle Polski i województwa mazowieckiego. W takim układzie porównawczym dostępne są tylko wybrane informacje z zakresu pomocy społecznej:

- W latach 2015-2019 w gminie Góra Kalwaria liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci wzrosła z 412 do 588, tj. o 42,7% w tym samym okresie w województwie mazowieckim 124,8 tys. do 126,8 tys., tj. o 1,6 %, a w Polsce zmalała z 1034,2 tys. do 1008,1 tys., tj. -2,5;
- W latach 2015-2019 w gminie Góra Kalwaria liczba dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny wzrosła z 885 do 1192, tj. o 34,7% w tym samym okresie w województwie mazowieckim 248,5 tys. do 251,7 tys., tj. o 1,3%, a w Polsce zmalała z 2035,5 tys. do 2010,9 tys., tj. -1,2%;

- W latach 2015-2019 w gminie Góra Kalwaria liczba dzieci do 17 roku życia, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny wzrosła z 822 do 1136, tj. o 38,2% w tym samym okresie w województwie mazowieckim z 226,7 tys. do 234,1 tys., tj. o 3,3%, a w Polsce wzrosła z 1855,5 tys. do 1873,4 tys., tj. 1,0%;
- W latach 2015-2019 w gminie Góra Kalwaria udział dzieci do 17 roku życia, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny wzrósł z 16,2% do 21,4%, w tym samym okresie w województwie mazowieckim nieco zmalał z 22,9% na 22,6%, a w Polsce nieco wzrósł z 26,8% na 27,0% - sytuacja w Gminie była korzystniejsza niż na obszarach porównywalnych.

Tabela 9.1. Intensywność korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w gminie Góra Kalwaria na tle Polski i woj. mazowieckiego - rodziny i dzieci otrzymujące zasiłki rodzinne

Rok	Miara	Polska	Woj. mazowieckie	Góra Kalwaria
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci				
2015	[rodziny]	1 034 175	124 829	412
2016	[rodziny]	1 118 069	137 021	427
2017	[rodziny]	1 119 246	138 493	500
2018	[rodziny]	1 115 800	139 479	587
2019	[rodziny]	1 008 127	126 847	588
2020	[rodziny]	x	x	x
2015/19	%	-2,5	1,6	42,7
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem				
2015	[osoba]	2 035 530	248 479	885
2016	[osoba]	2 206 548	273 104	962
2017	[osoba]	2 195 913	273 096	1 057
2018	[osoba]	2 194 742	274 964	1 219
2019	[osoba]	2 010 877	251 701	1 192
2020	[osoba]	x	x	x
2015/19	%	-1,2	1,3	34,7
Dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny				
2015	[osoba]	1 855 482	226 650	822
2016	[osoba]	2 025 588	250 563	896
2017	[osoba]	2 025 532	251 531	990
2018	[osoba]	2 038 166	254 960	1 155
2019	[osoba]	1 873 376	234 136	1 136
2020	[osoba]	x	x	x
2015/19	%	1,0	3,3	38,2
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku				
2015	[%]	26,8	22,9	16,2
2016	[%]	29,4	25,1	17,5
2017	[%]	29,3	24,9	19,1
2018	[%]	29,4	24,9	22,0
2019	[%]	27,0	22,6	21,4
2020	[%]	x	x	x

Dla gmin miejsko-wiejskich brak informacji dla części miejskiej i części wiejskiej. Źródło danych: Sprawozdania rzeczowo - finansowe o zadaniach z zakresu świadczeń rodzinnych zrealizowanych ze środków budżetu państwa oraz budżetów gmin po skorygowaniu danych. Sprawozdania są przekazywane przez gminy z kwartalną częstotliwością do bazy danych Krajowego Systemu Monitoringu Świadczeń Rodzinnych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Udział wyliczono według stanu ludności faktycznie zamieszkałej na dzień 30 VI. Liczbę dzieci korzystających z zasiłków rodzinnych przeciętnie w miesiącu wyszacowano przez wyliczenie średniej miesięcznej liczby świadczeń wypłaconych w roku, a liczbę rodzin dzieci korzystających z zasiłków rodzinnych przez wyliczenie średniej miesięcznej liczby tych rodzin. Dla gmin miejsko-wiejskich sporządzane jest jedno sprawozdanie, brak informacji dla części miejskiej i części wiejskiej.

Źródło: Obliczenia i układ własny na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Porównując powyższe informacje między sobą widać, że w gminie Góra Kalwaria wzrost liczby rodzin i dzieci otrzymujących zasiłek rodzinny w latach 2015-2019 w znacznej mierze wynikał ze wzrostu liczebności dzieci, a nie postępującego ubóstwa. W gminie Góra Kalwaria ciągle udział dzieci do 17 roku życia, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny, w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku był ciągle niższy niż w Polsce i województwie mazowieckim - porównaj Tabela 9.1.

Tabela 9.2. Intensywność korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w gminie Góra Kalwaria na tle Polski i woj. mazowieckiego - beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności				
Rok	Miara	Polska	Woj. mazowieckie	Góra Kalwaria
		ogółem.	ogółem.	ogółem
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności				
2015	[osoba]	710	604	399
2016	[osoba]	645	550	384
2017	[osoba]	568	485	368
2018	[osoba]	513	436	329
2019	[osoba]	463	386	320

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Szacunki na podstawie Zbioru Centralnego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej (ZC KSMPs) Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zawierającego informacje o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy - gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych. Zbiór jest zasilany informacjami uzyskanymi w rodzinnym wywiadzie środowiskowym, przeprowadzanym przez pracowników socjalnych gminnych ośrodków pomocy społecznej. We wszystkich podgrupach środowiskowej pomocy społecznej przyjęto przekrój podstawowy: - poniżej kryterium dochodowego i powyżej tego kryterium. Zbiorowość poniżej kryterium dochodowego oznacza, że dochód na osobę w rodzinie/osobę samotnie gospodarującą nie był wyższy, niż ustalone w ustawie kryterium do uzyskania świadczenia pieniężnego. To kryterium w latach 2008 - 2011 i do 30 września 2012 r. wynosiło dla osoby w rodzinie 351 zł, a dla osoby samotnie gospodarującej 477 zł. Od 1 października 2012 r. do 30 września 2015 r. kryterium wynosiło odpowiednio: 456 zł i 542 zł, a od 1 października 2015 r. odpowiednio: 514 zł i 634 zł. Począwszy od dnia 1 października 2018 r. kwota kryterium dochodowego wynosi dla osoby samotnie gospodarującej 701 zł a dla osoby w rodzinie 528 zł. Wyższe kryterium dochodowe obowiązuje w przypadku świadczeń realizowanych nieodpłatnie w ramach Programu Rządowego "Posiłek w szkole i w domu". Dla gmin miejsko-wiejskich brak informacji dla części miejskiej i części wiejskiej tych gmin. Ze względu na zaokrąglenia danych estymowanych na poziomie gmin, w niektórych przypadkach sumy składników mogą różnić się od podanych wielkości "ogółem".

Źródło: Obliczenia i układ własny na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W Tabeli 9.2 pokazano intensywność korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej poprzez wskaźnik liczby beneficjentów tej pomocy w przeliczeniu na 10 tys. ludności. W gminie Góra Kalwaria, we wszystkich latach okresu 2015-2019, notowano niższy poziom tego wskaźnika niż średnio w Polsce ogółem i ogółem w województwie mazowieckim.

W Tabeli 9.3 przedstawiono rozmiary korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej przez gospodarstwa domowe według kryterium dochodowego. Odnośne wielkości dla gminy Góra Kalwaria zaprezentowano na tle analogicznych danych dla Polski ogółem i województwa mazowieckiego ogółem przedstawiają się następująco:

- W latach 2015-2019 w gminie Góra Kalwaria liczba gospodarstw domowych ogółem, korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej zmalała z 488 na 435, tj. o - 10,9% w tym samym okresie w województwie mazowieckim zmalała ze 130,3 tys. do 96,7 tys., tj. o -25,8%, a w Polsce zmalała z 1086,9 tys. do 825,0 tys., tj.-24,1 %;
- W latach 2015-2019 w gminie Góra Kalwaria liczba gospodarstw domowych poniżej kryterium dochodowego, korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej zmalała z 360 na 231, tj. o 35,8% w tym samym okresie w województwie mazowieckim zmalała z 87,8 tys. do 53,9 tys., tj. o 38,7%, a w Polsce zmalała z 755,6 tys. do 458,6 tys., tj. 39,3%;
- W latach 2015-2019 w gminie Góra Kalwaria liczba gospodarstw domowych powyżej kryterium dochodowego, korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wzrosła z 128 do 204, tj. o 59,4% w tym samym okresie w województwie mazowieckim wzrosła z 42,5 tys. na 42,8 tys., tj. o 0,8%, a w Polsce wzrosła z 331,4 tys. na 366,4 tys., tj. 10,6%.

Porównując powyższe informacje między sobą widać, że w gminie Góra Kalwaria wzrost liczby rodzin i dzieci otrzymujących zasiłek rodzinny w latach 2015-2019 w znacznej mierze wynikał ze wzrostu liczebności dzieci, a nie postępującego ubóstwa. Jak wspomniano

wcześniej, w Gminie ciągle udział dzieci do 17 roku życia, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku był ciągle niższy niż w Polsce i województwie mazowieckim –por. Tabela 9.1.

Tabela 9.3. Intensywność korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w gminie Góra Kalwaria na tle Polski i woj. mazowieckiego - gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego

Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego				
Rok	Miara	Polska	Woj. mazowieckie	Góra Kalwaria
		ogółem.	ogółem.	ogółem
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego				
ogółem				
2015	[gosp.]	1 086 936	130 310	488
2016	[gosp.]	1 029 280	123 075	490
2017	[gosp.]	956 149	115 122	474
2018	[gosp.]	896 157	107 104	458
2019	[gosp.]	825 006	96 694	435
2015/19	%	-24,1	-25,8	-10,9
poniżej kryterium dochodowego				
2015	[gosp.]	755 555	87 819	360
2016	[gosp.]	684 586	79 724	351
2017	[gosp.]	594 136	70 209	312
2018	[gosp.]	534 681	63 415	281
2019	[gosp.]	458 561	53 873	231
2015/19	%	-39,3	-38,7	-35,8
powyżej kryterium dochodowego				
2015	[gosp.]	331 380	42 490	128
2016	[gosp.]	344 694	43 351	139
2017	[gosp.]	362 013	44 913	162
2018	[gosp.]	361 476	43 689	177
2019	[gosp.]	366 445	42 821	204
2015/19	%	10,6	0,8	59,4
<i>Dane zawierają rzeczywistą liczbę gospodarstw domowych, które w danym roku skorzystały ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej. Każde gospodarstwo domowe zostało ujęte tylko raz, bez względu na rodzaj i liczbę otrzymanych świadczeń oraz niezależnie od tego czy w gospodarstwie wieloosobowym świadczenie otrzymała jedna, czy więcej osób. Gospodarstwo domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej, to takie, które otrzymało pomoc pieniężną, rzeczową lub w formie usług za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej z późn. zm. (tekst jednolity D.U. z 29 czerwca 2016 r. Poz. 930). Warunkiem przyznania pomocy jest zaistnienie jednego z problemów wymienionych w art. 7 ustawy. W przypadku świadczeń pieniężnych podstawowym warunkiem ich przyznania jest kryterium dochodowe.</i>				
Udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem				
Rok	Miara	Polska	Woj. mazowieckie	Góra Kalwaria
		ogółem.	ogółem.	ogółem
ogółem				
2015	[%]	7,1	6,0	4,0
2016	[%]	6,5	5,5	3,8
2017	[%]	5,7	4,8	3,7
2018	[%]	5,1	4,4	3,3
2019	[%]	4,6	3,9	3,2
2020	[%]	-	-	-
poniżej kryterium dochodowego				
2015	[%]	5,0	4,2	2,7
2016	[%]	4,3	3,6	2,6
2017	[%]	3,6	3,0	2,1
2018	[%]	3,1	2,6	1,9
2019	[%]	2,6	2,2	1,6
2020	[%]	-	-	-
powyżej kryterium dochodowego				
2015	[%]	2,1	1,9	1,3
2016	[%]	2,1	1,9	1,3
2017	[%]	2,1	1,9	1,6
2018	[%]	2,0	1,7	1,4
2019	[%]	2,0	1,7	1,6
2020	[%]	-	-	-
<i>Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Szacunki na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej (ZC KSMP) Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zawierającego informacje o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy - gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych. Zbiór jest zasilany informacjami uzyskanymi w rodzinnym</i>				

wywiadzie środowiskowym, przeprowadzanym przez pracowników socjalnych gminnych ośrodków pomocy społecznej. We wszystkich podgrupach środowiskowej pomocy społecznej przyjęto przekrój podstawowy: - poniżej kryterium dochodowego i powyżej tego kryterium. Zbiorowość poniżej kryterium dochodowego oznacza, że dochód na osobę w rodzinie/osobę samotnie gospodarującą nie był wyższy, niż ustalone w ustawie kryterium do uzyskania świadczenia pieniężnego. To kryterium w latach 2008 - 2011 i do 30 września 2012 r. wynosiło dla osoby w rodzinie 351 zł, a dla osoby samotnie gospodarującej 477 zł. Od 1 października 2012 r. do 30 września 2015 r. kryterium wynosiło odpowiednio: 456 zł i 542 zł, a od 1 października 2015 r. odpowiednio: 514 zł i 634 zł. Począwszy od dnia 1 października 2018 r. kwota kryterium dochodowego wynosi dla osoby samotnie gospodarującej 701 zł a dla osoby w rodzinie 528 zł. Wyższe kryterium dochodowe obowiązuje w przypadku świadczeń realizowanych nieodpłatnie w ramach Programu Rządowego "Posilek w szkole i w domu". Dla gmin miejsko-wiejskich brak informacji dla części miejskiej i części wiejskiej tych gmin. Ze względu na zaokrąglenia danych estymowanych na poziomie gmin, w niektórych przypadkach sumy składników mogą różnić się od podanych wielkości "ogółem".

Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej to udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem. Wskaźnik według grup w wieku wyliczono jako udział korzystających w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym odpowiednio do ludności ogółem w tym wieku.

Dane zawierają liczbę osób, członków gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w danym roku skorzystały z jakichkolwiek świadczeń środowiskowej pomocy społecznej, zamiennie określonych jako beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej

Dane zawierają liczbę osób, członków gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w danym roku skorzystały z jakichkolwiek świadczeń środowiskowej pomocy społecznej, zamiennie określonych jako beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej

Rok	Miara	Polska ogółem.	Woj. mazowieckie ogółem.	Góra Kalwaria ogółem
ogółem				
2015	[osoba]	2 729 828	322 563	1 042
2016	[osoba]	2 478 698	294 797	1 011
2017	[osoba]	2 180 599	260 449	972
2018	[osoba]	1 970 385	234 876	878
2019	[osoba]	1 775 761	208 731	859
2020	[osoba]	-	-	-
2015/19	%	-34,9	-35,3	-17,6
poniżej kryterium dochodowego				
2015	[osoba]	1 931 218	223 140	700
2016	[osoba]	1 667 612	193 907	674
2017	[osoba]	1 366 143	159 842	560
2018	[osoba]	1 193 606	140 529	500
2019	[osoba]	1 015 411	118 164	417
2020	[osoba]	-	-	-
2015/19	%	-47,4	-47,0	-40,4
powyżej kryterium dochodowego				
2015	[osoba]	798 610	99 423	342
2016	[osoba]	811 085	100 890	338
2017	[osoba]	814 456	100 607	412
2018	[osoba]	776 778	94 347	378
2019	[osoba]	760 350	90 567	442
2020	[osoba]	-	-	-
2015/19	%	-4,8	-8,9	29,2

Dane zawierają liczbę osób, członków gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w danym roku skorzystały z jakichkolwiek świadczeń środowiskowej pomocy społecznej, zamiennie określonych jako beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej. Każda osoba została ujęta tylko raz, bez względu na rodzaj i częstotliwość otrzymanych świadczeń. Zbiorowość obejmuje zarówno świadczeniobiorców, czyli osoby, na które była wystawiona decyzja przyznająca świadczenie jak również członków ich rodzin z którymi pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym.

Źródło: Obliczenia i układ własny na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W Tabeli 9.3 przedstawiono także intensywność korzystania (według kryterium dochodowego) ze środowiskowej pomocy społecznej przez gospodarstwa domowe – ujmowane poprzez liczbę beneficjentów w przeliczeniu na 10 tys. ludności:

- W latach 2015-2019 w gminie Góra Kalwaria poziom wskaźnika pokazującego liczbę ludności ogółem korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej zmalał z 4,0 na 3,2, w tym samym okresie w województwie mazowieckim zmalała z 6,0 na 3,9, a w Polsce z 7,1 na 4,6;
- W latach 2015-2019 w gminie Góra Kalwaria poziom wskaźnika pokazujący liczbę ludności poniżej kryterium dochodowego korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej, zmalał z 2,7 na 1,6, w tym samym okresie w województwie mazowieckim zmalała z 4,2 na 2,2, a w Polsce z 5,0 na 2,6;

- W latach 2015-2019 w gminie Góra Kalwaria poziom wskaźnika pokazujący liczbę ludności powyżej kryterium dochodowego korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej, wzrósł z 1,3 na 1,6, w tym samym okresie w województwie mazowieckim zmalał z 1,9 na 1,7, a w Polsce z 2,1 na 2,0.

Szczegółowe informacje dotyczące działalności w zakresie szeroko rozumianej pomocy społecznej w gminie Góra Kalwaria zawiera „Raport o stanie gminy stanowiący podsumowanie działalności Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria w roku 2020”:

„...Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii jest jednostką organizacyjną gminy, która realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, tj. wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz realizacja rządowych programów pomocy społecznej. Ośrodek Pomocy Społecznej otrzymuje na realizację różnych form pomocy fundusze z budżetu centralnego i gminnego. Wydatki ogółem w 2020 r. wyniosły 51 113 945,43, natomiast w 2019 r. stanowiły kwotę 42 743 164,62 zł.

(...) znaczną część wydatków Ośrodka Pomocy Społecznej stanowią środki otrzymane z budżetu centralnego na realizację zadań zleconych, tj. świadczenia wychowawczego („500+”), programu „Dobry start” („300+”), świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego, ubezpieczenia zdrowotnego i społecznego od świadczeń rodzinnych. Ze środków z budżetu gminy finansowane są opłaty za pobyt w Domu Pomocy Społecznej, w schroniskach dla osób bezdomnych z terenu naszej gminy, pogrzeby, zasiłki celowe (na zakup opału, żywności, zdarzenia losowe, odzież), pomoc rzeczowa w formie posiłków, usługi opiekuńcze, opłaty za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych, przeciwdziałanie przemocy, działalność świetlic środowiskowych...”

Ze względu na skalę, zakres rzeczowy i zasięg społeczny zadań z zakresu pomocy społecznej uznać można za konieczny szczegółowy przegląd tej działalności realizowanej w gminie Góra Kalwaria. Informacje te zawiera Raport o stanie gminy stanowiący podsumowanie działalności Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria w roku 2020” – przytaczamy je w Załączniku 3 zawartym w Aneksie.

49. Ochrona zdrowia – placówki, oferta, dostępność, liczba udzielanych porad, lokalizacja i czas dojazdu zespołów ratownictwa medycznego;

Zgodnie z wymogami ustawowymi „władze gminy muszą dążyć do zaspokojenia potrzeb zdrowotnych mieszkańców przede wszystkim poprzez stworzenie warunków dostępu do lekarza pierwszego kontaktu”. W związku z wprowadzeniem nowego podziału administracyjnego i dwóch kolejnych szczebli samorządu terytorialnego w 1999 r. ukształtował się następujący system ochrony zdrowia: gmina przejęła zakłady opieki zdrowotnej oraz przychodnie świadczące usługi podstawowej opieki medycznej, a także żłobki, powiat odpowiada za szpitale miejskie i rejonowe oraz specjalistyczne zakłady opieki zdrowotnej, natomiast samorząd województwa – za szpitale wojewódzkie i wyspecjalizowane jednostki lecznicze. Jedynie kliniki uniwersyteckie i krajowe centra lecznicze pozostają w gestii organów administracji państwowej.

Jednocześnie należy zdawać sobie sprawę z faktu bardzo złej sytuacji w systemie publicznej służby zdrowia i dynamicznego rozwoju prywatnych placówek o charakterze

specjalistycznym, jak również szpitali, a także prawie masowego wykupywania ubezpieczeń zdrowotnych w placówkach prywatnych. Jednocześnie znaczna liczba przychodni prywatnych zawiera umowy z NFZ-em świadcząc dwojakiego rodzaju usługi, częściowo w ramach NFZ – zwykle z długimi terminami realizacji i częściowo komercyjne – ze znacznie krótszymi terminami realizacji usług. Powyższe aspekty utrudniają zarówno analizę, jak i ocenę funkcjonowania służby zdrowia na danym terenie.

W 2020 r. świadczenia zdrowotne Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej

oferowane były mieszkańcom w działła w trzech placówkach. Były to:

- Przychodnia w Górze Kalwarii – prowadząca działalność leczniczą w zakresie POZ w zakresie: stomatologia, ginekologia, poradnia dzieci zdrowych. Dodatkowo w przychodni działają: laboratorium, pracownia USG oraz pracownia spirometrii;
- Filia SPZOZ w Baniosze – prowadząca działalność leczniczą w zakresie POZ i oferująca usługi w zakresie: stomatologii, poradni dzieci zdrowych, punktu i pobrań badań laboratoryjnych;
- Filia SPZOZ w Sobikowie – funkcjonująca w ramach POZ i oferująca świadczenia: stomatologii, poradni dzieci zdrowych, rehabilitacji, punktu pobrań. W wynajmowanych pomieszczeniach mieści się punkt apteczny.

SPZOZ posiada jakościowy certyfikat akredytacyjny, który został przyznany w 2018 roku po przeglądzie i spełnieniu norm akredytacyjnych w zakresie spełnienia standardów udzielania świadczeń zdrowotnych i w funkcjonowaniu podstawowej opieki zdrowotnej.

Na terenie gminy Góra Kalwaria istnieje możliwość skorzystania z Doraźnej Pomocy Lekarskiej. Świadczy ją punkt DPL znajdujący się w Domu Pomocy Społecznej przy ul. Szpitalnej 1, który jest niezależnym od NFZ miejscem udzielania świadczeń zdrowotnych w przypadkach nagłych. Świadczone usługi mają na celu zapewnienie opieki lekarskiej w formie porad ambulatoryjnych w przypadku nagłego zachorowania bądź zachowania ciągłości leczenia.

Tabela 9.4 Liczba przychodni na terenie gminy Góra Kalwaria w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Przychodnie ogółem					
Góra Kalwaria	11	13	14	13	13
Góra Kalwaria - miasto	7	8	8	8	7
Góra Kalwaria - obszar wiejski	4	5	6	5	6
w tym przychodnie samorządowe					
Góra Kalwaria	3	3	3	3	3
Góra Kalwaria - miasto	1	1	1	1	1
Góra Kalwaria - obszar wiejski	2	2	2	2	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

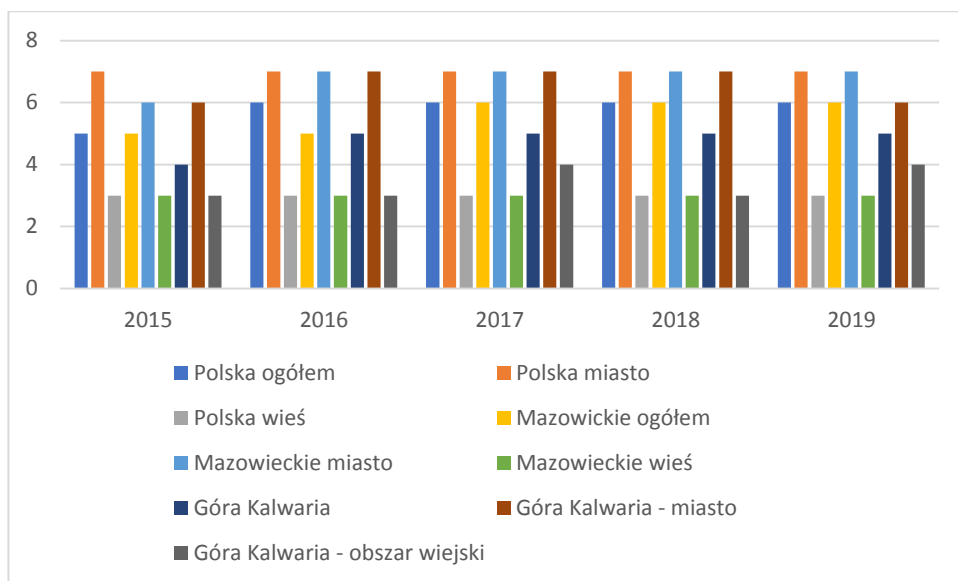
W 2020 roku w ramach świadczenia usług zdrowotnych przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej zrealizowano 59 601 porad dla pacjentów dorosłych (w tym 19 120 teleporad) oraz 13 569 porad dla dzieci (w tym 3 287 teleporad). Zrealizowano także 727 wizyt domowych w domu pacjenta. Łącznie wystawiono 4367 skierowań do lekarzy

specjalistów dla osób dorosłych i 1747 dla dzieci. Do szpitala skierowano 716 osób dorosłych o 126 dzieci.

W latach 2015-2019 liczba łączna przychodni funkcjonujących w gminie Góra Kalwaria zwiększyła się z 11 w 2015 r. do 13 w roku 2019. Przez cały ten okres pracowały trzy przychodnie publiczne, w tym jedna zlokalizowana w mieście Góra Kalwaria, a dwie na obszarze wiejskim. Zmiany te obrazuje Tabela 9.4.

Dla porównania dostępności przychodni dla mieszkańców można zastosować wskaźnik liczby przychodni w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców. Jego wartość dla całej gminy Góra Kalwaria wyniosła w 2019 r. 5 i była nieco niższa od średniej krajowej (6) i średniej dla województwa mazowieckiego (6). Nieco wyższy poziom wskaźnika cechował miasto niż obszar wiejski gminy (odpowiednio 6 i 4). Dla porównania średnia jego wartość dla miast Polski i województwa mazowieckiego wyniosła 7, a dla wsi 3. W analizowanym okresie zarówno w mieście Góra Kalwaria, jak i na obszarze wiejskim gminy liczba przychodni na 10 tys. mieszkańców zwiększyła się o 1. Wartości te przedstawiono na Rysunku 9.1.

Rysunek 9.1 Przychodnie na 10 tys. ludności w gminie Góra Kalwaria na tle wartości średnich w latach 2015-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

W gminie Góra Kalwaria w 2019 r. funkcjonowało 9 aptek, z których 7 zlokalizowanych było na terenie miasta. W badanym okresie liczba aptek zmniejszyła się o dwie placówki. Dane te obrazuje Tabela 9.5.

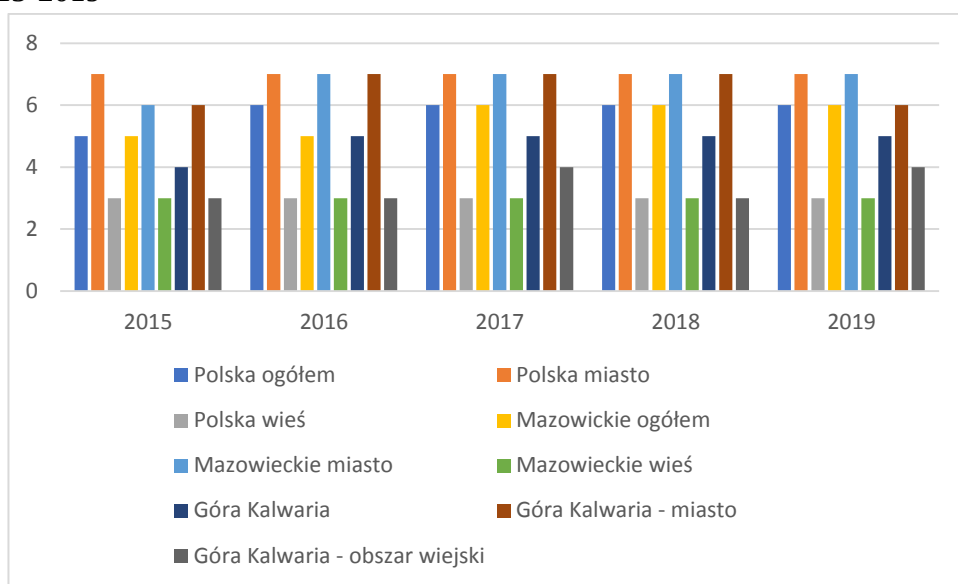
Tabela 9.5 Apteki w gminie Góra Kalwaria w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Góra Kalwaria	11	11	11	10	9
Góra Kalwaria - miasto	10	10	9	8	7
Góra Kalwaria - obszar wiejski	1	1	2	2	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Dla porównania dostępności przychodni dla mieszkańców można zastosować wskaźnik liczby ludności na aptekę ogólnodostępną. Jego wartość dla całej gminy Góra Kalwaria wyniosła w 2019 r. 3007 i była niższa od średniej krajowej (3124) i średniej dla województwa mazowieckiego (3224). Znacznie niższy poziom wskaźnika cechował miasto niż obszar wiejski gminy (odpowiednio 1730 i 7477). Dla porównania średnia jego wartość dla miast Polski wyniosła 2237, a województwa mazowieckiego 3224. Dla wsi wartości te kształtowały się na poziomie 7709 (średnia dla kraju) i 7385 (województwo mazowieckie). Wartości te przedstawiono na Rysunku 9.2.

Rysunek 9.2 Ludność na aptekę w gminie Góra Kalwaria na tle wartości średnich w latach 2015-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

50. Gospodarka mieszkaniowa – opisu stanu zasobów mieszkaniowych, w tym technicznych, energetycznych i dostępności.

W okresie międzypisowym stan, w tym jakość zasobów mieszkaniowych na poziomie gmin (zresztą tak jak w innych układach przestrzennych,) można ocenić tylko na podstawie statystyki bieżącej.

Niestety po 2002 roku zmieniono zasadniczo sposób przeprowadzania Narodowych Spisów Ludności i Mieszkań, rezygnując z powszechności dokonywania spisu z natury. Tak więc, ostatnim klasycznym Spisem Powszechnym Ludności i Mieszkań był Narodowy Spis Powszechny 2002. Rezygnacja z cechy pełnego spisu z natury spowodowała drastyczne ograniczenie ilości dostępnych informacji, m.in. o sytuacji mieszkaniowej. Współczesne tzw. Narodowe Spisy Powszechne (z 2011r. i 2021 r.) opierają się na bieżących rejestrach statystyki publicznej uzupełnianych możliwie szerokim zakresem informacji pozyskiwanych z dobrowolnych ankiet internetowych. Z tego powodu na poziomie lokalnym (m.in. w gminach) niedostępne są istotne informacje o jakości zasobów i warunków mieszkaniowych ludności.

Tabela 9.6. Mieszkania ogółem wg wyposażenia w podstawowe instalacje w gminie Góra Kalwaria na tle Polski i woj. mazowieckiego

– poziom wyliczonych wskaźników w gminie Góra Kalwaria wyższy niż na odpowiednim obszarze (ogółem, miasta, wsie) w Polsce zaznaczono na zielono, zaś wyższy niż w woj. mazowieckim zaznaczono czerwonką koloru czerwonego)

Rok	Polska			Woj. mazowieckie			Góra Kalwaria		
	ogółem.	miasta	wsie	ogółem	miasta	wsie	ogółem	miasto	wsie
Mieszkania ogółem w szt.									
2015	14 119 452	9 515 868	4 603 584	2 193 793	1 573 221	620 572	9 389	4 559	4 830
2016	14 272 010	9 619 493	4 652 517	2 227 879	1 600 294	627 585	9 511	4 612	4 899
2017	14 439 777	9 739 700	4 700 077	2 263 450	1 628 259	635 191	9 791	4 807	4 984
2018	14 615 112	9 864 808	4 750 304	2 302 881	1 660 899	641 982	9 979	4 896	5 083
2019	14 812 774	10 008 979	4 803 795	2 344 444	1 693 883	650 561	10 155	4 945	5 210
2020	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zmiany liczby mieszkań w %									
2015/16	1,08	1,09	1,06	1,55	1,72	1,13	1,30	1,16	1,43
2016/17	1,18	1,25	1,02	1,60	1,75	1,21	2,94	4,23	1,74
2017/18	1,21	1,28	1,07	1,74	2,00	1,07	1,92	1,85	1,99
2018/19	1,35	1,46	1,13	1,80	1,99	1,34	1,76	1,00	2,50
2015/19	4,91	5,18	4,35	6,87	7,67	4,83	8,16	8,47	7,87
% mieszkań wyposażonych w wodociąg									
2015	96,7	99	92	95,7	98,7	88	97,6	98,8	96,3
2016	96,8	99,1	92,1	95,8	98,8	88,1	97,6	98,9	96,4
2017	96,8	99,1	92,2	95,8	98,8	88,3	97,7	98,9	96,5
2018	96,9	99,1	92,3	95,9	98,8	88,4	97,7	98,9	96,5
2019	96,9	99,1	92,4	96	98,9	88,6	97,7	98,9	96,6
2020	-	-	-	-	-	-	-	-	-
% mieszkań wyposażonych w w.c.									
2015	93,6	97,2	86,1	93,3	97,9	81,6	94	96,6	91,5
2016	93,7	97,2	86,3	93,4	98	81,8	94,1	96,7	91,6
2017	93,7	97,3	86,4	93,5	98	82	94,2	96,8	91,8
2018	93,8	97,3	86,6	93,7	98,1	82,3	94,3	96,9	91,9
2019	93,9	97,3	86,8	93,8	98,1	82,5	94,4	96,9	92,1
2020	-	-	-	-	-	-	-	-	-
% mieszkań wyposażonych w łazienkę									
2015	91,2	95,4	82,4	91,2	96,4	78,1	91,2	94,1	88,6
2016	91,3	95,5	82,6	91,4	96,5	78,4	91,3	94,1	88,7
2017	91,4	95,6	82,8	91,5	96,5	78,7	91,6	94,4	88,9
2018	91,5	95,6	83,1	91,7	96,6	79	91,8	94,5	89,1
2019	91,7	95,7	83,3	91,8	96,7	79,3	91,9	94,5	89,4
2020	-	-	-	-	-	-	-	-	-
% mieszkań wyposażonych w c.o.									
2015	81,8	87,1	70,9	86	92,5	69,5	84,2	86,6	81,9
2016	82,1	87,4	71,3	86,3	92,7	69,9	84,4	86,7	82,2
2017	82,3	87,5	71,6	86,5	92,9	70,2	84,8	87,3	82,5
2018	82,6	87,7	72	86,8	93,1	70,6	85,1	87,5	82,8
2019	82,8	87,9	72,3	87	93,2	71	85,4	87,6	83,2
2020	-	-	-	-	-	-	-	-	-
% mieszkań wyposażonych w gaz sieciowy									
2015	55,7	72,3	21,3	58,1	73,2	19,8	36,5	45,5	28
2016	55,5	72	21,5	57,7	72,5	19,9	36,7	46,1	27,8
2017	55,5	71,8	21,9	57,4	71,9	20,4	38,2	48,2	28,6
2018	55,5	71,4	22,5	57	70,8	21,2	39,6	48,4	31,2
2019	56	71,5	23,7	57,3	70,5	23	40,9	48,9	33,3
2020	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: Obliczenia i układ własny na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Dotyczy to przede wszystkim oceny samodzielności zamieszkiwania gospodarstw domowych oraz struktury wieku i niektórych cech jakościowych budynków mieszkalnych i mieszkań. Dane tego typu na poziomie lokalnym uzyskuje się obecnie zwykle poprzez dokonywanie szacunków wykorzystujących zaawansowane metody analizy statystycznej. Ma to bardzo ograniczoną wartość poznawczą z punktu widzenia bazy informacyjnej dla formułowania lokalnej polityki rozwoju, w tym lokalnych strategii rozwoju. W rezultacie współcześnie możliwy jest jedynie w ograniczonym stopniu opis i analiza stanu i jakości zasobów mieszkaniowych na poziomie lokalnym.

W niniejszym opracowaniu przeprowadzono na dostępnym poziomie szczegółowości analizę ilościową i jakościową zasobów mieszkaniowych gminy Góra Kalwaria w układzie ogółem, miasto, wieś na tle Polski i województwa mazowieckiego, również w podziale ogółem, miasto, wieś dla lat 2015-2019. W sierpniu 2021 nie były jeszcze dostępne w Banku Danych Lokalnych GUS informacje dotyczące mieszkalnictwa za rok 2020.

W roku 2019 w gminie Góra Kalwaria ogółem zarejestrowano 10155 mieszkań z czego 4945 znajdowało się w mieście Góra Kalwaria (49% ogółu), zaś 5210 na obszarach wiejskich Gminy (51% ogółu) – por. Tabela 9.6. W 2019 w mieście Góra Kalwaria zamieszkiwało 12109 osób (44,7%), a na wsi 14954 osoby (55,3%). Zestawienie tych wielkości wskazuje, iż nasycenie mieszkaniem obszaru miasta Góra Kalwaria było (wyższe 408,4 mieszkania na 1000 ludności) niż obszarów wiejskich gminy (348,4 mieszkania na 1000 ludności) – por. Tabela 9.7.

Wskaźnik nasycenia mieszkaniem w całym badanym okresie 2015-2019 był w gminie Góra Kalwaria ogółem na nieco niższym poziomie niż ogółem w kraju oraz wyraźnie niższym niż w województwie mazowieckim ogółem. Powodem tej różnicy było znacznie niższe nasycenie mieszkaniem miasta Góra Kalwaria niż przeciętnie miast w Polsce, a w szczególności miast województwa mazowieckiego. Jedynie obszary wiejskie Gminy w całym okresie 2015-2019 wykazywały wyraźnie wyższy poziom nasycenia mieszkaniem niż średnia wsi w Polsce, a także w województwie mazowieckim.

Stan jakości zasobów mieszkaniowych można ocenić na podstawie statystyki bieżącej tylko poprzez wielkość mieszkań oraz stopień ich wyposażenia w podstawowe instalacje. Biorąc pod uwagę procent mieszkań wyposażonych w pięć podstawowych instalacji, tj. wodociąg, w.c., łazienkę, c.o. oraz gaz sieciowy można stwierdzić, iż obszary wiejskie Gminy były w całym okresie 2015-2019 lepiej wyposażone w wyżej wymienione urządzenia niż przeciętne wsie w Polsce oraz w województwie mazowieckim. Zasoby mieszkaniowe w mieście Góra Kalwaria były lepiej wyposażone od, biorąc średnio, zasobów miejskich w Polsce tylko w zakresie sieci wodociągowej w latach 2015-2018. W przypadku trzech kolejnych instalacji, tj. w.c., łazienki i c.o. poziom wyposażenia w mieście Góra Kalwaria był na nieco niższym poziomie niż średnio mieszkań miejskich w Polsce i w województwie mazowieckim. W zakresie dostępności gazu sieciowego w mieszkaniach mieszkania w

mieście Góra Kalwaria były znacznie słabiej wyposażone od analogicznych zasobów w kraju i województwie mazowieckim – por. Tabela 9.6.

Tabela 9.7. Warunki mieszkaniowe w gminie Góra Kalwaria na tle Polski i woj. mazowieckiego

– poziom wyliczonych wskaźników w gminie Góra Kalwaria wyższy niż na odpowiednim obszarze (ogółem, miasta, wieś) w Polsce zaznaczono na zielono, zaś wyższy niż w woj. mazowieckim zaznaczono czcionką koloru czerwonego)

Rok	Polska			Woj. mazowieckie			Góra Kalwaria		
	ogółem.	miasta	wsie	ogółem.	miasta	wsie	ogółem.	miasta	wsie
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²									
2015	73,6	64,4	92,7	71,9	63,5	93,1	84,6	68,3	100
2016	73,8	64,5	93,1	72	63,6	93,6	85	68,4	100,6
2017	74	64,6	93,5	72,2	63,7	94,1	85	68,3	101,1
2018	74,2	64,7	94	72,3	63,7	94,6	85,3	68,2	101,8
2019	74,4	64,7	94,4	72,4	63,7	95,1	85,9	68,3	102,7
2020	-	-	-	-	-	-	-	-	-
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w m ²									
2015	27	26,4	27,9	29,5	29,1	30,2	30,3	26,4	33,5
2016	27,4	26,8	28,3	29,9	29,5	30,7	30,6	26,6	33,9
2017	27,8	27,2	28,7	30,3	29,9	31,1	31,3	27,5	34,4
2018	28,2	27,7	29,1	30,8	30,4	31,6	31,8	27,8	35
2019	28,7	28,1	29,5	31,3	30,9	32,1	32,2	27,9	35,8
2020	-	-	-	-	-	-	-	-	-
mieszkania na 1000 mieszkańców									
2015	367,3	410,8	301,5	410,1	457,6	324,8	357,8	385,9	334,7
2016	371,3	415,9	304	415,2	463,9	327,5	360,4	388,6	337,3
2017	375,7	421,5	306,7	420,4	470,1	330,6	368,4	402,5	340,5
2018	380,5	427,7	309,6	426,2	477,3	333,8	372,7	407,7	344,3
2019	385,9	434,5	313	432,3	484,6	337,5	375,2	408,4	348,4
2020	-	-	-	-	-	-	-	-	-
przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu									
2015	3,82	3,57	4,34	3,63	3,41	4,19	3,97	3,56	4,35
2016	3,82	3,57	4,35	3,63	3,4	4,2	3,98	3,56	4,36
2017	3,82	3,57	4,35	3,63	3,4	4,21	3,97	3,56	4,37
2018	3,82	3,56	4,36	3,62	3,39	4,23	3,97	3,54	4,39
2019	3,82	3,56	4,37	3,62	3,38	4,24	3,98	3,54	4,4
2020	-	-	-	-	-	-	-	-	-
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie									
2015	2,72	2,43	3,32	2,44	2,19	3,08	2,8	2,59	2,99
2016	2,69	2,4	3,29	2,41	2,16	3,05	2,78	2,57	2,96
2017	2,66	2,37	3,26	2,38	2,13	3,02	2,71	2,48	2,94
2018	2,63	2,34	3,23	2,35	2,1	3	2,68	2,45	2,9
2019	2,59	2,3	3,2	2,31	2,06	2,96	2,66	2,45	2,87
2020	-	-	-	-	-	-	-	-	-
przeciętna liczba osób na 1 izbę									
2015	0,71	0,68	0,77	0,67	0,64	0,74	0,7	0,73	0,69
2016	0,7	0,67	0,76	0,66	0,63	0,73	0,7	0,72	0,68
2017	0,7	0,67	0,75	0,66	0,63	0,72	0,68	0,7	0,67
2018	0,69	0,66	0,74	0,65	0,62	0,71	0,68	0,69	0,66
2019	0,68	0,65	0,73	0,64	0,61	0,7	0,67	0,69	0,65
2020	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: Obliczenia i układ własny na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wysoki poziom upowszechnienia podstawowych instalacji w mieszkaniach wiejskich gminy Góra Kalwaria w zestawieniu z tylko nieco niższą dostępnością wodociągu, w.c., łazienki i c.o. niż w miastach Polski powoduje, iż wskaźniki wyposażenia w cztery podstawowe instalacje dla Gminy ogółem są wyższe niż średnio w Polsce ogółem, a nawet wyższe niż w województwie mazowieckim ogółem. Wyjątkiem tutaj jest tylko wyposażenie w gaz sieciowy – por. Tabela 9.6.

Kolejnym, dostępnym elementem oceny zasobów mieszkaniowych jest wielkość mieszkań. W gminie Góra Kalwaria w latach 2015-2019 stwierdza się występowanie większych mieszkań niż średnio w Polsce i województwie mazowieckim. Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na jedno mieszkanie była w gminie Góra Kalwaria ogółem, podobnie jak w mieście i na obszarach wiejskich Gminy wyraźnie większa niż na analogicznych obszarach kraju i województwa mazowieckiego – por. Tabela 9.7.

Pod względem przeciętnej liczby izb przypadających na jedno mieszkanie, w całym okresie 2015-2019, gmina Góra Kalwaria ogółem oraz obszary wiejskie Gminy wykazywały posiadanie mieszkań większych niż Polska i województwo mazowieckie w analogicznym ujęciu. Jedynie miasto Góra Kalwaria w świetle tego miernika wykazywało mieszkania nieco mniejsze niż średnio miasta w Polsce, ale większe niż miasta województwa mazowieckiego – por. Tabela 9.7.

Niezbędnym uzupełnieniem opisu sytuacji mieszkaniowej są podstawowe wskaźniki określające tzw. warunki mieszkaniowe ludności, tj. intensywność wykorzystania przez ludność posiadanych zasobów mieszkaniowych. W zakresie wskaźnika przeciętnej liczby osób przypadających na mieszkanie w całym okresie 2015-2019 gmina Góra Kalwaria w ujęciu ogółem oraz miasto Góra Kalwaria wykazywały wyższy jego poziom niż analogiczne obszary w Polsce i województwie mazowieckim. Niekorzystną wymowę tej sytuacji łagodzi fakt, iż mieszkania w gminie Góra Kalwaria były wyraźnie większe niż średnio w kraju i województwie mazowieckim. Z kolei na obszarach wiejskich gminy Góra Kalwaria na jedno mieszkanie przypadało mniej osób niż średnio we wsiach w Polsce i w województwie mazowieckim.

Biorąc pod uwagę przeciętną liczbę osób na izbę niekorzystnie wyższy poziom miernika niż średnio w miastach Polski i województwa mazowieckiego notowano w mieście Góra Kalwaria. Odmienne obszary wiejskie gminy Góra Kalwaria wykazywały korzystniejszy poziom tak liczonego zaludnienia izb niż średnio wsie w Polsce i województwie mazowieckim. Poziom zaludnienia mieszkań mierzony wielkością powierzchni użytkowej przypadającej na osobę wskazuje, iż korzystniejsza sytuacja niż na podobnych obszarach w Polsce i w województwie mazowieckim w tym zakresie była na obszarach gminy Góra Kalwaria. Podobnie korzystna sytuacja była w gminie Góra Kalwaria w ujęciu ogółem.

W podsumowaniu można stwierdzić, iż:

- W świetle większości spośród wybranych wskaźników sytuacji mieszkaniowej w gminie Góra Kalwaria występował lepszy stan zasobów i warunków mieszkaniowych niż przeciętnie w kraju i województwie mazowieckim;
- Szczególnie wyraziście korzystniejsza sytuacja mieszkaniowa występuje na obszarach wiejskich gminy Góra Kalwaria i dotyczy to zarówno stanu zasobów mieszkaniowych

(wyposażenie i wielkość mieszkań), jak i warunków mieszkaniowych (zaludnienie mieszkań)

- Miasto Góra Kalwaria w większości analizowanych mierników wykazuje poziom nieco gorszy niż średnio miasta w Polsce i województwie mazowieckim, ale różnice w tym zakresie nie są zbyt duże i po części są niwelowane elementami pełniejszego wyposażenia i wielkości mieszkań.

Szczegóły dotyczące stanu, i jakości komunalnych zasobów mieszkaniowych zawiera „Raport o stanie gminy stanowiący podsumowanie działalności Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria w roku 2020”. Stwierdza się tam:

„...Jednym z zadań własnych gminy jest tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych jej mieszkańców. Gmina na określonych zasadach zapewnia lokale w ramach najmu socjalnego i lokale zamienne, a także zaspokaja potrzeby mieszkaniowe gospodarstw domowych o niskich dochodach.

W skład mieszkaniowego zasobu gminy wchodzi 51 komunalnych budynków. Liczba lokali komunalnych to 395, w tym 68 lokali socjalnych. 33 lokale komunalne są wolne.

Obecnie w gminie Góra Kalwaria oczekuje na mieszkania komunalne około 40 rodzin.

W roku 2020 złożono 93 wnioski o przydział lokali komunalnych lub socjalnych.

Wykaz lokali komunalnych Lp.	Adres	Liczba lokali komunalnych	Powierzchnia użytkowa w m ²	Lokale wolne	Liczba lokali socjalnych	Wydatki remontowe, eksploatacyjne, media
1	Świętego Antoniego 2, Góra Kalwaria	6	233,75	2	0	32 393,69
2	Armii Krajowej 8, Góra Kalwaria	18	740,08	0	0	131 526,76
3	Wilanowska 51, Brzeście	3	131,10	0	1	10 897,83
4	Dominikańska 42, Góra Kalwaria	7	304,09	1	2	19 136,25
5	Dominikańska 42A, Góra Kalwaria	5	199,77	1	2	17 297,09
6	Kalwaryjska 46, Góra Kalwaria	8	250,55	1	0	23 506,79
7	Kalwaryjska 52, Góra Kalwaria	4	219,16	1	2	18 002,77
8	Ks. Sajny 23, Góra Kalwaria	4	106,75	0	0	8 568,87
9	Ks. Sajny 7, Góra Kalwaria	35	1 257,35	7	1	134 706,57
10	Łubińska 5, Łubna	4	288,05	4	5	21 325,48
11	Łubińska 5D, Łubna	18	656,70	1	0	71 667,69
12	Puławska 13, Baniocha	4	202,60	0	1	17 915,05
13	Puławska 13A, Baniocha	10	504,14	0	7	60 567,16
14	Puławska 13D (kontenery), Baniocha	0	61,41	1	2	3 801,19
15	Puławska 13E (kontenery), Baniocha	0	74,54	2	1	1 944,29
16	Puławska 13F (kontener), Baniocha	0	13,59	1	0	53,95
17	Puławska 13G (kontener), Baniocha	0	12,56	0	1	504,56
18	Puławska 2A, Baniocha	5	258,90	0	0	35 577,92
19	3 Maja 3, Góra Kalwaria	8	281,44	0	4	48 168,92
20	3 Maja 3A, Góra Kalwaria	1	33,44	0	1	8 151,71

21	3 Maja 3B, Góra Kalwaria	2	70,54	0	2	10 425,36
22	Piłsudskiego 1B, Góra Kalwaria	7	273,95	2	4	36 967,72
23	Piłsudskiego 3A, Góra Kalwaria	7	303,85	1	2	199 634,76
24	Piłsudskiego 5, Góra Kalwaria	8	337,00	0	0	22 094,23
25	Piłsudskiego 13, Góra Kalwaria	5	188,54	0	0	15 549,02
26	Podleśna 1A, Baniocha	8	323,48	0	0	20 390,11
27	Pijarska 1, Góra Kalwaria	8	271,77	2	0	20 322,25
28	Pijarska 3, Góra Kalwaria	9	446,98	0	3	38 936,16
29	Pijarska 3A, Góra Kalwaria	5	139,55	0	0	11 765,41
30	Pijarska 4, Góra Kalwaria	9	347,68	1	3	23 029,20
31	Pijarska 4A, Góra Kalwaria	2	82,96	0	0	9 022,35
32	Pijarska 8, Góra Kalwaria	5	188,19	0	0	16 016,10
33	Pijarska 11, Góra Kalwaria	13	604,59	0	1	28 234,29
34	Pijarska 14, Góra Kalwaria	6	227,52	0	1	19 456,70
35	Pijarska 23A, Góra Kalwaria	1	29,71	0	0	4 681,06
36	Pijarska 53, Góra Kalwaria	7	334,90	0	0	19 349,26
37	Strażacka 1, Góra Kalwaria	11	393,58	1	4	18 495,67
38	Staszica 4/3, Góra Kalwaria	19	643,41	1	1	64 413,28
39	Sobików 17	5	184,12	0	0	38 184,53
40	Szkołna 27, Baniocha	3	169,03	0	1	8 257,85
41	Wyszyńskiego 36, Góra Kalwaria	0	41,74	1	2	5 243,15
42	Wyszyńskiego 36C, Góra Kalwaria	0	48,39	0	1	1 804,13
43	Wyszyńskiego 36D, Góra Kalwaria	2	147,04	0	2	9 240,06
44	Wyszyńskiego 36E, Góra Kalwaria	0	107,94	1	4	8 843,38
45	Wyszyńskiego 36G, Góra Kalwaria	0	10,04	0	1	440,18
46	Wyszyńskiego 36H, Góra Kalwaria	0	13,62	1	1	79,70
47	Wyszyńskiego 36I, Góra Kalwaria	0	10,55	0	1	169,30
48	Wyszyńskiego 36J, Góra Kalwaria	0	10,19	0	1	519,88
49	Wiejska 6A, Góra Kalwaria	4	102,94	0	0	8 510,31
50	Wilczynek 2, Baniocha	7	383,57	0	3	38 354,81
51	Wólka Dworska 15	1	22,60	0	0	89,73
Razem:		294	12 289,94	33	68	1 364 234

Zasób komunalny to również 28 lokali użytkowych, Stawka za 1 m² pow. lokalu użytkowego jest zróżnicowana i wynika z ofert przetargowych.

Wykaz lokali użytkowych: L.p.	Adres	Pow. w m ²
1	Pijarska 1	23,76
2	Pijarska 3	18,44
3	Pijarska 3	64,16
4	Pijarska 4	31,71
5	Pijarska 8	16,95
6	Pijarska 8	16,82

7	Pijarska 14	28,41
8	Pijarska 53	15,61
9	Piłsudskiego 13	18,70
10	Piłsudskiego 13	36,17
11	Dominikańska 3	72,91
12	Dominikańska 3	16,71
13	Dominikańska 3	64,64
14	Dominikańska 14/18	96,87
15	Dominikańska 14/18	123,90
16	Czaplinek	54,15
17	Cendrowice	58,18
18	Cendrowice	19,00
19	Wólka Dworska	22,60
20	3 Maja 3/2	21,61
21	3 Maja 3 Jatki	14,00
22	3 Maja 3 Jatki	21,00
23	3 Maja 3 Jatki	21,00
24	3 Maja 3 Jatki	16,84
25	3 Maja 3 Jatki	4,16
26	3 Maja 3 Jatki	14,00
27	3 Maja 3 Jatki	14,00
28	3 Maja 3 Jatki	14,00
Razem		940,30

W bieżącej pracy Administracja Budynków Komunalnych w Górze Kalwarii realizuje Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Góra Kalwaria na lata 2017–2021 (WPGMZ) przyjęty uchwałą XXXVII/351/2016 Rady Miejskiej Góry Kalwarii z dnia 30 listopada 2016 roku.

Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy Góra Kalwaria tworzy warunki do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych o niskich dochodach, a także zapewnienia lokali socjalnych oraz niezbędnych zmian związanych z remontami budynków i lokali.

Z uwagi na wiek administrowanych budynków, występują częste awarie pokryć dachowych, instalacji wodnej i kanalizacyjnej oraz przewodów kominowych, które muszą być natychmiast usuwane. W sytuacjach skrajnych podejmowano decyzje o naprawie dachu i elewacji w budynkach i terenach towarzyszących. Ww. remonty i naprawy wystąpiły w budynkach: Sobików 17, ul. 3 Maja 3, ul. Dominikańska 3/4, ul. Piłsudskiego 17/19, ul. Piłsudskiego 1B, Łubińska 5D, ul. Puławska 13A. Wykonano również udrożnienie przewodów kominowych w budynku ul. Piłsudskiego 3A oraz remont instalacji elektrycznej w budynku ul. Piłsudskiego 17/19/22, ul. Piłsudskiego 1B/42, ul. 3 Maja 3/6,7, ul. Kalwaryjska 52, ul. Pijarska 3/10.

W sumie z planowanych wydatków na kwotę 460.000 zł zostało wydatkowane 314.047,04 zł....”

X. Edukacja i wychowanie

51. Sieć placówek oświatowych; 52. Liczba dzieci w przeliczeniu na miejsca w placówkach, współczynnik skolaryzacji; 53. Wyniki uzyskane w ogólnopolskich egzaminach.

Zadania z zakresu oświaty i wychowania obejmują prowadzenie placówek oświatowych: przedszkoli, punktów i oddziałów przedszkolnych, a także szkół podstawowych, które stanowią domenę działania gmin, natomiast szkolnictwo średnie należy do zadań przydzielonych powiatom. Zasadniczo liczba placówek, ich wielkość i podstawowe standardy wyposażenia zależą od sytuacji demograficznej i wymagają dokładnego skorelowania z liczbą dzieci i młodzieży w odpowiednich przedziałach wiekowych. Tym nie mniej w praktyce występują różnice w liczbie dzieci przypadających na 1 przedszkole, czy szkołę oraz w

warunkach nauczania. Te ostatnie zależą nie tylko od liczby nauczycieli i ich kwalifikacji, ale również od wyposażenia szkół w komputery i dostęp do internetu, pracowni przedmiotowych oraz sal gimnastycznych z odpowiednim sprzętem do uprawiania sportu.

Reforma szkolnictwa wprowadzana w szkolnictwie podstawowym, gimnazjalnym i średnim zakłóciła możliwości analizy i oceny w całym badanym okresie. Ze względu na likwidację gimnazjów mamy do czynienia nieporównywalnością danych liczbowych w poszczególnych latach badanego okresu.

W 2020 r. w gminie Góra Kalwaria, w ramach placówek prowadzonych przez Gminę, funkcjonują trzy samodzielne przedszkola samorządowe, jeden zespół szkolno-przedszkolny, w skład którego wchodzi szkoła podstawowa i przedszkole, jeden zespół szkół ogólnokształcących, w skład którego wchodzi szkoła podstawowa i liceum ogólnokształcące, oraz dziewięć samodzielnych szkół podstawowych⁴.

Szkoły podstawowe

Na terenie gminy Góra Kalwaria Kielce, w 2019 r. funkcjonowało 11 szkół podstawowych. W porównaniu z 2015 r. ich liczba szkół wzrosła o dwie jednostki. Miało to miejsce w 2017 r., kiedy to została zapoczątkowana reforma edukacji. Liczba klas w szkołach podstawowych uległa zwiększeniu i tym samym zapoczątkowany został proces wygaszania gimnazjów.

Tabela 10.1 Liczba szkół podstawowych na terenie gminy Góra Kalwaria w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	Różnica	Dynamika
Góra Kalwaria	9	9	11	11	11	2	122,22
Góra Kalwaria - miasto	1	1	2	2	2	1	200,00
Góra Kalwaria - obszar wiejski	8	8	9	9	9	1	112,50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

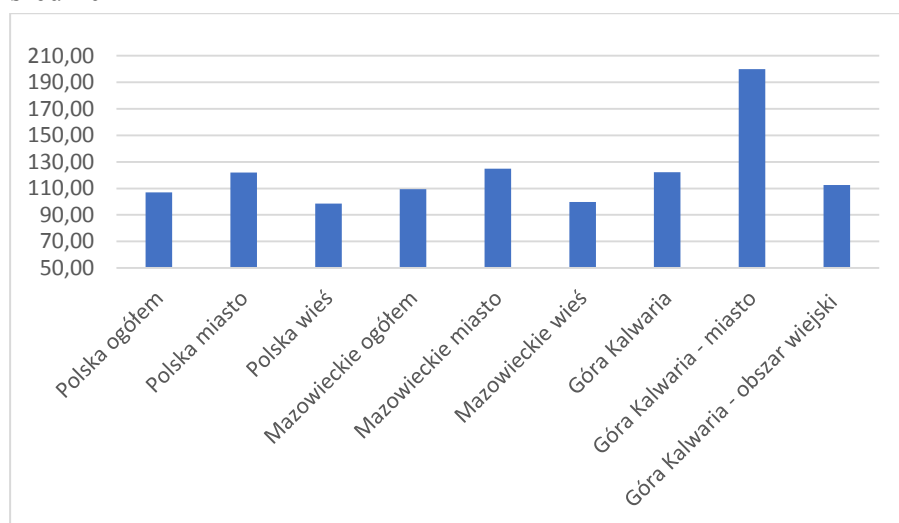
W 2020 r. szkoły podstawowe, które funkcjonują w pełnej strukturze z kl. I-VIII oraz z oddziałami przedszkolnymi to: Szkoła Podstawowa im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Czersku, Szkoła Podstawowa im. Władysława Reymonta w Coniewie, Szkoła Podstawowa w Baniosze, Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Brześcach, Szkoła Podstawowa im. Błogosławionego Ojca Papczyńskiego w Kątach (wchodząca w skład Zespołu Szkolno-Przedszkolnego), Szkoła Podstawowa im. kard. Stefana Wyszyńskiego w Dobieszu, Szkoła Podstawowa im. Kazimierza Górskiego w Czaplinku i Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Czachówku. Od 1 września 2021 r. rozpocznie pracę Zespół Szkolno-Przedszkolny w Cendrowicach, w skład którego będą wchodzić Szkoła Podstawowa im. Feliksa Kapackiego oraz Przedszkole Samorządowe. Szkoła Podstawowa im. Feliksa Kapackiego w Cendrowicach z kl. I, II, VII i VIII oraz oddziałami przedszkolnymi od 1 września 2024 r. stanie się szkołą z kl. I-VIII. Szkoła Podstawowa nr 1 w Górze Kalwarii, wchodząca w skład Zespołu Szkół Ogólnokształcących – z kl. I, II, IV i VIII, od 1 września 2024 r. stanie się szkołą z kl. I-VIII, a Szkoła Podstawowa nr 2 im. Księcia Janusza w Górze

⁴ W dalszej części diagnozy dane prezentowane są w zakresie czasowym zgodnym z dostępnością GUS (BDL), tj. głównie lata 2015-2019 (zapewnienie porównywalności z wartościami średnimi dla kraju i województwa mazowieckiego)

Kalwarii – kl. I-VII wraz z oddziałami przedszkolnymi od 1 września 2022 r. stanie się szkołą z kl. I-VIII.

W badanym okresie liczba szkół podstawowych zwiększyła się w gminie Góra Kalwaria o 22,2%, przy średnich wartościach dla kraju +6,9% i dla województwa mazowieckiego 9,5%. Tak wysokie tempo zmian jest następstwem zwiększenia liczby szkół w mieście Góra Kalwaria – z jednej do dwóch (w kraju średnia dla miast wyniosła 21,9%, a województwie mazowieckim 24,9%). Niższy przyrost cechował obszary wiejskie gminy -12,5% (zarówno w Polsce, jak i województwie mazowieckim wartość ta była ujemna i wyniosła odpowiednio -1,4% i -0,2%). Zmiany te obrazuje Rysunek 10.1.

Rysunek 10.1 Dynamika szkół podstawowych w gminie Góra Kalwaria na tle wartości średnich

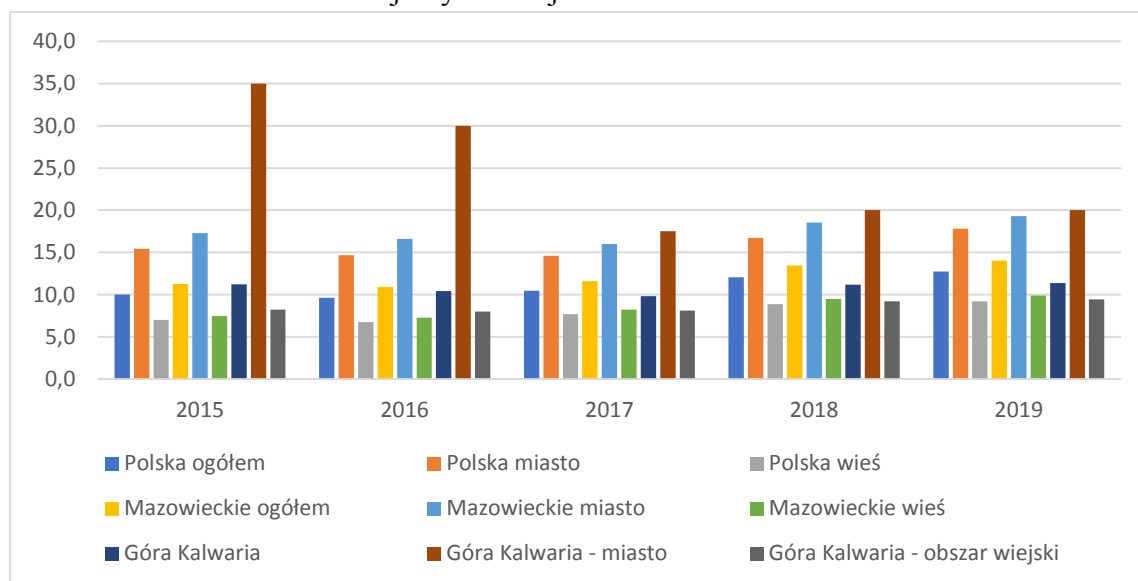

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Odpowiednio do wzrostu liczby szkół zwiększała się również liczba oddziałów szkolnych. W gminie Góra Kalwaria nastąpił ich przyrost o 23,8% - ze 101 do 125 oddziałów. Tempo zmian było wyższe na obszarze wiejskim gminy (+28,8%), niż w mieście (+14,3%). Dla porównania poziom wskaźnika wyniósł w Polsce +35,7% (miasto 40,8%; wieś 29,5%), a w województwie mazowieckim +36,4% (miasto 39,4%; wieś 32,1%). Dla oceny tych zmian należy obliczyć wskaźnik przedstawiający średnią liczbę oddziałów na 1 szkołę i jego zmiany w latach 2015 – 2019, co prezentuje Rysunek 10.2.

Zbliżone wielkości wynikają z pewnych obowiązujących standardów budowy szkół. W skali kraju liczba oddziałów na szkołę zwiększyła się z 10,0 w 2015 r. do 12,7 w 2019 r. (w miastach zanotowano przyrost z 15,4 do 17,8, a na wsi z 7,0 do 9,2). Także w województwie mazowieckim miało miejsce zwiększenie liczby oddziałów przypadających na szkołę z 11,3 do 14,0 (w miastach z 17,3 do 19,3, a na wsi z 7,5 do 9,9). Wskaźniki obliczone dla gminy Góra Kalwaria kształtują się na nieco wyższym poziomie niż średnie krajowe oraz zbliżonym do województwa mazowieckiego – w badanym okresie poziom analizowanego wskaźnika wzrósł z 11,2 do 11,4 (w mieście nastąpił spadek z 35 do 20, a na obszarach wiejskich gminy zanotowano wzrost z 8,3 do 9,4).

Rysunek 10.2 Liczba oddziałów na 1 szkołę podstawową w gminie Góra Kalwaria w latach 2015-2019 na tle średnich krajowych i wojewódzkich

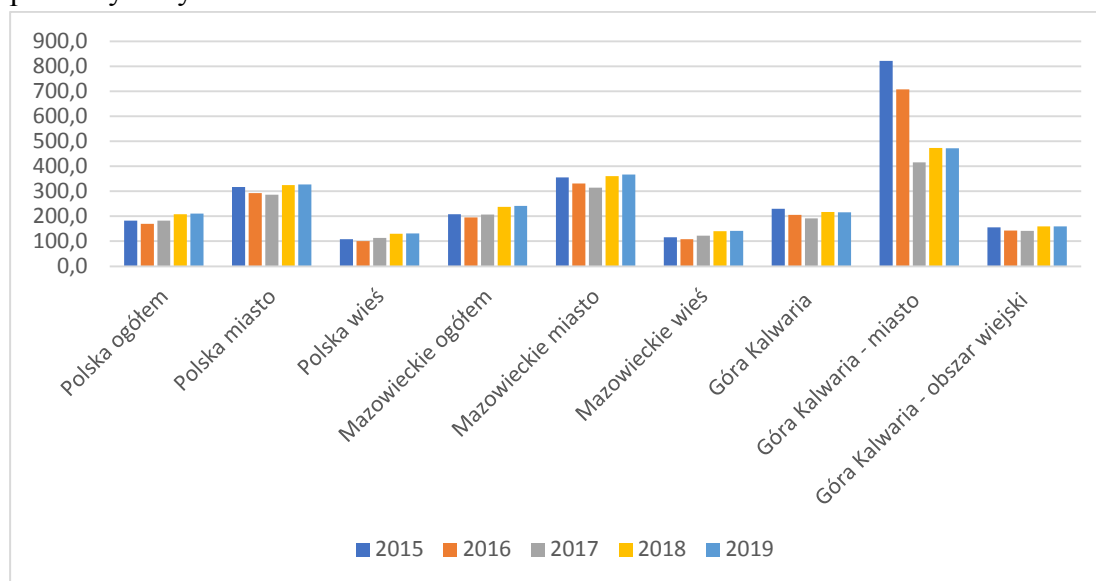
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Właściwymi odbiorcami zadań realizowanych w oświacie są uczniowie. W całym badanym okresie występował wzrost liczby uczniów. W gminie Góra Kalwaria ich liczba zwiększyła się z 2067 osób w 2015 r. do 2375 w 2019 r., tj. o 14,9%. Zmiany w mieście i na obszarze wiejskim kształtowały się na poziomie zbliżonym do średniej gminnej. Tempo zmian w skali kraju i województwa było wyższe niż w gminie Góra Kalwaria i wyniosło odpowiednio +23,6% oraz +26,5% (w tym w miastach w skali kraju +26,0% i w województwie (+28,8%), a w na wsi odpowiednio (+19,6%) oraz +21,9%).

Wskaźniki dynamiki wzrostu w gminie Góra Kalwaria można tłumaczyć ogólnie zmieniającą się liczbą i strukturą ludności. Dla oceny warunków nauczania posłużono się wskaźnikiem średniej liczby uczniów przypadających na 1 szkołę (Rysunek 10.3).

W badanym okresie w skali kraju i województwa liczba uczniów przypadających na szkołę zwiększała się, a średni przyrost kształtował się na poziomie 15,5%. Odwrotna tendencja wystąpiła w gminie Góra Kalwaria, w której w 2015 r. na jedną szkołę przypadało w niej 230 uczniów, a w roku 2019 - 216 uczniów (spadek o 6%). Było to przede wszystkim następstwem zmian w mieście Góra Kalwaria (spadek o 42,4%, z 822 do 472 uczniów), z kolei na obszarach wiejskich gminy nastąpił 2% przyrost wartości wskaźnika (ze 156 do 159 uczniów). Spadek poziomu wskaźnika w Gminie Góra Kalwaria stwarza niewątpliwie lepsze warunki nauki, jednakże prowadzi jednocześnie do wzrostu kosztów utrzymania szkół i zwiększonych wydatków na oświatę z budżetów samorządowych. W 2019 roku większość wskaźników obliczonych dla kraju i województwa przyjmowała wartości wyższe niż w gminie Góra Kalwaria. Dynamika przyrostu w miastach wyniosła w skali kraju 3,3%, a na wsi 21,3%, a w województwie mazowieckim odpowiednio 3,2% oraz 22,2%.

Rysunek 10.3. Liczba uczniów na 1 szkołę podstawową w gminie Góra Kalwaria na tle porównywanych wartości średnich w latach 2015-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Porównując wskaźniki dynamiki liczby szkół i liczby uczniów należy stwierdzić, że w skali kraju i województwa przyrost liczby szkół był wyższy niż liczby uczniów. W gminie Góra Kalwaria zanotowano odwrotną tendencję, co przede wszystkim wynikało z oddania do użytkowania nowej szkoły w mieście Góra Kalwaria. Dlatego w tym przypadku lepiej zestawiać dynamikę liczby uczniów i oddziałów, a tu wartości wskaźnika dla gminy Góra Kalwaria były zbliżone do średnich krajowych i wojewódzkich. Notowany szybszy przyrost liczby oddziałów niż uczniów będzie miał zapewne w przyszłości wpływ na koszty realizacji zadań oświatowych. Można zaryzykować twierdzenie, że wzrost wydatków na zapewnienie odpowiednich warunków nauczania i przebywania uczniów na terenie szkoły będzie miał tendencję rosnącą.

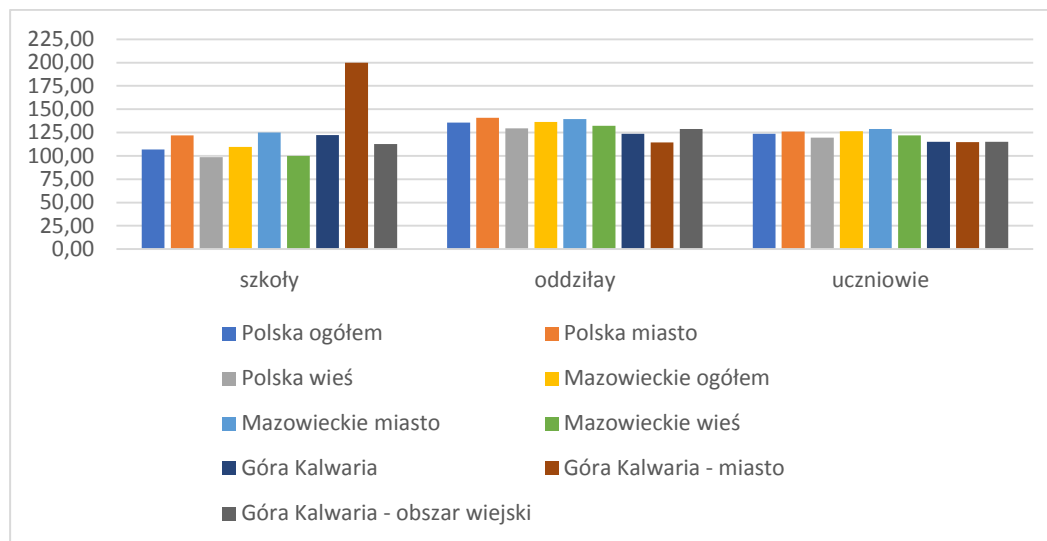
Szczegółowe zestawienie wartości omawianych wskaźników przedstawiono w Tabeli 10.2, zilustrowanej Rysunkiem 10.4.

Tabela 10.2 Dynamika przyrostu liczby szkół, oddziałów i liczby uczniów w gminie Góra Kalwaria na tle wartości średnich w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Dynamika			Różnica dynamiki		
	szkoły	oddziały	uczniowie	Oddziały - szkoły	Uczniowie - szkoły	Oddziały - uczniowie
Polska ogółem	106,92	135,73	123,55	28,80	16,62	12,18
Polska miasto	121,92	140,80	125,98	18,89	4,07	14,82
Polska wieś	98,56	129,52	119,57	30,95	21,00	9,95
Mazowieckie ogółem	109,47	136,43	126,46	26,96	16,99	9,98
Mazowieckie miasto	124,85	139,39	128,80	14,54	3,95	10,59
Mazowieckie wieś	99,82	132,14	121,95	32,32	22,13	10,19
Góra Kalwaria	122,22	123,76	114,90	1,54	-7,32	8,86
Góra Kalwaria - miasto	200,00	114,29	114,84	-85,71	-85,16	-0,56
Góra Kalwaria - obszar wiejski	112,50	128,79	114,94	16,29	2,44	13,85

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Rysunek 10.4 Dynamika przyrostu liczby szkół, oddziałów i liczby uczniów w gminie Góra Kalwaria na tle wartości średnich w latach 2015-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Gimnazja

Kolejnym szczeblem w systemie szkolnictwa badanego okresu były gimnazja. W 2016 roku Ministerstwo Edukacji Narodowej przygotowało projekt ustawy likwidującej gimnazja oraz przywracającej 8-klasową szkołę podstawową. Na gruncie przyjętych przepisów proces likwidacji gimnazjów rozpoczął się od roku szkolnego 2017/2018. Uczniowie, którzy ukończyli w roku szkolnym 2016/2017 klasę VI szkoły podstawowej stali się uczniami VII klasy szkoły podstawowej. W roku szkolnym 2018/2019 ostatni rocznik uczniów klas III ukończył gimnazjum, kończąc tym samym likwidację gimnazjów. Od 1 września 2019 r. gimnazjów już nie ma w ustroju szkolnym.

Liczbę gimnazjów w gminie Góra Kalwaria na tle wartości średnich dla kraju i województwa zestawiono w Tabeli 10.3.

Liczba gimnazjów w gminie Góra Kalwaria w 2016 r. wynosiła 5. Średnia liczba uczniów przypadająca na jeden oddział w gimnazjach gminy Góra Kalwaria wynosiła w 2015 r. 23 osoby, a w 2017 r. 22 osoby. Dla porównania wartości te w 2017 r. wyniosły średnio w kraju i w województwie mazowieckim - 21 osób. Liczba oddziałów przypadająca na jedno gimnazjum w gminie Góra Kalwaria w 2017 r. wynosiła 7. Była ona równa średniej krajowej i nieco niż dla województwa mazowieckiego (9 oddziałów).

Tabela 10.3 Liczba szkół podstawowych na terenie gminy Góra Kalwaria w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Góra Kalwaria	5	5	0	0	0
Góra Kalwaria - miasto	1	1	0	0	0
Góra Kalwaria - obszar wiejski	4	4	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Szkoły zawodowe

Konsekwencją kontynuacji dalszego toku kształcenia jest wybór szkoły ponadpodstawowej. Zasadniczo wiąże się on z problemem wyboru zawodu lub chęcią

kontynuowania nauki bez konieczności dokonywania wyborów, które na tym etapie są jeszcze zbyt trudne, albo też z zamiarem dalszej nauki na studiach wyższych. Generalnie sprowadza się on do wyboru albo szkoły zawodowej albo liceum ogólnokształcącego.

Na terenie gminy Góra Kalwaria funkcjonują dwie placówki kształcenia branżowego. Zespół Szkół Zawodowych im. Marszałka Franciszka Bielińskiego obejmuje następujące kierunki kształcenia:

- Technikum Ekonomiczne – przygotowujące do prowadzenie własnej działalności gospodarczej, prowadzenia spraw finansowych, kadrowo-płacowych, wykonywania analiz, sporządzania biznes planu, sprawozdań z działalności przedsiębiorstw,
- Technikum Budownictwa i Architektury – prowadzące zajęcia edukacyjne z zakresu kształcenia ogólnego oraz zawodowego w zawodzie technik budownictwa;
- Szkoła branżowa I stopnia - klasa wielozawodowa – w której uczniowie zdobywają umiejętności w takich zawodach jak: ślusarz, stolarz, cieśla, elektryk, murarz-tylnik, monter stolarki budowlanej, kamieniarz, tapicer, dekarz i inne;
- Liceum Ogólnokształcące ochrona granicy państwowej – przygotowującej do pracy w każdym rodzaju służb mundurowych;
- Liceum Ogólnokształcące służba policyjna – prowadzącej zajęcia edukacyjne z zakresu kształcenia ogólnego oraz kształcenia specjalistycznego z zakresu służby policyjnej

Druga placówka szkolnictwa zawodowego jest Zespół Szkół Zawodowych im. ppor. Emilii Gierczak. Nauka jest tam prowadzona w ramach:

- 5-letniego Technikum – kształcącego w zakresie technik żywienia i usług gastronomicznych z innowacją "Fitness cross i dietetyka" oraz technik hotelarstwa z innowacją "Turystyka w hotelarstwie";
- 3- letniej Szkoła Branżowa I - go Stopnia – kształcącej w zawodach kucharz i cukiernik.

Licea ogólnokształcące

Alternatywą do szkół zawodowych, znacznie częściej wybieraną przez młodzież jest nauka w liceum ogólnokształcącym. W Górze Kalwarii w omawianym okresie liczba liceów w badanym okresie nie uległa zmianie. Były to dwie placówki, jedna prowadzona jest przez samorząd powiatowy, druga powiatu gminnego. Liczba uczniów uczęszczających do liceów ogólnokształcących zwiększyła się w badanym okresie z 314 do 516, tj. o 64%.

Średnia liczba oddziałów przypadających na 1 liceum podlegała okresowym wahanom i wykazywała ogólnie tendencję wzrostową (Tabela 10.4). W 2019 r. w gminie Góra Kalwaria wartość badanego wskaźnika wyniosła 9,5 i była niższa od średniej krajowej (11,1, miasto 11,5) i średniej dla województwa mazowieckiego (11,5, miasto 12,1). W badanym okresie liczb oddziałów przypadających na jedno liceum wzrosła w gminie Góra Kalwaria z 6,0 do 9,5 (w kraju zanotowano przyrost z 8,6 do 11,1, a w województwie mazowieckim z 8,8 do 11,5).

Średnia liczba uczniów przypadających na 1 liceum podlegała okresowym wahanom i wykazywała ogólnie tendencję wzrostową. W 2019 r. w gminie Góra Kalwaria wartość

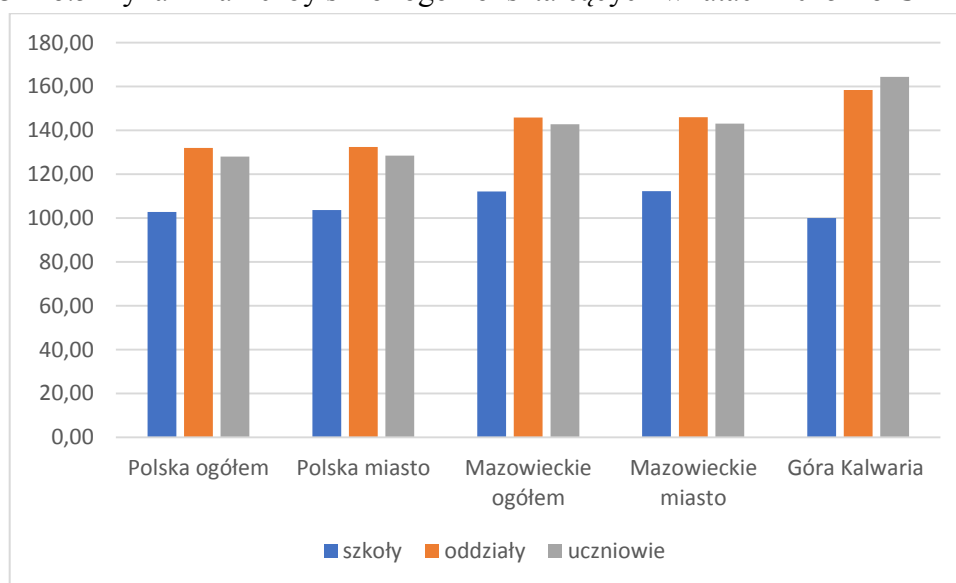
badanego wskaźnika wyniosła 258 i była niższa od średniej krajowej (288, miasto 300) i średniej dla województwa mazowieckiego (302, miasto 319).

Tabela 10.4 Średnia liczba oddziałów i uczniów przypadających na 1 liceum w gminie Góra Kalwaria na tle wartości średnich w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba oddziałów na szkołę					
Polska	8,62	8,46	8,32	8,39	11,06
Polska miasto	8,97	8,79	8,62	8,67	11,46
Mazowieckie	8,84	8,81	8,62	8,80	11,50
Mazowieckie miasto	9,27	9,26	9,03	9,19	12,07
Góra Kalwaria	6,00	5,50	6,00	6,50	9,50
Liczba uczniów na szkołę					
Polska	231,16	225,26	219,26	219,25	287,76
Polska miasto	242,12	235,41	228,70	227,93	299,99
Mazowieckie	236,91	234,08	224,98	228,63	301,74
Mazowieckie miasto	249,87	247,82	237,48	240,28	318,63
Góra Kalwaria	157,00	152,00	154,00	163,50	258,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Rysunek 10.5 Dynamika liczby szkół ogólnokształcących w latach 2015-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Porównując dynamikę liczby szkół ogólnokształcących, liczby oddziałów i uczniów widać wyraźnie, że gminę Góra Kalwaria w latach 2015-2019 cechuje wyższy od średnich przyrost liczby oddziałów (+58,3%) i uczniów (64,3%), przy tej samej liczbie funkcjonujących placówek. Wartości średnie dla kraju wyniosły tu: szkoły (Polska +2,8%, województwo mazowieckie +12,0%); oddziały (Polska +31,8%, województwo mazowieckie +45,8%); uczniowie (Polska +27,9%, województwo mazowieckie +42,7%). Badane wartości przedstawiono na Rysunku 10.5.

Przedszkola

Dopełnieniem zakresu zadań organów samorządowych w dziedzinie oświaty i wychowania jest objęcie systemem opieki oraz przygotowania do szkoły podstawowej dzieci w wieku od 3 do 6 lat. Służą temu przedszkola. Należy jednak zdawać sobie sprawę z tego, że część zadań z tego zakresu realizowana jest równolegle w sektorze prywatnym. Przedszkola prywatne mimo wyższej odpłatności często oferują atrakcyjniejsze warunki, mniejsze liczebnie grupy, specjalne diety żywieniowe uwzględniające życzenia lub wymogi zarówno dzieci, jak i rodziców, większą ofertę różnego rodzaju zajęć. Zachowują się w sposób konkurencyjny do przedszkoli samorządowych, wypełniając jednocześnie występującą w tym zakresie lukę zapotrzebowania.

Na terenie gminy Góra Kalwaria Kielce, w 2019 r. funkcjonowało 14 przedszkoli, z których 9 zlokalizowanych było w mieście, a 5 na obszarze wiejskim gminy. W badanym okresie ogólna liczba przedszkoli w gminie nie uległa zmianie. Dane liczbowe w tym zakresie przedstawia Tabela 10.5.

Tabela 10.5 Liczba przedszkoli w gminie Góra Kalwaria w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Góra Kalwaria ogółem	14	14	14	14	14
Góra Kalwaria - miasto	10	9	9	9	9
Góra Kalwaria - obszar wiejski	4	5	5	5	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

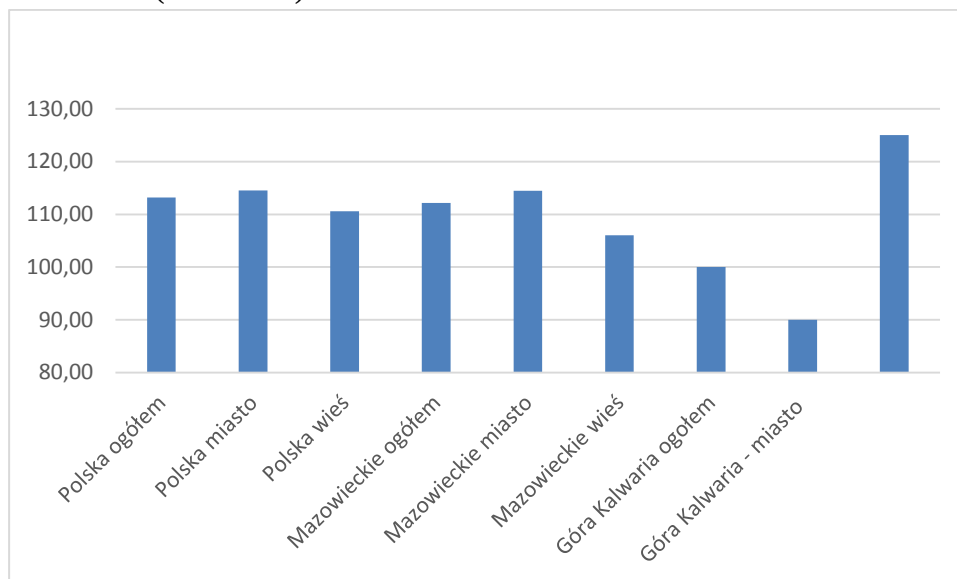
W badanym okresie liczba przedszkoli zwiększyła się w gminie Kalwaria nie uległa zmianie, przy średniej dynamice dla kraju +13,2% i dla województwa mazowieckiego 12,2%. Na terenie miasta liczba dynamika przyrostu była ujemna i wyniosła -10% (w kraju i województwie mazowieckim średnia dla miast wyniosła +14,5%). Przyrost wskaźnika cechował obszary wiejskie gminy +25,0% (zarówno w Polsce, jak i województwie mazowieckim wartość ta była dodatnia i wyniosła odpowiednio 10,6% i 6,2%). Zmiany te obrazuje Rysunek 10.6.

Część przedszkoli znajduje się w gestii władz gminnych. W 2019 r. w gminie Góra Kalwaria były to 4 przedszkola, co dawało udział 28,6%. Maksymalna wartość wskaźnika cechowała lata 2017-2018 i wyniosła 35,7%. W skali i województwa udział przedszkoli samorządowych w ich ogólnej liczbie wyniósł odpowiednio: 37,3% i 25,10%. Ich udział w ogólnej liczbie przedszkoli w skali kraju uległ obniżeniu o 23,3%, a w województwie mazowieckim o 24,5%. W gminie Góra Kalwaria w skrajnych latach badanego okresu był on stabilny. Wartości te przedstawiono na Rysunku 10.7.

Rosła również systematycznie liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli. W gminie Góra Kalwaria w latach 2015-2019 zwiększyła się ona z 756 do 861 tj. o 13,9%. Bardziej dynamiczny przyrost cechował miasto (+18,2%) niż obszar wiejski gminy (+5,8%). Dla porównania w Polsce badanym okresie nastąpił spadek liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli o 0,5%, w województwie mazowieckim wskaźnik ten wyniósł +2,5%.

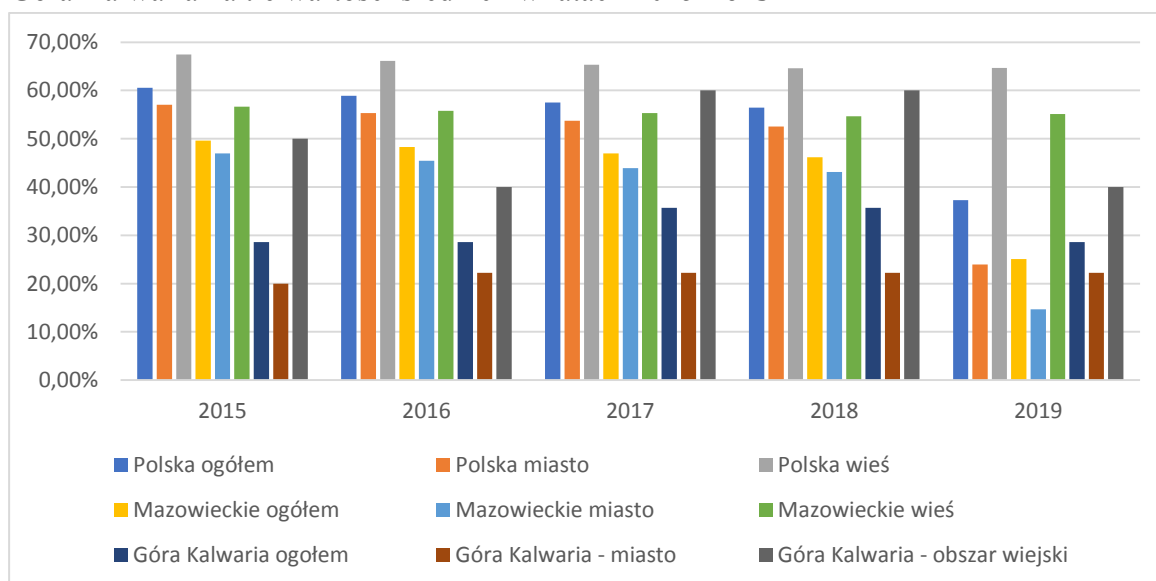
Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wyniósł w gminie Góra Kalwaria w 2019 r. Wyniósł 93,6%, przy średniej krajowej 88,5% i wojewódzkiej 93,5%.

Rysunek 10.6 Dynamika przedszkoli w gminie Góra Kalwaria na tle wartości średnich – 2019/2015 (2015=100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Rysunek 10.7. Udział przedszkoli prowadzonych przez JST w ich ogólnej liczbie w gminie Góra Kalwaria na tle wartości średnich w latach 2015-2019

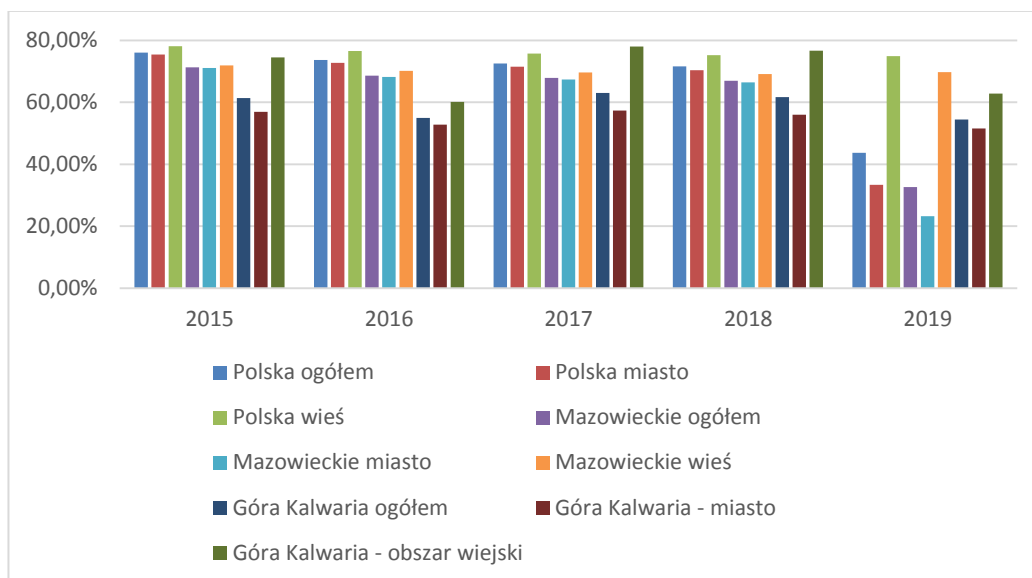

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Udział dzieci uczęszczających do przedszkoli samorządowych jest znaczący. W gminie Góra Kalwaria w 2019 r. wyniósł on 54,3% (miasto 51,2%, obszar wiejski 62,8%) i był wyższy od wartości średnich dla kraju (43,7%; w tym miasta 33,4%, wieś 74,9%) i województwa mazowieckiego (32,7%, w tym miasta 23,2%, wieś 69,8%). W badanym okresie poziom tego wskaźnika zmniejszył się w gminie Góra Kalwaria o 7% (miasto o 5,4%, obszar wiejski 11,6%). Spadek ten był znacznie niższy od notowanego średniego w skali kraju (-32,4%) w województwie mazowieckim (-38,5%). Udział dzieci uczęszczających do

przedszkoli samorządowych w Gminie Góra Kalwaria na tle danych średnich dla kraju i województwa przedstawiono na Rysunku 10.8.

Rysunek 10.8 Udział dzieci uczęszczających do przedszkoli samorządowych w gminie Góra Kalwaria na tle wartości średnich w latach 2015-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Tabela 10.6 prezentuje wskaźnik liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli przypadających na 1000 dzieci w wieku 3 – 5 lat. Wskaźnik ten w gminie Góra Kalwaria jest bardzo wysoki, przekraczający zdecydowanie liczbę 900, a w mieście nawet 1300, co może oznaczać że w przedszkolach znajdują się dzieci osób nie zameldowanych na stałe. W gminie Góra Kalwaria w badanym okresie 5 lat poziom badanego wskaźnika zawiera się w przedziale od 882 w 2015 r. do 942 dzieci w 2016 r. i 936 w 2019 r. Oznacza to, że korzystanie z przedszkola stało się zjawiskiem powszechnym. W 2019 r. wartość wskaźnika dla gminy Góra Kalwaria były nieco wyższa od wartości średnich dla Polski (885) i zbliżona do średnich dla województwa mazowieckiego (935).

Tabela 10.6 Wskaźnik liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli przypadających na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat w gminie Góra Kalwaria na tle wartości średnich w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Polska ogółem	842	811	847	873	885
Polska miasto	981	953	993	1 019	1 027
Polska wieś	651	616	645	670	685
Mazowieckie ogółem	896	880	916	935	935
Mazowieckie miasto	1 015	1 007	1 043	1 059	1 051
Mazowieckie wieś	684	651	685	706	716
Góra Kalwaria ogółem	882	942	920	915	936
Góra Kalwaria - miasto	1 330	1 307	1 355	1 328	1 392
Góra Kalwaria - obszar wiejski	537	619	560	554	551

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Podsumowując należy zwrócić uwagę na dostateczne zaspokojenie potrzeb w zakresie szkolnictwa podstawowego. Na podkreślenie zasługuje poziom i baza szkolnictwa zawodowego. Utrzymujące się zainteresowanie potwierdzone liczbą uczniów gwarantuje przygotowanie odpowiedniej kadry wykwalifikowanych pracowników poszukiwanych na lokalnym rynku pracy.

W zakresie wychowania przedszkolnego występuje zjawisko pełnego upowszechnienia oraz potrzeba i zasadność objęcia opieką przedszkolną prawie wszystkich dzieci w przedziale wiekowym 3 -6 lat. Mimo wzrostu liczby miejsc w przedszkolach występują jeszcze pewne braki i niezaspokojony popyt w tym zakresie. Liczba przedszkoli samorządowych utrzymuje się na zbliżonym poziomie w okresie badanych 5 lat, tym nie mniej obserwuje się wypełnianie istniejącej luki przez przedszkola prywatne. Co prawda udział dzieci uczęszczających do przedszkoli samorządowych jest dominujący w całej populacji dzieci, tym nie mniej udział ten stopniowo maleje.

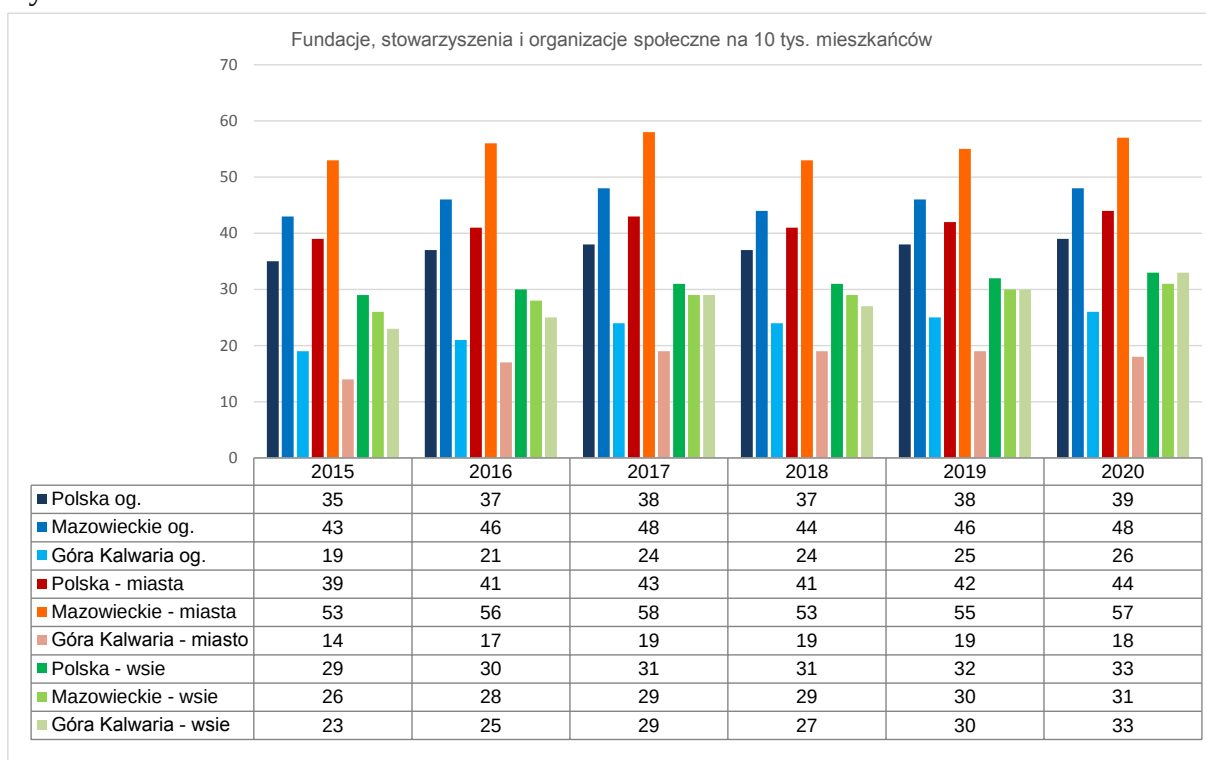
XI. Kapitał społeczny

54. Aktywność obywatelska, liczba i działalność organizacji pozarządowych;

Dla porównania lokalnego stopnia aktywności społecznej w ujęciu ilościowym z odnośną sytuacją w województwie i w skali ogólnokrajowej możliwe do wykorzystania wydają się wskaźniki nasycenia zarejestrowanymi fundacjami, stowarzyszeniami i organizacjami społecznymi w relacji do liczby ludności. W okresie 2015-2020 liczba tego typu podmiotów przypadająca na 10 tys. mieszkańców była w gminie Góra Kalwaria w ujęciu ogółem oraz w mieście niższa od odpowiednich średnich dla województwa mazowieckiego oraz Polski. – por. Rysunek 11.1. Jedynie tutejsze obszary wiejskie wykazywały poziom nasycenia takimi podmiotami wyższy w 2020 r. niż średnio wsi w województwie mazowiecki oraz w kraju.

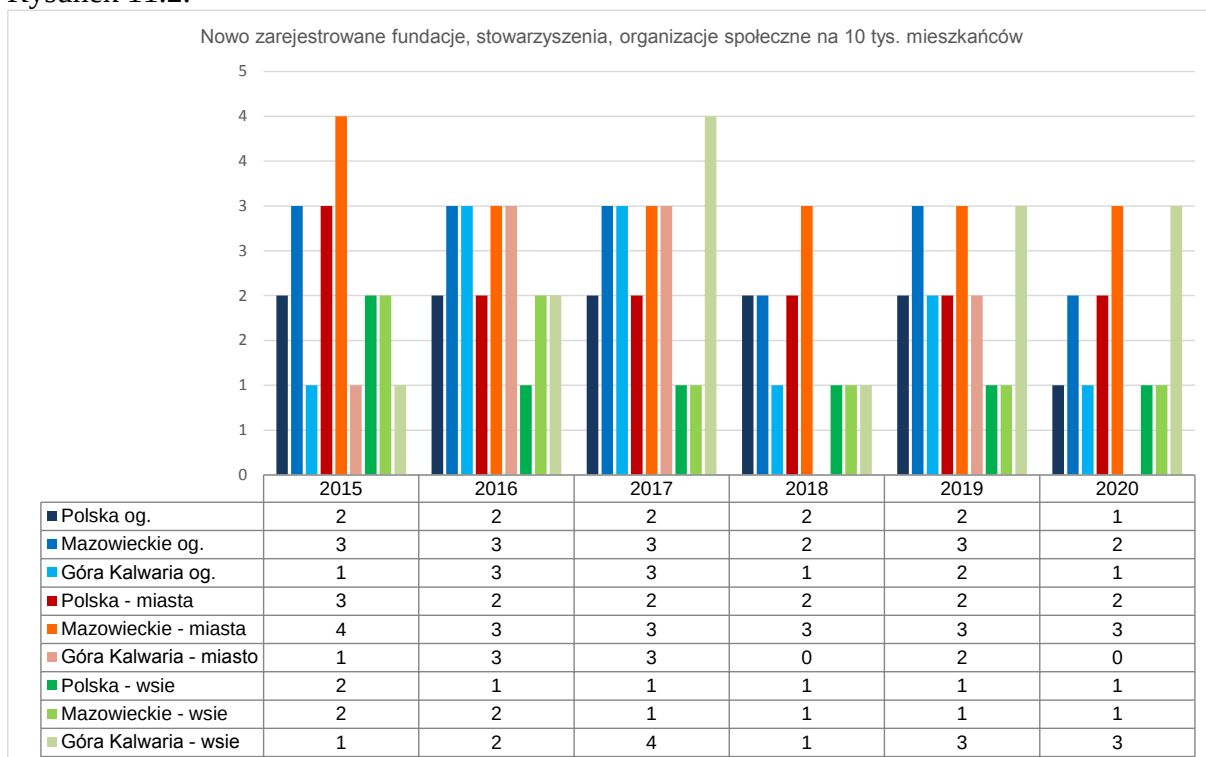
Jeszcze korzystniej wygląda pozycja obszarów wiejskich gminy Góra Kalwaria pod względem dynamiki tworzenia/rejestracji nowych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów tego rodzaju jest tu znacznie wyższa od odnośnej średniej wojewódzkiej i ogólnopolskiej – por. Rysunek 11.2.

Rysunek 11.1

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Rysunek 11.2.

Szczegółowo aktywność obywatelską, w tym działalność organizacji pozarządowych w gminie Góra Kalwaria przedstawia „Raport o stanie gminy stanowiący podsumowanie działalności Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria w roku 2020”:

„...Współpraca gminy z jednostkami pomocniczymi, organizacjami pozarządowymi, z innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego

12.1 Budżet Obywatelski/Partycypacyjny

12.1.1 Budżet Obywatelski/Partycypacyjny 2020 dotyczący zadań realizowanych w roku 2021.

Budżet Obywatelski na zadania, które zostaną zrealizowane w roku 2021, podobnie jak w roku 2020 miał być przeprowadzony pod nazwą Budżet Partycypacyjny (BP). Jednak ze względu na ogłoszenie stanu pandemii w marcu 2020 r. i wprowadzone w budżecie gminy oszczędności, które miały związek z sygnałami o możliwości pogorszenia się sytuacji finansowej gminy, Burmistrz zdecydował o rezygnacji z Budżetu Partycypacyjnego w 2021 r. Wpływ na tę decyzję miały również spodziewane trudności w przeprowadzeniu głosowania nad propozycjami mieszkańców. W roku 2019 większość głosów (4 684 z 6 666) została oddana metodą tradycyjną, czyli przy użyciu kart wrzucanych do urny.

12.1.2 Realizacja Budżetu Obywatelskiego w 2019 i 2020 r.

Rok 2019

W wyniku głosowania mieszkańców do realizacji zakwalifikowano 4 pomysły:

1. Turystyczne szlaki tematyczne – zadanie niezrealizowane w roku 2019 wobec braku odpowiedzi autorów pomysłu na uwagi konserwatora zabytków; niezrealizowane również w roku 2020 ze względu na przedłużające się uzgodnienia z inicjatorami projektu, którzy jednocześnie są autorami opisów obiektów ulokowanych na trasach. Planowany termin realizacji – rok 2021;
2. Modernizacja chodnika przy ul. Pijarskiej – zadanie zrealizowane;
3. „Piękne i czyste miasto” – zadanie zrealizowane: na terenie miasta stanęły dwa źródła uliczne i 5 podświetlanych słupów ogłoszeniowych;
4. Centrum Integracji Środowiskowej – zadanie zostało ukończone w roku 2020.

Rok 2020

W wyniku głosowania mieszkańców gminy do realizacji wytypowano 8 projektów, w tym 4 projekty z kategorii inwestycyjnych i 4 projekty zaliczane do tzw. projektów miękkich:

1. Tereny aktywnego wypoczynku przy ul. Leśnej w Górze Kalwarii – zadanie zrealizowane;
2. Doposażenie remizy OSP w Pęcławiu – zadanie zrealizowane;
3. Budowa chodnika wzdłuż ulicy Ogrodowej w Dobieszu od ul. Szkolnej do dz. 97/5 – zadanie zrealizowane;
4. Rozbudowa siłowni zewnętrznej (w Czachówku) – zadanie zrealizowane;
5. Bezpieczna wieś - zakup sprzętu ratowniczego dla OSP w Baniosze – zadanie zrealizowane;
6. Rodzinne i sportowo - Piknik w Czachówku – ze względu na obostrzenia sanitarne związane z pandemią wydarzenie się nie odbyło (inicjator złożył stosowny wniosek);
7. Bezpieczna gmina - Bezpieczna wieś, zakup drona dla OSP Wojciechowice oraz hełmów ratowniczych – zadanie wykonano;
8. Soboty z filharmonią. Projekt o charakterze prospołecznym i kulturalnym – ze względu na obostrzenia związane z pandemią udało się zorganizować jedynie 2 z 6 zaplanowanych koncertów.

Zestawienie dotyczące Budżetu Obywatelskiego/Budżetu Partycypacyjnego za lata 2019-2020

Rok realizacji BO/BP	Przeznaczona kwota w zł	Liczba zgłoszonych projektów w	Liczba projektów w poprawkach	Liczba głosujących	Sposób wyboru projektu	Projekt przyjęty do realizacji	Stan realizacji
2019	400 000	15	11	794 (w tym 730 ważne)	Głosowanie papierowe	4	3 projekty zrealizowano, 1 czeka na realizację
2020	400 000	28	17	6666 głosów (w tym 6513)	Głosowanie: - elektroniczne za pośrednictwem strony	8	6 projektów zrealizowano,

				ważnych)	decyduj.gorakalwa ria.pl - za pomocą papierowej karty		1 częściowo, z realizacji 1 zrezygnow ano
--	--	--	--	----------	--	--	--

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Współpraca z organizacjami pozarządowymi należy do zadań własnych gminy określonych w art. 7 ust. 1 pkt 19 i art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie nakłada natomiast na organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego obowiązek uchwalania, po konsultacjach z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ww. ustawy, rocznego bądź wieloletniego programu współpracy z tymi organizacjami oraz podmiotami.

Rada Miejska w Górze Kalwarii uchwałą z dnia 27 listopada 2019 roku nr XXI/195/2019 uchwaliła Roczny program współpracy gminy Góra Kalwaria z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2020 rok.

Na mocy tego programu w 2020 roku kształtowana była współpraca pomiędzy gminą a organizacjami pozarządowymi.

Celem szczegółowym programu współpracy z organizacjami pozarządowymi i podmiotami jest zapewnienie efektywnego wykonywania zadań publicznych gminy wynikających z przepisów prawa przez włączenie w ich realizację organizacji pozarządowych, stworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznej, poprawa jakości życia przez pełniejsze zaspokajanie potrzeb społecznych, wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych poprzez efektywne wykorzystanie społecznej aktywności w zaspokajaniu potrzeb mieszkańców gminy, a w szczególności:

- 1) wspieranie działań miasta i gminy Góra Kalwaria w zakresie diagnozowania i rozwiązywania oraz identyfikowania potrzeb mieszkańców, w tym problemów wynikających z zagospodarowania i kształtowania przestrzeni miejskich;*
- 2) umacnianie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za siebie, swoje otoczenie, w tym przestrzeń publiczną, wspólnotę lokalną oraz jej tradycje;*
- 3) kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego poprzez umocnienie lokalnych działań, stwarzanie warunków dla powstawania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz społeczności lokalnej;*
- 4) stworzenie gminnego wolontariatu, ze szczególnym zwróceniem uwagi na wolontariat młodzieżowy i senioralny;*
- 5) wzmocnienie pozycji organizacji pozarządowych we współrealizacji zadań publicznych poprzez powierzanie i wspieranie realizacji tych zadań;*
- 6) promocja organizacji pozarządowych działających na terenie Miasta i Gminy Góra Kalwaria;*
- 7) stworzenie przyjaznego środowiska dla tworzenia i funkcjonowania nowych organizacji pozarządowych;*
- 8) otwarcie na innowacyjność, konkurencyjność poprzez umożliwienie organizacjom pozarządowym wystąpienia z ofertą realizacji obecnie prowadzonych zadań publicznych;*
- 9) przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, w szczególności osób i rodzin bezrobotnych, niepełnosprawnych, bezdomnych, uzależnionych, zagrożonych uzależnieniami, dysfunkcyjnych.*

Do programu współpracy z organizacjami pozarządowymi na rok 2020 zostały wpisane kryteria oceny efektywności rocznego programu współpracy:

- a) liczba zorganizowanych spotkań z przedstawicielami organizacji pozarządowych,*
- b) liczba ofert złożonych w trybach otwartych konkursów,*
- c) liczba ofert złożonych w trybach pozakonkursowych i w trybie tzw. małych grantów,*
- d) liczba programów, w tworzeniu których wzięły udział organizacje pozarządowe,*
- e) wysokość wkładu własnego (finansowego i osobowego) wnoszonego przez organizacje pozarządowe na realizację celów publicznych – ogółem oraz jako procent realizowanych zadań,*
- f) liczba konkursów ogłaszanych po raz pierwszy,*

- g) liczba nowych organizacji, z którymi nawiązano współpracę i zrealizowano zadanie publiczne,
- h) liczba i wartość przedsięwzięć objętych patronatem burmistrza,
- i) liczba i wartość ofert odrzuconych w trybie konkursowym,
- j) liczba i wartość ofert odrzuconych w trybie pozakonkursowym,
- k) liczba i wartość ofert odrzuconych w trybie tzw. małych grantów,
- l) liczba zadań zrealizowanych zgodnie z umową,
- m) liczba umów zerwanych lub unieważnionych.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie gminy Góra Kalwaria polega na zlecaniu organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych na zasadach wsparcia poprzez dotacje przyznawane w trybach otwartych konkursów ofert oraz na zasadach wsparcia lub powierzenia w trybie tzw. małych grantów, a także poprzez patronaty burmistrza. Warte podkreślenia jest to, że w roku 2020 po raz pierwszy przeprowadzono konkurs w zakresie gospodarki komunalnej i ochrony środowiska, mający przede wszystkim na celu edukację ekologiczną związaną m.in. z prawidłową gospodarką odpadami. Po raz pierwszy ogłoszono również konkurs na działania związane z profilaktyką i przeciwdziałaniem alkoholizmowi.

(...)

Promocja Gminy

15.1 Wydarzenia

Biuro Promocji i Informacji Gminy w 2020 r. było organizatorem lub współorganizatorem szeregu wydarzeń o charakterze patriotycznym. Ze względu na stan epidemii część z nich miało wymiar symboliczny, mowa tu o:

- 80. rocznicy Mordu Katyńskiego (13 kwietnia),
- 76. rocznicy zrzutu Cichociemnych Spadochroniarzy Armii Krajowej w Baniosze (16 kwietnia),
- 229. rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja (3 maja),
- 81. rocznicy wybuchu II Wojny Światowej,
- Narodowym Święcie Niepodległości (11 listopada).

Ze względu na zmniejszenie ograniczeń związanych przede wszystkim ze zgromadzeniami publicznymi była możliwość zorganizowania obchodów patriotycznych z udziałem mieszkańców, związanych z:

- 76. rocznicą wybuchu Powstania Warszawskiego (1 sierpnia),
- 100-leciem Bitwy Warszawskiej (15 sierpnia).

Obstrzeżenia związane z zagrożeniem sanitarnym, a także oszczędności wprowadzone w wydatkach bieżących Urzędu Miasta i Gminy spowodowały konieczność odwołania części wydarzeń zaplanowanych przez Biuro Promocji i Informacji: kwietniowego Rozpoczęcia sezonu turystycznego na Urzeczcu, majowego Dnia Strażaka i Pikniku Profilaktycznego oraz sierpniowego Pikniku Historycznego.

Rok 2020 stał pod znakiem obchodów 350. rocznicy nadania praw miejskich Górze Kalwarii. I w tym przypadku również powstała konieczność ograniczenia ich do czterech wydarzeń. 26 lutego – dokładnie w dniu, w którym przypadła rocznica zapoczątkowania dziejów miasta, przy Ratuszu Miejskim została odsłonięta tablica pamiątkowa z napisem „Założycielowi Miasta Stefanowi Wierzbowskiemu społeczeństwo Góry Kalwarii”. Inicjatorem jej wmurowania był Społeczny Komitet Budowy Pomnika bpa. Stefana Wierzbowskiego. Tego samego wieczoru odbyła się także uroczysta sesja Rady Miejskiej, podczas której została podjęta uchwała o nadaniu rynkowi w Górze Kalwarii imienia bpa Stefana Wierzbowskiemu. Na zakończenie, z udziałem 80. osób, odbył się 2. honorowy Bieg Stefana również upamiętniający założyciela miasta. Na zakończenie obchodów 350-lecia 27 września w hali sportowej odbył się koncert symfoniczny „Nova Jerozolima 350”. Polskiej Orkiestry Sinfonia Iuventus im. Jerzego Semkowa wysłuchała publiczność licząca 350 osób.

Biuro Promocji i Informacji było również organizatorem spotkania informacyjno-promocyjnego na temat projektu „Zielona Góra Kalwaria”, kończącego przemianę ośmiu zielonych miejsc w mieście (czerwiec 2020).

15.2 Wydawnictwa

W minionym roku Biuro Promocji i Informacji przygotowało grudniowe wydanie bezpłatnego magazynu samorządu Góry Kalwarii „Nasza Góra Kalwaria”. Gazeta o nakładzie 5 tys. egz., o objętości 20 stron, podsumowała wszystkie najważniejsze wydarzenia w mieście i gminie w minionym roku.

W 2020 r. Wydział Promocji i Informacji rozpoczął przygotowania do dwóch wydawnictw:

- kolorowego magazynu ilustrowanego o objętości 80 str., który będzie promował historię, atrakcje turystyczne i przyrodnicze gminy oraz jej okolicy,
- ilustrowanej książeczki dla dzieci (również promującej atrakcje gminy Góra Kalwaria).

Przygotowania miały na celu pozyskanie unijnego dofinansowania w wysokości 34 000,00 zł na te wydawnictwa. Umowę na projekt „Góra Kalwaria jak z obrazka” podpisano 18 lutego 2021 r.

15.3 Patronaty Burmistrza

- 20 stycznia – Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Piasecznie – 400 zł brutto na zakup nagród rzeczowych dla laureatów Powiatowego Konkursu Plastycznego „Tajemnice przyrody”,
- 23 stycznia – Klub Karate KYOKUSHINKAIKAN Góra Kalwaria KIME – VIII Mistrzostwa Klubu Karate KYOKUSHIN KIME – 1500 zł brutto na wykonanie medali i dyplomów dla uczestników,
- 24 stycznia – Towarzystwo Miłośników Góry Kalwarii i Czerska – XXX-lecie Towarzystwa – 730 zł brutto na druk zaproszeń i folderów,
- 27 stycznia – Wędkarski Dzień Dziecka oraz Zawody Wędkarskie o Puchar Burmistrza – patronat honorowy (wydarzenie odwołano),
- 30 stycznia – Karolina Czaja, organizator II edycji festiwalu Ethnic Tattoo Fest 2020 – patronat honorowy (imprezę odwołano),
- 17 lutego – sołtys Szymanowa – charytatywny bieg z przeszkodami „JANmageddon” - 1500 zł brutto na zakup materiałów reklamowych (ulotek, plakatów i bilbordów) oraz medali dla wszystkich uczestników i pucharów dla zwycięzców,
- 19 czerwca – Wesoły Uniwersytet – projekt „Przez śmiech do wiedzy – pokonaj wirusa” – patronat honorowy,
- 25 czerwca – Izabela Puchalska i Maria Zulczyk – organizatorki projektu #Żyj Bardziej – patronat honorowy,
- 28 sierpnia – Klub Motocyklowy Zryw MC Poland – 1500 zł na usługę gastronomiczną w ramach imprezy Pożegnanie Wakacji ze Zrywem,
- 13 listopada – Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Czachówku – X Gminny Festiwal Kolęd i Pastoralek – patronat honorowy (wydarzenie odwołano),
- 10 grudnia – Miejski Klub Sportowy Korona, 700 zł brutto na zakup pucharów, statuetki oraz medali dla najlepszych zawodników biorących udział w Halowym Turnieju Piłki Nożnej Korona Cup dla rocznika 2012, który nie został ujęty w ofercie, jaką organizacja pożytku publicznego złożyła w ramach konkursu ofert na zadania związane z kulturą fizyczną i sportem,

15.4 Współpraca z mediami

W ubiegłym roku zostały podpisane umowy na publikacje prasowe z obiema gazetami wydawanymi w powiecie piaseczyńskim – „Kurierem Południowym” oraz „Przeglądem Piaseczyńskim”. W każdej z gazet raz w miesiącu ukazywały się strony oznakowane herbem gminy. Publikacje obejmowały m.in. ogłoszenia dotyczące Powszechnego Spisu Rolnego, poszukiwania pracowników, sprzedaży gminnych działek, zasad kontaktowania się z Urzędem Miasta i Gminy w okresie pandemii, wydarzeń kulturalnych, sportowych, a także informacje dotyczące istotnych spraw z życia gminy – realizacji

inwestycji oraz akcji typu darmowa sterylizacja psów i kotów. Łączny koszt publikacji wyniósł w minionym roku 66 420,00 zł.

W minionym roku zrezygnowano z odpłatnych publikacji w mediach ogólnopolskich, uznając je za mało efektywne (i powiązane z przyznawaniem różnych „nagród” gminie). Sporadycznie publikowano również odpłatne informacje i ogłoszenia w mediach elektronicznych – na portalach gorakalwaria.net, gorakalwaria.org i piasecznonews.pl.

Ponadto w sprawie wielu wydarzeń mediom przekazywano informacje prasowe opatrzone zdjęciami, które były wykorzystywane przez nie do bieżących publikacji.

15.5 Inna działalność Biura Promocji i Informacji

Do końca 2020 r. promocja prowadzona była na podstawie zapisów Strategii Rozwoju Miasta i Gminy na lata 2013-2020, a w szczególności miała na celu:

- dalszą poprawę bieżącej komunikacji z mieszkańcami, a także osobami odwiedzającymi lub zainteresowanymi odwiedzeniem gminy Góra Kalwaria. W lutym 2020 roku została wprowadzona całkowicie nowa strona internetowa [www gminy](http://www.gmina-gorka-kalwaria.pl), która jest nie tylko nowocześniejsza i bardziej atrakcyjna wizualnie, ale spełnia także wymogi dostępności serwisów internetowych dla osób niepełnosprawnych. Założeniem BPI jest poprawa jakości oraz ilości aktualnych informacji dla mieszkańców i innych odbiorców. Dodatkowo pracownicy Biura stale i szybko starają się odpowiadać na zapytania mieszkańców przesyłane za pośrednictwem kanału komunikacyjnego na stronie [www](http://www.gmina-gorka-kalwaria.pl), komunikatora Messenger czy zapytań w postaci komentarzy pod informacjami zamieszczonymi na portalach społecznościowych Facebook i Instagram. Dobry kontakt z odbiorcami pozwolił na zwiększenie liczby obserwujących stronę Gmina Góra Kalwaria na Facebooku do 5500.
- promowanie wizerunku Góry Kalwarii jako miejsca przyjaznego dla osób zainteresowanych zakupem mieszkania/budową domu lub zainwestowaniem. Odbywa się to także przede wszystkim za pośrednictwem mediów elektronicznych, które są najtańszym i najbardziej skutecznym kanałem informacyjnym. Dla celów promocyjnych opracowano nowe logotypy oraz dział na nowej stronie internetowej gminy. Zmieniła się również – na bardziej atrakcyjną – forma ogłoszeń i komunikacji z potencjalnymi inwestorami, co owocuje poszerzeniem zasięgu informacji.
- promocja atutów turystycznych gminy – walorów przyrodniczych oraz zabytków. W tym przypadków również wykorzystywane są media elektroniczne, ponieważ ze względu na stan pandemii nie było możliwości zorganizowania wydarzeń. Dla celów promocji gmina prowadzi dodatkowe konto na portalu Facebook – „Góra Kalwaria. Serce Urzecza”, propagujące walory turystyczne i przyrodnicze naszej okolicy i zaprasza na wydarzenia. W ubiegłym roku była to m.in. wystawa organizowana w ramach partnerstwa międzygminnego „Nad Wisłą. Na Urzeczu” w Państwowym Muzeum Etnograficznym w Warszawie. Działania zmierzające do przyciągnięcia turystów i przekazania im niezbędnej wiedzy o naszym regionie będą kontynuowane, ponieważ gmina w 2020 r. pracowała nad wdrożeniem aplikacji oraz ustaleniem punktów, w których zostaną umieszczone 34 nadajniki. Turysta wędrując po mieście i gminie z telefonem, pozna w łatwy sposób jej największe atrakcje. Udogodnienie powstaje w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego. Równocześnie w ubiegłym roku gmina pracowała nad oznakowaniem zabytków w mieście oraz wytyczeniem szlaków tematycznych. Zakończenie prac zaplanowano na rok 2020.
- promocję Góry Kalwarii jako miejsca historycznego. Gmina współpracuje z autorami, którzy prowadząc badania, stale przyczyniają się do zwiększenia wiedzy na temat dziejów Góry Kalwarii. Zaowocowało to m.in. cyklem artykułów Janusza Bielickiego, które są publikowane na oficjalnej stronie internetowej gminy i Facebooku. Ale pracownicy Biura Promocji i Informacji prowadzili w ubiegłym roku również własne poszukiwania mające na celu upamiętnienie miejscowych bohaterów. Szeroki rozgłos, także poza gminą, zyskała wystawa „Nasi na barykadach” z okazji rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego umieszczona na podświetlanych słupach ogłoszeniowych w Górze Kalwarii. Kolejne wystawy na słupach dotyczyły nieznanych do tej pory faktów o bitwie na Wiśle 14 sierpnia 1920 r. oraz kuchni Urzecza. Dostępna całą dobę „galeria miejska” spotkała się z przychylnym odbiorem mieszkańców. Warto dodać, że w ubiegłym roku Biuro Promocji i Informacji we współpracy z Instytutem „Polonika” na rynku zorganizowało

wystawę plenerową o Cmentarzu na Rossie w Wilnie, natomiast we współpracy z Fundacją Ambasada Kultury wzięło udział w projekcie „Cud nad Wisłą 1920 – audycje online”.

- edukację ekologiczną. Częścią Biura Promocji i Informacji jest Lokalne Centrum Kompetencji, które szkoli różne grupy społeczne (w ubiegłym roku, przed okresem epidemii, głównie seniorów) w zakresie korzystania z komputera i internetu. Ale LCK to również Punkt Konsultacyjny Programu „Czyste Powietrze”, do niedawna jedyny w powiecie. Tu mieszkańcy mogą nie tylko zasięgnąć informacji o programie, ale również uzyskać pełną pomoc w wypełnieniu wniosku o dofinansowanie. W ubiegłym roku tego typu pomoc udzielono 230 mieszkańcom, kilkuset innym udzielono informacji.

Edukacja ekologiczna jest również prowadzona w zakresie segregacji odpadów. Biuro Promocji i Informacji w ubiegłym roku zaprojektowało i wydało plakaty i ulotki (adresowane do wszystkich gospodarstw domowych w gminie) zawierające przewodnik po segregacji odpadów na frakcje. Informacje na temat ekologicznego trybu życia na bieżąco są również publikowane na profilu facebookowym o nazwie „Zieloni do Góry”

(...)

Polityka senioralna

Na terenie gminy Góra Kalwaria działają 3 organizacje związkowe zrzeszające osoby starsze. Największa z nich to Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów (w tym koło w Baniosze), następnie Związek Żołnierzy WP oraz Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych. Liczba seniorów (kobiety powyżej 60. roku życia i mężczyźni powyżej 65. roku życia) w gminie Góra Kalwaria wciąż rośnie i wg stanu na dzień 31.12.2020 r. wynosi 5443 osoby.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kobiety 60+	3094	3220	3325	3414	3500	3655
Mężczyźni 65+	1356	1425	1497	1576	1648	1877
Suma	4450	4645	4822	4990	5148	5443

W związku z rosnącą liczbą seniorów, w Urzędzie Miasta i Gminy został powołany pełnomocnik burmistrza ds. seniorów, który jest odpowiedzialny za współpracę z Gminną Radą Seniorów.

Gminna Rada Seniorów liczy 12 radnych. W jej skład wchodzi przedstawiciele podmiotów działających na rzecz osób starszych, a także przedstawiciel Rady Miejskiej i reprezentant burmistrza. Ma ona za zadanie reprezentowanie potrzeb i interesów osób starszych powyżej 60. roku życia, zamieszkujących na terenie gminy. Ścisłe współpracuje z fundacją Zaczyn. Organizuje wyjazdy, szkolenia.

W celu integrowania oraz angażowania środowiska senioralnego, w Ośrodku Kultury odbywają się zajęcia Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Seniorzy spotykają się na wykładach. Tematyka zajęć jest bardzo różnorodna, począwszy od spraw prozaicznych związanych z dniem codziennym, aż do sztuki wysokiej.

Niestety w związku z ogłoszonym na terytorium całego kraju stanem epidemii, oraz faktem, że środowisko senioralne było najbardziej narażone na skutki i powikłania wywołane zakażeniem wirusem SARS-CoV-2 działalność senioralna została znacznie ograniczona. Odwołane zostały zajęcia Uniwersytetu Trzeciego Wieku, a działalność Gminnej Rady Seniorów przeszła się w tryb online.

Mimo okresu pandemii podjęte zostały działania mające na celu rozwój społeczności senioralnej. W roku 2020 przeprowadzony został remont wraz z adaptacją pomieszczeń budynku przy ul. Pijarskiej 40 na Klub Senior+, trwały także prace remontowe nad filią biblioteki w Baniosze, gdzie swoją siedzibę będzie miało Koło w Baniosze PZERiN.

Gminna Rada Seniorów w ramach współpracy z fundacją Zaczyn otrzymała środki finansowe na realizację programu „Poczta Seniora” dzięki któremu seniorzy niekorzystający ze środków komunikacji elektronicznej będą mieli możliwość kontaktu z GRS.

Seniorzy mogą skorzystać z lokalnej Kalwaryjskiej Karty Seniora, upoważniającej do uzyskiwania upustów i rabatów w punktach handlowych i u usługodawców na terenie gminy, wydawanej w ramach

realizacji przyjętego uchwałą nr LVII/624/2018 Rady Miejskiej Góry Kalwarii z dnia 31 stycznia 2018 roku: Programu „Kalwaryjska Karta Seniora”.

Karta Seniora honorowana jest także w jednostkach organizacyjnych gminy. Wg stanu na dzień 31.12.2020 r. wydano łącznie 1104 Kalwaryjskich Kart Seniora, przy czym 431 kart w 2018 roku, 520 kart w 2019 roku i 153 w roku 2020. W gminie Góra Kalwaria zamieszkuje 6319 osób, które ukończyły 60 lat, a więc karty otrzymało 17,47% środowiska senioralnego. Karta Seniora promowana jest na nowej stronie internetowej Góry Kalwarii. Dotychczas 10 podmiotów uczestniczy w programie. Dział promocji gminy będzie zachęcał nowe podmioty”

55. Frekwencja w wyborach;

Aktywność obywatelska mierzona frekwencją w wyborach samorządowych może, w określonych okolicznościach, wskazywać na stopień zainteresowania i zaangażowania mieszkańców w przebieg działań o charakterze lokalnym. W różnych fazach ww. wyborów w 2018 r. w gminie Góra Kalwaria brało udział:

- wybory do Sejmików – 52,6%;
- wybory do Rady Powiatu – 54,5%;
- wybory do Rady Gminy – 56,2%;
- wybory Burmistrza: I Tura – 57,2%; II Tura – 45,9%.

Na tle pozostałych 5 gmin powiatu piaseczyńskiego, frekwencja ta pozycjonuje gminę Góra Kalwaria na pozycji poniżej Konstancina-Jeziornej, Lesznowoli i Piaseczna, a powyżej Tarczyna i Prażmowa. Jest to więc wskaźnik zaangażowania społeczności lokalnych na średnim poziomie – por. Tabela 11.1.

Tabela 11.1. Frekwencja w wyborach samorządowych 2018 r.

Gmina	Wybory samorządowe 2018		
	uprawnieni	głosujący	frekwencja
Sejmiki			
Góra Kalwaria	20 673	10 876	52,6
Konstancin-Jeziorna	19 505	11 154	57,2
Lesznowola	18 346	11 186	61,0
Piaseczno	58 549	34 391	58,7
Prażmów	8 338	4 236	50,8
Tarczyn	8 854	4 494	50,8
Rady powiatów			
Góra Kalwaria	20 673	11 264	54,5
Konstancin-Jeziorna	19 333	11 187	57,9
Lesznowola	18 342	11 290	61,6
Piaseczno	58 549	34 619	59,1
Prażmów	8 338	4 413	52,9
Tarczyn	8 854	4 713	53,2
Rady gmin			
Góra Kalwaria	20 674	11 610	56,2
Konstancin-Jeziorna	19 330	11 317	58,5
Lesznowola	18 347	11 501	62,7
Piaseczno	58 562	34 883	59,6
Prażmów	8 338	4 492	53,9
Tarczyn	7 688	4 336	56,4
WBP I tura			
Góra Kalwaria	20 674	11 826	57,2
Konstancin-Jeziorna	19 331	11 466	59,3

Lesznowola	18 348	11 497	62,7
Piaseczno	58 562	35 165	60,0
Prażmów	8 338	4 515	54,1
Tarczyn	8 856	4 922	55,6
WBP II tura			
Góra Kalwaria	20 706	9 499	45,9
Konstancin-Jeziorna	-	-	
Lesznowola	-	-	
Piaseczno	58 487	26 313	45,0
Prażmów	8 388	3 682	43,9
Tarczyn	-	-	

Źródło: opracowanie i układ własny na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

56. Współpraca międzysektorowa, w tym analiza otwartych konkursów ofert.

Szczegółowo współpracę międzysektorową, w tym analizę konkursów ofert”. w gminie Góra Kalwaria przedstawia „Raport o stanie gminy stanowiący podsumowanie działalności Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria w roku 2020”:

„...Łączna wartość konkursów na zadania gminy realizowane przez organizacje pozarządowe na terenie gminy Góra Kalwaria wyniosła w 2020 roku 698 000,00 zł, w tym: kultura i ochrona dziedzictwa narodowego – 160 000,00 zł, polityka społeczna i pomoc prorodzinna – 40 000,00 zł, ratownictwo i ochrona ludności – 11 000,00 zł, kultura fizyczna i sport - 420 000,00 zł, gospodarka odpadami -10 000,00 zł oraz profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych – 17 000,00 zł. Kwoty te zostały obniżone w stosunku do roku 2019 ze względu na prognozę obniżonych dochodów budżetowych.

Lp.	Obszar działania	2019	2020
1.	Sport i kultura fizyczna, w tym: - piłka nożna - pływanie - biegi na orientację - sztuki walki - taniec sportowy, nowoczesny i towarzyski	500 000,00 w tym: 318 000,00 23 000,00 35 000,00 64 000,00 60 000,00	420 000,00 w tym: 275 000,00 20 000,00 30 000,00 50 000,00 45 000,00
2.	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	150 000,00	160 000,00
3.	Pomoc społeczna i polityka prorodzinna	55 000,00	40 000,00
4.	Ratownictwo i ochrona ludności	9 000,00	11 000,00
5.		Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	10 000,00
6.		Profilaktyka i przeciwdziałanie alkoholizmowi	17 000,00
	Łącznie:	714 000,00	658 000,00

W trybie pozakonkursowym (małych grantów) przyznano dotacje na realizację zadań w czterech obszarach: polityki społecznej, profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania alkoholizmowi; kultury i ochrony dziedzictwa narodowego; kultury fizycznej i sportu – w sumie w budżecie zarezerwowano na realizację tych zadań 98 000 zł. Niestety, zaistniałe obostrzenia związane z Covid-19, a także niepewna sytuacja epidemiologiczna jeśli chodzi o nadchodzące miesiące (przede wszystkim okres wakacyjny) sprawiła, że organizacje zrezygnowały ze składania wniosków w ramach

tz. małych grantów przewidując, że będą poważne problemy z realizacją projektów. W ten sposób nie rozdysponowano 54 940,00 zł.

Obszar	Budżet w roku 2020	Wykorzystano	Pozostało
Profilaktyka i przeciwdziałanie alkoholizmowi	23 000,00	17 560,00	5 440,00
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	30 000,00	11 500,00	18 500,00
Kultura fizyczna i sport	30 000,00	14 000,00	16 000,00
Polityka społeczna	15 000,00	0	15 000,00
Łącznie:	98 000,00	43 060,00	54 940,00

Patronatami w roku 2020 r. zostało objętych 7 organizacji (inicjatyw), na działania nieobjęte konkursami i małymi grantami. Wartość udzielonych w roku 2020 patronatów to 7 380,00 zł.

Udzielano również patronatów honorowych, bez wsparcia finansowego, dla których nie jest prowadzona ewidencja.

Na terenie gminy Góra Kalwaria działa ok. 35 organizacji pozarządowych. Z tych organizacji 24 czynnie i regularnie uczestniczą w realizacji zadań własnych gminy biorąc udział w konkursach poprzez realizację zadań z własnej inicjatywy. Organizacje pozarządowe działające na rzecz mieszkańców gminy Góra Kalwaria w 2020 roku realizowały swoje zadania w oparciu o współpracę z Gminą Góra Kalwaria.

Współpracę tę, polegającą na współfinansowaniu/finansowaniu przez Gminę realizowanych zadań w trybach określonych przez ustawę o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, odzwierciedlają ogłoszone i rozstrzygnięte konkursy, jak również dotacje przyznane w trybie pozakonkursowym, tzw. małych grantów. Na ogłoszone w ubiegłym roku konkursy wpłynęły 32 oferty, z których 26 zostało ocenionych pozytywnie i otrzymało dofinansowanie. W 6 przypadkach ocena była negatywna, ale w 2 przypadkach komisja zaproponowała ubieganie się o mały grant. W roku 2020, ze względu na ograniczenia związane ze stanem pandemii, zmniejszyła się liczba szkoleń dla organizacji pozarządowych zaoferowanych przez Gminę. Natomiast organizacje pozarządowe na bieżąco były informowane przez Biuro Pozyskiwania Środków Zewnętrznych i Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria o możliwościach pozyskiwania środków zewnętrznych w instytucjach poza gminą. Z roku na rok coraz większa liczba organizacji sięga po fundusze, występując po nie do Starostwa Powiatowego w Piasecznie, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego czy Ministerstwa Sportu.

Otwarte konkursy i małe granty realizowane i zgłaszane przez organizacje pozarządowe. Poniżej przedstawione zostały zestawienia określające szczegółowo obszary, w jakich ogłoszone zostały w roku 2020 konkursy, oferty wybrane do realizacji oraz wysokości dotacji udzielonych poszczególnym organizacjom. Ze względu na wprowadzenie w marcu 2020 r. obostrzeń część organizacji zrezygnowała z realizacji zadań lub ograniczyła jej zakres i zwróciła w całości lub w części przyznane dotacje.

Oferty w ramach konkursów ofert, które zostały ocenione pozytywnie:

Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Tytuł zadania publicznego	Kwota dotacji (zł)	Termin realizacji
Zadanie publiczne w zakresie: Polityka społeczna i pomoc prorodzinna				
1.	Katolickie Stowarzyszenie Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej	Integracyjna Góra Kalwaria	8000,00	10.03.2020 – 31.12.2020
2.	Oddział Rejonowy Polskiego Związku Emerytów, Rencistów	Polityka społeczna i pomoc prorodzinna	32 000,00	1.03.2020 – 31.12.2020

	<i>i Inwalidów</i>			
<i>Zadanie publiczne w zakresie: Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego</i>				
3.	Bractwo Misterium Męki Pańskiej	Wielkie uliczne Misterium Męki Pańskiej	35 000,00	1.02.2020 – 30.06.2020 (13.03.2020 oferent zrezygnował z realizacji zadania)
4.	Fundacja Promocji Rekreacji „KIM”	Szkutnia Urzecze	9 000,00	1.04.2020 – 31.10.2020 (16.03.2020 oferent zrezygnował z realizacji zadania)
5.	Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Oddział w Czersku	Zespół Ludowy Urzeczeni	16 000,00	30.03.2020 – 31.12.2020
6.	Stowarzyszenie Binduga	Małe Urzecze 2020	7 000,00	1.04.2020 – 30.11.2020
7.	Fundacja Promocji i Edukacji Artystycznej Promotus	XI Międzynarodowy Festiwal i Warsztaty „Calvary Gospel”	8 000,00	29.02.2020 – 31.12.2020 (12.10.2020 oferent zrezygnował z realizacji zadania)
8.	Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Oddział w Czersku	Nasza ojcowizna	31 000,00	30.03.2020 – 31.12.2020
9.	Towarzystwo Opieki Miłośników Góry Kalwarii i Czerska	Działalność nieodpłatna, zgodna ze statutem	6 000,00	28.02.2020 – 31.12.2020
10.	Stowarzyszenie Kulturalne Air Band	Warsztaty muzyczne dla Air Bandu	9 000,00	1.04.2020 – 31.12.2020
11.	Stowarzyszenie Cendrowianki	Lekcje muzyki, obsługa muzyczna i szkolenie wokalne zespołu	7 000,00	2.03.2020 – 31.12.2020
<i>Zadanie publiczne w zakresie: Ratownictwo i ochrona ludności</i>				
12.	Piaseczyńskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe	Ratownictwo wodne na terenie gminy Góra Kalwaria	11 000,00	28.02.2020 – 31.12.2020
<i>Zadanie publiczne w zakresie: Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej (w tym sportu), turystyki i krajoznastwa</i>				
13.	Klub Sportowy Orzeł Baniocha	Rozwój i szkolenie w zakresie piłki nożnej	50 000,00	28.02.2020 – 31.12.2020
14.	UKS TKM – Tomice, Kąty, Mikówiec	Szkolenie i współzawodnictwo piłkarskie – UKS TKM	40 000,00	28.02.2020 – 31.12.2020
15.	Miejski Klub Sportowy Korona	Piłka w Koronie 2020	110 000,00	1.03.2020 – 31.12.2020
16.	Klub Sportowy Nadstal Krzaki Czaplinkowskie	Rozwój i szkolenie w zakresie piłki nożnej	75 000,00	28.02.2020 – 31.12.2020
17.	UKS Skalar Góra Kalwaria	Całoroczna organizacja szkolenia i udział we współzawodnictwie sportowym dzieci i młodzieży - pływanie	20 000,00	28.02.2020 – 31.12.2020
18.	UKS OSiR Góra Kalwaria	Rozwój i szkolenie w zakresie biegu na orientację	30 000,00	1.03.2020 – 31.12.2020
19.	UKS Akademia Sportu Baniocha- Coniew	Szkolenie dzieci i młodzieży oraz udział w zawodach - zapasy	23 000,00	25.03.2020 – 31.12.2020
20.	UKS Tom Bee Team	Rozwój i szkolenie w zakresie kick-boxingu	2 000,00	28.02.2020 – 31.12.2020
21.	Miejski Klub	Rozwój i szkolenie w	9 000,00	1.03.2020 –

	Sportowy Korona	zakresie boksu amatorskiego		31.12.2020	
22.	UKS Fighters Dojo Góra Kalwaria	Rozwój i szkolenie w zakresie karate dzieci i młodzieży	16 000,00	9.03.2020 31.12.2020	–
23.	UKS Emotion	Z Góry Mistrzowie	5 000,00	1.07.2020 30.09.2020	–
24.	Stowarzyszenie Rozwoju Artystycznego Formacji Tanecznej Bartek	Rozwój i szkolenie w zakresie tańca sportowego, nowoczesnego i towarzyskiego	40 000,00	28.12.2020 31.12.2020	–
<i>Zadanie publiczne w zakresie: Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych</i>					
25.	Fundacja Obiektywna	NOW-projekt profilaktyczny	17 000,00	1.08.2020 14.09.2020	–
<i>Zadanie publiczne w zakresie: Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych</i>					
26.	Fundacja Promocji i Rekreacji „KIM”	Od kompostownika do ogrodnika	10 000,00	1.04.2020 15.12.2020	–

Oferty w ramach otwartych konkursów ofert, które zostały ocenione negatywnie:

Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Tytuł zadania publicznego	Wnioskowana kwota dotacji
<i>Zadanie publiczne w zakresie: Polityka społeczna i pomoc prorodzinna</i>			
1.	Fundacja 20	Mamy czas	12 750,00
2.	Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Dzieci	Powszechny dostęp do kultury wyższej osób niepełnosprawnych	3 220,00
<i>Zadanie publiczne w zakresie: Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego</i>			
3.	Fundacja Promocji i Edukacji Artystycznej Promotus	VII Ogólnopolski Festiwal i Warsztaty „Calvaria Cantans”	8 000,00
4.	Piaszczyńskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe	Święto Wisły na Urzeczu 2020	28 260,00
5.	Koło Gospodyń Wiejskich w Pęcławiu - Pęcławianki	Rodzinny Eko-Piknik	4610,00
6.	Fundacja 20	Ekobohater	9 974,00

Oferty w ramach tzw. małych grantów, które zostały uznane za celowe:

Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Tytuł zadania publicznego	Kwota dotacji	Termin realizacji
1.	UKS OSiR Góra Kalwaria	Obóz sportowy dla dzieci i młodzieży Sztutowo 2020	3 000,00	21.08.2020 30.08.2020
2.	Miejski Klub Sportowy Korona	Obóz sportowy dla dzieci i młodzieży	3 000,00	1.08.2020 10.09.2020
3.	Fundacja Edukacja Sportowa	Tenisowe Wakacje 2020	5 000,00	6.07.2020 31.08.2020
4.	Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Dzieci, Młodzieży i Osób Niepełnosprawnych Oni Są	Sport poprzez jazdy konne – wakacyjne spotkania z Cekinem	4 000,00	1.07.2020 15.09.2020
5.	Fundacja Promocji i Edukacji Artystycznej Promotus	VII Ogólnopolski Festiwal i Warsztaty Chóralne Calvaria Cantans	2 000,00	19.06.2020 15.09.2020
6.	Fundacja Promocji i Edukacji Artystycznej Promotus	Ferie Muzyczne Kalwaria Musical	3 500,00	20.01.2020 31.03.2020
7.	Fundacja Promocji i	Świąteczna Góra	5 000,00	21.12.2020

	<i>Edukacji Artystycznej Promotus</i>	<i>Kalwaria – koncert w sieci</i>		<i>31.12.2020</i>	
8.	<i>Stowarzyszenie Gradium</i>	<i>Profilaktyka uzależnienia od alkoholu. Kampania edukacyjno-informacyjna dla młodzieży w wieku 13-15 lat</i>	<i>8 510,00</i>	<i>15.09.2020 – 11.12.2020</i>	
9.	<i>Fundacja Edukacja Sportowa</i>	<i>Tenisowe soboty</i>	<i>5 000,00</i>	<i>5.09.2020 – 10.10.2020</i>	
10.	<i>UKS OSiR Góra Kalwaria</i>	<i>Organizacja wypoczynku dla dzieci i młodzieży Sztutowo 2020</i>	<i>3 600,00</i>	<i>1.02.2020 – 29.02.2020</i>	
11.	<i>Parafia Rzymskokatolicka Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Górze Kalwarii</i>	<i>Wyjazd rekreacyjno-edukacyjny dla młodzieży</i>	<i>2 450,00</i>	<i>1.02.2020 – 20.02.2020</i>	

Oferty w ramach małych grantów, które zostały uznane za niecelowe:

<i>Lp.</i>	<i>Nazwa organizacji pozarządowej</i>	<i>Tytuł zadania publicznego</i>	<i>Wnioskowana kwota dotacji</i>
1.	<i>Stowarzyszenie Stawiam na Sport</i>	<i>Sport w czasach pandemii</i>	<i>3000,00</i>

...”

XII. Finanse samorządowe

57. Budżet gminy – dochody i wydatki, w tym ich struktura; 58. Poziom zadłużenia; 59. Zdolność inwestycyjna; 60. Wartość projektów finansowanych ze środków unijnych.

ANALIZA HISTORYCZNA BUDŻETU GMINY GÓRA KALWARIA – LATA 2012-2020

Analiza dochodów budżetu gminy Góra Kalwaria w latach 2012-2020

W latach 2012-2020 dochody budżetu gminy Góra Kalwaria wzrosły nominalnie z 71,1 mln zł do 167,3 mln zł. Poziom dochodów w 2020 roku liczony w cenach bieżących jest o 135,3% wyższy niż w 2012 roku.

W badanym okresie realna⁵ wartość dochodów budżetu gminy wzrosła o 109,2%, z 80,0 mln zł do 167,3 mln zł. Analizując poszczególne podokresy, należy zauważyć następujące zmiany poziomu dochodów liczonych w cenach stałych:

- w latach 2012-2016 wzrosły one z 80,0 mln zł do 109,8 mln zł, tj. o 37,3%,
- w latach 2014-2018 zanotowano przyrost ich wartości z 109,8 mln do 167,3 mln zł, tj. o 52,4%.

Wartość dochodów budżetu gminy Góra Kalwaria w cenach bieżących i stałych, z wyszczególnieniem ich głównych źródeł dla lat 2012-2020, przedstawiono w Tabeli 12.1. Ilustracją graficzną jest Rysunek 12.1.

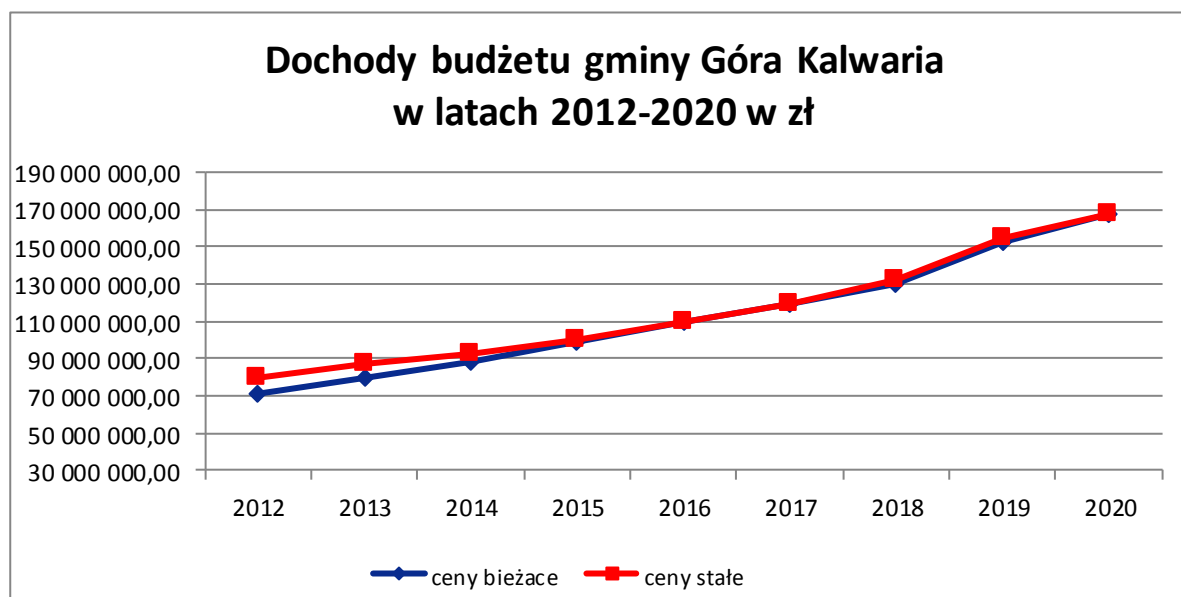
Tabela 12.1. Dochody budżetu Gminy Góra Kalwaria 2012-2020 (wartości nominalne i realne w zł).

Wyszczególnienie	2 0 1 2		2 0 1 3		2 0 1 4		2 0 1 5		2 0 1 6	
	cenę bieżącą	cenę stałą	cenę bieżącą	cenę stałą	cenę bieżącą	cenę bieżącą	cenę bieżącą	cenę stałą	cenę stałą	cenę stałą
Dochody własne	26 349 764	29 644 116	31 531 904	34 575 206	34 622 086	36 398 476	39 893 938	40 444 394	35 758 447	35 928 478
Udziały w podatkach PIT i CIT	18 273 851	20 558 521	17 844 313	19 566 557	20 882 506	21 953 945	23 295 753	23 617 188	25 996 135	26 119 747
Subwencja ogólna	18 323 436	20 614 305	19 772 154	21 680 463	21 076 694	22 158 097	21 646 751	21 945 433	23 057 378	23 167 016
Dotacje	7 547 576	8 491 204	7 980 432	8 750 663	9 098 268	9 565 082	10 494 011	10 638 808	24 039 377	24 153 684
Dotacje UE	585 895	659 146	1 999 065	2 192 005	2 630 529	2 765 496	3 475 230	3 523 181	420 120	422 117
RAZEM DOCHODY	71 080 521	79 967 292	79 127 868	86 764 895	88 310 083	92 841 096	98 805 684	100 169 004	109 271 457	109 791 043
Wyszczególnienie	2 0 1 7		2 0 1 8		2 0 1 9		2 0 2 0	Dynamika zmian 2016/2012 2012=100 cenę stałą	Dynamika zmian 2020/2016 2016=100 cenę stałą	Dynamika zmian 2020/2012 2012=100 cenę stałą
	cenę bieżącą	cenę stałą	cenę bieżącą	cenę stałą	cenę bieżącą	cenę stałą	Cenę bieżącą i stałą			
Dochody własne	37 177 465	37 354 243	38 648 160	39 184 597	46 782 678	47 718 332	54 668 449	121,20	152,16	184,42
Udziały w podatkach PIT i CIT	28 083 101	28 216 636	33 447 825	33 912 081	37 174 364	37 917 851	36 963 239	127,05	141,51	179,80
Subwencja ogólna	23 332 763	23 443 710	24 385 587	24 724 059	26 079 098	26 600 680	26 299 569	112,38	113,52	127,58
Dotacje	29 606 060	29 746 837	30 842 831	31 270 930	39 397 657	40 185 610	48 438 850	284,46	200,54	570,46
Dotacje UE	931 895	936 326	2 899 001	2 939 240	2 540 735	2 591 550	917 257	64,04	217,30	139,16
RAZEM DOCHODY	119 131 283	119 697 752	130 223 405	132 030 906	151 974 532	155 014 023	167 287 364	137,29	152,37	209,19

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS i sprawozdań budżetowych Gminy Góra Kalwaria

⁵ Wartości realne – liczone w cenach 2020 r.

Rysunek 12.1.

Źródło: rysunek własny na podstawie danych GUS i sprawozdań budżetowych Gminy Góra Kalwaria

Zmiana wartości dochodów budżetowych była stosunkowo zrównoważona w poszczególnych latach badanego okresu. Najwyższą dynamikę zanotowano w 2019 r. (+16,7%), a najniższą w 2017 r. (9,0%). W większości lata tempo wzrostu dochodów kształtowało się w przedziale od 9,0 do 11,8%.

Na wykazane różnice dynamiki zmian miała wpływ ogólna sytuacja makroekonomiczna kraju i regionu. Należy mieć także na uwadze, że na poziom dochodów wpływ miało także wprowadzenie „Programu Rodzina 500+”.

Oceniając cały badany okres należy zwrócić uwagę, że w warunkach zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej władze gminy utrzymały wzrostowy trend dochodów budżetowych. Wpływ na intensywność dynamiki kolejnych lat miały czynniki zewnętrzne, w tym sytuacja makroekonomiczna kraju i regionu, a także wewnętrzne wynikające z lokalnej polityki finansowej. Znaczenie miało także pozyskanie znaczących zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji, w tym z dotacji unijnych.

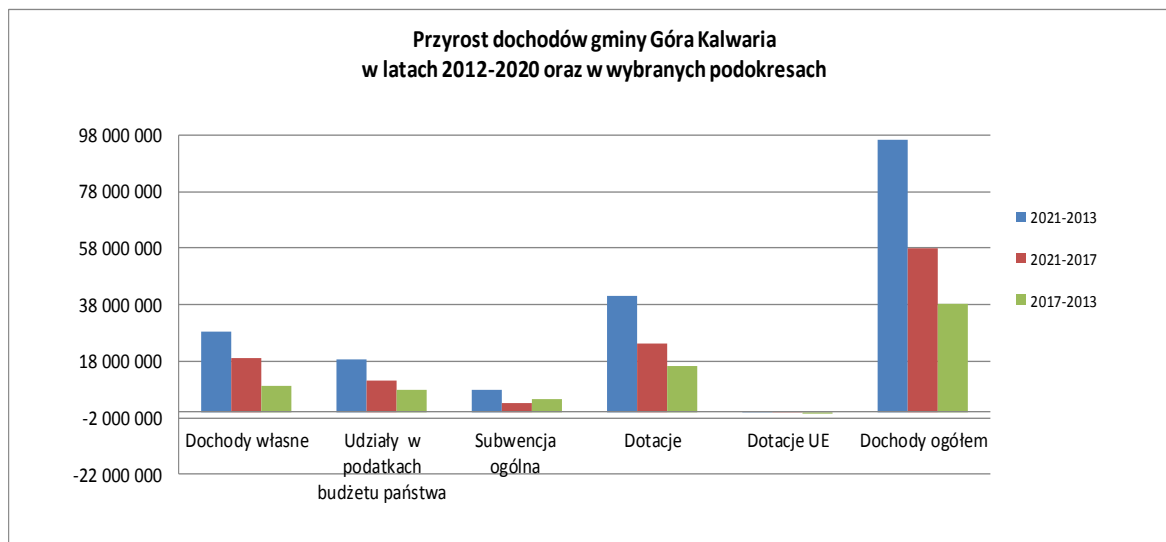
Poziom budżetu gminy Góra Kalwaria uległ znacznemu podwyższeniu w następstwie pozyskania wysokich kwot środków pomocowych z budżetu Unii Europejskiej (w latach 2012-2020 16,4 mln zł.). Wykorzystano je głównie na cele rozwoju gminy. Przy realizacji tak dużych programów, dla zapewnienia wkładu własnego, koniecznym jest korzystanie z instrumentów rynku dłużnego, zarówno w formie kredytów, pożyczek, jak i obligacji komunalnych. Te dodatkowe źródła dochodów znacząco wpływają na wielkość dochodów budżetu gminy.

Przyrost dochodów budżetowych skrajnych lat badanego okresu wyniósł w gminie Góra Kalwaria łącznie 96,2 mln zł. Z kwoty tej 38,2 mln przypada na okres 2012-2016, a 58,1 mln na lata 2016-2020. Wykazany przyrost dochodów ogółem (por. Rysunek 12.2) wynikał ze zwiększenia:

- lokalnych dochodów własnych – o 28,3 mln zł;;
- wpływów z podatków dochodowych budżetu państwa (PIT i CIT) - o 18,7 mln zł;

- subwencji ogólnej – o 8,0 mln zł;
- dotacji celowych – wzrost o 40,9 mln zł;
- dotacji unijnych – te w 2020 r. 0 0,3 mln zł.

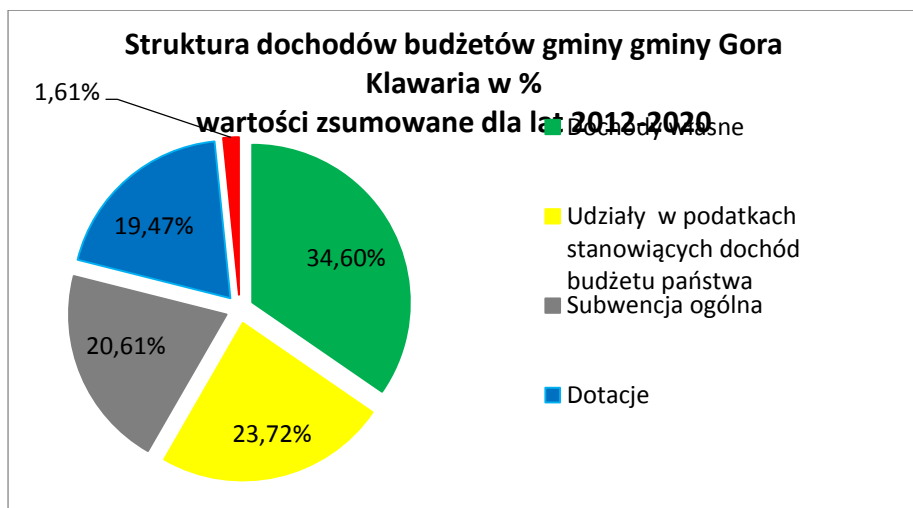
Rysunek 12.2

Źródło: rysunek własny na podstawie danych GUS i sprawozdań budżetowych Gminy Góra Kalwaria

Na Rysunku 12.3 przedstawiono udział poszczególnych źródeł dochodów gminy Góra Kalwaria w dochodach ogółem, zsumowany dla lat 2012-2020.

Rysunek 12.3

Źródło: rysunek własny na podstawie danych GUS i sprawozdań budżetowych Gminy Góra Kalwaria

Analizując udział poszczególnych źródeł dochodów w zsumowanych wartościach całego okresu 2012-2020 należy podkreślić, iż w układzie względnym dominującą pozycją dochodów budżetowych gminy były definiowane ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego dochody własne. Ich łączny udział w dochodach ogółem wyniósł 59% (w tym udział podatków PIT I CIT 23,7%, a lokalnych dochodów własnych 34,6%). Drugim pod

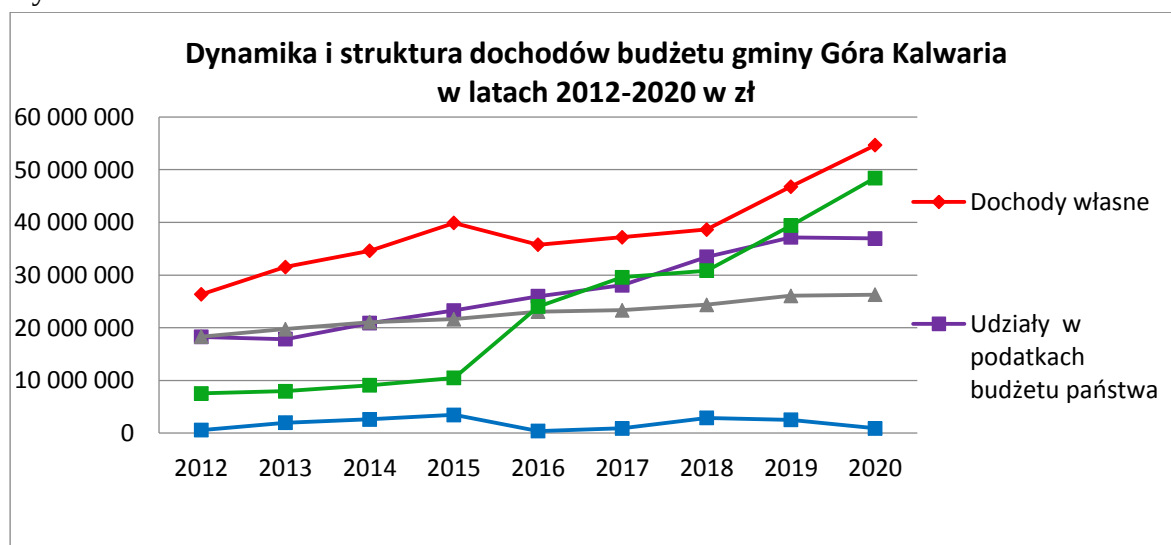
względem udziału źródłem była subwencja ogólna– 20,6%, dotacje celowe stanowiły 19,5% dochodów ogółem, a dotacje unijne 1,6%.

Pozytywnym zjawiskiem jest zanotowany w badanym okresie przyrost dochodów własnych – zarówno wpływów z udziału w podatkach budżetu państwa, jak i podatków lokalnych. Tym samym nastąpiło umocnienie własnego potencjału finansowego gminy oraz wzrost lokalnej bazy ekonomicznej. Wpływ na to miała m.in. wieloletnia, konsekwentna polityka inwestycyjna gminy.

Analizując cały badany okres 2012-2020 należy wskazać na skuteczność pozyskiwania przez władze gminy Góra Kalwaria środków pochodzących z zagranicznych funduszy pomocowych. Efektywność tego procesu jest uwarunkowana profesjonalnym przygotowaniem projektów, ich sprawną realizacją i prawidłowym rozliczeniem w ujęciu formalno-kosztowym. Konieczne jest osiągnięcie zakładanych wskaźników produktu i rezultatu. Warunkiem pozyskania środków unijnych jest zawsze zapewnienie własnego wkładu finansowego, bowiem zgodnie z zasadą dodatkowości środki unijne stanowią jego uzupełnienie.

W badanym okresie najwyższa dynamika przyrostu liczona w cenach stałych cechowała dotacje (+470%), a następnie lokalne dochody własne (+84,4%), udziały w podatkach dochodowych (+79,8%), dotacje unijne (+39,2%) i subwencje ogólną (+27,6%). Wielkości te zobrazowano na Rysunku 12.4.

Rysunek 12.4

Źródło: rysunek własny na podstawie danych GUS i sprawozdań budżetowych Gminy Góra Kalwaria

Wysoka dynamika dochodów z podatków i PIT i CIT jest następstwem wysokiego potencjału społeczno-gospodarczego gminy Góra Kalwaria, a także oraz atrakcyjności lokalizacyjnej dla mieszkańców i podmiotów gospodarczych.

Struktura dochodów budżetu Gminy Góra Kalwaria w latach 2012-2020

Dane liczbowe obrazujące zmianę struktury poszczególnych źródeł dochodów w budżecie Gminy Góra Kalwaria w latach 2012-2020 przedstawiono w Tabeli 12.2, zilustrowanej Rysunkiem 12.5. Wyszczególniono w niej podstawowe grupy dochodów z podziałem na

dochody własne – na które składają się lokalne dochody własne i udziały w podatkach wspólnych z budżetem państwa oraz dochody uzupełniające (subwencje i dotacje).

Tabela 12. 2. Struktura dochodów budżetu Gminy Góra Kalwaria lata 2012-2020 (w %)

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020-2012
Dochody własne	37,07	39,85	39,21	40,38	32,72	31,21	29,68	30,78	32,68	-4,39
Udziały w podatkach budżetu państwa	25,71	22,55	23,65	23,58	23,79	23,57	25,68	24,46	22,10	-3,61
Subwencja ogólna	25,78	24,99	23,87	21,91	21,10	19,59	18,73	17,16	15,72	-10,06
Dotacje	10,62	10,09	10,30	10,62	22,00	24,85	23,68	25,92	28,96	18,34
Dotacje UE	0,82	2,53	2,98	3,52	0,38	0,78	2,23	1,67	0,55	-0,28
Dochody ogółem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	0

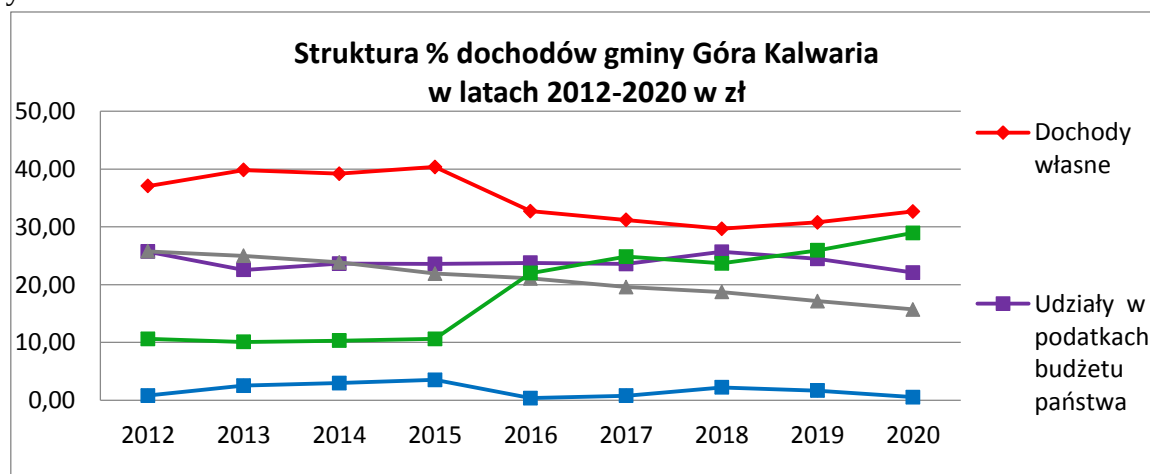
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i sprawozdań budżetowych Gminy Góra Kalwaria

W budżecie gminy Góra Kalwaria głównym źródłem dochodów są lokalne dochody własne, stanowiące w relacji do dochodów ogółem, od 29,7% w 2018 r. do 40,4% w 2015. Drugą pod względem wydajności grupą wpływów są dotacje celowe (od 10,0% w 2013 r. do 29,0% w 2020 r. – przyrost wynika z wprowadzenia Programu Rodzina 500+). W dalszej kolejności wymienić należy udziały w podatkach dochodowych (od 22,1% w 2020 r. do 25,7% w 2018 r.) oraz subwencję ogólną (od 15,7% w 2020 r. do 25,0% w 2013 r.).

W 2020 roku struktura dochodów wyglądała następująco: dochody własne 32,7%, udziały w podatkach budżetu państwa 22,1%, dotacje celowe 29,0%, subwencja ogólna 15,7%. W badanym okresie struktura dochodów budżetowych gminy Góra Kalwaria była stosunkowo stabilna. Świadczy to o konsekwentnie prowadzonej przez władze gminy polityce finansowej i społeczno-gospodarczej.

Na podstawie analizy danych historycznych można stwierdzić, że obecny własny potencjał finansowy gminy Góra Kalwaria jest wystarczający do realizacji nie tylko zadań bieżących, ale także podejmowania zadań inwestycyjnych. Gmina jest także w stanie zapewnić środki własne w procesie współfinansowania projektów unijnych.

Rysunek 12.5

Źródło: rysunek własny na podstawie danych GUS i sprawozdań budżetowych Gminy Góra Kalwaria

W latach 2012-2020 wielkość lokalnych dochodów własnych w wartościach nominalnych wzrosła z 26,3 mln zł w 2012 roku do 35,8 mln zł w 2016 r. i do 54,7 mln zł w 2020 r. Podane kwoty oznaczają ich realny przyrost z 29,6 mln zł, przez 35,9 mln zł w 2016 r. do 54,7 mln zł w 2020 r. Analizując powyższe dane, należy zwrócić uwagę na wysoką dynamikę tej grupy dochodów budżetu. Z punktu widzenia kształtowania procesów rozwoju zachodzące zmiany są korzystne, zwiększające samodzielność finansową gminy.

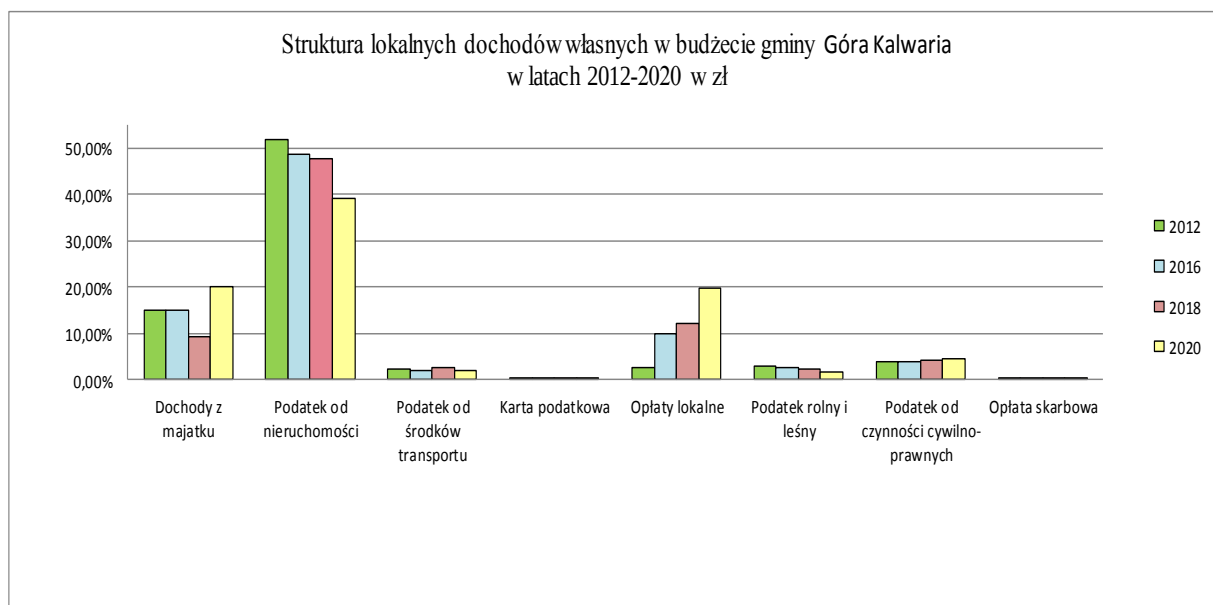
Strukturę lokalnych dochodów własnych w latach 2012-2020 obrazuje Tabela 12.3, zilustrowana Rysunkiem 12.6.

Tabela 12.3. Wielkość i struktura dochodów własnych budżetu Gminy Góra Kalwaria w latach 2012-2020

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dochody z majątku	3 962 904	6 184 901	7 238 951	7 484 026	5 338 479	5 306 465	3 567 806	5 417 979	10 895 058
Podatek od nieruchomości	13 620 704	14 734 009	15 982 530	17 399 631	17 356 594	17 547 537	18 439 863	19 339 473	21 444 550
Podatek od środków transportu	581 348,80	613 292,12	811 938,37	578 678,12	690 313,28	826 237,09	1 006 262,70	887 977,80	1 009 196,80
Karta podatkowa	83 416	82 954	78 961	64 780	57 290	57 516	40 724	39 258	33 636
Oplaty lokalne	730 354	2 184 138	3 793 953	3 583 791	3 500 478	3 467 900	4 664 065	8 427 186	10 716 762
Podatek rolny i leśny	818 188	908 612	874 595	920 281	914 149	848 675	908 364	907 772	989 045
Podatek od czynności cywilno-prawnych	1 009 729	1 119 041	1 106 035	3 618 896	1 440 711	1 885 781	1 672 015	1 978 588	2 511 069
Oплата skarbową	82 657	80 058	85 445	101 013	109 479	115 463	117 156	121 496	140 096
Wpływy z usług	1 333 378	1 331 534	1 408 413	1 466 414	2 192 376	2 229 051	2 295 827	2 910 477	1 744 104

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS i sprawozdań budżetowych Gminy Góra Kalwaria

Rysunek 12.6.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i sprawozdań budżetowych Gminy Góra Kalwaria

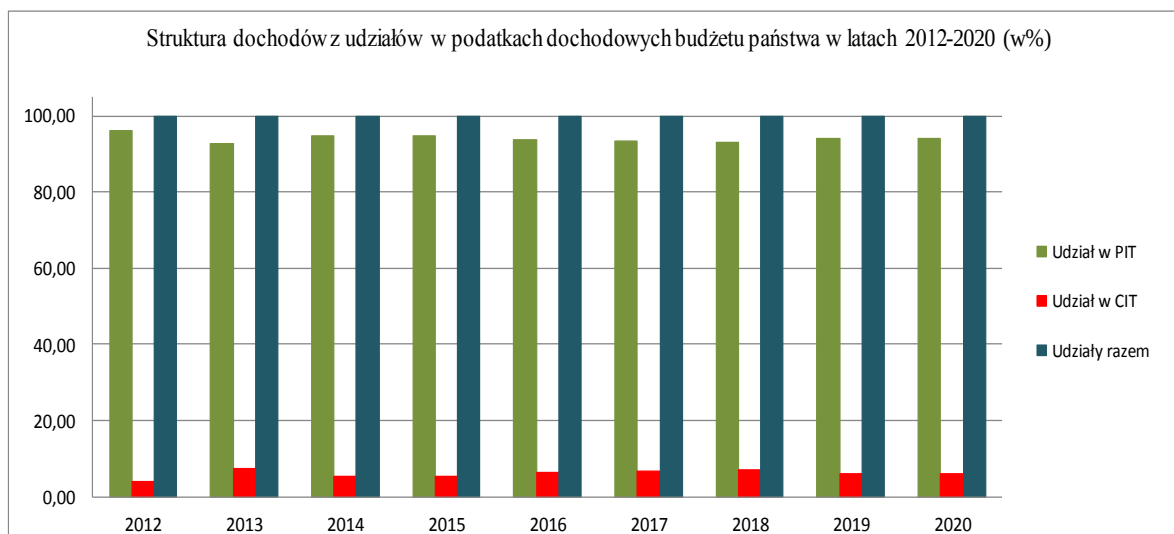
Analiza struktury lokalnych dochodów własnych wykazała, że:

- podobnie jak w innych gminach głównym źródłem wpływów podatkowych był podatek od nieruchomości. Jego najwyższy udział w dochodach własnych zanotowano w roku 2012 (51,7%), a najniższy w roku 2020 (39,2%);
- ważnym źródłem finansowania zadań były dochody z majątku gminy, których udział w całości lokalnych dochodów własnych kształtował się przedziale od 9,2% w roku 2018 do 19,9% w 2020;

- trzecią pod względem udziału grupą wpływów były opłaty lokalne, stanowiące od 2,8% (2012 r.) do 19,6% (2020 r.) badanej grupy dochodów;
- wpływy z usług w relacji do ogółu lokalnych dochodów własnych stanowiły od 3,2% w roku 2020 do 6,1% w 2016 r. ich całkowitej wartości;
- wpływy z podatku od czynności cywilnoprawnych w większości lat omawianego okresu miały dość stabilny udział w całości dochodów własnych. Mieścił się on w przedziale od 3,2% w 2014 r. do 9,1% w 2015 r.;
- dochody z podatku od środków transportu w relacji do dochodów ogółem stanowiły od 1,5% w 2015 r. do 2,6% w 2018 r. Wielkości te były stosunkowo stabilnym, ale mniej znaczącym źródłem wpływów budżetowych;
- wpływy z podatków rolnego i leśnego kształtowały się w przedziale od 1,9% w 2019 r. do 3,1% w latach 2012. wartości lokalnych dochodów własnych.

Wielkość lokalnych dochodów własnych i ich udział w całości dochodów budżetowych mają istotne znaczenie dla kształtowania polityki finansowej gminy. W praktyce nie zapewniają one jednak zasobów finansowych w stopniu wystarczającym do realizacji zadań. Stąd muszą być one uzupełnione innymi źródłami, do których należą: udziały w podatkach dochodowych budżetu państwa (ustawowo zaliczanych do dochodów własnych), a także subwencje i dotacje, jako transfery zasilające.

Rysunek 12.7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i sprawozdań budżetowych Gminy Góra Kalwaria

Udziały w podatkach budżetu państwa PIT i CIT – to grupa dochodów, które w dużym stopniu odwzorowują poziom rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Ich poziom jest zależny od zamożności społeczeństwa i wielkości zysków wypracowanych przez podmioty gospodarcze funkcjonujące na jej obszarze.

Dochody gminy Góra Kalwaria uzyskiwane z tytułu udziału w podatkach budżetu państwa wzrosły nominalnie z 18,3 mln zł w 2012 r. do 26,0 mln zł w 2016 r. oraz 37,0 mln zł w 2020 r. W kwotach realnych ich wartość zwiększyła się odpowiednio z 20,6 mln zł w 2012 r., przez 26,1 mln zł w 2016 r. do 37,0 mln zł w roku 2020. To zjawisko pozytywne, świadczące o

postępującym rozwoju społeczno-gospodarczym gminy. Dynamika tej grupy dochodów była o ok. 10 p. proc. niższa od tempa zmian dochodów ogółem. Wielkość i strukturę dochodów gmin z podatków wspólnych z budżetem państwa obrazuje Rysunek 12.7.

W strukturze tej grupy dochodów w badanym okresie dominowały wpływy z podatku od osób fizycznych. Ich udział w latach 2012-2020 był nieco niższy od średnich krajowych i wahał się w przedziale od 92,6% w roku 2013 do 94,7% w 2015 r. Uzupełnieniem były środki pochodzące z podatku CIT, których udział mieścił się w przedziale odpowiednio od 4,0% do 7,4%. Jest to wartość znacznie przekraczająca średnie dla podobnych gmin.

Dochody budżetu gminy Góra Kalwaria uzyskiwane z tytułu subwencji wzrosły w latach 2012-2020 w wartościach nominalnych z 18,3 mln zł do 23,1 mln zł. w 2016 r. i 26,3 mln zł w 2020 r. W wartościach realnych zwiększyły się one odpowiednio z 20,6 mln zł do 23,2 mln zł. i 26,3 mln zł. Ich realna wartość w skrajnych latach badanego okresu wzrosła o 27,6%. Podstawową część subwencji stanowiła subwencja oświatowa.

Dochody budżetu gminy Góra Kalwaria uzyskiwane z tytułu dotacji zwiększyły się z 7,5 mln zł. w 2012 r. do 24,0 mln zł. w 2016 r. i 48,4 mln zł w 2020 r., a w wartościach realnych odpowiednio z 8,5 mln zł. do 24,2 mln zł i 48,4 mln zł. Dynamika wzrostu dla całego okresu wyniosła 470%. Tak duży wzrost notowany począwszy od 2016 roku jest następstwem wprowadzenia do budżetu gminy środków na finansowanie „Programu Rodzina 500+”. Przedstawiona dynamika wykazuje podobne tendencje (choć z wyższą zmianą) do notowanych w wielu innych jednostkach samorządu terytorialnego. W strukturze dotacji dominowały dotacje celowe, kierowane na zadania z zakresu administracji rządowej i zleconej.

W latach 2012-2020 władze lokalne pozyskały zagraniczne środki pomocowe w wysokości prawie 16,4 mln zł. Należy podkreślić wysoką skuteczność władz samorządowych pozyskiwaniu w dotacji unijnych.

Podsumowanie

1. Z punktu widzenia gospodarowania budżetem i możliwości jego długookresowego prognozowania zanotowane w analizowanym okresie zmiany są korzystne dla gminy Góra Kalwaria. Wynika to głównie ze stałego wzrostu dochodów budżetu;
2. Korzystnie kształtuje się struktura dochodów budżetowych. Zaletą jest stabilność relacji ich poszczególnych grup, a także wysoki udział własnych źródeł finansowania, co sprzyja procesowi racjonalnego planowania finansowego;
3. Zanotowany przyrost wartości dochodów z udziałów w podatkach budżetu państwa oraz lokalnych dochodów własnych wskazuje na rozwój społeczno-gospodarczy gminy i umacnianie jej bazy ekonomicznej. Wzrastające kwoty i udział procentowy wpływów z PIT są zewnętrznym wyrazem poprawy zamożności mieszkańców gminy (rozumianej jako ogół populacji). Sytuacja taka sprzyja kształtowaniu stabilnych podstaw prognozowania budżetu;
4. Podkreślenia wymaga skuteczność władz samorządowych w pozyskiwaniu dotacji unijnych. W istotnym stopniu wpłynęło to na wzrost poziomu dochodów budżetowych, a po stronie wydatkowej zdynamizowało gminne inwestycje;

5. Niewystarczająco wysoka w stosunku do potrzeb była dynamika przyrostu dochodów z subwencji ogólnej. Podstawowym elementem składowym tej grupy wpływów jest subwencja oświatowa.

Założenia i preferowane kierunki rozwoju gminy powinny zostać wypracowane w wyniku konsekwentnej współpracy organu stanowiącego i wykonawczego. Służyć temu będzie dążenie do kształtowania stabilnej polityki dochodowej gminy, zrozumiałej zarówno dla mieszkańców, jak i podmiotów gospodarki lokalnej.

Analiza wydatków budżetu gminy Góra Kalwaria w latach 2012-2020

Stosownie do regulacji art. 163 Konstytucji samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne nie zastrzeżone ustawowo na rzecz innych organów władzy publicznej. Wszystkie jego zadania mają charakter zadań publicznych i służą zaspokajaniu zbiorowych potrzeb społeczności lokalnych. Wydatki ponoszone przez jednostki samorządu terytorialnego podzielić można pod względem przeznaczenia na dwie duże grupy:

- wydatki bieżące - związane z zapewnieniem prawidłowego funkcjonowania poszczególnych obiektów jednostek samorządu terytorialnego i zaspokajaniem bieżących potrzeb wynikających z realizacji zadań,
- wydatki inwestycyjne - służące podwyższaniu standardów i zakresu usług oraz szeroko rozumianemu rozwojowi jednostki samorządu terytorialnego.

Wydatki budżetu gminy Góra Kalwaria wzrosły w badanym okresie z 74,8 mln zł w roku 2012 do 111,7 mln zł w 2016r. i 165,0 mln zł w 2020 r. Ich najwyższy poziom cechuje lata 2019 i 2020. Wartość wydatków poniesionych w 2020 roku liczona w cenach bieżących jest o 120,7% wyższa niż w 2012 roku. Tempo zmian wydatków było niższe niż dochodów o prawie 15 p. proc.

W badanym okresie realna wartość wydatków budżetu gminy wzrosła o 96,1% (dochodów o 109,2%), z 84,1 mln zł do 165,0 mln zł. Analizując poszczególne podokresy, należy wskazać na następujące zmiany ich poziomu liczone w cenach stałych:

- w latach 2012-2016 zwiększyły się one z 84,1 mln zł do 112,2 mln zł, tj. o 33,4%,
- w latach 2016-2020 zanotowano przyrost ich wartości z 112,2 mln do 165,0 mln zł, tj. o 47,1%.

Tabela 12.4 Wydatki budżetu Gminy Góra Kalwaria w latach 2012-2020 w zł.

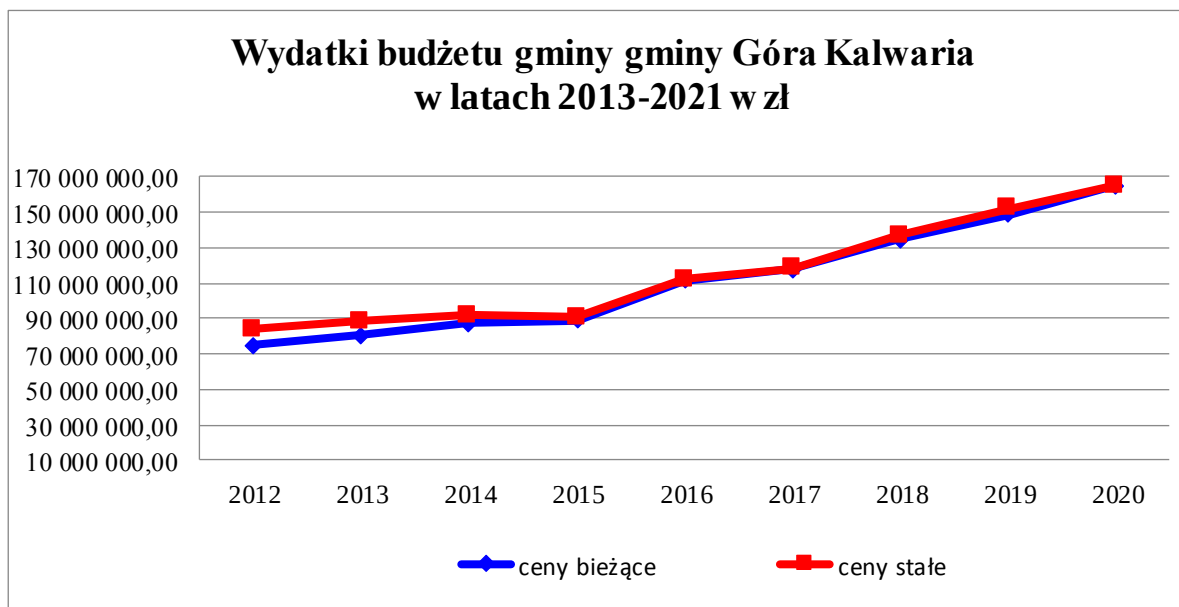
Wyszczególnienie	2 0 1 2		2 0 1 3		2 0 1 4		2 0 1 5		2 0 1 6	
	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe
wydatki ogółem	74 781 832	84 131 356	80 421 179	88 183 029	87 334 315	91 815 264	89 218 534	90 449 572	111 663 679	112 194 640
wydatki bieżące	65 918 476	74 159 867	68 703 398	75 334 306	73 405 205	77 171 479	75 588 387	76 631 355	97 217 702	97 679 972
wydatki inwestycyjne	8 863 356	9 971 489	11 717 781	12 848 723	13 929 110	14 643 785	13 630 147	13 818 216	14 445 977	14 514 668
Wyszczególnienie	2 0 1 7		2 0 1 8		2 0 1 9		2 0 2 0 ceny bieżące i stałe	Dynamika 2016/2012 2012=100 ceny stałe	Dynamika 2020/2016 2016=100 ceny stałe	Dynamika 2020/2012 2012=100 ceny stałe
	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe	ceny bieżące	ceny stałe				
wydatki ogółem	117 669 625	118 229 144	134 845 434	136 717 089	148 857 765	151 834 920	165 017 382	133,36	147,08	196,14
wydatki bieżące	104 861 393	105 360 009	117 278 983	118 906 815	137 973 434	140 732 903	152 200 750	131,72	155,82	205,23
wydatki inwestycyjne	12 808 232	12 869 135	17 566 452	17 810 274	10 884 331	11 102 018	12 816 631	145,56	88,30	128,53

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i sprawozdań budżetowych Gminy Góra Kalwaria

Na znaczące różnice dynamiki zmian obydwu analizowanych podokresów miały wypływać w ramach „Programu 500+”.

Przyrost wydatków ogółem był następstwem zwiększenia wydatków bieżących (o 105,2%) oraz wydatków inwestycyjnych (o 28,5%), Szczegółowe zestawienie wielkości wydatków budżetowych w latach 2012-2020 w cenach bieżących i stałych zawarto Tabeli 12.4, zilustrowanej Rysunkiem 12.8.

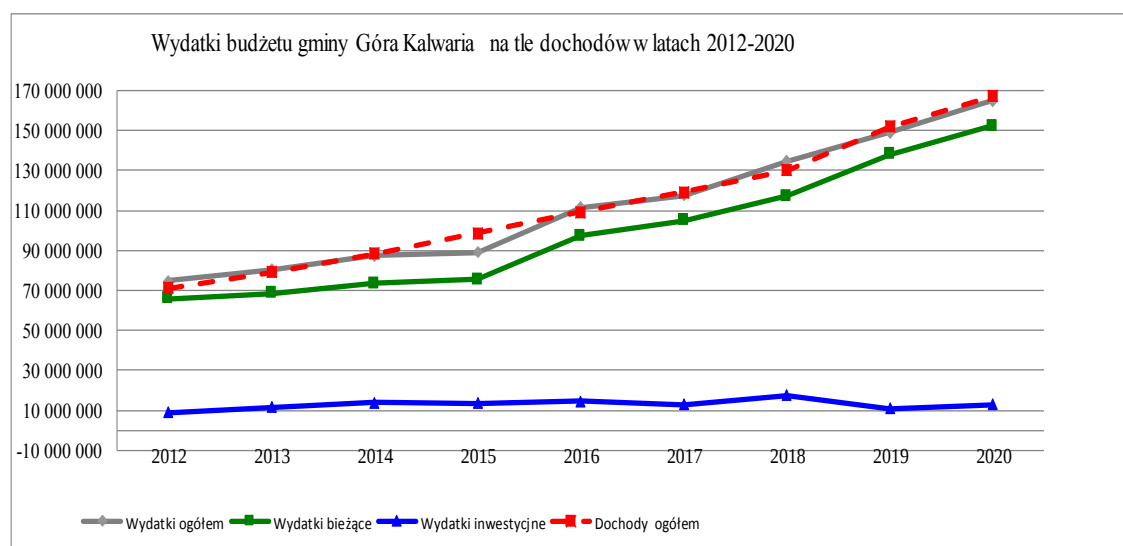
Rysunek 12.8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Góra Kalwaria

Analiza dynamiki wydatków wykazuje w kolejnych latach stopniowy wzrost ich wartości. Wysoka dynamika wzrostu dochodów notowana jest począwszy od 2016 r., z maksymalną wartością zaplanowaną na rok 2020.

Rysunek 12.9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Góra Kalwaria

Analiza przebiegu poszczególnych strumieni pieniężnych na Rysunku 12.9 nie wykazuje zagrożeń dla sytuacji finansowej gminy. Należy zwrócić uwagę na wzajemne proporcje krzywych obrazujących relację pomiędzy dochodami i wydatkami budżetowymi oraz dynamikę zmian dochodów ogółem i wydatków bieżących. W większości analizowanych lat tempo zmian wydatków bieżących było proporcjonalne do zmian dochodów. Wykres uwidacznia, że wydatki inwestycyjne realizowane są w wielkościach przekraczających własny potencjał finansowy gminy. Było to możliwe na bazie wykorzystania zewnętrznych źródeł finansowania.

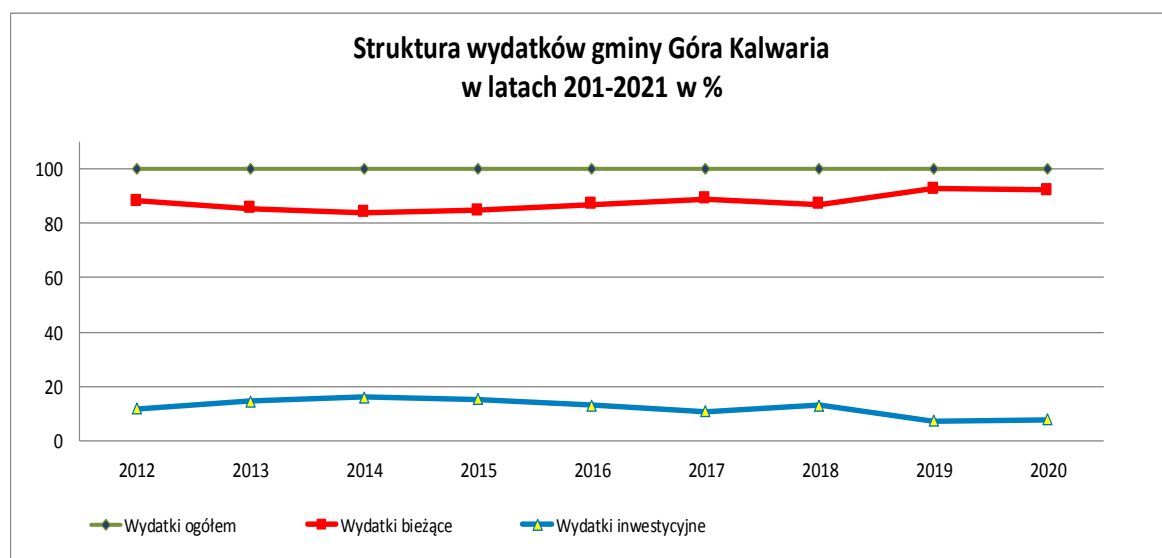
Ważnym elementem analizy sytuacji finansowej gminy jest badanie wzajemnych relacji pomiędzy wydatkami bieżącymi i inwestycyjnymi. W Tabeli 12.5 zobrazowane zostały proporcje pomiędzy obydwooma grupami wydatków w budżetach gminy Góra Kalwaria w latach 2012-2020. Ilustracją graficzną jest Rysunek 12.10.

Tabela 12.5. Struktura wydatków Gminy Góra Kalwaria w latach 2012-2020 – udział % w wydatkach ogółem

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wydatki ogółem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Wydatki bieżące	88,15	85,43	84,05	84,72	87,06	89,12	86,97	92,69	92,23
Wydatki inwestycyjne	11,85	14,57	15,95	15,28	12,94	10,88	13,03	7,31	7,77

Źródło: obliczenia autora na podstawie danych budżetów Gminy Góra Kalwaria.

Rysunek 12.10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Gminy Góra Kalwaria

W badanym okresie miały miejsce znaczące wahania wzajemnych proporcji wydatków bieżących i inwestycyjnych. W gminie Góra Kalwaria najwyższy udział inwestycji w budżecie notowano w latach: 2014 r. (15,9%), 2015 r. (16,0%) i 2013 r. (14,6%), a niższy w 2019 r. (7,3%), 2016 r. i w 2020 r. (7,8%).

Warto zwrócić uwagę, że w większości lat badanego okresu udział inwestycji w wydatkach ogółem gminy Góra Kalwaria kształtował się na poziomie nieco poniżej średnich krajowych, a ich wartości kwotowe były wyższe niż własny potencjał rozwojowy gminy.

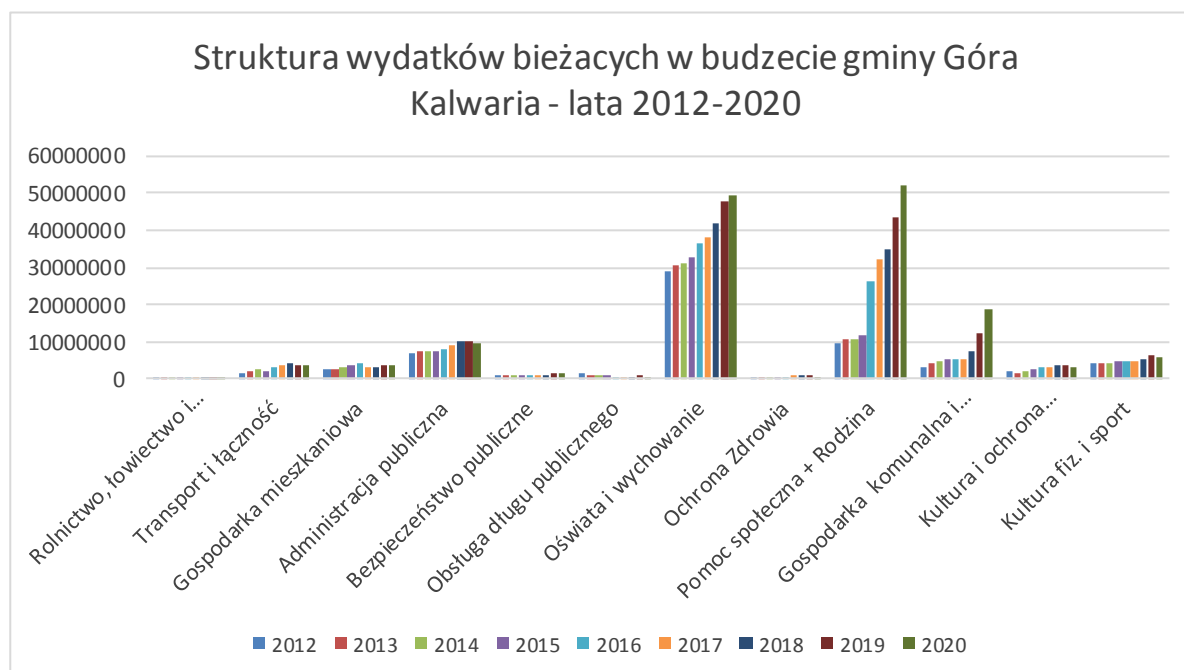
Realizacja tych była możliwa dzięki racjonalnej polityce władz lokalnych w zakresie pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania. W przyszłości podejmowaniu większych zadań rozwojowych sprzyjało pozyskiwanie funduszy unijnych. Elementem ich finansowania były także instrumenty rynku dłużnego.

Wydatki bieżące

W latach 2012-2020 wydatki bieżące budżetu Gminy Góra Kalwaria zwiększyły się nominalnie o 130,9%, a realnie o 105,2% (z 65,9 mln zł do 152,2 mln zł). Tendencję wzrostową notowano w całym analizowanym okresie. Wydatki bieżące rosły w nieco szybszym tempie niż wydatki ogółem.

W strukturze wydatków bieżących 2020 r. największe środki wydatkowano na cele działów Rodzina, Pomoc społeczna i Pozostałe zadania z zakresu polityki społecznej – łącznie 51,85 mln zł, tj. 34,1% ogółu wydatków budżetowych. Drugim kierunkiem wydatkowania środków publicznych były zadania z zakresu oświaty i wychowania – 49,41 mln zł., co stanowiło 32,5% wydatków budżetu. Innymi działami o wysokiej alokacji środków były: Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (18,82 mln zł; 12,4%), Administracja publiczna (9,85 mln zł; 6,5%), Kultura fizyczna i sport (5,89 mln zł; 3,9%), a w niższych wartościach Transport i łączność (3,94 mln zł; 2,6%), Gospodarka mieszkaniowa (3,51 mln zł; 2,3%), Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (3,24 mln zł; 2,1%), Bezpieczeństwo publiczne i ochrona ppoż. (1,54 mln zł; 1,0%), Obsługa długu publicznego (0,68 mln zł; 0,45%), Ochrona zdrowia (0,49 mln zł; 0,3%), Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo (0,28 mln zł; 0,2%). Środki alokowane w pozostałych działach miały mniejsze znaczenie w wydatkach ogółem. Strukturę wydatków bieżących obrazuje Rysunek 12.11.

Rysunek 12.11

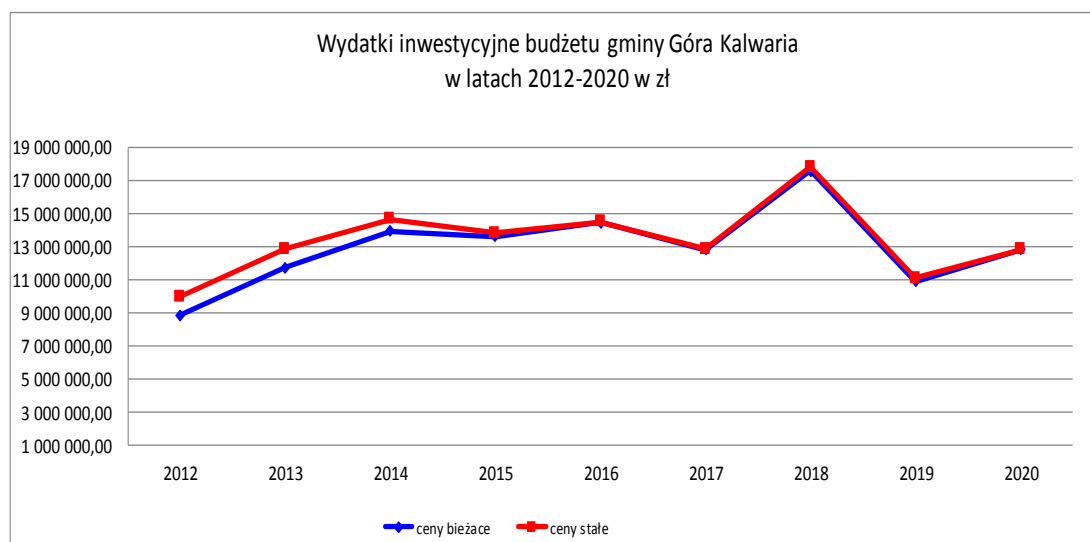
Źródło: rysunek własny na podstawie danych budżetowych Gminy Góra Kalwaria

Należy zwrócić uwagę, iż w niektórych działach przyrost wydatków bieżących znacznie przewyższał poziom inflacji, a także dynamikę dochodów. Zanotowano wysokie tempo zmian i ich znaczący wymiar kwotowy, uwidocznił się szczególnie w sferze społecznej (oświata, opieka społeczna).

Wydatki inwestycyjne

W latach 2012-2020 wydatki inwestycyjne gminy Góra Kalwaria zwiększyły się w wartościach nominalnych z 8,8 mln zł w 2012 r. do 14,4 mln zł w 2016 r. i do 12,8 mln zł w 2020 r. Oznacza to przyrost w wartościach realnych odpowiednio z 9,9 mln zł przez 14,5 mln zł do 12,8 mln zł. W badanym okresie dynamika wydatków inwestycyjnych wyniosła nominalnie 44,6%, a realnie o 28,5%. Wielkość wydatków była zróżnicowana w poszczególnych latach badanego okresu. Najwyższe inwestycje zrealizowano w roku 2017 (17,6 mln zł) a najniższe w 2012 r. (8,9 mln zł). W 2020 r. zainwestowano 12,8 mln zł. Wielkość wydatków inwestycyjnych gminy Góra Kalwaria w latach 2012-2020 obrazuje Rysunek 12.12 (wartości liczbowe Tabela 12.5)

Rysunek 12.12

Źródło: rysunek autora na podstawie danych Urzędu Gminy Góra Kalwaria

Występująca w gminie tendencja wzrostu jest o tyle ważna, iż zwiększanie własnego potencjału inwestycyjnego podwyższa udział własny gminy we współfinansowaniu inwestycji środkami Unii Europejskiej (wymóg wkładu własnego). Każdy uzyskany wzrost zasobu środków daje możliwość wykorzystania mechanizmu mnożnikowego pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji.

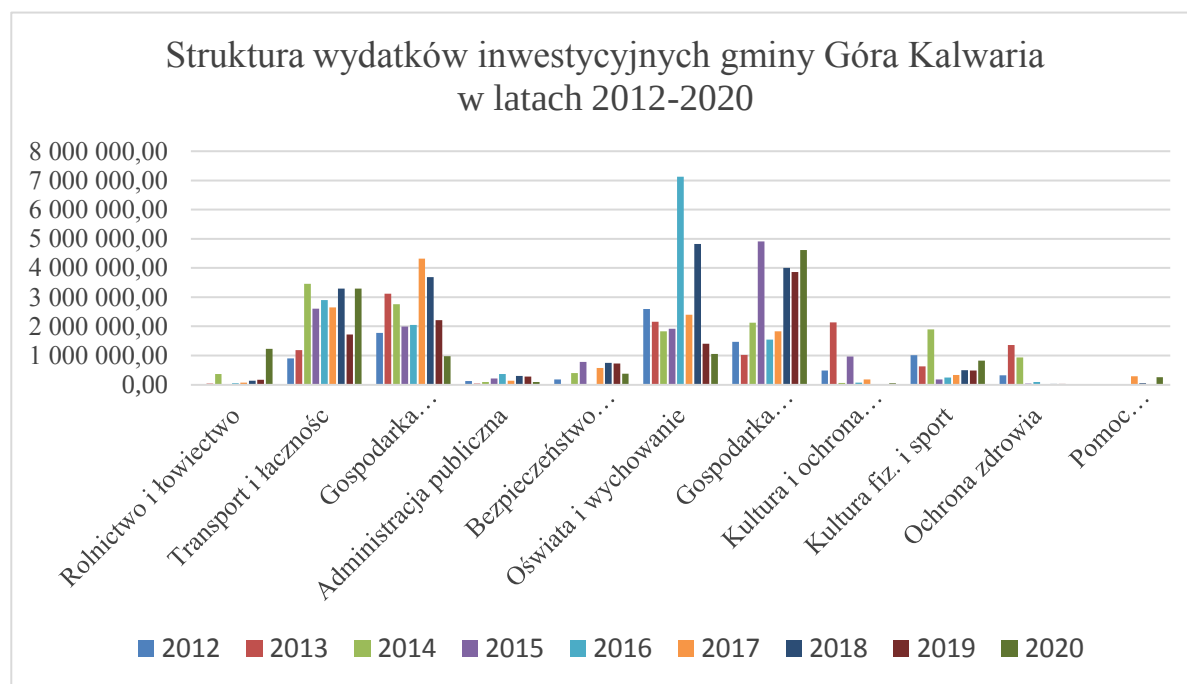
Strukturę wydatków inwestycyjnych gminy w latach 2012-2020 zestawiono w Tabeli 12.6, której ilustracją graficzną w ujęciu procentowym jest Rysunek 12.13.

Tabela 12.6 Struktura wydatków inwestycyjnych w latach 2012-2020 w tys. zł

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Razem
Rolnictwo i łowiectwo	0	42 000	364 698	0	49 400	72 760	141 592	173 000	1 231 748	2 075 198
Transport i łączność	904 998	1 183 164	3 460 259	2 602 835	2 894 872	2 648 280	3 291 162	1 718 965	3 289 753	21 994 288
Gospodarka mieszkaniowa	1 776 443	3 122 684	2 754 838	1 988 768	2 050 496	4 316 954	3 683 962	2 210 524	978 741	22 883 410
Administracja publiczna	130 560	43 535	88 663	215 302	367 392	140 797	297 620	276 430	90 236	1 650 536
Bezpieczeństwo publiczne i ochr. pp	177 712	22 400	402 800	785 760	10 058	572 147	749 578	723 920	380 290	3 824 665
Oświata i wychowanie	2 589 077	2 152 394	1 826 774	1 916 550	7 121 436	2 399 838	4 820 116	1 403 494	1 050 797	25 280 476
Gospodarka komunalna i ochr. środow.	1 468 579	1 026 814	2 123 681	4 910 070	1 541 887	1 826 169	4 006 155	3 866 165	4 619 568	25 389 088
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	481 947	2 135 080	66 221	972 071	73 036	180 443	0	0	45 000	3 953 798
Kultura fiz. i sport	1 015 438	629 618	1 900 563	180 457	244 009	329 481	495 167	488 745	821 224	6 104 701
Ochrona zdrowia	318 087	1 360 092	936 276	42 250	93 393	0	30 318	23 089	0	2 803 505
Pomoc społeczna+Rodzina	0	42 000	364 698	0	49 400	72 760	141 592	173 000	1 231 748	599 527

Źródło: obliczenia autora na podstawie danych budżetów Gminy Góra Kalwaria.

Rysunek 12.13.

Źródło: rysunek autora na podstawie danych Urzędu Gminy Góra Kalwaria

W strukturze wydatków inwestycyjnych budżetu Gminy Góra Kalwaria należy zwrócić uwagę na to, iż :

- w ostatnich latach najwyższe kwoty inwestowano w dziale Gospodarka komunalna i ochrona środowiska – średniorocznie wydatkowano tu 21,2% całości gminnych inwestycji. W wartościach kwotowych wydatki kolejnych lat były nierównomierne, ogólna ich kwota zamknęła się sumą 25,4 mln zł.;
- znaczące inwestycje zrealizowano także w dziale Oświata i wychowanie, w którym łączne wydatki okresu 2012-2020 wyniosły 25,3 mln zł. Średniorocznie stanowiło to 21,3% ogółu wydatków inwestycyjnych;

- kolejnym kierunkiem inwestycji gminy były potrzeby działu Gospodarka mieszkaniowa, gdzie średniorocznie lokowano 20,4% wydatków inwestycyjnych gminy. W całym okresie wydatkowano tu 22,9 mln zł.;
- znaczący udział inwestycji cechował dział Transport i łączność, gdzie średniorocznie wydatkowano 18,4% wydatków inwestycyjnych notowanych w budżecie gminy. W całym okresie wydatkowano tu 22,0 mln zł.;
- potrzeby inwestycyjne w zakresie kultury fizycznej i sportu zrealizowano w latach 2012-2020 w kwocie 6,1 mln zł. Stanowiło to 5,5% ogółu wydatków inwestycyjnych gminy;
- wydatki inwestycyjne działu Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego wyniosły łącznie 3,8 mln zł, co stanowiło 3,7% całości wydatków inwestycyjnych;
- inwestycje w dziale Bezpieczeństwo publiczne zrealizowano w kwocie 3,8 mln zł., Wartość ta obejmowała 3,3% ogółu wydatków inwestycyjnych gminy Góra Kalwaria;
- wydatki inwestycyjne realizowano także w zakresie Ochrona zdrowia – ich wartość w całym badanym okresie wyniosła 2,8 mln zł., czyli 2,6% całości inwestycji gminy;
- w dziale Rolnictwo i łowiectwo zainwestowano 1,8% wydatków inwestycyjnych gmin, co dało łącznie kwotę 2,1 mln zł.;
- inwestycje realizowano także w zakresie Administracji publicznej – ich wartość w całym badanym okresie wyniosła 1,7 mln zł. (1,4% całości inwestycji),
- wydatki inwestycyjne działów Pomoc społeczna i Rodzina stanowiły łącznie poniżej 1% inwestycji zrealizowanych przez gminę w latach 2012-2020.

Realizacja dużych projektów inwestycyjnych przyczynia się do wzrostu lokalnej bazy ekonomicznej i podwyższania konkurencyjności gminy. W ich następstwie powstają nowe miejsca pracy, zazwyczaj ma też miejsce rozwój budownictwa mieszkaniowego. W dłuższym okresie ponoszone na takie cele nakłady, przy racjonalnie prowadzonej przez władze lokalne polityce fiskalnej, skutkują zwiększeniem dochodów budżetowych. Takich następstw należy spodziewać się także w przyszłości w gminie Góra Kalwaria.

Należy mieć także na uwadze, że realizacja dużych projektów inwestycyjnych może w przyszłości generować bieżące koszty obsługi obiektów urządzeń i sieci powstałych w wyniku realizacji inwestycji.

Wynik finansowy i zadłużenie gminy Góra Kalwaria

Na Rysunku 12.14 przedstawiono wielkość wydatków budżetowych na tle dochodów gminy

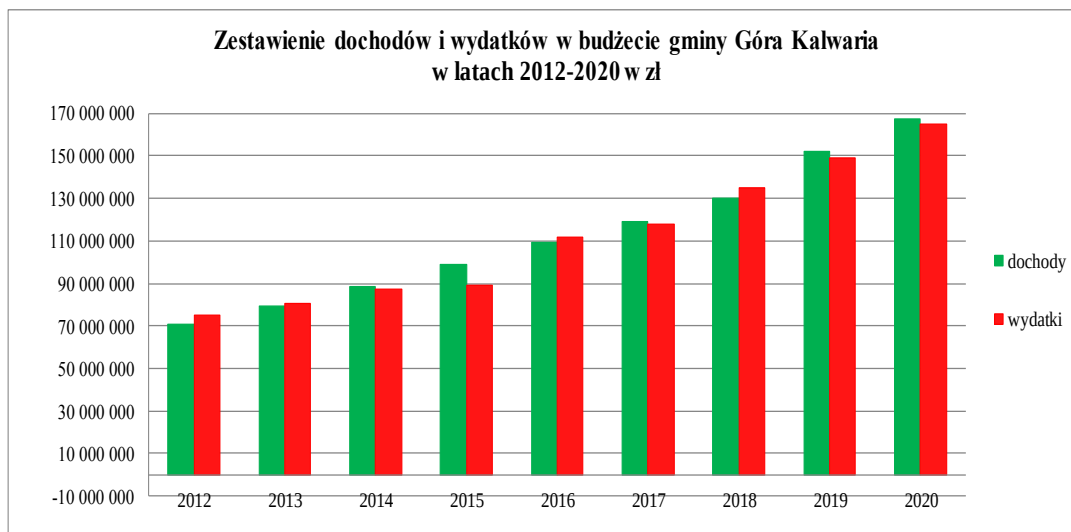
w latach 2012-2020. W gospodarce finansowej Góra Kalwaria w następujących latach notowano deficyt budżetowy: 2012 (-3,7 mln zł), 2013 (-1,3 mln zł), 2016 (-2,3 mln zł) i 2018 (-4,6 mln zł). Nadwyżka budżetowa wystąpiła w następujących latach: 2014 (0,98 mln zł), 2015 (9,6 mln zł), 2017 (1,5 mln zł), 2019 (3,1 mln zł) i 2020 (2,3 mln zł).

W żadnym roku zanotowany poziom deficytu budżetowego nie stanowił zagrożenia utraty płynności finansowej gminy. Władze gminy prowadziły w tym zakresie racjonalną politykę finansową.

Występowanie deficytu budżetowego, będącego wynikiem rozszerzonego zakresu finansowania wydatków inwestycyjnych jest zjawiskiem pozytywnym. Zawsze należy kontrolować jego poziom, zarówno z punktu widzenia wymogów prawa, jak i uwarunkowań

ekonomicznych. Jest to jedno z najważniejszych zadań dla władz gminy przy kształtowaniu przyszłych przepływów finansowych.

Rysunek 12.14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Góra Kalwaria z lat 2012-2020

Mając na uwadze szeroki zakres zadań bieżących i inwestycyjnych realizowanych przez władze gminy Góra Kalwaria należy corocznie monitorować wynik finansowy budżetu, z zaleceniem przeciwdziałania generowaniu zbyt dużych różnic pomiędzy planowanym poziomem dochodów i wydatków.

Zadłużenie gminy Góra Kalwaria

Zobowiązania gminy na dzień 31.12.2020r. wyniosły 27,88 mln zł., w tym 19,1 mln zł zadłużenie w bankach komercyjnych, a 8,8 mln zł. w instytucjach niekomercyjnych. Wielkość ta stanowi kwotę zadłużenia gminy z tytułu wyemitowanych obligacji.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że zadłużenie gminy jest skorelowane z wielkością wydatków inwestycyjnych. Wynika to z realizacji rozszerzonego w stosunku do własnych możliwości budżetowych, zakresu zadań inwestycyjnych, w tym współfinansowanych funduszami zagranicznymi.

Przeprowadzone prognozy wykazują, że w przyszłości gmina utrzymuje zdolność do zaciągania nowych zobowiązań dłużnych. W przypadku zaciągania długu należy rozważyć wykorzystanie instrumentów dłużnych stosownie do potencjału finansowego gminy kolejnych lat, racjonalnie kształtując transze zadłużenia i terminy spłat

Indywidualny wskaźnik zadłużenia zachowuje w całym okresie bezpieczne wartości w stosunku do wymogów prawnych wyznaczonych ustawą o finansach publicznych.

Prognozy wykazują, że w całym analizowanym i prognozowanym okresie gmina Góra Kalwaria wypełnia dwie podstawowe reguły fiskalne, tj. zgodność nadwyżki operacyjnej oraz nowego wskaźnika zadłużenia.

WIELOLETNIA PROGNOZA FINANSOWA GMINY GÓRA KALWARIA

W celu dokonania wieloletnich projekcji dochodów i wydatków budżetowych, uwzględniających trendy i kierunki rozwoju ekonomicznego gminy opracowany został zestaw założeń, uwzględniających sytuację makroekonomiczną oraz lokalne uwarunkowania społeczno-gospodarcze.

W niniejszym opracowaniu projekcje na lata 2021-2028 zostały oparte na najbardziej aktualnych wynikach finansowych, odpowiednio modyfikowanych o wskaźniki przewidywanej inflacji, wzrostu gospodarczego czy też inne, definiowane indywidualnie dla poszczególnych kategorii. Za wielkości bazowe obrano kwoty wynikające z uchwały budżetowej na 2021 rok oraz wieloletniej prognozy finansowej gminy.

Scenariusz ten nie uwzględnia wzrostu wydatków bieżących wynikających z oddania do użytku nowych lub modernizacji istniejących obiektów.

W kolejnych latach prognozy wartości wydatków przyjęto na poziomie, który na koniec każdego roku pozwala uzyskać dodatni skumulowany stan gotówki. Zapewnia to zachowanie równowagi finansowej oraz długookresowej płynności finansowej.

Według przeprowadzonych szacunków własny potencjał inwestycyjny kolejnych lat wyniesie:

- w 2021r. – 21,5 mln zł;
- w 2022r. – 16,1 mln zł;
- w 2023r. – 13,3 mln zł,
- w 2024r. - 14,8 mln zł;
- w 2025r. - 18,4 mln zł;
- w 2026r. - 18,0 mln zł;
- w 2027r. - 17,2 mln zł;
- w 2028r. - 17,8 mln zł.

Dla realizacji tego scenariusza niezbędne będzie zaciągnięcie długu w wysokości 3,86 ml zł w 2021 r.

Przeprowadzone analizy finansowe wykazują niewielki spadek własnego potencjału inwestycyjnego w latach 2023-2024. Wynika to z realizacji szerokiego zakresu zadań rozwojowych - w wartościach wykraczających ponad własny potencjał finansowy gminy. Źródłem ich finansowania były środki dłużne. Konsekwencją spłaty jest w kolejnych latach obniżenie własnego potencjału inwestycyjnego gminy. Nadal jednak potencjał rozwojowy przy przyjęciu założeń konstrukcji budżetu określonych w tym Scenariuszu pozostaje wysoki.

Prognozę sporządzono przy założeniu, że skumulowany stan gotówki w okresie objętym prognozą pozostaje dodatni, co zapewnia utrzymanie równowagi budżetowej. Szczegóły przepływów przedstawiono w poniższym zestawieniu:

Wyszczególnienie	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
------------------	------	------	------	------	------	------	------	------

Inwestycje i inne wydatki majątkowe w mln zł	21 495 452	16 058 180	13 270 000	14 767 307	18 390 575	17 988 861	17 204 088	17 829 461
Roczne przepływy gotówki netto w zł	-6 077 736	0	0	0	0	0	0	0
Wolne środki na koniec roku w zł	123 620	123 620	123 620	123 620	123 620	123 620	123 620	123 620

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych budżetowych gminy Góra Kalwaria

Analiza wskaźnikowa przeprowadzona dla lat 2015-2028 przedstawiona została w tabeli poniżej. Wskaźniki obejmują całość zadłużenia gminy.

WSKAŹNIKI	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Skorygowana nadwyżka operacyjna (art. 242)	2 148 042	7 321 456	11 066 956	14 353 943	18 154 891	17 835 881	18 196 360	18 481 919
wskaźnik zachowany	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
IWZ wskaźnik zachowany	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
Inwestycje jako % dochodów	12,01%	8,93%	7,45%	8,04%	9,65%	9,18%	8,58%	8,65%
Skumulowany stan gotówki jako % dochodów	8,75%	11,16%	9,64%	10,28%	11,77%	11,21%	10,58%	10,41%
Dynamika dochodów	-	4,69%	2,89%	4,01%	3,98%	2,84%	2,84%	2,85%
Dynamika wydatków bieżących	-	-2,21%	0,78%	2,34%	2,11%	3,43%	3,00%	3,00%

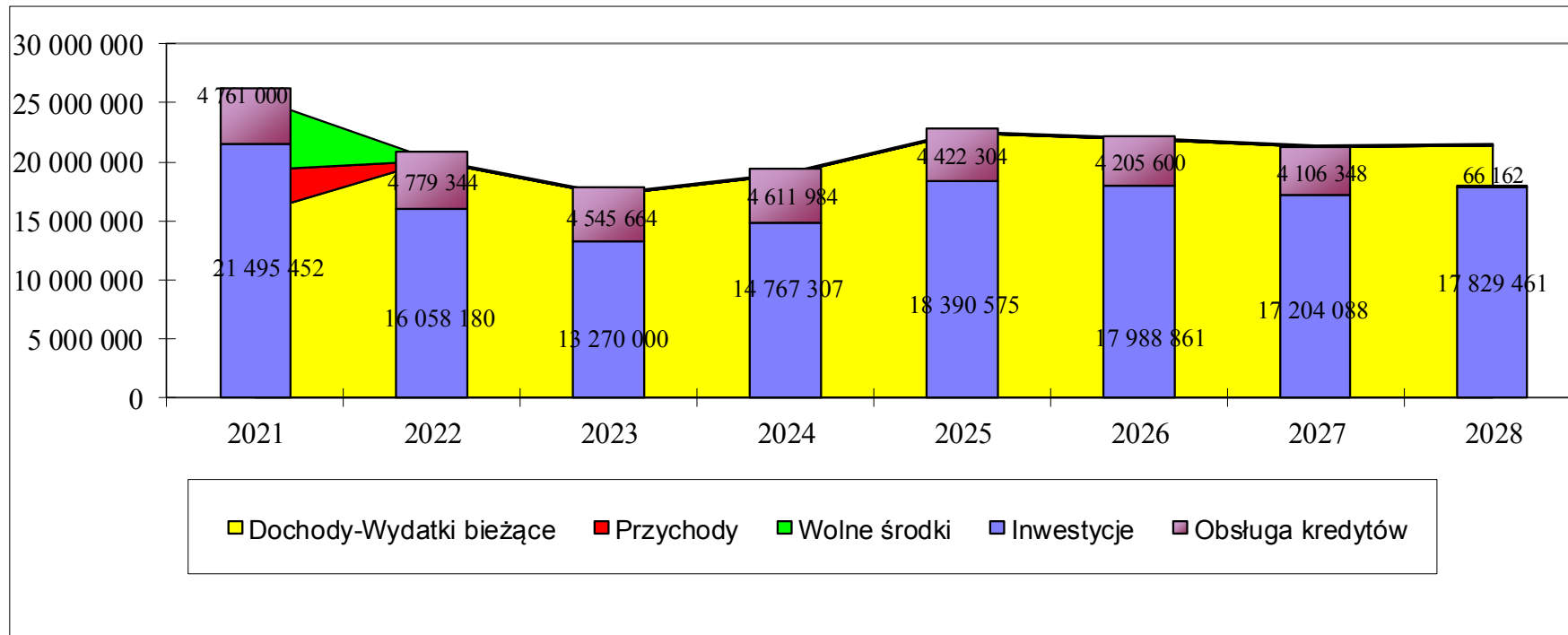
Jak wynika z analizy wskaźnikowej – Scenariusz ten z prawnego i ekonomicznego punktu widzenia nie wykazuje formalnych zagrożeń dla przyszłej sytuacji finansowej gminy.

Dane liczbowe dla tego wariantu prognozy zostały przedstawione w Tabeli I, Scenariusz I, zobrazowanej Rysunkiem 1

TABELA I - SCENARIUSZ I „WŁASNY POTENCJAŁ FINANSOWY GMINY GÓRA KALWARIA – ZGODNIE Z WPF”

Wyszczególnienie	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
DOCHODY OGÓŁEM	178 999 717	179 797 311	178 148 627	183 619 490	190 664 325	195 963 504	200 421 660	206 043 560
w tym dochody bieżące	160 197 687	167 716 311	172 567 627	179 494 490	186 639 325	191 938 504	197 396 660	203 018 560
WYDATKI BIEŻĄCE:	163 346 001	159 739 131	160 978 627	164 752 183	168 229 750	173 997 643	179 217 572	184 594 099
WYDATKI NA OBSŁUGĘ ZADŁUŻENIA	905 000,00	779 344,00	645 664,00	511 984,00	378 304,00	228 600,00	106 348,00	66 162
SRODKI NA WYDATKI MAJĄTKOWE BRUTTO	163 346 001	159 739 131	160 978 627	164 752 183	168 229 750	173 997 643	179 217 572	184 594 099
FINANSOWANIE MBBR								
Przychody z zaciągania długu	3 620 000	0	0	0	0	0	0	0
Przychody z prywatyzacji								
Spłata zadłużenia	3 856 000	4 000 000	3 900 000	4 100 000	4 044 000	3 977 000	4 000 000	3 620 000
Pozostałe rozchody								
ŚRODKI NA WYDATKI MAJĄTKOWE NETTO	15 417 716	16 058 180	13 270 000	14 767 307	18 390 575	17 988 861	17 204 088	21 449 461
INWESTYCJE I INNE WYDATKI MAJĄTKOWE	21 495 452	16 058 180	13 270 000	14 767 307	18 390 575	17 988 861	17 204 088	17 829 461
Roczne przepływy gotówki netto	-6 077 736	0	0	0	0	0	0	0
Wolne środki na koniec roku	123 620	123 620	123 620	123 620	123 620	123 620	123 620	123 620

WYKRES I - SCENARIUSZ I „WŁASNY POTENCJAŁ FINANSOWY GMINY GÓRA KALWARIA – ZGODNIE Z WPF”

Potencjalne źródła finansowania inwestycji

Zdolność gmin do inwestowania zależy od wielkości i struktury dochodów budżetowych, poziomu i struktury wydatków, relacji pomiędzy poszczególnymi strumieniami pieniężnymi i ich wartościami wynikowymi, takimi jak: dochody ogółem, wydatki bieżące i majątkowe, nadwyżka operacyjna, wolne środki na rachunkach bankowych, wielkość zadłużenia.

Podjęcie decyzji o podjęciu realizacji inwestycji komunalnych wymaga przygotowania długookresowej strategii finansowej. Wymaga to:

- precyzyjnego określenia źródeł ich finansowania,
- ustalenia środków koniecznych dla wykonania poszczególnych etapów,
- zapewnienia w budżecie odpowiednich kwot udziału własnego,
- zapewnienie płynności finansowej na każdym etapie i w każdej fazie projektu inwestycyjnego.

Podstawą realizacji projektów inwestycyjnych są własne środki budżetowe. Ich wydajność decyduje o możliwości zastosowania innych – uzupełniających źródeł finansowania. Wewnętrzne źródła finansowania należy rozumieć jako dochody własne, jakie pozostają do dyspozycji określonej jednostki samorządu terytorialnego. Gdy gospodarka finansowa jednostki bazuje na stabilnych dochodach własnych, władze lokalne mają możliwość tworzenia wiarygodnych prognoz finansowych i kształtowania alternatywnych scenariuszy finansowania inwestycji. Potencjał inwestycyjny (rozwojowy) to środki finansowe, które JST może w określonym czasie przeznaczyć na finansowanie nowych przedsięwzięć inwestycyjnych, przy założeniu, że będzie ona wykonywać wszystkie bieżące zadania, dokona niezbędnej wymiany sprzętu oraz utrzyma bezpieczny poziom zadłużenia. Jego poziom decyduje o całkowitych możliwościach inwestycyjnych danej jednostki samorządu w dłuższym horyzoncie czasowym. Kluczowe znaczenie dla generowania własnego potencjału finansowego ma poziom osiągniętej nadwyżki operacyjnej. Jej wysokość określa możliwość pozyskania zewnętrznych źródeł finansowych (zwrotnych i bezzwrotnych), w tym instrumentów dłużnych.

W polskich gminach własny potencjał finansowy jest w większości przypadków niewspółmiernie niski w stosunku do zidentyfikowanych potrzeb inwestycyjnych. W takiej sytuacji konieczne jest pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania. Należą do nich:

- środki o charakterze bezzwrotnym, wśród nich dotacje krajowe, dotacje unijne i inne środki zagraniczne niepodlegające zwrotowi,
- instrumenty rynku dłużnego – w tym: pożyczki, kredyty bankowe oraz obligacje komunalne;
- formy alternatywne, takie jak partnerstwo publiczno-prywatne, leasing i umowy o podobnym charakterze oraz faktoring.

Praktyka finansowania inwestycji przez gminy wykazuje, że najczęściej stosowanym zewnętrznym źródłem finansowania inwestycji gmin są środki dłużne. Dochody zwrotne dają władzom publicznym możliwość zwiększania wydatków inwestycyjnych, generują jednak zobowiązania finansowe o określonych kosztach oraz terminach spłat. Wynikają z tego zarówno pewne korzyści jak i określone zagrożenia. Wśród korzyści zaciągania długu należy w pierwszej kolejności wymienić pozyskanie zasobów kapitału dającego możliwość finansowania zadań inwestycyjnych w wartościach przekraczających własne możliwości budżetowe. Rozsądna alokacja tak pozyskanych środków daje szansę przyspieszenia

procesów rozwoju lokalnego oraz wzmocnienia lokalnej bazy ekonomicznej. Większe inwestycje infrastrukturalne to także szansa na rozwój lokalnej gospodarki. Poprzez uzbrojenie terenów, budowę dróg oraz obiektów infrastruktury społecznej tworzone są warunki dla lokalizacji nowej i rozbudowy istniejącej działalności gospodarczej, a także dla rozwoju funkcji mieszkaniowych. Korzystanie z instrumentów rynku dłużnego stawia przed władzami gmin wyzwanie znajomości zasad funkcjonowania rynku kapitałowego, specyfiki poszczególnych instrumentów finansowych, a także umiejętności planowania i prognozowania budżetu.

Z oczywistych przyczyn najbardziej pożądanym zewnętrznym źródłem finansowania inwestycji są dotacje bezzwrotne. Mogą mieć one charakter krajowy lub zagraniczny. Do pierwszej grupy zalicza się np. środki pozyskiwane z funduszy celowych, w tym z Narodowego i Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, służące współfinansowaniu, na określonych warunkach samorządowych projektów mających na celu poprawę stanu środowiska naturalnego. Drugą grupę dotacji stanowią środki unijne oraz inne zagraniczne niepodlegające zwrotowi (np. Fundusz Norweski, Fundusz EOG). Podstawą pozyskania środków finansowych jest tu bardzo dobre przygotowanie projektów inwestycyjnych oraz zdolność do zapewnienia wkładu własnego, współfinansującego przedsięwzięcie inwestycyjne. Wydatkowanie środków z Unii Europejskiej na lata 2021-2027 ma na celu wyrównywanie różnic i zapewnienie wszystkim podobnego komfortu życia. Dzięki projektom współfinansowanym z nowego budżetu UE będzie można uzyskać poprawę w dostępie do infrastruktury transportu, energetyki, środowiska, zdrowia czy kultury.

Wśród alternatywnych źródeł finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych należy przede wszystkim zwrócić uwagę na partnerstwo publiczno-prywatne. Angażowanie partnerów prywatnych służy przede wszystkim lepszemu wydatkowaniu środków publicznych dzięki wykorzystaniu ich wiedzy i niezależnej kontroli założeń projektowych przez instytucje finansowe. Przez partnerstwo publiczno-prywatne należy rozumieć stosunki umowne zawierane między podmiotem publicznym i partnerem prywatnym, służące realizacji zadania publicznego. Podstawową zasadą jest realizacja przez partnera prywatnego przedsięwzięcia za wynagrodzeniem na rzecz JST. W umowie precyzuje się, czy partner prywatny poniesie w całości, czy tylko w części nakłady na realizację przedsięwzięcia. Drugą zasadą jest nadwyżka korzyści dla interesu publicznego (społeczności samorządowej), przeważająca nad korzyściami wynikającymi z innych sposobów realizacji tego przedsięwzięcia. Takimi korzyściami mogą być oszczędności w wydatkach, podniesienie standardu świadczonych usług lub obniżenie uciążliwości dla otoczenia, w szczególności dla społeczeństwa.

Racjonalne finansowanie inwestycji w ujęciu wieloletnim wymaga stosowania zintegrowanych instrumentów zarządzania, takich jak: strategia rozwoju gminy, wieloletni plan inwestycyjny, wieloletni plan finansowy (wyznaczający własny potencjał inwestycyjny oraz możliwość doboru zewnętrznych źródeł finansowania), a także instrumenty planowania przestrzennego.

Aneks

Załącznik 1.

Tabela 3.2. Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności w Gminie Góra Kalwaria w układzie ogółem, miasto, wieś na tle odnośnych wielkości w Polsce i województwie mazowieckim w latach 2015-2020 – wg sekcji i działów PKD 2007

(wskaźnik liczby podmiotów na 10 tys. mieszkańców wyższy w gminie Góra Kalwaria od odpowiednich średnich dla Polski zaznaczono kolorem polem koloru zielonego, a wyższy niż w województwie mazowieckim czcionką koloru czerwonego)

Źródło: Opracowanie i układ własny na podstawie danych Banku Danych lokalnych GUS

Symbol sekcji/ działu	Nazwa sekcji/ działu	rok	Polska			Woj. Mazowieckie			Góra Kalwaria		
			OG.	M	W	OG.	M	W	OG.	M	W
OGÓŁEM	OGÓŁEM	2015	1088,6	1317,9	740,4	1432,1	1777,6	810,4	1234,2	1368,6	1124,1
		2016	1102,6	1334,4	751,8	1468,5	1826,1	824,9	1238,2	1355,7	1142,2
		2017	1121,4	1354,8	769,1	1503,1	1868,7	844,0	1254,0	1374,1	1156,0
		2018	1136,5	1358,8	801,9	1510,9	1861,6	876,6	1292,4	1377,3	1223,3
		2019	1175,0	1395,3	844,0	1575,6	1936,3	921,3	1335,8	1419,6	1267,9
		2020	1218,7	1443,4	883,2	1635,6	2007,7	961,8	1385,2	1454,0	1330,4
SEKCJA A	ROLNICTWO, LEŚNICTWO, ŁOWIECTWO I RYBACTWO	2015	19,6	8,9	35,8	16,9	8,1	32,6	15,6	8,5	21,5
		2016	19,5	9,0	35,5	16,7	8,3	31,8	16,7	8,4	23,4
		2017	19,3	9,0	34,7	16,3	8,4	30,6	15,4	6,7	22,5
		2018	18,4	8,9	32,7	15,4	8,1	28,6	13,8	6,7	19,6
		2019	18,3	8,9	32,4	15,3	8,2	28,2	13,7	5,8	20,1
		2020	18,4	9,1	32,2	15,2	8,3	27,8	14,4	5,8	21,3
Seksja A dział 01	UPRAWY ROLNE, CHÓW I HODOWLA ZWIERZĄT, ŁOWIECTWO, WŁĄCZAJĄC DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWĄ	2015	14,0	6,6	25,2	14,6	7,1	28,0	12,2	6,8	16,6
		2016	14,0	6,8	25,0	14,5	7,3	27,3	13,3	6,7	18,6
		2017	13,9	6,9	24,5	14,2	7,4	26,3	12,4	5,9	17,8
		2018	13,1	6,7	22,7	13,3	7,2	24,3	10,8	5,8	14,9
		2019	13,0	6,8	22,4	13,2	7,3	23,9	11,1	5,0	16,0
		2020	13,1	7,0	22,3	13,1	7,4	23,5	11,8	5,0	17,3
Seksja A dział 02	LEŚNICTWO I POZYSKIWANIE DREWNA	2015	5,1	1,8	10,1	2,2	0,9	4,5	3,0	1,7	4,2
		2016	4,9	1,7	9,9	2,1	0,9	4,4	3,0	1,7	4,1
		2017	4,8	1,7	9,6	2,1	0,9	4,2	2,6	0,8	4,1
		2018	4,8	1,7	9,5	2,0	0,8	4,2	2,6	0,8	4,1
		2019	4,8	1,7	9,4	2,0	0,8	4,1	2,2	0,8	3,3
		2020	4,7	1,6	9,3	2,0	0,8	4,1	2,2	0,8	3,3
Seksja A dział 03	RYBACTWO	2015	0,5	0,5	0,6	0,1	0,1	0,1	0,4	0,0	0,7

		2016	0,5	0,5	0,6	0,1	0,1	0,1	0,4	0,0	0,7
		2017	0,5	0,5	0,6	0,1	0,1	0,1	0,4	0,0	0,7
		2018	0,5	0,5	0,6	0,1	0,1	0,1	0,4	0,0	0,7
		2019	0,5	0,5	0,6	0,1	0,1	0,1	0,4	0,0	0,7
		2020	0,5	0,5	0,6	0,1	0,1	0,1	0,4	0,0	0,7
SEKCJA B	GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE	2015	1,2	1,2	1,3	1,6	1,8	1,4	0,0	0,0	0,0
		2016	1,3	1,2	1,4	1,6	1,8	1,4	0,0	0,0	0,0
		2017	1,3	1,2	1,4	1,6	1,8	1,3	0,0	0,0	0,0
		2018	1,2	1,1	1,3	1,5	1,6	1,2	0,0	0,0	0,0
		2019	1,2	1,1	1,3	1,5	1,6	1,2	0,4	0,0	0,7
		2020	1,2	1,1	1,3	1,5	1,6	1,3	0,4	0,0	0,7
Sekcja B dział 05	WYDOBYWANIE WĘGLA KAMIENNEGO I WĘGLA BRUNATNEGO (LIGNITU)	2015	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
		2016	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
		2017	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
		2018	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
		2019	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
		2020	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Sekcja B dział 06	GÓRNICTWO ROPY NAFTOWEJ I GAZU ZIEMNEGO	2015	0,0	0,1	0,0	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
		2016	0,0	0,1	0,0	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
		2017	0,0	0,1	0,0	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
		2018	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
		2019	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
		2020	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Sekcja B dział 07	GÓRNICTWO RUD METALI	2015	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
		2016	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
		2017	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
		2018	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
		2019	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
		2020	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sekcja B dział 08	POZOSTAŁE GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE	2015	1,0	0,8	1,2	1,2	1,1	1,3	0,0	0,0	0,0
		2016	1,0	0,8	1,2	1,2	1,2	1,3	0,0	0,0	0,0
		2017	1,0	0,8	1,2	1,2	1,1	1,2	0,0	0,0	0,0
		2018	0,9	0,7	1,2	1,1	1,0	1,2	0,0	0,0	0,0
		2019	0,9	0,7	1,2	1,1	1,0	1,2	0,4	0,0	0,7
		2020	0,9	0,7	1,2	1,1	1,0	1,2	0,4	0,0	0,7
Sekcja B dział 09	DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA	2015	0,2	0,2	0,1	0,2	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0

	GÓRNICTWO	2016	0,2	0,3	0,1	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
		2017	0,2	0,3	0,1	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
		2018	0,2	0,3	0,1	0,2	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0
		2019	0,2	0,3	0,1	0,2	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0
		2020	0,2	0,3	0,1	0,2	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0
SEKCJA C	PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	2015	97,6	107,1	83,3	111,3	128,0	81,2	105,9	99,9	110,9
		2016	98,1	107,2	84,3	111,6	128,1	81,9	109,5	102,8	115,0
		2017	99,3	107,8	86,5	112,1	127,9	83,6	113,2	109,7	116,1
		2018	97,5	103,9	87,9	107,7	121,0	83,5	115,4	110,8	119,2
		2019	99,6	105,1	91,2	109,7	122,4	86,7	116,0	109,8	121,0
		2020	101,4	106,4	94,0	111,0	123,4	88,5	116,1	107,6	122,9
Sekcja C dział 10	PRODUKCJA ARTYKUŁÓW SPOŻYWCZYCH	2015	8,7	8,8	8,6	10,1	10,5	9,5	13,7	17,8	10,4
		2016	8,7	8,8	8,6	10,3	10,7	9,5	13,3	17,7	9,6
		2017	8,8	9,0	8,7	10,5	10,9	9,6	13,5	19,3	8,9
		2018	8,4	8,4	8,4	9,8	10,1	9,1	12,7	16,7	9,5
		2019	8,5	8,5	8,5	10,0	10,4	9,3	12,6	14,9	10,7
		2020	8,5	8,6	8,5	10,1	10,6	9,1	12,6	14,2	11,3
Sekcja C dział 11	PRODUKCJA NAPOJÓW	2015	0,5	0,6	0,4	0,7	0,8	0,5	0,4	0,0	0,7
		2016	0,5	0,6	0,4	0,7	0,9	0,5	0,4	0,0	0,7
		2017	0,5	0,6	0,4	0,7	0,9	0,4	0,4	0,0	0,7
		2018	0,4	0,5	0,4	0,6	0,8	0,4	0,4	0,0	0,7
		2019	0,4	0,5	0,4	0,6	0,8	0,4	0,4	0,0	0,7
		2020	0,4	0,5	0,4	0,6	0,8	0,4	0,4	0,0	0,7
Sekcja C dział 12	PRODUKCJA WYROBÓW TYTONIOWYCH	2015	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
		2016	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
		2017	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
		2018	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
		2019	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
		2020	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Sekcja C dział 13	PRODUKCJA WYROBÓW TEKSTYLNYCH	2015	2,6	3,1	1,8	2,5	3,1	1,5	1,9	0,0	3,5
		2016	2,6	3,1	1,9	2,5	3,1	1,5	1,9	0,0	3,4
		2017	2,7	3,2	2,0	2,6	3,2	1,6	3,4	1,7	4,8
		2018	2,7	3,2	2,1	2,6	3,1	1,7	3,7	1,7	5,4
		2019	2,8	3,2	2,1	2,7	3,2	1,8	3,7	1,7	5,3
		2020	2,8	3,2	2,2	2,8	3,2	1,9	3,3	1,7	4,6
Sekcja C dział 14	PRODUKCJA ODLUBIEŻY	2015	8,0	10,2	4,7	9,3	11,7	5,0	5,3	5,9	4,9

		2016	7,8	10,0	4,5	9,0	11,4	4,8	5,3	5,9	4,8
		2017	7,7	9,9	4,6	8,9	11,2	4,7	5,6	6,7	4,8
		2018	7,3	9,1	4,4	8,3	10,4	4,5	6,0	7,5	4,7
		2019	7,1	8,9	4,5	8,2	10,2	4,5	6,3	7,4	5,3
		2020	7,0	8,7	4,4	8,1	10,1	4,5	5,2	5,0	5,3
Sekcja C dział 15	PRODUKCJA SKÓR I WYROBÓW ZE SKÓR WYPRAWIONYCH	2015	1,7	1,7	1,8	2,8	2,9	2,5	1,1	1,7	0,7
		2016	1,7	1,6	1,8	2,7	2,8	2,5	1,1	1,7	0,7
		2017	1,7	1,6	1,8	2,6	2,7	2,5	1,1	1,7	0,7
		2018	1,6	1,5	1,7	2,5	2,6	2,4	1,1	1,7	0,7
		2019	1,5	1,5	1,7	2,4	2,5	2,3	1,1	1,7	0,7
		2020	1,5	1,4	1,6	2,4	2,4	2,2	1,1	1,7	0,7
Sekcja C dział 16	PRODUKCJA WYROBÓW Z DREWNA ORAZ KORKA	2015	9,4	6,2	14,3	6,4	4,9	9,2	4,2	1,7	6,2
		2016	9,3	6,1	14,1	6,3	4,8	9,1	4,2	1,7	6,2
		2017	9,3	6,1	14,1	6,3	4,8	9,0	4,5	2,5	6,1
		2018	9,0	5,7	14,0	6,0	4,4	8,8	4,5	2,5	6,1
		2019	9,1	5,7	14,3	6,0	4,4	9,0	5,2	2,5	7,4
		2020	9,3	5,7	14,6	6,1	4,5	9,2	4,8	2,5	6,6
Sekcja C dział 17	PRODUKCJA PAPIERU I WYROBÓW Z PAPIERU	2015	1,5	1,7	1,0	1,9	2,3	1,3	3,4	5,1	2,1
		2016	1,4	1,7	1,0	1,8	2,1	1,2	3,0	4,2	2,1
		2017	1,4	1,7	1,0	1,8	2,1	1,2	3,0	4,2	2,0
		2018	1,4	1,6	1,0	1,7	2,0	1,1	3,4	4,2	2,7
		2019	1,4	1,6	1,0	1,7	1,9	1,2	3,0	3,3	2,7
		2020	1,4	1,6	1,1	1,6	1,9	1,1	3,0	3,3	2,7
Sekcja C dział 18	POLIGRAFIA I REPRODUKCJA ZAPISANYCH NOŚNIKÓW INFORMACJI	2015	5,0	7,0	1,9	11,4	15,6	3,7	6,1	5,1	6,9
		2016	4,9	6,9	1,9	11,0	15,2	3,6	7,6	6,7	8,3
		2017	4,8	6,8	1,9	10,8	14,8	3,5	7,1	6,7	7,5
		2018	4,6	6,5	1,9	10,2	13,9	3,5	6,7	5,8	7,5
		2019	4,6	6,4	1,9	10,1	13,7	3,5	7,4	7,4	7,4
		2020	4,5	6,3	2,0	9,9	13,5	3,5	8,5	8,3	8,6
Sekcja C dział 19	WYTWARZANIE I PRZETWARZANIE KOKSU I PRODUKTÓW RAFINACJI ROPY NAFTOWEJ	2015	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0
		2016	0,1	0,2	0,1	0,2	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0
		2017	0,1	0,1	0,0	0,2	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0
		2018	0,1	0,1	0,0	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0
		2019	0,1	0,1	0,0	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0
		2020	0,1	0,1	0,0	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0
Sekcja C dział 20	PRODUKCJA CHEMIKALIÓW I WYROBÓW	2015	1,4	1,7	1,0	2,4	2,9	1,4	4,6	5,1	4,2

	CHEMICZNYCH	2016	1,5	1,8	1,0	2,5	3,1	1,5	5,3	6,7	4,1
		2017	1,5	1,9	1,0	2,6	3,3	1,5	5,6	7,5	4,1
		2018	1,4	1,7	0,9	2,4	3,0	1,4	5,6	7,5	4,1
		2019	1,4	1,7	1,0	2,5	3,1	1,4	5,5	7,4	4,0
		2020	1,5	1,8	1,0	2,5	3,2	1,4	5,5	7,5	4,0
Sekcja C dział 21	PRODUKCJA PODSTAWOWYCH SUBSTANCJI FARMACEUTYCZNYCH ORAZ LEKÓW I POZOSTAŁYCH WYROBÓW FARMACEUTYCZNYCH	2015	0,2	0,3	0,1	0,5	0,7	0,2	0,4	0,8	0,0
		2016	0,2	0,3	0,1	0,5	0,7	0,2	0,4	0,8	0,0
		2017	0,2	0,3	0,1	0,5	0,7	0,2	0,4	0,8	0,0
		2018	0,2	0,3	0,1	0,5	0,7	0,2	0,4	0,8	0,0
		2019	0,2	0,3	0,1	0,5	0,7	0,1	0,4	0,8	0,0
		2020	0,2	0,3	0,1	0,5	0,7	0,1	0,4	0,8	0,0
Sekcja C dział 22	PRODUKCJA WYROBÓW Z GUMY I TWORZYW SZTUCZNYCH	2015	4,2	4,9	3,2	5,4	6,2	3,8	7,2	5,9	8,3
		2016	4,2	4,9	3,2	5,4	6,2	3,9	7,2	5,9	8,3
		2017	4,2	4,8	3,2	5,3	6,2	3,9	7,1	5,9	8,2
		2018	4,0	4,5	3,1	4,8	5,5	3,6	7,5	6,7	8,1
		2019	3,9	4,4	3,2	4,8	5,5	3,5	6,3	5,8	6,7
		2020	3,9	4,4	3,2	4,7	5,4	3,6	6,7	5,8	7,3
Sekcja C dział 23	PRODUKCJA WYROBÓW Z POZOSTAŁYCH MINERALNYCH SUROWCÓW NIEMETALICZNYCH	2015	5,4	5,4	5,5	5,6	5,6	5,6	7,6	6,8	8,3
		2016	5,4	5,3	5,5	5,6	5,6	5,7	8,0	7,6	8,3
		2017	5,3	5,2	5,5	5,6	5,6	5,7	7,9	5,9	9,6
		2018	5,0	4,8	5,3	5,2	5,0	5,5	8,2	7,5	8,8
		2019	5,0	4,8	5,4	5,2	5,1	5,6	7,4	5,8	8,7
		2020	5,1	4,8	5,5	5,3	5,1	5,6	7,4	5,8	8,6
Sekcja C dział 24	PRODUKCJA METALI	2015	0,6	0,7	0,4	0,6	0,7	0,4	1,1	0,8	1,4
		2016	0,6	0,7	0,4	0,6	0,7	0,4	1,1	0,8	1,4
		2017	0,6	0,7	0,4	0,6	0,7	0,4	1,1	0,8	1,4
		2018	0,6	0,7	0,4	0,6	0,7	0,4	0,7	0,8	0,7
		2019	0,6	0,7	0,4	0,6	0,7	0,4	0,7	0,8	0,7
		2020	0,6	0,7	0,4	0,6	0,7	0,4	0,7	0,8	0,7
Sekcja C dział 25	PRODUKCJA METALOWYCH WYROBÓW GOTOWYCH	2015	15,9	16,6	14,9	14,1	14,5	13,3	13,7	12,7	14,6
		2016	16,3	16,9	15,6	14,3	14,6	13,8	14,4	12,6	15,8
		2017	16,9	17,2	16,4	14,6	14,7	14,4	16,2	14,2	17,8
		2018	17,4	17,4	17,5	14,7	14,5	15,1	16,4	14,2	18,3
		2019	18,3	18,0	18,7	15,2	14,9	15,8	16,6	14,9	18,1
		2020	18,9	18,4	19,7	15,6	15,2	16,2	16,6	15,0	17,9
Sekcja C dział 26	PRODUKCJA KOMPUTERÓW, WYROBÓW	2015	1,8	2,5	0,7	3,5	4,8	1,1	2,7	0,0	4,9

	ELEKTRONICZNYCH I OPTYCZNYCH	2016	1,8	2,6	0,7	3,5	4,9	1,1	3,0	0,0	5,5
		2017	1,8	2,5	0,7	3,5	4,8	1,1	3,0	0,0	5,5
		2018	1,7	2,3	0,7	3,1	4,2	1,0	3,0	0,0	5,4
		2019	1,7	2,3	0,7	3,1	4,2	1,0	3,0	0,0	5,3
		2020	1,7	2,3	0,7	3,1	4,2	1,1	2,6	0,0	4,6
Sekcja C dział 27	PRODUKCJA URZĄDZEŃ ELEKTRYCZNYCH	2015	1,1	1,4	0,7	1,6	2,0	0,8	0,4	0,8	0,0
		2016	1,1	1,4	0,7	1,6	2,1	0,8	0,4	0,8	0,0
		2017	1,1	1,4	0,7	1,7	2,1	0,8	0,4	0,8	0,0
		2018	1,1	1,4	0,7	1,6	2,0	0,8	0,4	0,8	0,0
		2019	1,1	1,4	0,7	1,6	2,0	0,9	0,0	0,0	0,0
		2020	1,1	1,4	0,7	1,6	1,9	0,8	0,4	0,0	0,7
Sekcja C dział 28	PRODUKCJA MASZYN I URZĄDZEŃ, GDZIE INDZIEJ NIESKLASYFIKOWANA	2015	2,5	3,0	1,6	3,0	3,8	1,7	1,5	1,7	1,4
		2016	2,5	3,1	1,7	3,1	3,8	1,8	1,9	2,5	1,4
		2017	2,5	3,1	1,7	3,1	3,8	1,9	1,9	2,5	1,4
		2018	2,4	2,8	1,7	2,8	3,4	1,9	1,5	2,5	0,7
		2019	2,4	2,8	1,8	2,9	3,4	2,0	1,5	2,5	0,7
		2020	2,4	2,8	1,8	2,9	3,4	2,0	1,8	2,5	1,3
Sekcja C dział 29	PRODUKCJA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, PRZYCZEP	2015	0,7	0,9	0,5	0,9	1,2	0,5	0,4	0,0	0,7
		2016	0,7	0,9	0,5	1,0	1,2	0,5	0,4	0,0	0,7
		2017	0,7	0,9	0,5	0,9	1,2	0,5	0,4	0,0	0,7
		2018	0,7	0,8	0,5	0,9	1,1	0,5	0,4	0,0	0,7
		2019	0,7	0,8	0,5	0,9	1,1	0,5	0,4	0,0	0,7
		2020	0,7	0,8	0,5	0,9	1,1	0,5	0,4	0,0	0,7
Sekcja C dział 30	PRODUKCJA POZOSTAŁEGO SPRZĘTU TRANSPORTOWEGO	2015	0,9	1,1	0,6	0,8	1,1	0,3	1,9	2,5	1,4
		2016	0,9	1,1	0,6	0,9	1,2	0,4	0,8	1,7	0,0
		2017	1,0	1,2	0,7	1,0	1,2	0,5	0,8	1,7	0,0
		2018	0,9	1,1	0,7	0,9	1,2	0,5	1,1	2,5	0,0
		2019	1,0	1,2	0,7	1,0	1,2	0,6	1,1	2,5	0,0
		2020	1,0	1,2	0,7	1,1	1,3	0,7	1,1	2,5	0,0
Sekcja C dział 31	PRODUKCJA MEBLI	2015	7,3	7,1	7,6	7,1	7,4	6,5	6,5	4,2	8,3
		2016	7,5	7,2	7,9	7,2	7,5	6,9	8,7	5,9	11,0
		2017	7,7	7,4	8,3	7,4	7,5	7,2	10,2	7,5	12,3
		2018	8,1	7,5	8,9	7,6	7,6	7,7	9,7	7,5	11,5
		2019	8,5	7,9	9,5	8,2	8,0	8,5	9,6	7,4	11,4
		2020	9,0	8,2	10,1	8,7	8,4	9,2	10,4	7,5	12,6
Sekcja C dział 32	POZOSTAŁA PRODUKCJA WYROBÓW	2015	6,3	8,3	3,4	8,0	10,5	3,5	5,7	6,8	4,9

		2016	6,3	8,2	3,4	8,0	10,4	3,5	5,7	6,7	4,8
		2017	6,3	8,1	3,5	7,9	10,3	3,5	4,9	6,7	3,4
		2018	6,1	7,8	3,5	7,4	9,6	3,4	5,2	7,5	3,4
		2019	6,2	7,8	3,6	7,5	9,6	3,6	5,5	8,3	3,3
		2020	6,2	7,9	3,7	7,5	9,7	3,6	5,9	9,2	3,3
Sekcja C dział 33	NAPRAWA, KONSERWACJA I INSTALOWANIE MASZYN I URZĄDZEŃ	2015	11,7	13,7	8,5	12,5	14,6	8,7	16,0	14,4	17,3
		2016	11,8	13,8	8,8	12,6	14,7	8,9	15,5	12,6	17,9
		2017	12,1	14,0	9,3	13,0	15,0	9,4	14,7	12,6	16,4
		2018	12,4	14,2	9,8	13,3	15,1	9,9	16,8	12,5	20,3
		2019	13,0	14,7	10,6	13,9	15,7	10,6	18,5	14,9	21,4
		2020	13,5	15,1	11,1	14,3	16,0	11,2	17,4	13,3	20,6
SEKCJA D	WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORĄCĄ WODĘ I POWIETRZE DO UKŁADÓW KLIMATYZACYJNYCH	2015	2,3	2,9	1,4	3,9	5,4	1,3	2,3	2,5	2,1
		2016	2,4	3,0	1,5	4,2	5,8	1,3	1,9	1,7	2,1
		2017	2,5	3,1	1,5	4,4	6,1	1,3	2,6	1,7	3,4
		2018	2,5	3,2	1,5	4,5	6,3	1,3	3,0	1,7	4,1
		2019	2,7	3,5	1,6	5,0	7,1	1,3	2,2	0,8	3,3
		2020	3,1	4,1	1,8	6,2	8,9	1,4	1,8	0,8	2,7
SEKCJA E	DOSTAWA WODY; GOSPODAROWANIE ŚCIEKAMI I ODPADAMI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ	2015	3,7	3,8	3,6	4,6	4,7	4,4	5,7	4,2	6,9
		2016	3,8	3,9	3,6	4,7	4,7	4,6	5,7	4,2	6,9
		2017	3,8	3,9	3,6	4,7	4,7	4,8	6,4	5,9	6,8
		2018	3,7	3,7	3,6	4,7	4,5	5,0	6,7	5,0	8,1
		2019	3,7	3,7	3,7	4,7	4,6	5,0	6,7	5,8	7,4
		2020	3,7	3,8	3,7	4,8	4,6	5,1	6,3	5,0	7,3
Sekcja E dział 36	POBÓR, UZDATNIANIE I DOSTARCZANIE WODY	2015	0,5	0,4	0,6	0,5	0,4	0,5	0,8	0,0	1,4
		2016	0,5	0,4	0,6	0,5	0,4	0,5	0,4	0,0	0,7
		2017	0,5	0,4	0,6	0,5	0,4	0,6	0,0	0,0	0,0
		2018	0,5	0,4	0,6	0,5	0,4	0,6	0,0	0,0	0,0
		2019	0,5	0,4	0,6	0,5	0,4	0,6	0,4	0,8	0,0
		2020	0,5	0,4	0,6	0,5	0,4	0,6	0,4	0,8	0,0
Sekcja E dział 37	ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW	2015	0,7	0,5	1,0	1,0	0,7	1,4	2,3	1,7	2,8
		2016	0,7	0,5	1,0	1,0	0,7	1,4	2,3	1,7	2,8
		2017	0,7	0,5	1,0	0,9	0,7	1,4	2,3	1,7	2,7
		2018	0,7	0,5	1,0	0,9	0,7	1,4	2,2	1,7	2,7
		2019	0,7	0,5	1,0	1,0	0,7	1,4	2,2	1,7	2,7
		2020	0,7	0,5	1,1	1,0	0,7	1,5	2,2	0,8	3,3
Sekcja E dział 38	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA ZE ZBIERANIEM,	2015	2,4	2,7	1,9	2,9	3,1	2,4	2,3	1,7	2,8

	PRZETWARZANIEM I UNIESZKODLIWIANIEM ODPADÓW; ODZYSK SUROWCÓW	2016	2,4	2,7	1,9	3,0	3,2	2,6	2,7	1,7	3,4
		2017	2,4	2,7	1,9	3,0	3,2	2,7	3,8	3,3	4,1
		2018	2,3	2,6	1,9	3,0	3,0	2,9	3,7	1,7	5,4
		2019	2,3	2,6	1,9	3,0	3,0	2,8	3,3	1,7	4,7
		2020	2,3	2,6	1,9	3,0	3,1	2,8	3,0	1,7	4,0
Sekcja E dział 39	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ I POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z GOSPODARKĄ ODPADAMI	2015	0,2	0,2	0,1	0,3	0,4	0,1	0,4	0,8	0,0
		2016	0,2	0,2	0,1	0,3	0,4	0,1	0,4	0,8	0,0
		2017	0,2	0,2	0,1	0,3	0,4	0,1	0,4	0,8	0,0
		2018	0,2	0,2	0,1	0,3	0,4	0,1	0,7	1,7	0,0
		2019	0,2	0,3	0,1	0,3	0,4	0,1	0,7	1,7	0,0
		2020	0,2	0,3	0,1	0,3	0,4	0,1	0,7	1,7	0,0
SEKCJA F	BUDOWNICTWO	2015	126,9	130,7	121,2	136,4	151,4	109,5	166,1	187,1	149,0
		2016	128,7	131,6	124,2	138,3	153,2	111,3	165,6	184,5	150,1
		2017	133,5	135,0	131,1	142,5	156,6	117,1	170,1	190,1	153,7
		2018	140,5	138,5	143,6	146,0	156,8	126,4	179,7	194,9	167,3
		2019	152,2	147,7	159,0	156,1	166,2	137,8	185,9	194,1	179,2
		2020	163,5	157,1	173,1	166,0	174,9	149,7	199,3	207,7	192,6
Sekcja F dział 41	ROBOTY BUDOWLANE ZWIĄZANE ZE WZNOSZENIEM BUDYNKÓW	2015	39,2	41,3	36,0	49,6	59,6	31,6	55,3	72,8	40,9
		2016	39,7	41,9	36,4	50,6	61,2	31,4	52,3	66,6	40,6
		2017	40,8	42,8	37,6	52,1	63,0	32,5	52,3	65,3	41,7
		2018	41,1	41,9	40,0	50,8	60,1	33,9	53,4	65,0	44,0
		2019	43,5	43,9	42,9	53,5	63,2	35,9	55,4	66,9	46,1
		2020	45,8	46,0	45,5	56,2	66,3	37,9	57,7	70,1	47,8
Sekcja F dział 42	ROBOTY ZWIĄZANE Z BUDOWĄ OBIEKTÓW INŻYNIERII LĄDOWEJ I WODNEJ	2015	9,1	10,1	7,6	7,0	7,4	6,2	8,0	8,5	7,6
		2016	9,1	10,1	7,7	7,1	7,5	6,3	8,0	8,4	7,6
		2017	9,3	10,1	7,9	7,3	7,6	6,6	8,3	9,2	7,5
		2018	9,1	9,6	8,4	7,6	7,7	7,4	7,8	7,5	8,1
		2019	9,5	9,8	9,0	8,2	8,2	8,2	8,5	7,4	9,4
		2020	9,9	10,1	9,5	8,5	8,4	8,7	9,2	6,7	11,3
Sekcja F dział 43	ROBOTY BUDOWLANE SPECJALISTYCZNE	2015	78,6	79,3	77,6	79,8	84,4	71,6	102,9	105,8	100,5
		2016	79,9	79,7	80,1	80,6	84,5	73,6	105,3	109,5	101,9
		2017	83,4	82,1	85,5	83,1	86,0	78,0	109,5	115,6	104,5
		2018	90,3	87,0	95,2	87,6	89,0	85,1	118,4	122,4	115,2
		2019	99,2	94,0	107,0	94,4	94,9	93,6	121,9	119,7	123,7
		2020	107,9	101,1	118,1	101,3	100,3	103,0	132,4	131,0	133,5
SEKCJA G	HANDEL HURTOWY I DETALICZNY;	2015	275,8	334,0	187,3	362,7	435,6	231,5	389,4	460,4	331,3

	NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, WŁĄCZAJĄC MOTOCYKLE	2016	271,8	328,9	185,4	363,0	436,6	230,5	381,2	444,1	329,8
		2017	267,7	323,2	184,0	360,5	432,7	230,2	370,6	431,3	321,1
		2018	259,2	309,0	184,1	342,3	404,7	229,5	369,4	417,2	330,6
		2019	257,1	304,4	186,1	344,7	406,8	232,1	377,3	427,8	336,4
		2020	260,1	307,6	189,3	349,2	412,4	234,9	379,0	421,3	345,4
Sekcja G dział 45	HANDEL HURTOWY I DETALICZNY POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH	2015	40,0	42,6	36,0	46,0	48,5	41,7	69,0	76,2	63,1
		2016	40,5	42,8	36,9	46,9	49,4	42,4	70,1	75,0	66,1
		2017	41,2	43,2	38,1	47,5	49,7	43,5	73,0	74,5	71,7
		2018	42,1	43,5	40,0	48,4	49,9	45,8	74,0	74,1	73,8
		2019	42,9	43,9	41,5	49,8	51,1	47,4	82,4	88,4	77,6
		2020	43,3	44,1	42,2	49,7	50,9	47,5	81,7	82,6	81,0
Sekcja G dział 46	HANDEL HURTOWY, Z WYŁĄCZENIEM HANDLU POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI	2015	76,9	98,6	43,9	130,4	164,9	68,2	120,8	133,7	110,2
		2016	77,2	99,1	44,1	133,6	169,2	69,7	119,7	131,4	110,2
		2017	77,0	98,6	44,3	135,3	170,9	71,1	117,0	128,1	107,9
		2018	70,6	88,6	43,4	120,7	148,9	69,7	113,6	122,4	106,3
		2019	70,1	87,4	44,0	122,0	150,5	70,3	116,0	124,7	109,0
		2020	70,6	88,0	44,7	123,5	152,6	70,9	115,0	121,8	109,6
Sekcja G dział 47	HANDEL DETALICZNY, Z WYŁĄCZENIEM HANDLU DETALICZNEGO POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI	2015	158,9	192,8	107,5	186,3	222,2	121,6	199,7	250,5	158,0
		2016	154,1	187,0	104,5	182,4	218,0	118,4	191,3	237,6	153,5
		2017	149,6	181,4	101,6	177,7	212,1	115,6	180,6	228,6	141,4
		2018	146,4	176,9	100,6	173,2	205,9	114,0	181,9	220,7	150,4
		2019	144,1	173,0	100,7	172,9	205,2	114,5	178,8	214,7	149,8
		2020	146,2	175,6	102,3	176,0	208,8	116,5	182,3	216,9	154,8
SEKCJA H	TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA	2015	66,8	77,0	51,2	85,0	99,4	59,1	101,7	104,1	99,8
		2016	67,7	77,8	52,4	86,2	100,4	60,6	98,5	103,6	94,3
		2017	68,8	78,7	53,8	87,7	101,9	62,2	101,2	106,3	97,0
		2018	70,5	80,0	56,1	89,8	103,2	65,5	104,2	107,4	101,6
		2019	72,0	81,3	58,0	91,9	105,0	68,3	104,2	108,2	101,0
		2020	73,6	82,8	59,8	93,3	106,0	70,4	103,9	109,3	99,6
Sekcja H dział 49	TRANSPORT LĄDOWY ORAZ TRANSPORT RUROCIĄGOWY	2015	59,6	68,2	46,5	74,5	86,4	53,1	93,4	93,9	92,9
		2016	60,2	68,6	47,5	75,1	86,7	54,3	89,4	91,8	87,4
		2017	60,9	69,1	48,6	75,9	87,1	55,5	91,0	93,8	88,8
		2018	62,1	70,0	50,4	76,9	87,4	57,9	91,5	93,3	90,1
		2019	62,9	70,3	51,8	77,7	87,6	59,7	90,9	95,0	87,6
		2020	63,9	71,2	53,1	78,1	87,5	61,1	89,9	94,3	86,3
Sekcja H dział 50	TRANSPORT WODNY	2015	0,3	0,4	0,3	0,2	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0

		2016	0,3	0,4	0,3	0,2	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0
		2017	0,3	0,4	0,3	0,2	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0
		2018	0,3	0,4	0,3	0,2	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0
		2019	0,4	0,4	0,3	0,2	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0
		2020	0,4	0,4	0,4	0,2	0,3	0,2	0,0	0,0	0,0
Sekcja H dział 51	TRANSPORT LOTNICZY	2015	0,2	0,2	0,1	0,7	0,9	0,3	0,0	0,0	0,0
		2016	0,2	0,2	0,1	0,7	1,0	0,3	0,0	0,0	0,0
		2017	0,2	0,3	0,1	0,8	1,1	0,4	0,4	0,0	0,7
		2018	0,3	0,4	0,2	1,1	1,4	0,6	1,1	1,7	0,7
		2019	0,4	0,5	0,2	1,4	1,8	0,7	1,5	1,7	1,3
		2020	0,4	0,6	0,2	1,6	2,0	0,8	1,8	2,5	1,3
Sekcja H dział 52	MAGAZYNOWANIE I DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA TRANSPORT	2015	5,3	6,5	3,4	7,5	9,3	4,2	7,6	9,3	6,2
		2016	5,5	6,9	3,5	8,0	9,9	4,5	7,6	9,3	6,2
		2017	5,8	7,2	3,7	8,7	10,9	4,7	7,9	10,0	6,1
		2018	6,1	7,4	4,0	9,2	11,4	5,1	9,0	10,0	8,1
		2019	6,5	7,9	4,3	10,0	12,4	5,7	9,6	9,1	10,0
		2020	6,8	8,2	4,6	10,4	12,8	6,1	9,6	10,0	9,3
Sekcja H dział 53	DZIAŁALNOŚĆ POCZTOWA I KURIERSKA	2015	1,4	1,7	1,0	2,2	2,6	1,5	0,8	0,8	0,7
		2016	1,4	1,7	1,0	2,1	2,5	1,5	1,5	2,5	0,7
		2017	1,5	1,8	1,0	2,2	2,5	1,5	1,9	2,5	1,4
		2018	1,6	1,9	1,2	2,4	2,7	1,8	2,6	2,5	2,7
		2019	1,8	2,1	1,3	2,6	3,0	2,0	2,2	2,5	2,0
		2020	2,1	2,4	1,6	3,0	3,4	2,3	2,6	2,5	2,7
SEKCJA I	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI	2015	33,8	40,4	23,7	36,3	46,0	18,9	38,5	45,7	32,6
		2016	34,1	40,8	23,9	37,1	47,2	19,1	37,1	43,0	32,4
		2017	34,8	41,8	24,3	38,6	49,2	19,5	36,5	43,5	30,7
		2018	35,8	42,8	25,2	39,8	50,6	20,3	35,9	40,0	32,5
		2019	37,1	44,3	26,2	41,8	53,1	21,2	35,5	40,5	31,4
		2020	39,0	46,6	27,8	44,1	55,9	22,7	38,1	41,7	35,2
Sekcja I dział 55	ZAKWATEROWANIE	2015	8,8	9,0	8,4	5,1	6,1	3,2	2,7	1,7	3,5
		2016	9,1	9,4	8,7	5,5	6,8	3,3	3,4	1,7	4,8
		2017	9,6	10,0	9,0	6,1	7,5	3,7	6,0	4,2	7,5
		2018	10,1	10,6	9,5	6,6	8,0	3,9	7,5	5,0	9,5
		2019	10,7	11,1	9,9	7,0	8,5	4,1	7,0	4,1	9,4
		2020	11,4	11,9	10,6	7,6	9,3	4,6	8,5	4,2	12,0
Sekcja I dział 56	DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z	2015	25,0	31,4	15,3	31,2	39,8	15,6	35,8	44,0	29,1

	WYŻYWIENIEM	2016	25,0	31,4	15,2	31,6	40,4	15,8	33,7	41,3	27,5
		2017	25,2	31,7	15,3	32,5	41,7	15,8	30,5	39,4	23,2
		2018	25,7	32,2	15,8	33,2	42,6	16,4	28,4	35,0	23,0
		2019	26,4	33,2	16,3	34,8	44,6	17,1	28,5	36,3	22,1
		2020	27,7	34,7	17,1	36,5	46,6	18,1	29,6	37,5	23,2
SEKCJA J	INFORMACJA I KOMUNIKACJA	2015	34,6	49,2	12,3	79,2	111,5	21,0	29,3	28,8	29,8
		2016	37,1	52,8	13,3	85,7	120,5	23,0	28,0	27,8	28,2
		2017	40,2	57,1	14,7	93,1	130,7	25,3	31,6	32,7	30,7
		2018	43,8	61,8	16,8	100,2	139,7	28,8	32,1	30,8	33,2
		2019	48,0	67,3	19,0	109,8	152,2	32,7	37,3	36,3	38,1
		2020	52,1	72,9	21,1	118,5	164,1	36,0	41,8	40,0	43,2
Seksja J dział 58	DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA	2015	3,9	5,7	1,0	10,2	14,7	2,0	3,8	5,9	2,1
		2016	3,8	5,6	1,0	10,0	14,5	2,0	3,4	5,1	2,1
		2017	3,7	5,6	1,0	9,9	14,3	1,9	2,3	3,3	1,4
		2018	3,4	5,0	1,0	8,7	12,4	1,9	3,0	3,3	2,7
		2019	3,4	5,0	1,0	8,7	12,4	1,9	3,0	3,3	2,7
		2020	3,4	5,0	1,0	8,7	12,5	1,9	2,6	3,3	2,0
Seksja J dział 59	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z PRODUKCJĄ FILMÓW, NAGRAŃ WIDEO, PROGRAMÓW TELEWIZYJNYCH, NAGRAŃ DŹWIĘKOWYCH I MUZYCZNYCH	2015	3,4	4,9	1,2	10,2	14,4	2,5	8,0	5,1	10,4
		2016	3,5	5,1	1,3	10,7	15,2	2,7	6,1	3,4	8,3
		2017	3,7	5,2	1,3	11,3	15,9	2,9	6,4	4,2	8,2
		2018	3,9	5,5	1,5	11,8	16,5	3,3	6,7	4,2	8,8
		2019	4,2	5,9	1,7	12,9	18,0	3,6	8,1	6,6	9,4
		2020	4,5	6,3	1,8	13,8	19,3	3,9	9,6	7,5	11,3
Seksja J dział 60	NADAWANIE PROGRAMÓW	2015	0,2	0,4	0,0	0,6	0,9	0,0	0,4	0,8	0,0
		2016	0,2	0,4	0,0	0,6	0,8	0,0	0,4	0,8	0,0
		2017	0,2	0,4	0,0	0,5	0,8	0,0	0,4	0,8	0,0
		2018	0,2	0,3	0,0	0,4	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
		2019	0,2	0,3	0,0	0,4	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
		2020	0,2	0,3	0,0	0,4	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
Seksja J dział 61	TELEKOMUNIKACJA	2015	2,5	3,4	1,2	4,1	5,6	1,5	2,7	5,1	0,7
		2016	2,5	3,4	1,2	4,1	5,7	1,4	2,7	5,1	0,7
		2017	2,5	3,4	1,2	4,2	5,7	1,4	2,3	4,2	0,7
		2018	2,5	3,4	1,2	4,1	5,6	1,5	2,2	4,2	0,7
		2019	2,6	3,4	1,3	4,2	5,7	1,5	2,6	4,1	1,3
		2020	2,6	3,5	1,3	4,3	5,8	1,4	3,3	5,0	2,0
Seksja J dział 62	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z	2015	19,6	27,8	7,2	43,3	60,3	12,6	13,0	11,8	13,9

	OPROGRAMOWANIEM	2016	22,0	31,1	8,2	48,9	68,1	14,5	14,0	13,5	14,5
		2017	24,9	35,1	9,5	55,7	77,4	16,5	16,9	16,7	17,1
		2018	28,6	40,1	11,4	63,3	87,5	19,5	17,9	17,5	18,3
		2019	32,4	45,1	13,3	71,5	98,2	23,0	21,1	20,6	21,4
		2020	36,0	50,0	15,2	78,9	108,2	25,8	24,4	23,4	25,2
Sekcja J dział 63	DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA W ZAKRESIE INFORMACJI	2015	4,9	7,1	1,6	10,9	15,6	2,4	1,5	0,0	2,8
		2016	5,0	7,3	1,6	11,3	16,3	2,5	1,5	0,0	2,8
		2017	5,1	7,4	1,6	11,6	16,6	2,5	3,4	3,3	3,4
		2018	5,2	7,5	1,7	11,9	17,0	2,7	2,2	1,7	2,7
		2019	5,3	7,7	1,7	12,2	17,3	2,8	2,6	1,7	3,3
		2020	5,4	7,9	1,8	12,4	17,7	2,8	1,8	0,8	2,7
SEKCJA K	DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA	2015	33,2	44,7	15,7	47,3	64,0	17,2	31,6	36,4	27,7
		2016	32,4	43,7	15,4	47,7	64,6	17,1	31,4	36,2	27,5
		2017	32,1	43,2	15,3	47,6	64,6	17,0	30,1	33,5	27,3
		2018	32,0	43,0	15,6	47,7	64,4	17,7	27,6	28,3	27,1
		2019	32,3	43,0	16,1	48,6	65,5	18,0	30,7	33,0	28,8
		2020	32,4	43,2	16,4	49,0	66,1	18,2	31,8	33,4	30,6
Sekcja K dział 64	FINANSOWA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA, Z WYŁĄCZENIEM UBEZPIECZEŃ I FUNDUSZÓW EMERYTALNYCH	2015	7,1	10,2	2,4	13,4	19,3	2,9	6,1	7,6	4,9
		2016	7,1	10,2	2,3	14,4	20,8	3,0	5,7	6,7	4,8
		2017	7,1	10,2	2,3	14,8	21,3	3,0	5,3	5,0	5,5
		2018	7,0	10,1	2,4	14,8	21,2	3,2	4,5	2,5	6,1
		2019	7,0	10,0	2,4	15,0	21,5	3,2	5,9	5,8	6,0
		2020	6,9	9,9	2,4	15,1	21,7	3,1	5,5	5,8	5,3
Sekcja K dział 65	UBEZPIECZENIA, REASEKURACJA ORAZ FUNDUSZE EMERYTALNE, Z WYŁĄCZENIEM OBOWIĄZKOWEGO UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO	2015	0,3	0,4	0,3	0,6	0,7	0,5	0,8	0,0	1,4
		2016	0,3	0,4	0,3	0,6	0,7	0,5	0,8	0,0	1,4
		2017	0,3	0,4	0,3	0,6	0,7	0,5	0,4	0,0	0,7
		2018	0,3	0,4	0,3	0,6	0,7	0,5	0,4	0,0	0,7
		2019	0,4	0,4	0,3	0,7	0,7	0,5	0,0	0,0	0,0
		2020	0,4	0,4	0,3	0,7	0,8	0,6	0,0	0,0	0,0
Sekcja K dział 66	DZIAŁALNOŚĆ WSPOMAGAJĄCA USŁUGI FINANSOWE ORAZ UBEZPIECZENIA I FUNDUSZE EMERYTALNE	2015	25,8	34,2	13,0	33,3	44,1	13,8	24,8	28,8	21,5
		2016	25,0	33,2	12,7	32,6	43,2	13,6	25,0	29,5	21,3
		2017	24,7	32,6	12,6	32,2	42,6	13,5	24,5	28,5	21,2
		2018	24,7	32,5	12,9	32,3	42,5	14,0	22,8	25,8	20,3
		2019	24,9	32,6	13,3	32,9	43,2	14,3	24,8	27,3	22,7
		2020	25,2	32,9	13,7	33,2	43,6	14,5	26,3	27,5	25,2
SEKCJA L	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU	2015	60,6	91,1	14,4	63,8	91,3	14,5	31,2	46,6	18,7

	NIERUCHOMOŚCI	2016	62,6	94,1	15,1	66,9	95,6	15,3	32,2	46,3	20,7
		2017	64,8	97,1	15,9	69,9	99,7	16,2	36,1	48,6	26,0
		2018	66,7	99,8	16,8	72,2	102,5	17,4	39,6	50,0	31,2
		2019	69,3	103,4	18,1	76,1	107,8	18,7	39,5	51,2	30,1
		2020	72,1	107,5	19,2	79,8	112,8	20,0	41,4	51,7	33,2
SEKCJA M	DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA	2015	105,3	145,5	44,2	194,5	268,0	62,2	108,6	110,0	107,4
		2016	109,7	151,3	46,7	205,7	283,4	66,0	112,9	108,7	116,4
		2017	114,0	156,8	49,4	215,6	296,3	70,2	119,6	115,6	123,0
		2018	118,3	161,5	53,4	223,4	304,5	76,8	133,7	123,2	142,2
		2019	123,8	168,0	57,4	236,8	321,7	82,8	140,0	133,0	145,8
		2020	129,3	175,1	61,1	248,1	336,2	88,5	146,1	136,8	153,4
Sekcja M dział 69	DZIAŁALNOŚĆ PRAWNICZA, RACHUNKOWO-KSIĘGOWA	2015	26,9	37,7	10,5	48,4	66,7	15,4	32,4	38,1	27,7
		2016	28,3	39,5	11,2	51,1	70,4	16,3	33,3	33,7	33,0
		2017	29,5	41,2	11,8	53,7	73,9	17,3	35,0	34,3	35,5
		2018	30,8	42,7	12,8	56,3	77,0	18,8	36,6	35,8	37,3
		2019	31,9	44,2	13,5	59,0	80,6	19,8	37,0	38,8	35,4
		2020	33,2	45,8	14,3	61,5	83,7	21,1	37,0	38,4	35,9
Sekcja M dział 70	DZIAŁALNOŚĆ FIRM CENTRALNYCH (HEAD OFFICES); DORADZTWO ZWIĄZANE Z ZARZĄDZANIEM	2015	17,6	24,8	6,7	50,4	70,8	13,6	25,9	16,1	34,0
		2016	19,3	27,2	7,3	55,8	78,5	15,0	26,9	15,2	36,5
		2017	20,7	29,1	8,0	59,7	83,6	16,6	29,7	20,9	36,9
		2018	22,1	30,8	8,9	63,1	87,6	18,8	32,9	21,7	42,0
		2019	23,8	33,1	9,8	68,0	94,1	20,7	33,6	21,5	43,5
		2020	25,4	35,3	10,6	72,1	99,7	22,2	35,1	21,7	45,8
Sekcja M dział 71	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE ARCHITEKTURY I INŻYNIERII; BADANIA I ANALIZY TECHNICZNE	2015	23,6	32,0	10,7	29,5	39,6	11,3	13,0	17,8	9,0
		2016	24,0	32,5	11,2	30,2	40,5	11,8	14,0	18,5	10,3
		2017	24,6	33,0	11,8	31,1	41,5	12,5	15,0	18,4	12,3
		2018	24,8	32,9	12,6	30,9	40,4	13,6	17,2	20,8	14,2
		2019	25,8	33,9	13,6	32,3	42,1	14,7	19,2	21,5	17,4
		2020	26,8	35,0	14,4	33,7	43,7	15,6	19,6	22,5	17,3
Sekcja M dział 72	BADANIA NAUKOWE I PRACE ROZWOJOWE	2015	1,1	1,6	0,4	2,5	3,6	0,6	0,4	0,8	0,0
		2016	1,2	1,7	0,4	2,8	3,9	0,7	0,4	0,8	0,0
		2017	1,3	1,9	0,4	2,9	4,1	0,7	0,8	1,7	0,0
		2018	1,4	1,9	0,5	2,9	4,1	0,8	1,5	2,5	0,7
		2019	1,5	2,1	0,5	3,2	4,4	0,8	1,5	2,5	0,7
		2020	1,6	2,3	0,5	3,4	4,8	0,9	1,1	1,7	0,7
Sekcja M dział 73	REKLAMA, BADANIE RYNKU I OPINII	2015	13,2	18,7	4,8	30,4	42,7	8,3	15,2	14,4	15,9

	PUBLICZNEJ	2016	13,5	19,1	4,9	31,5	44,2	8,6	15,2	16,9	13,8
		2017	13,8	19,6	5,1	32,6	45,8	8,8	15,0	16,7	13,7
		2018	14,2	20,1	5,4	33,5	46,8	9,4	17,6	18,3	16,9
		2019	14,9	20,9	5,8	35,6	49,6	10,1	21,1	23,9	18,7
		2020	15,5	21,7	6,2	37,0	51,7	10,5	23,7	25,0	22,6
Sekcja M dział 74	POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA	2015	20,2	27,6	9,0	29,8	40,8	10,1	19,4	19,5	19,4
		2016	20,7	28,2	9,4	30,9	42,1	10,7	20,8	20,2	21,3
		2017	21,4	28,9	10,0	32,0	43,4	11,4	21,8	20,1	23,2
		2018	22,3	29,9	10,9	32,9	44,3	12,4	25,8	20,8	29,8
		2019	23,1	30,6	11,8	34,8	46,5	13,6	24,8	20,6	28,1
		2020	24,1	31,8	12,7	36,3	48,1	14,8	25,9	21,7	29,2
Sekcja M dział 75	DZIAŁALNOŚĆ WETERYNARYJNA	2015	2,7	3,0	2,2	3,5	3,8	2,9	2,3	3,4	1,4
		2016	2,7	3,0	2,2	3,6	3,9	3,0	2,3	3,4	1,4
		2017	2,7	3,0	2,2	3,7	4,0	3,0	2,3	3,3	1,4
		2018	2,8	3,1	2,2	3,8	4,2	3,1	2,2	3,3	1,4
		2019	2,8	3,1	2,3	3,9	4,3	3,2	3,0	4,1	2,0
		2020	2,9	3,2	2,4	4,1	4,5	3,4	3,7	5,8	2,0
SEKCJA N	DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA	2015	32,0	40,2	19,4	53,5	68,6	26,5	45,0	48,2	42,3
		2016	33,0	41,7	19,8	56,8	73,2	27,2	48,1	49,7	46,8
		2017	34,5	43,5	21,0	59,6	77,0	28,2	50,0	53,6	47,1
		2018	36,2	45,4	22,4	62,4	80,3	29,8	53,4	54,1	52,8
		2019	38,4	48,0	24,1	66,7	86,1	31,6	55,4	57,0	54,2
		2020	40,9	50,8	26,1	71,5	92,0	34,3	60,3	61,7	59,1
Sekcja N dział 77	WYNAJEM I DZIERŻAWA	2015	4,4	5,0	3,6	6,3	7,5	4,3	3,0	4,2	2,1
		2016	4,6	5,2	3,7	6,8	8,1	4,5	4,5	4,2	4,8
		2017	4,9	5,5	3,9	7,3	8,7	4,8	5,6	6,7	4,8
		2018	5,2	5,8	4,2	7,6	9,1	4,8	4,5	5,0	4,1
		2019	5,5	6,2	4,4	8,0	9,7	5,0	5,2	5,8	4,7
		2020	5,8	6,5	4,6	8,5	10,2	5,3	6,7	7,5	6,0
Sekcja N dział 78	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZATRUDNIENIEM	2015	1,8	2,6	0,6	3,8	5,4	1,1	0,8	0,0	1,4
		2016	2,2	3,1	0,7	4,4	6,2	1,2	1,9	3,4	0,7
		2017	2,6	3,7	0,9	5,1	7,2	1,4	2,6	2,5	2,7
		2018	3,0	4,3	1,0	5,8	8,2	1,5	2,2	2,5	2,0
		2019	3,3	4,8	1,1	6,6	9,3	1,6	3,3	2,5	4,0
		2020	3,5	5,1	1,2	7,1	9,9	1,8	3,7	3,3	4,0
Sekcja N dział 79	DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZATORÓW TURYSTYKI,	2015	3,5	5,0	1,2	5,7	8,1	1,3	4,2	5,9	2,8

	POŚREDNIKÓW I AGENTÓW TURYSTYCZNYCH ORAZ POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA W ZAKRESIE REZERWACJI I DZIAŁALNOŚCI Z NIĄ ZWIĄZANE	2016	3,5	5,0	1,2	5,8	8,4	1,3	3,8	5,1	2,8
		2017	3,6	5,1	1,3	6,0	8,6	1,3	3,4	5,0	2,0
		2018	3,4	4,9	1,3	5,6	7,9	1,4	3,7	4,2	3,4
		2019	3,6	5,0	1,4	5,8	8,2	1,5	3,3	4,1	2,7
		2020	3,6	5,1	1,5	5,9	8,3	1,6	3,7	3,3	4,0
Sekcja N dział 80	DZIAŁALNOŚĆ DETEKTYWISTYCZNA I OCHRONIARSKA	2015	1,7	2,4	0,5	3,6	5,2	0,9	5,3	10,2	1,4
		2016	1,8	2,6	0,6	4,3	6,2	1,0	5,3	10,1	1,4
		2017	1,9	2,7	0,6	4,6	6,6	1,0	6,0	11,7	1,4
		2018	1,9	2,7	0,6	4,7	6,7	1,1	6,3	12,5	1,4
		2019	1,9	2,8	0,6	5,0	7,1	1,2	5,2	9,9	1,3
		2020	2,0	2,9	0,6	5,6	7,9	1,2	6,3	11,7	2,0
Sekcja N dział 81	DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z UTRZYMANIEM PORZĄDKU W BUDYNKACH I ZAGOSPODAROWANIEM TERENÓW ZIELENI	2015	11,5	13,3	8,8	16,5	19,4	11,3	13,3	11,8	14,6
		2016	11,6	13,4	9,0	16,7	19,7	11,3	12,5	10,1	14,5
		2017	11,9	13,6	9,5	16,9	19,9	11,6	12,4	9,2	15,0
		2018	12,4	14,0	10,1	17,4	20,3	12,2	15,7	10,8	19,6
		2019	13,0	14,5	10,8	18,3	21,3	12,9	15,5	11,6	18,7
		2020	13,8	15,2	11,7	19,4	22,3	14,1	14,8	10,8	17,9
Sekcja N dział 82	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ADMINISTRACYJNĄ OBSŁUGĄ BIURA I POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ WSPOMAGAJĄCA PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	2015	9,0	11,9	4,6	17,5	23,0	7,7	18,3	16,1	20,1
		2016	9,3	12,3	4,6	18,7	24,7	7,9	20,1	16,9	22,7
		2017	9,6	12,8	4,9	19,7	26,2	8,1	19,9	18,4	21,2
		2018	10,4	13,7	5,3	21,3	28,1	8,9	20,9	19,2	22,4
		2019	11,2	14,7	5,9	23,0	30,5	9,4	22,9	23,1	22,7
		2020	12,1	15,9	6,4	25,0	33,3	10,2	25,1	25,0	25,2
SEKCJA O	ADMINISTRACJA PUBLICZNA I OBRONA NARODOWA; OBOWIĄZKOWE ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNE	2015	7,0	3,9	11,7	6,5	3,3	12,4	3,4	2,5	4,2
		2016	7,1	3,9	11,8	6,6	3,3	12,4	3,4	2,5	4,1
		2017	7,1	3,9	11,8	6,6	3,3	12,5	3,8	2,5	4,8
		2018	6,9	3,9	11,4	6,3	3,3	11,8	3,0	2,5	3,4
		2019	6,9	4,0	11,4	6,4	3,3	11,8	3,0	2,5	3,3
		2020	7,0	4,0	11,4	6,4	3,4	11,8	3,0	2,5	3,3
SEKCJA P	EDUKACJA	2015	38,4	47,3	24,9	52,0	64,3	29,8	39,6	45,7	34,7
		2016	39,0	48,0	25,4	53,0	65,7	30,2	40,5	45,5	36,5
		2017	38,0	47,7	23,4	52,4	65,9	28,2	37,6	43,5	32,8
		2018	39,0	49,0	24,0	54,5	68,5	29,2	39,6	50,0	31,2
		2019	39,9	50,1	24,6	56,6	71,2	30,0	42,1	54,5	32,1
		2020	41,2	51,7	25,5	58,4	73,5	31,1	43,6	55,1	34,5
SEKCJA Q	OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	2015	59,1	79,5	28,1	64,7	84,9	28,3	40,4	50,8	31,9

		2016	60,9	81,7	29,5	66,7	87,3	29,7	40,9	54,8	29,6
		2017	62,9	84,0	31,1	69,4	90,4	31,5	44,8	60,3	32,1
		2018	65,3	86,7	33,1	72,0	93,5	33,1	45,6	60,0	33,9
		2019	67,9	89,8	35,1	75,7	97,9	35,3	46,9	59,5	36,8
		2020	70,8	93,4	37,1	79,4	102,4	37,6	51,4	63,4	41,8
Sekcja Q dział 86	OPIEKA ZDROWOTNA	2015	55,1	75,0	25,0	60,5	80,3	24,8	36,6	47,4	27,7
		2016	56,9	77,0	26,4	62,5	82,7	26,2	37,5	50,6	26,9
		2017	58,8	79,2	28,0	65,0	85,6	27,9	41,0	55,3	29,4
		2018	61,0	81,7	29,8	67,5	88,5	29,5	41,8	55,0	31,2
		2019	63,5	84,7	31,7	71,0	92,8	31,5	42,9	53,7	34,1
		2020	66,2	88,0	33,6	74,5	97,0	33,7	47,7	58,4	39,2
Sekcja Q dział 87	POMOC SPOŁECZNA Z ZAKWATEROWANIEM	2015	0,9	1,0	0,8	1,1	1,0	1,1	1,9	0,8	2,8
		2016	0,9	1,0	0,8	1,1	1,1	1,1	1,9	1,7	2,1
		2017	0,9	1,0	0,8	1,1	1,1	1,1	1,9	1,7	2,0
		2018	1,0	1,1	0,8	1,1	1,1	1,1	1,9	1,7	2,0
		2019	0,9	1,0	0,8	1,1	1,0	1,1	1,8	1,7	2,0
		2020	1,0	1,1	0,8	1,1	1,1	1,1	1,8	1,7	2,0
Sekcja Q dział 88	POMOC SPOŁECZNA BEZ ZAKWATEROWANIA	2015	3,0	3,5	2,3	3,2	3,6	2,4	1,9	2,5	1,4
		2016	3,1	3,6	2,3	3,1	3,6	2,4	1,5	2,5	0,7
		2017	3,2	3,7	2,4	3,3	3,7	2,5	1,9	3,3	0,7
		2018	3,3	3,9	2,5	3,4	3,9	2,5	1,9	3,3	0,7
		2019	3,5	4,1	2,6	3,6	4,1	2,7	2,2	4,1	0,7
		2020	3,6	4,3	2,7	3,7	4,2	2,8	1,8	3,3	0,7
SEKCJA R	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ	2015	19,4	23,3	13,5	23,2	29,3	12,2	15,2	17,8	13,2
		2016	19,9	23,9	13,9	24,1	30,4	12,8	15,5	16,9	14,5
		2017	20,6	24,7	14,5	25,0	31,5	13,4	15,4	15,1	15,7
		2018	20,6	24,4	14,9	25,2	31,3	14,3	16,4	15,0	17,6
		2019	21,5	25,3	15,7	26,8	33,1	15,4	17,0	14,9	18,7
		2020	22,4	26,4	16,3	28,2	34,8	16,2	19,2	17,5	20,6
Sekcja R dział 90	DZIAŁALNOŚĆ TWÓRCZA ZWIĄZANA Z KULTURĄ	2015	5,1	6,3	3,1	8,6	11,5	3,4	4,2	3,4	4,9
		2016	5,1	6,4	3,2	9,0	12,0	3,6	4,5	2,5	6,2
		2017	5,4	6,7	3,4	9,3	12,3	3,8	4,9	2,5	6,8
		2018	5,7	7,0	3,8	9,8	12,8	4,3	4,9	3,3	6,1
		2019	6,1	7,4	4,2	10,5	13,7	4,8	4,8	3,3	6,0
		2020	6,5	7,9	4,4	11,5	14,9	5,2	5,2	3,3	6,6
Sekcja R dział 91	DZIAŁALNOŚĆ BIBLIOTEK, ARCHIWÓW,	2015	1,2	1,3	1,1	1,3	1,3	1,4	0,4	0,8	0,0

	MUZEÓW ORAZ POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ	2016	1,2	1,3	1,1	1,3	1,3	1,3	0,4	0,8	0,0
		2017	1,3	1,3	1,1	1,4	1,4	1,3	0,4	0,8	0,0
		2018	1,3	1,3	1,1	1,4	1,4	1,4	0,4	0,8	0,0
		2019	1,3	1,4	1,1	1,4	1,4	1,4	0,4	0,8	0,0
		2020	1,3	1,4	1,2	1,4	1,4	1,4	0,4	0,8	0,0
Sekcja R dział 92	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z GRAMI LOSOWYMI I ZAKŁADAMI WZAJEMNYMI	2015	0,3	0,5	0,1	0,4	0,5	0,1	0,4	0,8	0,0
		2016	0,3	0,5	0,1	0,4	0,5	0,1	0,0	0,0	0,0
		2017	0,3	0,4	0,1	0,4	0,5	0,1	0,0	0,0	0,0
		2018	0,3	0,4	0,1	0,3	0,5	0,1	0,0	0,0	0,0
		2019	0,3	0,4	0,1	0,3	0,5	0,1	0,0	0,0	0,0
		2020	0,3	0,4	0,1	0,3	0,5	0,1	0,0	0,0	0,0
Sekcja R dział 93	DZIAŁALNOŚĆ SPORTOWA, ROZRYWKOWA I REKREACYJNA	2015	12,8	15,2	9,2	12,9	16,0	7,3	10,3	12,7	8,3
		2016	13,2	15,7	9,5	13,4	16,6	7,8	10,6	13,5	8,3
		2017	13,7	16,2	9,8	14,0	17,3	8,2	10,2	11,7	8,9
		2018	13,3	15,6	9,8	13,8	16,7	8,5	11,2	10,8	11,5
		2019	13,8	16,2	10,3	14,5	17,5	9,1	11,8	10,7	12,7
		2020	14,3	16,7	10,6	15,0	18,0	9,4	13,7	13,3	13,9
SEKCJA S i T	POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	2015	70,5	86,3	46,6	88,2	111,5	46,4	64,4	69,4	60,3
		2016	72,0	88,1	47,8	91,5	115,4	48,3	69,0	75,0	64,0
		2017	74,4	90,7	50,0	94,9	119,3	50,9	68,9	73,7	64,9
		2018	75,7	89,0	55,6	94,8	116,1	56,2	73,2	79,9	67,7
		2019	79,8	92,4	61,0	100,8	121,7	63,0	82,0	85,1	79,6
		2020	82,6	95,3	63,8	104,5	125,5	66,4	87,3	92,6	83,0
Sekcja S dział 94	DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI CZŁONKOWSKICH	2015	34,8	42,8	22,8	44,6	58,2	20,2	21,0	22,0	20,1
		2016	35,7	43,9	23,4	46,7	60,8	21,4	23,1	24,4	22,0
		2017	36,7	45,1	24,0	48,7	63,2	22,5	25,6	26,8	24,6
		2018	35,8	41,4	27,4	46,2	57,7	25,4	26,5	27,5	25,7
		2019	37,4	42,1	30,4	49,2	59,9	29,8	29,9	27,3	32,1
		2020	38,1	42,8	31,1	50,9	61,7	31,2	30,3	26,7	33,2
Sekcja S dział 95	NAPRAWA I KONSERWACJA KOMPUTERÓW I ARTYKUŁÓW UŻYTKU OSOBISTEGO I DOMOWEGO	2015	8,3	10,7	4,6	10,6	13,7	5,1	7,6	9,3	6,2
		2016	8,2	10,5	4,6	10,4	13,5	5,0	8,0	10,1	6,2
		2017	8,1	10,3	4,8	10,4	13,3	5,1	7,9	10,0	6,1
		2018	8,1	10,2	4,9	10,3	13,1	5,2	8,2	10,8	6,1
		2019	8,1	10,1	5,1	10,4	13,2	5,3	9,2	13,2	6,0
		2020	8,1	10,1	5,1	10,4	13,1	5,5	9,6	14,2	6,0
Sekcja S dział 96	POZOSTAŁA INDYWIDUALNA DZIAŁALNOŚĆ	2015	27,4	32,8	19,1	33,0	39,7	21,1	35,8	38,1	34,0

i Sekcja T dział 97 i 98	USŁUGOWA; GOSPODARSTWA DOMOWE: ZATRUDNIAJĄCE PRACOWNIKÓW, PRODUKUJĄCE WYROBY	2016	28,2	33,7	19,8	34,3	41,2	21,9	37,9	40,4	35,8
		2017	29,6	35,3	21,2	35,9	42,9	23,3	35,4	36,8	34,2
		2018	31,8	37,5	23,3	38,3	45,3	25,6	38,5	41,6	35,9
		2019	34,3	40,2	25,5	41,3	48,7	27,9	42,9	44,6	41,5
		2020	36,4	42,4	27,6	43,3	50,7	29,8	47,3	51,7	43,8
SEKCJA U	ORGANIZACJE I ZESPOŁY EKSTERYTORIALNE	2015	0,1	0,1	0,0	0,3	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
		2016	0,1	0,1	0,0	0,3	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
		2017	0,1	0,1	0,0	0,3	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
		2018	0,1	0,1	0,0	0,3	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
		2019	0,1	0,1	0,0	0,3	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
		2020	0,1	0,1	0,0	0,3	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0

Załącznik 2.

Z „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2017-2020. Miasto i Gmina Góra Kalwaria” – rys historyczny, dziedzictwo, wykazy zabytków

„...5.2. Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

5.2.1 Rys historyczny oraz charakterystyka zasobu zabytków nieruchomości gminy Góra Kalwaria

Na terenie miasta i gminy Góra Kalwaria zinwentaryzowano w czasie badań terenowych ok. 100 zabytków nieruchomości w postaci: założeń przestrzennych, budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej, kościołów, założeń parkowych oraz cmentarzy. Największe ich skupiska znajdują się w historycznych ośrodkach miejskich: Czersku i Górze Kalwarii, pozostałe rozrzucone są na terenie gminy. Stanowią one materialne świadectwo historii gminy i posiadają nierzadko wybitne wartości artystyczne.

Czersk

Czersk jest miastem o najstarszej metryce na obszarze gminy i najstarszym ośrodkiem chrześcijaństwa na południowo-zachodnim Mazowszu. Początki osadnictwa na wzgórzu w miejscu obecnego Czerska datuje się na epokę kamienia. Założono go w miejscu atrakcyjnym ze względu na położenie na skrzyżowaniu szlaków handlowych, umiejscowienie nad skarpą oraz dogodną przeprawę przez Wisłę. Pierwszy znany gród powstał w XI wieku na miejscu istniejącej już osady z VII-VIII wieku. W XII wieku Czersk stał się siedzibą kasztelana a w 1252 archidiakonatu, podległego biskupstwu poznańskiemu, co czyniło go ważnym ośrodkiem politycznym. W tym samym wieku stał się Czersk stolicą Księstwa Mazowieckiego. Prawa miejskie mógł uzyskać Czersk już około 1321 r, a w 1386 roku został lokowany na prawie chełmińskim. Osadę miejską rozplanowano na terenie zajęтым przez wcześniejsze osadnictwo, które obejmowało strefę wysoczyzny przylegającą do wzgórz czerskich. Jurysdykcją miejską objęte były grunty rolnicze oraz przedmieścia. Na przełomie XIV i XV wieku książę Janusz I mazowiecki zbudował w Czersku wieloboczny zamek z dwoma wieżami oraz wieżą bramną. Od końca wieku Czersk powoli zaczął tracić znaczenie na rzecz Warszawy, dokąd w 1413 roku przeniesiona została siedziba księstwa. Przyczynę upadku miasta upatruje się często w przesunięciu się biegu Wisły w XIV wieku.

Ponowny okres rozkwitu przeżył Czersk, gdy rządziła nim królowa Bona, żona Zygmunta Starego. Otrzymała ona Czersk jako odprawę wdowią po śmierci króla. Królowa chętnie przebywała w mieście i z jej inicjatywy powstały browary, rozwinął się handel, uprawa winorośli i ogrodnictwo. W czasie potopu szwedzkiego Czersk doznał bardzo poważnego uszczerbku. Wojska szwedzkie po doznaniu klęski od Stefana Czarnieckiego pod Warką wycofując się opanowały twierdzę czerską i doszczętnie ją zdewastowały. Od tego czasu nastąpił dalszy, systematyczny regres miasta. W latach 1762-1766 marszałek wielki koronny Franciszek Bieliński podjął próbę odbudowy zamku, jednak po dostaniu się pod zabór pruski mury zostały zburzone, co pozbawiło twierdzę resztek znaczenia militarnego. W 1869 roku władze rosyjskie pozbawiły Czersk statusu miasta. Utrata znaczenia ekonomicznego i politycznego przyniosła jednak pozytywny skutek w postaci zakonserwowania średniowiecznego układu urbanistycznego miasta lokacyjnego. Mimo wtórnych podziałów i komasacji parceli dookoła rynku i wzdłuż głównych odchodzących od niego traktów zachowany został w pełni układ średniowiecznego rynku oraz ulic – na tyle unikatowy, że wpisano go do rejestru zabytków. W okresie nowożytnym wypełniono go rozproszoną zabudową, nie nawiązującą urbanistycznie ani architektonicznie do średniowiecznej zabudowy miasta. Zachowały się za to ruiny średniowiecznego zamku, kościół parafialny z początku XIX w (lecz posadowiony w miejscu poprzednich świątyń z XIII i XIV w.), silnie zdewastowany pierwszy cmentarz parafialny założony w XV w i drugi cmentarz, otwarty w połowie XIX w. po zamknięciu pierwszego.

Góra Kalwaria

Doczekała się pierwszych wzmianek w dokumentach w roku 1252 jako wieś rycerska Góra i siedziba sięgającej zapewne początku XII w. dużej parafii po obu stronach Wisły. Spalona i zniszczona w czasie potopu szwedzkiego, nabyta została w roku 1666 od braci Górskich przez biskupa poznańskiego Stefana Wierzbowskiego.

Założenie barokowe

Biskup Wierzbowski postanowił uczynić z Góry sanktuarium męki Jezusa Chrystusa. Na wzór powstających w dobie baroku założeń kalwaryjskich stworzył układ urbanistyczny miasta oparty na planie krzyża łacińskiego. Rozplanowanie miasta podporządkowane zostało trasom pielgrzymkowym, których przebieg utworzono przez analogię do teoretycznego planu Jerozolimy w 2 poł. XI w. Zgodnie z zasadami urbanistyki barokowej wyeksponowano obiekty kalwaryjskie. Przy ulicach stanowiących główne osie kompozycyjne zaprojektowano 3 klasztory symbolizujące bramy jerozolimskie. Trzon krzyża (ul. Kalwaryjską) zamknięto od wschodu założeniem Bernardynów, a od zachodu kościołem św. Krzyża. Ramię poprzeczne krzyża zakończono klasztorami Dominikanów i Pijarów. Ogólnie wzniesiono 5 kościołów wraz z klasztorami, 15 innych kościołów i kaplic oraz 10 stacji drogi krzyżowej. Z barokowego założenia zachowały się: kościół pobernardyński Niepokalanego Poczęcia NMP, kaplica kalwaryjska: tzw. "Ratusz Piłata", kaplica kalwaryjska Zwiastowania, dawny kościół marianów, tzw. "Wieczernik" oraz dawne kolegium zakonu Pijarów, przebudowane w XIX w, które ze względu na pełnioną obecnie funkcję (Dom Pomocy Społecznej) nie jest dostępne dla zwiedzających i nie stanowi czytelnego elementu w układzie przestrzennym miasta. Zachował się również tzw. Pałac Biskupi z XVII w (przebudowany w wieku XVIII). Barokowy układ przestrzenny na przestrzeni wieków wypełniała stopniowo zabudowa mieszkalna, Do dzisiejszego dnia zachowały się nieliczne przykłady zabudowy XVIII- i XIX-wiecznej, tworzące pierzejową obudowę głównych ulic miasta. W 1670 r. walory i znaczenie tego ośrodka religijnego docenił Michał Korybut Wiśniowiecki, nadając Górze prawa miejskie. Miasto otrzymało wówczas nazwę Nowe Jerusalem. Przywilej nadany przez króla Michała Korybuta Wiśniowieckiego w 1670 r. m.in. zwalniał mieszczan z jakichkolwiek podatków, by miasto mogło się rozwijać. Od śmierci biskupa Stefana Wierzbowskiego datuje się powolny regres miasta. W czasie działań wojennych w 1794 r. (przeprana bitwa z wojskami rosyjskimi) miasto uległo poważnemu zniszczeniu. Spłonął m.in. klasztor dominikanek. Do rozbiorów Góra Kalwaria była w woj. mazowieckim. W 1795 r. miasto znalazło się pod zaborem pruskim., od 1807 r. do 1815 r. w Księstwie Warszawskim, a po 1815 r. – pod panowaniem Rosji.

Przekształcenia miasta w XIX w.

W 1815 r. przeniesiono do Góry Kalwarii z Czerska sąd grodzki. Dokonano także regulacji ulic, założono bruki, ustanowiono roгатki. W 1834 r. wybudowano klasycystyczny ratusz. Z tego okresu historii miasta pozostało kilka reprezentatywnych budowli: ratusz i jatki z 1 połowy XIX w, oraz dawny gmach sądu grodzkiego (wartościowy architektonicznie obiekt o nie przebadanej dotychczas historii, czekający na wpis do rejestru zabytków). W połowie XIX wieku przeprowadzono porządkowanie sieci ulicznej, co doprowadziło do częściowego zniszczenia pierwotnych barokowych założeń urbanistycznych. W 1883 roku Góra Kalwaria utraciła prawa miejskie. Odzyskała je w 1919 r.

Koszary carskie

Władze Rosji carskiej już na początku swych rządów w Królestwie Kongresowym dostrzegły walory strategiczne Góry, położonej nad środkową Wisłą i w stosunkowo bliskim sąsiedztwie Warszawy. Stała się ona na sto lat (z krótką przerwą w okresie powstania listopadowego) miejscem stałego postoju wojska rosyjskiego. Początkowo było ono rozlokowane w dwóch miejscach, w południowej i północnej części miasta. Pierwszym terenem w Górze Kalwarii, w którym umieszczono

koszary, były grunty i zabudowania należące do kolegium pijarów, którzy prowadzili tu szkołę. Pobyt wojsk rosyjskich w tym miejscu trwał do czasu przeznaczenia budynków popijarskich na Dom Przytułku Starców i Kalek w 1840 r. Już w 1819 r. wojsko przejęło część klasztoru bernardynów przy kościele parafialnym na koszary. Uznano, że jest on za obszerny dla potrzeb tylko kilku zamieszkałych w nim zakonników. Namiestnik królewski Zajączek zdecydował o przeznaczeniu, dla potrzeb przebudowy i rozbudowy obiektów wojskowych, materiałów z rozbiórki muru okalającego zniszczony klasztor dominikanów. W II połowie XIX w. w Górze zbudowano cerkiew prawosławną, z przeznaczeniem dla ulokowanych tu wojsk carskich. W czasach późniejszych cerkiew przerobiono na Dom Żołnierza. Zachowane do dziś budynki koszarowe przy ul. Dominikańskiej powstały na gruntach dawnego klasztoru dominikanów (przejętego przez wojsko prawdopodobnie ok. połowy XIX w.) pod koniec wieku XIX. Zachowane do dziś najstarsze budynki koszarowe przy ul. Dominikańskiej powstały na gruntach dawnego klasztoru dominikanów (przejętego przez wojsko prawdopodobnie ok. połowy XIX w.) pod koniec wieku XIX. Są to dwa wtórnie otynkowane budynki wzdłuż ul. Dominikańskiej, obecnie nie użytkowane, budynek przy ul. por. Białka 4, pełniący funkcję przychodni zdrowia, dawny gmach Dowództwa (obecnie oddział Sądu Okręgowego w Warszawie), nie użytkowany budynek magazynowy przy ul. por. Białka 13, niewielki budynek (wartownia?) oraz zachowany w złym stanie budynek dawnego aresztu. Kolejna faza rozbudowy koszar nastąpiła w latach 30-tych XX w. i z tego okresu zachował się modernistyczny Dom Żołnierza oraz 4 budynki mieszkalne: dwa od strony północnej i dwa od strony południowej założenia.

Osadnictwo żydowskie

Kolejnym elementem charakteryzującym dziedzictwo kulturowe Góry Kalwarii stało się osadnictwo żydowskie. Pierwsi Żydzi osiedli w Górze Kalwarii w 1802r. tuż po zniesieniu przez władze pruskie zakazu osiedlania się Żydów, nałożonego jeszcze przez Michała Korybuta Wiśniowieckiego w roku 1670. W 1820 r. powstał bet ha-midrash przy ulicy Pijarskiej 39. Gmina żydowska ukonstytuowała się w 1821 r. W 1864 roku w Górze Kalwarii mieszkali już 1664 osoby wyznania mojżeszowego, co stanowiło aż 73% całej populacji. W 1849 r. wzniesiono przy Pijarskiej budynek drewnianej synagogi. Po jej spaleniu, w tym samym miejscu, w latach 1901-1902 powstał nowy murowany budynek bóżnicy. Nowym bodźcem rozwojowym okazało się ulokowanie w Górze Kalwarii siedziby dynastii cadyków rodu Alterów w roku 1859 r, kiedy Icchak Mejer Alter przeprowadził się z Warszawy. Dzięki działalności Altera Góra Kalwaria w krótkim czasie stała się jednym z najważniejszych w Europie ośrodków chasydyzmu. Autorytet cadyka przyciągał tysiące wyznawców z Polski i Europy Środkowo-Wschodniej. W czerwcu 1940 r. na terenie byłego rewiru żydowskiego powstało getto. Rozciągało się między ulicami: Pijarską, Piłsudskiego, Senatorską i Strażacką. Ogółem przebywało w nim około 3500 osób. Getto zlikwidowano w dniach 25-26 lutego 1941 r. Około 3000 osób wywieziono do Warszawy, a stamtąd do Treblinki. W czasie likwidacji getta rozstrzelano kilkaset osób. Nieliczne zachowane ślady kultury żydowskiej w mieście to synagoga przy ul. Pijarskiej 5, dom modlitwy, dwór cadyka oraz wpisany do rejestru zabytków cmentarz żydowski przy ul. Kalwaryjskiej.

Osadnictwo na terenie gminy

Poza dwoma historycznymi ośrodkami miejskimi pozostała część obszaru gminy pełniła funkcje rolnicze. Część wsi posiada genezę średniowieczną, np. odnotowany już w 1244 r. Linin, Brzumin pojawiający się w XIV-wiecznych dokumentach czy niemal współczesny mu Coniew (dawne Czarniewo) Na XII w. datuje się powstanie parafii w Sobikowie. W XV i XVI w. pojawiają się na mapach oraz w dokumentach pisanych majątki i folwarki w Obrębie, Sierzchowcie, Brześcach, Podleczu, Moczydłowie, Czaplinie i Mikówcu. Rolnicze tradycje gminy zaowocowały śladami kultury materialnej w postaci założenia dworsko-parkowych oraz folwarcznych. Zachowały się z nich nieliczne:

dobrze utrzymany dwór w Brześćcach wraz z parkiem i resztkami zabudowań folwarcznych, dwór z relikdami parku w Krzymowie (obecnie stanowiący część wsi Krzaki Czaplinkowskie), oraz mocno zdewastowane parki podworskie w Baniosze, Czaplinie, Potyczu i Moczydłowie. Typowe drewniane budownictwo wiejskie na skutek zużycia technicznego i braku remontów zostało rozebrane i obecnie na terenie gminy nie zachowały się jego reprezentatywne przykłady. Historyczna rolnicza struktura gminy spowodowała też brak w jej zasobie zabytkowym zakładów przemysłowych o przedwojennej tradycji. Nieliczne zabytki techniki wiejskiej w postaci cegielni, gorzelni czy kuźni zostały rozebrane – jedynym ich przykładem jest dziewiętnastowieczny wiatrak koźlak w Lininie, stanowiący zresztą import z warszawskiej Woli. Prócz osadnictwa żydowskiego w Górze Kalwarii częścią historii gminy jest również osadnictwo ewangelickie – np. wieś Kąty założona w 1803 r. jako kolonia niemiecka, z osadnikami z Wirtembergii i Palatynatu. Po dawnych koloniach pozostały jedynie cmentarze ewangelickie w Górze Kalwarii oraz Kątach. Na przełomie XIX i XX w. wraz z rozwojem podwarszawskich osad letniskowych zaczęły powstawać wille we wsi Baniocha. Z odnotowanych w rejestrze ludności stałej Baniochy z 1935 r. willi o nazwach: Sfinks, Bajka, Sezam, Krystyna, Marysienka, Leśniczówka i Marzenie, zachowała się jedynie wpisana do rejestru zabytków willa Bajka oraz nieco przebudowana w okresie powojennym (na plebanię) willa Marysienka. Pozostałe zostały zburzone bądź przebudowane w sposób, który zatarł ich oryginalną formę i wartości architektoniczne.

5.2.2. Zabytki archeologiczne

Najstarsze ślady osadnictwa na terenie gminy Góra Kalwaria odkryte w badaniach archeologicznych datowane są na okres epoki kamienia (stanowią je pojedyncze znaleziska na terenie całej gminy, cmentarzysko w Coniewie oraz neolityczne osady w Moczydłowie i Brześćcach. Znacznie liczniejsze znaleziska archeologiczne pochodzą z epoki brązu, reprezentowane przez liczne pojedyncze ślady osadnictwa rozsiane po całej gminie oraz sporo cmentarzysk i osad (Łubna, Brzeście, Kąty, Obręb itp). Epoka żelaza pozostawiła ślady w postaci wielu skupisk osadniczych oraz pojedynczych znalezisk z okresów halsztackiego, lateńskiego i okresu wpływów rzymskich. Odnotowane w źródłach pisanych z XII-XIV w. istnienie wsi Potycz, Coniew, Linin czy Brzumin potwierdzają znaleziska archeologiczne datowane na okres wczesnego i dojrzałego średniowiecza. Najcenniejsze z nich, wpisane do rejestru zabytków, jest stanowisko archeologiczne obejmujące układ przedlokacyjny i lokacyjny miasta Czerska. Badania archeologiczne w Czersku zapoczątkowano już w końcu lat 50-tych i zakończono je zasadniczo do końca lat 80-tych. Od lat 90-tych prowadzone są głównie nadzory nad wykopami budowlanymi, ujawniające zresztą kolejne relikty osadnicze, umożliwiające coraz dokładniejsze badania nad rozwojem miasta. Ponad 250 stanowisk archeologicznych na terenie gminy dowodzi jej długiej i ciekawej historii.

5.2.3. Zabytki w zbiorach muzealnych i inne zabytki ruchome

Oprócz muzealnej funkcji zamku w Czersku z czasowymi wystawami np. machin oblężniczych, na terenie gminy istnieje jedno, prywatne muzeum: Regionalne Muzeum Etnograficzne założone w 1989 roku przez Bożenę i Wojciecha Prus-Wisniewscy, członków Towarzystwa Miłośników Góry Kalwarii i Czerska. Usytuowane jest na Mariankach, na niewielkim wzniesieniu zwanym „Syjonem”, na którym niegdyś stały zabudowania klasztorne i kościół dominikański. Znajduje się tu zbiór kopii dokumentów historycznych wykonanych w oparciu o oryginały, odnalezione w wielu archiwach państwowych, kościelnych, bibliotekach Warszawy, Krakowa, Poznania, Gniezna, Kalwarii Zebrzydowskiej i wielu innych placówek naukowych. W jednej z sal umieszczono militaria i umundurowania z okresu międzywojennego, jak też z okresu po II Wojnie Światowej. W kolejnych salach znajdują się narzędzia i przedmioty wyrobu rękodzielniczego rzemieślników regionu. Zostały tu wyeksponowane szaty zakonne wspólnot dominikańskich i bernardyńskich, jak również różne stroje ludowe.

5.2.4. Dziedzictwo niematerialne i miejsca pamięci

Okres I wojny światowej pozostawił po sobie ślady w postaci kilku cmentarzy wojennych (Kąty, Moczydłów, Solec, Wojciechowice, Wólka Dobieska, i Wólka Załęska), jak też zespołu niemieckich fortyfikacji z 1915 r. w Moczydłowie. Prócz cmentarzy istnieją na terenie miasta i gminy następujące miejsca pamięci:

- obelisk upamiętniający wizytę J. Piłsudskiego (Góra Kalwaria - na błoniach) – ufundowany przez oficerów artylerii konnej Wojska Polskiego, odsłonięty 3 sierpnia 1931 r. z okazji 10 rocznicy dekoracji - przez Marszałka - odznaczeniami bojowymi artylerzystów konnych wszystkich dywizjonów W.P. za udział w wojnie polsko-bolszewickiej w 1920 r. Zniszczony w dniach 8-9.XI na wniosek Komitetu Miejskiego PZPR i przewodniczącego Miejskiej Rady Narodowej. W 1989 r. dzięki wysiłkom Społecznego Komitetu Budowy Pomnika został wydobyty i powtórnie postawiony na miejscu.
- pomnik na Placu Marszałka Józefa Piłsudskiego: popiersie Marszałka - rekonstrukcja przedwojennego obelisku, wykonane z brązu, projektu Marii Owczarczyk. Odsłonięcie nastąpiło 11.IV.1989 r.;
- mogiła na terenie Państwowego Domu Pomocy Społecznej;
- kwatera żołnierzy na cmentarzu rzymskokatolickim;
- tablica pamięci na budynku Zasadniczej Szkoły Zawodowej - zawierająca nazwiska mieszkańców miasta i gminy, którzy zginęli z rąk Niemców w latach 1940-41;
- tablice pamięci w kościele rzymskokatolickim;
- tablice pamięci w arkadach Ratusza Miejskiego;
- obelisk przy Alei 1 Armii Wojska Polskiego;
- głaz na cmentarzu żydowskim;
- pomnik 4 DP im. Jana Kilińskiego (Dowódca Jednostki Wojskowej nr 4829) -pamięci wyzwoliciele miasta w dn. 17.01.1945r;
- kwatera żołnierzy na cmentarzu rzymskokatolickim w Sobikowie;
- kamień pamięci we wsi Dębówka - pomnik rozstrzelanych więźniów w dniu 14.07.1943 r. Na kamieniu widnieje tablica z napisem „Miejsce uświęcone krwią 60 obywateli polskich rozstrzelanych przez faszystów hitlerowskich w Dębówce 1943 r.”;
- kwatera żołnierzy na cmentarzu rzymskokatolickim w Czersku;
- tablica pamięci na budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Czersku.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

5.3.1 Zabytki nieruchome w rejestrze zabytków województwa mazowieckiego

Na terenie gminy Góra Kalwaria znajdują się 43 obiekty wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków. W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowe ich zestawienie:

Tabela 1 Zabytki nieruchome w rejestrze

Miejscowość/Adres/Nazwa obiektu/Datowanie/Nr wpisu do rejestru/Data wpisu

1. Baniocha Willowa 7 Willa 1895-96 1498 1991-10-21
2. Brzeście Park z zespołu dworskoparkowego 1784-91 1007/326 1962-01-07
3. Brzeście Dwór z zespołu dworskoparkowego ok. 1784 1007/326 1962-01-07
4. Brzeście Oficyna dworska z zespołu dworskoparkowego II poł. XIX w. 1007/326 1962-01-07
5. Brzeście Spichlerz z zespołu dworskoparkowego XIX w. 1007/326 1962-01-07
6. Czersk Cmentarz przy kościele par. p.w. Przemienienia Pańskiego II poł. XIX w. 1010/690 1962-04-12
7. Czersk Układ urbanistyczny 1601 1999-09-15

8. *Czersk Kościół p.w. Przemienienia Pańskiego* 1805 1010/690 1962-04-12
9. *Czersk Ruiny zamku (wraz z terenem podzamcza) k. XIV w. 2 poł. XVI w.* 1009/116 1958-01-25
10. *Góra Kalwaria Układ urbanistyczny XVIIw.* 1444 1990-08-10
11. *Góra Kalwaria Dominikańska Kościół Podniesienia Krzyża (wraz z otaczającym drzewostanem) 4 ćw. XVII w.* 1018/365 1962-03-05
12. *Góra Kalwaria Kalwaryjska Cmentarz żydowski zał. 1802 1408* 1990-02-09
13. *Góra Kalwaria Maja 3-go 1 Jatki 1836* 1022/98 1958-01-20
14. *Góra Kalwaria Marianki Kapliczka przydrożna II poł. XIX w.* 1027/398 1962-03-19
15. *Góra Kalwaria Piłsudskiego 27 Dom wielorodzinny II poł. XVIII w.* 1025/396 1962-01-19
16. *Góra Kalwaria Ratuszowa 1 Ratusz 1829-34* 1021/99 1958-01-20
17. *Góra Kalwaria Sajny ks. 2 Brama prowadząca na cmentarz kościelny z zespołu klasztorного pobernardyńskiego poł. XVIII w.* 1016/364 1962-03-05
18. *Góra Kalwaria Sajny ks. 2 Kościół p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP z zespołu klasztorного pobernardyńskiego poł. XVIII w.* 1016/364 1962-03-05
19. *Góra Kalwaria Sajny ks. 2 Klasztor pobernardyński z zespołu klasztorного poł. XVIII w.* 1016/364 1962-03-05
20. *Góra Kalwaria Sajny ks. 1 Pałac Biskupi II poł. XVII w., 2 poł. XVIII w.* 1023/720 1962-05-05
21. *Góra Kalwaria Sajny ks. 2 Kaplica św. Antoniego 4 ćw. XVII w., rekonstrukcja: 1902* 1017/718 1962-05-05
22. *Góra Kalwaria Sajny ks. 3 Dom wielorodzinny XVIII w.* 1024/656 1962-04-09
23. *Góra Kalwaria, Marianki Papczyńskiego 6 Kościół filialny p.w. Opatrzności Bożej tzw. Wieczernik (d. klasztorny marianów) 1674* 1026/397 1962-03-19
24. *Kąty Kopiec-mogila z I wojny światowej 1915 1474* 1993-03-29
25. *Linin nr 9 Wiatrak (wraz z urządzeniami technicznymi wnętrza) 1854* 1056/858 1970-07-06
26. *Potycz Park dworski XIX w.* 1084/400 1962-03-19
27. *Sobików Cmentarz przykościelny par. p.w. św. Stanisława Biskupa (wraz z drzewostanem) zał. poł. XV w* 1374/1359 1989-07-26
28. *Sobików nr 15 Dzwonnica przy kościele p.w. św. Stanisława Biskupa Męczennika ok. 1670 lub I poł. XVIII w.* 1105/55 1374 1956-07-04
29. *Góra Kalwaria Dzwonnica przy kościele Podwyższenia Krzyża XVIII ewid.*
30. *Góra Kalwaria Szpitalna 1 Ambulatorium i kuchnia z zespołu d. Konwentu Pijarów 1910* 1019/366 1962-03-05
31. *Góra Kalwaria Szpitalna 1 Park w zespole konwentu Pijarów 1910* 1019/366 1962-03-05
32. *Góra Kalwaria Szpitalna 1 Pawilon nr 5 (d. koszary) z zespołu d. Konwentu Pijarów 1910* 1019/366 1962-03-05
33. *Góra Kalwaria Szpitalna 1 Pawilon nr 1 z zespołu d. Konwentu Pijarów 1675* 1019/366 1962-03-05
34. *Góra Kalwaria Szpitalna 1 Pawilon nr 2 z zespołu d. Konwentu Pijarów 1675* 1019/366 1962-03-05
35. *Góra Kalwaria Szpitalna 1 Pawilon nr 3 (d. koszary) z zespołu d. Konwentu Pijarów 1910* 1019/366 1962-03-05
36. *Góra Kalwaria Szpitalna 1 Pawilon nr 4 (d. koszary) z zespołu d. Konwentu Pijarów 1910* 1019/366 1962-03-05
37. *Góra Kalwaria Szpitalna 1 Dom z zespołu d. Konwentu Pijarów 1918* 1019/366 1962-03-05
38. *Góra Kalwaria Szpitalna 1 Biblioteka (d. rozdzielnia prądu) z zespołu d. Konwentu Pijarów 1910* 1019/366 1962-03-05
39. *Góra Kalwaria Szpitalna 1 Brama wejściowa i wartownia z zespołu d. Konwentu Pijarów 1912* 1019/366 1962-03-05

40. Góra Kalwaria Szpitalna 1 Budynek administracyjny z zespołu d. Konwentu Pijarów 1912 1019/366 1962-03-05
41. Góra Kalwaria Szpitalna 1 Budynek mieszkalny d. izolatorium z zespołu d. Konwentu Pijarów poł. XIX w. 1019/366 1962-03-05
42. Góra Kalwaria Szpitalna 1 Kaplica pogrzebowa z zespołu d. Konwentu Pijarów 1912 1019/366 1962-03-05
43. Góra Szpitalna 1 Kaplica p.w. Zwiastowania XVII w., przebudowa 1861 1019/366 1962-03-05 Kalwaria NMP z budynkiem okólnym z zespołu d. Konwentu Pijarów i pocz. XX w. 1020/719

5.3.2. Pozostałe zabytki nieruchome w wojewódzkiej ewidencji zabytków

W ewidencji prowadzonej przez Wojewódzkiego Konserwatora zabytków znajduje się dwadzieścia osiem obiektów zestawionych w poniższej tabeli. Prace terenowe muszą obejmować nie tylko pełną weryfikację rzeczzonego zasobu, lecz również czterdzieści siedem obiektów planowanych do włączenia do wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Tabela 2 Pozostałe zabytki nieruchome w wojewódzkiej ewidencji zabytków Miejscowość Adres/Nazwa obiektu/Datowanie/Data włączenia do ewidencji

1. Baniocha Cmentarz par. rzym.-kat. 1985
2. Baniocha Park 1979
3. Brzeście nr 6 Chałupa pocz.XX w. 1991
4. Czachówek Chałupa poł.XIX w. 1991
5. Czaplin Park 1980
6. Czersk Cmentarz par. rzym.-kat. p.w. św. Jakuba XIV w. 1985
7. Czersk Kapliczka na cmentarzu 1959
8. Czersk Most nad fosą otaczającą zamek XVIII w. 1959
9. Czersk Warszawska 15 Willa "Bagatelka" k. XIX w. pocz. XX w. 2009
10. Góra Kalwaria Cmentarz ewangelicki "osadników niemieckich" XIX w. 1994
11. Góra Kalwaria Cmentarz par. rzym.-kat. pocz. XIX w. 1985
12. Góra Kalwaria Pijarska 23a Oficyna mieszkalna* I ćw. XX w. 2008
13. Góra Kalwaria Piłsudskiego 13, 13A Kamienica z oficyną 1904 2000
14. Góra Kalwaria Sajny ks. 3 Dom wielorodzinny z oficyną XVII w. 1959
15. Góra Kalwaria Żytnia 6 Kościół fil. P.w. Opatrzności Bożej XVII w. 1959
16. Kąty Cmentarz ewangelicki II poł. XIX w. 1980
17. Krzymów Park dworski 1987
18. Mikowiec Cmentarz ewangelicki poł. XIX w. 1991
19. Moczydłów Mogiła - kopiec 1914? 1991
20. Moczydłów Park dworski 1979
21. Moczydłów nr 41 Chałupa* ok. 1930 1991
22. Obręb nr 20 Chałupa koń. XIX w. 1991
23. Podłęcz nr 18 Chałupa* k. XIX w. 1991
24. Solec Cmentarz wojenny 1915 1990
25. Wojciechowice Cmentarz wojenny żołnierzy ros. z I wojny światowej 1915 1995
26. Wola Dobieska Cmentarz wojenny z I wojny światowej 1915 1991
27. Wólka Dworska nr 45 Chałupa 1910 1991
28. Wólka Załęska Cmentarz wojenny 1915 1990

5.3.3. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Gmina Góra Kalwaria przed 2012 r. nie prowadziła Gminnej Ewidencji Zabytków. Jednak nowelizacja ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 18 marca 2010 r., która weszła w życie 5 czerwca 2010 r., znacznie wzmocniła rolę gminnej ewidencji zabytków, czyniąc z niej źródło prawa miejscowego. Do art. 19 dodano ust.1a wskazujący zabytki, których ochrona musi być bezwarunkowo uwzględniona w decyzjach o ustaleniu inwestycji celu publicznego, decyzjach o warunkach zabudowy, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzjach o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej oraz decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego. Są to zabytki wpisane do rejestru wraz z ich otoczeniem oraz zabytki nieruchomości, znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków.

Po wejściu w życie nowelizacji Gmina Góra Kalwaria przystąpiła do prac związanych z powołaniem do życia Gminnej Ewidencji Zabytków.

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 162 poz. 1568) oraz Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r., w sprawie prowadzenia rejestru zabytków krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. nr 113, poz. 661), jest prowadzona w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy.

Pełną listą zabytków nieruchomości na terenie miasta i gminy Góra Kalwaria zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 3 Gminna Ewidencja Zabytków

Miejscowość/Ulica/Nr/Działka/Obiekt/Datowanie

1. Baniocha Lipowa 395 / 14 Park 2 poł. XIX w.
2. Baniocha Sosnowa 11 (ob. Willowa 7) 294 Willa 1895-96 r.
3. Baniocha Spokojna 360 Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki 1956
4. Baniocha Sportowa 1/1A 309 / 6 Domek ogrodnika Ok. 1906 r.
5. Baniocha Sportowa 1/1A 309 /
6. Willa Ok. 1906 r. 6. Baniocha Willowa 2 302 Plebania 1912 przebudowa po 1945
7. Baniocha Willowa 4 301 Dworek przełom XIX i XX w.
8. Brzeście Osiedlowa 10/2, 10/49 w Brzeście Osiedle Zespół dworskoparkowy w Brześciach XIX w.
9. Brzeście Brzeście 10 / 2 Oficyna dworska z zespołu dworskoparkowego w Brześciach II poł. XIX w.
10. Brzeście Brzeście 10 / 49 Spichlerz z zespołu dworsko-parkowego w Brześciach XIX w.
11. Brzeście Osiedlowa 10 / 2 Dwór z zespołu dworsko-parkowego w Brześciach ok. 1784 r.
12. Brzeście Osiedlowa 10 / 2 Park z zespołu dworsko-parkowego w Brześciach 1784-91 r.
13. Czaplin Czaplin 7 39/28 Park 2 poł. XIX w.
14. Czarny Las Dojazdowa Cmentarz wojenny z I wojny światowej 1917 r.
15. Czersk Bielańskiego Franciszka 703 Cmentarz przy kościele parafialnym p.w. Przemienienia Pańskiego 1866 r.
16. Czersk Bielańskiego Franciszka 703 Kapliczka na cmentarzu XIX w.
17. Czersk Czersk Układ urbanistyczny Czerska XIV w.
18. Czersk Pl. Tysiąclecia 15 838 Kościół p.w. Przemienienia Pańskiego 1805 r. przebudowa: 1869-90 r.
19. Czersk Podzamcze 839 Most nad fosą otaczającą zamek 1762-66r.
20. Czersk Podzamcze 839 Ruiny zamku (wraz z terenem podzamcza) k. XIV w. - 2 poł. XVI w.
21. Czersk Świętego Mikołaja, gęste krzaki położone przy drodze 782 Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki pw. św. Jakuba XIV w., czynny do 1866 r.
22. Czersk Warszawska 15 526/9 Willa Bagatelka k. XIX w. - pocz. XX w.
23. Góra Kalwaria 3 Maja 1 98 / 1 Jatki 1836 r.

24. Góra Kalwaria 3 Maja 8 10 Budynek mieszkalny lata 20.-30. XX w.
25. Góra Kalwaria 3 Maja 14 20 / 2 Dom wielorodzinny 1928 r.
26. Góra Kalwaria 3 Maja 16 21 Budynek dawnego sądu grodzkiego I poł. XIX w.
27. Góra Kalwaria Budowlanych 30 Cmentarz żydowski 1826 r.
28. Góra Kalwaria Dominikańska 89 Kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego wraz z otaczającym drzewostanem IV ćw. XVII w.
29. Góra Kalwaria Dominikańska 3 6 Kamienica Pocz. XX w.
30. Góra Kalwaria Dominikańska 5 12 Kamienica Pocz. XX w.
31. Góra Kalwaria Dominikańska 8 8 Kamienica 1911 r.
32. Góra Kalwaria Dominikańska 9 Teren dawnej jednostki wojskowej XIXw., lata 30. XX w.
33. Góra Kalwaria Dominikańska 9 37 / 29 Budynek dawnego aresztu z terenu dawnej jednostki wojskowej 4 ćw. XIX w/pocz. XX w.
34. Góra Kalwaria Dominikańska 9 37 / 27 Budynek dawnej wartowni z terenu dawnej jednostki wojskowej 4 ćw. XIX w.
35. Góra Kalwaria Dominikańska 9 37 / 4 Budynek mieszkalny z terenu dawnej jednostki wojskowej lata 30-te XX w.
36. Góra Kalwaria Dominikańska 9 38 / 5 Budynek mieszkalny z terenu dawnej jednostki wojskowej lata 30/40-te XX w.
37. Góra Kalwaria Dominikańska 9 37 / 4 Gmach dawnego Dowództwa, ob. Sąd Okręgowy z terenu dawnej jednostki wojskowej 4 ćw. XIX w.
38. Góra Kalwaria Dominikańska 9 38 / 2 Dom Żołnierza z terenu dawnej jednostki wojskowej lata 30-te XX w.
39. Góra Kalwaria Dominikańska 9, bud nr 1 37/19 Budynek koszarowy nr 1 z terenu dawnej jednostki wojskowej 4 ćw. XIX w.
40. Góra Kalwaria Dominikańska 9, bud nr 2 37/17 Budynek koszarowy nr 2 z terenu dawnej jednostki wojskowej 4 ćw. XIX w.
41. Góra Kalwaria Dominikańska 44 40 / 1 Kamienica Pocz. XX w.
42. Góra Kalwaria Dominikańska 44A 40 / 1 Oficyna Pocz. XX w.
43. Góra Kalwaria Góra Kalwaria Układ urbanistyczny miasta Góra Kalwaria XVII w.
44. Góra Kalwaria Kalwaryjska 45 / 1 Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki pocz. XIX w.
45. Góra Kalwaria Lipkowska 2 48 Budynek mieszkalny Przed 1939 r.
46. Góra Kalwaria Lipkowska 6 46 Willa Lata 20. XX w.
47. Góra Kalwaria Lipkowska 15 12 / 1 Budynek mieszkalny Przed 1939 r.
48. Góra Kalwaria Lipkowska 4/4A 47 / 2 Willa Lata 20-te XX w.
49. Góra Kalwaria Marianki / Grójecka 95 / 2 Kapliczka przydrożna II poł. XIX w.
50. Góra Kalwaria Papczyńskiego 6 128 Kościół filialny p.w. Opatrzności Bożej tzw. Wieczernik 1674 r.
51. Góra Kalwaria Pijarska 3 77 Kamienica Pocz. XX w.
52. Góra Kalwaria Pijarska 4 67 Kamienica XIX w.
53. Góra Kalwaria Pijarska 13 72 / 2 Kamienica Pocz. XX w.
54. Góra Kalwaria Pijarska 14 14 Kamienica Pocz. XX w.
55. Góra Kalwaria Pijarska 30 14 Budynek mieszkalny Przed 1939 r.
56. Góra Kalwaria Pijarska 53 7 Budynek mieszkalny Przed 1939 r.
57. Góra Kalwaria Pijarska 10 / 12 52 / 4 Żydowski dom parafialny 1903r.
58. Góra Kalwaria Piłsudskiego 13 76/13, 76/2 Kamienica z oficyną 1904 r.
59. Góra Kalwaria Piłsudskiego 25 80 Budynek mieszkalny przed 1939 r.
60. Góra Kalwaria Piłsudskiego 27 83 Dom wielorodzinny II poł. XVIII w.
61. Góra Kalwaria Piłsudskiego 17/19 (d. 15/17) 76/16 Budynek mieszkalny lata 50-te XX w.

62. *Góra Kalwaria pl. Piłsudskiego 4 82 Kamienica pocz. XX w.*
63. *Góra Kalwaria pl. Piłsudskiego 8 95 Kamienica Przed 1939 r.*
64. *Góra Kalwaria por. J. Białka 13 37 / 1 Dawny magazyn wojskowy z terenu dawnej jednostki wojskowej 4 ćw. XIX w.*
65. *Góra Kalwaria por. J. Białka 4 37/31 Budynek wojskowy, ob. przychodnia z terenu dawnej jednostki wojskowej 4 ćw. XIX w.*
66. *Góra Kalwaria Ratuszowa 1 98 / 1 Ratusz 1829-34 r.*
67. *Góra Kalwaria Rybie 35 Cmentarz ewangelicki osadników niemieckich XIX w. (na bramie data 1926 r.)*
68. *Góra Kalwaria Sajny 1 97 Pałac Biskupi II poł. XVII w., 2 poł. XVIII w.*
69. *Góra Kalwaria Sajny 2 27 Zespół klasztorny pobernardyński 1755-1759r.*
70. *Góra Kalwaria Sajny 2 27 Brama prowadząca na cmentarz kościelny z zespołu klasztornego pobernardyńskiego 1755-59 r.*
71. *Góra Kalwaria Sajny 2 27 Kaplica św. Antoniego 2 poł. XVIII w. rekonstrukcja: 1903 remont: 1930 i 1957r.*
72. *Góra Kalwaria Sajny 2 27 Klasztor pobernardyński z zespołu klasztornego pobernardyńskiego 1755-60r.*
73. *Góra Kalwaria Sajny 2 27 Kościół p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP z zespołu klasztornego pobernardyńskiego 1755-59 restaurowany 1848 i po 1915 r.*
74. *Góra Kalwaria Sajny 3 96, 131 Dom wielorodzinny z oficyną pocz. XX w.*
75. *Góra Kalwaria Sajny 14 108 Budynek OSP 1931 r.*
76. *Góra Kalwaria Szpitalna 1 24 Zespół dawnego Konwentu Pijarów pocz. XX w.*
77. *Góra Kalwaria Szpitalna 1 24 Biblioteka dawna rozdzielnia prądu z zespołu d. Konwentu Pijarów 1910 r.*
78. *Góra Kalwaria Szpitalna 1 24 Budynek administracyjny z zespołu d. Konwentu Pijarów 1912 r.*
79. *Góra Kalwaria Szpitalna 1 24 Budynek wartowni i brama wejściowa z zespołu d. Konwentu Pijarów 1912 r.*
80. *Góra Kalwaria Szpitalna 1 24 Dom z zespołu d. Konwentu Pijarów 1918 r.*
81. *Góra Kalwaria Szpitalna 1 24 Izolatorium z zespołu d. Konwentu Pijarów ok. 1850 r.*
82. *Góra Kalwaria Szpitalna 1 24 Kaplica p.w. Zwiastowania NMP z budynkiem okólnym z zespołu d. Konwentu Pijarów 1861 r.*
83. *Góra Kalwaria Szpitalna 1 24 Kaplica pogrzebowa z zespołu d. Konwentu Pijarów 1912 r.*
84. *Góra Kalwaria Szpitalna 1 24 Pawilon nr 1 z zespołu d. Konwentu Pijarów 1675 r.*
85. *Góra Kalwaria Szpitalna 1 24 Pawilon nr 2 z zespołu d. Konwentu Pijarów 1675 r.*
86. *Góra Kalwaria Szpitalna 1 24 Pawilon nr 3 (d. koszary) z zespołu d. Konwentu Pijarów Ok. 1910 r.*
87. *Góra Kalwaria Szpitalna 1 24 Pawilon nr 4 (d. koszary) z zespołu d. Konwentu Pijarów Ok. 1910 r.*
88. *Karolina Karolina, 400 m NW od drogi nr 50 195 / 2, 196, 197, 198, 199, 201 Zespół dworskoparkowy XIX w.*
89. *Karolina Karolina, 400 m NW od drogi nr 50 198 Dwór z zespołu dworsko-parkowego XIX w.*
90. *Karolina Karolina, 500 m NW od drogi nr 50 195 / 2 Park dworski z zespołu dworskoparkowego XIX w.*
91. *Linin Linin 9 (ob. 7) 80 Wiatrak 1854 r.*
92. *Mikówiec Brzozowa, Mikówiec/Kąty 51 Cmentarz ewangelicki II poł. XIX w.*
93. *Moczydlów zachodnia strona drogi nr 724, na przeciwko kapliczki w lesie 95 Mogiła - kopiec po 1914 r.*
94. *Moczydlów Między Wyszyńskiego i Lipkowską 267 Punkt oporu Góra Kalwaria 1915 r.*

95. Moczydłów prawdopodobnie Lipkowska 11 14 Park dworski poł. XIX w.
96. Moczydłów Puławska, Kąty/Moczydłów 7 / 3 Kopiec - mogiła z I wojny światowej 1915 r.
97. Pęcław Pęcław 25 165 Chałupa k. XIX w.
98. Potycz Potycz Park dworski XIX w.
99. Sobików Sobików 15 58 Dzwonnica przy kościele p.w. św. Stanisława Biskupa Męczennika ok. 1670 r. lub I poł. XVIII w.
100. Sobików Szkolna / Długa, miejscowości Sobików / Cendrowice 17 / 1 Cmentarz przykościelny parafii p.w. św. Stanisława Biskupa wraz z drzewostanem założony poł. XV w.
101. Wojciechowice Wolska 3 150 Cmentarz wojenny żołnierzy rosyjskich z I wojny światowej 1915 r.
102. Wólka Załęska Reja 1 / 25 Cmentarz wojenny 1915 ...”

Załącznik 3.

Z „Raportu o stanie gminy stanowiącego podsumowanie działalności Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria w roku 2020” – działania w zakresie pomocy społecznej

„...Beneficjenci pomocy społecznej

Odbiorcami świadczeń pomocy społecznej są osoby, które z różnych przyczyn znajdują się w trudnej sytuacji, a jej rozwiązanie lub zniwelowanie skutków trudności wymaga różnorodnych form wsparcia, od świadczeń pieniężnych poprzez pomoc usługową, umieszczenie w ośrodkach wsparcia, poradnictwo specjalistyczne, pogłębioną pracę socjalną czy też wsparcie asystenta rodziny. Głównym narzędziem w pracy pracowników socjalnych jest wywiad środowiskowy, który służy zgłębieniu przyczyn trudnych sytuacji życiowych.

Przesłanki korzystania z systemu pomocy społecznej w latach 2019–2020

Powód korzystania z pomocy	Rok 2019		Rok 2020	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	180	357	173	340
Bezdomność	12	12	13	18
Potrzeba ochrony macierzyństwa	27	137	15	76
Bezrobocie	106	243	97	212
Niepelnosprawność	128	192	117	163
Długotrwała lub ciężka choroba	119	179	113	165
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, w tym:	26	80	30	103
rodziny niepełne	16	51	17	51
rodziny wielodzietne	3	15	2	10
Alkoholizm	8	13	9	18
Narkomania	1	1	3	3
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5	5	3	3
Przemoc w rodzinie	8	22	5	19
Sytuacja kryzysowa	7	15	8	13
Zdarzenie losowe	1	5	6	19

Powyżej zamieszczone zostały szczegółowe dane dotyczące liczby osób i rodzin w poszczególnych grupach. Wymienione w ustawie dysfunkcje, z powodu których przyznana była pomoc, mogły współwystępować i z tego względu liczby osób i rodzin nie sumują się.

Prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o ustawę o pomocy społecznej, tj. dla osoby samotnie gospodarującej jest nim dochód nieprzekraczający kwoty 701,00 zł, natomiast dla osoby w rodzinie – kwota 528,00 zł. Aby uzyskać wsparcie finansowe, oprócz kryterium dochodowego, zgodnie z art. 7 pkt 2-15 ustawy o pomocy społecznej, musi wystąpić przynajmniej jedna z powyższych przesłanek. Jak wynika z powyższej tabeli, głównymi przyczynami występowania o pomoc w naszej gminie są długotrwała choroba i bezrobocie.

Świadczenia w ramach ustawy o pomocy społecznej

Wypłata poszczególnych świadczeń

Świadczenia	Rok 2020		Rok 2019	
	Kwota w zł	Liczba osób którym decyzją przyznano świadczenie	Kwota w zł	Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie
Zasiłki stałe z powodu wieku lub niepełnosprawności	834 292,00	138	910 485,00	154
Składki na ubezpiecz. zdrowotne	69 382,00	124	77 083,00	136
Zasiłki okresowe	120 961,00	125	126 319,00	123
Posilek z programu	278 826,71	370 ----- 182 – dorośli 121 - dzieci	371 179,00	324 212 - dorośli 112 - dzieci
Zasiłki celowe	144 278,00	190	144 678,00	137
Sprawienie pogrzebu	9 016,00	2	8 898,00	2
Usługi opiekuńcze	68 321,00	38	85720,00	42
Opłata za pobyt w Domu Pomocy Społecznej	2 024 982,00	64	2 184 585,00	72
Opłata za pobyt w schronisku, zdarzenie losowe	56 291,00 7 850,00	10 6	54729,00 4 200,00	11 1

W Ośrodku Pomocy Społecznej realizowane jest zadanie wynikające z ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Do korzystania z tej formy świadczeń mają prawo inne osoby niż ubezpieczeni. Prawo do tego typu świadczenia przysługuje przez okres 90 dni. W 2020 roku z tego typu pomocy skorzystało 20 osób. W ramach aktywizacji osób bezrobotnych OPS, przy współpracy z PUP, do prac społecznie użytecznych w 2020 r. zostało skierowanych 27 osób. Prace wykonywane są w jednostkach organizacyjnych podległych Urzędowi Miasta i Gminy Góra Kalwaria w wymiarze 40 godzin miesięcznie. Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi wolontariat w ramach współpracy ze szkołami z terenu miasta. Praca wolontariuszy polega głównie na pomocy w nauce młodszym uczniom. W 2019 r. wolontariuszy było 39, a w 2020 r. liczba ta wyniosła 19 osób. Pracę wolontariuszy organizuje i koordynuje pracownik socjalny OPS.

10.3 Programy realizowane przez OPS Uchwałą nr 600/XLIX/2010 Rady Miejskiej w Górze Kalwarii z dnia 30 czerwca 2010 r., zmienioną uchwałą nr XVIII/112/2015 z dnia 30 września 2015 r., wprowadzony został Regulamin udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie miasta i gminy.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii realizował zadania polegające na przyznawaniu uczniom pomocy materialnej o charakterze socjalnym w formie stypendiów szkolnych oraz zasiłków szkolnych. Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej wynikającej z niskich dochodów rodziny, w szczególności gdy w rodzinie występuje: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe.

Na wypłatę stypendiów szkolnych w 2020 r. przeznaczono kwotę 46 845,26 zł, w tym 9 569,06 ze środków własnych gminy. Z pomocy tej skorzystało 28 rodzin. W 2019 r. była to kwota 57 806,17 zł, w tym dofinansowanie ze środków gminy wyniosło 11 561,23 zł, skorzystały z tej formy pomocy 34 rodziny.

Osoby, którym przyznano stypendia socjalne, zobowiązane są do dostarczenia do OPS dowodów księgowych, które dokumentują zakup pomocy naukowych, odzieży, przyborów i artykułów szkolnych, odzwierciedlających przyznane kwoty. Dopiero po ich dostarczeniu stypendium zostaje wypłacone. Nie wszystkie osoby takie dowody księgowe dostarczają. W takiej sytuacji pomimo decyzji przyznającej stypendium nie może ono być wypłacone. Stąd różnica pomiędzy liczbą złożonych wniosków a wypłaconych stypendiów.

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, działając w ramach Programu wspierania rodzin w Górze Kalwarii

Zgodnie z ustawą w przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej współfinansuje pobyt tego dziecka w pieczy zastępczej, w wysokości:

- 1) 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 2) 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 3) 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Wobec powyższego Gmina Góra Kalwaria ponosi koszty częściowej odpłatności za pobyt nieletnich z gminy umieszczonych decyzją sądu w rodzinnej pieczy zastępczej. Do obowiązków gminy nałożonych ustawą należy współfinansowanie kosztów pobytu dzieci z gminy umieszczonych w pieczy zastępczej. W 2020 roku OPS pokrywał koszty pobytu 32 dzieci w rodzinach zastępczych i 8 dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Na te cele wydatkował kwotę 341 373,07 zł. W 2019 roku było to 27 dzieci w rodzinach zastępczych i 6 dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Rodziny z terenu gminy otrzymują wsparcie w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez pomoc asystenta rodziny. Do zadań asystenta rodziny należy wspieranie rodziny mającej trudności w prawidłowym wypełnianiu ról rodzicielskich. Na tym stanowisku w 2020 r. zatrudnione były dwie osoby, w tym jedna na pełny etat i jedna osoba na 0,5 etatu – umowa-zlecenie. Ze wsparcia asystentów korzystało 27 rodzin. Całkowity koszt pracy asystentów wynosił 88 267,71 zł, w tym dotacja uzyskana z ministerstwa w wysokości 2 550,00 zł. Celem głównym pracy asystenta rodziny jest osiągnięcie przez rodzinę takiego poziomu stabilności życiowej i odpowiedzialności za własne życie, który pozwala jej, o ile to możliwe, na samodzielne funkcjonowanie i wychowywanie dzieci. Asystent rodziny pracuje z rodziną w oparciu o plan pracy z rodziną. Współpraca z rodziną jest długofalowa, w zależności od potrzeb rodziny prowadzona średnio przez 2 lata, w uzasadnionych przypadkach może być wydłużona do 3 lat. Asystent rodziny w pełnym wymiarze godzin pracuje jednocześnie średnio z 10–15 rodzinami.

Innym elementem programu wspierania rodzin jest wsparcie udzielane dzieciom i młodzieży przez świetlice środowiskowe w Górze Kalwarii i Czersku, które są miejscem zabawy, nauki i integracji. Zatrudnieni pedagodzy-wychowawcy prowadzą zajęcia, dzięki którym dzieci i młodzież uczą się radzenia sobie z gniewem, frustracją oraz zasad współpracy z grupą. Dzieci odrabiają prace domowe i rozwijają swoje zainteresowania. Prowadzone są zajęcia dydaktyczne, sportowe, plastyczno-techniczne, czytelnicze, kulinarne, historyczne we współpracy ze środowiskiem lokalnym. W 2020 r. na świetlice uczęszczało 50 dzieci: 25 w Górze Kalwarii, 25 w Czersku.

Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2016–2020, przyjęty uchwałą Rady Miejskiej Góry Kalwarii nr XXII/174/2015 z dnia 18 grudnia 2015 r.

Odbiorcami programu są mieszkańcy miasta i gminy Góra Kalwaria, osoby dotknięte przemocą, stosujące przemoc, świadkowie przemocy, rodziny i osoby zagrożone zjawiskiem przemocy, osoby zaangażowane w działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Celem programu jest zmniejszenie skali przemocy w rodzinie, zapobieganie pojawianiu się tego zjawiska oraz zmniejszenie negatywnych skutków przemocy i poprawa skuteczności działań pomocowych na rzecz

ofiar przemocy w rodzinie. Działania są realizowane poprzez budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy, diagnozowanie zjawiska przemocy, podnoszenie kompetencji służb i instytucji w zakresie przemocy, udzielanie pomocy ofiarom, oddziaływanie na sprawców przemocy. Dla osiągnięcia tych celów w 2011 r. został powołany Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w skład którego wchodzi 9 osób. Są to przedstawiciele: Ośrodka Pomocy Społecznej, policji, oświaty, sądu, ochrony zdrowia, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Głównym zadaniem członków zespołu jest prowadzenie procedury Niebieskiej Karty, podejmowanie działań profilaktycznych.

W realizowaniu Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie podstawowe znaczenie ma zwiększenie świadomości oraz poszerzenie wiedzy osób współpracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy. W strukturze Ośrodka Pomocy Społecznej znajduje się Punkt Konsultacyjny, którego celem jest ułatwienie dostępu do pomocy psychologiczno-terapeutycznej, jak również stworzenie gminnej sieci instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy. W ramach prowadzonej w 2020 roku pomocy z Punktu Konsultacyjnego, skorzystały 74 rodziny. Pomoc dla mieszkańców gminy Góra Kalwaria była udzielana przez terapeutów zatrudnionych przez OPS.

Na realizację programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2020 r. wydatkowano kwotę 190 312,37 zł, w tym 70 515,83 zł z dotacji Ministerstwa.

Wieloletni gminny program osłonowy „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019–2023 przyjęty uchwałą Rady Miejskiej Góry Kalwarii nr VI/33/2019 z dnia 23 stycznia 2019 r. Odbiorcami programu są mieszkańcy miasta i gminy Góra Kalwaria. Program przewiduje udzielanie pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Istotnym elementem programu jest zapewnienie posiłku dzieciom, uczniom, młodzieży, osobom starszym, chorym, niepełnosprawnym, samotnym. Ponadto dofinansowane są posiłki dla osób dorosłych pozbawionych możliwości przygotowywania gorących posiłków w domu.

W 2020 r. całkowity koszt posiłków wynosił 278 826,71 zł, w tym 167 200,00 zł z dotacji.

Program 500+

Realizacja Programu 500+ jest, pod względem finansowym, największym zadaniem realizowanym przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii. W roku 2020 wpłynęło 396 wniosków, a rok wcześniej 4019. Spadek wynika z faktu, że świadczenia przyznane na wnioski złożone w 2019 r. obejmowały również rok następny.

Karta Dużej Rodziny

Karta Dużej Rodziny przysługuje rodzinom z przynajmniej trójką dzieci, niezależnie od dochodu. Karta jest wydawana bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny. Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, dzieci – do 18. roku życia lub do ukończenia nauki, maksymalnie do osiągnięcia 25 lat.

Karta oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mogą korzystać z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju.

W okresie od stycznia do grudnia 2020 roku wydano członkom rodzin wielodzietnych 286 Kart Dużej Rodziny. W odniesieniu do analogicznego okresu roku 2019, kiedy wydano 809 kart, nastąpił spadek spowodowany wprowadzeniem w 2019 r. możliwości składania wniosków również przez osoby starsze, które kiedykolwiek miały dzieci.

Realizacja pomocy, bez względu na formę, adresowanej do różnych kategorii klientów, wymaga niejednokrotnie konsultacji i współpracy z wieloma podmiotami. Wiele działań prowadzonych na rzecz społeczności lokalnej Ośrodek realizował we współpracy z instytucjami

rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi, którym leży na sercu dobro mieszkańców gminy. Istotną częścią jest stała współpraca przede wszystkim z instytucjami lokalnymi, tj. Powiatowym Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej, Warsztatami Terapii Zajęciowej, komisariatem policji, Domem Pomocy Społecznej, szkołami, przedszkolami, schroniskami dla osób bezdomnych, Monarem MARKOT Warszawa oraz Pieńki Zarębskie, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Piasecznie, domami dzieci w Pęcherach, z Sądem Rejonowym w Piasecznie oraz Powiatowym Urzędem Pracy.

Znaczna liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej wymaga nie tylko profesjonalizmu i dużego zaangażowania ze strony pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej, ale także znacznych nakładów finansowych na realizację przewidzianych ustawami świadczeń.

10.4 Świadczenia: rodzinne, z funduszu alimentacyjnego i wychowawcze

Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii realizuje zadanie zlecone w zakresie wypłaty świadczeń rodzinnych określonych ustawą z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych. Ośrodkowi powierzono również wypłacanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Od 1 kwietnia 2016 roku OPS Góra Kalwaria realizuje także zadania wynikające z ustawy z dnia 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowaniu dzieci, tj. w zakresie świadczenia wychowawczego – Program 500+, od 1 stycznia 2017 r. ma miejsce realizacja jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego stwierdzono ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, z ustawy o wsparciu kobiet i rodzin „Za życiem” oraz od 2018 r. prowadzony jest program „Dobry start”.

Realizacja świadczeń

Wyszczególnienie świadczeń	Kwota*
Zasiłki rodzinne	1 226 303,16
Dodatki do zasiłków	695 721,06
Zasiłki rodzinne z dodatkami na podst. art. 5 ust. 3 (zł za zł)	72 374,48
Zasiłki pielęgnacyjne	1 708 410,15
Świadczenia pielęgnacyjne	3 021 232,40
Specjalny zasiłek opiekuńczy	45 880,00
Zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	129 000,00
Świadczenia rodzicielskie	437 383,90
Świadczenie „Za życiem”	12 000,00
Fundusz alimentacyjny	437 383,90
Świadczenia wychowawcze	33 650 954,40
Program „Dobry start 300+”	1 100 550,00

Dodatki mieszkaniowe i dodatek energetyczny

Dodatki mieszkaniowe to forma pomocy dla osób, które nie są w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania z uwagi na niskie dochody. Decyzje z zakresu dodatków mieszkaniowych wydawane są na okres 6 miesięcy.

W 2020 roku wypłacono 1384 świadczenia na kwotę 444 094,42 zł, skorzystało z tej pomocy 149 rodzin. W 2019 roku wypłacono 1393 świadczenia na kwotę 397 159,58 zł, dodatek otrzymało 160 rodzin. Największą grupę beneficjentów dodatków mieszkaniowych stanowią lokatorzy mieszkań komunalnych. W 2020 r. kwota dodatków przekazana do Administracji Budynków Komunalnych

wyniosła 206 908,30 zł natomiast w 2019 r. była to kwota 166 860,45 zł. Z uwagi na brak wniosków o pomoc w formie dodatku energetycznego w 2020 roku nie była ona udzielana.

W związku ze stanem epidemii SARS-CoV-2 na zakup środków ochronnych w 2020 r. wydatkowano kwotę 8 232,77 zł.

Gminny Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii

Rada Miejska Góry Kalwarii uchwałami nr XXII/205/2019 i nr XXII/206/2019 z dnia 18 grudnia 2019 roku uchwaliła Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2020 rok oraz Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na 2020 rok.

Za realizację założeń obu Programów odpowiedzialna była, powołana zarządzeniem nr ROA.0050.276.2018 Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria z dnia 31 grudnia 2018 roku, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która w ciągu całego 2020 roku podejmowała szereg działań mających na celu:

- przerwanie procesu degradacji osób uzależnionych i ich rodzin zagrożonych uzależnieniem od alkoholu oraz od środków zmieniających świadomość,
- pomoc członkom rodzin, które z różnych względów mają problemy z funkcjonowaniem w ramach struktury rodziny,
- podejmowanie interwencji w przypadkach złego funkcjonowania rodziny,
- umożliwienie świadomego wyboru modelu „trzeźwego stylu życia” przez dzieci, młodzież i dorosłych poprzez jego kreowanie i propagowanie,
- ograniczenie szkód zdrowotnych i społecznych wynikających z nadużywania alkoholu i środków zmieniających świadomość,
- zmniejszanie degradacji zdrowotnej, społecznej i ekonomicznej osób oraz rodzin ponoszących skutki nadużywania narkotyków,
- zwiększanie dostępności i skuteczności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i członków ich rodzin, przeciwdziałanie przemocy domowej.

Jednym ze sposobów realizacji założeń Programów były podejmowane w 2020 roku działania skierowane do osób uzależnionych i współuzależnionych za pośrednictwem Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej, z którym Gmina podpisała umowę celową na realizację tych zadań.

W ramach zabezpieczenia czasu wolnego dzieci i młodzieży z rodzin najbardziej zagrożonych Komisja dofinansowała kolonie letnie w Starym Sączu organizowane przez Fundację EVA, w których wzięło udział 54 dzieci.

W 2020 roku funkcjonowały dwie świetlice środowiskowe w Górze Kalwarii: w budynku przy ul. ks. Sajny 4 oraz przy parafii w Czersku, czynne w godzinach popołudniowych od 14.00 do 19.00. W świetlicach opieką pedagogiczną oraz dożywianiem objętych było 70 dzieci. Do świetlicy w Górze Kalwarii zapisanych było 38 podopiecznych, do świetlicy w Czersku – 32 podopiecznych, zaś w codziennych zajęciach uczestniczyło do 20 dzieci w Górze Kalwarii i od 10 do 20 dzieci w Czersku. Do opieki nad dziećmi podczas zajęć zatrudnionych było po dwóch pedagogów.

Praca świetlic skupiała się na pomocy w nauce szkolnej i wyrównywaniu braków szkolnych. Praca świetlic skupiała się także na wdrażaniu prawidłowego systemu komunikacji społecznej i eliminowaniu złych nawyków w zachowaniu oraz przeciwdziałaniu agresji. Prowadzono wiele zajęć rozwijających kreatywność dzieci, takich jak zajęcia plastyczne, muzyczne, sportowe i rekreacyjne. Wychowankowie brali udział w konkursach, m.in. o tematyce antyalkoholowej. Dzieci otrzymywały codziennie podwieczorek składający się z kanapek, napojów, owoców i ciastek. Zajęcia realizowane w

roku 2020 przebiegły zgodnie z rocznym planem a od czasu zamknięcia świetlic zajęcia realizowane były zdalnie.

W 2020 roku z funduszu Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na przeciwdziałanie alkoholizmowi i zapobieganie narkomanii wydatkowano łącznie 282 549,49 zł, co stanowi 39,02% zaplanowanego funduszu. Niewykorzystane fundusze umieszczono w wolnych środkach...”
